

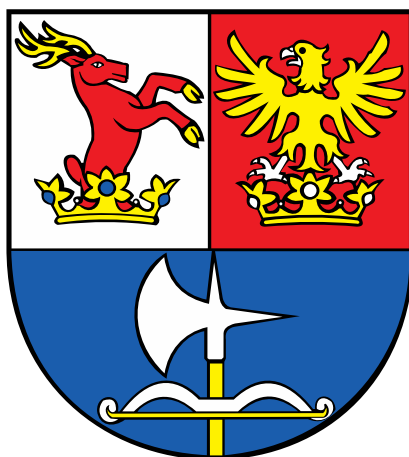

regionálny
operačný
program

Projekt je spolufinancovaný z ERDF.
„Investícia do vašej budúcnosti“.

EURÓPSKA ÚNIA

PROGRAM HOSPODÁRSKEHO
A SOCIÁLNEHO ROZVOJA
TRENČIANSKEHO SAMOSPRÁVNEHO
KRAJA
na roky 2013- 2023

ZÁMER SPRACOVANIA PHSR TSK

Názov dokumentu	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Trenčianskeho samosprávneho kraja na roky 2013 - 2023
Forma spracovania	GfK Slovakia s.r.o. v spolupráci s TSK
Riadenie procesu	Proces spracovania bol organizovaný hlavným koordinátorom a spracovateľom spoločnosťou GfK Slovakia s.r.o. Pre jednotlivé oblasti boli vytvorené expertné a pracovné skupiny, ktoré spolupracovali s miestnymi odborníkmi a verejnosťou.
Obdobie spracovania	Jún až september 2015
Hlavný riešiteľ	Ing. Peter Sitányi DipMgmt doc. Ing. Anna Micháľková, PhD., Obchodná fakulta, Ekonomická univerzita v Bratislave, Ing. Monika Krošľáková, PhD., Obchodná fakulta, Ekonomická univerzita v Bratislave, doc. RNDr. Pavol Plesník, PhD., Ústav lázeňstvá, gastronómie a turizmu, Slezská univerzita v Opave
Zodpovední riešitelia	doc. Ing. Viera Kubičková, PhD. Obchodná fakulta, Ekonomická univerzita v Bratislave, doc. Ing. Dana Benešová, PhD., Obchodná fakulta, Ekonomická univerzita v Bratislave, Mgr. Rastislav Kočan, GfK Ing. Viera Husková, ENPRO Consult
Spolupracovali:	Ing. Milan Semanco, Ing. Lenka Imrišková, Mgr. Elena Štefíková, MPH, Ing. Daniela Hilčíková, Ing. Ingrid Koščová, JUDr. Jaroslav Pleva, Ing. Dagmar Dedeková, Ing. Renáta Ozimová, Mgr. Hauk, Mgr. Silvia Kotrhová, Mgr. Barbora Orgoníková, PhDr. Hana Feriancová, Ing. Pavlík, Mgr. Anna Pechová, Ing. Martina Knapová, Ing. Miroslav Dziač, Ing. Ľudmila Húsková, Viera Feriancová, Ing. Jozef Daniž, Ing. Ľubica Neuročná, Ing. Jozef Takács, Ing. Jaroslav Šmíd

OBSAH

ÚVOD	5
VÝCHODISKOVÁ SITUÁCIA	5
A. ANALYTICKÁ ČASŤ	10
VEDA, VÝSKUM A INOVÁCIE A KONKURENCIESCHOPNOSŤ	10
DOPRAVNÁ INFRAŠTRUKTÚRA	68
ĽUDSKÉ ZDROJE	79
KVALITA VEREJNÝCH SLUŽIEB	88
ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	131
ROZVOJ VIDIEKA	151
ANALÝZA FINANČNEJ SITUÁCIE	154
CHARAKTERISTIKA OKRESOV	159
ANALÝZA SUBJEKTOV RR	162
ANALÝZA VONKAJŠIEHO PROSTREDIA STEEP	164
URČENIE ROZVOJOVÉHO POTENCIÁLU A LIMITOV ÚZEMIA	168
ZHODNOTENIE SÚČASNÉHO STAVU ÚZEMIA	170
SWOT	170
ODHAD BUDÚCEHO MOŽNÉHO VÝVOJA	179
B. STRATEGICKÁ ČASŤ	180
HLAVNÉ CIELE A PRIORITY ROZVOJA	180
C. PROGRAMOVÁ ČASŤ	184
PO 1 KONKURENCIESCHOPNOSŤ	184
PO 2 INFRAŠTRUKTÚRA	188
PO 3 ĽUDSKÉ ZDROJE	189
PO 4 KVALITA VEREJNÝCH SLUŽIEB	193
PO 5 ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A OZE	199
PO 6 ROZVOJ VIDIEKA	202
PO 7 NADNÁRODNÁ A CEZHRANIČNÁ SPOLUPRÁCA	212
D. REALIZAČNÁ/IMPLEMENTAČNÁ ČASŤ	215
SYSTÉM MONITOROVANIA A HODNOTENIA PLNENIA PHSR	217
AKČNÝ PLÁN	236
EX – ANTE HODNOTENIE PHSR	245
E. FINANČNÁ ČASŤ	249
ZÁVER	255
PRÍLOHY	255

ÚVOD

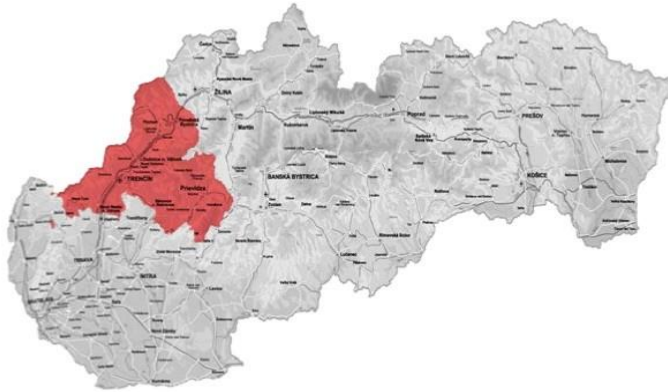
Hlavným poslaním vypracovania Programu sociálneho a hospodárskeho rozvoja Trenčianskeho kraja je poskytnúť samosprávnemu kraju dostatočné množstvo spracovaných údajov a informácií pre zabezpečenie udržateľného rozvoja. V analytickej časti prehľadne spracovávame dostupné fundamenty vnútorného prostredia kraja ako aj vonkajšie faktory, ktoré majú rozhodujúci vplyv na kraj ako celok. V analýze štatistických ukazovateľov sa zameriavame na časový rad 2009-2014. Toto obdobie je už po globálnej hospodárskej kríze, svetová ekonomika sa odrazila od dna, znovu sa začína rozvíjať. Pri analýze sme čerpali z oficiálnych údajov, predovšetkým Štatistického úradu SR, ako aj údajov sektorovej štatistiky, ktorú uvádzajú úrady zodpovedné za jednotlivé sektory a odvetvia. V strategickej časti dokumentu navrhujeme spôsoby rozvoja a formy napĺňania stratégie Trenčianskeho samosprávneho kraja. PHSR TSK bol spracovávaný v súlade so zákonom o regionálnom rozvoji č.309/2014 Z.z. a v spolupráci s relevantnými subjektmi, ktoré prispievajú k rozvoju kraja prostredníctvom vytvorených pracovných skupín (expertná skupina, pracovné skupiny podľa jednotlivých oblastí)

VÝCHODISKOVÁ SITUÁCIA

GEOGRAFICKÉ ČLENENIE

Územie Trenčianskeho samosprávneho kraja (TSK) patrí do oblasti Západných Karpát, má výhodnú geografickú polohu s nadregionálnymi väzbami na Českú republiku, južná časť hraničí s Trnavským a Nitrianskym krajom, na východe susedí s Banskobystrickým a na severe so Žilinským krajom. Územím preteká rieka Váh, pozdĺž ktorej sa tiahne Považské podolie. Územie Považia tvorí väčšinu kraja. Reliéf regiónu je pomerne členitý. Severovýchod je hornatý, najvyšším vrchom je Vtáčnik (1346 m n. m.). Považie uzatvára na východe masív Inovca, Strážovské vrchy a Súľovské vrchy, na západe masív Bielych Karpát. Z juhu zasahujú do územia Malé Karpaty a Myjavská pahorkatina a časť Podunajskej nížiny. V údolí rieky Váh prevláda nížinný typ krajiny. Juhovýchodným územím preteká rieka Nitra. Väčšinu sledovaného územia tvorí poľnohospodárska pôda s prevahou úrodnej ornej pôdy. Prevažná časť regiónu patrí do klimaticky teplej a miernej suchej oblasti. Zimy bývajú mierne, letá teplé. Región sa vyznačuje vysokým počtom slnečných dní v roku. Rozlohou a počtom obyvateľov je územie v porovnaní s ostatnými kraji menšie. Osídlenie nie je rovnomerné. Geografická poloha predurčuje územie Trenčianskeho kraja k tvorbe dopravných koridorov nadregionálneho významu. Geografické členenie má potenciál k produkcii poľnohospodárskych produktov. Poľnohospodárska pôda zaberá dve pätiny územia.

MAPA č.1 Trenčiansky kraj v rámci Slovenska

Zdroj: Google Maps

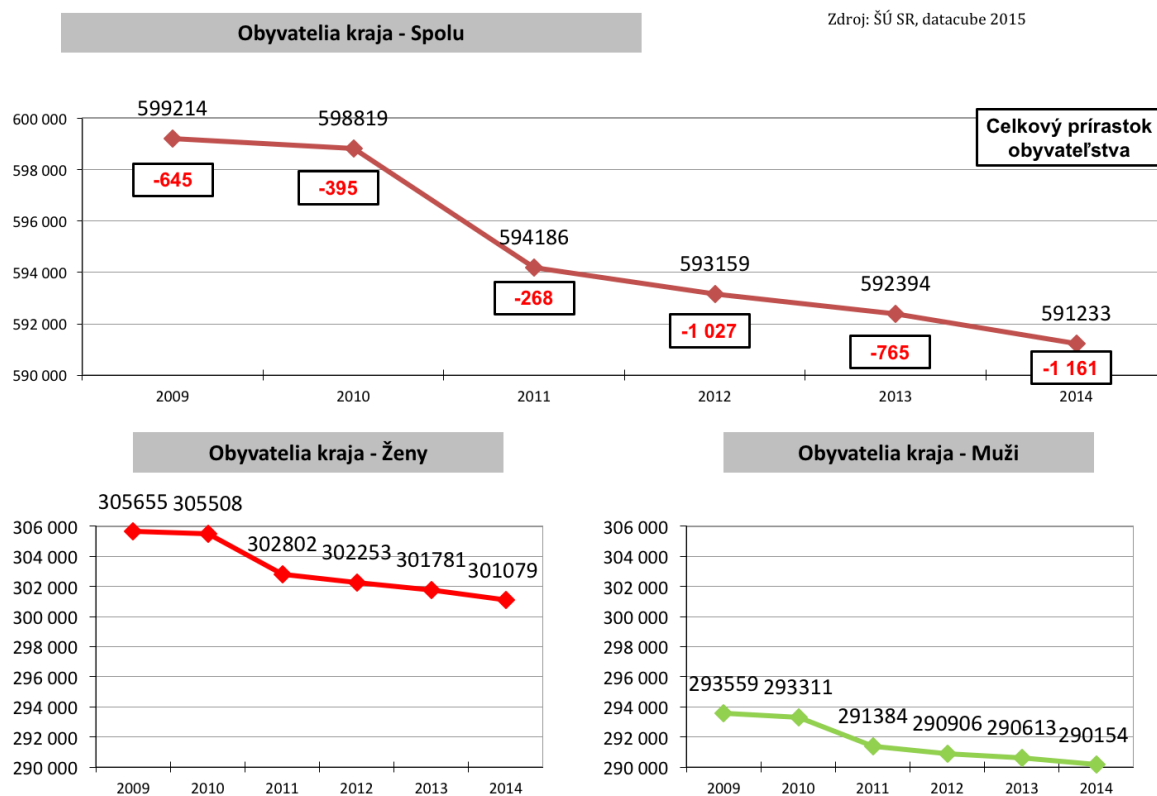
PRÍRODNÉ PODMIENKY

Región je bohatý na povrchovú vodu, podzemné vody, geotermálne pramene ako aj minerálne vody. Na území sa nachádzajú ložiská hnedého uhlia, lignitu a najmä stavebných zdrojov. V kraji sa nachádza 132 chránených území, čo je viac ako dvojnásobok krajského priemeru na Slovensku. Najviac chránených území je vyhlásených v okresoch Nové Mesto nad Váhom a Trenčín. Najmenej chránených území je v okresoch Púchov, Partizánske a Myjava. V kraji sa nachádza 5 chránených oblastí s 2. stupňom ochrany: Malé Karpaty, Biele Karpaty, Strážovské vrchy, Ponitrie, Kysuce. Z prírodných zdrojov majú značné zastúpenie minerálne vody. Na území kraja sa nachádzajú zdroje prírodných minerálnych vôd, ktoré sú známe pod značkami Lucka, Mitická, Šivarina, IWA, Matúšov prameň. Na území sa nachádzajú významné kúpeľné územia Bojnice, Nimnica a Trenčianske Teplice. Prírodné liečivé zdroje v Bojniciach, Nimnici a Trenčianskych Tepliciach a prírodné minerálne zdroje v Trenčianskych Miticiach, Mníchovej Lehote a Lúke nad Váhom majú vymedzené ochranné pásma a vzťahujú sa na nich ustanovenia § 26 až 28, resp. § 50 ods. 17 zákona č. 538/2005 Z. z. o prírodných liečivých vodách. Podmienky sú výhodné pre rozvoj agroturizmu a kúpeľníctva.

DEMOGRAFICKÉ ČLENENIE A SÍDELNÁ ŠTRUKTÚRA

V Trenčianskom kraji žije približne 600 tisíc obyvateľov a hustota zaľudnenia predstavuje 131 obyvateľov na km² čo je nad slovenský priemer, kde hustota dosahuje hodnoty 109 obyvateľov na km². Najhustejšie osídlené sú oblasti v údolí rieky Váh. Územie ako väčšina Európskeho regiónu zaznamenáva nepriaznivý demografický vývoj a tým je starnutie obyvateľstva. Index starnutia dosiahol hodnotu viac ako 115 percent. Kým v roku 2009 bol priemerný vek obyvateľa 39 rokov, v roku 2014 je viac ako 41 rokov a prognóza do roku 2035 hovorí o viac ako 47 rokoch. Dôležitým faktorom je úbytok obyvateľstva - v roku 2014 prišiel región o 1161 obyvateľov. Ten je zaznamenaný zvýšenou migráciou -623 a prirodzeným (ne)prírastkom -538 obyvateľov kraja.

Graf č. 1: Vývoj stavu trvale bývajúceho obyvateľstva TSK

Zdroj: ŠÚ SR 2015, vlastné spracovanie

Trenčiansky samosprávny kraj z hľadiska sídiel má spolu 276 obcí, z toho je 18 so štatútom mesta. V kraji sa nachádza deväť okresov: Bánovce nad Bebravou, Ilava, Myjava, Nové Mesto nad Váhom, Partizánske, Považská Bystrica, Prievidza, Púchov a Trenčín. Najväčším mestom je Trenčín s viac ako 55 tis. obyvateľmi.

Tabuľka č 1. : Členenie kraja podľa okresov

Územie	Rozloha (km ²)	Počet obcí	z toho mestá	Obyvateľstvo (spolu) 2014	Hustota (obyv./km ²)
Trenčiansky kraj	4 502	276	18	591 233	131,46
Okres BN	462	43	1	36 833	79,88
Okres IL	359	21	3	60 194	168,23
Okres MY	327	17	2	27 083	82,93
Okres NM	580	34	2	62 531	107,76
Okres PE	301	23	1	46 462	154,80
Okres PB	463	28	1	63 176	136,50
Okres PR	960	52	4	136 554	142,52
Okres PÚ	375	21	1	44 537	118,81
Okres TN	675	37	3	113 863	168,58

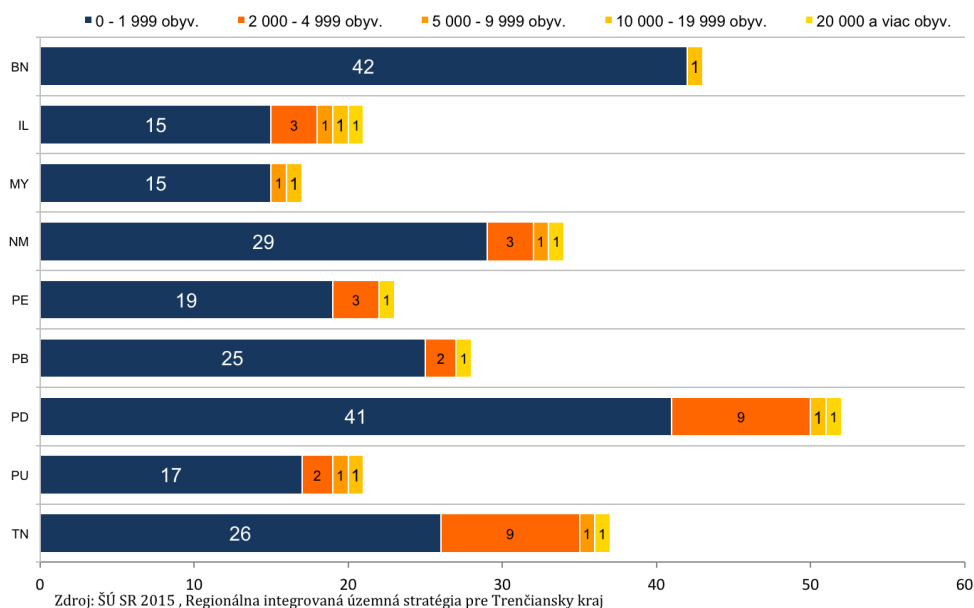
Zdroj: ŠÚ SR 2015

Prievidza je rozlohou najväčším okresom, zaberá 21 % z územia kraja. Nasleduje okres Trenčín s 15 %-ným podielom. K najmenším okresom kraja patria okresy Myjava a Partizánske – 7 % z rozlohy kraja. Podiel mestského obyvateľstva v kraji dosahuje 56

%, čo je o takmer 2 p. b. viac ako je stupeň urbanizácie Slovenska. Podľa stupňa urbanizácie patrí Trenčiansky kraj do kategórie ostatný vidiecky región. V sídelnej štruktúre kraja prevažujú obce s počtom obyvateľov do 1 999. Z celkového počtu obcí tvoria až 83 %, žije v nich však iba 29,5 % z celkového počtu obyvateľov kraja. V skupine 2 000 – 4 999 obyvateľov je 31 obcí, v ktorých žije 93 823 obyvateľov. Vo veľkostných skupinách 5 000 – 9 999 obyvateľov, 10 000 – 19 999 obyvateľov a 20 000 – 49 999 obyvateľov sa nachádza zhodne 5 obcí. V kategórii 50 000 a viac obyvateľov je v kraji iba krajské mesto Trenčín s 55 886 obyvateľmi. Priemerne veľká obec v Trenčianskom kraji má 2 146 obyvateľov, o 272 viac ako priemer Slovenska.

Graf č.2

Veľkostná štruktúra obcí podľa počtu obyvateľov – absolútne čísla

Zdroj: ŠÚ SR 2015, vlastné spracovanie

Mapa č.2

Rozdelenie oblastí TSK podľa hustoty obyvateľov v roku 2014

	Osoby na km ²
Trenčiansky kraj	131,5
Okres Bánovce nad Bebravou	79,9
Okres Ilava	168,2
Okres Myjava	82,9
Okres Nové Mesto nad Váhom	107,8
Okres Partizánske	154,8
Okres Považská Bystrica	136,5
Okres Prievidza	142,5
Okres Púchov	118,8
Okres Trenčín	168,6

HISTORICKO – KULTÚRNY ASPEKT

Prvou významnou kultúrou, ktorá sa sformovala na území bola takzvaná „*Púchovská kultúra*“. Táto kultúra sa sformovala z etnicky zmiešaného pôvodného obyvateľstva, ktoré dosiahlo pozoruhodnú hospodársku aj civilizačnú úroveň, a to najmä vďaka rozvoju remeselnej výroby spojenej s ťažbou surovín. Svoje centrá si budovalo ako opevnené výšinné hradiská s agrárnymi a remeselníckymi osadami v ich blízkosti. Jedno zo sídlisk sa rozkladalo priamo v Trenčíne na hradnej skale. V blízkom i vzdialenejšom okolí sa nachádzali viaceré opevnenia, napríklad v Skalke nad Váhom, Trenčianskych Tepliciach, v Košeci-Nozdroviciach a z ktorých podľa najnovších nálezov zaujímalo veľmi významné postavenie najmä hradisko v Trenčianskych Bohuslaviciach. Prevrtné zmeny a etnické posuny, ku ktorým prišlo v stredoeurópskom priestore okolo zlomu letopočtov, zasiahli aj vývoj tohto regiónu. Územie južne od stredného Dunaja obsadili Rimania, zriadili tu nové provincie a obyvateľstvo postupne romanizovali. Naddunajské oblasti zabrali germánske kmene Markomanov a Kvádov. Kvádi sa usadili v nížinách juhozápadného Slovenska. Ich výboje však pravdepodobne siahali aj ďalej na sever. Germánski Kvádi posúvali postupne svoje sídla zo západoslovenských nížin ďalej na sever a v druhej polovici 2. storočia už obývali i Trenčiansku oblasť. V šesťdesiatych rokoch 2. storočia za vlády Marca Aurelia vypukli na dunajských hraniciach dlhotrvajúce boje, známe ako markomanské vojny. Hlavnými protivníkmi Rimanov boli Markomani a Kvádi. Práve do tohto obdobia na prelome rokov 179/180 zaznamenávame aktivity Rimanov na území dnešného Trenčína vybudovaním vojenského zimného tábora Laugaricio. V období sťahovania národov prišli na územie Slovania. Najstaršie slovanské osídlenie z Trenčína je doložené koncom 7. storočia. Najväčší rozvoj zaznamenalo územie v deviatom storočí. O územie Trenčína spočiatku prejavovali záujem aj českí a poľskí panovníci a predpokladá sa, že od roku 1018 sa stal Trenčín súčasťou Uhorska. Význam Trenčína spočíval najmä v jeho výhodnej polohe. Od 13. storočia do roku 1848 sa o územie dnešného TSK delili Trenčianska, Nitrianska a Tekovská stolica. Neskôr sa stolice zmenili na župy a až do roku 1922 sa stav nezmenil. Trenčianska stolica bola v minulosti väčšia ako súčasný kraj a na severe susedila až s Poľskom.

ANALÝZA VNÚTORNÉHO PROSTREDIA VEDA, VÝSKUM, INOVÁCIE A KONKURENCIESCHOPNOSŤ

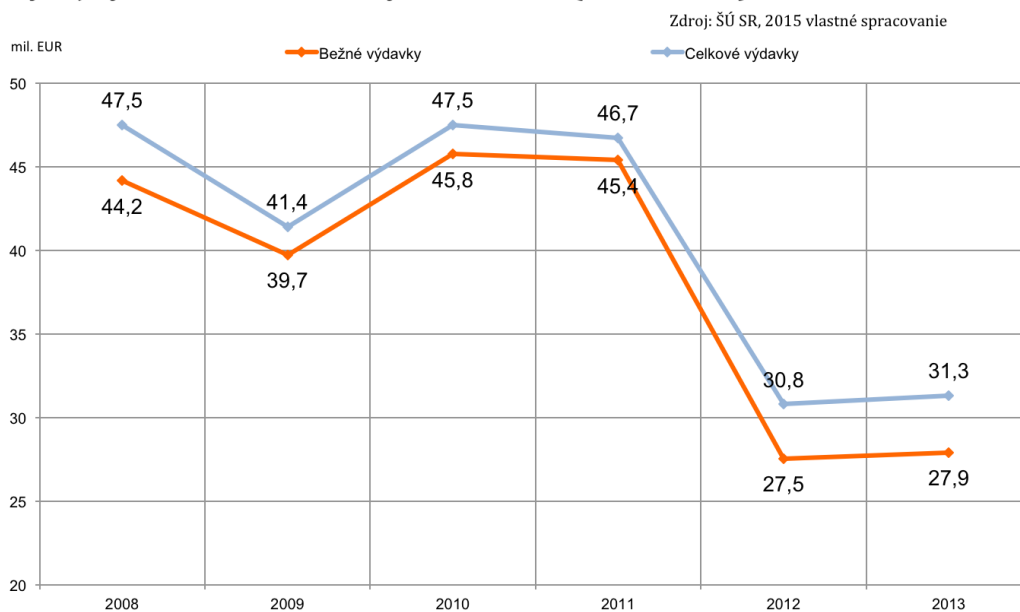
Napriek pomerne vysokému rastu slovenského hospodárstva rozvoj procesov vedy, výskumu a inovácií (VVI) zaostáva za európskym priemerom. Dôvodom nie je len podpriemerné financovanie vedy, výskumu a vývoja, ale aj stále výrazná orientácia na základný výskum, relatívna uzavretosť slovenského výskumu a zatiaľ pomerne nízky vplyv na inovačnú schopnosť slovenského hospodárstva. Inovácie sú v európskych aj národných dokumentoch uznávané ako hlavný faktor rozvoja regionálnej ekonomiky najmä v dôsledku vysokej pridanej hodnoty, ktorú vytvára produkcia opierajúca sa o najnovšie výsledky výskumu a vývoja. V tejto súvislosti sa inováciám priznáva ich významný vplyv na konkurencieschopnosť regiónu.

Podiel výdavkov na výskum a vývoj v Slovenskej republike v roku 2013 predstavuje 0,85 % HDP (v roku 2012 0,82 %, r. 2011 0,68 %, r. 2010 0,63 % a v roku 2009 0,48 %), zaznamenáva teda stále rastúcu tendenciu. Výrazný nárast od roku 2010 je spôsobený nárastom kapitálových výdavkov na prístroje a zariadenia v dôsledku čerpania štrukturálnych fondov zameraných na výskum a vývoj. Dominuje najmä financovanie z verejného sektora. Štátny rozpočet SR zabezpečuje inštitucionálne (veda a technika na vysokých školách a rezortné výskumné ústavy) a účelové financovanie (grantové schémy Agentúry na podporu výskumu a vývoja, rezortné grantové systémy, financovanie medzinárodnej vedecko-technickej spolupráce, štátne programy VV a stimuly pre výskum a vývoj, grantové schémy VEGA, KEGA). Vedecko-výskumné kapacity sú sústredené na Slovensku do jeho západnej časti, pričom sa vytvárajú priestorové zoskupenia po osi Bratislava – Trnava – Piešťany, Trenčín – Ilava – Prievidza – Žilina. V regióne TSK pôsobia 3 výskumné ústavy s dlhoročnou tradíciou ako je EVPU a. s. Nová Dubnica, VIPO, a. s. Partizánske a VÚP, a. s. Prievidza. Časť výskumnej kapacity v TSK je orientovaná najmä na aplikovaný výskum realizovaný vo firmách pôsobiacich v TSK, VITRUM Laugaricio VILA - Centrum kompetencie skla, EVPU, a. s. Nová Dubnica nad Váhom, VIPO, a. s. Partizánske, VÚP, a. s. Prievidza, Konštrukta Defence, a. s. Trenčín, ZTS - Výskum a Vývoj, a. s. Dubnica nad Váhom a na Trenčianskej univerzite A. Dubčeka. (Zdroj: Analýza TSK, 2015). V rámci Trenčianskej univerzity A. Dubčeka pôsobí viacero vedeckých centier – už spomínané Centrum kompetencie skla Vitrum Laugaricio (VILA), CEKSIM - Vedecko-výskumné pracovisko Centrum excelentnosti pre keramiku, sklo a silikátové materiály, HBO – Pracovisko hyperbarickej oxygenoterapie, KASKLO – Bielokarpatská sklárska výskumná, vývojová a vzdelávacia základňa (pôsobiaca v rámci ER Bílé – Biele Karpaty), Výskumno-vzdelávacie centrum obnoviteľných zdrojov energie. Technologické centrá - Centrum pre rozvoj elektrotechniky a informačných technológií (EVPÚ, a.s. Nová Dubnica) a Centrum pre rozvoj spracovateľského priemyslu (VIPO, a.s. Partizánske) sú dvomi z celkovo šiestich technologických centier na Slovensku. Súčasťou inštitucionálneho vybavenia podpory vedy, výskumu a vývoja a inovácií sú aj ďalšie organizácie ako sú vedecké parky, inkubátory, technologické a inovačné centrá, ale aj podporné organizácie ako sú regionálne rozvojové agentúry (RRA), RPIC a iné. Na území TSK pôsobí RRA Prievidza, TRRA Trenčín, Regionálne poradenské a informačné centrá v Trenčíne a Považskej Bystrici, Trenčianska regionálna komora SOPK v Trenčíne, BIC – poradenské a inovačné centrum Prievidza, SARIO – regionálna kancelária Trenčín.

Celkove je evidovaných v TSK 112 organizácií a pracovísk výskumu a vývoja (CVTI, jún 2015), z toho 9 v rámci sektora VŠ – Dubnický technologický inštitút v Dubnici nad Váhom (DTI), fakulty Trenčianskej univerzity Alexandra Dubčeka v Trenčíne, vrátane jej Ústavu prírodných a humanitných vied, Vysoká škola manažmentu v Trenčíne. V rámci súkromných neziskových organizácií je evidovaných 5 pracovísk – Európsky technický inštitút (EUTI), Halali, n.o., PANSOPHIA n.o., Vedecko-náučné centrum FUTURUM, n.o. (VNCF) a Výskumno-vývojové centrum AUTOMOTIVE (VVCA). V rámci štátneho sektora ide o 7 zariadení – Fakultná nemocnica Trenčín, dve gymnáziá - v Bánovciach nad Bebravou a Ľudovíta Štúra v Trenčíne, Krajský úrad v Trenčíne, SPŠ v Dubnici nad Váhom, Vojenský opravárenský podnik v Novákoch a v Trenčíne. Za podnikateľský sektor ide o 89 podnikov (z toho 10 je neaktívnych, jún 2015) a dve nevýskumné podnikateľské organizácie – TANAX, a.s. a VOJUS, a.s. Z celkového počtu 112 organizácií je 65 organizácií v rámci technických vied.

Na území TSK pôsobí 10 priemyselných parkov, a to Priemyselný park Dubnica nad Váhom, Javorinská Myjava, Partizánske, Prievidza – West, Trenčín, Chocholná-Velčice, Považská Bystrica, Nováky, Rakoluby, Horná Streda. Všetky priemyselné parky sú GF (greenfield) s celkovou rozlohou 318,9 ha (SARIO). Výskumnú spoluprácu na území TSK charakterizujú najmä TUAD-MECHATR – VIPO – MATADOR a TUAD – PRIEMTECH – ETOP (Zdroj: Inovatívne Slovensko - perspektívy a výzvy, SIEA, 2013). Na území TSK pôsobí aj KITEch klaster inovačných technológií pre nakladanie s prašnými anorganickými odpadmi (Trenčín), SLOVAK IT KLASER (Trenčín), do územia TSK zasahuje Trnavsko-myjavský strojársky klaster (Trnava) (Zdroj: register MV SR, 2015). Za rok 2013 sú dostupné niektoré základné súborné indikátory podľa krajov. Celkové výdavky na území TSK na výskum a vývoj podľa údajov Štatistického úradu SR predstavovali v roku 2013 takmer 31,34 mil. eur, pričom celkový počet zamestnancov v tejto oblasti bol za ten istý rok len 971. Prehľad za jednotlivé roky uvádza nasledovný Graf č. 3.

Graf č. 3
Vývoj výdavkov na vedu a výskum v TSK (2008-2013)

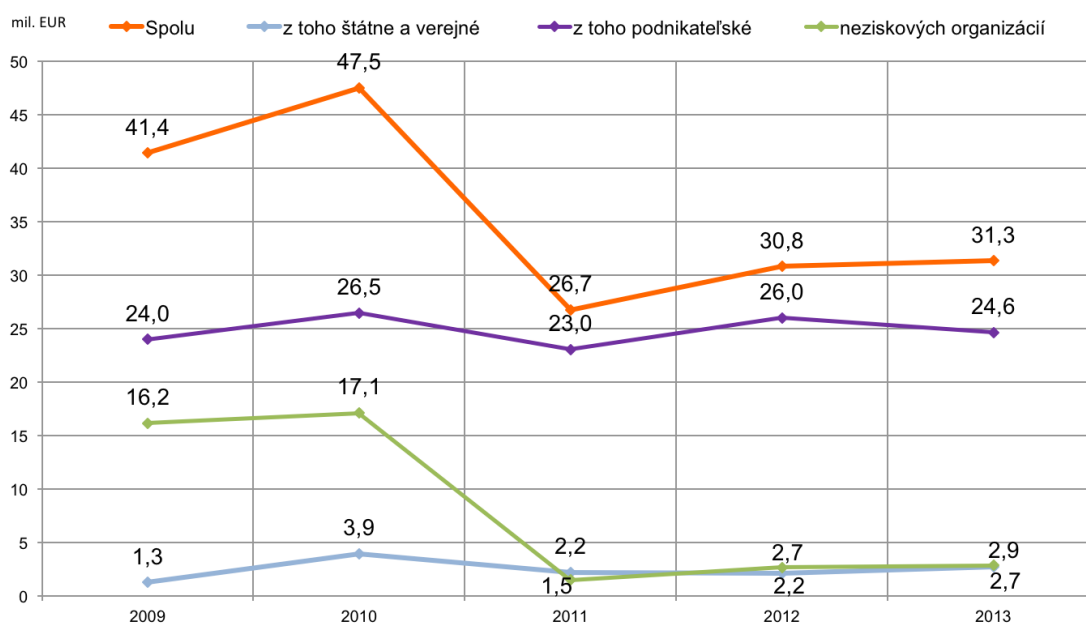

Podľa údajov ŠÚ SR TSK mal v roku 2013 tretie najnižšie bežné výdavky na výskum a vývoj po Nitrianskom a Prešovskom kraji a výrazne zaostáva za ostatnými kraji, Bratislavským krajom (takmer 311 mil. eur) a Košickým krajom (53 mil. eur), Žilinským krajom (42,6 mil. eur). Čo sa týka celkových výdavkov, TSK je na 4. mieste s výrazným odstupom za Žilinským krajom (3. miesto, 61,8 mil. eur), Košickým a Bratislavským krajom, avšak v ich výške TSK prevyšuje Prešovský kraj (19,8 mil. eur, t.j. najnižší objem výdavkov), Nitriansky kraj, Trnavský kraj a Banskobystrický kraj.

Zdroj: ŠÚ SR, 2015 vlastné spracovanie

Graf č. 4

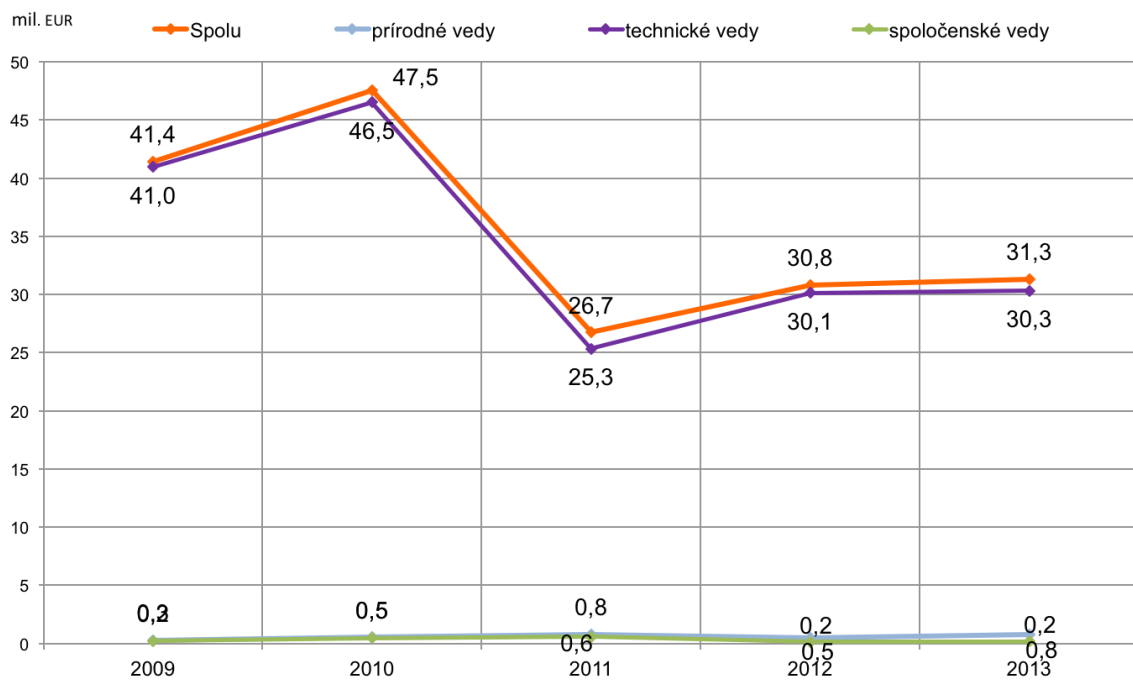
Vývoj výdavkov na vedu a výskum - zdroj financovaní TSK (2008-2013)

Celkovo možno identifikovať nerovnomerné rozloženie výdavkov na výskum a vývoj na Slovensku, čo zodpovedá najmä nerovnomernému rozloženiu vedecko-výskumných zariadení v rámci SR. Za rok 2013 v priemere na jeden samosprávny kraj pripadá 76,36 mil. eur celkových výdavkov na výskum a vývoj (rok 2012 73,15 mil. eur, v porovnaní s rokom 2009 len 37,87 mil. eur). Bližšia štruktúra výdavkov za Trenčiansky samosprávny kraj je dostupná za roky 2008 – 2013 a znázorňuje ju Graf č. 4.

Graf č. 5

Vývoj výdavkov na vedu a výskum - typ vied TSK (2008-2013)

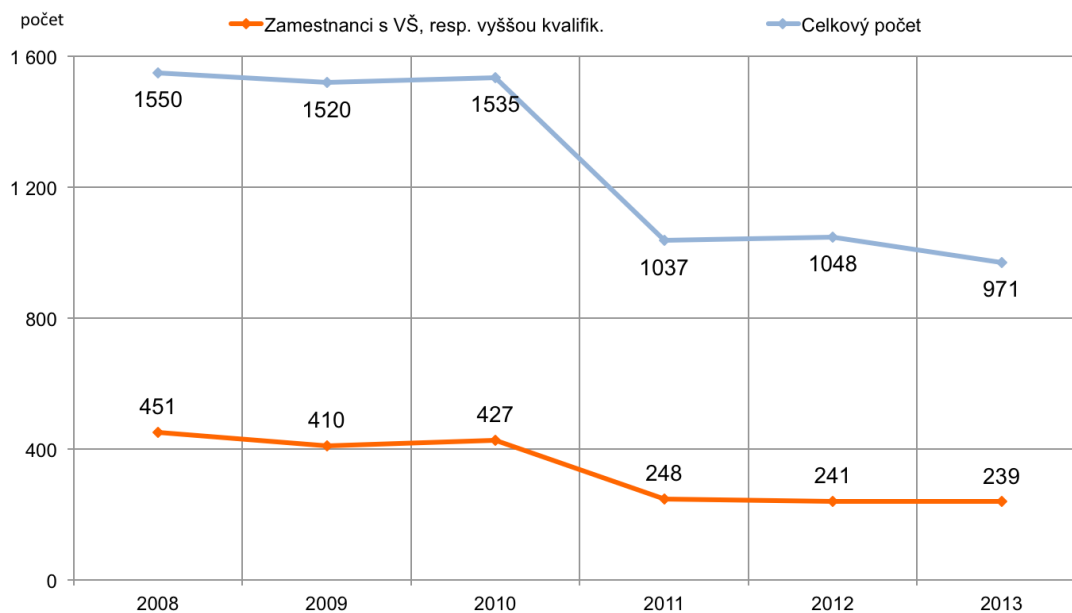

TSK vynakladá z bežných výdavkov nadpriemerne (oproti ostatným krajom) na vývoj, podobne ako v ostatných krajoch aj v TSK prevažujú výdavky na technické vedy, tieto tvoria 97,85 % z výdavkov na výskum a vývoj (za SR 46 %). Kapitálové výdavky tvoria z celkových výdavkov 10,8 %. Zo štátnych zdrojov sú predovšetkým financované bežné výdavky. Významnými z hľadiska zdrojov sú najmä vlastné podnikateľské zdroje. Ak prepočítame celkové výdavky výskumu a vývoja na 1 obyvateľa, TSK za rok 2013 vykazuje hodnotu 52,9 eur (za rovnaký rok priemer celkových výdavkov na 1 obyvateľa v SR je 112, 79 eur). Vývoj výdavkov na výskum a vývoj na území TSK nezodpovedá vývoju výdavkov celkovo v SR. Významný pokles kraj zaznamenal najmä za rok 2011, od tohto roku zaznamenáva nárasty. Nedosiahol však úroveň roku 2009. V roku 2013 tvoria výdavky na výskum a vývoj len necelých 76 % úrovne roku 2009, nízke sú predovšetkým hodnoty bežných výdavkov a oproti rokom 2009 a 2010 najmä zahraničné zdroje výdavkov výskumu a vývoja.

Celkovo je v oblasti vedy a techniky evidovaných za TSK 188 projektov (v roku 2008 bolo 115 projektov, CVTI, jún 2015). Najviac projektov bolo z technických vied, a to najmä z oblasti strojárstva, chemického inžinierstva, materiálového inžinierstva a z oblasti elektrotechniky a automatizácie. Projektová aktivita vyjadrená podielom získaných finančných prostriedkov na VVI v rámci programu Spolupráca v rámci 7. Rámcového programu ukazuje na nízke zapojenie TSK, len 2,9 % (Zdroj: MŠ SR, za rok 2012), pričom na rovnakej úrovni sa nachádza Banskobystrický kraj a na poslednom mieste je Prešovský kraj.

Graf č. 6

Zdroj: ŠÚ SR, 2015 vlastné spracovanie

Vývoj v oblasti zamestnanosti vedy a výskumu - vied TSK (2008-2013)

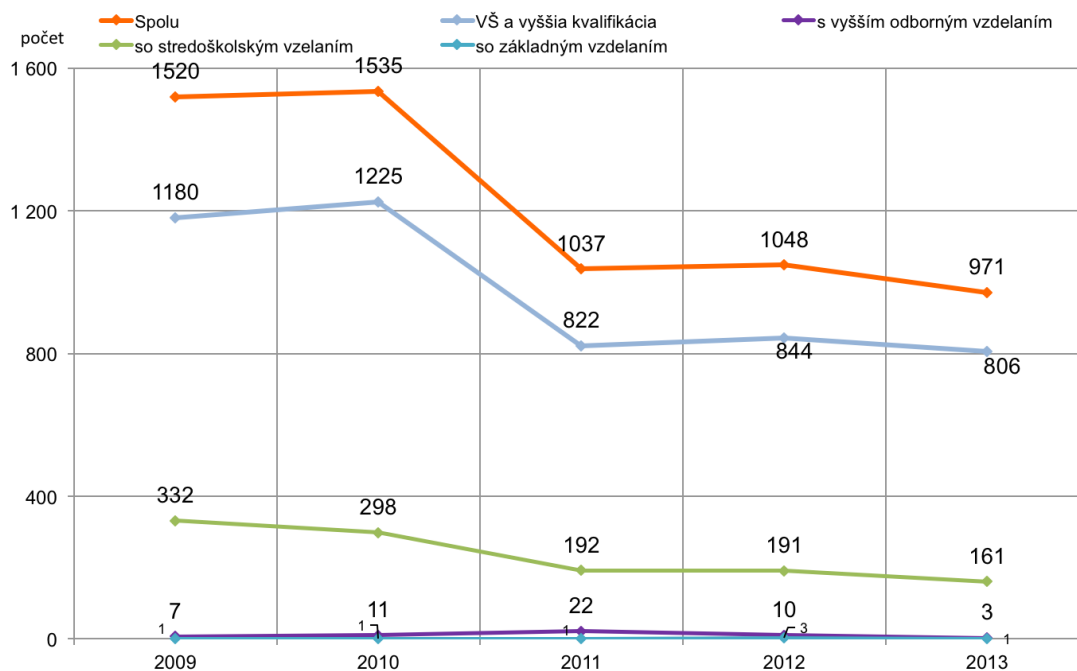
TSK má zo všetkých krajov Slovenska najnižší počet zamestnancov výskumu a vývoja s VŠ alebo vyššou kvalifikáciou – 239 zamestnancov v roku 2013, čím výrazne zaostáva aj za predposledným krajom, ktorým je Prešovský kraj s 506 zamestnancami. Najvyšší počet má Bratislavský kraj a to 6 113 zamestnancov a Košický kraj s 1706 zamestnancami. Podobná situácia je aj v rámci celkovej zamestnanosti vo výskume a vývoji, TSK má zo všetkých krajov Slovenska najnižší celkový počet zamestnancov výskumu a vývoja a to 971 zamestnancov v roku 2013, pričom pred ním sa nachádza Prešovský kraj s 1196 zamestnancami a Trnavský kraj s 1668 zamestnancami. Najvyšší počet má Bratislavský kraj a to 13 402 zamestnancov a Košický kraj s 3 927 zamestnancami.

Za rok 2013 priemerne na jeden samosprávny kraj pripadá 3477 zamestnancov (vo fyzických osobách), čo predstavuje takmer 2 146 zamestnancov prepočítaných na ekvivalent plnej pracovnej doby s Bratislavským krajom a bez Bratislavského kraja ide o 1 184 zamestnancov prepočítaných na ekvivalent plnej pracovnej doby. Nasledujúce grafy č. 7 a 8 uvádzajú štruktúru zamestnancov výskumu a vývoja, ich kvalifikačnú štruktúru, štruktúru podľa vednej oblasti za obdobie 2009 – 2013 (posledný dostupný rok).

Graf č. 7

Zdroj: ŠÚ SR, 2015 vlastné spracovanie

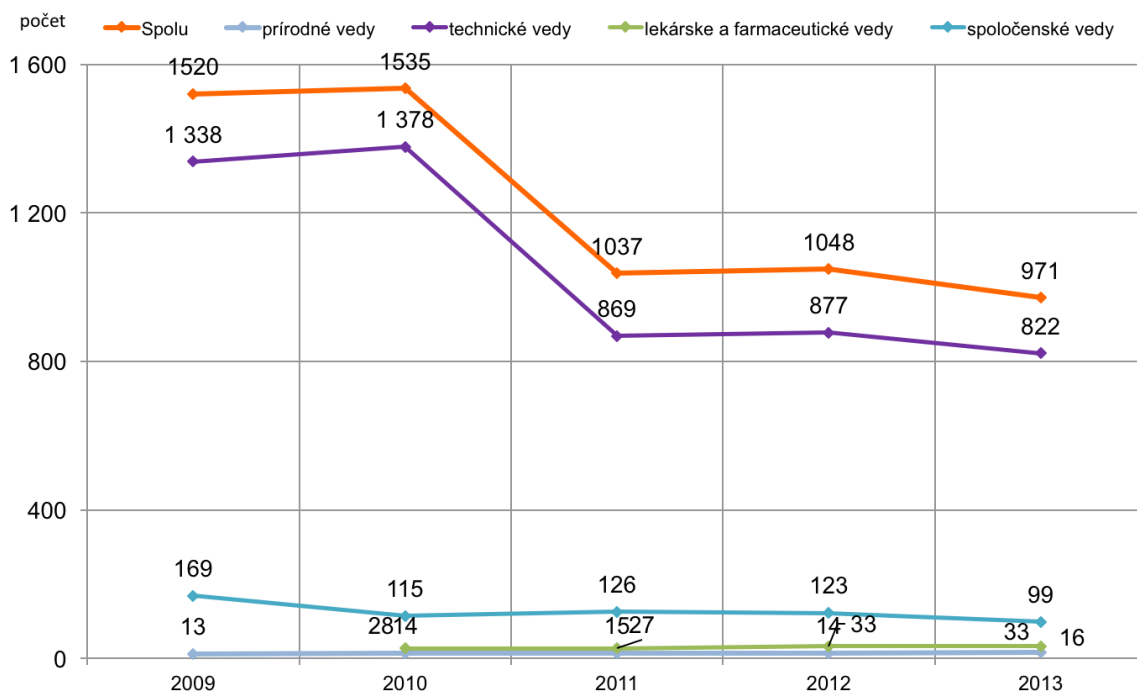
Vývoj v oblasti zamestnanosti vedy a výskum – kvalifikácia TSK (2008-2013)

Graf č. 8

Zdroj: ŠÚ SR, 2015 vlastné spracovanie

Vývoj v oblasti zamestnanosti vedy a výskum – typ vied TSK (2008-2013)

TSK má v roku 2013 nižší podiel zamestnancov výskumu a vývoja s VŠ vzdelaním a vyššou kvalifikáciou (0,83 %) oproti celoslovenskému priemeru (takmer 0,99 %). Najväčší podiel zamestnancov na území TSK je v technických vedách, takmer 85 % z celkového počtu zamestnancov. Na území kraja pôsobí 588 výskumníkov v technických vedách, ktorí tvoria 80 % všetkých výskumníkov (pričom priemerne na Slovensku v roku 2013 v jednom kraji pracovalo 1000 výskumníkov v technických vedách a TSK sa na výskumníckych miestach v technických vedách na Slovensku podieľala 7,35 %).

Čo sa týka počtu zamestnancov, prepočítaný na ekvivalent plnej pracovnej doby za rok 2013 v TSK predstavuje 694,7 zamestnancov, pričom výskumníkov je 554,7. Z celkového počtu zamestnancov (ekvivalent plnej pracovnej doby) v oblasti výskumu a vývoja je 177 pracovných miest obsadených ženami, z toho 143,5 pracovných miest tvoria výskumnícke pracovné miesta (takmer 26 % všetkých výskumníkov v kraji). Výskumníci – ženy pracujú najmä v technických vedách (97,7 pracovných miest) a spoločenských vedách (36,4).

Ak sledujeme vývoj počtu zamestnancov, rok 2013 nedosiahol podobne ako u výdavkov na výskum a vývoj úroveň roku 2009 (len 64 % počtu zamestnancov výskumu a vývoja v roku 2009). Aj od roku 2011 nezaznamenáva nárast, skôr mierny pokles, čo sa týka počtu zamestnancov vo fyzických osobách. Pri prepočte počtu zamestnancov na ekvivalent plnej pracovnej doby od roku 2011 tento počet mierne rastie, rastie aj počet zamestnancov s VŠ a vyššou kvalifikáciou.

Databáza CVTI (jún 2015) eviduje v TSK 457 výskumníkov, z toho 135 za technické vedy. V sektore vysokého školstva pracuje podľa tejto databázy 330 z týchto výskumníkov, 106 je z podnikateľského sektora, 16 zo štátneho sektora, 6 zo súkromnej neziskovej organizácie a žiaden výskumník zo sektora zahraničných organizácií.

Súčasťou infraštruktúry VVI je aj nehmotná infraštruktúra, pričom rozhodujúcimi faktormi sú najmä výsledky vedecko-výskumného pôsobenia vysokoškolských inštitúcií, doktorandského štúdia a aplikácia vedecko-výskumného bádania, podpora tvorby spin-off, ochrany práv duševného vlastníctva, aktívne pôsobenie klastrov v odvetviach identifikovaných ako kľúčové pre regionálny rozvoj, implantácia VVI do vzdelávacieho systému a podpora celkovej proinovačnej kultúry.

Na základe shift – share analýzy na základe vývoja zamestnanosti v regióne bolo zistené, že v rámci TSK dochádza k posilneniu lokálnej konkurencieschopnosti najmä v skupine odvetví znalostne menej náročných služieb ako sú veľkoobchod, skladové a pomocné činnosti, v doprave, veľkoobchode a maloobchode motorových vozidiel a činnosti v oblasti nehnuteľností. V skupine výrobných odvetví s nízkou technológiou dochádza k posilneniu konkurencieschopnosti vo výrobe nápojov a odevov. V odvetviach priemyselnej výroby je vyššia miera konkurencieschopnosti vo výrobe motorových vozidiel, výrobe počítačových, elektronických a optických výrobkov a výrobe výrobkov z gumy a plastu. Napriek výrazne priemyselnému profilu regiónu je dôležitá konkurenčná výhoda v oblasti menej znalostne náročných trhových služieb ako sú skladové a pomocné činnosti v doprave, veľkoobchod a maloobchod motorových vozidiel a činnosti v oblasti nehnuteľností. Trenčiansky región nie je významnejšie špecializovaný. Rovnako regiónu chýba výraznejšie zapojenie do medzinárodných výskumných sietí, v

regióny chýbajú významnejšie verejné výskumné organizácie. (Inovatívne Slovensko – východiská a výzvy, SIEA, 2013).

Z hľadiska výsledkov výskumu a vývoja v rámci TSK boli v roku 2013 realizované inovácie v jednotlivých skupinách odborov vedy a techniky v celkovej hodnote 11 882, 12 tis. eur, z toho 10 519,12 tis. eur v rámci technických vied. Najviac realizovaných inovácií bolo v rámci vlastných zdrojov (8 479,95 tis. eur) a štátneho rozpočtu (3 363,53 tis. eur). Na území TSK pôsobilo 62 doktorandov, PhD. do 35 rokov bolo v počte 58, PhD. nad 35 rokov pôsobilo 114, ďalej 60 docentov a 40 profesorov. Čo sa týka štruktúry realizovaných výstupov V1 – V7 dosahuje Trenčiansky samosprávny kraj najslabšie výsledky spomedzi všetkých krajov. V rámci štátnych programov mal 13 výstupov, v rámci bilaterálnej spolupráce 1 výstup, v rámci programu APVV 8 výstupov, v rámci stimulov výskumu a vývoja 10 výstupov a v rámci ostatných 29 výstupov. Z hľadiska sledovaných publikácií a citácií medzi najbonitnejšie patria výstupy v karentovaných časopisoch (spolu v rámci TSK 36 vedeckých článkov za VŠ sektor a 11 za podnikateľský sektor výskumu a vývoja, všetko zahraničné časopisy), bolo vydaných 42 vedeckých monografií za VŠ sektor a dosiahnutých 245 citácií v karentovaných zahraničných časopisoch a 9 citácií v domácich karentovaných časopisoch. V rámci TSK bolo udelených 6 patentov (1 za sektor VŠ, 5 patentov za podnikateľský sektor), 1 realizovaný projekt za podnikateľský sektor, bolo prihlásených 7 vynálezov (z toho 6 za podnikateľský sektor), 2 zapísané úžitkové vzory za podnikateľský sektor a 1 realizovaný úžitkový vzor za podnikateľský sektor (databáza MŠVVŠ SR, 2014). Celkovo dosahuje kraj z hľadiska počtu výsledkov vedy a výskumu nízke hodnoty.

Regionálnu inovačnú výkonnosť sleduje regionálny inovačný index, ktorý sa vypočítava za úroveň NUTS II. Západné Slovensko, do ktorého spadá TSK, má za rok 2010 (posledný dostupný údaj) hodnotenie inovačnej výkonnosti – „mierne“, podobne ako Stredné Slovensko, pričom Východné Slovensko dosiahlo len stupeň nízky a jedine Bratislavský kraj má hodnotenie pokročilý. (Zdroj: Regional Innovation Scoreboard, EC, 2014).

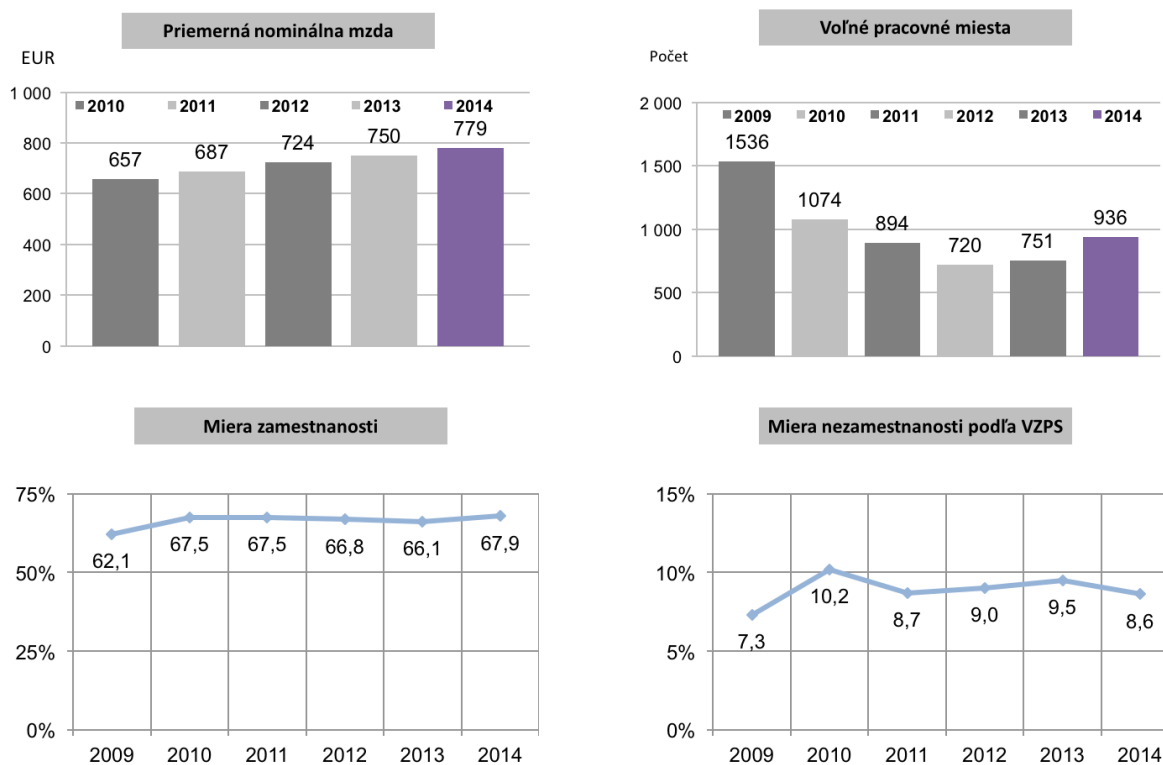
Z hľadiska programového vybavenia TSK pre rozvoj vedy a výskumu bol pre Trenčiansky samosprávny kraj vypracovaný strategický dokument Regionálna inovačná stratégia TSK. Dokument uvádza kľúčové oblasti rozvoja inovácií v TSK, ciele a komplex systémových opatrení v tejto oblasti. Medzi kľúčové oblasti identifikuje inovačnú politiku a proinovačnú kultúru, vedomostnú základňu a rozvoj ľudských zdrojov, transfer technológií a poznatkov, podporu regionálnej inovačnej štruktúry. Vzhľadom na aktuálne programové dokumenty v oblasti VVI na národnej úrovni a priority nového rozpočtového obdobia 2014-2020 je potrebné aktualizovať regionálnu inovačnú stratégiu a upraviť sústavu nástrojov pre rozvoj materiálnej infraštruktúry, nemateriálnej a finančnej infraštruktúry VVI.

HOSPODÁRSTVO

Trenčiansky región môžeme na základe ekonomickej štruktúry považovať za priemyselný región. Má dlhoročnú tradíciu v oblasti strojárského, textilného, chemického, banského a gumárskeho priemyslu. V súčasnosti sa radí medzi ekonomicky najsilnejšie kraje Slovenska po Bratislavskom kraji (Príloha 1 IRPP). Je tiež aktívny v oblasti podnikania malých a stredných firiem (SME) – kde v rámci tejto kategórie je zaregistrovaných vyše 15 tis. subjektov. Konkurenčná výhoda kraja je tvorená geografickou polohou, blízkosťou trhov a priemyselnou tradíciou. Ukazovatele vývoja hospodárstva TSK sú prezentované v nasledujúcom grafe.

Graf č. 9
Ukazovatele vývoja hospodárstva

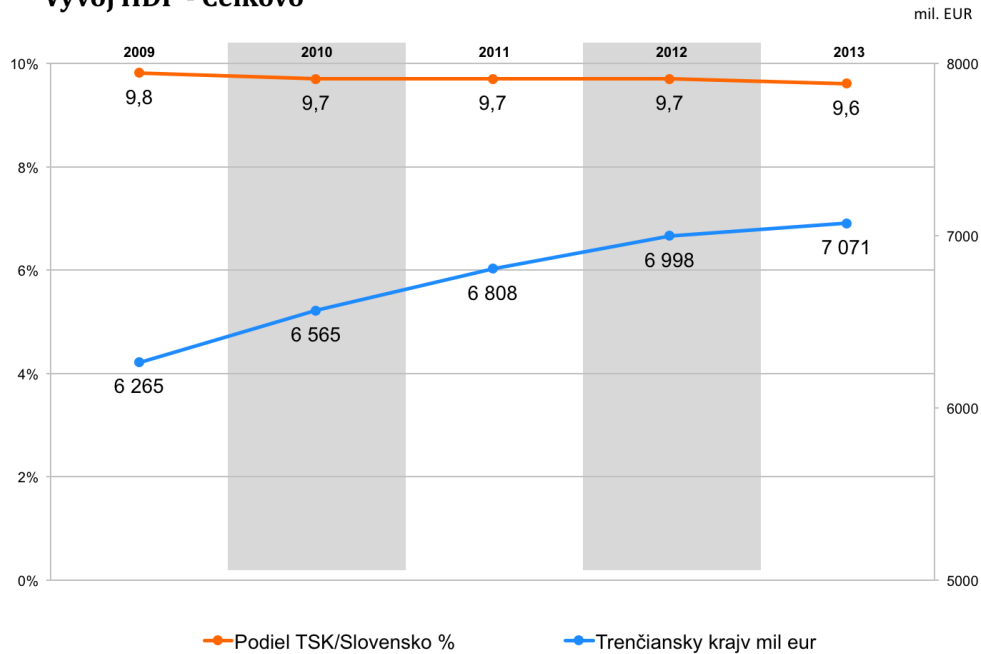
Výška nominálnej mzdy v hospodárstve kontinuálne rastie každým rokom, za posledné medziročné obdobie narástla o štyri percentuálne body a v porovnaní s priemernou mzdou TSK bola iba o desať percent nižšia ako krajský priemer miezd. Miera zamestnanosti sa od roku 2009 neustále zvyšuje a v roku 2014 dosiahla hodnotu takmer 70 percent. Počet voľných pracovných miest kolíše a podľa posledných údajov z TSK v roku 2015 je na úrovni 777 voľných pracovných miest.

Kraj disponuje veľmi dobre rozvinutým systémom dopravy čo ho predurčuje k priemyselnému rozvoju (Systém železničnej a cestnej dopravy). V porovnaní so Slovenskom si kraj udržuje v sektore hospodárstva nízku mieru nezamestnanosti. **Podiel HDP** Trenčianskeho samosprávneho kraja k celkovému HDP Slovenska (%) / **Hodnota HDP** Trenčianskeho samosprávneho kraja v mil. eur

Graf č.10

Zdroj: ŠÚ SR, datacube 2015

Vývoj HDP - Celkovo

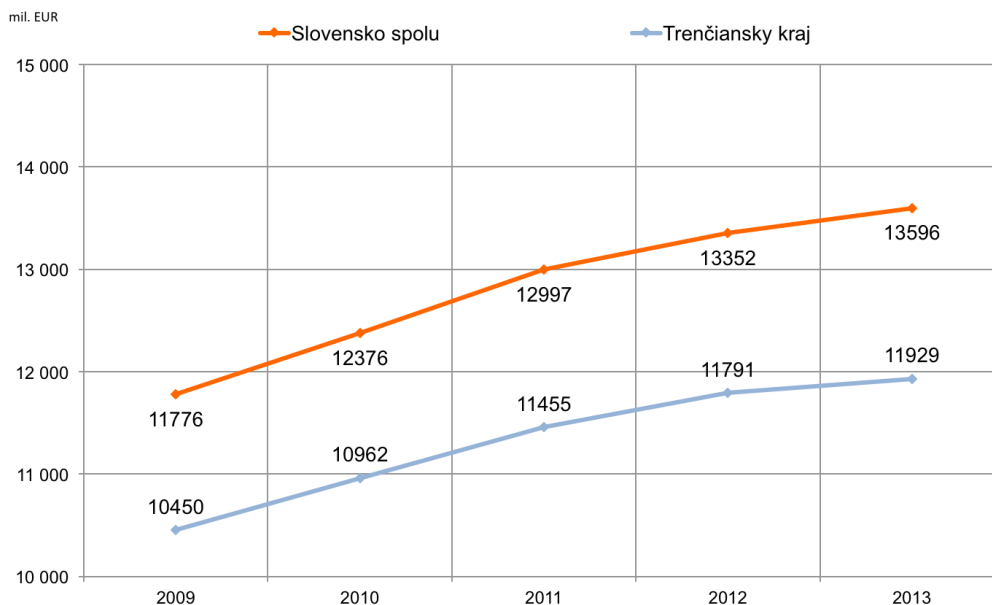

Podiel HDP TSK (9,6 %) je len o niečo vyšší ako rozloha TSK v porovnaní s rozlohou Slovenska (9,2 %).

Graf č. 11

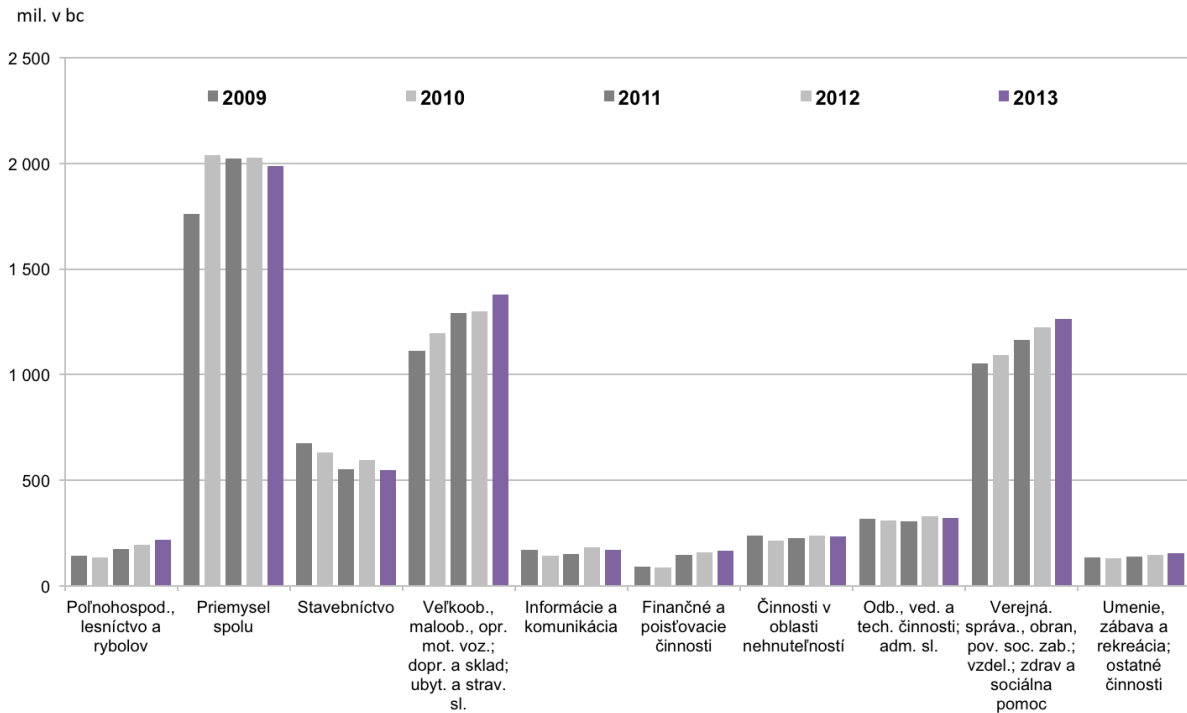
Zdroj: ŠÚ SR, datacube 2015

Vývoj HDP - Na obyvateľa TSK

Graf č. 12 Vývoj Hrubej pridanej hodnoty v TSK

Zdroj: ŠÚ SR, datacube 2015

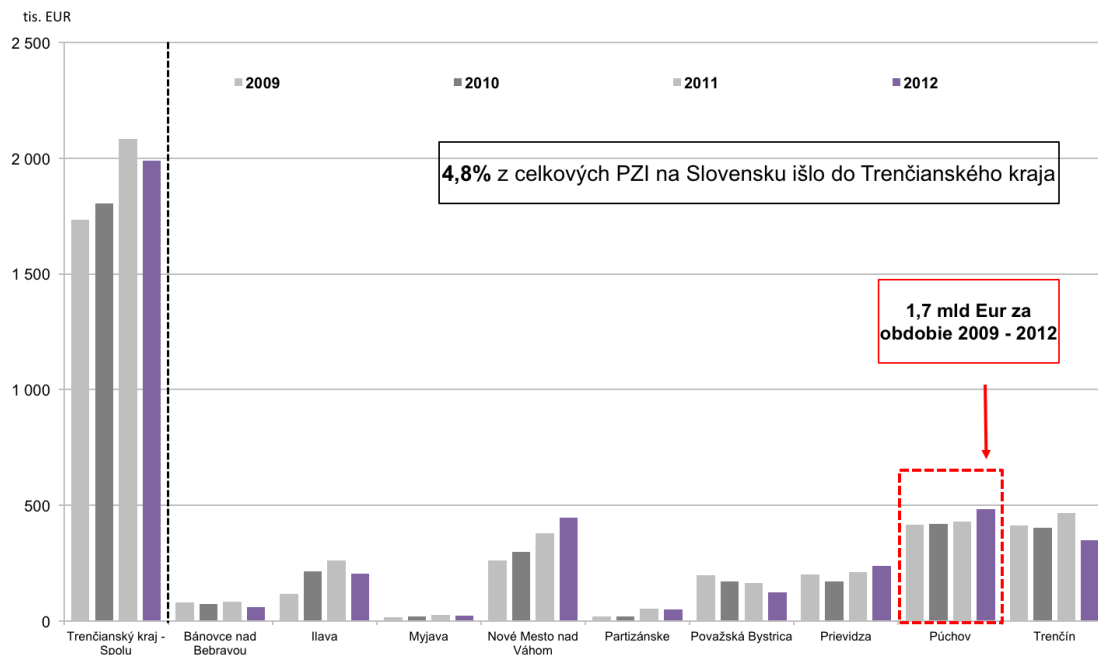
na obyvateľa Slovenska. Je to dané väčšou koncentráciou ľudí v TSK, kde žije viac ako desatina populácie Slovenska (11,1 %).

Hrubá pridaná hodnota (HPH) je vypočítaná ako rozdiel medzi produkciou v základných cenách a medzispotrebou v kúpnych cenách. HPH Trenčianskeho kraja (graf č.12) sa podieľa desatinovým podielom na celonárodnej úrovni. V sektorovom zastúpení má viac ako desatinový podiel sektor verejných služieb (13 %) a priemyslu (12 %). Menšie podiely má TSK v HPH v sektoroch nehnuteľností (5 %), veda a výskum (6 %) a kultúra (7 %).

Trenčiansky kraj v rokoch 2009 až 2012 prijal priame zahraničné investície (PZI) v objeme 9,5 mld eur čo je takmer päť percent (4,8 %) Slovenska. Najväčším prijímateľom PZI bol okres Púchov (1,7 mld eur). Podrobnejšie údaje sú uvedené v nasledujúcom grafe č. 13. V Trenčianskom kraji zaznamenávame vysoký podiel zahraničného kapitálu v podnikoch.

Graf č. 13
Priame zahraničné investície v okresoch TSK

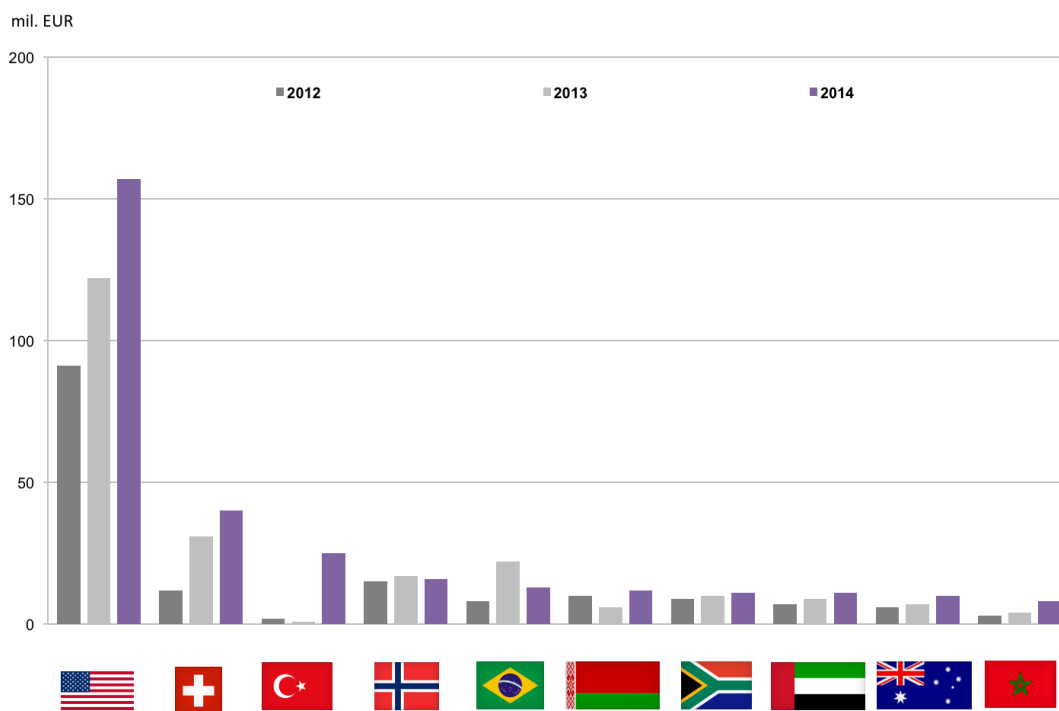
Zdroj: www.mhsr.sk, Ministerstvo hospodárstva 2015

Čo sa týka zahraničného obchodu, TSK má pasívne saldo zahraničného obchodu na úrovni viac ako 4 mld eur ročne za posledných päť rokov. Za posledné tri roky uvádzame aktívne/pasívne saldo zahraničného obchodu (Graf č. 14 a 15) s TOP 10 krajinami:

Graf č. 14
Vývoj aktívneho salda zahraničného obchodu TSK(2012-2014) - Top 10

Zdroj: www.mhsr.sk, Ministerstvo hospodárstva 2015

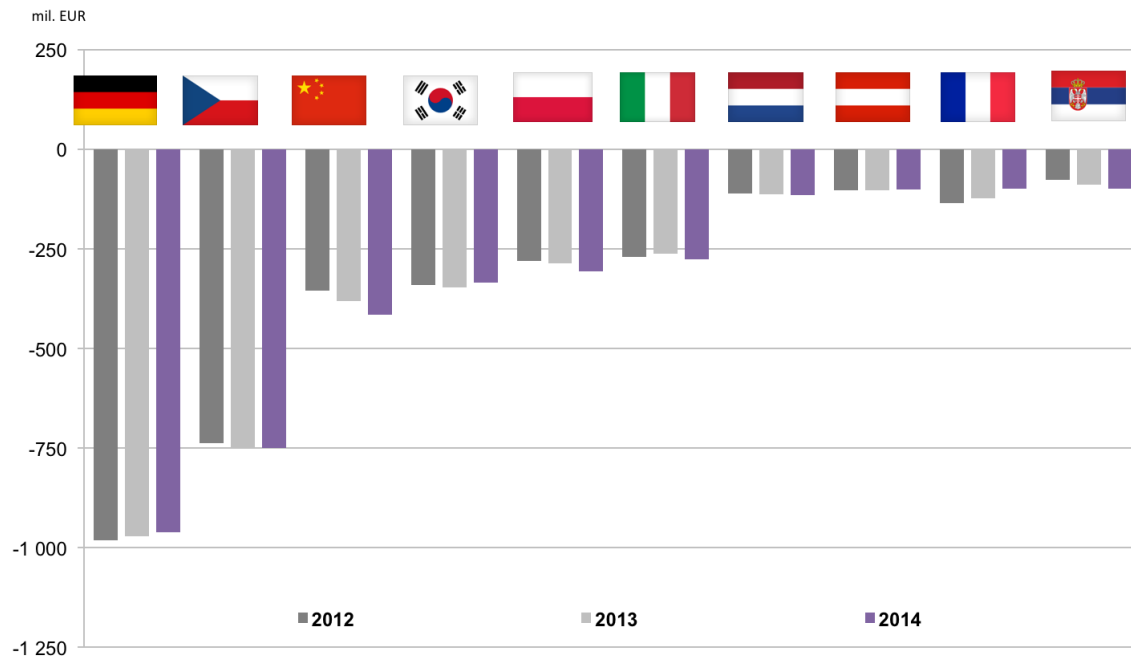

Najväčšie aktívne saldo má TSK s USA, kam exportuje tovar a služby za viac ako 200 mil. eur a dováža tovar a služby za 50 mil. eur. Export kontinuálne rastie, dovoz je vyrovnaný. Vysoké pasívne saldo má TSK s Nemeckom a susednou Českou republikou, kde údaje z Ministerstva hovoria o nulovom exporte z TSK do týchto krajín.

Zdroj: www.mhsr.sk, Ministerstvo hospodárstva 2015

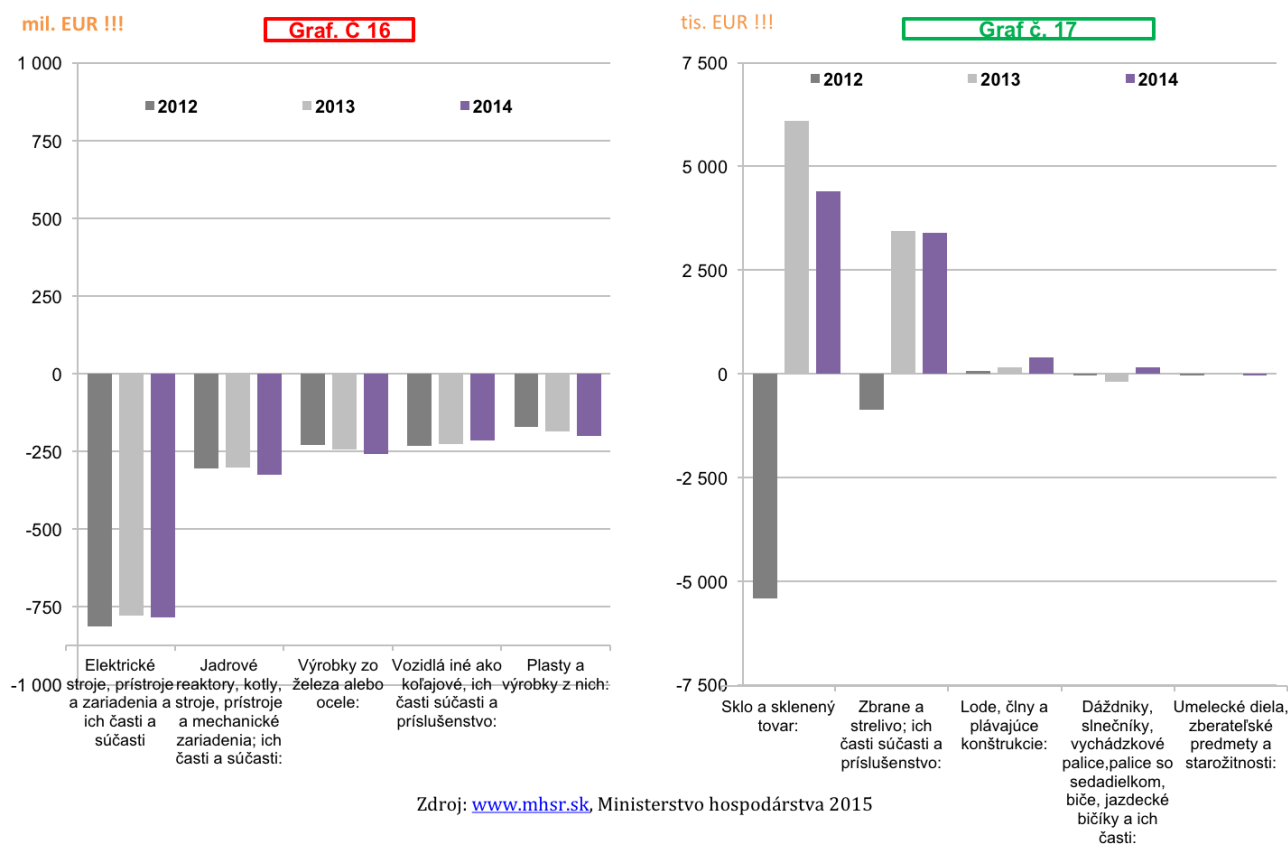
Graf č. 15

Pasívne Saldo zahraničného obchodu TSK – Top 10 krajín

Na základe údajov uvedených v grafe č. 17 musíme konštatovať, že aktívne saldo má TSK iba pri zopár skupinách tovarov čo je nedostatočné a veľmi slabé. Obchod so sklom a skleneným tovarom sa dostal z pasívnej pozície v roku 2012 (-5 mil eur) do aktívnej v roku 2014 (+4 mil eur), kde v roku 2014 export predstavoval viac ako 30 mil eur. Aktívnu pozíciu má v roku 2014 obchod so zbraňami a strelivom, kde export predstavoval viac ako 6 mil eur. Pasívne saldo majú skupiny komodít v grafe č. 16, údaje sú uvádzané v mil. eur. Výsledok zahraničného obchodu s kategóriou tovarov elektronické stroje, prístroje a ich zariadenie a príslušenstvá v roku 2014 mal pasívne saldo - 783 mil eur, kde klesol import o 24 mil. eur ako aj export o 30 mil eur. Výsledky zahraničného obchodu sú NEDOSTATOČNÉ!

Graf č. 16 a č.17
Saldo zahraničného obchodu – Top 10 komodít

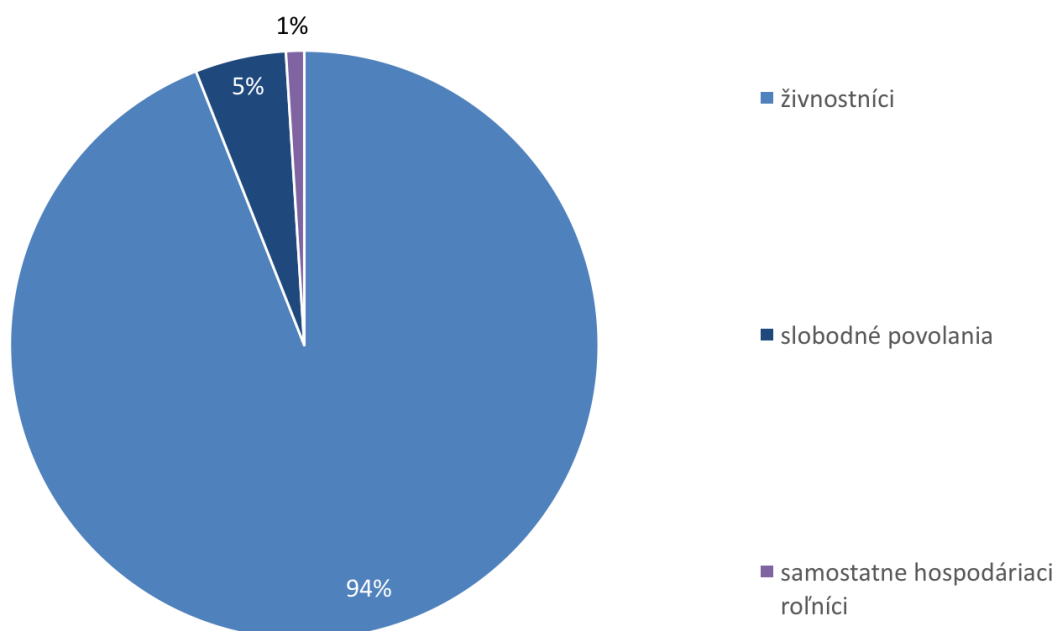

FYZICKÉ OSOBY – PODNIKATELIA

Podľa evidencie štatistického úradu (databáza CUBE) v roku 2014 pôsobilo na Slovensku 259 514 fyzických osôb – podnikateľov. V Trenčianskom samosprávnom kraji pôsobilo 39 410 živnostníkov, čo predstavovalo len 10,66 %-ný podiel na všetkých slovenských podnikajúcich živnostníkoch. Podľa aktuálnej správy SBA (2014) v rámci fyzických osôb – podnikateľov na Slovensku pretrvávajú dominantné zastúpenie živnostníkov (92,3 %). Osoby podnikajúce formou slobodných povolání tvoria 5,7 % a samostatne hospodáriaci roľníci (SHR) 2,0 % z celkového počtu fyzických osôb – podnikateľov. Obdobne tomu je aj v Trenčianskom samosprávnom kraji, kde v štruktúre fyzických osôb v roku 2014 živnostníci dosiahli prevalentný podiel 94 %, osoby podnikajúce formou slobodných povolání tvorili 5 % a samostatne hospodáriaci roľníci len okolo 1 % z celkového počtu podnikajúcich fyzických osôb.

Graf č. 18
Štruktúra fyzických osôb v TSK v roku 2014

Zdroj: ŠÚ SR, datacube 2015, vlastné spracovanie

Celkový počet fyzických osôb – podnikateľov v TSK sa dlhodobo znižuje, hlavne v dôsledku zníženia celkového počtu živnostníkov. Počet predmetných subjektov dosiahol len menej ako 85 % z počtu dosiahnutého v predkrízovom roku 2008. Z hľadiska vývoja početnosti živnostníkov vykazuje tento podnikateľský segment medziročný regres v dvoch sledovaných ukazovateľoch živnostníci a samostatne hospodáriaci roľníci, naopak zaznamenal výrazný nárast podnikajúcich subjektov v ukazovateli slobodné povolania. Počet osôb podnikajúcich v slobodných povolaniach medziročne vzrástol o 168 (o 7,6 %).

Tabuľka č.2 Vývoj štruktúry živnostníkov v TSK 2008-2014

Územie TSK	Ukazovateľ	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	Fyzické osoby - podnikatelia (osoby)	46 461	45 942	45 604	44 238	42 548	41 353	39 410
	v tom							
	živnostníci	44 429	43 864	43 553	42 153	40 355	39 035	36 921
	slobodné povolania	1 728	1 773	1 770	1 818	1 926	2 040	2 208
	samostatne hospodáriaci roľníci	304	305	281	267	267	278	281

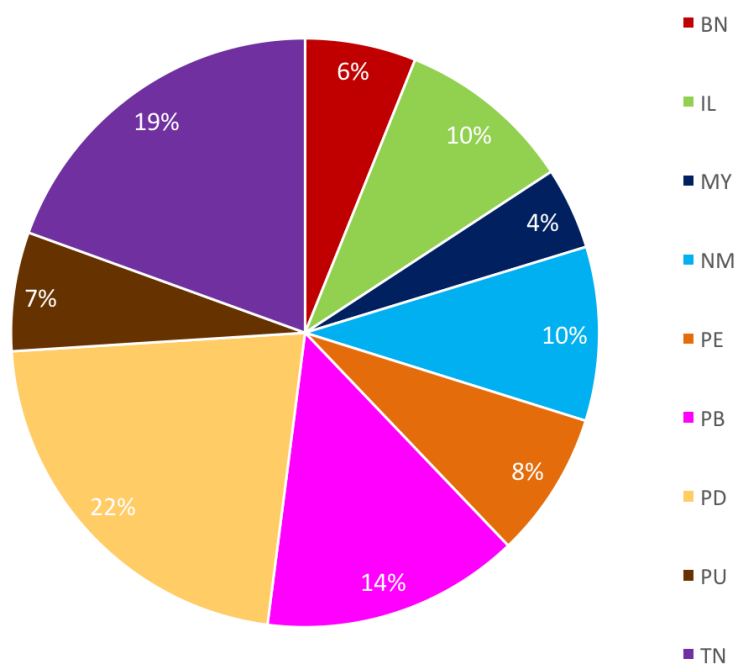
Zdroj: ŠÚ SR 2015, vlastné spracovanie

V štruktúre pôsobenia živnostníkov v jednotlivých okresoch TSK v roku 2014 jasne dominujú okresy Prievidza (22 %), Trenčín (19 %) a Považská Bystrica (14 %). Najmenej živnostníkov pôsobí v okresoch Púchov (7 %), Bánovce nad Bebravou (6 %) a Myjava s najmenším len 4-%-ným zastúpením.

Graf č. 19

Zdroj: ŠÚ SR, datacube 2015, vlastné spracovanie

Štruktúra FO - živnostníkov v okresoch TSK v roku 2014

ODVETVOVÁ ŠTRUKTÚRA ŽIVNOSTNÍKOV V TSK

V odvetvovej štruktúre živnostníkov (bez SHR a SP) v TSK dominuje veľkoobchod a maloobchod s 26 %-ným podielom, ktorý tvorí viac ako štvrtinový podiel. V roku 2014 viac ako jedna pätina živnostníkov vykonávala svoju hlavnú podnikateľskú činnosť v oblasti stavebníctva (23 %), v ostatných službách 22 % (informácie a komunikácia, finančné a poisťovacie činnosti, činnosti v oblasti nehnuteľností, odborné, vedecké a technické činnosti, administratívne a podporné služby, vzdelávanie, zdravotníctvo a sociálna pomoc, umenie, zábava a rekreácia, ostatné činnosti) s výnimkou služieb obchodu, ubytovacích a stravovacích služieb a dopravy a skladovania. V oblasti priemyslu v roku 2014 taktiež pôsobila pätina podnikajúcich živnostníkov TSK (20 %). Menšie zastúpenie fyzických osôb v predmetnom kraji badať v oblasti ubytovacie

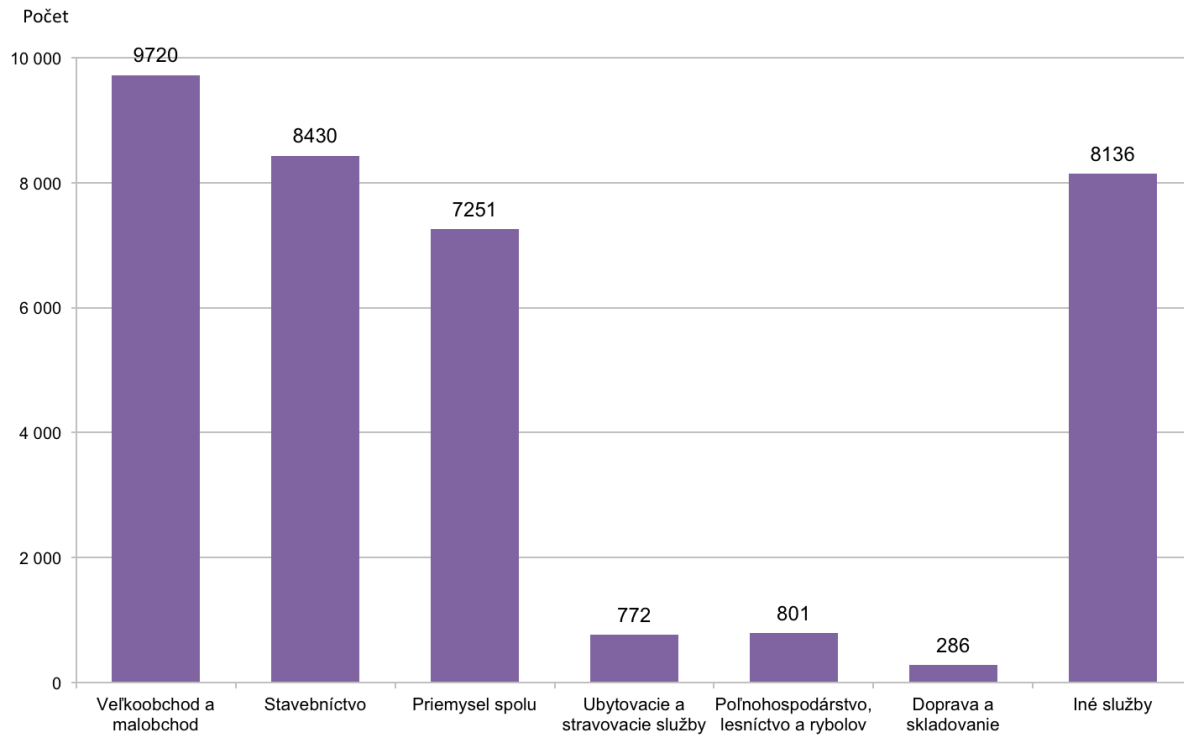

a stravovacie služby (4 %), poľnohospodárstvo (3 %) s najmenším zastúpením v doprave a skladovaní.

Zdroj: ŠÚ SR, datacube 2015, vlastné spracovanie

Graf č.20

Štruktúra živnostníkov v TSK 2014 podľa ekonomických činností

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné spracovanie

Ako sme už uviedli, celkový počet živnostníkov zaznamenáva v sledovanom období 2008 - 2014 medziročné poklesy. V kontexte podrobnejšej analýzy vývoja počtu živnostníkov podľa jednotlivých ekonomických činností možno konštatovať, že oblasti priemysel, stavebníctvo, obchod, doprava a skladovanie, ubytovacie a stravovacie služby, umenie a zábava zaznamenávajú výrazný regres. Malý progres v početnosti pôsobiacich podnikateľských subjektov zaznamenali oblasti služieb: informácie a komunikácia, finančné a poisťovacie služby, odborné, vedecké a technické činnosti, administratívne a podporné činnosti a zdravotníctvo. Dlhodobo udržateľné stavy početnosti živnostníkov generovali činnosti poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov, činnosti v oblasti nehnuteľností a ostatné činnosti, ktoré sú špecifické oblasti pôsobenia živnostníkov na celom Slovensku.

Tabuľka č.3 Vývoj počtu živnostníkov podľa ekonomických činností (2008-2014)

SK NACE Zdroj: ŠÚ SR, vlastné pozorovanie	Trenčiansky kraj						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Spolu	44 429	43 864	43 553	42 153	40 355	39 035	36 921
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	1 295	1 280	1 288	1 276	1 259	1 260	1 232
Priemysel spolu	9 496	8 743	8 567	8 300	7 902	7 506	7 251
Stavebníctvo	10 168	10 392	10 364	9 872	9 329	8 935	8 430
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	13 135	12 357	11 773	11 432	10 881	10 504	9 720
Doprava a skladovanie	1 328	1 357	1 356	1 301	1 262	1 166	795
Ubytovacie a stravovacie služby	1 542	1 644	1 614	1 550	1 472	1 374	1 357
Informácie a komunikácia	778	854	923	881	900	897	865
Finančné a poisťovacie činnosti	262	308	319	294	294	303	290
Činnosti v oblasti nehnuteľností	166	166	169	185	188	186	174
Odborné, vedecké a technické činnosti	3 071	3 207	3 359	3 323	3 246	3 245	3 124
Administratívne a podporné služby	628	854	996	981	944	974	1 055
Vzdelávanie	439	462	467	446	452	475	459
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	59	54	61	74	99	126	152
Umenie, zábava a rekreácia	280	290	323	318	280	255	239
Ostatné činnosti	1 782	1 896	1 974	1 920	1 847	1 829	1 778

Z hľadiska počtu podnikateľov – fyzických osôb v jednotlivých okresoch TSK v kontexte ich pôsobenia podľa ekonomických činností možno konštatovať, že najsilnejšie dva okresy sú Prievidza a Trenčín nasledované Považskou Bystricou skoro vo všetkých oblastiach podnikania. Najmenej podnikateľských subjektov – živnostníkov podniká v okresoch Myjava, Bánovce nad Bebravou a Púchov. Podrobná analýza okresov TSK podľa jednotlivých ekonomických činností v roku 2014 je uvedená v tabuľke č.4

Tabuľka č.4 Živnostníci podľa ekonomických činností v okresoch TSK 2014

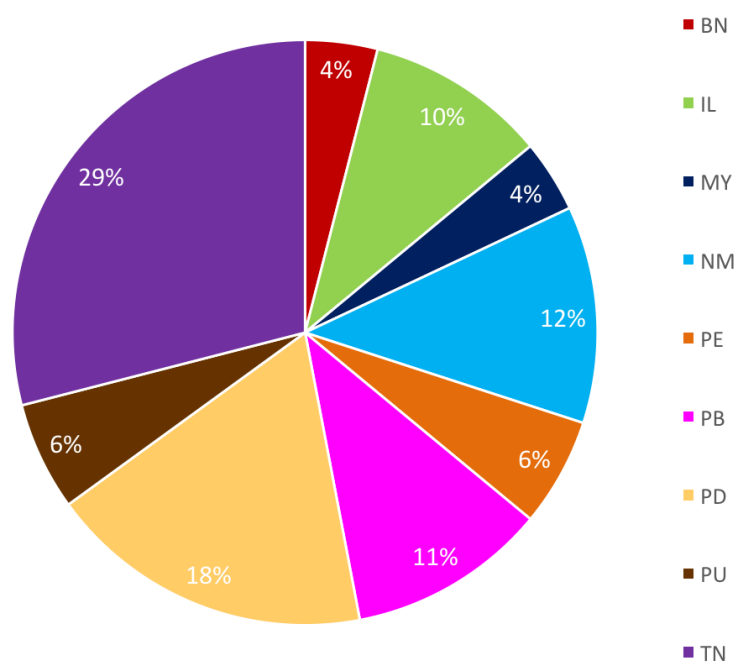
SK NACE Zdroj: ŠÚ SR,	TSK	OKRES								
		BN	IL	MY	NM	PE	PB	PD	PU	TN
Spolu	36 921	2 256	3 572	1 661	3 526	2 964	5 236	8 105	2 412	7 189
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	1 232	74	132	62	118	102	157	230	103	254
Priemysel spolu	7 251	500	930	430	826	602	1 042	1 409	442	1 070
Stavebníctvo	8 430	620	614	255	612	740	1 819	1 722	447	1 601
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	9 720	530	931	443	944	804	1 090	2 295	745	1 938
Doprava a skladovanie	795	50	73	43	87	68	71	158	38	207
Ubytovacie a stravovacie služby	1 357	74	117	63	121	109	129	368	106	270
Informácie a komunikácia	865	40	92	33	93	60	97	205	53	192
Finančné a poisťovacie činnosti	290	16	24	8	49	30	29	57	22	55
Činnosti v oblasti nehnuteľností	174	2	25	9	13	11	14	34	13	53
Odborné, vedecké a technické činnosti	3 124	177	275	134	305	184	389	696	175	789
Administratívne a podporné služby	1 055	56	98	52	131	69	117	243	79	210
Vzdelávanie	459	15	57	15	47	27	50	102	36	110
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	152	7	16	11	15	14	18	33	8	30
Umenie, zábava a rekreácia	239	11	24	10	15	11	24	62	16	66
Ostatné činnosti	1 778	84	164	93	150	133	190	491	129	344

PRÁVNICKÉ OSOBY – PODNIKY

Významné regionálne rozdiely sa odzrkadľujú aj v počte podnikateľov. V roku 2014 pôsobilo podľa evidencie ŠÚ – SR na Slovensku 196 355 podnikov – právnických osôb a v TSK bolo registrovaných 15 469 právnických osôb, čo predstavovalo len 7,9 %-ný podiel SR (v priemere jeden kraj dosiahol počet 24 544 právnických osôb, pričom TSK sa pohybuje na úrovni 63 % slovenského krajského priemeru), ich počet sa však oproti predchádzajúcemu roku zvýšil o 981 subjektov. V štruktúre podnikateľov TSK podľa právnej formy dominujú obchodné spoločnosti, ktoré tvoria 92,5 %-ný podiel, s najväčším zastúpením s.r.o. (89,7 % a a.s. 2,4 %). Z hľadiska počtu PO v jednotlivých okresoch TSK najviac predmetných subjektov – skoro tretina pôsobilo v okrese Trenčín (29 %). Nasledovali okresy Prievidza (18 %) a Nové Mesto nad Váhom (12 %). Najmenej právnických osôb vykonáva svoju podnikateľskú činnosť v okresoch Myjava a Bánovce nad Bebravou, oboje len menej ako 4 %-né zastúpenie.

Graf č. 21
Počet podnikov v okresoch TSK v roku 2014

Zdroj: ŠÚ SR, datacube 2015, vlastné spracovanie

PODNIKY PODĽA EKONOMICKÝCH ČINNOSTÍ

V kontexte pôsobenia právnických osôb identifikovaných podľa ich pôsobenia v jednotlivých okresoch zaradených v sekciách (podľa NACE) uvedená tabuľka dokumentuje dominantné postavenie Trenčianskeho okresu v počte pôsobiacich podnikateľov vo všetkých sledovaných sekciách. Významné počty podnikateľov v jednotlivých ekonomických činnostiach generujú aj okresy Prievidza, Nové Mesto nad Váhom a Považská Bystrica. Podrobná analýza početnosti podnikateľských subjektov

v kategórii právnických osôb v okresoch TSK podľa ich pôsobenia v jednotlivých oblastiach podnikania (podľa NACE) v roku 2014 je uvedená v nasledujúcej tabuľke č. 5.

Kvalitné podnikateľské prostredie je základom rozvoja konkurencieschopnosti podnikateľských subjektov v jednotlivých regiónoch. Podnikateľská aliancia Slovenska (PAS) v roku 2011 realizovala projekt Konkurencieschopné regióny 21, v rámci ktorého komplexne analyzovala konkurenčné výhody a nevýhody všetkých slovenských okresov. Hlavným výstupom projektu je súhrnná správa vyhodnotenia regionálneho podnikateľského prostredia, ktorá vypovedá o kvalite podmienok na podnikanie v jednotlivých okresoch v komparácii s priemerom SR. Súhrnné výstupy analýzy za TSK v delení podľa okresov sa nachádzajú v prílohe 2.

Tabuľka č. 5 Podniky podľa SK NACE v jednotlivých okresoch TSK 2014

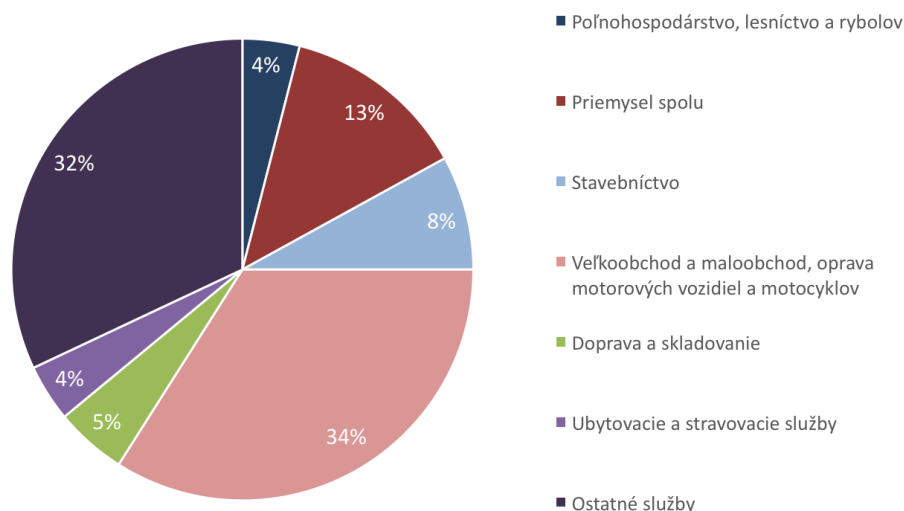
SK NACE	TSK	OKRES								
		BN	IL	MY	NM	PE	PB	PD	PU	TN
Spolu	15 469	682	1 589	533	1 837	896	1 627	2 816	947	4 542
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	712	69	73	30	71	38	90	133	69	139
Priemysel spolu	2 099	96	285	123	278	150	248	335	122	462
Stavebníctvo	1 179	59	130	30	118	71	159	229	54	329
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	5 253	196	506	168	640	322	521	948	336	1 616
Doprava a skladovanie	720	42	61	22	115	37	90	120	53	180
Ubytovacie a stravovacie služby	591	23	52	14	70	30	54	116	32	200
Informácie a komunikácia	518	13	57	14	59	27	40	100	29	179
Finančné a poisťovacie činnosti	39	0	5	0	1	0	5	8	2	18
Činnosti v oblasti nehnuteľností	760	43	74	34	64	28	67	150	42	258
Odborné, vedecké a technické činnosti	1 637	61	147	44	175	77	158	295	87	593
Administratívne a podporné služby	927	40	92	15	142	47	84	162	48	297
Vzdelávanie	159	5	25	7	10	7	14	34	11	46
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	548	23	57	18	57	39	60	117	39	138
Umenie, zábava a rekreácia	177	7	10	9	18	10	19	41	16	47
Ostatné činnosti	150	5	15	5	19	13	18	28	7	40

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné spracovanie

Podľa údajov získaných zo ŠÚ SR v roku 2014 najviac podnikov identifikovaných podľa odvetví ekonomických činností pôsobilo v činnostiach veľkoobchodu a maloobchodu (28,2 %), odborných, vedeckých a technických činnostiach (16,6 %), priemysle (8,7 %), administratívnych službách (8,6 %) a stavebníctve (8 %). Dominantné postavenie vo všetkých krajoch mali podniky so zameraním na veľkoobchod a maloobchod, druhý najvyšší podiel tvorili odborné, vedecké a technické činnosti. Podnikateľské subjekty Trenčianskeho kraja generovali najviac

Graf č.22

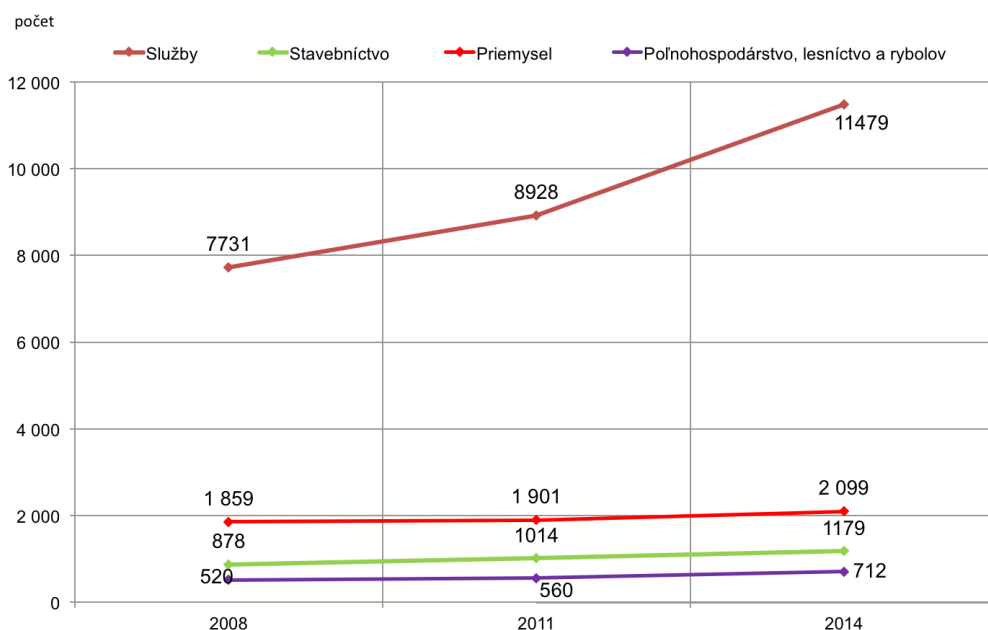
Zdroj: ŠÚ SR, datacube 2015, vlastné spracovanie

Štruktúra podnikateľského sektora podľa ekonomických činností v TSK 2014

podnikateľských subjektov v oblasti veľkoobchodu a maloobchodu (34 %) a druhý najvyšší podiel pripadol na priemyselné podniky (13,6 %). Dynamika rastu podnikateľských subjektov v rámci sektorovej analýzy TSK je markantná v terciárnom sektore – sektore služieb. Ostatné sektory hospodárstva predmetného kraja generujú počas sledovaného obdobia len mierne kontinuálne prírastky početnosti podnikateľských subjektov.

Graf č.23

Zdroj: ŠÚ SR, datacube 2015, vlastné spracovanie

Sektorové trendy vývoja početnosti podnikateľov v TSK

V medziročnom porovnaní prírastku právnických osôb vyvíjajúcich svoju podnikateľskú činnosť na území TSK badať kontinuálny prírastok. V kontexte podrobnejšej analýzy vývoja počtu PO podľa jednotlivých ekonomických činností v Trenčianskom kraji progres v početnosti pôsobiacich podnikateľských subjektov dosiahli všetky podnikateľské činnosti oproti východiskovému roku 2008. Najmarkantnejšie prírastky zaznamenali oblasti služieb: informácie a komunikácia, finančné a poisťovacie služby, odborné, vedecké a technické činnosti, administratívne a podporné činnosti a zdravotníctvo. Najmenšie prírastky nových podnikov v TSK generoval priemysel.

Tabuľka č. 6 Vývoj počtu podnikateľských subjektov Trenčiansky kraj 2009-2014

SK NACE	Trenčiansky kraj						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Spolu	10 988	11 107	11 854	12 403	13 123	14 494	15 469
Poľnohospodárstvo, lesníctvo a rybolov	520	532	553	560	563	594	712
Priemysel spolu	1 859	1 844	1 861	1 901	1 927	2 015	2 099
Stavebníctvo	878	896	965	1 014	1 064	1 130	1 179
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	4 248	4 128	4 386	4 515	4 725	5 079	5 253
Doprava a skladovanie	362	373	403	425	443	565	720
Ubytovacie a stravovacie služby	356	357	388	409	436	527	591
Informácie a komunikácia	311	333	365	384	423	481	518
Finančné a poisťovacie činnosti	27	31	37	33	33	40	39
Činnosti v oblasti nehnuteľností	506	510	566	609	680	736	760
Odborné, vedecké a technické činnosti	963	1 027	1 121	1 204	1 330	1 532	1 637
Administratívne a podporné služby	454	485	526	592	682	856	927
Vzdelávanie	95	101	109	115	119	146	159
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	247	323	380	428	468	503	548
Umenie, zábava a rekreácia	90	92	106	117	127	153	177
Ostatné činnosti	72	75	88	97	103	137	150

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné spracovanie

PODNIKY PODĽA POČTU ZAMESTNANCOV

V roku 2014 v štruktúre podnikateľov TSK podľa veľkosti podnikov na základe počtu zamestnancov jasne dominovali podnikateľské subjekty s menším počtom zamestnaných osôb (0-19). Tieto tvorili viac ako tri štvrtiny všetkých podnikov (79 %) a malé a stredné podniky (s počtom zamestnancov 0-249) tvorili podiel až 83 %. Tento podiel by dosahoval ešte vyššie hodnoty podielu, ovplyvňuje ho však skutočnosť, že až 2451 podnikov je podľa ŠÚ SR zaradených do kategórie nezistené (15,8 %). Stredné podniky (50-249 zamestnancov) tvorili 1,8 % a najmenšiu časť podnikov len okolo 0,5 % tvorili veľké podniky s 250 a viac zamestnanými osobami. MSP sú významnou súčasťou slovenskej ekonomiky, toto potvrdzuje aj ich zastúpenie v TSK, kde malé a stredné podniky (s počtom zamestnancov 0-249) tvorili až 83 %-ný podiel.

Viditeľné rozdiely sú v štruktúre podnikateľských subjektov podľa kategórie počtu zamestnancov aj v jednotlivých okresoch TSK. Najvýznamnejšie hodnoty prírastkov v jednotlivých kategóriách podnikov zaradených podľa počtu zamestnancov ale aj celkových podielov v TSK dosahuje opätovne okres Trenčín vo všetkých kategóriách zadefinovaných podľa počtu zamestnaných osôb a najmenšie hodnoty okresy Bánovce nad Bebravou a Myjava. Najvýznamnejšie okresy s pôsobením veľkých spoločností nad 250 zamestnancov sú Prievidza, Trenčín a Ilava.

Tabuľka č. 7 Podniky v okresoch TSK podľa kategórií počtu zamestnancov

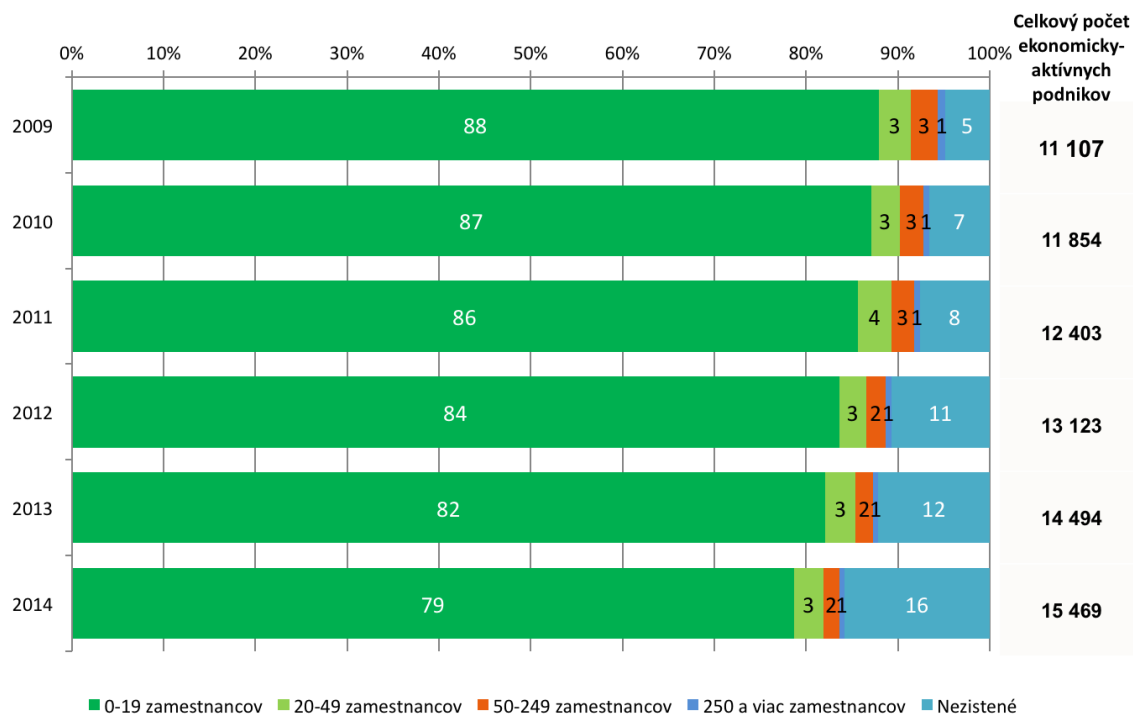
Územie	nezistené		0 – 19		20 – 49		50 – 249		250 a viac	
	2008	2014	2008	2014	2008	2014	2008	2014	2008	2014
TSK	508	2 451	9 608	12 169	431	495	343	276	98	78
BN	25	102	400	525	25	28	27	23	6	4
IL	58	266	1016	1229	47	46	38	34	15	14
MY	18	79	330	409	26	26	24	18	2	1
NM	63	304	1195	1425	58	66	36	30	16	12
PE	38	143	518	703	21	29	16	17	5	4
PB	57	233	1090	1315	41	47	35	27	6	5
PD	83	423	1773	2237	90	96	63	44	21	16
PU	32	147	558	729	36	38	26	25	7	8
TN	134	754	2728	3597	87	119	78	58	20	14

Zdroj ŠÚ SR

Graf č.24

Zdroj: ŠÚ SR, datacube 2015, vlastné spracovanie

Veľkosť podnikov podľa počtu zamestnancov v TSK 2014

PODNIKY PODĽA VYBRANÝCH DRUHOV VLASTNÍCTVA

Celkový počet podnikov v súkromnom sektore v TSK v sledovanom období rokov 2008 - 2014 vzrástol o 29 %. Z toho počet zahraničných firiem sa zvýšil o 306 podnikov oproti východiskovému roku 2008 a len o 65 podnikov oproti ich počtu v predchádzajúcom roku. V rámci celoslovenského porovnania je TSK kraj s druhým najnižším počtom registrovaných zahraničných podnikov po Prešovskom kraji s počtom 1030 zahraničných firiem a TSK tak tvorí len 5 %-ný podiel SR (v SR pôsobilo v roku 2014 28 665 zahraničných podnikov). TSK nedosahuje dostačujúce hodnoty ani v rámci slovenského krajského priemeru registrovaných zahraničných podnikov, ktorý bol v roku 2014 3583 podnikov, pričom TSK sa pohybuje na úrovni zhruba len 40 % tohto priemeru.

Tabuľka č. 8 Vývoj podnikov v TSK v súkromnom sektore

Druh vlastníctva	TSK						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Podniky spolu (len súkromný sektor)	10911	11030	11774	12324	13039	14405	15 386
z toho zahraničné	1 163	1 147	1 189	1 273	1 331	1 405	1 469
z toho medzinárodné	685	602	585	576	554	578	557

Zdroj:ŠÚ SR 2015

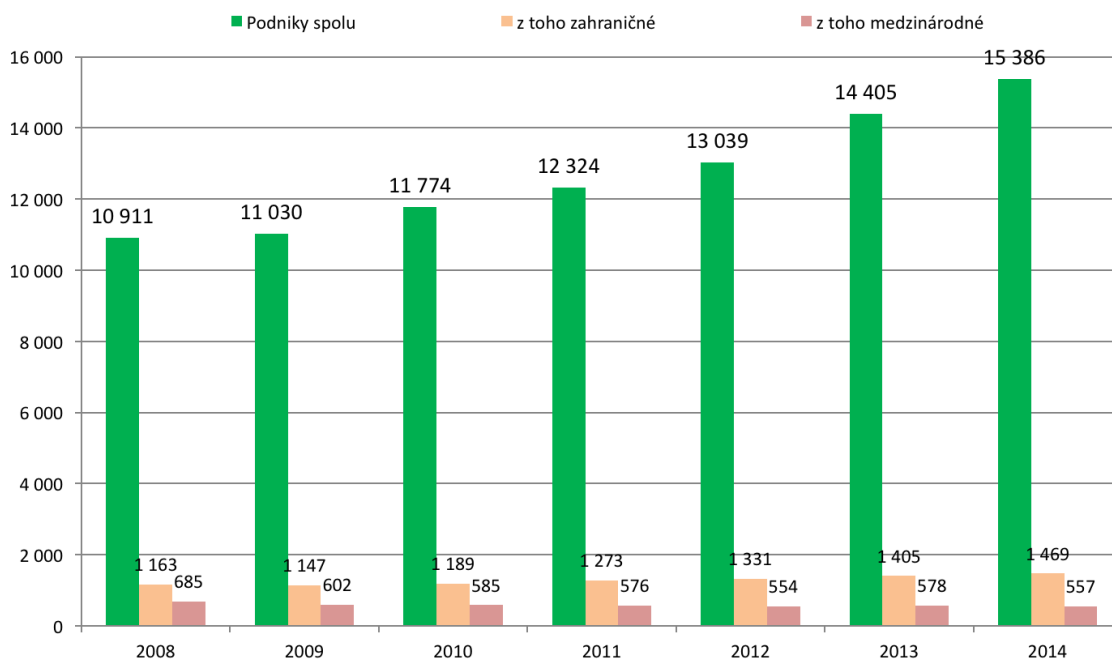
Počet medzinárodných podnikov v TSK klesol oproti východiskovému roku až o 128 podnikov zo 685 registrovaných medzinárodných spoločností v roku 2008 na 557 predmetných spoločností v roku 2014. V rámci celoslovenského porovnania je TSK spolu s Banskobystrickým krajom, kraj s druhým najnižším počtom registrovaných zahraničných podnikov s medzinárodnou pôsobnosťou po Prešovskom kraji kde pôsobí len 520 predmetných firiem a TSK dosahuje len veľmi nízky 7,1 %-ný podiel v rámci SR (v SR v roku 2014 pôsobilo 7742 zahraničných podnikov s medzinárodnou pôsobnosťou). TSK nedosahuje dostačujúce hodnoty ani v rámci slovenského krajského priemeru registrovaných zahraničných podnikov s medzinárodnou pôsobnosťou. Slovenský krajský priemer bol v roku 2014 967 zahraničných podnikov s medzinárodnou pôsobnosťou a TSK s počtom 557 takýchto podnikov sa pohybuje na úrovni zhruba len necelých 58 % tohto krajského priemeru.

Graf č.25

Zdroj: ŠÚ SR, datacube 2015, vlastné spracovanie

Vývoj počtu podnikov v súkromnom sektore v TSK 2008-2014

Najviac zahraničných podnikov sa v roku 2014 nachádzalo na území Trenčianskeho okresu – celkovo 509, taktiež najviac medzinárodných podnikov bolo na jeho území – celkovo 187. Naopak, najmenej ich bolo v okrese Bánovce nad Bebravou, zahraničných 62 z toho medzinárodných len 24.

Tabuľka č. 9 Podniky v okresoch TSK podľa vybraných druhov vlastníctva v roku

Ukazovateľ	TSK	OKRES 2014								
		BN	IL	MY	NM	PE	PB	PD	PU	TN
Podniky spolu	15 469	682	1 589	533	1 837	896	1 627	2 816	947	4 542
z toho										
Súkromný sektor	15 386	679	1 584	522	1 829	891	1 620	2 793	939	4 529
z toho zahraničné	1 469	62	134	58	193	75	128	220	90	509
z toho medzinárodné	557	24	34	26	75	30	52	98	31	187

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné spracovanie

KOMPARÁCIA VÝVOJA POČTU PO a FO- ŽIVNOSTNÍKOV V TSK

V Registri organizácií Štatistický úrad SR evidoval na konci roka 2014 spolu 628 569 právnych jednotiek. Väčšinový podiel tvorili fyzické osoby – podnikatelia (58,8 %), podiel právnických osôb bol 41,2 %. Z výsledkov komparácie vývoja počtu právnických a fyzických osôb - živnostníkov (vrátane samostatne hospodáriacich roľníkov a slobodných povolání) v Trenčianskom samosprávnom kraji v sledovanom období 2008 – 2014 badať markantné rozdiely. Počet podnikov (PO) dosiahol progresívny nárast, keď podľa údajov evidencie regionálnej databázy Štatistického úradu SR vzrástol z 10988 podnikajúcich subjektov v roku 2008 na 15469 v roku 2014 a generoval tak 28

%-ný prírastok oproti východiskovému roku. Naopak počet živnostníkov zaznamenával priebežný pokles v medziročnom porovnaní a oproti východiskovému roku 2008 z 46 461 podnikajúcich subjektov vykazoval pokles o cca 18 % na 39 410 v roku 2014. Pokles živnostníkov mohol byť spôsobený transformáciou právnej formy fyzických osôb na právnické osoby z dôvodu ručenia majetkom živnostníkov a teda majetkom rodiny za svoje podnikateľské záväzky, ale tiež ako dôsledok úsilia živnostníkov rozširovať svoju činnosť. Tento trend predpokladáme aj do budúceho obdobia.

Graf č.26
Porovnanie vývoja počtu PO a FO v TSK

Zdroj: ŠÚ SR, datacube 2015, vlastné spracovanie

V kontexte komparácie najvýraznejšieho počtu pôsobenia živnostníkov a právnických osôb podľa jednotlivých ekonomických činností možno konštatovať, že aj u PO aj u živnostníkov dominujú činnosti veľkoobchodu a maloobchodu s tým rozdielom, že u PO zaznamenávajú kontinuálny prírastok počtu podnikajúcich subjektov a naopak u živnostníkov je to medziročný pokles. Inštitucionálna podpora podnikania v regióne V regióne pôsobí 11 inštitúcií zameraných na podporu podnikania:

- Trenčianska regionálna komora Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory,
- Slovenská živnostenská komora, krajská zložka komory Trenčín,
- Trenčianska regionálna a rozvojová agentúra,
- Regionálne poradenské a informačné centrum,
- Združenie podnikateľov Považská Bystrica,
- Slovenská agentúra pre rozvoj investícií a obchodu,
- Slovenská inovačná a energetická agentúra,
- Združenie pre rozvoj Hornej Nitry,
- Slovenská asociácia malých podnikov,
- Rozvojová agentúra Trenčianskeho samosprávneho kraja n. o..

Podrobné informácie týkajúce sa jednotlivých inštitúcií a ich činnosti sú dostupné cez web portál TSK v sekcii Podnikanie. Na území TSK pôsobí jeden inkubátor BIC Prievidza, ktorý poskytuje nasledujúce služby: zadávanie a spracovávanie projektov pre rozvoj regiónu, podpora rozvoja vzdelania a ľudských zdrojov, marketing a propagácia regiónu a tiež spolupráca so zahraničnými agentúrami a nadáciami.

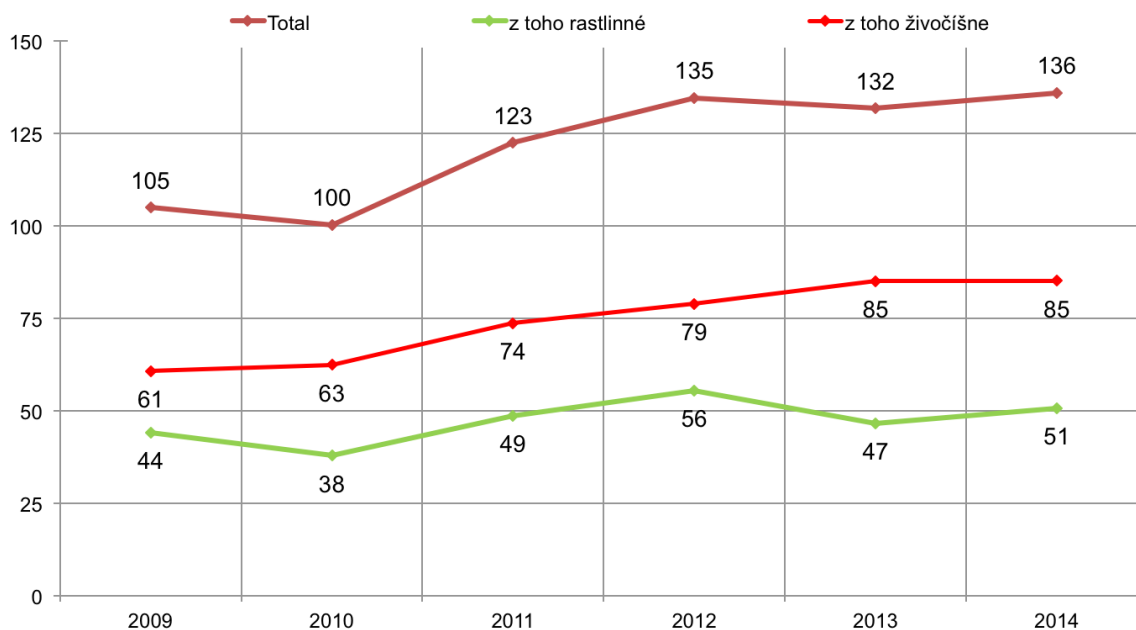
POLNOHOSPODÁRSTVO

Polnohospodárska pôda zaberá dve pätiny územia. Z hľadiska polnohospodárskej výroby má kraj rôzne prírodné podmienky. Rastlinná výroba je špecifická v teplejších, nižšie položených oblastiach, produkuje sa tu najmä jačmeň, cukrová repa a pšenica. Významné je ovocinárstvo a pestovanie chmeľu. So stúpajúcou výškou pribúdajú lúky a pasienky, na ktoré nadväzuje chov hovädzieho dobytku. Dôležitú úlohu má v kraji lesníctvo. Bukové, dubové a borovicové porasty pokrývajú takmer polovicu celkovej plochy kraja. Polnohospodárstvo je najrozvinutejšie v okrese Prievidza.

Graf č. 27

Vývoj tržieb za predaj poľnohospodárskych výrobkov z prvovýroby v TSK (2009-2013)

mil. EUR

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné spracovanie 2015

V medziročnom porovnaní (2009/2013) sa zvýšili tržby z prvovýroby poľnohospodárstva o 27 mil eur. (Graf č. 27) Najväčší nárast zaznamenali živočíšne výrobky (71,7 %), predovšetkým mliečne výrobky, rastlinná prvovýroba stagnovala. Aj napriek potenciálu kraja, TSK patrí k menej produktívnym poľnohospodárskym regiónom SR s celkovou výmerou poľnohospodárskej pôdy 182 822 ha, a to je po Bratislavskom kraji najmenej (podiel poľnohospodárskej pôdy k celému územiu SR). Tržby z predaja poľnohospodárskych výrobkov dosiahli na Slovensku v roku 2014 niečo viac ako 1,5 mld eur. TSK sa podieľal na týchto tržbách takmer deväťpercentným

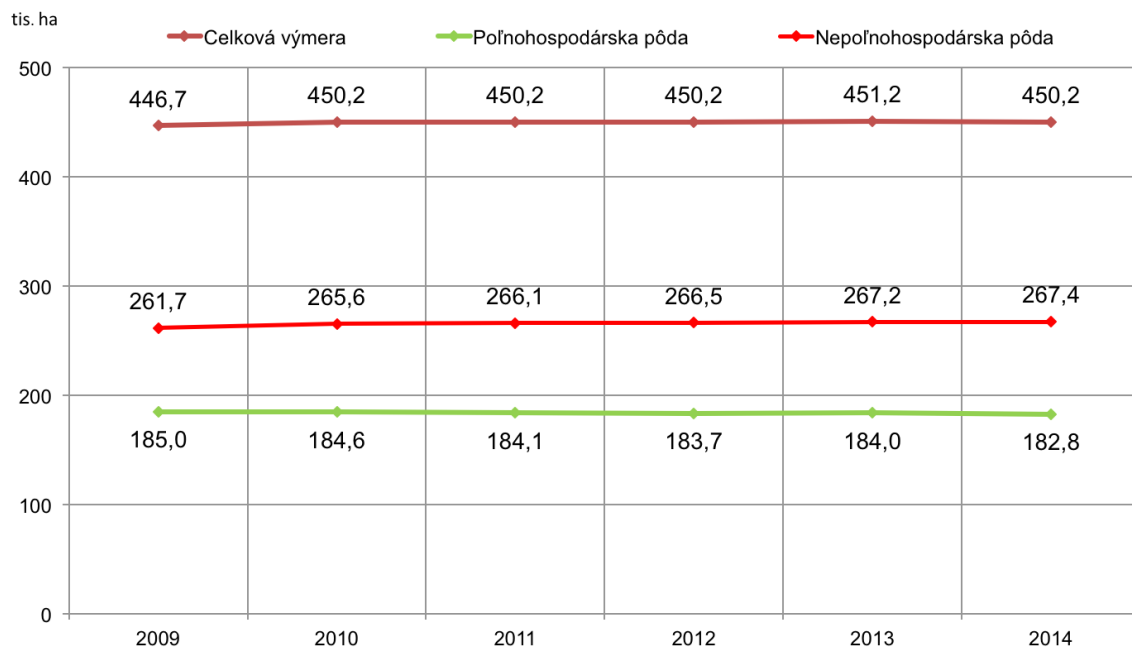
podielom. Najväčší, takmer tretinový podiel mal Nitriansky kraj nasledovaný Trnavským krajom. TSK bol v tržbách na treťom mieste. Tržby z predaja živočíšnych výrobkov na Slovensku (695 mil eur.) medziročne klesli o 2,2 %, v TSK v roku 2014 zostali tržby živočíšnej výroby na rovnakej úrovni (0,1 %). Tržby z predaja rastlinných výrobkov medziročne rástli v TSK o 8 %.

Z celkovej rozlohy TSK 4 501 km² predstavuje poľnohospodársky pôdny fond 40,87 % výmery okresu, lesný pôdny fond 59,13 %. (Graf č. 28)

Graf č. 28

Výmera pôdy v Trenčianskom kraji 2014

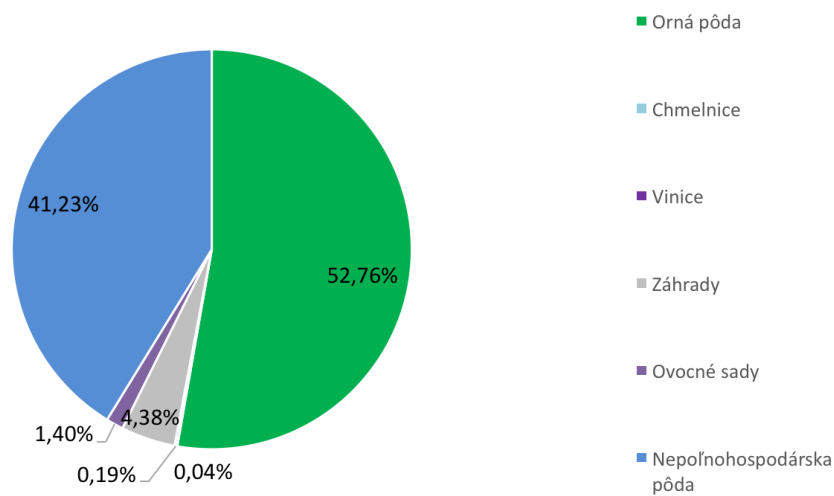
Zdroj: ŠÚ SR, 2015 vlastné spracovanie

V priebehu posledných rokov je zaznamenaný v Trenčianskom kraji úbytok poľnohospodárskej pôdy o 101 ha a ornej pôdy o 326 ha. Úbytok je spôsobený individuálnou bytovou výstavbou v obciach alebo mestách, aktivitami developerov pri budovaní priemyselných parkov, ako aj preradením poľnohospodárskej pôdy do nepoľnohospodárskej, hlavne lesnej pôdy.

Graf č. 29

Výmera poľnohospodárskeho fondu podľa typu pôdy v TSK

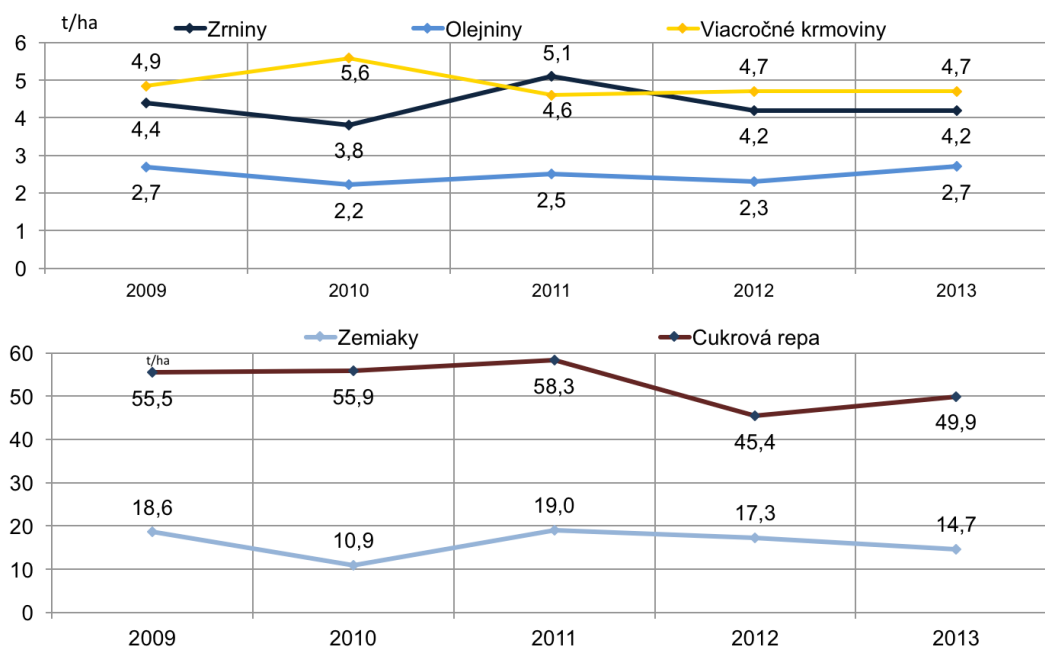

Zdroj: Ministerstvo pôdohospodárstva, 2015 vlastné spracovanie

V rastlinnej výrobe prevládala produkcia obilnín, olejní a cukrovej repy. Produkcia jednotlivých plodín bola veľmi rozdielna v závislosti od cenovej úrovne a poveternostných a klimatických podmienok.

Graf č. 30

Vývoj hektárovej úrody vybraných druhov plodín v TSK

Zdroj: ŠÚ SR 2014 Definitívne údaje o úrode poľnohospodárskych plodín a zeleniny

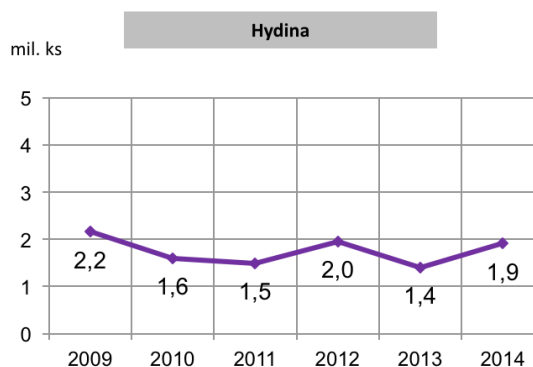
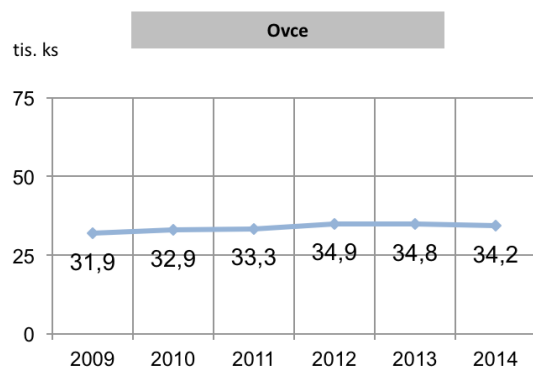
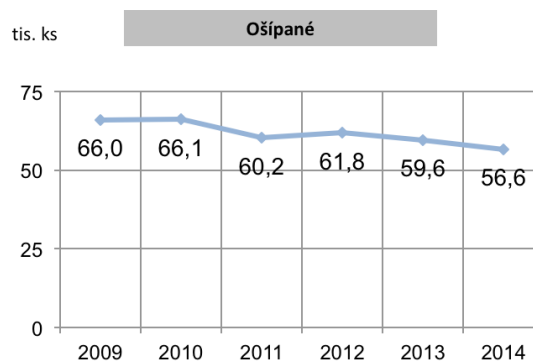
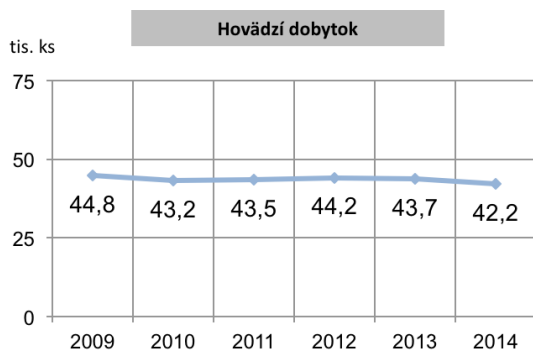
Najvyšší stupeň zornenia majú okresy Partizánske a Bánovce n/Bebravou. Najvyšší podiel TTP je v okresoch Púchov a Považská Bystrica. V štruktúre pôdneho fondu majú osobitné postavenie chmeľnice – 546,10 ha. Z toho je 50,0 % v okrese Trenčín a 34,0 % v okrese Nové Mesto nad Váhom. Z celkovej výmery poľnohospodárskeho pôdneho fondu 1,3 % predstavujú ovocné sady. Najvyšší podiel ovocných sadov má okres Prievidza, kde výmera sadov z celkovej výmery sadov kraja predstavuje 24,5 %. Vinohrady sa nachádzajú iba na hranici vinárskej oblasti. Trenčiansky kraj aj napriek značné silnému priemyselnému zastúpeniu svojim pôdnym fondom predstavuje výrazný článok krajinotvorného procesu. V rámci pôdneho fondu kraja najvyšší podiel zastavaných plôch majú okresy Partizánske, Myjava, Nové Mesto nad Váhom, Trenčín a Ilava. Z hľadiska poľnohospodárskej výroby má kraj veľmi rôznorodé pestovateľské podmienky. Rastlinná výroba v teplejších, nižšie položených častiach kraja je zastúpená produkciou jačmeňa, cukrovej repy, pšenice a repky olejnej. Vo vyšších polohách sa pestujú zemiaky. So stúpajúcou nadmorskou výškou pribúdajú lúky a pasienky, na ktoré nadväzuje chov hovädzieho dobytku a oviec.

Živočíšna výroba bola a je orientovaná hlavne na produkciu mlieka, mäsa, vajec. Stav hospodárskych zvierat a hydiny (Graf č. 31) permanentne klesajú v priemere o 3 – 5 % ročne. Od roku 2009 do roku 2014 klesli stavy hydiny o 300 tis kusov. Chov hovädzieho dobytku v rámci Slovenska má už 14 rokov po sebe klesajúcu tendenciu. V TSK sa nachádza deväť percent z celkového počtu 463 tis. kusov dobytku. Najväčšie krajské zastúpenie má Prešovský kraj (18 %).

Graf č.31

Vývoj početnosti chovu hospodárskych zvierat v TSK (2009-2014)

Zdroj: ŠÚ SR, 2015 vlastné spracovanie

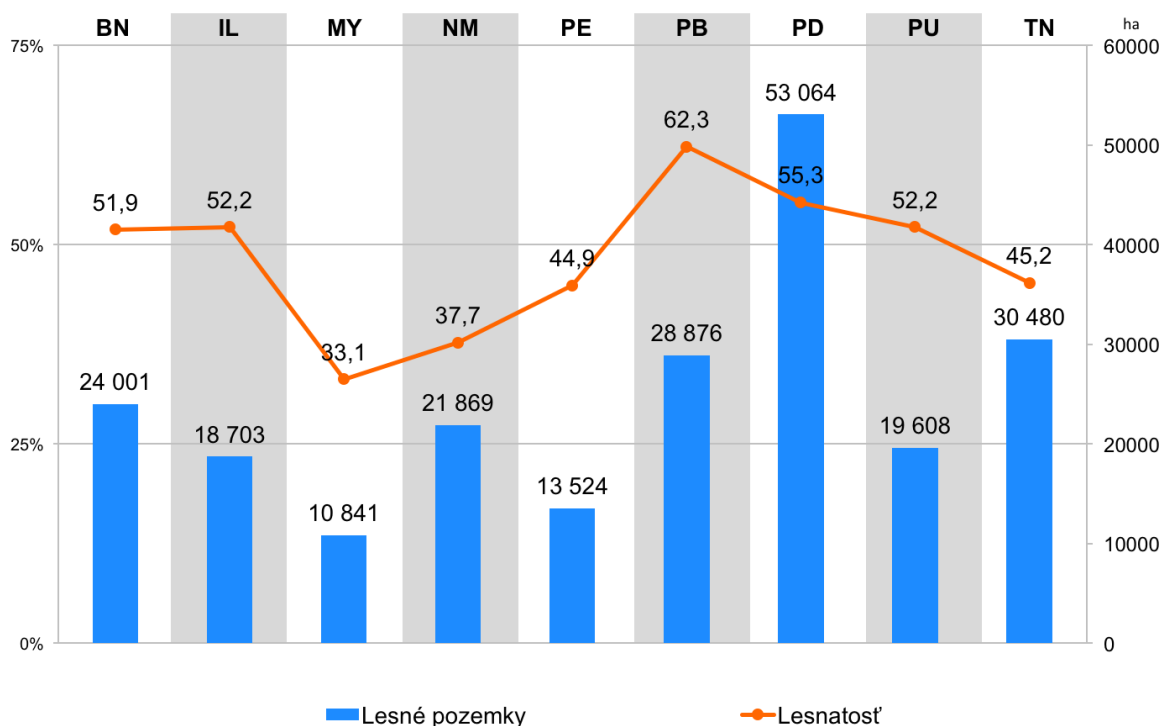
Zdroj: ŠÚ SR 2015 Živočíšna výroba a predaj z prvovýroby

Výmera lesného fondu v TSK je k 31. 12. 2014 spolu 222 201 ha, čo predstavuje 49 % celkovej výmery územia kraja. V rámci krajov SR je najviac zalesnený Žilinský kraj, následne Banskobystrický, Trenčiansky a Prešovský. Slovenská republika (41 % celkovej výmery územia) sa zaraďuje medzi európske krajiny s najvyššou lesnatosťou (vyššiu lesnatosť má len 10 európskych krajín). Lesnatosťou sa TSK podieľa viac ako desiatinovým (11%) podielom na celkovej lesnatosti Slovenska. Lesné komplexy pokrývajú najmä predhoria a hory Bielych Karpát, Považského Inovca, Strážovských vrchov, Malých Karpát a Myjavskej pahorkatiny s dominantným zastúpením dubovo-bukových lesov. Najvyššia výmera lesného pôdneho fondu (LPF) je v okresoch Prievidza a Trenčín (Graf č. 32). Z celkovej výmery okresov však najviac zaberá LPF v okrese Považská Bystrica, Prievidza a Púchov. Najnižšiu výmeru má okres Myjava. Lesná výroba v TSK je zameraná na obnovu lesných porastov (ťažba, približovanie, manipulácia, zalesňovanie), výchovu mladých lesných porastov, lesné semenárstvo a škôlkárstvo.

Graf č. 32

Zdroj: ŠÚ SR, 2015 vlastné spracovanie

Vývoj lesných pozemkov a lesnatosti v okresoch TSK

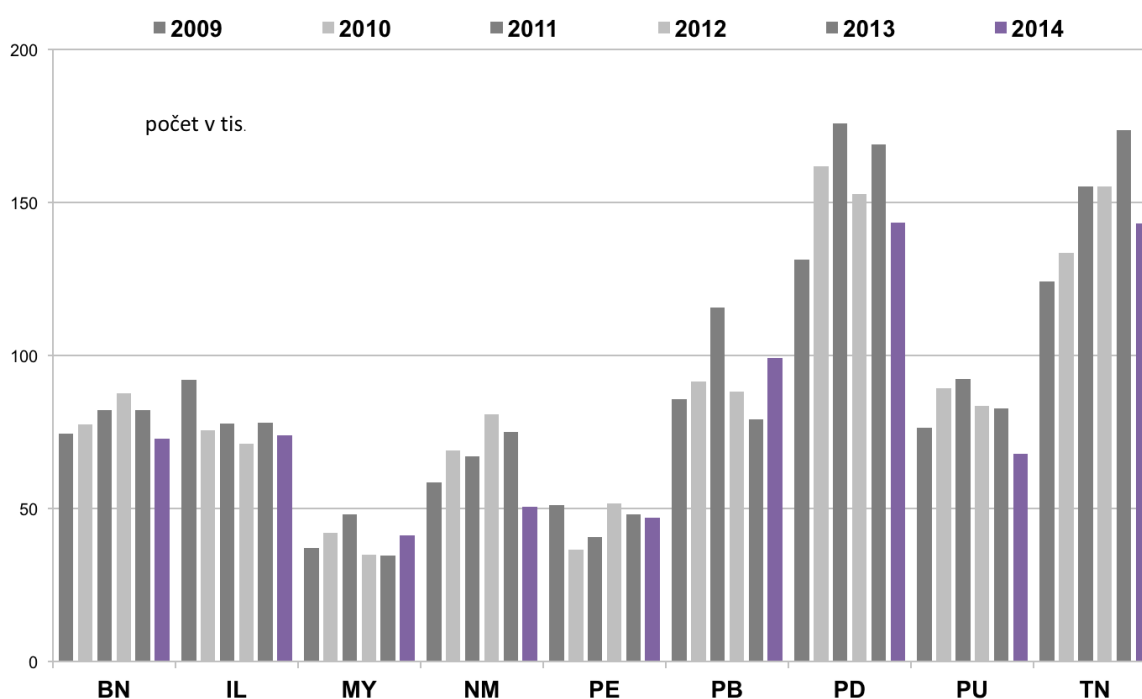

Vzhľadom na vysoké percento lesnatosti a výskyt viacerých druhov zveri v kraji je rozšírené a využívané poľovníctvo. Služi na uspokojovanie a relaxáciu členov rôznych poľovníckych združení. Väčšina rozlohy poľovníckych revírov patrí do zelenej oblasti, čo len zvyšuje atraktivitu výkonu práva poľovníctva. Len v malej miere sa poľovníctvo využíva v rámci cestovného ruchu a to cestou poplatkových odstrelov. Efektívnosť lesného hospodárstva je daná tržbami za drevo, takmer 70 % lesného fondu v kraji obhospodarujú Lesy SR š.p. (OZ Trenčín, OZ Považská Bystrica, OZ Prievidza). Lesy SR š.p. obhospodarujú lesy vlastné, v prenájme od vlastníkov ako aj časť lesov neodovzdaných (vlastníci nepožiadali o vrátenie, alebo sú nezrovnalosti pri preukazovaní vlastníctva). Najväčšiu lesnatosť - viac ako 60 % má okres Považská Bystrica. Až takmer 40 % lesnej pôdy je v tomto okrese v súkromnom vlastníctve.

Najviac mestských a obecných lesov je v okrese Myjava. Perspektíva lesníctva je daná dopytom a efektívnosťou spracovania dreva na Slovensku. Zdroj: (www.nlcsk.sk). V lesoch Slovenska prevládajú z hľadiska drevinovej skladby dreviny listnaté 61,85 %, dreviny ihličnaté tvoria 38,15 %. Najväčšie zastúpenie má buk (33 %), smrek (23,7 %), dub (10,6 %) a borovica (6,8 %). Ťažba dreva v lesoch TSK od roku 2000 priebežne narastá. Ťažba dreva na Slovensku sa v roku 2014 zvýšila. V roku 2014 dosiahla 9 417 tis. m³, čo je v porovnaní s rokom 2013 nárast o 1 580 tis. m³, t. j. 20,17 %. TSK sa na tejto ťažbe podieľal takmer 8 percentami (739 tis. m³). Najväčší podiel na ťažbe v TSK majú listnaté stromy (63 %). Ťažba dreva v jednotlivých okresoch TSK, najväčšia ťažba je v okrese Prievidza (143 316 m³) za rok 2014 (graf č. 33).

Graf č. 33

Vývoj ťažby dreva – spolu ihličnaté aj listnaté v okresoch TSK

Zdroj: Ústav lesných zdrojov a informácií 2015,

Hospodársky výsledok lesného hospodárstva Slovenska za rok 2014 je vo výške 51,62 mil. EUR. Najvýznamnejším zdrojom tržieb a výnosov v lesnom hospodárstve aj naďalej ostáva predaj dreva, ktorý v roku 2014 dosiahol 430,18 mil. EUR, čo predstavuje 81,70 % z celkových tržieb a výnosov v lesnom hospodárstve.

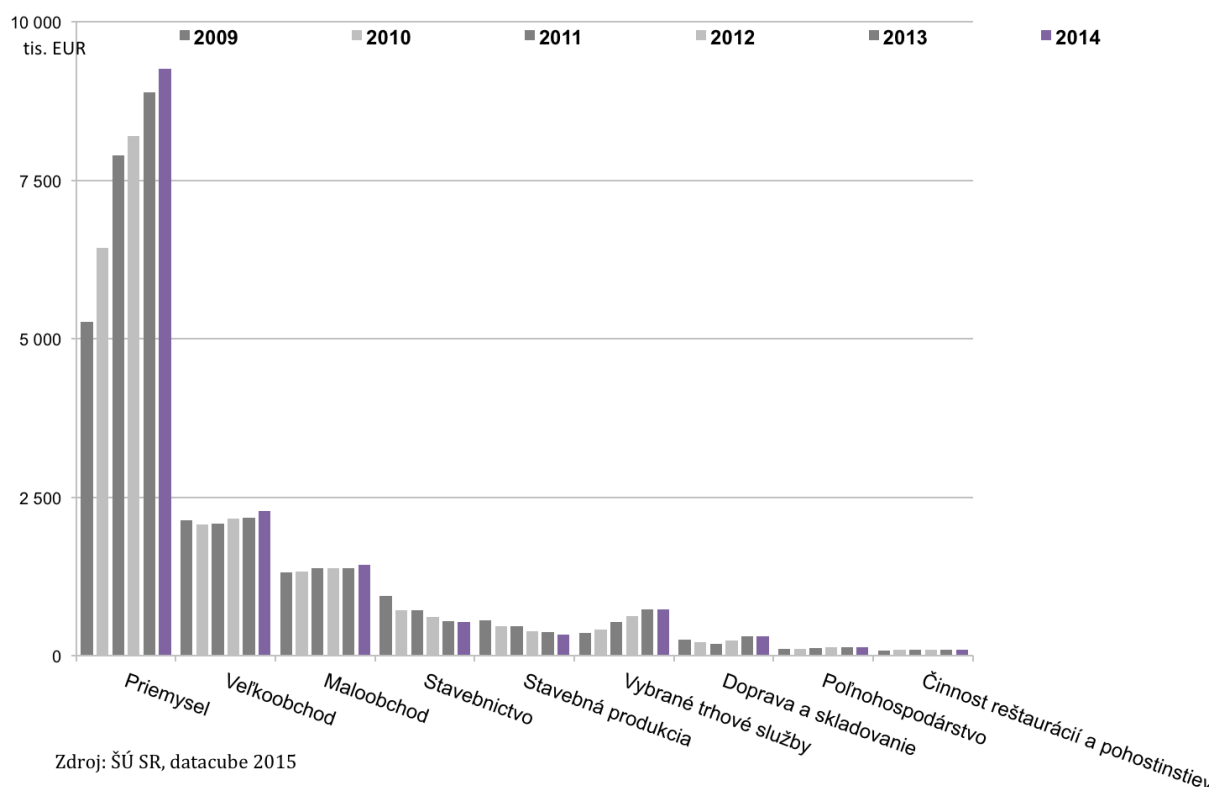

PRIEMYSEL

Tržby za vlastné výkony a tovary v roku 2014 v slovenskom priemysle dosiahli objem viac ako 74 mld eur, v porovnaní s rokom 2013 poklesli v bežných cenách o viac ako 1 mld eur. Najviac na ňom participoval Bratislavský kraj jednou tretinou celoslovenských tržieb. Trenčiansky kraj participoval na výkone viac ako desatinovým podielom (10,7 %) v hodnote takmer **9 mld eur**, v roku 2014 tržby priemyslu narástli o 367 mil eur oproti roku 2013 (Graf č 34). Medziročná zmena predstavovala 3,5 % v porovnaní s rokom 2013.

Graf č. 34

Vývoj tržieb v hospodárstve - absolútne hodnoty v bežných cenách za TSK

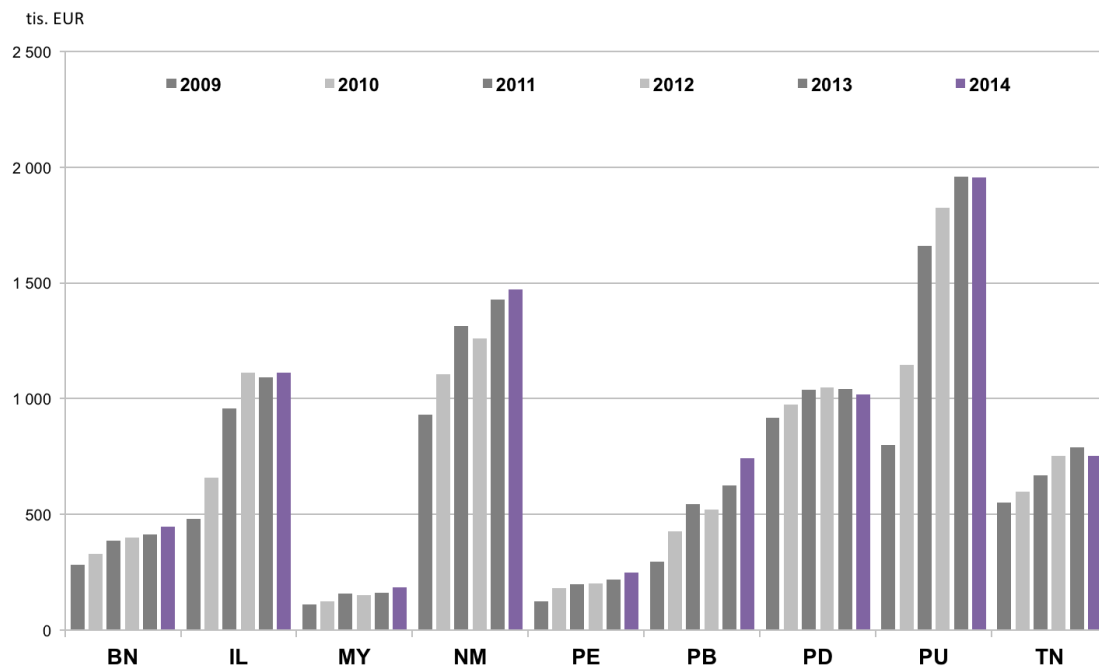

Takmer štvrtinovým (26,4 %) podielom na tržbách za priemysel v roku 2014 sa podieľal okres Púchov (Graf č. 29), nasledovaný okresom Nové Mesto nad Váhom (18,5 %). Rast v tržbách priemyslu sme medziročne zaznamenali v piatich okresoch a mierny pokles u okresov Prievidza, Trenčín a Púchov.

Graf č. 35

Zdroj: ŠÚ SR, datacube 2015

Vývoj tržieb priemyslu v okresoch TSK (2009-2014)

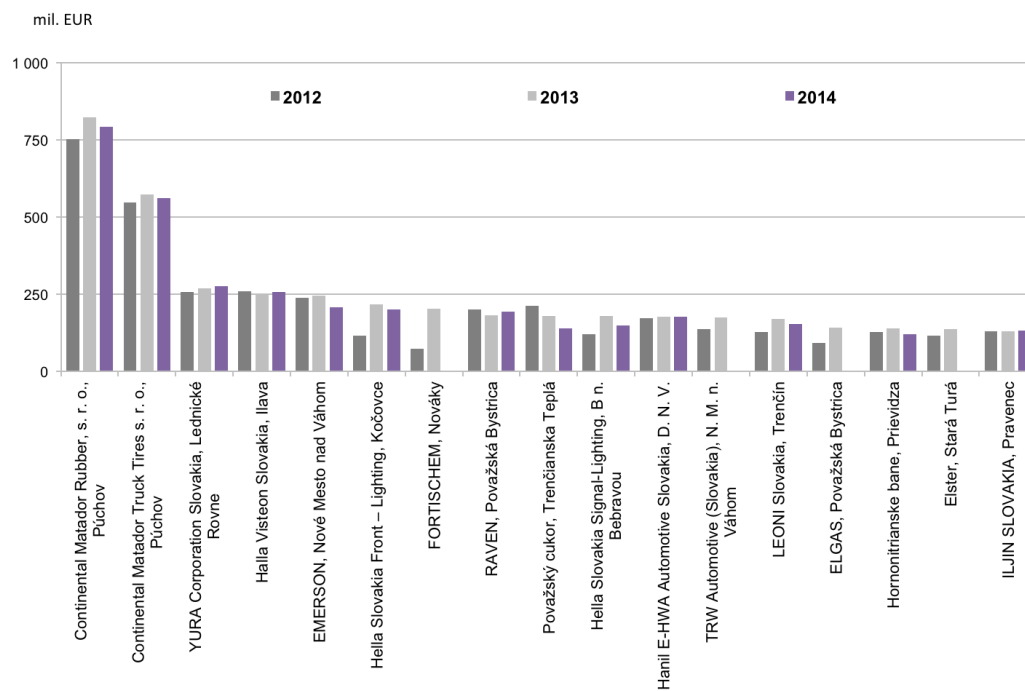
Na opačnej strane sa nachádza okres Myjava, kde tržby priemyslu za rok 2014 nedosiahli ani 200 mil eur (186). V podnikoch priemyslu je v kraji nedostatočná spolupráca v oblasti vzdelávania

ŠTRUKTÚRA PRIEMYSELU

Graf č. 36

Zdroj: SARIO. www.finstat.sk TREND e 2015

Najvýznamnejšie firmy priemyslu podľa tržieb TSK (2013-2014)

Najvýraznejším podnikom priemyslu v kraji z hľadiska všetkých dostupných fundamentov za posledné roky je koncern Continental Matador Rubber, ktorý kúpil a rozšíril závod Matador v Púchove. Investor priniesol prácu pre 600 ľudí a sekundárne priniesol rozvoj celému regiónu. Celkovo zamestnáva Continental na Slovensku viac ako 5 000 ľudí. Okrem dvoch závodov v Púchove sú ďalšie závody vo Zvolene, Dolných Vesteniciach a v Partizánskom.

PRIEMYSELNÉ PARKY

Na vytvorených územiach obcí, miest, alebo zónach sa sústreďujú aktivity priemyselnej výroby alebo služieb. Spoločnou črtou týchto zón je využitie dostupných inžinierskych sietí a prenájmu pozemkov. Koncentráciou priemyselných aktivít sa podporuje rozvoj priemyslu. Veľká časť priemyselných parkov je v správe obcí, ktoré na takúto efektívnu činnosť vytvárajú hospodárske spoločnosti. V súčasnosti v TSK pôsobí desať takýchto priemyselných parkov prezentovaných v nasledujúcej tabuľke č. 10.

Tabuľka č.10 Priemyselné parky vTSK

Priemyselný park	Obec/Mesto	Rozloha (v ha)	Typ PP
Priemyselný park Dubnica nad Váhom	Dubnica	21	GF
Priemyselný park Javorinská Myjava	Myjava	16	GF
Priemyselný park Partizánske	Partizánske	26,2	GF
Priemyselný park Prievidza – West	Prievidza	47	GF
Priemyselný park Trenčín	Trenčín	115	GF
Priemyselný park Chocholná-Velčice	Chocholná-Velčice	38	GF
Priemyselný park Považská Bystrica	Považská Bystrica	10	GF
Priemyselný park Nováky	Nováky	9,7	GF
Priemyselný park Rakoluby	Rakoluby	14	GF
Priemyselný park Horná Streda	Horná Streda	22	GF

Zdroj:SARIO a TSK * GF greenfield

Trenčiansky samosprávny kraj disponuje urbanistickou štúdiou zameranou na mapovanie súčasných aktívne využívajúcich parkov a miest pre plánované parky. Na základe vyhodnotenia potenciálov jednotlivých lokalít vybraných v rámci prípravnej etapy pre lokalizáciu priemyselných parkov je možné na území Trenčianskeho kraja špecifikovať tri základné kategórie: I. Priemyselný park celoštátneho významu : (9), II. Priemyselný park regionálneho významu : (23), III. Priemyselný park lokálneho významu : (117).

STROJÁRSKY PRIEMYSEL

V Trenčíne má odvetvie dlhoročnú tradíciu. V minulosti v kraji dominoval ťažký priemysel orientovaný najmä na zbrojársku výrobu. Zmenou geopolitickej situácie nastala reštrukturalizácia priemyslu. V súčasnej dobe má strojársky priemysel charakter ľahkého priemyslu ako je napr. výroba súčastí pre automobilový priemysel, obrábacích strojov a robotizovaných pracovísk, jedonúčelových zariadení, dielov pre výrobu ventilačných a klimatizačných zariadení, poloautomatov pre rôzne vozidlá a prívesy, prevodoviek, valivých ložísk, výroba zdravotníckej techniky a pod. V nasledujúcej tabuľke č. 11 sú uvedené najvýznamnejšie podniky strojárkeho priemyslu.

Tabuľka č. 11 Podniky strojárkeho priemyslu

Strojársky priemysel	Krajina	ĽZ	Odvetvie	Mesto
PSL, a.s.	Nemecko	800	Ložiská	PB
Sauer - Danfoss a.s.	Nemecko/Dánsko	800	Hydraulika	PB
EMERSON a. s.	USA	1 396	Klimatizácia	NM
Askoll Slovakia s. r. o.	Taliansko	555	Výroba elektromotorov	NM
TRENS a.s.	Slovensko	NA	Obrábacie stroje	TN
Konštrukcia Industry a.s.	Slovensko	NA	Technologické zariadenia	TN
Konštrukta Defence a.s.	Slovensko	NA	Zbrojárstvo	TN
BOST SK, A.S.	Slovensko	70	Kovoobrábacie stroje	TN
VIPO a.s.	Slovensko	NA	Stroje a zariadenia	TN
Chirana - medical a.s.	Slovensko	NA	Medicínska technika	Stará Turá
Strojárne PKH a.s.	Slovensko	NA	Stroje a zariadenia	PR
Prievidzské strojárne	Slovensko	NA	Zariadenia	PR

ĽZ - Ľudské zdroje, Zdroj: SARIO, vlastné spracovanie, NA - Not Available

AUTOMOBILOVÝ PRIEMYSEL

Hlavné podniky Automotive v TSK sú orientované predovšetkým na výroby s gummy, káblových zväzkov rozvodov, svetlometov a elektronických zariadení. Najvýznamnejšie podniky automobilového priemyslu sú obsahom tabuľky č.12

Tabuľka č. 12 Podniky automobilového priemyslu

Automobilový priemysel	Krajina	EZ	Odvetvie	Mesto
Continental Matador Truck Tires, s.r.o.	Nemecko	1 187	Pneumatiky	PU
Continental Matador Rubber, s.r.o	Nemecko	2 612	Pneumatiky	PU
YURA Corporation Slovakia, s. r. o.	Kórea	4 062	Káble	LD
LEONI Slovakia, spol. s r. o.	Nemecko	9 209	Káble	TN
Halla Visteon Slovakia s.r.o.	J. Kórea	512	Automotive	IL
MAGNA SLOVETICA, s.r.o	Kanada	NA	Automotive	NM
GeWiS Slovakia s. r. o.	Nemecko	800	Automotive	PD
SaarGummi Slovakia s.r.o.	Luxemburg	798	Automotive	DV
Hella Slovakia Front-Lighting s.r.o..	Nemecko	1000	Svetlomety	KO
Hella Slovakia Signal Lighting s.r.o..	Nemecko	3 980	Svetlomety	BN
GEWIS – Slovakia a.s.	Slovensko	na	Automotive	PD
VACUUMSCHMELZE, s.r.o.	Nemecko	800	Elektro/Automotive	HS

Zdroj: SARIO, vlastné spracovanie, LD - Lednické Rovne, DV - Dolné Vestenice, KO – Kočkovce, HS - Horná Streda

ELEKTOTECHNICKÝ PRIEMYSEL

V TSK má elektrotechnický priemysel viac ako 100-ročnú tradíciu, v súčasnosti je zameraný hlavne na výskum a elektronické súčiastky. V nasledujúcej tabuľke č. 13 sú uvedené najvýznamnejšie podniky elektrotechnického priemyslu v TSK.

Tabuľka č. 13 Podniky elektrotechnického priemyslu

Elektrotechnický priemysel	Krajina	EZ	Odvetvie	Mesto
Delta Electronics (Slovakia), s.r.o.	Taiwan	780	Telekom Súčiastky	Dubnica nad Váhom
Elster s. r. o.	Nemecko	710	Meracia technika	Stará Turá
EVPÚ	Slovensko	NA	Výskumný ústav	Nová Dubnica
Weatherford- Kabel s.r.o.	NA	NA	Káble	Ilava

Zdroj: SARIO, vlastné spracovanie, D

CHEMICKÝ PRIEMYSEL

Okrem chemickej výroby orientovanej na báze gummy pre automobilový priemysel je tu aj výroba pracích prostriedkov, líhu a chlóru, vinylchloridu a polyvinylchloridu, ďalšie spracovanie PVC. Bývalé Novácke chemické závody prešli reštrukturalizáciou a v súčasnosti produkujú pod novým názvom Fortischem. V nasledujúcej tabuľke č. 14 sú uvedené najvýznamnejšie podniky chemického priemyslu.

Tabuľka č. 14 Podniky chemického priemyslu

Chemický priemysel	Krajina	IŽ	Odvetvie	Mesto
Elster	Nemecko	399	Chémia	Stará Turá
FORTISCHEM a. s.	Česko	1 500	Plasty	Nováky

Zdroj: SARIO, vlastné spracovanie

ŤAŽOBNÝ A STAVEBNÝ PRIEMYSEL

má v TSK dlhoročnú tradíciu. Spadá tu ťažba hnedého uhlia a lignitu a nerudných surovín, ako sú dolomity, vápenec, stavebný kameň a štrkopiesky. V súčasnosti je ťažba pre znižujúce sa limity ohrozená. Najväčším producentom sú Hornonitrianske bane, ktoré sú zároveň aj najväčšou ťažobnou spoločnosťou na Slovensku. V oblasti stavebného priemyslu je zameranie hlavne na produkciu stavebných surovín. V nasledujúcej tabuľke č. 15 sú uvedené najvýznamnejšie podniky ťažobného a stavebného priemyslu.

Tabuľka č. 15 Podniky ťažobného a stavebného priemyslu

Ťažobný priemysel	Krajina	IŽ	Odvetvie	Mesto
Hornonitrianske bane Prievidza, a.s.	Slovensko	964	Ťažba uhlia	PR
Stavebný priemysel				
SKANSKA BS, a.s.	Švédsko	NA	Banské stavby	PR
Považská cementáreň a.s.		500	Cement	Ladce
CENMAC a.s.		206		TN
Keraming a.s.	Slovensko	NA	Stavby	TN

Zdroj: SARIO, vlastné spracovanie

POTRAVINÁRSKY PRIEMYSEL

je dominantný výrobou liehovín, ovocných destilátov a rafinovaných liehov, dezertných vín ako i pekárenského a sušeného droždia, mliečnych výrobkov, cukru, čajov, minerálnych vôd, spracovaním mäsa a pod. V nasledujúcej tabuľke č. 16 sú uvedené najvýznamnejšie podniky potravinárskeho priemyslu

Tabuľka č. 16 Podniky potravinárskeho priemyslu

Potravinársky priemysel	Krajina	ĽZ	Odvetvie	Mesto
MILSY a.s.	Nemecko	NA	Mliekárenstvo	BN
NESTLÉ Slovensko	Švajčiarsko	NA	FMCG	Prievidza
Považský cukor a.s.	Nemecko	NA	Cukor	Trenčianska Teplá
Mitická, IWA	Slovensko	NA	Voda	Trenčianske Mitice
OLD Herold	Slovensko	NA	Liehoviny	Trenčín

Zdroj: SARIO, vlastné spracovanie

TEXTILNÝ A ODEVNÝ PRIEMYSEL

je vplyvom konkurencieschopnosti výrobkov dovážaných z Ázie trvale na ústupe. Napriek tomu sa udržala výroba najmä dámskej a pánskej konfekcie. Prvovýroba zameraná na výrobu plošných textílií takmer zanikla. V nasledujúcej tabuľke č. 17 sú uvedené najvýznamnejšie podniky textilného priemyslu

Tabuľka č. 17 Podniky textilného priemyslu

Obuv/textil	Krajina	ĽZ	Odvetvie	Mesto
Gabor spol. s r.o.	Nemecko	1470	Obuv	BN
Novesta	Taliansko	1 420	Obuv	PN
eterna, s. r. o.	Nemecko	760	Textil,bielizeň	BN
Makyta a.s.	Slovensko	NA	Textil	Púchov
Zornica	Slovensko	NA	Textil	BN

Zdroj: SARIO, vlastné spracovanie

SKLÁRSKY PRIEMYSEL

si udržiava v kraji stabilné postavenie a produkuje obalové sklo, odľahčené a super ľahké obaly pre zdravotníctvo, mliekárenský a chemický priemysel, lisované sklo, žiarovky, dekorované sklo. V nasledujúcej tabuľke č. 18 sú uvedené najvýznamnejšie podniky sklárskeho priemyslu

Tabuľka č. 18 Podniky sklárskeho priemyslu

Sklársky priemysel	Krajina	ĽZ	Odvetvie	Mesto
RONA, a.s.	Slovensko	1 315	Sklo	Lednické Rovne
VETROPACK	Švajčiarsko	NA	Sklo	Nemšová
VITRIUM Laugaricio VILA	Slovensko	NA	Sklo	Trenčín

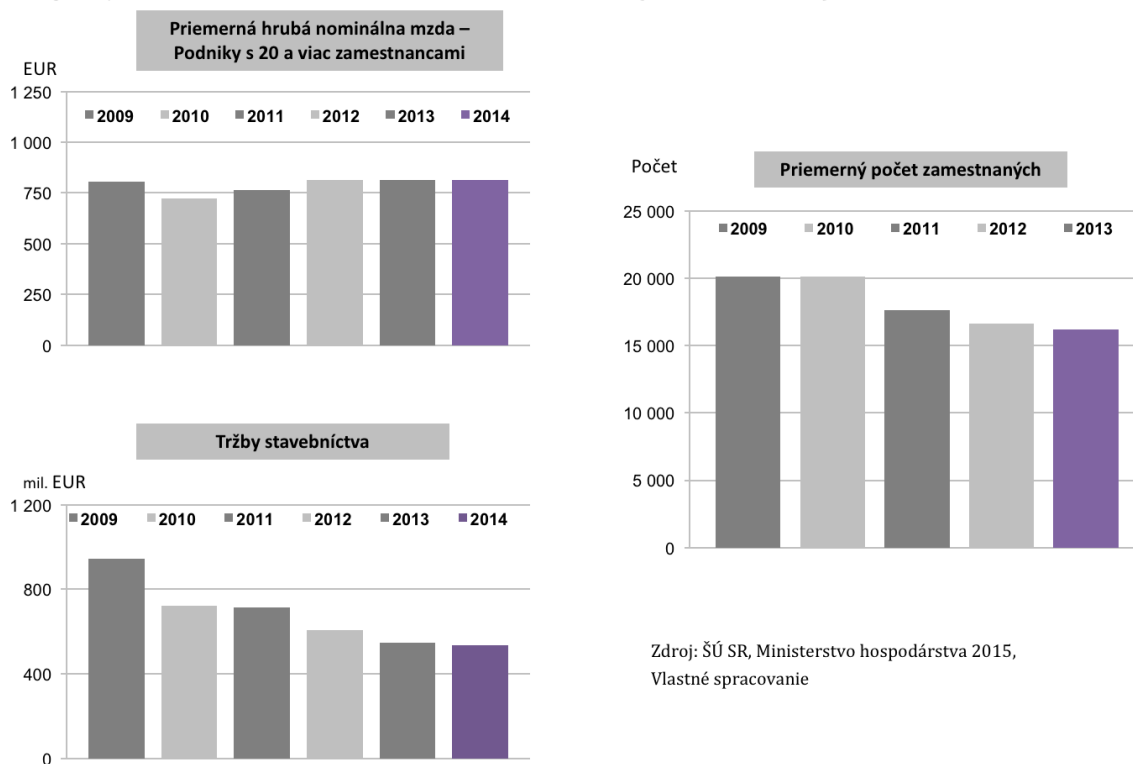
Zdroj: SARIO, vlastné spracovanie

STAVEBNÍCTVO

Stavebníctvo v TSK si od roku 2009 hľadá svoju rovnovážnu pozíciu. V období 2009/2014 kleslo stavebníctvo na tržbách celkovo o 400 mil eur. Počet zamestnaných v porovnaní toho istého obdobia (2009/2014) poklesol takmer o 4 tisíc zamestnancov (3932) za celé odvetvie v prostredí TSK. Tržby v stavebníctve sa pohybovali na úrovni 7 % celonárodnej tržieb za rok 2014. (Graf č. 37)

Graf č. 37

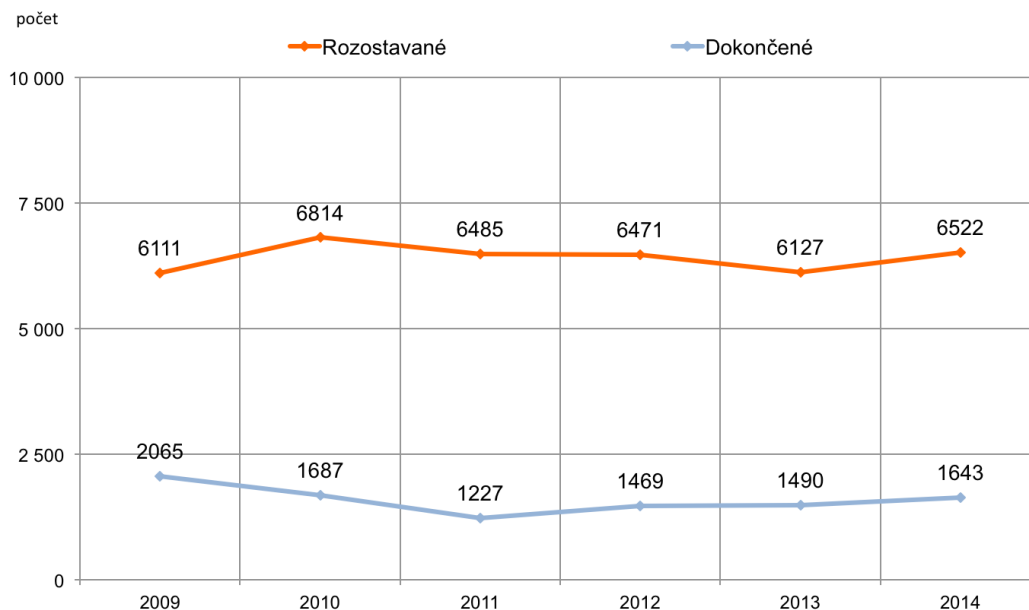
Vývoj ukazovateľov stavebníctva v TSK (2009- 2014)

Stavebná produkcia v uplynulom roku podľa dodávateľských zmlúv v podnikoch s 20 a viac zamestnancami na Slovensku najrýchlejšie rástla v TSK a oproti roku 2013 sa v Trenčianskom kraji navýšila skoro o tretinu (186 mil eur). Na celonárodnej produkcii to bol viac ako päťpercentný podiel (5,6 %). Rast zaznamenal ešte Košický, Nitriansky, Bratislavský a Banskobystrický kraj, v ostatných došlo k poklesu. Slabší rast zaznamenala stavebná produkcia vykonaná vlastnými zamestnancami, kde celonárodná hodnota bola na úrovni viac ako 2 mld eur (2,069 mld eur) a produkcia na úrovni kraja bola takmer 100 mil eur (97,7 mil eur). Medziročne sa zvýšila o 12 percent. Priemerný počet zamestnancov v podnikoch s 20 a viac zamestnancami bol na úrovni viac ako dve tisíc (2 442 zamestnancov) a priemerná mesačná mzda bola 814 eur. Najnižšiu stavebnú produkciu zaznamenali okresy Myjava a Bánovce nad Bebravou, naopak najvyššiu produkciu majú okresy Prievidza, Trenčín a Považská Bystrica.

TSK sa podieľa v počte rozostavaných bytov desatinovým podielom na celonárodnej úrovni. Vývoj rozostavaných verzus dokončených bytov za obdobie 2009 až 2014 uvádza graf č. 38.

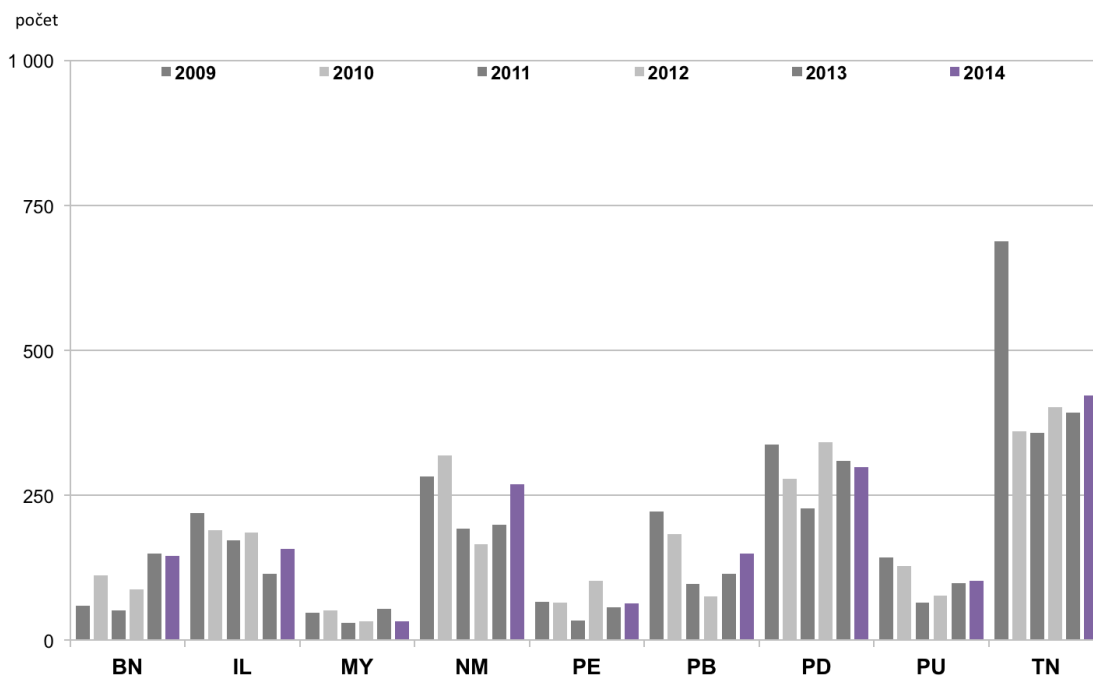
Graf č. 38**Vývoj stavu početnosti rozostavaných a dokončených bytov – TSK 2009-2014**

Zdroj: ŠÚ SR, datacube 2015 vlastné spracovanie

V bytovej výstavbe sa v priebehu roka 2014 dokončilo *1 643 bytov* a medziročne ich počet vzrástol o 153. Najviac bytov sa dokončilo v okresoch Trenčín (422) a Prievidza (299), najmenej v okresoch Myjava (33) a Partizánske (64). V priebehu roka 2014 sa rozostavalo *6 522 bytov* a medziročne ich počet narástol o 393.

Graf č.39

Zdroj: ŠÚ SR, datacube 2015 vlastné spracovanie

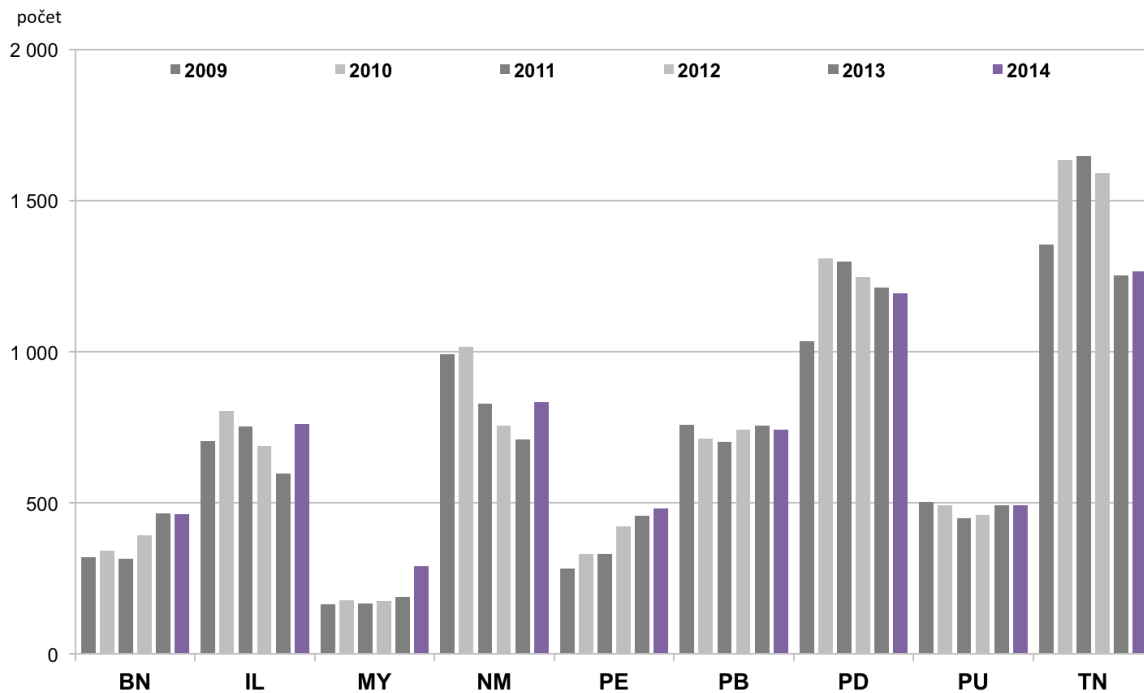
Vývoj dokončených bytov v okresoch v TSK 2009-2014

Najviac bytov sa v roku 2014 rozostavalo v okresoch Trenčín (1266) a Prievidza (1194) a najmenej v okresoch Myjava (291) a Bánovce nad Bebravou (462). (Graf č. 40) Počet dokončených bytov (2,5) na 1 000 obyvateľov bolo s priemernou rozlohou 71,9 m².

Graf č. 40

Zdroj: ŠÚ SR, datacube 2015 vlastné spracovanie

Vývoj rozostavaných bytov v okresoch v TSK 2009-2014

Za obdobie posledných 5 rokov sa najviac bytov v TSK rozostavalo v roku 2010 - viac ako 6 800 bytov. Najviac dokončených bytov sa odovzdalo rok predtým (2009) - viac ako 2 tisíc. Za rok 2014 sa v Trenčianskom kraji dokončilo 1643 bytov, čo predstavuje viac ako desaťpercentný podiel z celkového počtu dokončených bytov na Slovensku v roku 2014. Podľa posledného „Sčítania obyvateľov domov a bytov 2011“ ŠÚ -SR 2011 sa v Trenčianskom kraji nachádza takmer 200 tisíc obydľí (199 284), v ktorých sa nachádza 195 tisíc bytov. V Trenčianskom kraji prevládajú rodinné domy. Toaletu má viac ako 190 tisíc bytov (190 724). Z uvedeného počtu má splachovací záchod viac ako 173 tisíc bytov. Najčastejším obydľím v kraji je trojizbový byt. V roku 2011 žilo v kraji viac ako šesťtisíc bezdomovcov (6 638), z toho až 65 % boli bezdomovci mužského pohlavia. Najviac až 17 % ich žilo v okrese Trenčín a najmenej v okrese Myjava iba šesť percent.

SLUŽBY

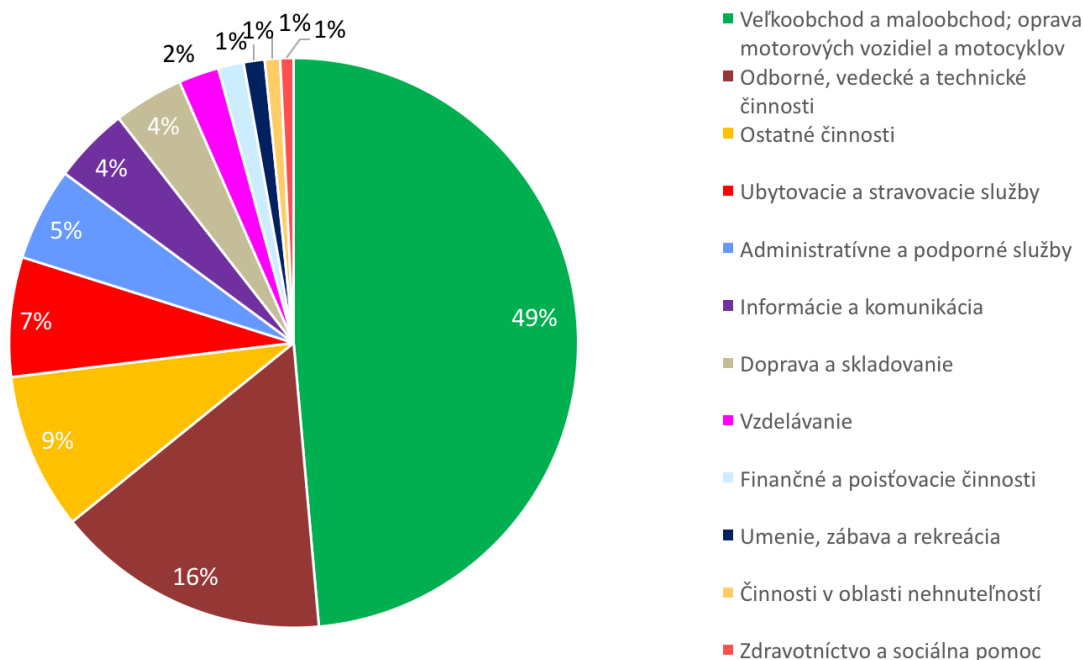
FYZICKÉ OSOBY – ŽIVNOSTNÍCI

V štruktúre podnikateľov – živnostníkov v terciárnom sektore podľa ich pôsobenia v jednotlivých sekciách ekonomických činností podľa NACE dominuje veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov (49 %). Významné zastúpenie majú aj odborné, vedecké a technické činnosti (16 %) a ostatné činnosti kam patria – (16 %). Najmenej živnostníkov (len po 1 %) pôsobi v oblastiach služieb ako činnosti v oblasti nehnuteľností, zdravotníctvo a sociálna pomoc, umenie, zábava a rekreácia a finančné a poisťovacie činnosti.

Zdroj: ŠÚ SR, datacube 2015 vlastné spracovanie

Graf č. 41

Štruktúra živnostníkov v sektore služieb TSK v roku 2014

Vo vývoji počtu živnostníkov vo všetkých pozorovaných sekciách služieb (G-H) počas sledovaného obdobia dosiahli podnikatelia podnikajúci formou živností stagnáciu počtu alebo len minimálne prírastky, ktoré boli najvyššie v administratívnych a podporných službách a v zdravotníctve a sociálnej pomoci. Úbytky v sekciách veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel a motocyklov, doprava a skladovanie, ubytovacie a stravovacie služby, umenie, zábava a rekreácia.

Tabuľka č.19 Vývoj počtu živnostníkov v službách podľa NACE

SK NACE	Trenčiansky kraj						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Služby spolu	23470	23449	23334	22705	21865	21334	20008
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	13 135	12 357	11 773	11 432	10 881	10 504	9 720
Doprava a skladovanie	1 328	1 357	1 356	1 301	1 262	1 166	795
Ubytovacie a stravovacie služby	1 542	1 644	1 614	1 550	1 472	1 374	1 357
Informácie a komunikácia	778	854	923	881	900	897	865
Finančné a poisťovacie činnosti	262	308	319	294	294	303	290
Činnosti v oblasti nehnuteľností	166	166	169	185	188	186	174
Odborné, vedecké a technické činnosti	3 071	3 207	3 359	3 323	3 246	3 245	3 124
Administratívne a podporné služby	628	854	996	981	944	974	1 055
Vzdelávanie	439	462	467	446	452	475	459
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	59	54	61	74	99	126	152
Umenie, zábava a rekreácia	280	290	323	318	280	255	239
Ostatné činnosti	1 782	1 896	1 974	1 920	1 847	1 829	1 778

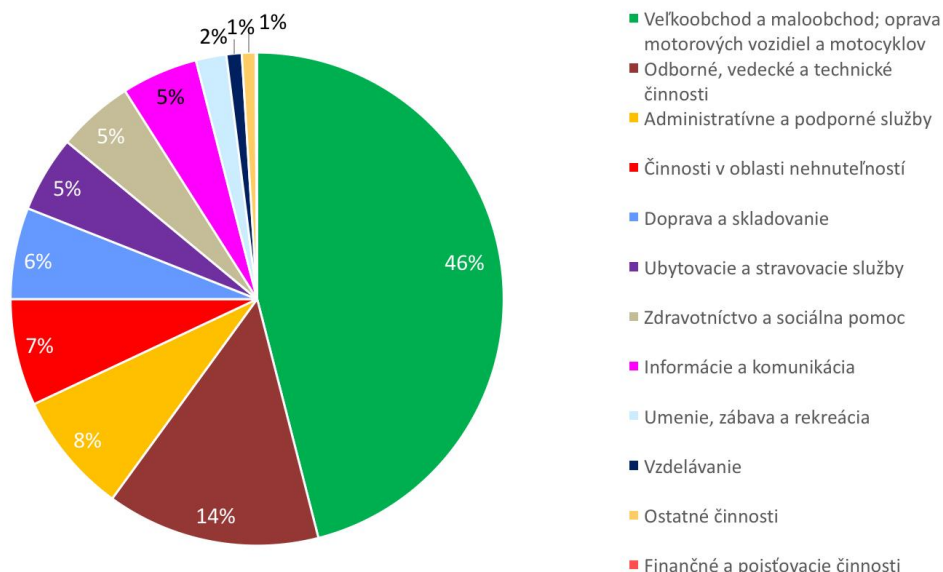
Zdroj: ŠÚ SR, vlastné spracovanie

PRÁVNICKÉ OSOBY – PODNIKATELIA

Evidentne najatraktívnejšie oblasti podnikania v službách pre podnikateľov TSK v roku 2014 boli veľkoobchod a maloobchod, oprava motorových vozidiel a motocyklov kde pôsobila skoro polovica všetkých PO (45,8 %), nasledovali odborné, vedecké a technické činnosti (14,3 %) a administratívne a podporné služby (viac ako 8 %). Najmenej atraktívne oblasti podnikania pre PO vykonávajúce svoju podnikateľskú činnosť v službách na území Trenčianskeho kraja sú finančné a poisťovacie činnosti.

Právnické osoby oproti živnostníkom generovali kontinuálne prírastky vo všetkých sledovaných zložkách podnikateľských činností služieb počas predmetného obdobia. Celkovo prírastok podnikateľov v sektore služieb dosiahol prírastok 32 % oproti predkrízovému roku čo potvrdzuje anticyklické správanie sektora služieb.

Graf č. 42
Podiel podnikov v službách v TSK v roku 2014

Tieto prírastky boli najmarkantnejšie v sekciách odborné, vedecké a technické činnosti, administratívne a podporné služby, doprava a skladovanie.

Tabuľka č.20 Vývoj počtu podnikov v službách podľa ekonomických činností

SK NACE	Trenčiansky kraj						
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Služby spolu	7 731	7835	8475	8928	9569	10755	11479
Veľkoobchod a maloobchod; oprava motorových vozidiel a motocyklov	4 248	4 128	4 386	4 515	4 725	5 079	5 253
Doprava a skladovanie	362	373	403	425	443	565	720
Ubytovacie a stravovacie služby	356	357	388	409	436	527	591
Informácie a komunikácia	311	333	365	384	423	481	518
Finančné a poisťovacie činnosti	27	31	37	33	33	40	39
Činnosti v oblasti nehnuteľností	506	510	566	609	680	736	760
Odborné, vedecké a technické činnosti	963	1 027	1 121	1 204	1 330	1 532	1 637
Administratívne a podporné služby	454	485	526	592	682	856	927
Vzdelávanie	95	101	109	115	119	146	159
Zdravotníctvo a sociálna pomoc	247	323	380	428	468	503	548
Umenie, zábava a rekreácia	90	92	106	117	127	153	177
Ostatné činnosti	72	75	88	97	103	137	150

ZDROJ: ŠÚ SR 2015

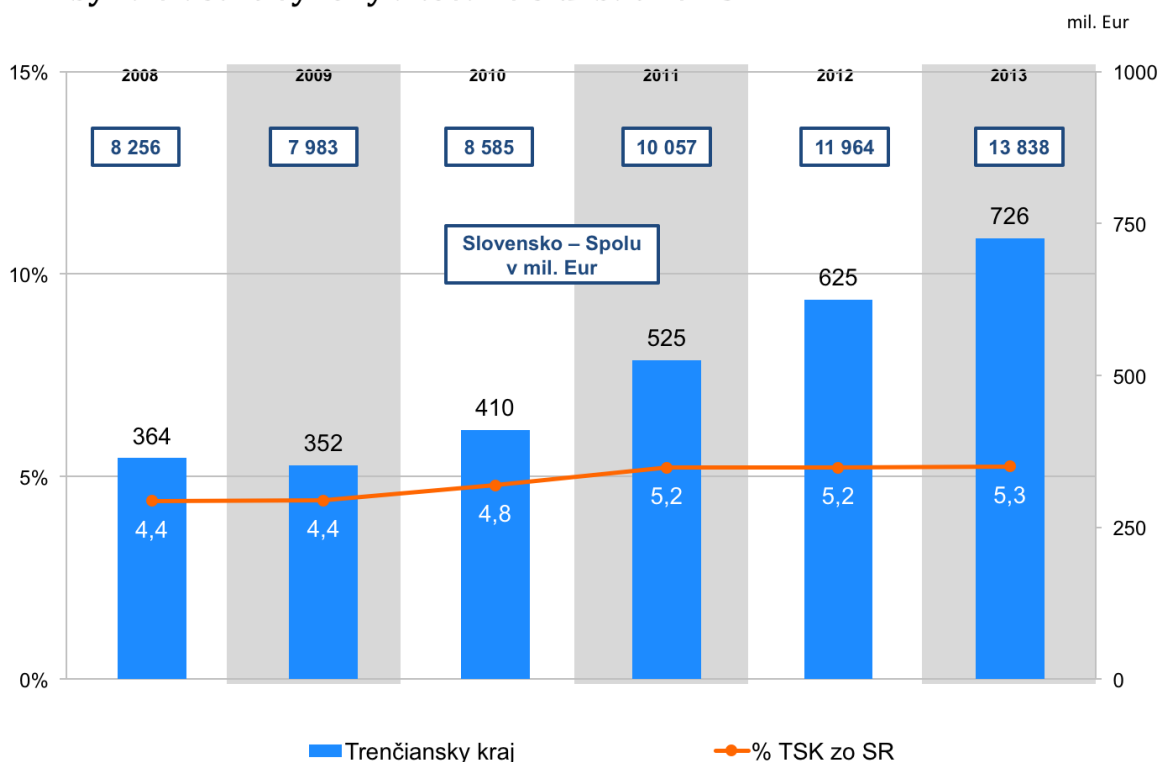
TRŽBY ZA VLASTNÉ VÝKONY A TOVAR V BEŽNÝCH CENÁCH ZA SLUŽBY

Tržby za vlastné výkony a tovar v bežných cenách za služby dosiahli v roku 2013 objem 726 mil. eur a dosiahli nárast oproti predchádzajúcemu roku o 101 mil. eur. Napriek tomuto prírastku sa TSK podieľa na celoslovenskom objeme tržieb za výkony a tovar v sektore služieb každoročne len cca piatimi percentami (v roku 2014 v priemere jeden kraj dosiahol 1 729 tisíc eur tržieb a TSK sa pohybuje zhruba na úrovni len 42 % tohto slovenského krajského priemeru). Dynamika rastu tržieb v službách je prezentovaná v nasledujúcom grafe.

Graf č. 43

Zdroj: ŠÚ SR, datacube 2015 vlastné spracovanie

Tržby za vlastné výkony a tovar v službách v TSK

Pozitívna je skutočnosť, že aj keď TSK nedokáže v terciárnom sektore dosiahnuť slovenský krajský priemer tržieb, zaznamenáva kontinuálny nárast a oproti východiskovému predkrízovému roku 2008 generoval dokonca 50 %-ný progres.

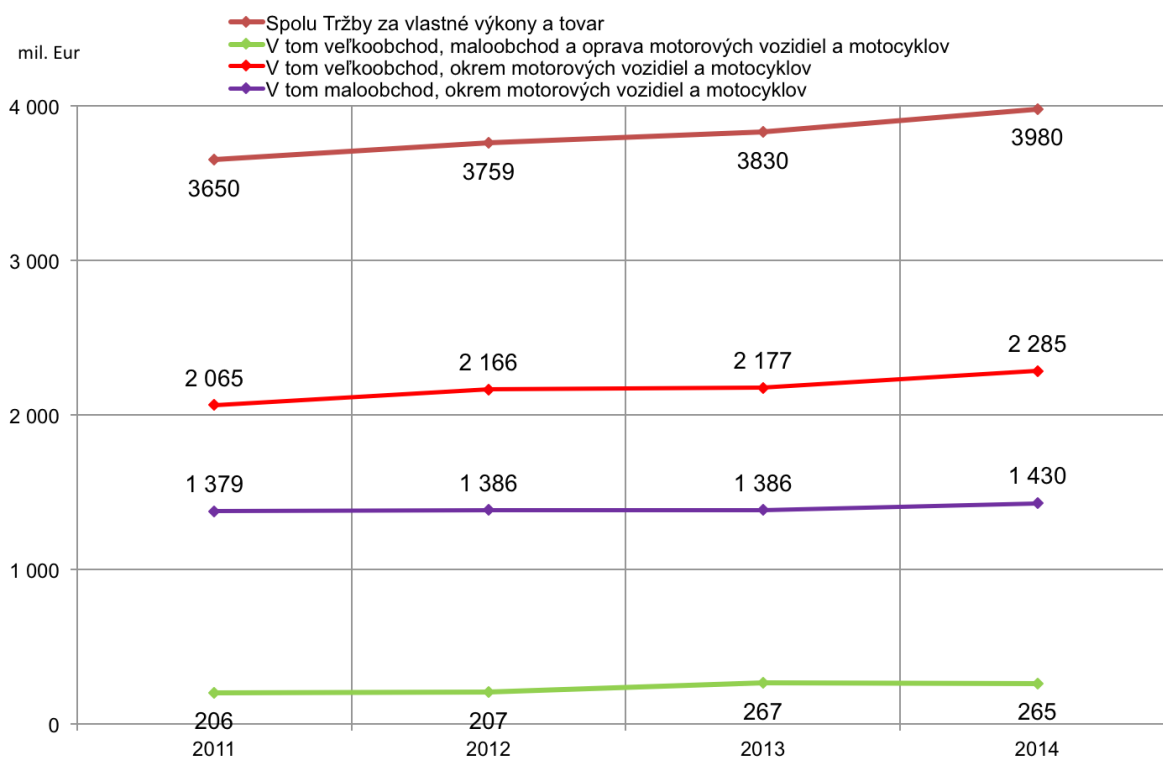
VNÚTORNÝ OBCHOD

Pozitívne ukazovatele početnosti podnikateľských osôb medzi právnickými osobami aj živnostníkmi v predchádzajúcom texte (viď podnikateľská štatistika podľa NACE) jasne indikovali atraktivnosť predmetného odvetvia pre podnikateľov pôsobiacich v TSK ale aj na Slovensku. Tento fakt dokumentuje aj vývoj tržieb za vlastné výkony a tovar vnútorného obchodu TSK.

Graf č.44

Zdroj: ŠÚ SR, datacube 2015 vlastné spracovanie

Vývoj tržby za vlastné výkony a tovar v TSK – vnútorný obchod

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné spracovanie

Počas pozorovaného obdobia 2011-2014 celkové tržby vnútorného obchodu celkovo, ale aj v jednotlivých podsekciiach kontinuálne rastú. Bohužiaľ tieto tržby tvoria len 8 % celoslovenských tržieb vnútorného obchodu. Najvýznamnejší progres tržieb v TSK dosiahli podniky vo veľkoobchode. Tie generovali prírastok tržieb oproti východiskovému roku 220 mil. eur čo predstavovalo 9,6 %-ný prírastok. Z hľadiska medzikrajského porovnania v roku 2014 sa však TSK obdobne ako v počte podnikajúcich subjektov a celkovo tržieb za sektor služieb, tržbami v hodnote 2 285 mil. eur nepodarilo dosiahnuť slovenský krajský priemer tržieb 3 276 mil. eur a dosiahol len necelých 70 % tohto priemeru. V kontexte celoslovenského porovnania veľkoobchodu je TSK na tretej najhoršej priečke po Banskobystrickom a Prešovskom kraji. Podrobnú analýzu tržieb vnútorného obchodu za rok 2014 za vlastné výkony a tovar v SR a jednotlivých krajoch uvádza príloha I.

CESTOVNÝ RUCH

Územie TSK patrí do 3, resp. 4 regiónov cestovného ruchu, ide o Stredné Považie, Hornú Nitru, južnú časť Horného Považia a východný cíp Záhoria (v Regionalizácii cestovného ruchu, MH SR, 2005 nesprávne zaradená Brezová pod Bradlom a okolité obce do Záhoria). Strednopovažský región CR je hodnotený ako región s národným významom, Záhorský región ako región s regionálnym významom, resp. v dlhodobom horizonte s nadregionálnym významom. Osobitne významnými sú oblasti Trenčín – Trenčianske Teplice, subregión kopaničiarske osídlenie pod Javorinou, lokalita Beckov a Zelená voda. Celkovo je pri Strednopovažskom regióne cestovného ruchu hodnotený vysoko potenciál len v rámci pobytu/rekreácie v kúpeľoch. Ako významné lokality sú identifikované lokality mestského typu: Trenčín, Nove Mesto nad Váhom, Myjava, Dubnica, miesta s kultúrnymi pamiatkami: Trenčín, Beckov, Čachtice, Vršatec, Pruské, kúpeľné miesta: Trenčianske Teplice, rekreačné územia Biele Karpaty, Strážovské vrchy, Inovecké vrchy a ako útvary CR Javorina – Dubník, Zelená Voda, Kalnica, Soblahov, Mojtín. V rámci Hornonitrianskeho regiónu je potenciál ohodnotený vysoko najmä pre Bojnice a okolie. Významné lokality z regiónu TSK sú lokality mestského typu: Prievidza, Partizánske, miesta s kultúrnymi pamiatkami: Bojnice, Prievidza, Partizánske, Brodzany, Veľké Uherce, Uhrovec, kúpeľné miesta Bojnice, termálne kúpaliská: Bojnice, Chalmová, Bánovce nad Bebravou, Malé Bielice, rekreačné územia: Inovecké vrchy, Strážovské vrchy, Vtáčnik a útvary CR: termálne kúpaliská Chalmová, termálne kúpalisko Bánovce nad Bebravou, Remata, Jankov vršok. V rámci regiónu Horné Považie je vyzdvihovaný najmä potenciál Nostickej priehrady (kúpele Nimnica) a ako významné lokality sú uvedené Považská Bystrica a útvar Súľovské skaly a Manínska úžina.

TSK má výborné predpoklady pre rozvoj cestovného ruchu na svojom území, a to najmä lokalizačné opierajúc sa o výhodnú geografickú polohu vzhľadom na dopravné prepojenie východ – západ a sever – juh, ale aj súčasťou kraja v rámci ekonomicky rozvinutého územia Bratislava – Trnava – Trenčín – Žilina a osi vedecko-výskumných kapacít Trenčín – Žilina. Potenciál pre rozvoj cestovného ruchu a súvisiacich aktivít predstavuje aj skutočnosť, že kraj je prihraničným regiónom. Súčasťou výhodných lokalizačných predpokladov pre rekreačné aktivity cestovného ruchu je vhodná členitosť terénu, mierne klimatické podmienky a zachovalé prírodné prostredie. Atraktívne sú najmä Súľovské vrchy, Vršatské bralá a Manínska tiesňava. Z hľadiska cestovného ruchu pri zachovaní trvalo udržateľného rozvoja sú zaujímavé chránené územia, ktoré majú z hľadiska rozlohy kraja významné zastúpenie a z pohľadu cestovného ruchu dotvárajú rekreačné prostredie, v ktorom sa uskutočňujú aktivity cestovného ruchu alebo tvoria panoramatické prostredie pre tieto aktivity. Na území TSK sa nachádza 5 chránených krajinných oblastí (pričom najväčšími sú CHKO Biele Karpaty a CHKO Strážovské vrchy) a 141 ďalších chránených území v ostatných kategóriách ochrany (12 národných prírodných rezervácií, 52 prírodných rezervácií, 3 národné prírodné pamiatky, 71 prírodných pamiatok a 3 chránené areály). V kraji sa nachádzajú prírodné pamiatky v sústave NATURA 2000, a to chránené vtáčie územia (spolu tvoria 12,5 % rozlohy kraja, najväčšie je CHVÚ Strážovské vrchy) a 26 území európskeho významu. Lokalizačné predpoklady v kraji vytvárajú priaznivé podmienky pre turistiku (významnou je napríklad Štefánikova magistrála – Cesta hrdinov SNP) a cykloturistiku (najvýznamnejšou je Považská cyklotrasa, ktorá je súčasťou cyklotrasy vedenej po hrádzach Váhu z Komárna do Žiliny a napája sa na najdôležitejšiu cyklistickú trasu na Slovensku, ktorá má štatút Medzinárodnej podunajskej cykloturistickej trasy.)

V rámci zimného cestovného ruchu sú dobré predpoklady pre bežkovanie, región disponuje viacerými bežkáorskými trasami (napr. náročná trasa Myjava – Veľká Javorina (takmer 43 km) alebo Bílo-karpatská bežkáorská magistrála (38 km, 3 stupeň náročnosti). Nachádzajú sa tu aj zimné strediská Fačkovské sedlo a Remata. Lokalizačné predpoklady v regióne prispeli k rozvinutiu ovocinárstva, ktorým je región typický (najmä kopaničiarsky región).

Výborné sú lokalizačné podmienky aj v súvislosti s kultúrno-historickými a sociálno-kultúrnymi predpokladmi regiónu, najmä zachované nehnuteľné kultúrne pamiatky využívané pre cestovný ruch a udržiavanie tradícií. Kombinácia prírodných a kultúrnych predpokladov vytvára priaznivé podmienky pre kultúrny cestovný ruch a vidiecky cestovný ruch.

Na území TSK sa nachádza vysoká koncentrácia zachovaných hradov a kaštieľov aktívne využívaných v cestovnom ruchu. Medzi najvýznamnejšie v regióne patria Trenčiansky hrad, zámok Bojnice, hrad Beckov, Čachtický hrad. V rámci turistiky a cykloturistiky je zaujímavá lokalita zrúcaniny hradu Tematín, Považský hrad, Vršatec, Sivý kameň, Košeca, Lednica, Uhrovec a iné. Medzi najvýznamnejšie kultúrno-historické pamiatky patrí aj Mohyla M.R. Štefánika na vrchu Bradlo. Medzi najnavštevovanejšie zariadenia patrí zoologická záhrada v Bojniciach

Tab. 21 Vybraté ukazovatele Zoo Bojnice (Graf č.45)

	2007	2014
Počet návštevníkov	370 714	323 167
z toho deti a mládež	126 655	107 387
Počet druhov živočíchov	373	432

Zdroj: ŠÚ SR, 2015, ZOO Bojnice

Región má výborný potenciál v kúpeľníctve, najmä v dôsledku pôsobenia kúpeľov v Trenčianskych Tepliciach, Nimnici a Bojniciach. Kúpele Trenčianske Teplice patria medzi najstaršie a najvyhľadávanejšie kúpele na Slovensku. Ročne tu absolvuje komplexnú kúpeľnú liečbu vysokej medicínskej úrovne takmer 20 tis. klientov (pacientov) zo Slovenska a zo zahraničia. Sírnaté termálne pramene majú ideálne vlastnosti, potrebné na úspešnú liečbu reumatických chorôb, zápalových ochorení chrčtice, neuralgie, stavy po operáciách a úrazoch pohybového aparátu. Termálne pramene vyvierajú bez akéhokolvek zásahu priamo v kúpeľných bazénoch v optimálnej teplote 36,6 - 40,2 °C. Kúpele Bojnice svojou polohou, klímou a zložením termálnych vôd vytvárajú ideálne podmienky pre liečebné procesy, regeneráciu a oddych svojich hostí. Základom liečebných procedúr je prírodná, liečivá, hydrogén-uhličitanovo-síranová, vápnikovo-horčíková hypotonická akrototerma s teplotou od 28– 52 °C, ktorá vyviera z 9 prameňov s výdatnosťou 40 l/s. Liečia sa tu choroby pohybového ústrojenstva, nervové choroby, ženské choroby, choroby obličiek a močových ciest a choroby z povolania. Kúpele Nimnica sú najmladšími slovenskými kúpeľmi a sú minerálnou perlou Slovenska. V kúpeľoch sa nachádzajú pramene alkalických kyseliek, ktorých teplota je 10 - 13 °C a celková mineralizácia cca 5 000 mg/l. Minerálna voda obsahuje sodík, draslík, horčík, železo, vápnik, chlór, jód a voľný oxid uhličitý, je vhodná na pitné kúry i inhalácie (Správa o naplňaní priorit a cieľov Národnej stratégie regionálneho rozvoja Trenčianskeho kraja, 2014). Ponuku v kúpeľníctve dotvárajú aj Kúpele Malé Bielice pri Partizánskom - základom rehabilitačných procedúr kúpeľov je

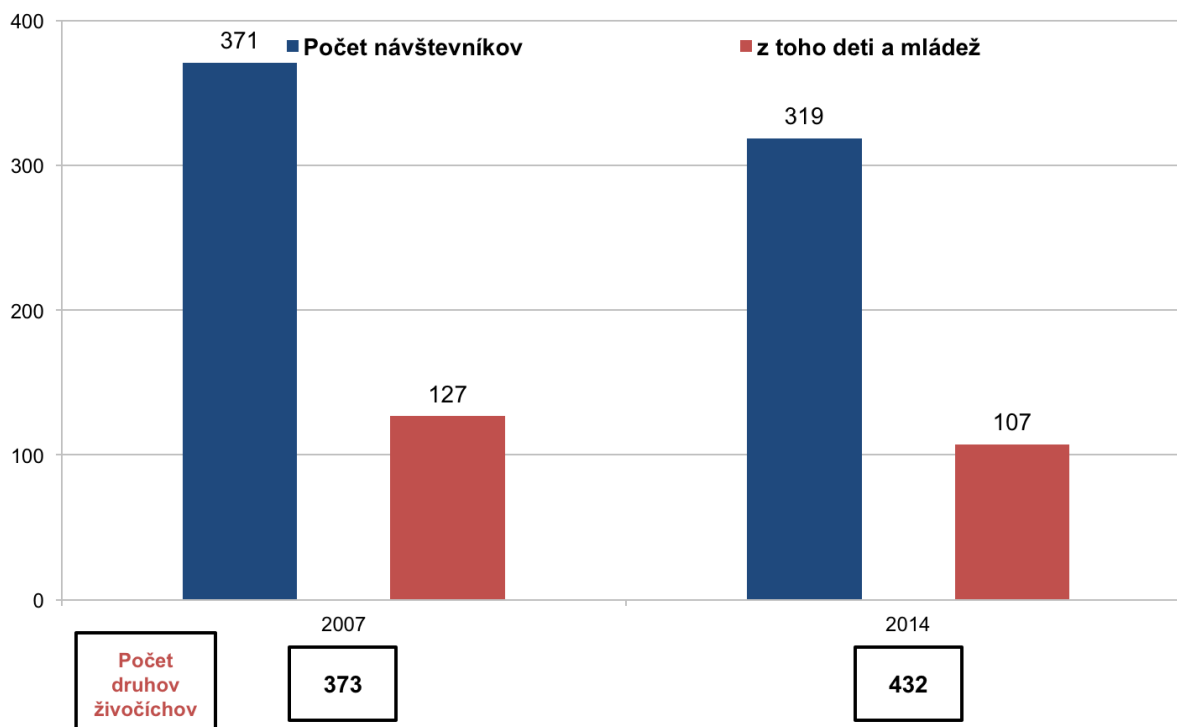
výskyt čirej liečivej vody bez farby a zápachu s teplotou 43,6 °C pri prameni. Voda je slabo mineralizovaná, hydrouhličitanová, vápenato - horečnatá, hypotonická. Veľmi dobre pôsobí na pohybové ústrojenstvo, vegetatívny systém a celkovú somatickú regeneráciu organizmu. Kúpele miestneho významu reprezentuje aj Chalmová a Belušké Slatiny.

Pozitívnym javom v regióne je tradícia výstavníctva (Výstavisko TMM Trenčín). V rámci kongresového cestovného ruchu je však TSK z hľadiska kapacitného vybavený menej ako ostatné regióny. Kapacita zariadení pre usporadúvanie podujatí kongresového cestovného ruchu je v rámci kraja 9 864 osôb (za TSK v tejto štatistike je len Košický kraj, TSK predstavuje len takmer 4,5 % kapacít Slovenska). Za rok 2014 zaznamenal kraj v rámci kongresového cestovného ruchu 14 801 účastníkov, čo je najmenej zo všetkých krajov SR (pričom dosiahol 2,3 %-ný podiel na celoslovenskom trhu kongresového cestovného ruchu). V rámci tohto cestovného ruchu bolo zorganizovaných 256 podujatí (menej podujatí zaznamenal len Košický kraj, TSK predstavuje 3,7 %-ný podiel z podujatí zorganizovaných v rámci SR, pričom priemer za kraj predstavuje 856 podujatí), pričom v rámci TSK išlo len o malé podujatia (50 – 249 účastníkov) a najmä 1-dňové podujatia. Výkony kongresového cestovného ruchu (počet účastníkov a počet podujatí) sú pritom rovnomerne rozložené počas roka.

Zdroj: ŠÚ SR, 2015 vlastné spracovanie

Graf č.45
ZOO Bojnice

Počet v tis.

VÝZNAMNÝMI STREDISKAMI CESTOVNÉHO RUCHU:

Stará Myjava - vodné športy, turistika; **Brestovec** - vodné športy; **Brezová pod Bradlom** - vodné športy, rekreačné pobyty; **Nové Mesto n/V.** - Zelená voda - jazero - stredisko letných športov; **Lubina - Veľká Javorina** - stredisko zimných športov; **Kálnica** - stredisko zimných športov - lyžiarske trate s vlekmi - lyžovanie na tráve; **Stará Turá - Dubník** - dve vodné nádrže - možnosť vodných športov a športového rybolovu; **Stará Lehota - Bezovec** - stredisko zimných športov; **Mesto Trenčín; Trenčín - Opatová, Ostrov** - stredisko vodných športov; **Mesto Trenčianske Teplice; Soblahov - Pod Ostrým vrchom** - turistika a zimné športy, **Bánovce n/B.** - termálne kúpalisko a vodná nádrž, vodné športy, športový rybolov, v blízkom okolí bohaté poľovné revíry, **Uhrovská dolina - Striebornica** - rekreačný areál - turistika; **Závada pod Čiernym vrchom** - turistika, zimné športy; **mikroregión Podhorie** (Čierna Lehota, Krásna Ves, Podlužany, Slatina n/B., Šípkov, Timoradza a Trebichava) - agroturistika; **Veľké Uherce** - priehradná vodná nádrž - vodné športy, rybárstvo; **Horná Ves** - zimné športy, rekreačné pobyty, turistika, **Garbiar - Slače** (kataster Veľký Klíž) - rekreačné stredisko - turistika, poľovačky; **Nitrianske Rudno** - vodná nádrž - vodné športy a letná turistika; **Fačkovské sedlo, Poruba, Podhradie, Remata, Kanianka, Ráztočno, Valaská Belá** - zimné lyžiarske strediská, turistika; **Homôlka** - rekreačné pobyty, turistika, zimné športy; **Lazy pod Makytou, Lysá pod Makytou - Dešná, Mojtín** - strediská zimného športu; **Nimnica - Priehrada Mládeže** - vodné športy, turistika; **Vršatec** - stredisko zimných športov a turistiky; **Červený Kameň** - zimné športy a turistika; **Zliechov** - zimné športy, turistika, agroturistika; **Manínska tiesňava** - oblasť letnej turistiky, horolezecké terény; **Strážov** - letná turistika; **Javorníky** - letné i zimné športy, **Belušké Slatiny** - kúpele miestneho významu, turistika; **Bojnice, Vyšehradné, Máčov** - jazdecký šport, **Sebedražie** - golf, vodný svet, Hornonitriansky banský skanzen, **Valaská Belá** - sklársky skanzen.

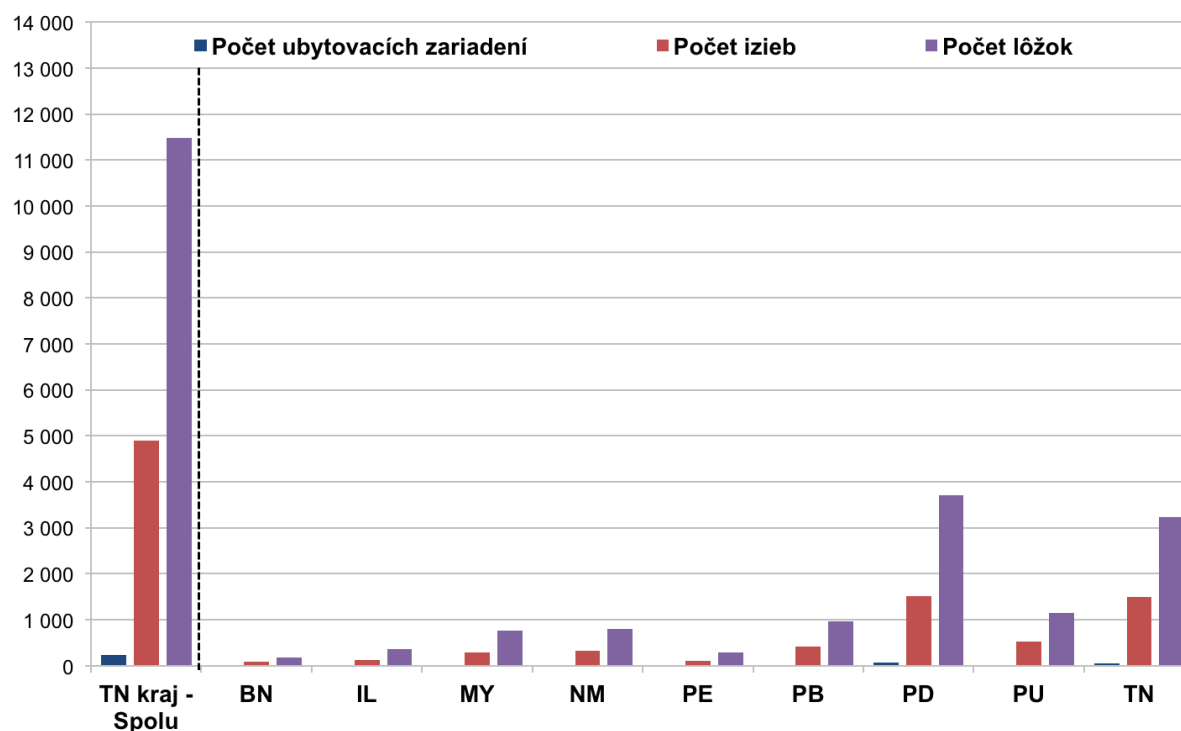
ZÁKLADNÉ KAPACITNÉ A VÝKONOVÉ UKAZOVATEL CESTOVNÉHO RUCHU

V TSK je celkovo 234 ubytovacích zariadení s takmer päťtisíc izbami (4 903), v ktorých je viac ako desaťtisíc lôžok (11 471). Počty lôžok ako aj izieb za jednotlivé okresy v roku 2014 nám udáva graf č. 46

Graf č. 46

Zdroj: ŠÚ SR, 2015 vlastné spracovanie

Ubytovacie zariadenia – izby – lôžka v TSK 2014

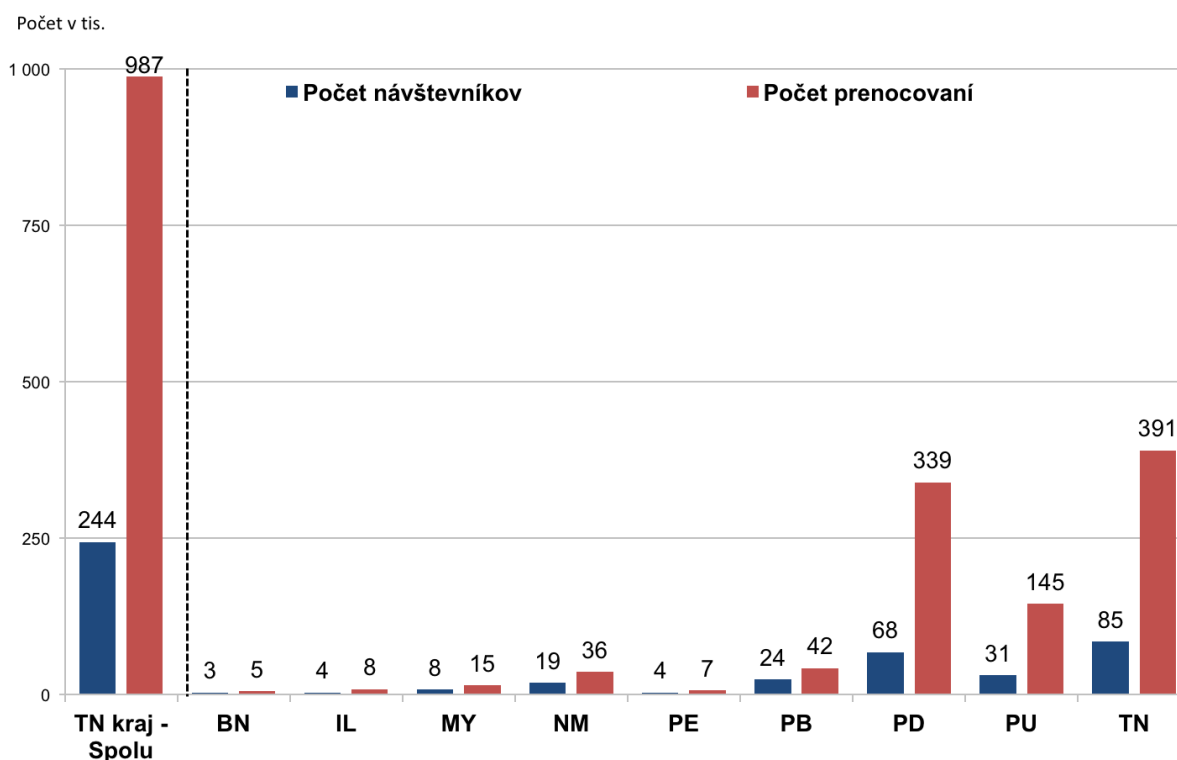
*Pozn.: Z dôvodu ochrany údajov dôverného charakteru sa neposkytujú/nezverejňujú údaje za menej ako 3 spravodajské jednotky

TSK sa podieľa v roku 2014 **7,45 %** na celkovom počte lôžok v SR (v priemere jeden kraj na Slovensku má 19 507 lôžok). Počet ubytovacích zariadení aj ich kapacity oproti roku 2007 klesli (rok 2007 274 ubytovacích zariadení a 14 781 lôžok), aj oproti roku 2013 počet ubytovacích zariadení celkovo klesol (246 ubytovacích zariadení v roku 2013). TSK má spomedzi krajov v SR najnižší počet hotelov (ako kategórie ubytovacích zariadení) a následne aj najnižší počet lôžok v hoteloch, počet návštevníkov v hoteloch a počet prenocovaní. Z celkových kapacít ubytovacích zariadení za rok 2014, čo sa týka počtu zariadení prevažujú penzióny (72 zariadení), ostatné hromadné ubytovacie zariadenia (70 zariadení), hotely *** (27 zariadení) a turistické ubytovne (24). Región má 5 hotelov 4* - 5*. Čo sa týka počtu lôžok, prevažujú ostatné hromadné ubytovacie zariadenia (3914 lôžok), penzióny (2302 lôžok), hotely 3* (1980 lôžok) a turistické ubytovne (1374 lôžok). Kapacity a výkony ubytovacích zariadení v roku 2013 a porovnanie rokov 2007 – 2013 obsahuje Príloha 6 CR-4.

V roku 2014 najväčšie kapacity, čo sa týka počtu ubytovacích zariadení a počtu lôžok, zaznamenáva s výrazným odstupom od ostatných okresov okres Prievidza (viac ako tretina celkovej lôžkovej kapacity kraja, 32 %) a okres Trenčín (takmer tretina celkovej lôžkovej kapacity kraja), rovnako ako predchádzajúce roky. Veľký počet lôžok má aj okres Púchov. Od roku 2007 viaceré okresy zaznamenali pokles počtu ubytovacích zariadení, najmä okres Bánovce n. B., Ilava a Nové Mesto n. V., v ostatných okresoch sa kapacity nezmenili, resp. mierne vzrástli. Najväčší pokles počtu lôžok zaznamenal okres Myjava. Z miest najväčšími kapacitami ubytovacích zariadení disponujú Trenčianske Teplice, Bojnice a Trenčín. Čo sa týka veľkosti ubytovacích zariadení, najmenšie zariadenia sú v okrese Partizánske (v priemere 20 lôžok na jedno ubytovacie zariadenie), v okrese Ilava a Bánovce n. B., najväčšie ubytovacie zariadenia sú v okrese Púchov (až 60 lôžok na jedno ubytovacie zariadenie), Myjava a Trenčín. V priemere v rámci TSK má jedno ubytovacie zariadenie takmer 49 lôžok (priemerná veľkosť ubytovacieho zariadenia v TSK sa teda pohybuje na úrovni celoslovenského priemeru 47 lôžok).

Graf č.47 Návštevníci v TSK 2014 – počet prenocovaní

Zdroj: ŠÚ SR, 2015 vlastné spracovanie

*Pozn.: Z dôvodu ochrany údajov dôverného charakteru sa neposkytujú/nezverejňujú údaje za menej ako 3 spravodajské jednotky

TSK sa podieľa 6,5 % na celoslovenskom počte návštevníkov (v priemere jeden kraj Slovenska navštívilo 465 964 návštevníkov, TSK sa teda pohybuje zhruba na úrovni polovice dosiahnutého slovenského krajského priemeru). Najväčší počet návštevníkov dosahuje kraj v rámci ostatných hromadných ubytovacích zariadeniach (67 tis. prenocovaní), v hotelov 3* (takmer 57 tis. návštevníkov), penzióny (46 tis. návštevníkov). Najväčší počet prenocovaní dosahujú ostatné hromadné ubytovacie

zariadenia (74,5 tis. prenocovaní), hotely 3* (54,7 tis.), penzióny (30 tis.), ubytovanie v súkromí (takmer 5 tis.)

Najväčší počet návštevníkov dosahuje v ubytovacích zariadeniach okres Trenčín (až 84 681 za rok 2014), nasleduje okres Prievidza (67 869), v priemere jeden okres navštívilo takmer 27 124 návštevníkov (v roku 2013 26 482 návštevníkov). Oproti roku 2007 poklesol počet návštevníkov na území TSK (rok 2007 289 854). Z miest najväčší počet návštevníkov dosahuje mesto Trenčianske Teplice, s výrazným odstupom mesto Bojnice a mesto Trenčín. Najmenej návštevníkov prišlo do Partizánskeho a Bánoviec nad Bebravou. Čo sa týka štruktúry návštevníkov, len v okrese Bánovce nad Bebravou a v meste Bánovce nad Bebravou prevažujú zahraniční návštevníci a dosahujú aj prevažnú väčšinu počtu prenocovaní. Takmer vo všetkých mestách s vysokým počtom návštevníkov a prenocovaní výrazne prevažujú domáci návštevníci (Bojnice, Prievidza, Nimnica, Trenčianske Teplice), priaznivejší pomer návštevníkov dosahuje mesto Myjava a iba v mestách Trenčín a Púchov je pomer domácich a zahraničných návštevníkov a ich počet prenocovaní zhruba vyrovnaný. Celkovo podiel zahraničných návštevníkov dosahuje v TSK 24,7 % (v SR 39,6 %) a počet prenocovaní zahraničných návštevníkov podiel 20,6 % v TSK (v SR 35,8 %).

Zo zahraničných návštevníkov prevládajú návštevníci z Českej republiky (takmer 45,1 % zahraničných návštevníkov, pričom v roku 2013 predstavovali 44,3 %), ktorých prenocovania predstavovali v roku 2014 37,6 % prenocovaní zahraničných návštevníkov. Na celkovom počte prenocovaní zahraničných návštevníkov sa ďalej podieľali najmä návštevníci z Nemecka (17,7 %), z Ruska (9,1 %), o niečo menej z Rakúska a s výraznejším odstupom prenocovania návštevníkov z Poľska.

TSK sa podieľa 9,05 % na celoslovenskom počte prenocovaní v roku 2014 (v priemere jeden kraj Slovenska dosiahol 1 362 554 prenocovaní, pričom TSK sa pohybuje zhruba na úrovni 72 % tohto slovenského krajského priemeru). Z hľadiska počtu prenocovaní najdôležitejšími okresmi sú okres Trenčín, Prievidza a Púchov, najmenší celkový počet prenocovaní dosahuje okres Partizánske a okres Bánovce n. B. V priemere za okres bolo dosiahnutých 109 684 prenocovaní (v roku 2013 108 054 prenocovaní, v roku 2007 121 838 prenocovaní). Z miest najvyššie výkony vyjadrené počtom prenocovaní dosahuje s výrazným odstupom od ostatných miest mesto Trenčianske Teplice (viac ako 32 % počtu prenocovaní TSK) a mesto Bojnice (takmer 24,2 %). Jedno ubytovacie zariadenie v TSK dosahuje v priemere 4 219 prenocovaní (rok 2013 3 953 prenocovaní, rok 2007 4 002 prenocovaní). Oproti roku 2007 celkovo TSK zaznamenal pokles, dosiahol úroveň 90 % roku 2007 (rok 2007 1 096 544 prenocovaní). TSK dosahuje vysoký priemerný počet prenocovaní a síce až 4,04 prenocovaní na jedného návštevníka (priemer v SR za rok 2014 je 2,9 prenocovaní, vyšší má len Trnavský kraj 4,1). Najvyššiu hodnotu tohto ukazovateľa dosahujú zariadenia v okrese Prievidza (4,99 prenocovaní na návštevníka), okres Púchov (4,7), okres Trenčín (4,6), pričom najväčší počet prenocovaní na návštevníka dosahuje mesto Bojnice, a to takmer 8,1 prenocovaní, mesto Trenčianske Teplice dosahuje takmer 6,3 prenocovaní na návštevníka a mesto Nimnica takmer 7,2 prenocovaní na návštevníka. Najmenej sa zdrží v priemere návštevník v okrese Partizánske. TSK sa vyznačuje vysokým využitím lôžkovej kapacity (využitie stálych lôžok) a síce 28,7 %, najvyššie využitie kapacít spomedzi všetkých krajov Slovenska (zhruba na tejto úrovni sa pohybuje len Banskobystrický kraj 28,5 %, pričom priemer na Slovensku je 24,8 %). Najvyššie hodnoty dosahuje ostatné hromadné

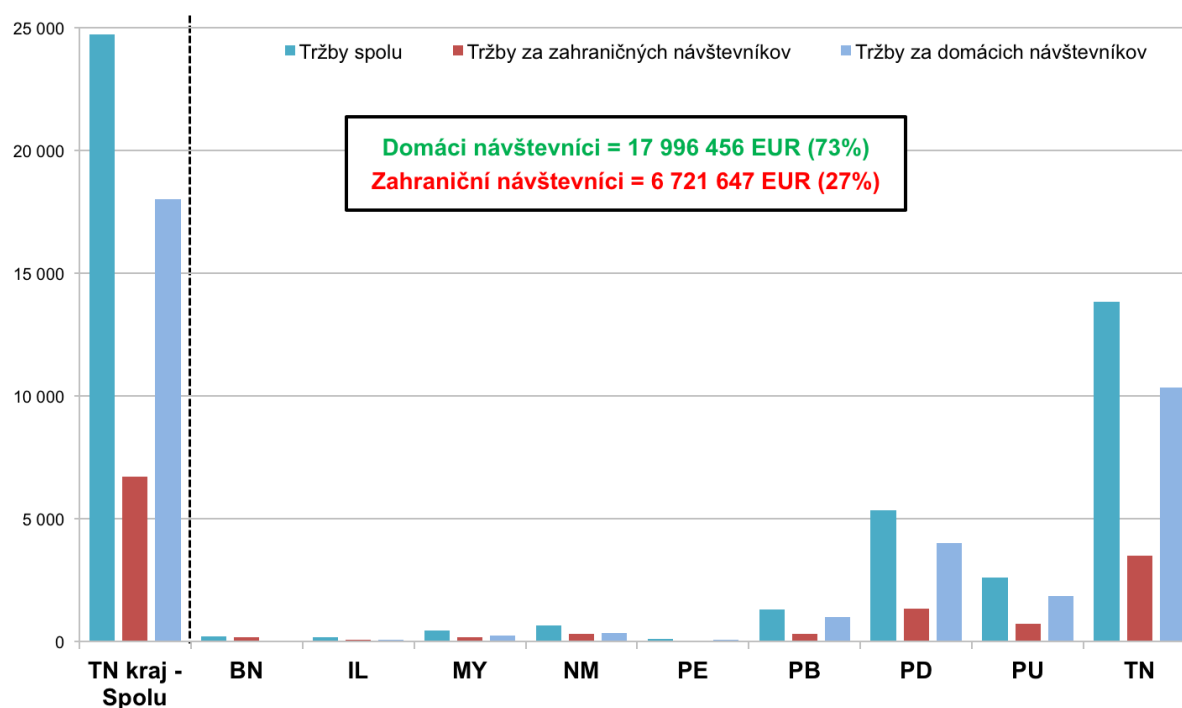
ubytovanie, a to 42 %, hotely 2* (39,8 %) a hotely 3* (30,8 %). Čo sa týka využitia kapacít ubytovacích zariadení, najvyššie hodnoty sú dosiahnuté v okresoch s kúpeľno-liečebným cestovným ruchom, a to v okrese Púchov, Trenčín a Prievidza. Veľmi nízke hodnoty podľa zdrojov ŠÚ SR dosahuje okres Nové Mesto n. V., Ilava a Partizánske. Kapacity a výkony ubytovacích zariadení v roku 2013 a porovnanie rokov 2007 – 2013 obsahuje Príloha 7 CR-4.

Graf č.48

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné spracovanie 2015

Tržby za cestovný ruch v TSK 2014 - Okresy

tis. EUR

*Pozn.: Z dôvodu ochrany údajov dôverného charakteru sa neposkytujú/nezverejňujú údaje za menej ako 3 spravodajské jednotky

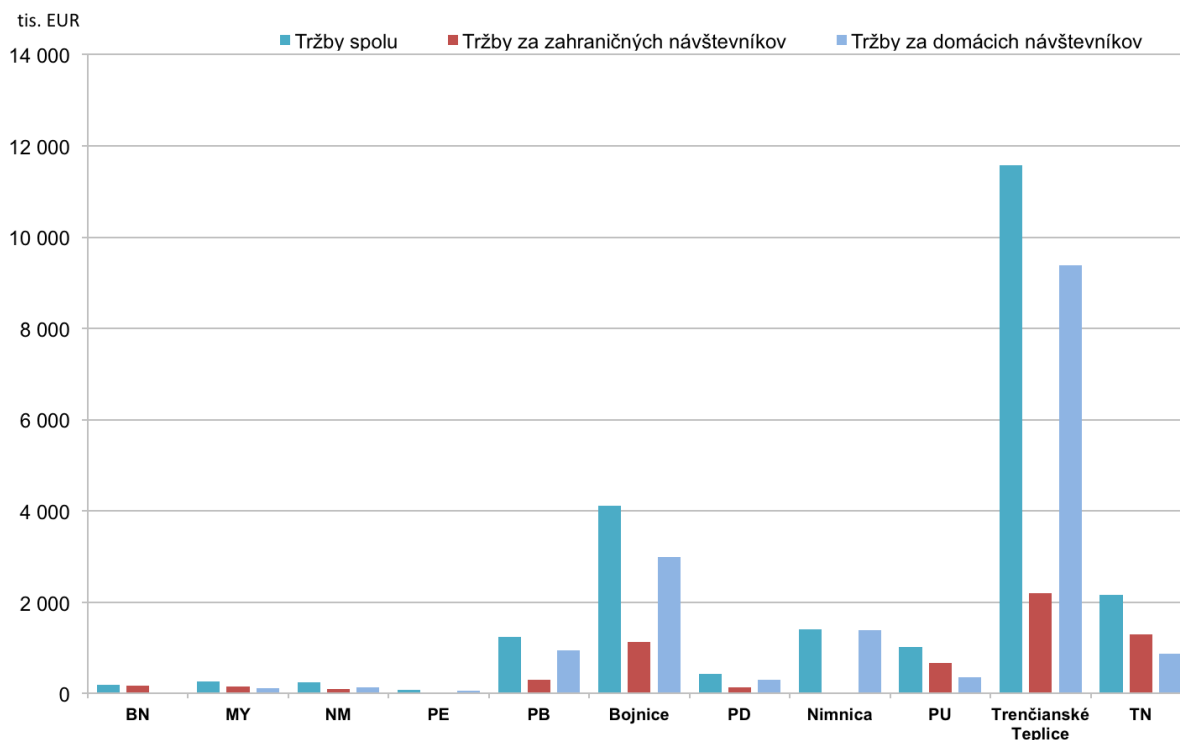
Čo sa týka tržieb ubytovacích zariadení, dosahuje TSK celkovo 24,7 mil. eur (9,2 % z dosiahnutých tržieb SR, pričom priemerne jeden kraj v SR dosiahol 33,4 mil. eur tržieb). Najvyššie tržby dosahuje ostatné hromadné ubytovanie (až 11,9 mil. eur), hotely 3* (6mil. eur) a penzióny (zhruba 2 mil. eur). Priemerná cena ubytovania na území TSK je 25 eur (vyššiu priemernú cenu má len Bratislavský kraj – 30,9 eur, priemerná cena ubytovania na Slovensku je 24, 5 eur). Podiel tržieb z domáceho cestovného ruchu tvorí 72,8 %. V priemere na jedného návštevníka TSK pripadá 101 eur (v SR priemer predstavuje 72 eur), na jedného domáceho návštevníka pripadá takmer 98 eur a na jedného zahraničného návštevníka 112 eur.

Najvyššie tržby boli dosiahnuté v okrese Trenčín a s výrazným odstupom v okrese Prievidza. Z miest najvyššie tržby dosiahli mestá Trenčianske Teplice (takmer 47 % dosiahnutých tržieb v rámci kraja) a s výrazným odstupom mesto Bojnice (takmer 17 %).

Graf č.49

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné spracovanie 2015

Tržby za cestovný ruch v TSK 2014 - Mestá

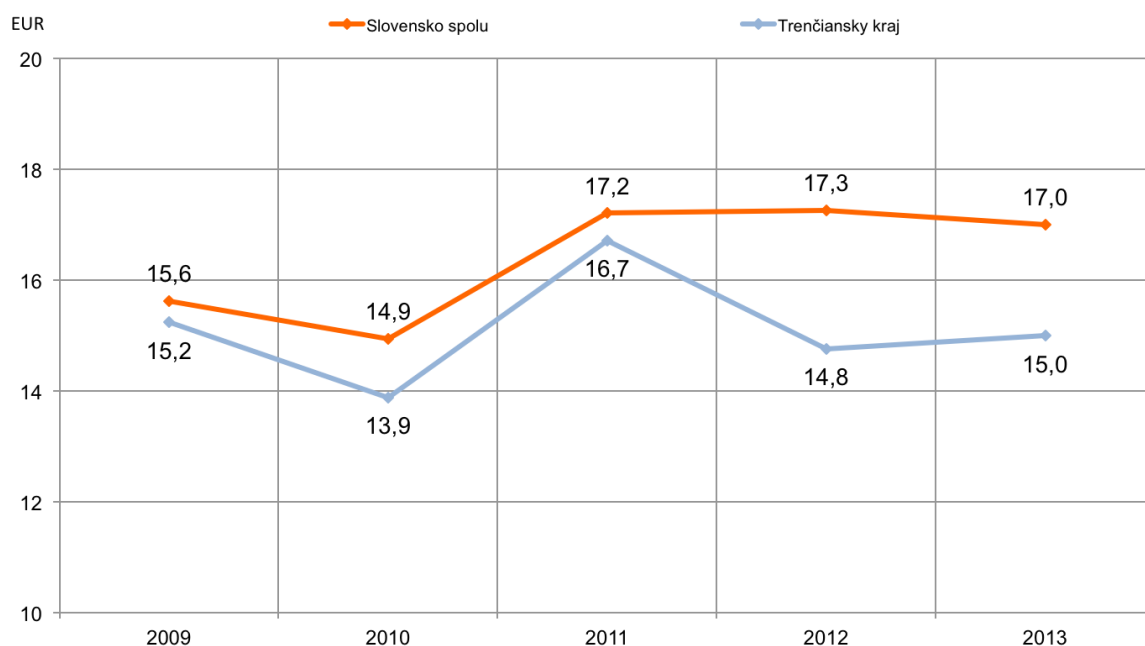

Podľa zisťovaní ŠÚ SR za vnútorný obchod, ubytovanie a stravovanie, ktoré zachytáva v rámci odvetvia ubytovacích a stravovacích služieb len subjekty s prevažujúcou činnosťou ubytovanie a činnosti reštaurácií a pohostinstiev, možno zistiť výkony za stravovacie služby (NACE 56) v rámci TSK. Tieto predstavujú tržby v hodnote 98 410 458 eur (po Bratislavskom kraji druhé najvyššie zo všetkých krajov Slovenska). Časť trhu cestovného ruchu predstavujú domáci návštevníci z regiónu, ich výdavkovú silu predstavuje v porovnaní so Slovenskom nasledujúci Graf č.50

Graf č. 50

Zdroj: ŠÚ SR 2015, vlastné spracovanie

Priemerné mesačné výdavky domácností na hotely, kaviarne a reštaurácie

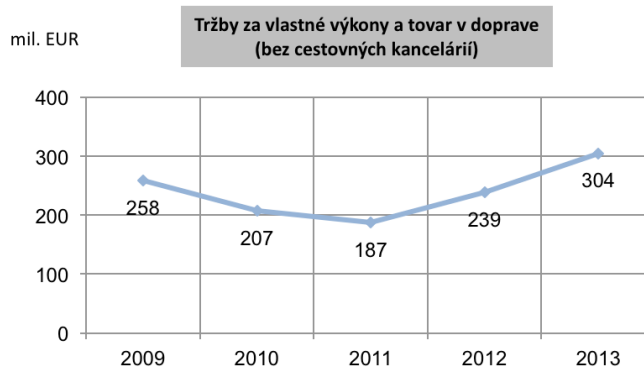
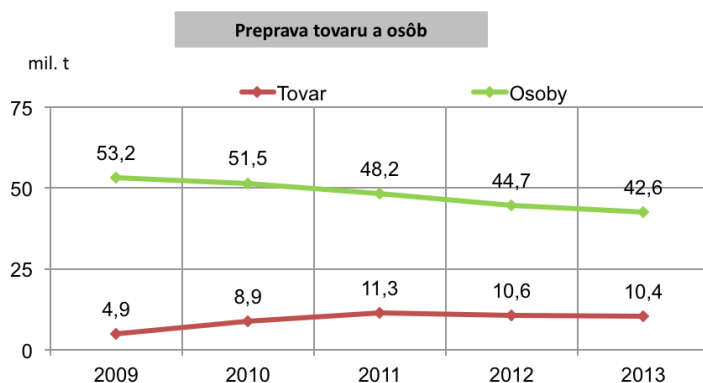
Z hľadiska organizačného zabezpečenia rozvoja cestovného ruchu na území TSK pôsobí viacero regionálnych organizácií pôsobiacich v oblasti cestovného ruchu. Dňa 29.05.2015 vznikla KOCR Trenčín región, ktorej zakladajúcimi členmi sú OOCR, región Horná Nitra – Bojnice, OOCR Región Horné Považie a OOCR Trenčianske Teplice. V kraji pôsobia 3 oblastné organizácie, ktoré všetky vznikli v roku 2012. Región Horná Nitra – Bojnice (Bojnice) založilo 46 organizácií, z toho 9 samospráv, ostatní členovia sú podnikateľské subjekty aj neziskové organizácie. Región Horné Považie (Považská Bystrica) zakladalo 22 subjektov, z toho 8 samospráv a OOCR Trenčianske Teplice zakladalo 8 členov, z toho 1 mesto. Spolu bolo OOCR na rok 2014 poskytnutých v rámci dotácie MDVaRR SR 176 654 eur (z toho najviac OOCR Trenčianske Teplice 160 494 eur). V priemere jedna OOCR na Slovensku bola podporená dotáciou 111 064 eur. V regióne pôsobí záujmové združenie právnických osôb Región Biele Karpaty ako súčasť Euroregiónu Bílé – Biele Karpaty. Slovenská časť euroregiónu má 10 členov (z toho 1 podnikateľský subjekt, dve vzdelávacie zariadenia). Medzi ostatné organizácie, ktoré zasahujú rôznou mierou do rozvoja cestovného ruchu patrí Matúšovo kráľovstvo, o.z., ale aj miestne akčné skupiny pôsobiace v regióne (Kopaničiarsky región – MAS, Myjava, MAS Strážovské vrchy, Trenčianske Teplice, MAS Bebrava – Bánovce n. B., MAS Beckov - Čachtice- Tematín, Čachtice, MAS Naše Považie, Púchov, MAS Vršatec – Nemšová, MAS Inovec, Trenčianske Stankovce, MAS Stredné Ponitrie, Klátova Nová Ves, MAS Magura-Strážov, Kanianka, OZ MAS Rozvoj Hornej Nitry, Nováky, MAS Žiar, o.z., Handlová, OZ Machnáč – Inovec, Svinná, OZ MAS Ľudovíta Štúra mikroregiónov Bánovecka, Uhrovec, Združenie obcí Bielokarpatsko-trenčianskeho mikroregiónu a Mikroregiónu Bošáčka, Štvrtok. Svoje úlohy plnia v oblasti cestovného ruchu aj viaceré združenia miest a obcí a mnohé občianske združenia. Aj v dôsledku ich aktivity možno v rámci TSK konštatovať významnú aktivitu kultúrno-spoločenských organizácií pri organizovaní rôznych druhov

nielen regionálneho, resp. nadregionálneho významu, ale aj medzinárodného charakteru. V regióne sú evidované viaceré turisticko-informačné kancelárie. AICES eviduje 11 kancelárií, TIK v Novom Meste n. V., v Považskej Bystrici, Bojniciach, Handlovej, Partizánskom, Prievidzi, Trenčianskych Tepliciach, dve v Trenčíne, v Dohňanoch a v Lazoch pod Makytou. Okrem toho pôsobia v regióne aj ďalšie TIK v obciach, resp. pri kultúrnych pamiatkach. V rámci TSK funguje SACR - Regionálne pracovisko pre TSK v Trenčíne. V rámci Trenčianskeho samosprávneho kraja patrí cestovný ruch pod kompetenciu Oddelenia komunikácie a medzinárodných vzťahov, pôsobí tu aj Komisia regionálneho rozvoja a cestovného ruchu. Cestovný ruch je v rozpočte úradu TSK pod Programom Propagácia a marketing (Podprogram Propagácia kraja a Podprogram Cestovný ruch), aktivity v oblasti cestovného ruchu vzhľadom na ich široký zámer sú však nepriamo obsiahnuté aj v ďalších podprogramoch. Samotný Podprogram Cestovný ruch obsahuje len jeden prvok – Podpora cestovného ruchu s minimálnym rozpočtom. Súčasťou Podprogramu Propagácia kraja je účasť na veľtrhoch – v roku 2014 sa kraj zúčastnil GO a RegionTour Brno, ITF SlovakiaTour v Bratislave, Holiday World 2014, Praha, Región Tour Expo Trenčín. Kraj okrem toho zabezpečuje aj vzdelávacie aktivity na školách (napr. „Turistický denníček“, súťaž „Môj nápad pre región“), organizoval odborné semináre k 1150. výročiu príchodu sv. Cyrila a Metoda, pri príležitosti 145. výročia narodenia Dušana Samuela Jurkoviča (2013) a odborné semináre k 130. výročiu narodenia Milana Rastislava Štefánika. Podporu rozvoju cestovného ruchu vyjadrujú všetky základné strategické a rozvojové dokumenty TSK. Konceptia regionálneho rozvoja a cestovného ruchu na programové obdobie 2007-2013 (2006, najnovší strategický dokument za oblasť cestovného ruchu) uvádza zámer zabezpečiť komplexnú systémovú podporu rozvoja cestovného ruchu, kúpeľníctva a vidieka najmä prostredníctvom zvyšovania kvality služieb v cestovnom ruchu. Cestovný ruch môže byť zaujímavý aj z hľadiska vedecko-výskumných aktivít. V rámci systémového opatrenia – akcelerácia transferu poznatkov a technológií do praxe s cieľom vytvoriť účinné nástroje na prenos poznatkov - je v rámci RIS TSK navrhované opatrenie – vytvorenie kompetenčných centier aj v oblasti cestovného ruchu a kúpeľníctva. Správa o napĺňaní priorít (TSK, 2014) však konštatuje, že napriek vhodnému potenciálu územia TSK pre rozvoj cestovného ruchu nie je jeho úroveň úmerná existujúcim možnostiam. Zvýšenie úrovne rozvoja cestovného ruchu možno zabezpečiť eliminovaním nepriaznivých faktorov. Ide predovšetkým o slabú propagáciu a marketing, nedostatočnú koncepčnú prípravu a koordináciu aktivít jednotlivých subjektov, absenciu silnej značky, absenciu komplexnosti v tvorbe, inováciách a ponuke produktov cestovného ruchu a nedostatočné technologické vybavenie informačných centier CR.

DOPRAVNÁ INFRAŠTRUKTÚRA DOPRAVA

Po poklese tržieb v sektore dopravy, ktorý bol od roku 2009 do 2011 v TSK zaznamenávame od roku 2011 rast. Rast bol zapríčinený hlavne rozvojom služieb v oblasti logistiky. Tržby v porovnaní s východiskovým rokom 2009 narástli o 46 mil eur. (Graf č. 51) Na celonárodných tržbách sa TSK nachádza na treťom mieste za Bratislavským a Trnavským krajom s päťpercentným podielom.

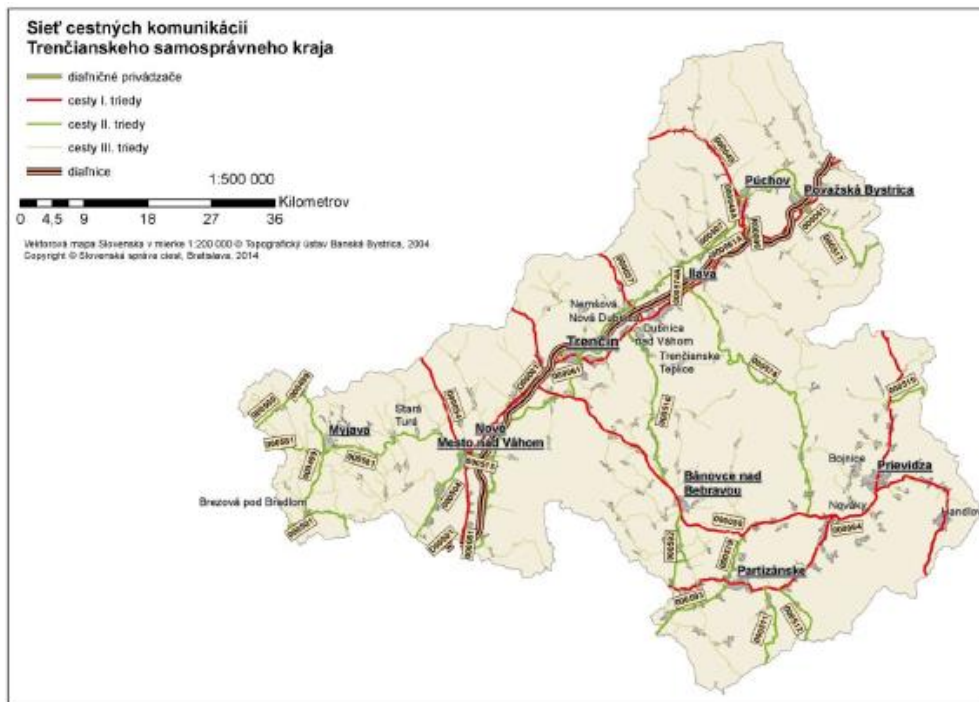
Graf č. 51
Výkonnostné ukazovatele dopravy TSK (2009-2013)

Zdroj: ŠÚ SR 2015, vlastné spracovanie

Trenčiansky kraj disponuje veľmi dobre rozvinutým systémom cestnej a železničnej dopravy. Chýba mu napojenie na medzinárodnú vodnú sieť. (Mapa č. 3, Zdroj NDS). Územím regiónu prechádzajú najdôležitejšie dopravné ťahy Slovenska. Nosnými sú medzinárodné transeurópske koridory zaradené do siete TEN-T. Jedná sa o Baltsko – jadranský koridor Va v smere Bratislava – Žilina, ktorý sa napája na koridor VI Žilina – Katovice.

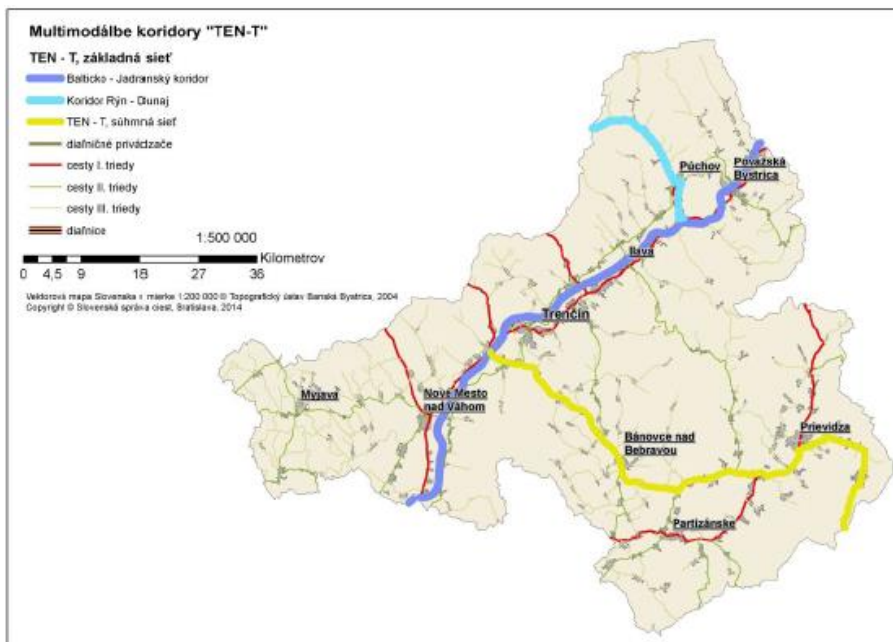
Mapa č.3 Sieť cestných komunikácií TSK - Zdroj: Slovenská správa ciest 2015

V rámci týchto koridorov sú budované diaľničné ťahy a výkonné železničné trasy. Významné postavenie v dopravnej infraštruktúre má diaľnica D1 Bratislava - Horná Streda - Trenčín - Považská Bystrica - Žilina. Na území kraja je plánovaná výstavba nasledovných rýchlostných ciest (zdroj: NDS):

- Rýchlostná cesta R2 je trasovaná v línii Chocholná križovatka s D1 – Bánovce nad Bebravou – Brezolupy križovatka s rýchlostnou cestou R8 – Nováky – Prievidza – Handlová – hranica Banskobystrického kraja - Žiar nad Hronom – Zvolen – Košice, v súčasnosti je doprava na tomto úseku zabezpečovaná cestou I/50. R2 je zaradená do súhrnnej siete TEN T (plánovaná doba výstavby: 2016-2020).
- Rýchlostná cesta R6 je trasovaná v línii Beluša križovatka s diaľnicou D1 – Púchov – Lysá pod Makytou – št. hranica SR/ČR, v súčasnosti je doprava na tomto úseku zabezpečovaná cestou I/49. R6 je zaradená do siete TEN T (plánovaná doba výstavby: 2018-2020).
- Rýchlostná cesta R8 je trasovaná v línii Nitra križovatka s rýchlostnou cestou R1 – Topoľčany - hranica Nitrianskeho kraja – Pravotice križovatka s rýchlostnou cestou R2 (plánovaná doba výstavby: 2020).

Mapa č.4 Plánovaná výstavba NDS

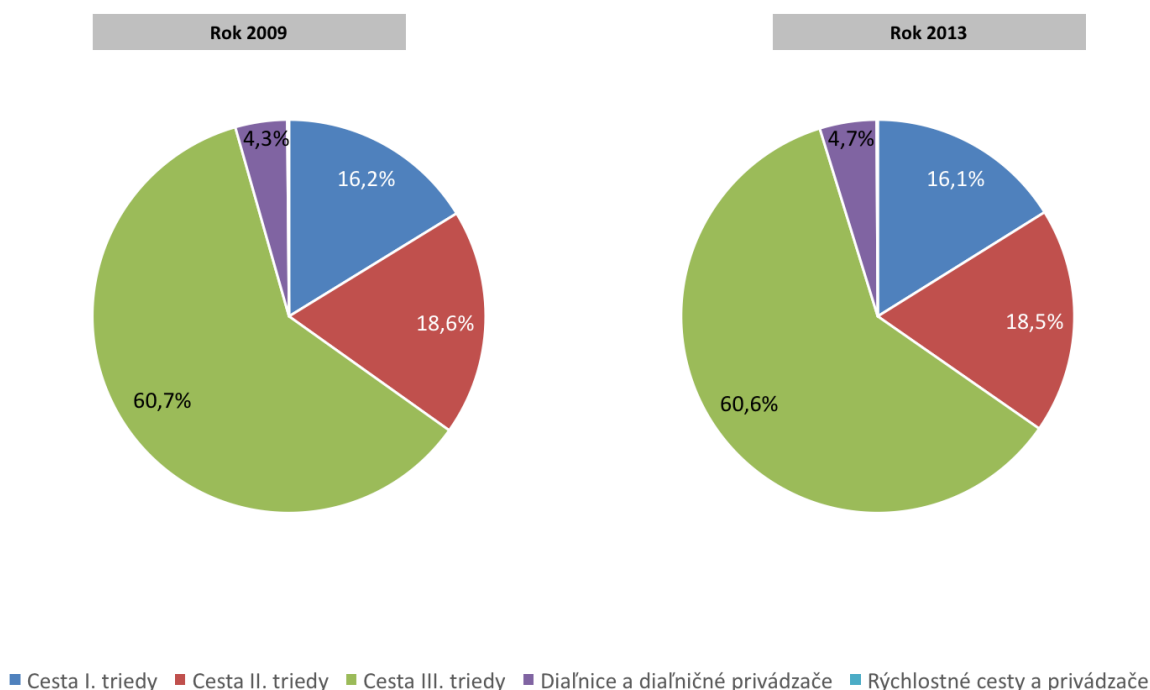

Zdroj: Slovenská správa ciest 2015

Aj napriek dostatočne rozvinutej cestnej sieti v Trenčianskom kraji je problémom zabezpečenie dostatočného prepojenia centier osídlenia a ich funkčného územia na sieť TEN T. Toto prepojenie je vo veľkej miere zabezpečované cestami II. a III. triedy. Nevyhovujúce prepojenie medzi Považím a Ponitriím - zlá kvalita ciest II. a III. triedy. Celková dĺžka diaľnic v Trenčianskom kraji bola v roku 2014 64,84 km, rýchlostných ciest 1,69 km a ciest I. triedy 302,21 km. (Graf č. 52)

Graf č. 52 Dĺžka ciest v TSK (2009/2013)

Zdroj: ŠÚ SR 2015, vlastné spracovanie

Celková dĺžka ciest II. a III. triedy v Trenčianskom kraji dosahovala v roku 2014 1482,86 km, čo predstavuje 79 % z celkovej dĺžky ciest v Trenčianskom kraji. Cesty II. triedy z toho tvorili 347,711 km a cesty III. triedy 1135,145 km. Po prepočítaní dĺžky ciest na km plochy, má tento región hodnotu 0,33 km ciest na khy, čo je nad republikový priemer. Základným problémom ciest II. a III. triedy je ich zlý stavebno-technický stav, ktorý má vplyv na zhoršení dostupnosti regiónov a bezpečnosť a plynulosť cestnej premávky.

Stavebno-technický stav ciest II. a III. triedy

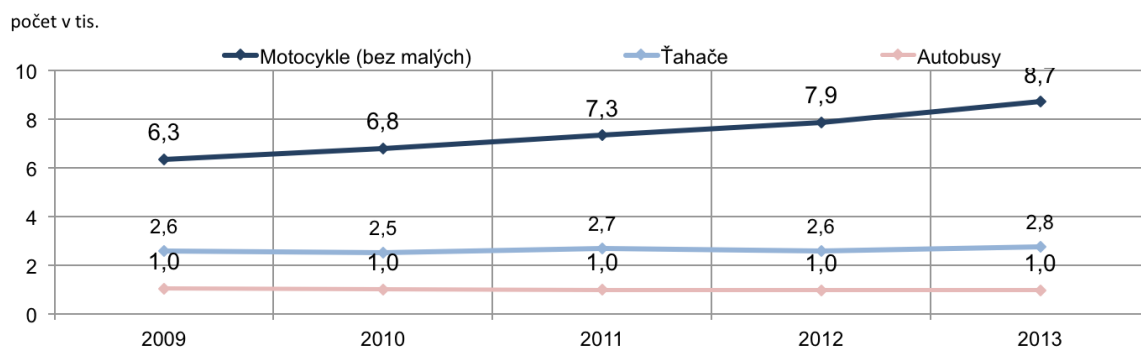
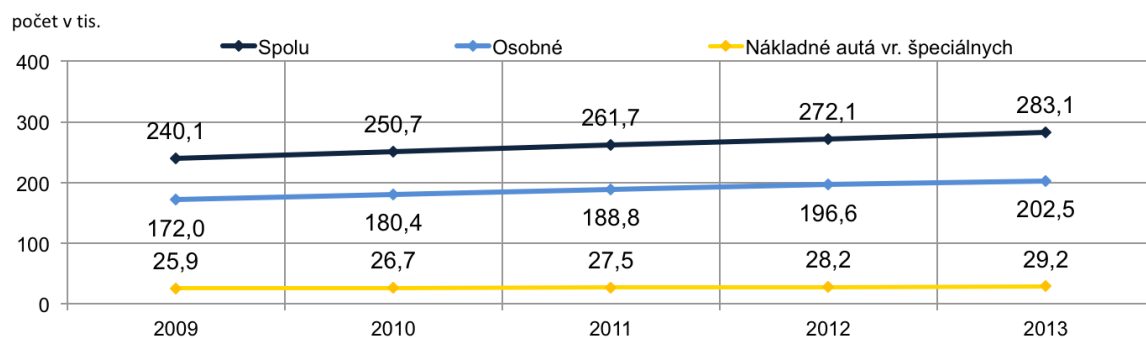
Strediská údržby v Trenčianskom kraji spravujú celkovo 3497,711 km ciest II. triedy a 1135,145 km ciest III. triedy. Na základe vyhodnotenia hlavných prehliadok vykonaných v roku 2012 je z celkovej dĺžky ciest II. triedy v správe kraja 27,8 % v nepriaznivom stave (nevyhovujúci + havarijný). Pri cestách III. triedy z celkovej dĺžky v správe kraja vykazuje nepriaznivý stav dokonca až 21,6 % ciest. Trenčiansky kraj disponuje menšou hustotou ciest na 1000 obyvateľov, čo môže v dôsledku nárastu motorizácie prispievať k zhoršovaniu stavu ciest nižšieho dopravného významu.

Stav motorizácie TSK – nárast v medziobdobí 2009-2013

Graf č.53

Zdroj: ŠÚ SR 2015, vlastné spracovanie

Vývoj počtu motorových vozidiel v TSK (2009-2013)

Zdroj: ŠÚ SR 2015

TSK dosiahlo nárast motorizácie v medziročnom porovnaní medzi rokmi 2009 a 2014 v TSK 15 % pri osobných automobiloch za sledované obdobie.

VEREJNÁ OSOBNÁ DOPRAVA V TSK

ŽELEZNIČNÁ DOPRAVA

Na území Trenčianskeho kraja sa nachádza **10 železničných tratí**, z ktorých trate č. 120 a 125 sú súčasťou dopravnej infraštruktúry paneurópskych multimodálnych koridorov ITF (ECMT). Ide o dopravnú líniu Bratislava – Trenčín – Žilina – Košice – Užhorod označenú ako multimodálny koridor č. Va a líniu Púchov – Strelenka – Hranice na Morave, zaradenú medzi mimokoridorové siete TEN-T. Trate sú súčasťou Európskej siete železničných tratí AGC č. E63 a E40.

AUTOBUSOVÁ DOPRAVA

Verejná pravidelná autobusová doprava osôb má strategický význam pri zabezpečovaní prepravných potrieb obyvateľstva a obslužnosti územia. Pre naplnenie potrieb obyvateľstva má TSK vypracovaný Plán dopravnej obslužnosti kraja, ktorého výsledkom je zabezpečovanie dopravnej obslužnosti pravidelnej autobusovej dopravy s cieľom minimalizovať súbežné prepravy a vytvoriť funkčnú nadväznosť autobusovej dopravy na železničnú dopravu a na mestskú hromadnú dopravu a podporu integrovaných dopravných systémov. V rámci TSK realizuje verejnú autobusovú dopravu (MHD, prímestská autobusová doprava, diaľková autobusová doprava) viacero dopravcov. Prímestskú, t. j. regionálnu autobusovú dopravu zabezpečuje SAD Trenčín, a. s. a SAD Prievidza, a. s. na základe zmluvy o výkone vo verejnom záujme vo vnútroštátnej pravidelnej autobusovej doprave – prímestskej autobusovej doprave uzatvorenej medzi TSK a dopravcami do roku 2019, resp. 2023. MHD je zabezpečovaná v jednotlivých mestách nasledovne:

- mesto Trenčín, Nové Mesto n/Váhom – SAD Trenčín, a. s.
- mesto Prievidza a Bojnice, mesto Partizánske, mesto Handlová, mesto Bánovce nad Bebravou – SAD Prievidza a. s.
- mesto Púchov - Autobusová doprava, a. s., Púchov
- mesto Považská Bystrica – MDS, a. s. Považská Bystrica

V súlade so zákonom č. 56/2012 Z. z. o cestnej doprave v znení neskorších predpisov (ďalej len Zákon o cestnej doprave) a s nariadeniami EÚ udelil TSK prihladnuc na Plán dopravnej obslužnosti TSK *dopravné licencie súkromným dopravcom*, ktorí vykonávajú autobusovú dopravu na prímestských autobusových a diaľkových linkách.

Prímestská autobusová doprava na území TSK tvorí cca 80 % celkovej verejnej osobnej dopravy. Prímestskú autobusovú dopravu na území TSK realizujú dvaja zmluvní dopravcovia SAD Prievidza a.s. a SAD Trenčín, a.s. v súlade s platnou legislatívou a nariadeniami EÚ, plánom dopravnej obslužnosti TSK, schválenými cestovnými poriadkami a na základe Zmluvy o výkone vo verejnom záujme vo vnútroštátnej pravidelnej autobusovej doprave – prímestskej autobusovej doprave na území TSK. Uzatvorením zmluvy dopravcovia podliehajú prepravnej, prevádzkovej a tarifnej povinnosti.

K zvýšeniu kvality v poskytovaní služieb v oblasti verejnej osobnej dopravy (VOD) by jednoznačne prispelo zavedenie integrovaného dopravného systému, ktorý v TSK v

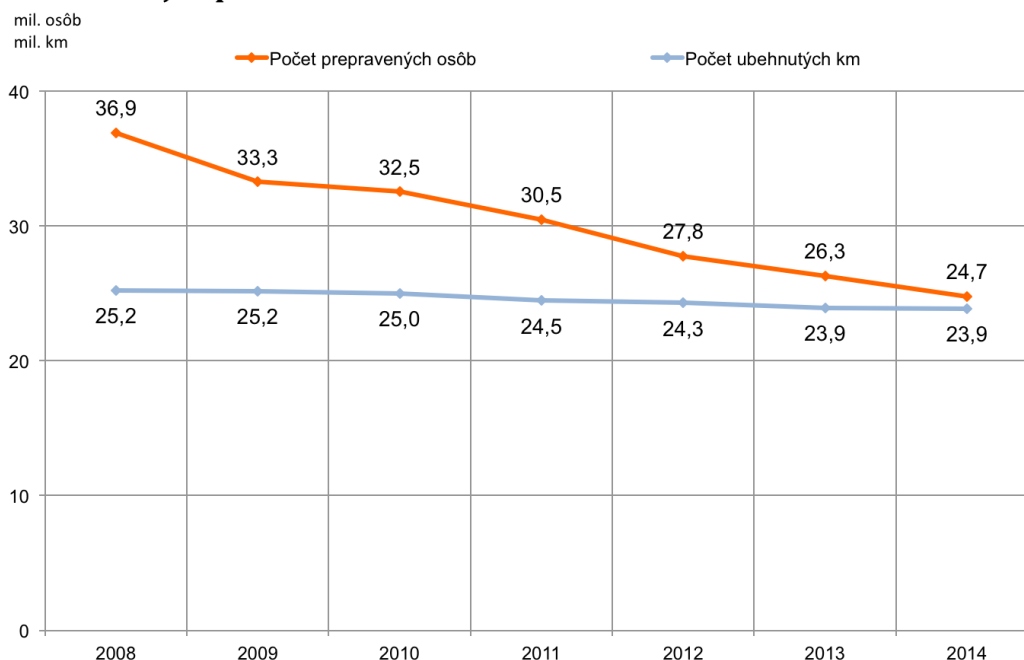

súčasnosti neexistuje. Na základe doterajšej vzájomnej spolupráce a podpory v oblasti VOD v rámci funkčného regiónu územia Trenčianskeho samosprávneho kraja a Žilinského samosprávneho kraja v súlade so strategickým plánom rozvoja verejnej osobnej dopravy Slovenskej republiky do roku 2020 bolo 31.03.2015 podpísané Memorandum o spolupráci v oblasti VOD, ktoré zahŕňa vzájomnú spoluprácu a podporu s využitím vedomostí a skúseností účastníkov Memoranda s cieľom prehĺbiť vzájomnú spoluprácu a väzby v oblasti VOD za účelom jej skvalitnenia, efektívneho a hospodárneho využitia finančných prostriedkov určených na tento účel z jednotlivých rozpočtov účastníkov tohto Memoranda. V zmysle napĺňania stratégie tvorby integrácie VOD deklarovanej v Strategickom pláne rozvoja dopravnej infraštruktúry SR do roku 2020, ktorého súčasťou je aj Strategický plán rozvoja verejnej osobnej dopravy SR do roku 2020, prijatom uznesením Vlády SR č. 311 z 25. júna 2014, by mala byť hlavnou úlohou v rámci budúceho fungovania integrovaného dopravného systému (ďalej len „IDS“) spoločná dohoda na úrovni TSK a ŽSK ako spoločného funkčného regiónu.

Na 209-tich autobusových linkách (SAD Trenčín, a.s. – 123 liniek, SAD Prievidza a.s. – 86 liniek) prímestskej autobusovej dopravy bolo v roku 2014 prepravených 24 749 079 osôb, so 445-timi autobusmi prímestskej dopravy vykázali dopravcovia 23 881 915 ubehnutých kilometrov (v tom: 22 221 715 tarifných km podľa schválených cestovných poriadkov), obslúžili celkovo 276 obcí a miest v rámci TSK. Vzhľadom na situáciu v oblasti VOD, kedy od roku 2008 zaznamenávame pokles prepravených osôb aj napriek skvalitneniu služieb v oblasti dopravy (obnova vozového parku, výmena označovníkov, zavedenie wi-fi systému a pod)

Graf č.54

Prehľad počtu prepravených osôb a počtu ubehnutých km v prímestskej autobusovej doprave v TSK 2008-2014

v súčasnosti zaznamenávame pokles prepravených osôb až o takmer 30 % (28,78 %) oproti r. 2008. Klesajúci trend prepravených osôb je spôsobený viacerými objektívnymi faktormi:

- pokles študentov a žiakov na stredných školách v súvislosti s demografickým vývojom
- nárast mobility – individuálneho automobilizmu

V prímestskej autobusovej doprave v TSK je zmluvnými dopravcami používaný elektronický odbavovací systém, ktorý umožňuje cestujúcim používať okrem klasického jednorazového cestovného lístka (ktorý platí len na príslušný spoj) aj bezkontaktnú čipovú kartu (ktorej výhodou je bezhotovostný platový styk). Pre zvýšenie kvality cestovania bolo zavedené na viac frekventovaných linkách prímestskej dopravy (čo predstavuje cca 1/3 autobusov) wi-fi pripojenie.

LODNÁ DOPRAVA

Vážska vodná cesta (VVC) je plánovaná a sčasti už v súčasnosti realizovaná vodná cesta medzinárodného významu spájajúca mesto Žilinu s Dunajom. Južné napojenie Váhu na Dunaj je mimoriadne významné. Splavenie Váhu umožní priamy export výrobkov podnikom ležiacich v blízkosti Vážskej vodnej cesty. Napojením na Dunaj je Slovenská republika z hľadiska vodnej dopravy priamo napojená cez Prieplav Rýn-Mohan-Dunaj na medzinárodnú sieť vodných ciest 15-tich európskych štátov. Celková dĺžka VVC od Komárna po Žilinu predstavuje 250 km. Stavba vodnej cesty je rozdelená na 4 etapy:

- 1 etapa: Komárno - Sereď v dĺžke 75 km je v súčasnosti splavná, ale kvôli nedobudovaniu vodného diela Nagymaros trpí úsek medzi Komárnom a prvou plavebnou komorou Selice značným kolísaním hladín a nedostatočnou plavebnou hĺbkou. Pre vyriešenie tohto problému sa plánuje stavba nového stavidla Kolárovo (27,4 RKM) v tomto úseku.
- 2. etapa: Sereď - Púchov 124 km
- 3. etapa: Púchov - Žilina 51 km
- 4. etapa: Žilina - Odra návrh 98 km

Výstavba Vážskej vodnej cesty v úseku Komárno - Žilina bude na území TSK pozostávať z výstavby týchto stavieb:

- Plavebná komora Horná Streda
- Plavebná komora Nové Mesto nad Váhom
- Plavebná komora Kostolná
- Plavebná komora Trenčín
- Plavebná komora Dubnica
- Plavebná komora Ilava
- Plavebná komora Ladce
- Lodné zdvíhadlo Nosice
- Plavebná komora Považská Bystrica

Plánované prístavy

- prístav Nové Mesto nad Váhom
- prístav Trenčín
- prístav Dubnica
- prístav Púchov
- prístav Považská Bystrica

Ďalej bude potrebné upraviť a zrekonštruovať všetky plavebné kanály a zdvihnúť cestné a železničné mosty. Minimálna podjazdná výška mostov bude 7 m.

- Železničný most v Trenčíne - Výstavba nového železničného mosta v Trenčíne bude dokončená v roku 2015.
- Železničný most v Nemšovej
- Cestný most v Nemšovej
- Cestný most v Ilave
- Cestný most v Nosiciach

Vybudovaním plánovaného spojenia pre lodnú dopravu by sa diverzifikovali možnosti dopravných spojení a znížili by sa výrazne dopravné náklady pre niektoré priemyselné podniky v Trenčianskom samosprávnom kraji.

LETECKÁ DOPRAVA

V kraji Prievidza s nachádza športové Letisko Prievidza, ktoré má povolenie Leteckého úradu SR a prevádzkovateľom je Občianske združenie Aeroklub letisko Prievidza. Letisko je využívané na účely leteckej turistiky, obchodných ciest, organizácie športových podujatí, výcvik pilotov, vyhliadkové lety, výrobu a servis lietadiel. Je domovským letiskom pre takmer tridsiatku súkromných a korporátnych lietadiel. Počet vzletov lietadiel sa blíži k hodnote 10 tisíc za rok.

Ďalším športovým letiskom je letisko Slávnica v Dubnici nad Váhom, ktoré vykonáva predovšetkým športovú, výcvikovú a vyhliadkovú funkciu. Okrem uvedených dvoch letísk sa v Trenčianskom kraji nachádza aj **Letisko Trenčín** (ICAO kód: LZTN) - neverejnú letisko na juhozápadnom okraji Trenčína, ktoré slúži na vojenskú a civilnú prevádzku na frekvencii 123,6 MHz. Na letisku sa neposkytujú žiadne služby okrem pristávacích. Nachádza sa v blízkosti Biskupíc, mestskej časti Trenčína, na ľavej strane Váhu.

CYKLISTICKÁ DOPRAVA

Cyklistická doprava je jedna z foriem zdravej a ekologickej dopravy, ktorá je rovnocenným druhom dopravy v mnohých krajinách Európskej únie. Horšia situácia je na Slovensku, konkrétne aj v Trenčianskom samosprávnom kraji. Z celkového počtu obcí a miest TSK (276) nie je ani jedna obec či mesto, ktoré by sa mohlo pochváliť rozvinutou cyklistickou infraštruktúrou. Toto možno povedať aj o extraviláne miest a obcí, absentuje tu vzájomné prepojenie segregovanou cyklistickou infraštruktúrou. Má to za následok časté dopravné nehody, resp. strety cyklista – motorové vozidlo. Niektoré mestá v TSK majú len neucelené torzá cyklistických chodníkov alebo slabo viditeľné vodorovné dopravné značenie, ktoré neposkytujú žiadny priestor pre komfortné a bezpečné využívanie na dochádzanie do práce či do škôl.

Mestá často nemajú v záväzných častiach územných plánov riešenu problematiku cyklistickej dopravy a nie je ani bežnou praxou vypracovávať „Územné generely cyklistickej dopravy“ či „Plány trvalo udržateľnej mestskej mobility.“ Nie sú riešené „pasporty cyklistickej infraštruktúry“ a ani pravidelné sčítanie cyklistov. V mestách dochádza často k dopravným externalitám, ktoré si začínajú uvedomovať zástupcovia miest a obcí, dopravní inžinieri, zástupcovia samosprávneho celku a okresných úradov. Naopak, vyznačenie a obnova cykloturistických trás sa vyvíja v TSK priaznivo. V závere roka 2013 bolo evidovaných v TSK 1486,7 km cykloturistických trás.

Podľa významu môžeme deliť cykloturistické trasy na:

• Červené – cyklomagistrály	424,8 km,
• Modré – významné regionálne trasy	475,1 km,
• Zelené – regionálne trasy	350,8 km,
• Žlté – spojnice, okruhy, miestne trasy	236,0 km.

Cykloturistické trasy v rámci TSK sú pod gesciou Slovenského cykloklubu. Medzi cyklotrasami na Hornej Nitre môžeme spomenúť Bojnický cyklookruh a Ponitriansku magistrálu. Ostatné cyklotrasy s dĺžkami, prevýšeniami a inými ukazovateľmi nájdete na portáli TN cykloklubu.

Vláda Slovenskej republiky dňa 7. mája 2013 schválila na svojom rokovaní Uznesenie Vlády Slovenskej republiky č. 223 „Národnú stratégiu rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Slovenskej republike.“ Týmto krokom dostala cyklistická doprava a cykloturistika nový impulz na jej systematické budovanie a financovanie. Integrovaný regionálny operačný program dáva novú možnosť ako bezpečne prepojiť mestá a obce v Trenčianskom kraji kvalitnou cyklistickou infraštruktúrou. Javí sa ako jediný program s touto podporou, nakoľko program cezhraničnej spolupráce je v tejto oblasti obmedzený na cezhraničný dosah a program rozvoja vidieka je orientovaný svojou podporou na vidiecke obce s konkretizáciou okrem iných oblastí na cykloturistiku.

PLÁNOVANÁ VÁŽSKA CYKLOTRASA

Využíva existujúce ochranné hrádze rieky Váh, prípadne účelové komunikácie pri päte hrádze derivačného kanála. Cyklotrasa začína na hranici so Žilinským krajom a končí v Hornej Strede na hranici s Trnavským samosprávnym krajom. Cyklotrasa by mala pretínať a zároveň spájať 34 katastrov miest a obcí na území TSK. Z toho najväčšie mestá sú Nové Mesto nad Váhom, Dubnica nad Váhom, Trenčín, Nemšová, Púchov, Považská Bystrica, Ilava a ďalšie obce na Považí.

Vážska cyklotrasa

- Základná kostra cyklistických komunikácií v kraji na ktoré sa budú napájať cyklistické komunikácie alebo cykloturistické trasy,
- Trenčiansky samosprávny kraj – zastrešenie celého projektu – príprava, projektové dokumentácie, realizácia,
- Obce a mestá – súčinnosť pri vysporiadaní pozemkov.

Plánovaná cyklotrasa Handlová – Prievidza.

Projekt počíta s prepojením miest Handlová, Prievidza, Bojnice, Nováky a Partizánske v dĺžke takmer 70 kilometrov. Predpokladá využitie miestnych komunikácií a pozemkov pri vodnom toku Handlovka. V Prievidzi a Bojniciach budú využité pozemky vedľa rieky Nitra, smerom na Nováky a Partizánske miestne a účelové komunikácie a prilahlé pozemky vedľa rieky Nitra.

Oblasť mäkkého turizmu a cestovného ruchu s dominujúcou cykloturistikou je významným prvkom sociálneho rozvoja celého územia Euroregiónu. Práve hospodárska kríza priniesla nielen pre stredné a slabšie sociálne vrstvy „objavenie“ a posilňovanie domácej a susedskej (cezhraničnej) turistiky. Podľa údajov partnera projektu - Centrály cestovného ruchu Východní Moravy v roku 2012 navštívilo cyklotrasu Bečva v Janove za 8 mesiacov 192 000 ľudí a v takom istom čase na Baťovom kanáli 171 000 ľudí. TSK má plán budovania cyklotrás uvedených na svojej stránke TSK „Región pre cyklistov“.

ĽUDSKÉ ZDROJE

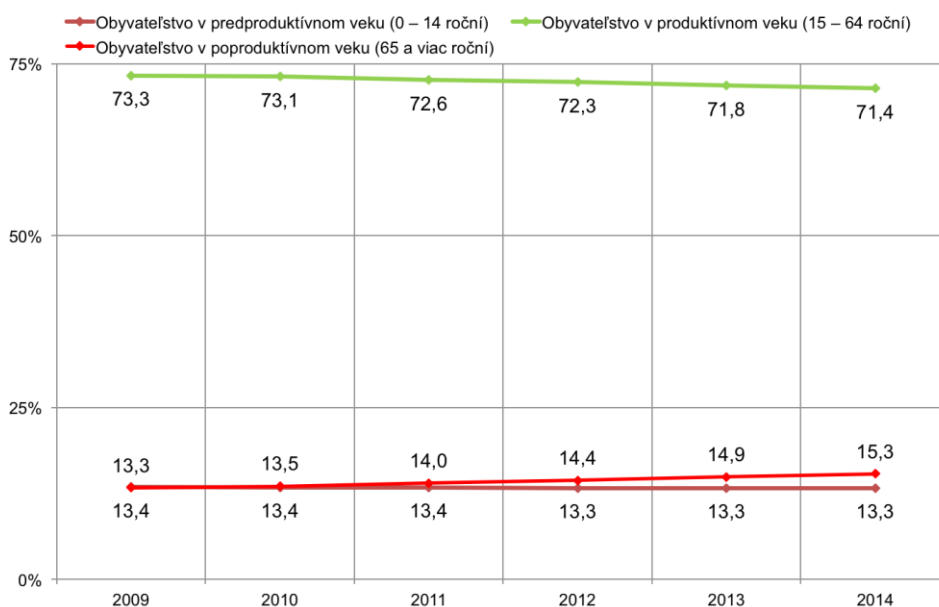
OBYVATEĽSTVO A DEMOGRAFIA

Jeden z najdôležitejších faktorov, ktoré majú priamy vplyv na rozvoj sociálnych služieb je demografický faktor (starnutie obyvateľstva). V kraji žije približne 600 tisíc obyvateľov a hustota zaľudnenia ako sme uviedli v mape č.2 predstavuje 131 obyvateľov na km². Hlavným nepriaznivým faktorom, ktorý vplýva na demografiu je úbytok aktívneho obyvateľstva. Neustále sa zvyšujúci priemerný vek a záporný prírastok obyvateľstva majú za následok narastajúce náklady v sociálnej oblasti.

Graf č. 55

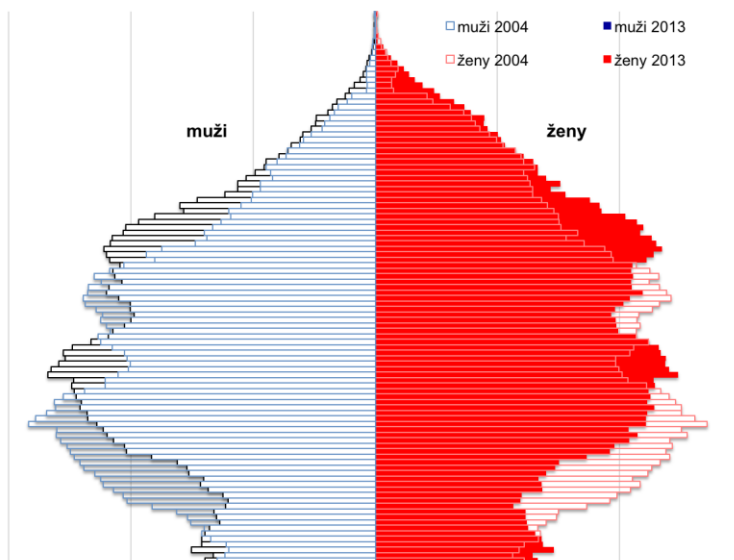
Zdroj: ŠÚ SR, 2015 vlastné spracovanie

Vývoj obyvateľstva TSK podľa veku (2009-2014)

Graf č. 56

Veková štruktúra obyvateľstva TSK k 31.12.2013

Prameň: <http://slovak.statistics.sk/wps/portal/ext/products/publikacie> Dostupné 13. 8. 2014, vlastné spracovanie

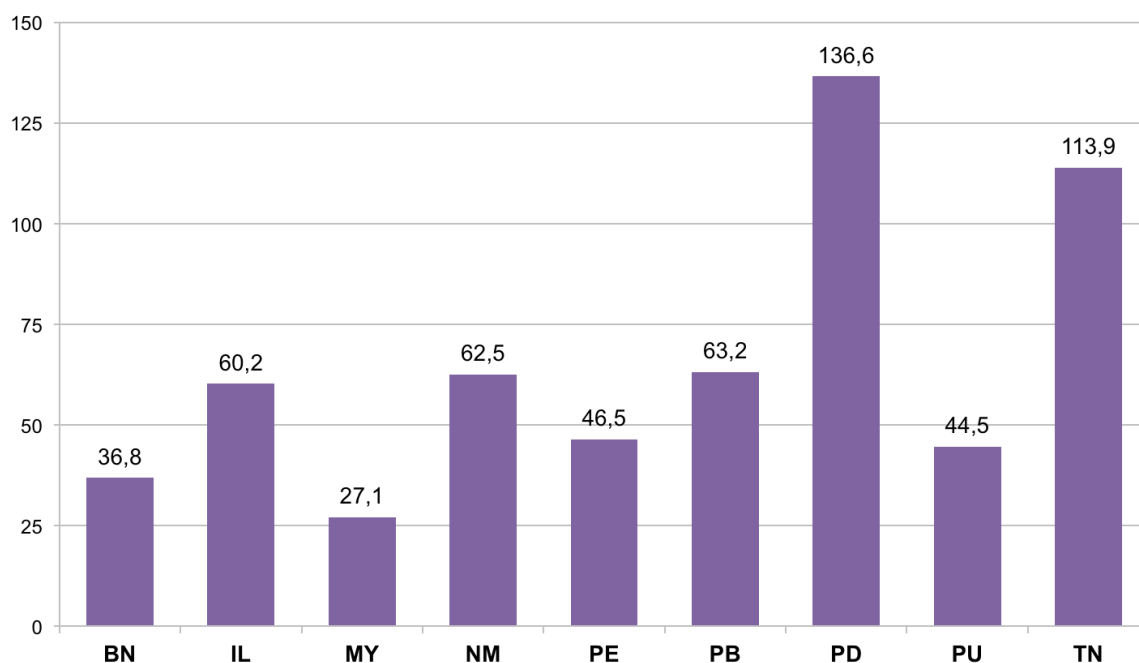
Rozdiel medzi najľudnatejším okresom Prievidza a najmenej ľudnatým okresom Myjava je viac ako 100 tisíc obyvateľov. Najviac obyvateľov žilo v roku 2014 v dvoch najväčších okresoch kraja, v Prievidzi a v Trenčíne. V roku 2014 okres Prievidza s počtom obyvateľov 136 554 dosiahol 23 %-ný podiel, okres Trenčín so 113 864 obyvateľmi 19 %-ný podiel. Okres Považská Bystrica mal 63 176 obyvateľov a podiel 11 %, Nové Mesto nad Váhom 62 707 obyvateľov s podielom 11 %, Ilava 60 195 obyvateľov 10 %, Partizánske 46 462 obyvateľov 8 % a Púchov 44 537 obyvateľov s podielom 8 %. Najmenšími okresmi kraja boli okresy Bánovce nad Bebravou s 36 833 obyvateľmi a podielom 6 % a Myjava s 27 083 obyvateľmi a 5 % podielom. (Graf č. 57)

Graf č. 57

Zdroj: ŠÚ SR, 2015 vlastné spracovanie

Počet obyvateľov – podľa okresov TSK rok 2014

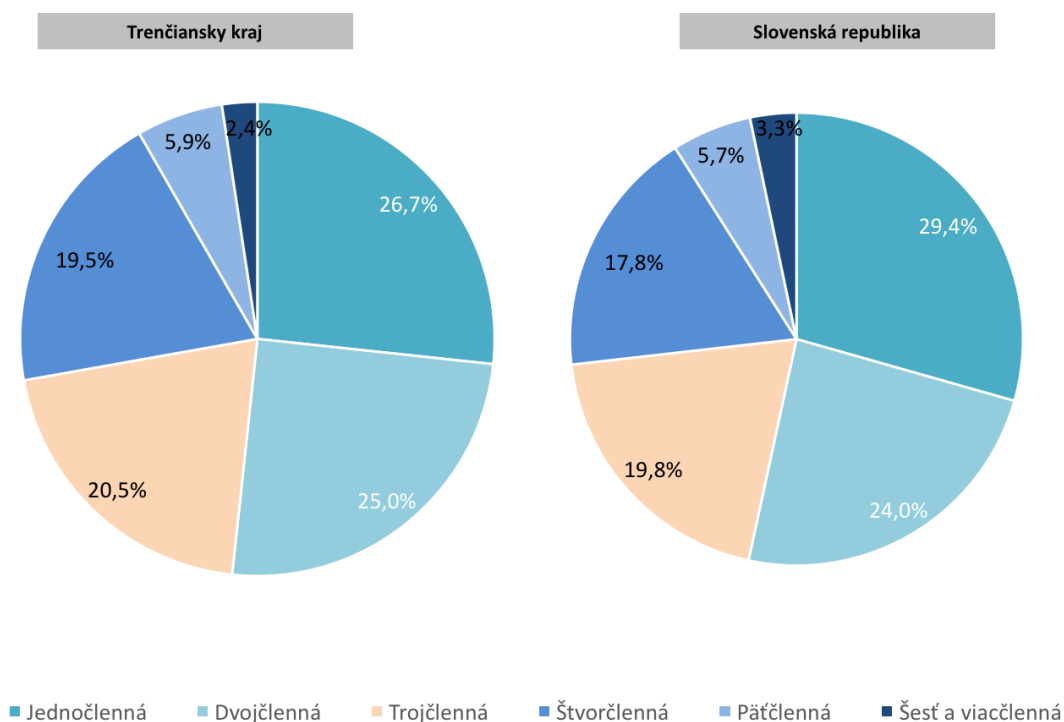
počet v tis.

V kraji je najpočetnejším typom domácnosti jednoosobová domácnosť, predmetných domácností je takmer štvrtina všetkých domácností, druhou najčastejšou formou domácnosti je dvojčlenná domácnosť s viac ako päťtinovým podielom. Troj- až štvorčlenné domácnosti majú v trenčianskom kraji päťtinový podiel. V TSK je štruktúra podľa rodinného stavu nasledovná : slobodný 41 %, ženatý/vydatá 46 %, rozvedený 4 %, ovdovený 7 % a 2 % nezistený.

Priemerný počet členov domácnosti v TSK je 2,85 podľa ŠÚ SR 2011. Ako je prezentované v nasledujúcom grafe, TSK kopíruje v štruktúre domácností podľa kritéria počet členov celoslovenskej štatistiky.

Graf č. 58
Počet členov domácností v TSK

Zdroj: Fakty o zmenách v živote obyvateľov SR Trenčiansky kraj 2011 ŠU Publikácia

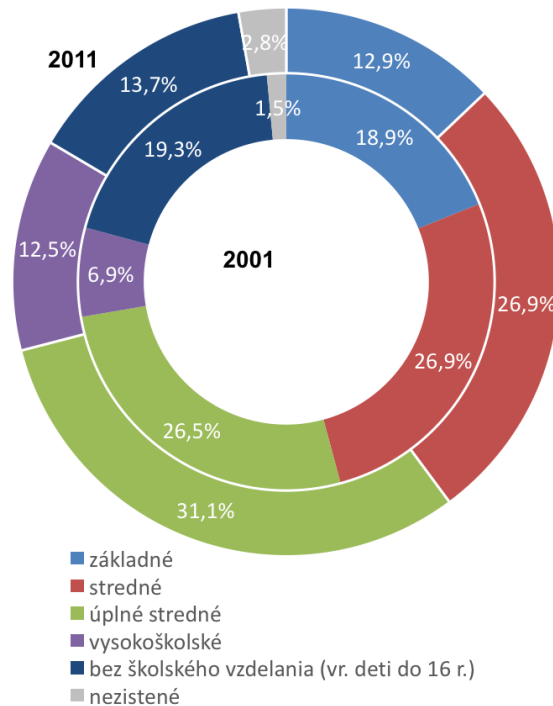
OBVYVATEĽSTVO PODĽA VZDELANIA

Vzdelanie je súhrn znalostí, vedomostí, poznávacích spôsobilostí a schopností, ktoré nadobudol jednotlivec na základe školského vzdelania, učenia, rozumovej výchovy, zámerného vlastného sebavzdelávania a životných a pracovných skúseností. Vzdelanie je aj prijímanie cudzích myšlienok za vlastné. K rozhodujúcemu okamihu sčítania² malo najviac, 31,1 % trvalo bývajúcich obyvateľov Trenčianskeho kraja úplné stredné vzdelanie (úplné stredné učňovské s maturitou, úplné stredné odborné s maturitou, úplné stredné všeobecné a vyššie vzdelanie spolu). Viac ako štvrtina obyvateľov (26,9 %) mala stredné vzdelanie (stredné odborné bez maturity), so základným vzdelaním bolo 12,9 % obyvateľov kraja, s vysokoškolským (bakalárskym, magisterským, inžinierskym, doktorským a doktorandským spolu) 12,5 % obyvateľov. Bez školského vzdelania (vrátane detí do 16 rokov) bolo 13,7 % osôb, takmer 3 % obyvateľov tieto údaje v sčítacom formulári neuviedli. Najvyšší podiel obyvateľov so základným vzdelaním mal okres Partizánske (15,7 %), najnižší okres Trenčín (11,3 %). Najviac obyvateľov so stredným vzdelaním žilo v okrese Bánovce nad Bebravou (29,9 %), najmenej v okrese Trenčín (25 %). S úplným stredným vzdelaním žilo najviac osôb v Ilave (33,5 %), najmenej v Partizánskom a v Trenčíne (zhodne 30,3 %). Najvyšší podiel obyvateľov s vysokoškolským vzdelaním mal okres Trenčín (14,8 %), najnižší okres

Partizánske (9,7 %). Najviac obyvateľov bez školského vzdelania žilo v Bánovciach nad Bebravou (14,9 %), najmenej v Partizánskom (12,9 %).

Graf č. 59
Vzdelanostná štruktúra v TSK

Zdroj: Fakty_o_zmenach_v_zivote_obyvatelov_SR_Trenciansky_kraj_SU

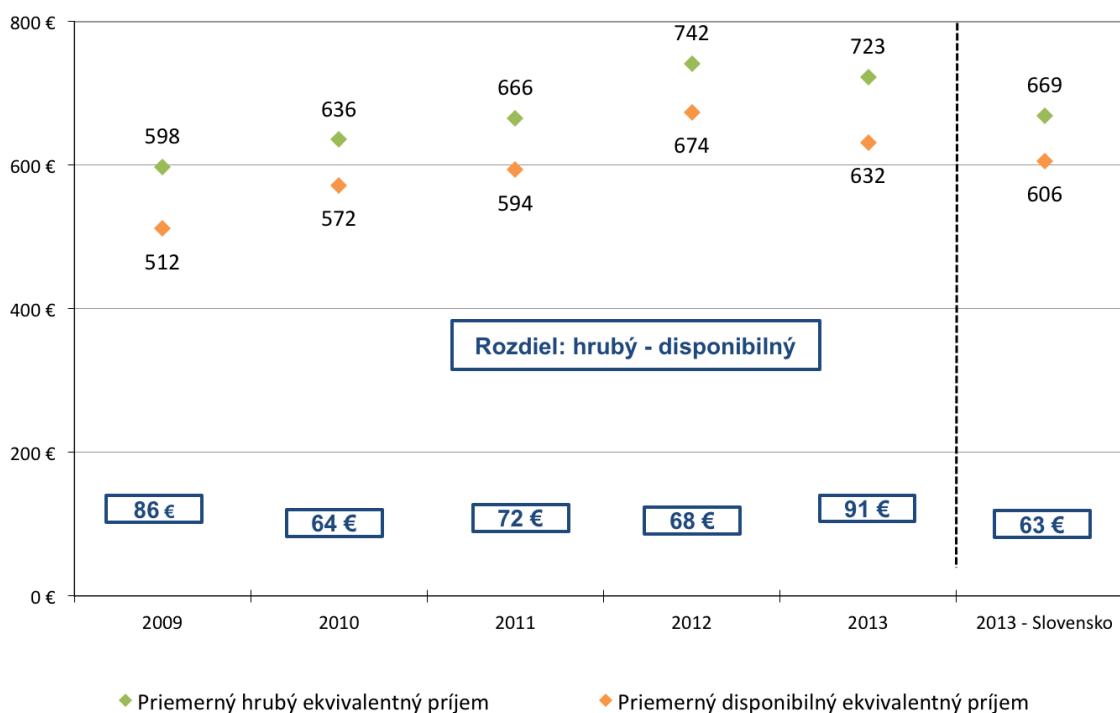
Výsledky zo sčítania obyvateľov domov a bytov ŠÚ (SODB 2011) prvýkrát priniesli informáciu o počítačových znalostiach obyvateľov tak, ako ich o sebe sami deklarovali. Podľa subjektívneho hodnotenia obyvateľa Trenčianskeho kraja ovládali v 50,7 % prácu s textom, v 39,2 % prácu s tabuľkami, v 47,5 % prácu s elektronickou poštou (e-mail) a v 54,5 % prácu s internetom.

PRÍJMY A ŽIVOTNÉ PODMIENKY DOMÁCNOSTÍ

Celkový disponibilný príjem domácnosti predstavuje príjem vypočítaný ako suma zložiek hrubého osobného príjmu všetkých členov domácnosti plus zložky hrubého príjmu na úrovni domácnosti mínus pravidelné dane z majetku, pravidelné platené transfery medzi domácnosťami, daň z príjmu a príspevky na sociálne poistenie. Podľa výsledkov EU SILC 2014 bol medián ekvivalentného disponibilného príjmu domácnosti na osobu a na mesiac 567 eur, čo predstavuje mierny nárast o 6 eur oproti roku 2013. Aj naďalej mali najvyšší príjem osoby v Bratislavskom kraji, kde medián ekvivalentného disponibilného príjmu na osobu bol 695 eur, v TSK bol na úrovni 604 eur.

Graf č. 60**Vývoj priemerného hrubého a disponibilného ekvivalentného príjmu**

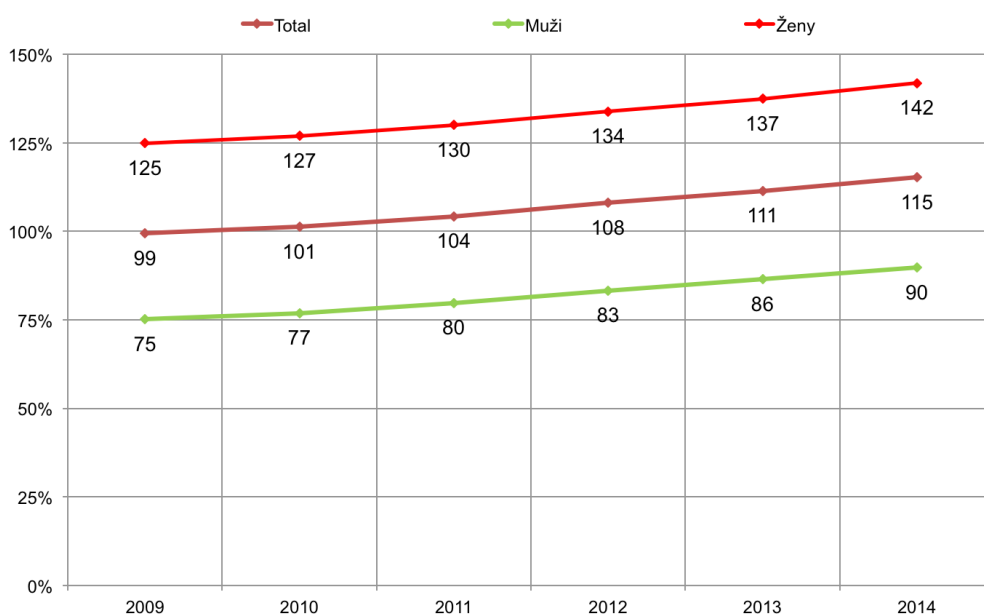
Zdroj: ŠÚ SR, EU SILC 2015

INDEX STARNUTIA

Podľa poslednej prognózy Výskumného demografického centra (infostat) má byť priemerný vek obyvateľa Trenčianskeho kraja v roku 2035 až 47,58 roku.

Graf č. 61**Vývoj indexu starnutia v TSK (2009-2014)**

Zdroj: ŠÚ SR, 2015

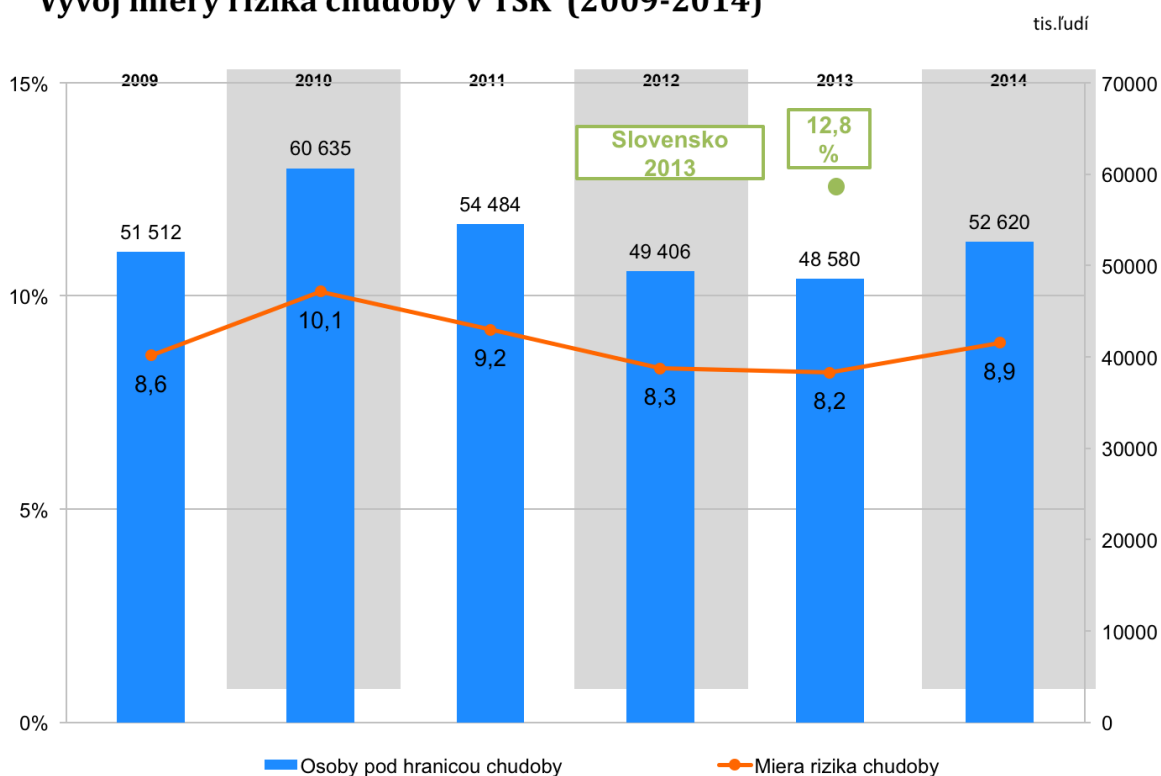
OSOBY POD HRANICOU CHUDOBY A MIERY RIZIKA CHUDOBY

Chudoba predstavuje mnohodomenzionálny sociálny jav a pri jej meraní a definovaní sa vychádza z merania konkrétneho konceptu. Zdrojovou základňou údajov pre meranie chudoby a sociálneho vylúčenia sa od roku 2005 stalo EU SILC³. Podľa posledného zisťovania je v Trenčianskom kraji ohrozených chudobou takmer **9 percent obyvateľov kraja** (SR 12,6 %), čo predstavuje viac ako 52 tisíc občanov TSK. Základné ukazovatele merania chudoby uvádza tabuľka č. 22

Graf č.62

Zdroj: ŠÚ SR, EU SILC 2015

Vývoj miery rizika chudoby v TSK (2009-2014)

Tabuľka č. 22 Vývoj hlavných ukazovateľov DOMÁCNOSTI V TSK (2009-2014)

Ukazovateľ	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Hospodáriace domácnosti (eur/mesiac)	212 965	212 965	212 965	212 965	208 839	NA
Priemerný hrubý ekvivalentný príjem	598,33	636,43	666,28	742,41	723,49	NA
Priemerný disponibilný ekvivalentný príjem	512,00	572,25	593,94	674,01	632,31	NA
Osoby pod hranicou chudoby- 60% mediánu	51 512	60 635	54 484	49 406	48 580	52 620
Miera rizika chudoby- 60% mediánu (%)	8,6	10,1	9,2	8,3	8,2	8,9
Index starnutia %	99,43	101,31	104,31	108,03	111,41	115,30
Mediánový vek (Rok)	38,3	38,70	39,30	39,70	40,20	40,60
Priemerný vek obyvateľa (Rok)	39,67	39,96	40,35	40,68	41,00	41,34
Podiel osôb v predproduktívnom veku %	13,41	13,36	13,39	13,31	13,34	13,29
Podiel osôb v produktívnom veku %	73,26	73,10	72,65	72,32	71,81	71,38
Podiel osôb v poproduktívnom veku %	13,33	13,54	13,96	14,37	14,86	15,33
Sobáše	2 875	2 770	2 671	2 722	2 642	2 803
Rozvody	1 542	1 386	1 245	1 171	1 241	1 240
Potraty	1 727	1 604	1 632	1 555	1 561	1 444

Zdroj: ŠÚ SR 2015

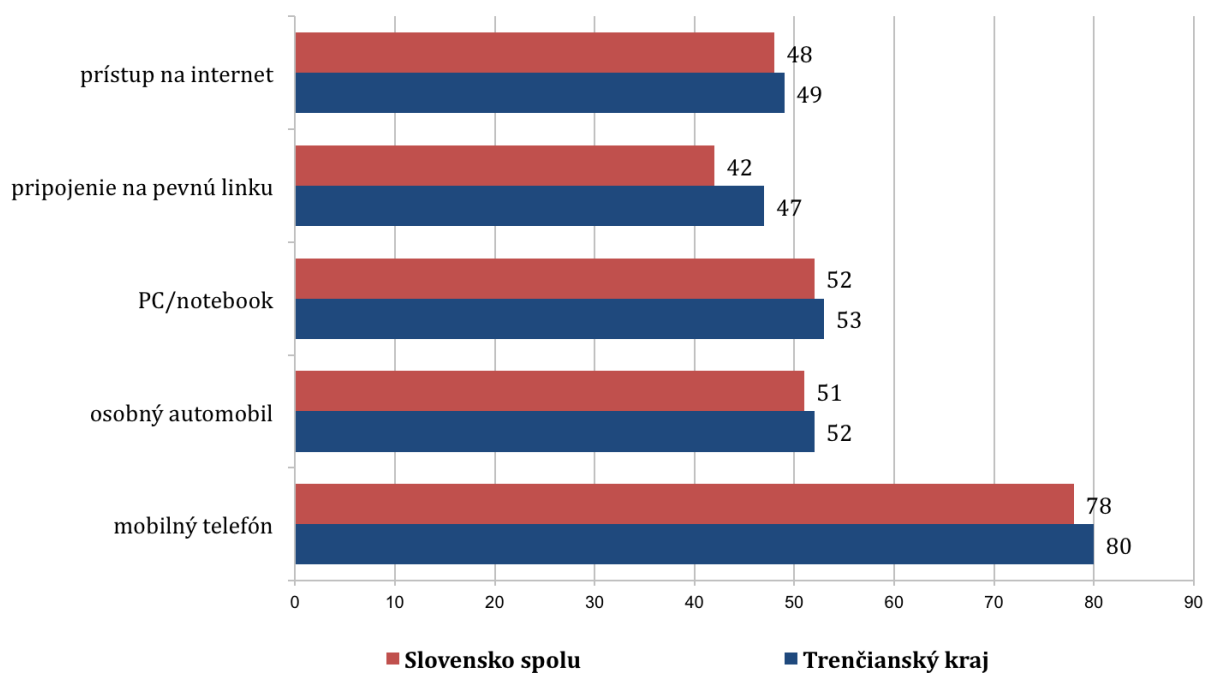
³EU SILC je výberové zisťovanie, na základe porovnateľnej medzinárodnej metodiky, čo umožňuje nielen analyzovanie sociálnej situácie domácností na Slovensku, ale i medzinárodné porovnanie Slovenska v rámci Európskej únie.

VYBAVENOSŤ DOMÁCNOSTÍ V TSK

Tesná väčšina - 50,6 % bytových domácností Trenčianskeho kraja mala k dispozícii osobný automobil a o 1,5 p. b. presiahla celoslovenský priemer. Osobný automobil malo k dispozícii od 46,7 % domácností v okrese Považská Bystrica po 53 % domácností v okrese Nové Mesto nad Váhom. Vybavenie domácností mobilným telefónom malo už 78,5 % domácností v kraji, čo je viac oproti celoslovenskému priemeru o 2,6 percentuálneho bodu. Mobilný telefón malo k dispozícii od 76,2 % domácností v okrese Trenčín po 80,5 % domácností v okrese Prievidza. Vybavenosť domácností počítačom alebo notebookom zaznamenala hneď po vybavenosti domácností mobilným telefónom druhý najprudší nárast v období medzi dvomi poslednými sčítaniami. O 0,6 p. b. bol vyšší podiel domácností kraja ako celoslovenský priemer. Počítač alebo notebook malo možnosť využívať od 43,9 % domácností v okrese Myjava po 52,9 % domácností v okrese Ilava. Pripojenie na telefónnu linku domácností sa zisťovalo nezávisle od vlastníctva telefónneho aparátu. Telefónna linka mohla slúžiť len na pripojenie na internet alebo na iné služby. Zvýšenie vybavenosti domácností mobilnými telefónmi

viedlo k zníženiu využívania pevnej telefónnej linky, čo sa prejavilo aj poklesom pripojenia domácností na pevnú linku o 24,5 %. V porovnaní s priemernou vybavenosťou slovenských domácností je to však o 3,9 p. b. viac. Percentuálne sa vybavenosť domácností pohybovala od 34,6 % v okrese Myjava po 50,5 % v okrese Trenčín. Prístup k internetu malo 48 % domácností Trenčianskeho kraja, čo je o 0,4 p. b. viac ako bol celoslovenský priemer. Okres Prievidza bol jediný zo všetkých okresov kraja, kde podiel domácností pripojených na internet prekročil 50 %-nú hranicu a dosiahol 50,4 %, okres Myjava, ktorý mal najmenší počet domácností, mal zároveň aj najnižší podiel domácností pripojených na internet (41,5 %).

Graf č. 63
Vybavenie domácností v TSK

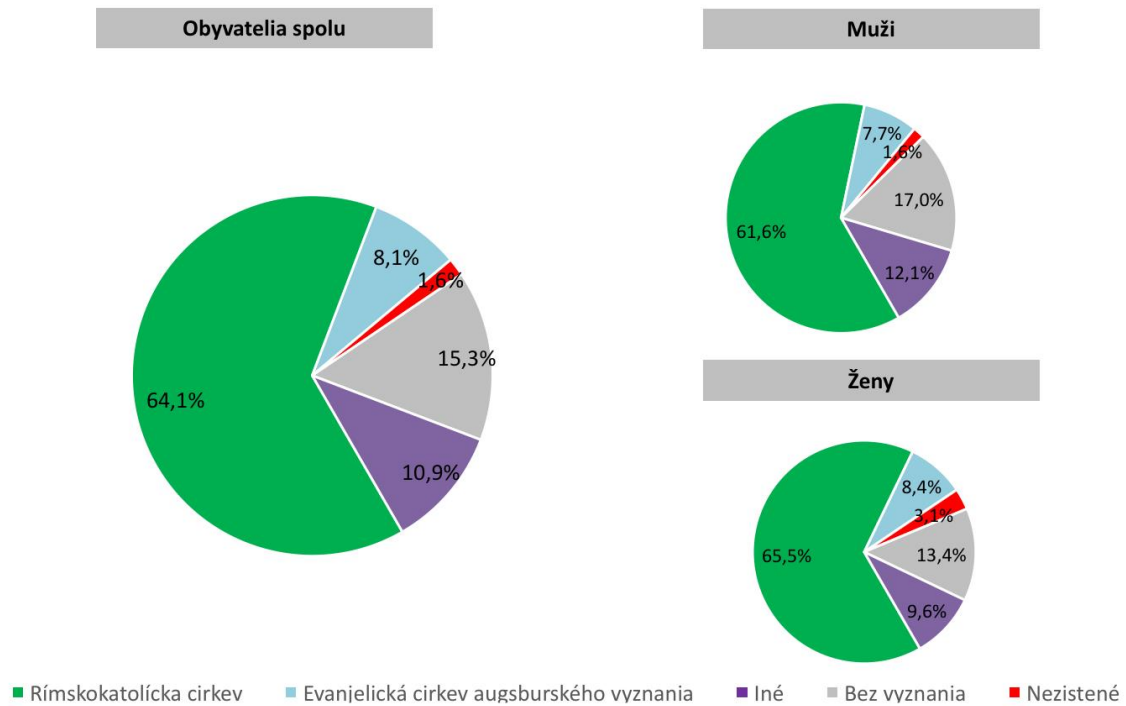

Zdroj: Fakty o zmenach v živote obyvateľov SR, Trenčiansky kraj ŠÚ

Z údajov analýzy religionistiky (2014) TSK možno konštatovať, že takmer dve tretiny obyvateľov sú rímskokatolíckeho vierovyznania (64,1 %) menej ako desatina populácie patrí k protestantskej cirkvi (8,1 %) a pätnásť percent obyvateľov sú bez vierovyznania.

Graf č. 64
Náboženské vyznanie v TSK 2014

Zdroj: ŠÚ SR, 2015 vlastné spracovanie

KVALITA VEREJNÝCH SLUŽIEB

SOCIÁLNA POLITIKA

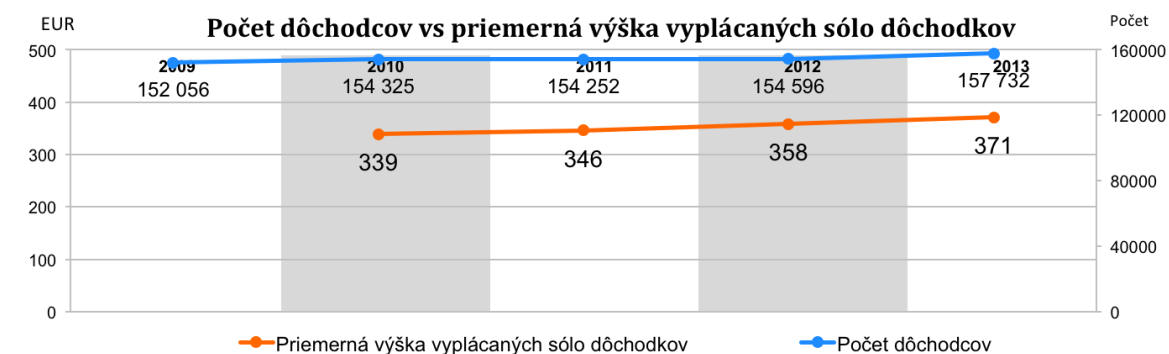
V TSK je zaznamenaný trvalý úbytok obyvateľstva. V roku 2014 klesol počet obyvateľov oproti roku 2001 o 2,26 %. V roku 2014 TSK zaznamenal viac vystáňovaných obyvateľov ako sa do kraja nasťahovalo. Neustále narastá počet neaktívneho obyvateľstva kraja, ktorých je už viac ako štvrtina (viac ako 26 %). Nepriaznivý demografický vývoj vytvára podmienky na nárast nákladov v sociálnej oblasti. Pre túto skupinu v niektorých okresoch TSK (Myjava) absentujú sociálne služby a alternujú ich iné špecializované zariadenia.

Oblasť sociálnej pomoci

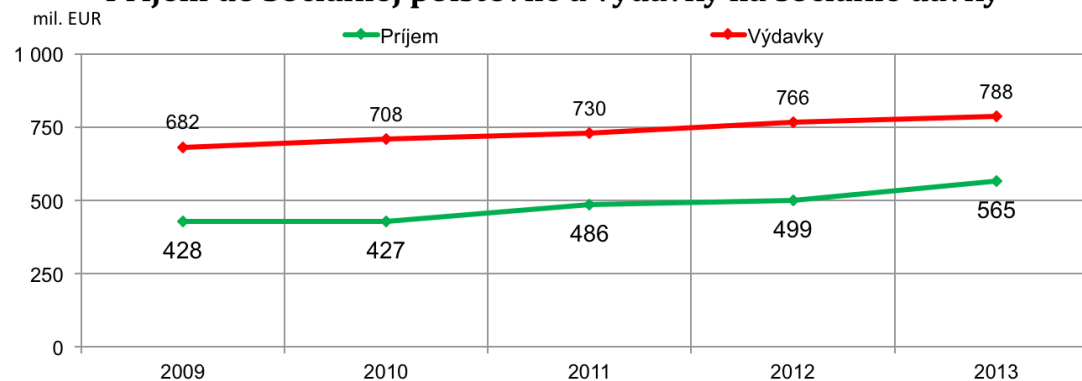
Okrem deficitného dôchodkového systému je pravdepodobný nárast nákladov v oblasti sociálnej pomoci. Sociálnu pomoc môžeme stručne charakterizovať ako garanciu zdrojov nevyhnutných na dôstojný ľudský život v záujme zachovania jeho nezávislosti a samostatnosti, riešenia nepriaznivej sociálnej situácie. Za nástroje systému považujeme nástroje sociálneho poistenia, štátnej sociálnej podpory a sociálnej pomoci.

Graf č. 65

Vývoj základných ukazovateľov sociálnej politiky TSK (2009-2013)

Príjem do Sociálnej poisťovne a výdavky na sociálne dávky

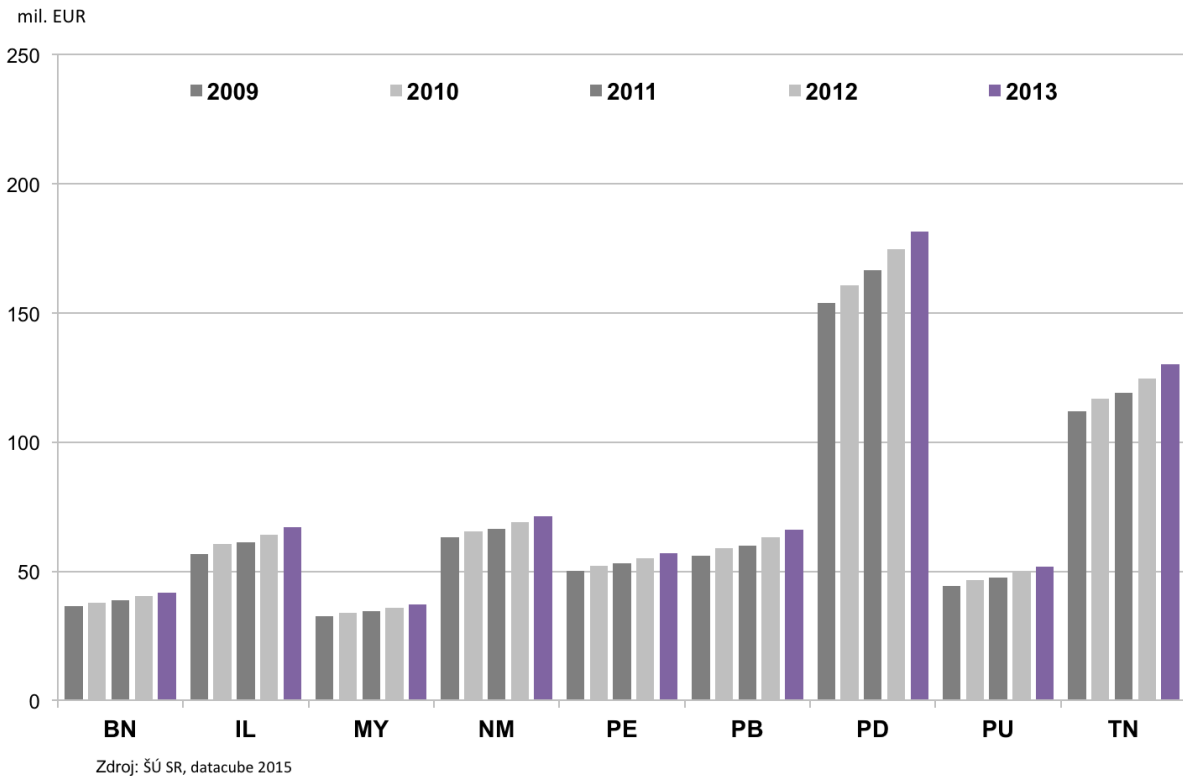
ZDROJ: ŠÚ SR 2015

Rozdiel medzi príjmami Sociálnej poisťovne a výdavkami je dlhodobo deficitný, v roku 2013 predstavoval 223 mil eur.

Najväčšie výdavky sú určené pre okres Prievidza a Trenčín. (Graf č. 66)

Graf č. 66

Vývoj výdavkov na vyplácanie dôchodkov v okresoch TSK 2009-2013

Sociálna práca je činnosť, ktorá predchádza alebo upravuje problémy jednotlivcov, skupín a komúní vznikajúce z konfliktov potrieb jednotlivcov a spoločenských inštitúcií. Jej zámerom je zlepšiť kvalitu života všetkých ľudí. V súčasnosti je v platnosti zákon č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov. Sociálne služby existujú ako významná súčasť systému verejných služieb a sú poskytované jednotlivcom, rodinám i skupinám obyvateľov. Sociálnou službou rozumieme činnosť alebo súbor činností poskytujúcich pomoc a podporu osobám za účelom sociálneho začlenenia alebo prevencie sociálneho vylúčenia. Medzi najpočetnejšie skupiny prijímateľov sociálnej služby patria seniori, ľudia so zdravotným postihnutím, rodiny s deťmi, ale tiež ľudia žijúci na okraji spoločnosti z rôznych dôvodov.

Vychádzajúc zo zákona o rodine a zákona o sociálnych službách, pri podpore sociálneho začlenenia občanov a saturácii sociálnych potrieb ľudí v nepriaznivej sociálnej situácii sa uprednostňuje poskytnutie takej pomoci, po poskytnutí ktorej občan, rodina alebo komunita následne sama rieši svoje problémy – tzv. „pomoc k svojpomoci“.

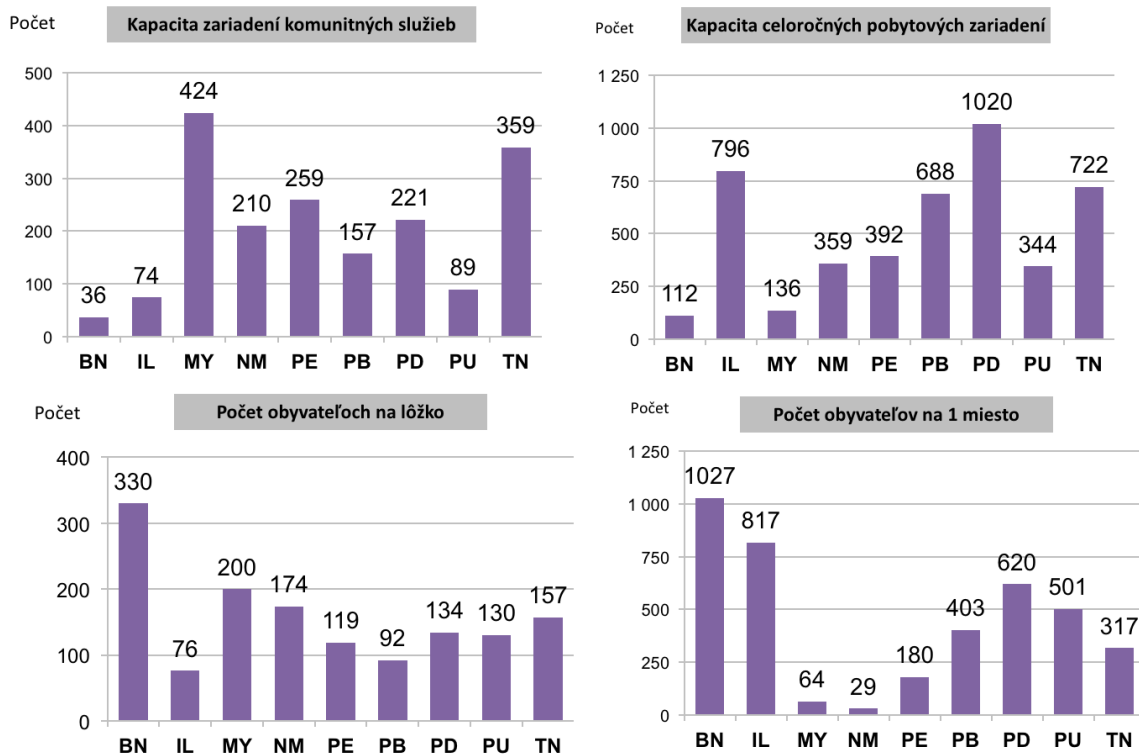

To znamená:

- Nepriaznivú sociálnu situáciu v rámci svojich možností a schopností rieši najskôr občan sám, s pomocou svojej rodiny a systémom prevencie a poradenstva.
- Ak ani týmto spôsobom nie je možné situáciu vyriešiť, nasleduje systém terénnych služieb (v prirodzenom prostredí občana), ambulantných služieb, ktoré majú prednosť pred pobytovými službami, v rámci ktorých má zas prednosť týždenná forma pred celoročnou formou pobytu.

Graf č. 67
Vývoj ukazovateľov sociálnych služieb

Zdroj: ŠÚ SR, 2015 vlastné spracovanie

Najväčšia koncentrácia sociálnych zariadení je v okrese Trenčín, Prievidza a Nové Mesto nad Váhom, najmenšia v okresoch Bánovce nad Bebravou, Myjava a Púchov. (Graf č. 67) Na základe dostupných informácií možno konštatovať kvantitatívne rozsiahlu, ale nerovnomerne rozloženú sieť sociálnych zariadení. Väčšina sociálnych služieb je umiestnená v starších budovách, ktoré si vyžadujú značné finančné zdroje na ich rekonštrukciu, modernizáciu, resp. prispôbenie pre telesne postihnutých občanov. Je to dôsledok dlhodobého deficitu zdrojov na ich obnovu a rozvoj materiálno-technickej základne. Sociálne služby poskytujú verejní poskytovatelia, ktorými sú samosprávny kraj, mestá a obce a nimi zriadené alebo založené zariadenia a neverejní poskytovatelia sociálnych služieb, ktorými sú neziskové organizácie, občianske združenia, cirkevné organizácie, Slovenský Červený kríž, fyzické osoby.

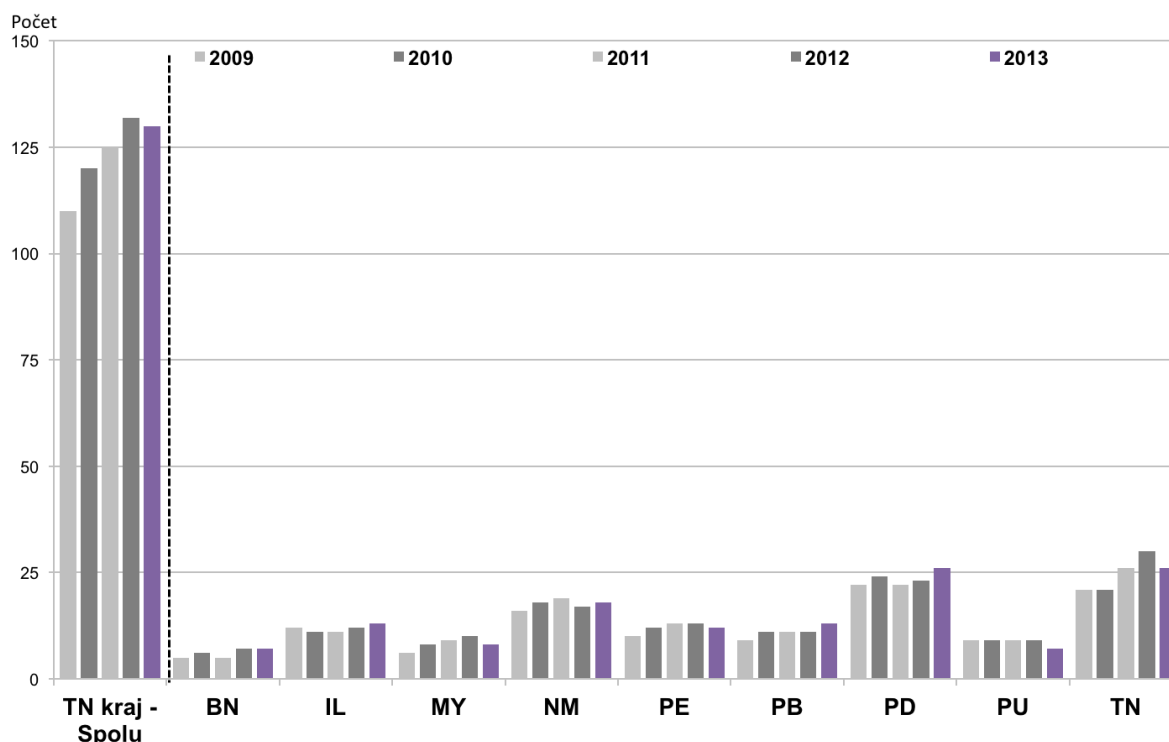
Najväčšie zastúpenie majú zariadenia zriadené alebo založené mestami a obcami. Druhé najpočetnejšie zastúpenie majú neverejní poskytovatelia sociálnych služieb,

ktorí sa zameriavajú najmä na pobytové sociálne služby celoročnou formou pobytu pre ľudí v dôchodkovom veku. Vyšší územný celok v rozsahu svojej pôsobnosti zabezpečuje dostupnosť sociálnej služby pre fyzickú osobu, ktorá je odkázaná na sociálnu službu a právo výberu sociálnej služby za podmienok ustanovených zákonom o sociálnych službách. Je dôležité zamerať sa na dostupnosť sociálnych služieb, ktorá môže byť miestna – prístup občanov k sociálnym službám, zriaďovanie zariadení sociálnych služieb a poskytovanie sociálnych služieb v prirodzenom prostredí. (Počty sociálnych zariadení sú uvedené v grafe č.68).

Graf č. 68

Zdroj: ŠÚ SR, datacube 2015

Vývoj sociálnych zariadení v okresoch TSK (2009-2013)

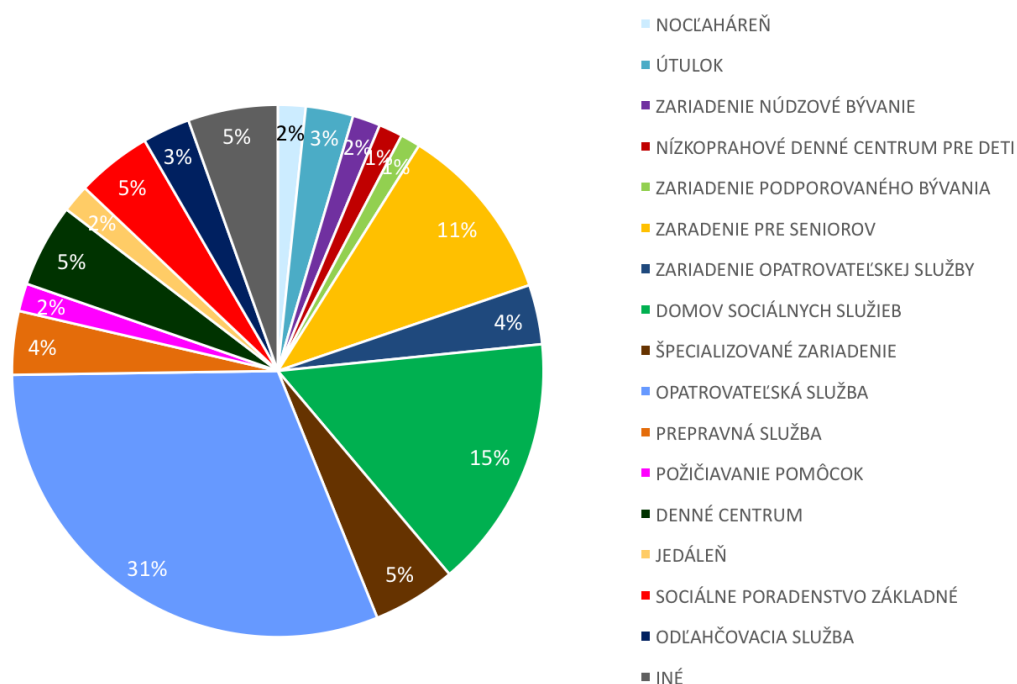
K marcu 2014 bolo registrovaných v TSK 223 verejných a neverejných poskytovateľov sociálnych služieb, z ktorých každý poskytuje jednu alebo viac služieb pre viac ako 6 tisíc obyvateľov. Údaj je v priebehu roka premenlivý, lebo neustále dochádza k zápisom a zmenám v zápisoch poskytovateľov do registra, zmenám v druhoch poskytovaných sociálnych služieb, zmenám kapacity a výmazom druhov sociálnych služieb. Najväčší záujem je o opatrovateľskú sociálnu službu, no táto nie je dostupná pre veľké množstvo obyvateľov, nakoľko je sústredená do miest a obce často nemajú zriadenú žiadnu sociálnu službu a už vôbec nie opatrovateľskú službu. Opatrovateľskú službu ľudia uprednostňujú, lebo ju poskytujú poskytovatelia občanom v ich prirodzenom sociálnom prostredí, teda v ich domovoch (ide o terénne služby spravidla tri až štyri hodiny denne). Pobytové služby boli k marcu 2014 najviac zastúpené domovom sociálnych služieb (celoročná forma pre väčší počet poberateľov). Priemerný počet prijímateľov sociálnej služby predstavuje 72 prijímateľov sociálnych služieb na jedno zariadenie. Jedno zo zriadených zariadení poskytujúcich sociálne služby v TSK má max. počet prijímateľov sociálnej služby až 214.

Najvyššiu vybavenosť pobytovými službami majú okresy Ilava a Považská Bystrica. Nad priemerom kraja je ešte okres Partizánske. Okres Bánovce nad Bebravou je podpriemerne vybavený pobytovými aj komunitnými službami. Navyše má služby iba pre seniorov a občanov so zdravotným postihnutím, nemá žiadnu službu krízovej intervencie. V okrese Ilava je dostatočné zastúpenie pobytových sociálnych služieb, ale zato nízky počet komunitných služieb.

Graf č. 69

Zdroj: Ministerstvo sociálnych vecí 2015

Druh poskytovanej sociálnej služby v TSK 2014

Najrozšírenejším druhom sociálnej služby (viac ako tretina všetkých služieb) v TSK je opatrovateľská služba. V TSK je rozsiahla, ale nerovnomerne rozložená sieť sociálnych zariadení. Z pohľadu počtu miest kapacít zariadení poskytujúcich sociálne služby v okresoch na 1000 obyvateľov sú nadkapacitne vybavené okresy Považská Bystrica, Ilava a Myjava a podpriemerne okresy Prievidza, Púchov a Bánovce nad Bebravou. Najhoršie vybaveným okresom na počet kapacít na 1000 obyvateľov je okres Bánovce nad Bebravou (35 % priemeru TSK). V okrese Bánovce nad Bebravou medzi nedostatkové služby patrí zariadenie opatrovateľskej služby ako aj rehabilitačné stredisko, zariadenia podporovaného bývania, núdzové bývanie, domov na pol ceste, denné centrum, útulok a nocľaháreň. V okrese Ilava medzi nedostatkové služby patrí rehabilitačné stredisko, zariadenie podporovaného bývania, zariadenie núdzového bývania, domov na pol ceste ako aj denný stacionár a útulok. V okrese Myjava nie je zastúpené rehabilitačné stredisko, zariadenie podporovaného bývania a denný stacionár. V okrese Nové Mesto nad Váhom nie je zariadenie podporovaného bývania, domov na pol ceste, denný stacionár, denné centrum a nocľaháreň. V okrese Partizánske chýba rehabilitačné stredisko, zariadenie podporovaného bývania, domov na pol ceste, denný stacionár a nocľaháreň. V okrese Považská Bystrica medzi

nedostatkové sociálne služby patria komunitné služby ako rehabilitačné stredisko, domov na pol ceste a denný stacionár. Okres Prievidza nemá zariadenie opatrovateľskej služby, rehabilitačné stredisko a denný stacionár. Okres Púchov má nedostatok rehabilitačných stredísk, zariadení podporovaného bývania, núdzového bývania, útulok a nocľaháreň sa tam vôbec nenachádzajú. Okres Trenčín má nedostatky v komunitných sociálnych službách (rehabilitačné stredisko), domov na pol ceste a denné centrum nie sú zastúpené. Jedným z cieľom Národného akčného plánu prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb na roky 2012-2015 je deinštitucionalizácia pobytových zariadení s celoročnou formou poskytovania sociálnej služby. Cieľovou skupinou deinštitucionalizácie sociálnych služieb sú občania v ekonomicky aktívnom veku, ktorí sú celoročne obyvateľmi domovov sociálnych.

TSK ako zriaďovateľ zariadení sociálnych služieb má ďalej povinnosť dodržiavať maximálny počet prijímateľov sociálnej služby na jedného svojho zamestnanca a minimálny percentuálny podiel odborových zamestnancov na celkovom počte zamestnancov podľa zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách a povinnosť splniť do 31. 12. 2015.

Z dôvodu zvýšenia kvality a zefektívnenia pomoci prijímateľov sociálnych služieb a v súlade so zákonom o sociálnych službách TSK plánovalo rozšíriť druh poskytovaných sociálnych služieb predovšetkým o špecializované zariadenia a zariadenia podporovaného bývania. Tieto ciele TSK splnilo, pričom do budúcnosti má v pláne zriadiť ďalšie zariadenia podporovaného bývania, čím sa podporí deinštitucionalizácia sociálnych služieb. TSK musí v rámci svojho rozpočtu riešiť aktuálne havarijné stavy uvedené v prílohe tab. č. 25.

DEINŠTITUCIONALIZÁCIA (DI)

Jedným z cieľov Národného akčného plánu prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb na roky 2012-2015 je deinštitucionalizácia pobytových zariadení s celoročnou formou poskytovania sociálnej služby. Cieľovou skupinou Národného projektu Podpora procesu deinštitucionalizácie a transformácie systému sociálnych služieb sú občania v aktívnom veku, ktorým sa poskytuje celoročná forma poskytovania sociálnych služieb. V TSK je pilotným zariadením zapojeným do procesu deinštitucionalizácie Domov sociálnych služieb – Adamovské Kochanovce s domovom sociálnych služieb s kapacitou 95 prijímateľov sociálnej služby. Zamestnanci a prijímatelia sociálnej služby prechádzajú intenzívnym preškolením a zariadenie v súčasnosti vypracúva transformačný plán zariadenia, ktorý bude schvaľovať zastupiteľstvo TSK. Pri procese deinštitucionalizácie sa počíta s výraznou podporou integrovaného regionálneho operačného programu. Deinštitucionalizácia a transformácia zariadenia je procesom návratu prijímateľov sociálnych služieb k poskytovaniu sociálnych služieb čo najviac podobných bežnej rodine a komunite, aby naďalej nedochádzalo k sociálnemu vylúčeniu, bezmocnosti, pasivite a nemožnosti plnohodnotného života občanov. V súčasnosti kritériá DI spĺňa z 25-tich zariadení iba jedno sociálne zariadenie. Preto by bolo vhodné aby niektoré zariadenia prešli transformáciou. V prípade nesplnenia podmienok DI mali zariadenia aj iné možnosti v rámci transformačného procesu (napr. podporné bývanie).

V rámci integrovaného regionálneho operačného programu sa počíta aj s podporou komunitných centier v jednotlivých obciach a mestách, ako miestach prvého kontaktu pre prijímateľov sociálnych služieb. V komunálnych centrách bude prijímateľom sociálnej služby poskytnuté široké spektrum sociálnych služieb ako napríklad základné sociálne poradenstvo, opatrovatel'ská služba, požičiavanie pomôcok a pod.

ZARIADENIA SOCIÁLNOPRÁVNEJ OCHRANY DETÍ A SOCIÁLNEJ KURATELY

Celková kapacita detských domovov v TSK je 400 detí, v súčasnosti sú kapacity nedostatočné a prevláda tam nadstav!

Detské jasle sú súčasťou sociálnych služieb na podporu rodín s deťmi, ktorých poslaním je zabezpečenie starostlivosti o deti do 3 rokov. Na území TSK bolo ku koncu roka 2012 v prevádzke šesť zariadení detských jaslí, za posledných päť rokov ich počet vzrástol iba o jedno zariadenie. Dlhodobo boli v prevádzke tri zariadenia v Považskej Bystrici, jedno v Púchove a v Trenčíne. V roku 2010 pribudli detské jasle v Handlovej. V okresoch Bánovce nad Bebravou, Ilava, Myjava, Nové Mesto nad Váhom a Partizánske nie sú žiadne detské jasle. Trenčiansky kraj má najmenej takýchto zariadení zo všetkých krajov v SR (6,8 %).

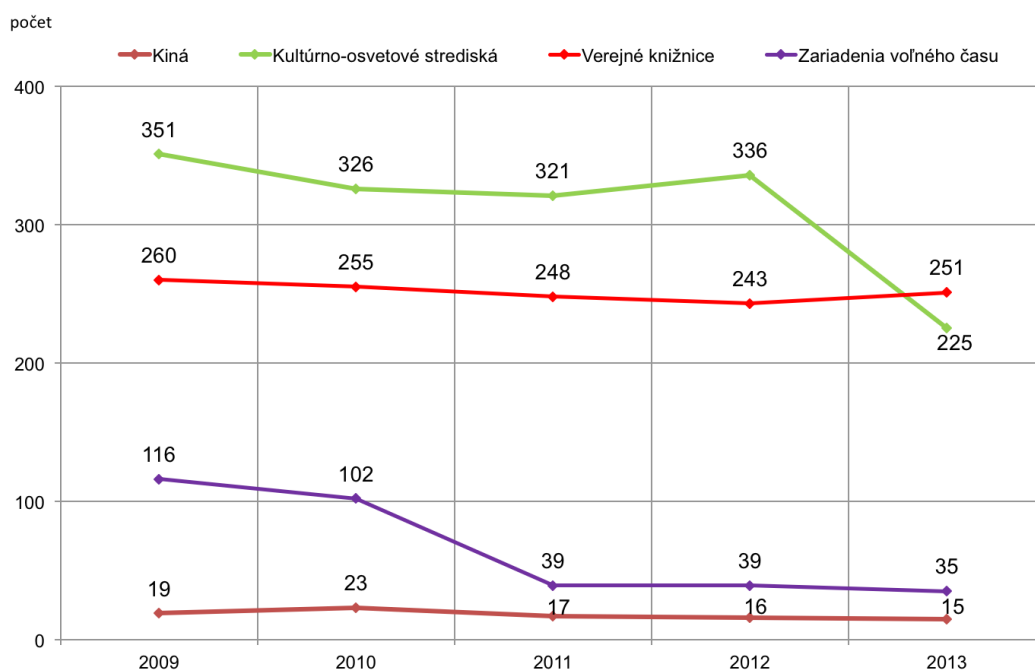
Na území TSK v súčasnosti vykonávajú opatrenia sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately traja poskytovatelia. Jeden v zriaďovateľskej pôsobnosti TSK, druhý je neverejný poskytovateľ pre výkon opatrení v krízovom stredisku a jeden poskytovateľ v resocializačnom stredisku v zmysle zákona č. 305/2005 Z.z o sociálnoprávnej ochrane detí a sociálnej kuratele a zmene a doplnení niektorých zákonov v platnom znení.

KULTÚRA

Kraj tvorí niekoľko kultúrne špecifických regiónov, centrálna časť kraja (Trenčín, Nové Mesto nad Váhom, Bánovce nad Bebravou), kultúrne osobitý okres Myjava, región Horná Nitra (Prievidza, Partizánske) a sever stredného Považia (Považská Bystrica, Púchov, Ilava). Napriek kultúrnym odlišnostiam jednotlivých územných celkov možno pokladať v podstate región za kultúrne homogénny. Bohatosť prejavov kultúry je viditeľná na rôznorodej aktivite organizácií tvoriacich inštitucionálne vybavenie kultúry v regióne. Informačné zdroje o počtoch a výkonoch kultúrnych zariadení na území kraja sa odlišujú. Nasledujúci text obsahuje informácie z rôznych uvádzaných zdrojov.

Graf č. 70
Vývoj kultúrnych zariadení v TSK (2009-2013)

Zdroj: ŠÚ SR, 2015

¹Pozn.: Vedecké knižnice zdroj neuvádza, avšak ako vedecké knižnice pôsobia knižnice v zriaďovateľskej pôsobnosti univerzít, a to Vedecká knižnica Trenčianskej univerzity A. Dubčeka v Trenčíne, Vedecká knižnica City University v Trenčíne, Vedecká lekárska knižnica vo Fakultnej nemocnici v Trenčíne a Knižnica Vysoké školy manažmentu v Trenčíne.

² Pozn.: Verejné knižnice vrátane pobočiek

V rámci územia TSK pôsobia štyri galérie, ktoré uvádza nasledujúca tabuľka, vrátane sídla, registračného čísla MK SR, zriaďovateľa a dátumu zriadenia.

Tab. č. 23 Galérie na území TSK

Galéria Petra Matejku	Nové Mesto nad Váhom	RG 25/2004	3. 2. 2004	obecná
Galéria Miloša Alexandra Bazovského v Trenčíne	Trenčín	RG 02/98	31. 7. 1998	TSK
Mestská galéria v Trenčíne	Trenčín	-	-	
MG ART	Považská Bystrica	-		TSK

Pozn.: RG – registračné číslo, dátum označuje dátum zriadenia múzea, - galéria nie je evidovaná v uvedenom zdroji. Zdroj: MK SR, 2015

Tab. č. 24 Múzeá na území TSK podľa zriaďovateľa

Trenčianske múzeum v Trenčíne	TN	RM 17/98	31.7.1998	TSK
Vlastivedné múzeum v PB	PB	RM 18/98	31.7.1998	TSK
Hornonitrianske múzeum v Prievidzi	PR	RM 19/98	31. 2. 1998	TSK
Uhrovské múzeum	Uhrovec	RM 79/2004	2.11.2004	obec

Pozn.: RM – registračné číslo, dátum označuje dátum zriadenia múzea Zdroj: MK SR, máj 2015

Tab. č. 25 Zoznam ďalších kultúrnych inštitúcií na území TSK

Múzeá
Archeologické múzeum púchovskej kultúry, múzeum, Púchov
Draškovičov kaštieľ, múzeum, Čachtice
Gazdovský dvor, múzeum, Turá Lúka
Kúria Ambrovec, múzeum, Beckov
Mestské múzeum, múzeum, Stará Turá
Mohyla a expozícia múzeum, Očkov
Múzeum Dominika Tatarku, múzeum, Plevník-Drienové
Múzeum kolies ETOP, múzeum, Púchov
Múzeum M.R.Štefánika SNP-MSNR Košariská, múzeum, Košariská
Múzeum praveku Slovenska, múzeum, Bojnice
Múzeum slovenských národných rád SNM, múzeum, Myjava
Park miniatúr múzeum, Podolie
Podjavorinské múzeum, múzeum, Nové Mesto nad Váhom
Sklený sen, múzeum, Valaská Belá
Múzeum A.S. Puškina, múzeum, Brodzany
Slovenské sklárske múzeum, múzeum, Lednické Rovne
SNM - Múzeum Bojnice - Bojnický zámok, múzeum, Bojnice
Súkromné filatelisticko-poštové múzeum, múzeum, Plevník-Drienové
Súkromné múzeum archeológie, numizmatiky a ľudových predmetov, múzeum, Považská Teplá
Mestské múzeum Nemšová
Múzeum regiónu Bielych Karpát v Bohuniciach
Železničné múzeum, múzeum, Stará Turá
Dubnické múzeum, Dubnica nad Váhom

Zdroj: (www.tsk.sk, 2015)

Tab. č. 26 Zoznam ďalších kultúrnych inštitúcií na území TSK

Pamätné domy a izby
Dom Zemianskeho rodu Turčániovcov, pamätný dom, Plevník-Drienové
Drevená škola - spisovateľ Peter Jilemnický, pamätná izba, Kostolec
Pamätná izba Jána Čieteka Smreka, pamätná izba, Melčice-Lieskové
Pamätná izba Ľudmily Podjavorinskej, pamätná izba, Bzince pod Javorinou
Pamätná izba Dušana S. Jurkoviča, Brezová pod Bradlom
Rodný dom Ľ. Štúra a A. Dubčeka, rodný dom, Uhrovec
Rodný dom Samuela Štúra, rodný dom, Lubina
Roľnícky dom, roľnícky dom, Pobedim

Na území TSK sa nachádza celkovo spolu 46 muzeálnych expozícií, z toho 6 expozícií SNM (MK SR), 1 expozícia špecializovaného múzea s celoslovenskou pôsobnosťou, 21 expozícií regionálnych múzeí (TSK), 17 expozícií obecných múzeí a 1 expozícia súkromného múzea. Iné údaje obsahuje nasledujúci zdroj, ktorý uvádza aj vybrané výkonnové ukazovatele múzeí a galérií v TSK.

Tab. č.27 Vybrané údaje za oblasť kultúry v roku 2013

	Expozície múzeí (počet)	Realizované výstavy múzeí	Návštevníci múzeí	Expozície galérií	Realizované výstavy galérií	Zbierkové predmety galérií (ks)
SR	518	1 310	3 531 336	74	173 603	173 603
TSK	25	56	287 596	3	32	5 019

Zdroj: Štatistická ročenka regiónov Slovenska 2014, ŠÚ SR

Na území TSK podľa tohto informačného zdroja každoročne klesal počet expozícií múzeí (rok 2009 31), každoročný pokles zaznamenal aj počet realizovaných výstav múzeí (84 v roku 2009), podobne sa to týka aj počtu návštevníkov múzeí (rok 2009 314 070 návštevníkov). Počet expozícií galérií sa nezmenil, zostal na úrovni troch (tento počet patrí k najnižším v rámci Slovenska za kraj, je za Trnavským a Banskobystrickým krajom s piatimi expozíciami galérií), počet realizovaných výstav galérií klesol (rok 2009 41), počet zbierkových predmetov galérií mierne stúpol (rok 2009 4 948), patrí však k najnižším v porovnaní s ostatnými krajmi (pred TSK je Prešovský kraj s počtom zhruba 7,1 tis. kusov). Celkovo navštívilo galérie TSK spolu 11 576 návštevníkov. Podľa dokumentu Správa o kreatívnom priemysle v SR, MK SR, 2014 na území TSK bolo v r. 2012 10 múzeí s počtom návštevníkov na výstavách a expozíciách 444 159, v rámci 3 evidovaných galérií bol dosiahnutý počet návštevníkov na výstavách a expozíciách 12 608 návštevníkov. Národné osvetové centrum eviduje nasledovné osvetové strediská Trenčianskeho kraja (zdroj: Národné osvetové centrum, 2015): Centrum tradičnej kultúry v Myjave (www.ctkmyjava.sk) pôsobiace najmä pre mikroregión Myjava s krajskou pôsobnosťou v oblasti tradičnej ľudovej kultúry, Považské osvetové stredisko v Považskej Bystrici (www.pospb.sk) pre mikroregióny Ilava, Považská Bystrica, Regionálne kultúrne centrum v Prievidzi (Chyba! Odkaz nie je platný.) pre mikroregióny Partizánske a Prievidza, Trenčianske osvetové stredisko v Trenčíne (www.tnos.sk), najmä pre mikroregióny Trenčín, Nové Mesto nad Váhom, Bánovce nad Bebravou. Okrem toho na území TSK pôsobí Hvezdáreň v Partizánskom, Malé Bielice. Na stránkach týchto organizácií sa nachádzajú kalendáre podujatí na aktuálny rok. V zriaďovateľskej pôsobnosti obcí pôsobí na území kraja okrem toho 239 mestských a obecných osvetových stredísk a 57 iných osvetových zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti iných právnických a fyzických osôb (zdroj: Analýza sociálno-ekonomickej situácie TSK, TSK, február 2015). Súčasťou inštitucionálneho vybavenia kultúry sú aj knižnice. V zriaďovateľskej pôsobnosti TSK sú nasledovné knižnice - Hornonitrianska knižnica Prievidzi, Považská knižnica v Považskej Bystrici, Verejná knižnica Michala Rešetku v Trenčíne (VKMR v Trenčíne). V zriaďovateľskej pôsobnosti vysokého školstva pôsobia 2 knižnice, a to Univerzitná knižnica Trenčianskej univerzity A. Dubčeka v Trenčíne a Knižnica Vysokej školy manažmentu v Trenčíne. V kraji pôsobia obecné knižnice v zriaďovateľskej pôsobnosti obcí, a to 233 knižníc so 14 pobočkami a obecné knižnice včlenené pod právnické osoby iné ako obec - 8 knižníc s 3 pobočkami, 9 mestských knižníc so 4 pobočkami v zriaďovateľskej pôsobnosti obcí a 7 mestských knižníc s 3 pobočkami, ktoré sú včlenené pod právnické osoby iné ako obec. 13 obecných knižníc

pôsobí s profesionálnymi pracovníkmi a 4 pobočkami, 211 obecných knižníc pôsobí s neprofesionálnymi pracovníkmi a 6 pobočkami a 1 knižnica je včlenená pod právnickú osobu inú ako obec. Okrem toho pôsobia v kraji školské knižnice v zriaďovateľskej pôsobnosti obcí a TSK. Celkovo sa nachádza v kraji 244 verejných knižníc s 24 pobočkami. Zoznam všetkých knižníc obsahuje register Ministerstva kultúry SR. ŠÚ SR uvádza za rok 2013 -203 knižníc (rok 2009 -230 knižníc s každoročným poklesom do roku 2013) so zhruba 1,8 mil. výpožičkami a 52 572 aktívnymi používateľmi, pričom celkové náklady na nákup knižničného fondu dosiahli výšku 164 519 eur (rok 2009 v hodnote 193 616 eur, pričom pokles výdavkov bol aj na úrovni celej SR, priemerne na kraj v SR knižnice investovali 175 591 eur). Iné údaje uvádza Správa o kreatívnom priemysle v SR, MK SR, 2014, podľa ktorej na území TSK bolo v r. 2012 v rámci 221 fungujúcich knižníc 84 295 aktívnych používateľov knižníc. TSK má vytvorený regionálny knižničný informačný systém, ktorý eviduje články, audiovizuálne médiá, brožúry, elektronické zdroje, hudobniny, knihy, kartografické dokumenty a periodiká, ktoré sa nachádzajú v kultúrnych zariadeniach v zriaďovateľskej pôsobnosti Trenčianskeho samosprávneho kraja. Systém poskytuje on-line katalóg dokumentov v jednotlivých zariadeniach ako aj súborný katalóg dokumentov vo všetkých zariadeniach. V Trenčíne sa nachádza pobočka Štátneho archívu (<http://www.minv.sk/?pobocka-trencin>), ktorá spravuje 750 archívnych fondov a zbierok v celkovom rozsahu 4 771 bm z rokov (1000) 1318 – 2014. Z 276 obcí Trenčianskeho samosprávneho kraja 246 obcí a 6 miestnych častí (t. j. 88,2 %) má obecné symboly (erb, pečať, vlajka) schválené Heraldickým registrom SR. Obce v TSK vydávajú spolu 65 obecných periodických tlačí, z toho 5 reklamných, ktoré sú registrované v centrálnom registri periodických tlačí vedenom MK SR. Všetkých 276 obcí z bezpečnostných dôvodov prevádzkuje obecný rozhlas. Pravidelné regionálne televízne vysielanie je zabezpečené v Trenčíne, Bánovciach nad Bebravou, Považskej Bystrici a v Prievidzi. Na území TSK je zaregistrovaných spolu 34 neziskových organizácií, ktoré vykonávajú činnosť v oblasti rozvoja a ochrany duchovných a kultúrnych hodnôt a 2 nadácie, pôsobiace v tejto oblasti. (Zdroj: Analýza sociálno-ekonomickej situácie TSK a návrhy na zlepšenie v sociálnej a hospodárskej oblasti, február 2015, s. 52, Správa o stave kreatívneho priemyslu v SR, MK SR, 2014). Zoznam organizácií na území TSK (záujmové združenia, občianske združenia, nadácie a neziskové organizácie), ktoré uvádzajú podľa registra MV SR ako svoju hlavnú činnosť aktivity v rámci SK NACE – sekcia R – Umenie, zábava a rekreácia (scénické umenie, podporné činnosti súvisiace so scénickým umením, umelecká tvorba, prevádzka kultúrnych zariadení, činnosti knižníc a archívov, činnosť múzeí, prevádzka historických pamiatok a budov a podobných turistických zaujímavostí, činnosti botanických a zoológických záhrad a prírodných rezervácií) podľa informácií ŠÚ SR uvádza príloha K-2.

V TSK pôsobí jedno kamenné divadlo - Mestské divadlo v Púchove, žiaden profesionálny operný alebo baletný súbor, ani jedno profesionálne zoskupenie vážnej hudby - filharmónia, komorný orchester, zbor (výnimkou sú amatérske ochotnícke divadelné, folklórne, hudobné aktivity na úrovni miestnych samospráv alebo združení fyzických a právnických osôb). V okresných mestách pôsobí podľa evidencie Národného osvetového centra 20 divadelných súborov. Súborový záujmovej umeleckej činnosti sa zapájajú do aktivít a projektov Národného osvetového centra, ktoré prezentuje aj množstvo podujatí záujmovej umeleckej činnosti na území TSK.

Tabuľka č. 28 Divadelné súbory v okresných mestách TSK

NÁZOV	MESTO	VEK. SKUPINA	ČINNOSŤ
Malá múza, divadelný súbor	Ilava	mládež	Činoherné
Pod vežou, divadelný súbor	Ilava	dospelí	Činoherné
Detský divadelný súbor pri MŠ	Bánovce nad Bebravou	deti (do 15 r)	Činoherné, hudobné, bábkové
Pegas, detský divadelný súbor	Bánovce nad Bebravou	deti (do 15 r)	Činoherné
Style, Tanečné divadlo	Bánovce nad Bebravou	mládež	Tanečné
Divadlo Korbáč	Myjava	deti a mládež	Činoherné
Detský divadelný súbor Prvosienka	Partizánske	deti (do 15 r)	Činoherné
Divadelné združenie Partizánske	Partizánske	dospelí	Činoherné
Divadlo Šesť pé	Partizánske	mládež	Činoherné
Detské divadelné štúdio Ochotníček	Púchov	deti a mládež	Činoherné
Divadlo A DOSŤ!	Púchov	dospelí	Činoherné
Divadlo D121	Púchov	dospelí	Bábkové
Divadlo M	Púchov	dospelí	Činoherné
Detský divadelný súbor DOMINO	Považská Bystrica	deti (do 15 r)	Činoherné, hudobné
Detský divadelný súbor IMRO	Považská Bystrica	deti a mládež	Činoherné
Lenka Kohútová	Prievidza	mládež	Bábkové
Stála divadelná ochotnícka scéna - súbor Javorina, súbor dospelý	Nové Mesto nad Váhom	dospelí	Činoherné
Stála divadelná ochotnícka scéna - Javorinčatá, detský súbor	Nové Mesto nad Váhom	deti (do 15 r)	Činoherné
Stála divadelná ochotnícka scéna - Mládežnícky súbor - Javorinka,	Nové Mesto nad Váhom	mládež	Činoherné
Divadlo A a Divadlo Shanti*	Prievidza	dospelí	Činoherné
Divadelné združenie Partizánske* Divadlo mladých 6P*	Partizánske	dospelí	Činoherné
Divadlo pri kolkárni*	Handlová	dospelí	Činoherné
DDS Atelier SZUŠ* DDS ZUŠ	Partizánske	deti a mládež	Činoherné
DDS Babland*	Lehota pod Vtáčnikom	deti (do 15 r)	Činoherné
DDS pri ZUŠ*	Handlová	deti a mládež	Činoherné
HLUČNÉ TICHŮ*	Chynorany	deti a mládež	Činoherné
Divadlo Zicherka	Prievidza	deti a mládež	Činoherné

Zdroj: Národné osvetové centrum, www.nocka.sk, 2015 * doplnené

Dramatické – scénické umenie je organizované a realizované hlavne prostredníctvom občianskych združení. Divadelné, tanečné a folklórne predstavenia sa pripravujú a realizujú v rámci stávajúcich kultúrnych zariadení (mestské kultúrne strediská, kultúrne domy, súkromné priestory určené pre produkciu, školské zariadenia a pod.), ktoré disponujú zodpovedajúcim technickým vybavením a zázemím. V rámci literárnej tvorby v TSK pôsobí viacero literárnych formálnych zoskupení, ktoré fungujú najmä v rámci knižníc v regióne. V súčasnosti sú aktívne štyri literárne kluby v Novom Meste nad Váhom, Trenčíne, Považskej Bystrici a Prievidzi. Databáza mladých autorov Národného osvetového centra eviduje viacero mladých autorov z TSK.

(<http://www.nocka.sk/databazy/mladi-autori>).

V regióne pôsobí množstvo umeleckých telies, medzi najvýznamnejšie patria Komorný orchester mesta Trenčín, Trenčiansky spevácky zbor, Spevácky zbor ZVON, Spevácky zbor Piaristického gymnázia J. Branického, Cirkevný zbor pri Farskom kostole.

TSK je typický uchovávaním tradičnej kultúry. V tejto oblasti sa angažujú najmä folklórne súbory, ktoré patria medzi najstaršie a najvyspelejšie súbory na Slovensku. Medzi najvýznamnejšie folklórne súbory patria Trenčan (Trenčín), Družba (Trenčín), Vršatec (Dubnica nad Váhom), Mladosť (Dubnica nad Váhom), KOPANIČIAR (Myjava), KÝČER (Turá Lúka), POVAŽAN (Považská Bystrica), Váh (Púchov), VTÁČNIK (Prievidza), JÁNOŠÍK (Partizánske), LUBENÁ, HÁJIČEK (Chrenovec – Brusno), MALÝ VTÁČNIK (Prievidza) a množstvo ďalších. Z detských folklórnych súborov medzi najvýznamnejšie patria Radosť, Kornička, Brezinka, Iskerka, Rosenka a ďalšie. TSK má rozvinuté aj tradičné remeselníctvo (najmä v čipkárstve, košíkárstve, rezbárstve a výrobe kraslíc), pôsobí tu 207 remeselných výrobcov v 29-tich remeselných skupinách. Veľkú tradíciu tu má aj sklársky priemysel (obec Lednické Rovne).

Na území TSK sa nachádza 1 099 nehnuteľných kultúrnych pamiatok vo vlastníctve samosprávy, cirkvi alebo cirkevných organizácií alebo iných súkromných osôb, resp. u niektorých pamiatok sú nevysporiadané vlastnícke vzťahy. Zoznam nehnuteľných kultúrnych pamiatok uvádza príloha K-1 (zdroj: Pamiatkový úrad SR, stav k 1.1.2014), príloha uvádza aj stav kultúrnych pamiatok a vlastníctvo kultúrnej pamiatky. Na území TSK sa nachádza mestská pamiatková rezervácia v meste Trenčín a pamiatkové zóny v Novom Meste n/Váhom, Beckove, Nitrianskom Pravne, Bojniciach a v Lazanoch. Evidencia kultúrnych pamiatok na území TSK spadá pod pôsobnosť Krajského pamiatkového úradu v Trenčíne, ktorý uvádza zásady ochrany, obnovy a prezentácie hodnôt týchto území v rôznych dokumentoch textového, mapového a fotografického charakteru. (<https://www.pamiatky.sk>) Významné prvky nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska sú zapísané do Reprezentatívneho zoznamu vedeného Centrom pre tradičnú kultúru, z územia TSK nie je žiadny zápis (Centrum pre tradičnú kultúru, www.ludovakultura.sk). Centrum vedie aj zoznamy folklórnych súborov, folklórnych skupín a ľudových hudieb, ako aj výrobcov tradičných ľudových výrobkov a zoznam podujatí podľa mesiacov. V regióne sa každoročne organizuje množstvo kultúrno-spoločenských podujatí. Z festivalov je najvýznamnejší Medzinárodný folklórny festival Myjava, ale aj Podjavorinské folklórne slávnosti (Lubina a Bzince p. J.). Hornonitrianske folklórne slávnosti v Prievidzi, Marikovské folklórne slávnosti (Horná Mariková), Kopaničiarske slávnosti Starý Hrozenkov. Medzi najvýznamnejšie podujatia v regióne patria Oslavy výročia M. R. Štefánika na Bradle. Medzi najvýznamnejšie hudobné podujatia patrí festival hudby Bažant Pohoda (multižánrové podujatie), Trenčianska hudobná jar (vážna hudba), Trenčiansky jazzový festival (jazz), festival dychových

orchestrov Pádivého Trenčín V rámci scénického umenia ide najmä o medzinárodný filmový festival ART FILM FEST a Festival francúzskych filmov v Trenčíne. Medzi významnejší divadelný festival realizovaný na území kraja patrí medzinárodný festival monodrámy s názvom „Sám na javisku“ (združenie „Kolomaž“, Trenčín). Tradičnú kultúru podporujú mnohé organizované jarmoky v mnohých mestách kraja, košovky (najmä oblasť Myjavu a Starej Turej), dožinky (Turá Lúka), Medzinárodné stretnutie košíkárov (Rudník). Každoročne v septembri sa koná Považskobystrický jarmok, ktorý je významnou kultúrno-spoločenskou akciou.

Oblasť kultúry je priamo prepojená s ďalšími oblasťami sociálno-ekonomického života regiónu, najmä s cestovným ruchom, kreatívnym a zábavným priemyslom a veľký význam má aj v súvislosti s rozvojom striebornej ekonomiky. Kultúra generuje nielen sociálne, ale aj ekonomické efekty, kultúrny priemysel je stále viac pokladaný za významný faktor rozvoja regionálnej ekonomiky opierajúc sa o endogénny potenciál územia. Aktuálnymi výzvami v tejto oblasti je zvyšovanie kvality a profesionality ľudských zdrojov a oblasť implementácie moderných technológií v oblasti kultúry v súlade s aspektmi znalostnej spoločnosti. Kultúrny a kreatívny priemysel sa na území TSK môže oprieť o širokú sieť kultúrnych zariadení. V súvislosti so vzdelávaním v oblasti kultúry na území kraja nepôsobí ani jedna vyššia umelecká škola – konzervatórium a akadémia umení. Umelecké vzdelávanie zabezpečujú základné umelecké školy v zriaďovateľskej pôsobnosti obcí alebo súkromných osôb (kraj disponuje pomerne širokou sieťou týchto zariadení), Stredná umelecká škola v Trenčíne, ktorá je v zriaďovateľskej pôsobnosti TSK. Táto škola sa špecializuje na dizajn - priemyselný dizajn, animovaná tvorba, propagačné výtvarníctvo, propagačná grafika, scénická kostýmová tvorba, reklamná tvorba, dizajn exteriéru, fotografický dizajn, odevný dizajn, dizajn interiéru. Významnými v súvislosti s kultúrnym a kreatívnym priemyslom sú tiež Stredná odborná škola sklárska Lednické Rovne, Stredná odborná škola Pruské a Spojená škola Partizánske vzhľadom na ich špecifické zameranie, ale aj ďalšie stredné školy zamerané na spracovanie dreva, nábytkársku výrobu, grafiku digitálnych médií, podnikanie v remeslách a službách, aj na sadovníctvo a krajinársku tvorbu. Žiadna z vysokých škôl sa zameraním študijných programov neorientuje na oblasti súvisiace s kreatívnym priemyslom, určité aktivity sú zatiaľ na projektovej úrovni (v roku 2012 Trenčianska univerzita A. Dubčeka v Trenčíne a Univerzita Tomáše Bati v Zlíne usporiadali v Trenčíne medzinárodnú konferenciu s názvom Ľudské zdroje a kreatívny priemysel, ktorá bola organizovaná v rámci cezhraničného projektu „Cezhraničná klastrová iniciatíva pre rozvoj kreatívneho priemyslu“). Vzhľadom na odvetvové zameranie priemyslu TSK, kreatívny priemysel má veľmi dobré zázemie najmä v textilnom a odevnom priemysle a sklárskom priemysle, cestovnom ruchu, kovospracujúcom priemysle, kožiarskom a drevárskom spracovateľskom priemysle, príp. ďalších. Historická tradícia rozvoja módného priemyslu v TSK napriek absencii vysokoškolského štúdia v tejto oblasti dáva predpoklad rozvoja kreatívneho priemyslu spojeného s obuvníckym a textilným priemyslom. Rozvoj elektrotechnického a kovoobrábacieho priemyslu vytvára predpoklad pre generovanie dopytu priemyslu po službách v oblasti dizajnu, módného a nábytkárskeho dizajnu. Analýza európskeho indexu kreativity (index zachytáva 5 oblastí – ľudský kapitál, technológie, inštitucionálne prostredie, sociálne prostredie, otvorenosť a diverzitu) ilustruje, že relatívne najsilnejšou stránkou Trenčianskeho samosprávneho kraja sú oblasti technológií a regulačných opatrení na podporu kreativity (celkový index je 0,238). Vo

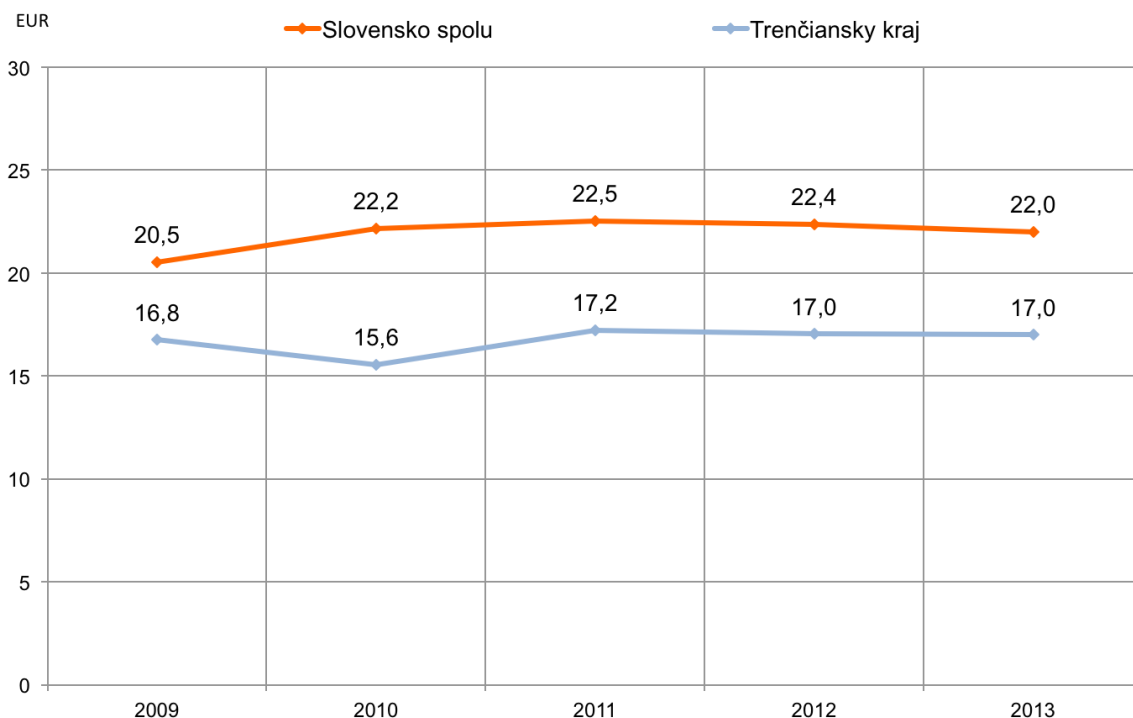
všetkých ostatných ukazovateľoch však dosahuje, v porovnaní s inými krajinami, podpriemerné hodnoty (Správa o kreatívnom priemysle v SR, MK SR, 2014).

Výdavky domácností v TSK sa pohybujú za oblasť rekreácie a kultúry podľa Štatistiky rodinných účtov pod úrovňou slovenského priemeru, avšak okrem Bratislavského kraja (40 eur) všetky ostatné kraje dosahujú nižšiu úroveň ako TSK (najmenej Banskobystrický kraj 17 eur). (TSK Graf č. 71)

Graf č. 71

Zdroj: ŠÚ SR, 2015

Vývoj výdavkov domácností na rekreáciu a kultúru v eur na osobu a mesiac TSK (2009-2013)

Na úrade samosprávneho kraja sa zaoberá oblasťou kultúry odbor kultúry a v rámci TSK pracuje komisia školstva, kultúry, mládeže a športu. V rámci rozpočtu úradu TSK je vymedzený Program 9: Kultúra, ktorý pracuje zhruba s rozpočtom 3 588 191 eur (2014) a plánovaný rozpočet na ďalšie roky je 3 648 760 eur (2015) a 3 745 000 eur (2016) – zdroj: Záverečný účet TSK za rok 2014, schválený uznesením č.266/2015 zo dňa 18.5.2015. Na zabezpečenie programu Kultúra Trenčiansky samosprávny kraj financuje nasledovné podprogramy: Knižnice, Múzea, Galéria, Osvetové strediská, Hvezdáreň a Podpora regionálnych aktivít v oblasti kultúry. Program Kultúra má v rámci rozpočtu úradu samosprávneho kraja 2,21 %-ný podiel na čerpaní rozpočtu.

TSK nemá v súčasnosti vypracovanú koncepciu rozvoja kultúry na roky 2014 – 2020, oficiálne prijatá nebola ani vypracovaná Koncepcia kultúry za predchádzajúce obdobie 2007- 2013. Trenčiansky samosprávny kraj nemá dokument, v ktorom by bola špecificky riešená jedna z podporovaných oblastí v novom rozpočtovom období 2014 – 2020, a to oblasť kreatívneho priemyslu.

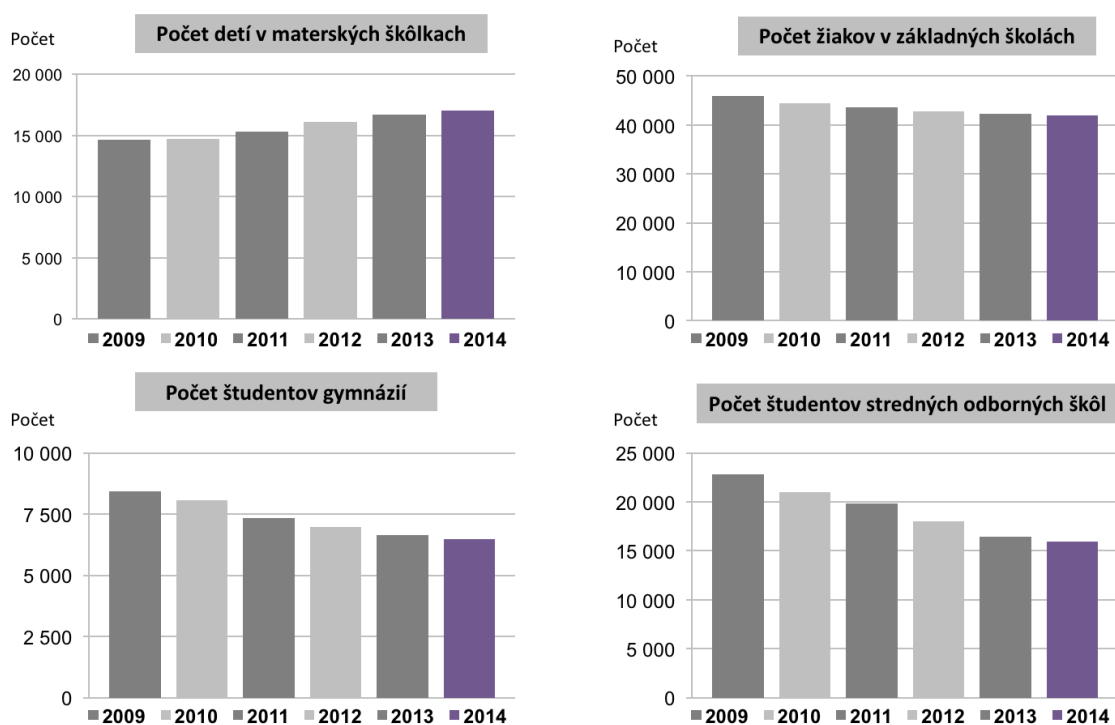
ŠKOLSTVO

Školstvo v TSK čakajú v najbližšom období kvantitatívne zmeny, ktoré sú zapríčinené demografickými zmenami*. Očakáva sa pokračujúci pokles žiakov stredných škôl a nárast žiakov základných škôl a materských škôl. Do prvého ročníka základných škôl nastupujú deti vo veku šesť rokov. Ich počet na Slovensku klesal priemerným tempom 3 % ročne od roku 2000 do roku 2008. Zmena nastala od roku 2009 a podľa novej prognózy má pokračovať do roku 2017 priemerným tempom percento ročne. V nasledujúcom období by mal počet šesťročných detí klesať až do roku 2025. Úroveň vzdelania v TSK je uvedená v prílohe č. Tab 34

Graf č. 72

Vývoj ukazovateľov školstva v TSK (2009-2014)

Zdroj: ŠÚ SR, 2015 vlastné spracovanie

MATERSKÉ ŠKOLY (MŠ)

Predprimárne vzdelávanie je poskytované deťom vo veku od 3 do 5 rokov. V TSK je tento druh vzdelávania zabezpečovaný materskými školami. V súčasnosti (k 31.12. 2014) na území TSK je zriadených 281 materských škôl (269 štátnych, 7 súkromných a 5 cirkevných) do ktorých bolo zapísaných 17 062 detí. Pomer detí MŠ „Hrubá zaškolenosť“ sa od roku 2000 v kraji menil, najnižšie hodnoty boli v rokoch 2008 až 2012 (minimum bolo 96,1 % v roku 2010). V súčasnosti (2014) je Hrubá zaškolenosť na úrovni 101,3 %, tento údaj je ale skresľujúci, nakoľko v MŠ sa nachádzajú aj 6-ročné deti (odklad školskej dochádzky). V súčasnosti sú existujúce triedy maximálne vyťažené a počet nevybavených žiadostí sa zvýšil o 301 (696 nevybavených žiadostí v roku 2014). V súčasnosti je v triedach MŠ (2014) v priemere 20,8 detí a odhad do roku 2016 je 35 detí na triedu.

Tabuľka č. 29 Vývoj počtu detí v okresoch TSK

MATERSKÉ ŠKOLY	2009	2010	2011	2012	2013	2014	NÁRAST 2009/2014
Bánovce nad Bebravou	1002	995	1039	1086	1153	1167	165
Ilava	1462	1467	1550	1590	1655	1736	274
Myjava	693	682	734	759	781	765	72
Nové Mesto nad Váhom	1582	1606	1646	1808	1859	1921	339
Partizánske	1080	1109	1122	1211	1234	1270	190
Považská Bystrica	1486	1510	1641	1716	1811	1822	336
Prievidza	3057	3087	3306	3439	3580	3615	558
Púchov	1214	1171	1187	1226	1283	1318	104
Trenčín	3083	3089	3116	3272	3323	3448	365
TSK	14659	14716	15341	16107	16679	17062	2403

ZDROJ: CVTI SR

ZÁKLADNÉ VZDELÁVANIE (ZŠ)

V kraji je celkovo 195 základných škôl (z toho 184 štátnych, 3 súkromné a 8 cirkevných), v ktorých je 42 036 žiakov v 2 262 triedach. Najviac ZŠ je v okrese Prievidza (41), v ktorých je spolu 9 258 žiakov v 504 triedach a v okrese Trenčín (37), v ktorých je spolu 8 418 žiakov v 436 triedach. Demografický vývoj spôsobil v rokoch 2010 - 2014 zníženie počtu žiakov (-2 391) a počtu tried o 81. V nasledujúcich rokoch sa vplyvom nárastu populácie 3 - 5-ročných detí predpokladá zvýšenie počtu žiakov ZŠ.

Tabuľka č. 30 Počty okresov základné školy 2014 - ZDROJ: CVTI SR

ZÁKLADNÉ ŠKOLY	ŽIACI	TRIEDY	ŠKOLY
Bánovce nad Bebravou	2765	150	11
Ilava	4180	211	19
Myjava	1767	98	12
Nové Mesto nad Váhom	4484	247	22
Partizánske	3083	173	15
Považská Bystrica	4620	256	21
Prievidza	9258	504	41
Púchov	3461	187	17
Trenčín	8418	436	37
Trenčiansky kraj	42036	2262	195

ZŠ v TSK využívali v šk. roku 2014/2015 spolu 3 397 učební (z toho 985 odborných), z ktorých značná časť nevyhovuje hygienickým požiadavkám, učebne prírodovedných, jazykových a technických predmetov sú nedostatočne vybavené, čo sa odráža aj na testovaní žiakov. Žiaci ZŠ disponujú nízkou jazykovou, čitateľskou a prírodovednou gramotnosťou. Z hľadiska veľkosti škôl dosahujú z matematiky štatisticky významné

lepšie výsledky veľké školy s počtom žiakov v 9. ročníku nad 82 v porovnaní so školami s počtom do 37 žiakov.

STREDNÉ ŠKOLSTVO

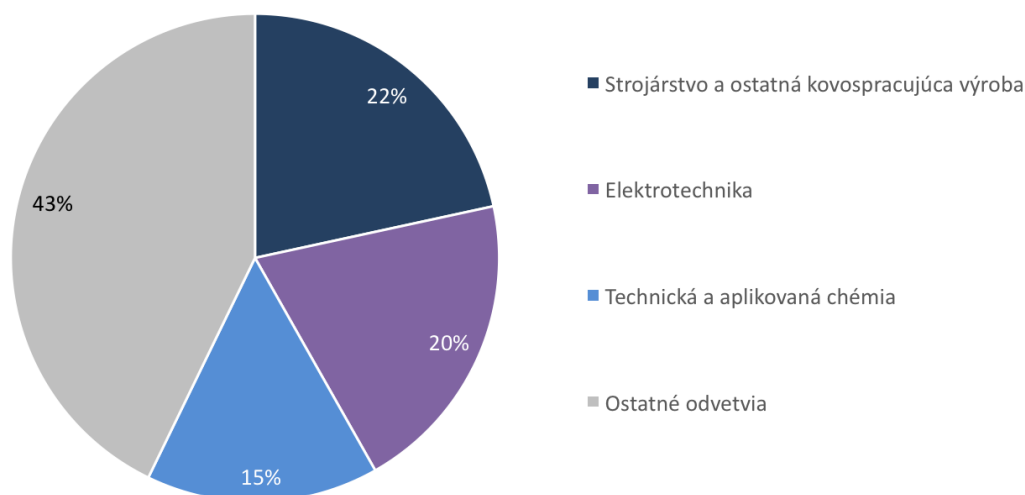
Štruktúra stredných škôl prešla optimalizáciou a je tvorená 16 gymnáziami a 42 odbornými strednými školami, na ktorých študovalo 16 511 študentov. Reorganizácia v školskom roku 2015/2016 znížila počet tried gymnázií, obchodných akadémií (podľa metodiky v skupinách odborov 79, 63 a 64) a následne posilnila počty tried technických odborov na stredných odborných školách. Z gymnázií (16) v TSK je 11 v zriaďovateľskej pôsobnosti kraja, 3 súkromné, 1 cirkevné a 1 v zriaďovateľskej pôsobnosti Okresného úradu. Zo stredných odborných škôl (42) je 31 v zriaďovateľskej pôsobnosti kraja, 5 súkromných, 5 cirkevných a 2 v zriaďovateľskej pôsobnosti Okresného úradu.

Priemerná miera nezamestnanosti absolventov stredných škôl v územnej pôsobnosti TSK za obdobie september 2014 bola na úrovni 16,42 %, pričom priemerná miera nezamestnanosti u absolventov SOŠ bola na úrovni 20,19 %. Problémom vysokej miery absolventskej nezamestnanosti absolventov stredných odborných škôl je, že po skončení štúdia idú na trh práce bez dostatočnej, alebo žiadnej praxe, kým študenti stredných škôl pokračujú v ďalšom štúdiu. Na zabezpečenie efektívneho rozvoja vzdelávania stredného odborného školstva v TSK bola spracovaná Analýza potrieb študijných a učebných odborov v TSK, ktorá hodnotí potenciál jednotlivých odborov z viacerých pohľadov. Podľa výsledkov analýzy podiel najväčších zamestnávateľov (250) absolventov stredného odborného školstva:

Graf č. 73

Najväčší zamestnávatelia absolventov stredného odborného školstva v TSK

Zdroj: CVTI SR, 2015 vlastné pozorovanie

Strojárstvo a ostatná kovospracujúca výroba 21,60 %, elektrotechnika 20,17 %, technická a aplikovaná chémia 15,37 %, polygrafia a médiá 0,12 %, spracúvanie dreva 0,93 %. Na základe predmetnej analýzy hodnotenia expertov boli na stredných odborných školách v TSK najpriaznivejšie hodnotené odbory: mechatronika, mechanik číslicovo riadených strojov, elektrotechnika-elektronické zariadenia, informačné a sieťové technológie, výroba konfekcie, výroba obuvi.

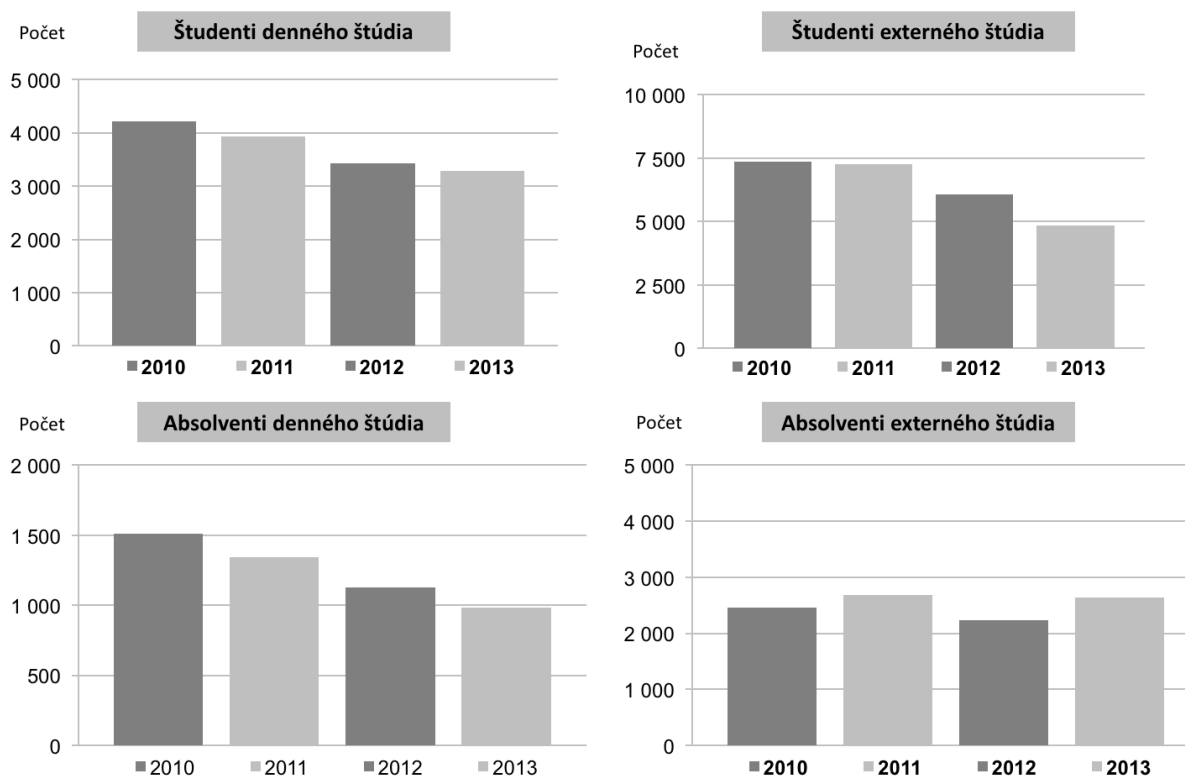
VYSOKÉ ŠKOLSTVO

V trenčianskom kraji pôsobia tri vysoké školy a sedem detašovaných pracovísk iných fakúlt vysokých škôl. TSK má najmladšiu univerzitu na Slovensku pomenovanú po Alexandrovi Dubčekovi. Základné údaje vývoja vysokého školstva sú uvedené v nasledujúcich grafoch:

Graf č. 74

Vývoj ukazovateľov vysokého školstva

Zdroj: ŠÚ SR, 2015 vlastné spracovanie

Trenčianska univerzita Alexandra Dubčeka v Trenčíne:

TnUAD bola založená 1.7.1997 rozhodnutím Národnej rady SR - Zákomom o zriadení Trenčianskej univerzity ako štátna vysoká škola. Patrí medzi najmladšie univerzity v Slovenskej republike. Pred vznikom univerzity v meste Trenčín a v trenčianskom regióne pôsobilo niekoľko detašovaných pracovísk iných slovenských vysokých škôl. Trenčiansky kraj bol posledným v rámci Slovenska, ktorý nemal vysokú školu. Okrem celoštátnej potreby rozširovania možnosti vysokoškolského štúdia a zvyšovania počtu študujúcich na vysokých školách, vznik samostatnej univerzity v trenčianskom regióne bol vyvolaný najmä vysokou koncentráciou strojárskeho, elektrotechnického a spotrebného priemyslu, významných výskumno-vývojových a projektových organizácií,

sociálnych, zdravotníckych a kultúrnych organizácií a inštitúcií. Druhým dôvodom bol v trenčianskom regióne pomerne veľký potenciál mládeže spôsobilej na vysokoškolské štúdium. Ústav zdravotníctva a ošetrovateľstva pre zabezpečenie vzdelávania a výskumu v zdravotníctve bol v roku 2006 transformovaný na Fakultu zdravotníctva.

Vysoká škola manažmentu v Trenčíne (VŠM)

VŠM bola zriadená zákonom NR SR č. 286/1999 Zb. ako prvá neštátna vysoká škola k 1.12.1999. Zriaďovateľom VŠM je City University of Seattle. VŠM je bezfakultnou vysokou školou a svojimi vzdelávacími programami nadväzuje na tradíciu poskytovania kvalitného obchodného vzdelania americkej City University of Seattle so sídlom v Bellevue, štát Washington, USA. Bakalárske a magisterské štúdium podnikového a znalostného manažmentu a doktorandské štúdium znalostného manažmentu na VŠM sú akreditovanými študijnými programami. VŠM je súčasťou siete vysokých škôl na Slovensku a má zastúpenie v Slovenskej rektorskej konferencii, Rade vysokých škôl a Študentskej rade vysokých škôl. VŠM ako prvá súkromná vysoká škola získala v roku 2007 prestížne hodnotenie Európskej asociácie univerzít (European University Association).

Dubnický technologický inštitút v Dubnici nad Váhom (DTI)

DTI vznikol v r. 2006 s akreditáciou pre nasledovné bakalárske študijné programy: Učiteľstvo praktickej prípravy; Učiteľstvo praktickej prípravy v ekonomických predmetoch; Elektronika dopravných prostriedkov; Manažment.

Detašované pracoviská iných fakúlt vysokých škôl SR :

- Materiálovo-technologická fakulta STU Bratislava v Dubnici nad Váhom
- Fakulta riadenia a informatiky ŽU Žilina v Prievidzi
- Obchodná fakulta EU Bratislava v Púchove
- Národohospodárska fakulta EU Bratislava v Púchove
- Strojnícka fakulta ŽU v Považskej Bystrici
- Fakulta sociálnych vied Univerzity sv. CaM Trnava v Prievidzi
- VŠ zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety Bratislava v Partizánskom.

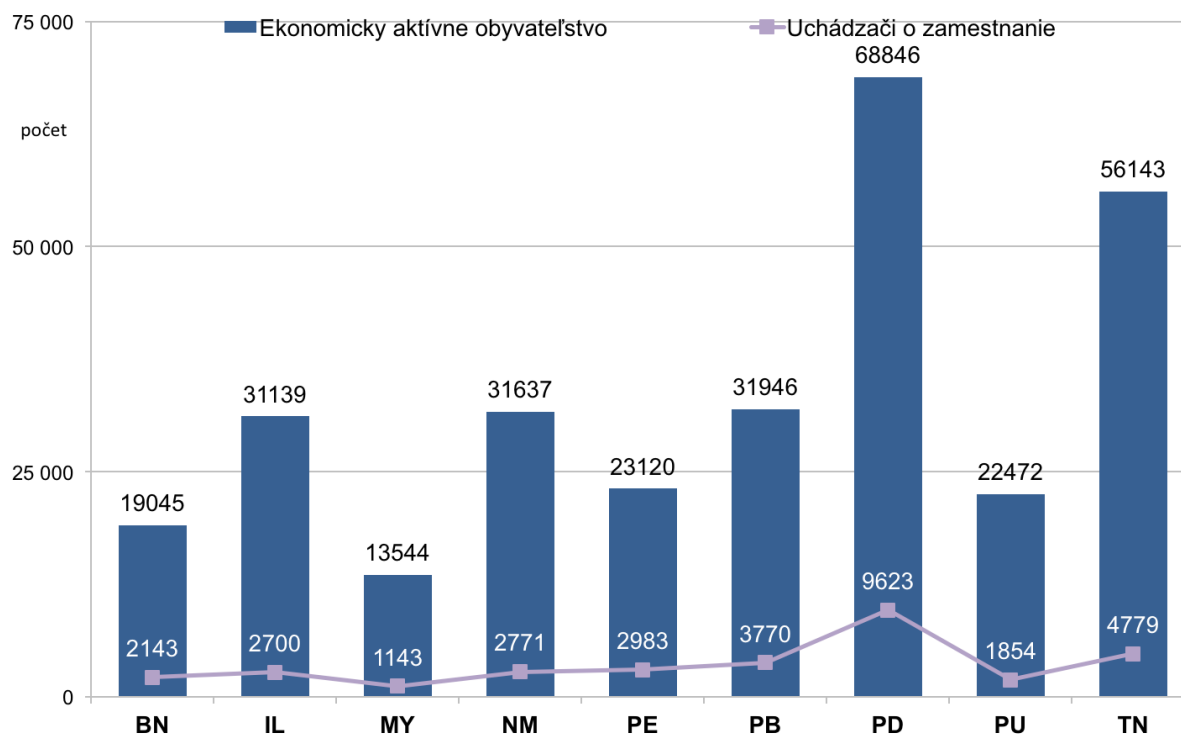
Uvedené VŠ a DP VŠ v TSK významnou mierou prispievajú k zvyšovaniu vzdelanostnej úrovne obyvateľstva, rozvoju vedy a výskumu v daných odboroch a súčasne zabezpečujú aj istú sociálnu podporu pre možnosti "lacnejšieho" štúdia pre mladých ľudí, ktorí môžu študovať priamo v regióne. Jednou z hlavných výziev TSK v oblasti vzdelávania je zníženie nezamestnanosti, najmä mladých ľudí vekovej kategórie do 29 rokov. Cieľom je vytvárať voľné pracovné miesta využívajúce kvalifikačné predpoklady najmä nezamestnaných mladých ľudí. V rámci výzvy z ROP sa pripravuje proces vytvárania "Stratégia rozvoja stredného odborného školstva" s prioritným zameraním na aktualizáciu potrieb trhu práce v regióne, s programovým výhľadom pre roky 2014-2020. Analyzujú sa potreby podnikateľskej sféry z hľadiska prepojenia odborného - stredného ako i vysokého školstva a praxe. Uskutočňujú sa medziodvetvové komunikácie (školy, firmy, inštitúcie podporujúce rast zamestnanosti, atď.), s cieľom zabezpečovania fungovania trhu práce.

TRH PRÁCE

Miera evidovanej nezamestnanosti v Trenčianskom kraji za roky 2009 – 2014 si udržuje hranicu okolo desiatich percent, čo je pod celoštátnym priemerom Slovenska. Dlhodobu si najnižšiu nezamestnanosť udržuje okres Púchov, čo súvisí aj z najväčšími PZI do tohto regiónu v TSK. Spoločnosť Continental patrí medzi najväčších zamestnávateľov v okrese a súčasne aj medzi najväčších exportérov a investorov v TSK.

Graf č. 75
Ekonomicky aktívne obyvateľstvo

Zdroj: ŠÚ SR, 2015 vlastné spracovanie

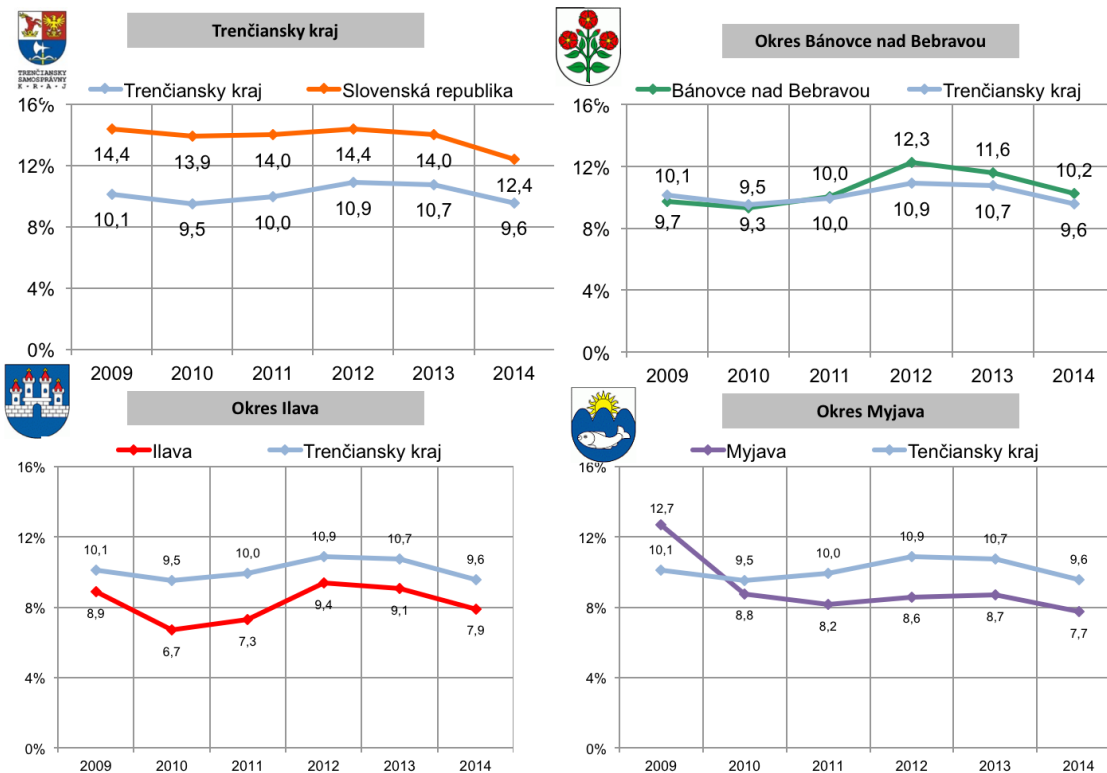

Medzi okresy s najnižším podielom ekonomicky aktívnych osôb v kraji patrili okresy Myjava, Prievidza a okres Partizánske (zhodne 48 %-ný podiel). Najvyšší podiel ekonomicky aktívnych mali okresy Bánovce nad Bebravou a Ilava (50 %). V štruktúre podľa pohlavia došlo k najnižšiemu poklesu počtu ekonomicky aktívnych mužov v okrese Nové Mesto nad Váhom (o 0,6 %), k najvyššiemu poklesu žien došlo v okrese Partizánske (o 17,4 %). Naopak najväčšiu mieru nezamestnanosti má okres Prievidza, kde v súčasnosti až 23 % ekonomicky aktívneho obyvateľstva nemá prácu. V tomto kraji až 30 % uchádzačov o zamestnanie je vo veku 25 až 54 rokov. Vysoká miera nezamestnanosti súvisí s problémami poklesla miera nezamestnanosti o takmer dva percentuálne body (-1,95).

Graf č. 76

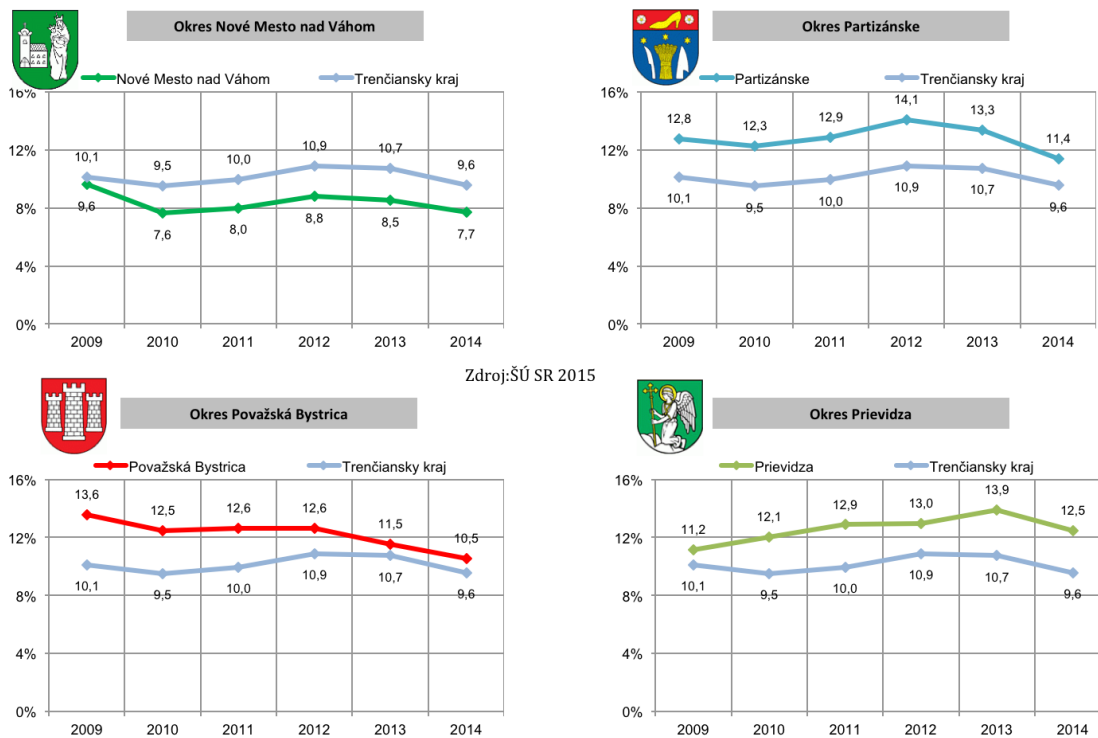
Zdroj:ŠÚ SR 2015

Vývoj miery nezamestnanosti v TSK a okresoch (2009-2014) I.

Graf č. 77

Vývoj miery nezamestnanosti v TSK - okresy (2009-2014) II.

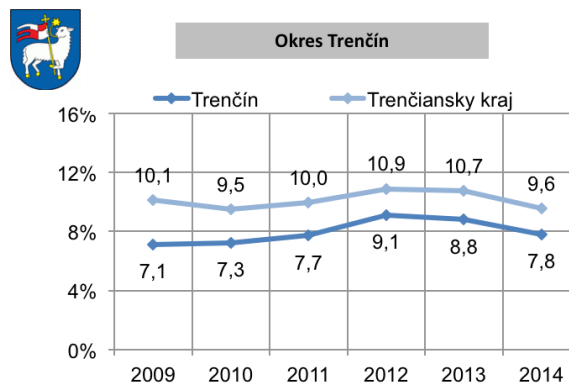
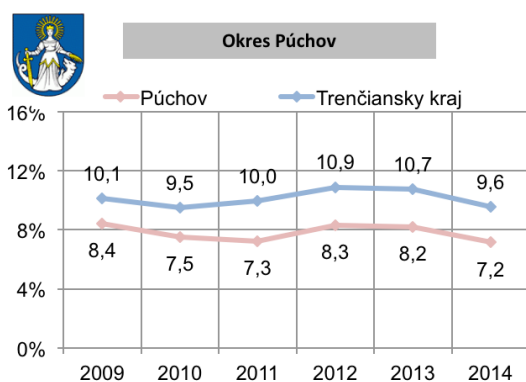

Zdroj:ŠÚ SR 2015

V absolútnom vyjadrení sa počet ekonomicky aktívnych obyvateľov v kraji za desať rokov znížil o viac ako 21 tisíc osôb. Na celkovom počte ekonomicky aktívnych sa najviac podieľali okresy Prievidza (23 %) a Trenčín (19 %). Okresy Nové Mesto nad Váhom a Považská Bystrica dosiahli zhodný, 11 %-ný podiel. Nasledoval okres Ilava s 10 %, Partizánske so 8 %, Púchov so 7 % a Bánovce nad Bebravou so 6 %-ným podielom. Najnižší, 5 %-ný podiel mal okres Myjava.

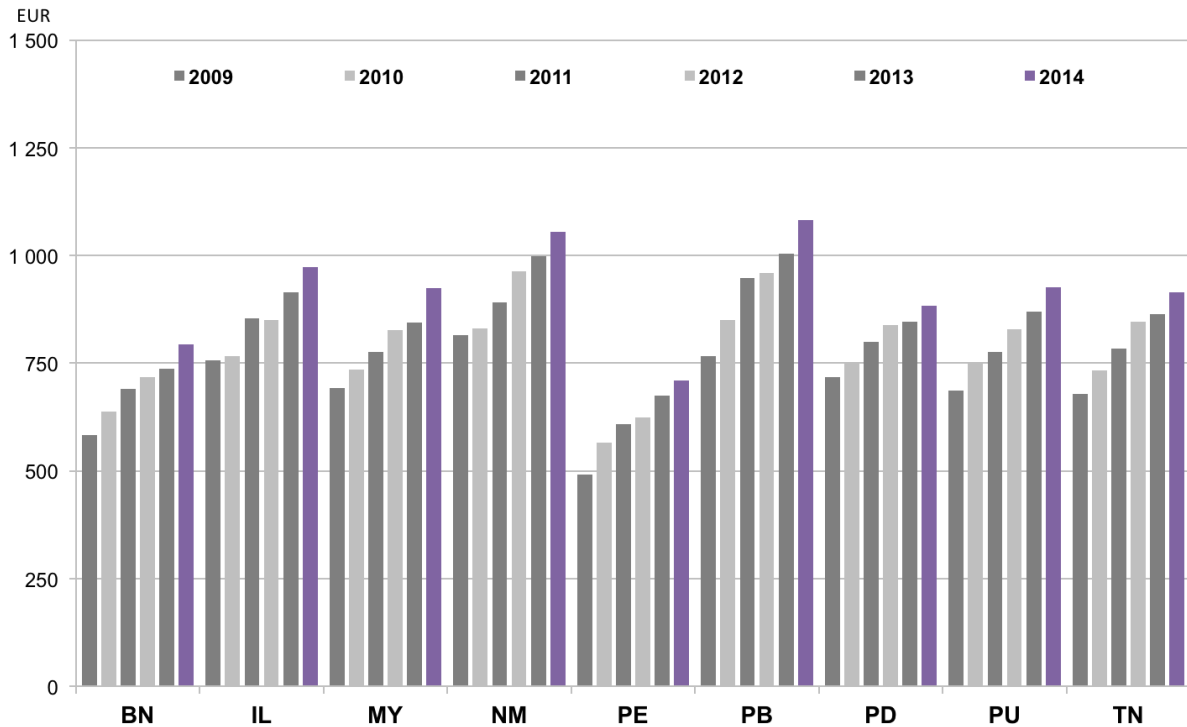
Graf č. 78

Vývoj miery nezamestnanosti v TSK - okresy (2009-2014) III.

Zdroj: ŠÚ SR, datacube 2015

V štruktúre podľa pohlavia z celkového počtu pracujúcich v Trenčianskom kraji bolo 135 242 mužov (55 %) a 109 245 žien (44 %). Podiel pracujúcich dôchodcov mužov a pracujúcich dôchodkýň žien bol takmer vyrovnaný (muži 49,4 %, ženy 50,6 %). Na materskej dovolenke bolo 0,4 % mužov a 96,6 % žien. Nezamestnaní muži sa na celkovom počte nezamestnaných podieľali 54,9 %, nezamestnané ženy 45,1 %. Výška priemernej mzdy (2014) v TSK bola na úrovni 859 eur čo predstavovalo 88 % priemernej mzdy Slovenska .

Graf č. 79**Vývoj priemernej mesačnej mzdy v okresoch TSK (2009-2014)**

Z údajov uvedených v grafe č.79 je zjavné, že najväčšia priemerná mzda v roku 2014 bola v okresoch Považská Bystrica a Nové Mesto nad Váhom, najnižšia v okrese Partizánske a Bánovce nad Bebravou. Avšak možno konštatovať progresívny rast priemernej mesačnej mzdy vo všetkých okresoch TSK počas pozorovaného obdobia. Najviac zamestnaných osôb má okres Prievidza, kde v roku 2014 bolo zamestnaných vyše dvanásťtisíc obyvateľov. Vývoj zamestnanosti v jednotlivých okresoch TSK nám prezentuje nasledujúci graf č.80 - priemerný počet zamestnancov v okresoch.

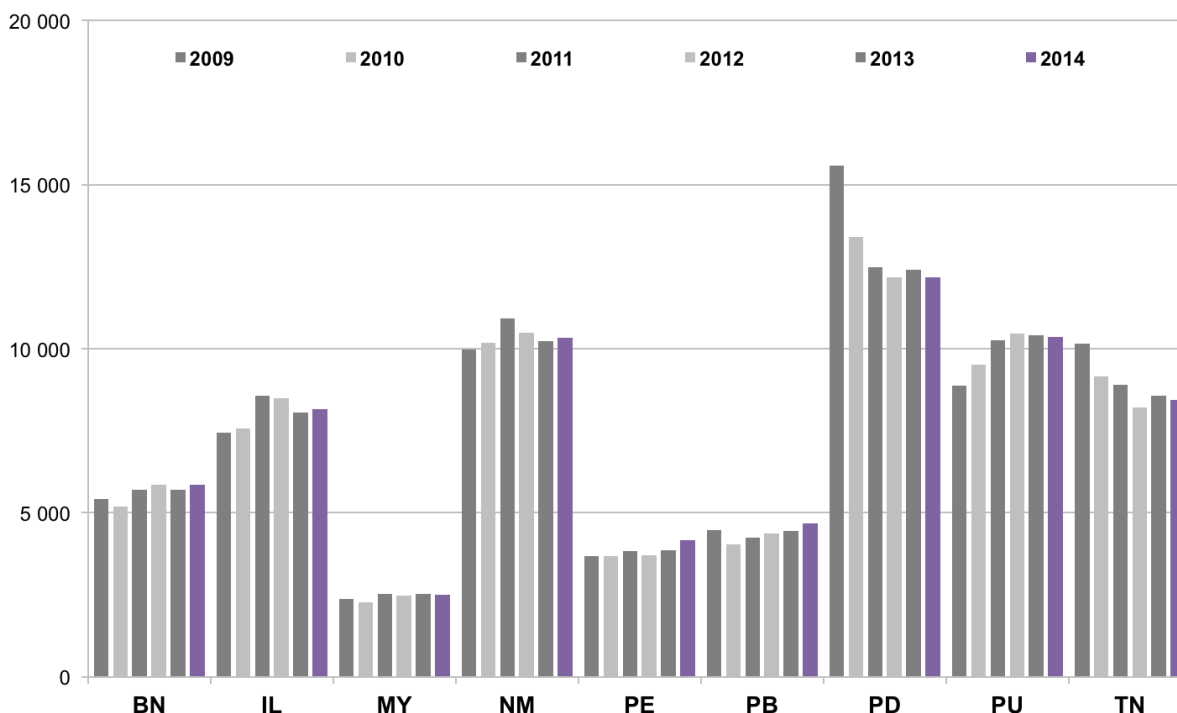
Najvyšší podiel nezamestnaných absolventov (100 %) majú absolventi odborov: strojný mechanik, elektrotechnika, pekár, stavebníctvo, montér suchých stavieb, záhradníctvo, aranžér, kaderník, výtvarné spracovanie skla. Naopak minimálnu nezamestnanosť majú absolventi odborov: obrábanie kovov, výroba konfekcie, výroba obuvi, výroba koženej galantérie, poľnohospodárska výroba, sanitár, vychovávateľská opatrovateľská činnosť.

Graf č. 80

Zdroj: ŠÚ SR, datacube 2015

Vývoj priemerného počtu zamestnancov v TSK – okresy (2009-2014)

tis.

Zdroj: ŠÚ SR 2015

ANALÝZA POTRIEB JEDNOTLIVÝCH OKRESOV

Bánovce nad Bebravou – v súčasnosti sú najväčšími zamestnávateľmi firmy v odvetviach obuvníckeho, elektrotechnického, odevného priemyslu a automobilového priemyslu. V okrese sú dve stredné odborné školy bez požadovaných odborov. Napriek požiadavke zamestnávateľov nie sú požadované študijné odbory otvárané pre nezaujím.

Ilava – je súčasťou silného klastra firiem pôsobiacich v strojárskom a elektrotechnickom priemysle. Na základe týchto faktorov je potrebné podporiť výuku v oblastiach elektrotechnického a strojárenského priemyslu. **Myjava** – potreba zamestnania pre ľudí v oblastiach strojárstva a výroby plastov. **Nové Mesto nad Váhom** – strojárstvo a elektrotechnika sú dôležité odvetvia, treba podporiť výuku v oblasti potravinárstva. **Partizánske** – najväčší zamestnávateľia sú spoločnosti pôsobiace v obuvníctve a v odvetviach zabezpečujúcich špeciálne textílie pre spracovanie kože a kožušín. **Považská Bystrica** – silná tradícia strojárstva a možnosti pre subdodávateľov pre Automotive. Najväčší zamestnávateľia v oblasti strojárstva. **Prievidza** – najväčší zamestnávateľia v oblasti baníctva, chemického priemyslu a potravinárstva. **Púchov** – najväčší zamestnávateľ v oblasti gumárskeho a strojárkeho priemyslu, ale aj sklárskeho a textilného priemyslu.

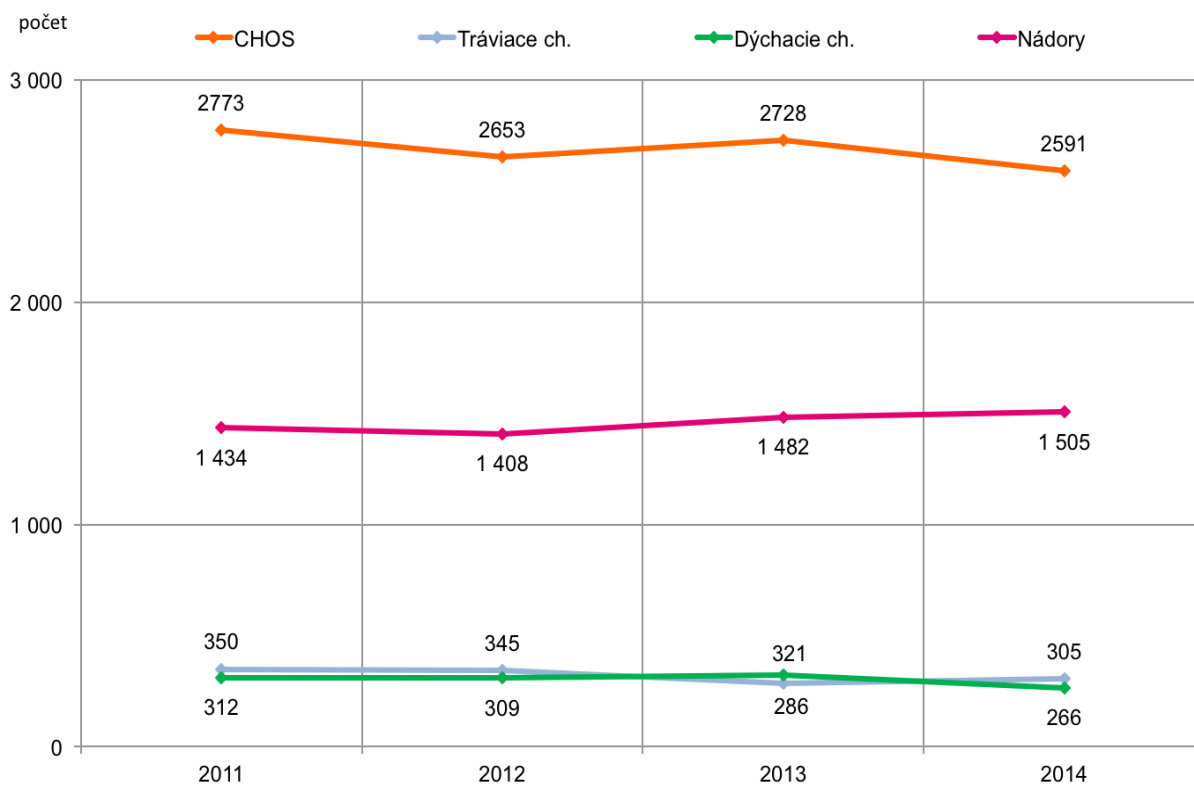
Trenčín – podstatne zmenil historickú štruktúru odvetví. Región bol prevažne zameraný na strojársky a textilný priemysel. V súčasnosti množstvo SME firiem z rôznych oblastí.

ZDRAVOTNÍCTVO

Zdravie patrí medzi kľúčové hodnoty v živote človeka. Zdravie obyvateľstva je podmienené pôsobením rôznych faktorov, tzv. determinantov zdravia. Medzi základné determinanty zdravia patria životný štýl, životné prostredie, genetická predispozícia, socioekonomické prostredie a úroveň, kvalita a dostupnosť zdravotnej starostlivosti. Zodpovedná zdravotná politika dokáže zásadným spôsobom ovplyvniť zdravotnú starostlivosť a nepriamo aj životný štýl obyvateľov. V Trenčianskom kraji mali za následok príčinu smrti na svedomí choroby obehovej sústavy (CHOS) takmer polovicu (45 %) zo všetkých úmrtí v roku 2014 (5 680), nádory mali za následok viac ako pätinu úmrtí (26%), s päťpercentným podielom sa podieľali príčiny ako choroby tráviacej sústavy a dýchacej sústavy. V medzoročnom porovnaní s rokom 2013 sa stav štatisticky významne nezmenil (zdroj:NCZI).

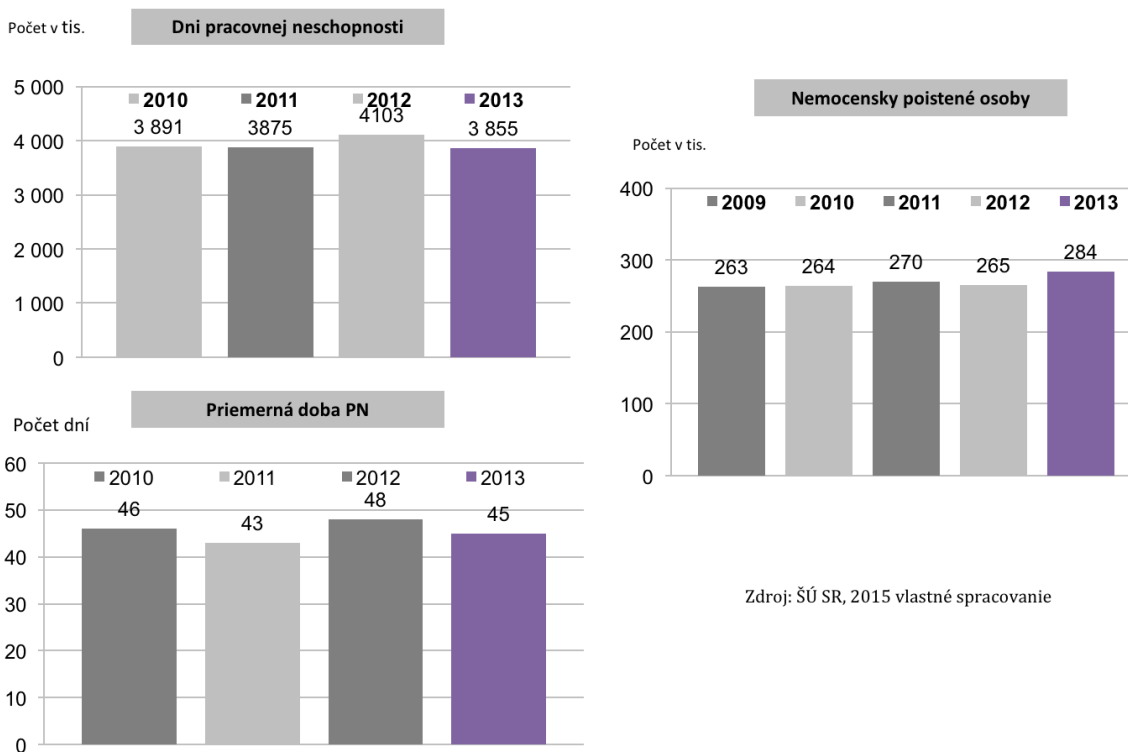
Graf č.81

Vývoj úmrtnosti – konkrétne choroby V TSK 2011- 2014

Zdroj : NCZI, vlastné spracovanie 2015 vzorka
(počet úmrtí na 100 tis obyvateľov)

Graf č. 82**Vývoj ukazovateľov zdravotníctva v TSK do roku 2013**

Z pohľadu iných základných socioekonomických charakteristík sú čisté výdavky domácnosti Trenčianskeho kraja na zdravotníctvo na úrovni priemeru SR (priemerne 10 eur mesačne/domácnosť), ekonomická závislosť obyvateľstva je pod úrovňou priemeru SR a druhá najlepšia v porovnaní s krajinami SR (40,1 %) a počet osôb pod hranicou chudoby predstavoval v roku 2014 celkovo 48 580 osôb (6,9 %-ný podiel v rámci SR), čo je menej ako v ekonomicky porovnateľnom Žilinskom kraji. Priemerný vek obyvateľov Trenčianskeho kraja v roku 2014 bol 41,3 roka, čo je najvyšší priemerný vek obyvateľov v krajinách SR, pričom stredná dĺžka života je 76,85 roka (muži a ženy spolu) a to nad priemerom SR 0,29 % a druhá najvyššia po Bratislavskom kraji. Od r. 1995 sa stredná dĺžka života v Trenčianskom kraji neustále zvyšuje, k r. 2014 dosiahla hodnotu 73,77 u mužov a 81,21 u žien, čo je v porovnaní s ostatnými krajinami medzi najvyššími hodnotami. Od r.2010 po 2014 vykazuje Trenčiansky kraj rovnakú hrubú mieru úmrtnosti 10 promile, čo je rovnaké ako priemer v SR (okrem r. 2014, kedy na úrovni SR bola hrubá miera úmrtnosti 9 promile). Na základe analýzy súčasného stavu v oblasti poskytovania zdravotnej starostlivosti v Trenčianskom kraji je zrejmé, že možno očakávať rast potreby najmä vo vidieckych sídlach a integrovať postupne služby poskytovania zdravotnej starostlivosti s vybranými sociálnymi službami, ktoré sú poskytované najmä územnou samosprávou a poskytované v objektoch v správe alebo vlastníctve územnej samosprávy. Tlak na zmenu a systém poskytovania zdravotnej starostlivosti budú vytvárať najmä demografické trendy (starnutie obyvateľstva), vývoj zdravotného stavu obyvateľstva a niektoré iné spoločenské procesy ako napríklad proces deinštitucionalizácie sociálnych služieb, systém eHealth, vek lekárov prvého kontaktu a pod.

Detailnejšia analýza poskytovania primárnej zdravotnej starostlivosti na území Trenčianskeho kraja na úrovni definovaných spádových oblastí bude realizovaná v rámci prípravy regionálneho Master plánu vrátane prognózy možného vývoja a v nadväznosti na integráciu služieb poskytovania zdravotnej starostlivosti a sociálnej starostlivosti i dopadom iných plánovaných intervencií na území kraja. Zdravotnú starostlivosť v Trenčianskom samosprávnom kraji poskytujú poskytovatelia ambulantnej zdravotnej starostlivosti, ústavnej zdravotnej starostlivosti, záchrannej zdravotnej služby a lekárenskej starostlivosti.

AMBULANTNÁ ZDRAVOTNÁ STAROSTLIVOSŤ

Ambulantná starostlivosť sa poskytuje osobe, ktorej zdravotný stav nevyžaduje nepretržité poskytovanie zdravotnej starostlivosti dlhšie ako 24 hodín. Ambulantná starostlivosť sa poskytuje aj v domácom prostredí alebo inom prirodzenom prostredí osoby, ktorej sa ambulantná starostlivosť poskytuje (ďalej len domáca starostlivosť). Ambulantná zdravotná starostlivosť sa člení na všeobecnú a špecializovanú ambulantnú zdravotnú starostlivosť.

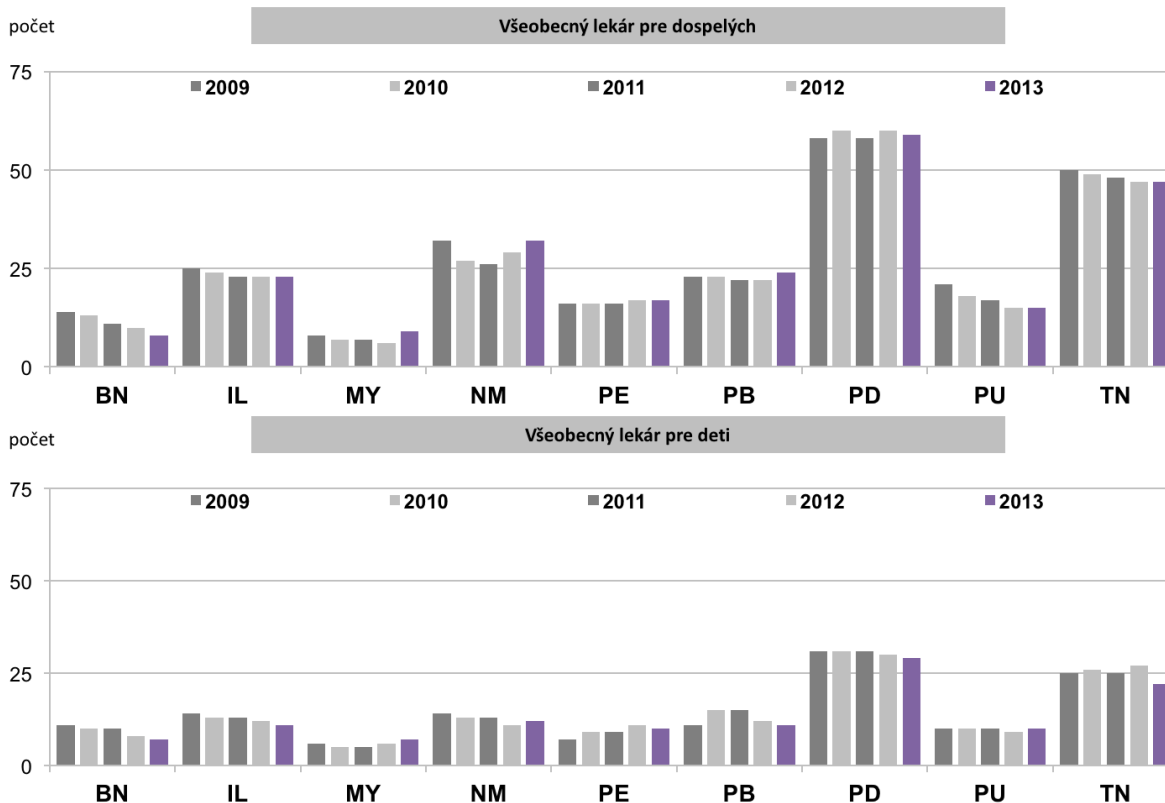
Všeobecnú ambulantnú zdravotnú starostlivosť v kraji poskytuje 372 poskytovateľov všeobecnej ambulantnej starostlivosti. Z tohto počtu je 255 všeobecných lekárov pre dospelých a 124 všeobecných lekárov pre deti a dorast. Dlhodobým problémom je starnutie všeobecných lekárov. Priemerný vek všeobecných lekárov pre dospelých v Trenčianskom kraji je 56,76 rokov a priemerný vek všeobecných lekárov pre deti a dorast je 58,72 rokov. Z hľadiska dostupnosti zdravotnej starostlivosti je verejná minimálna sieť poskytovateľov všeobecnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti naplnená, nakoľko Nariadenie vlády SR č. 640/2008 Z.z. o verejnej minimálnej sieti poskytovateľov zdravotnej starostlivosti v platnom znení určilo pre Trenčiansky kraj 196,9 lekárskeho miest všeobecných lekárov pre dospelých a 74,2 lekárskeho miest všeobecných lekárov pre deti a dorast.

V rámci všeobecnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti sú poskytovatelia povinní vykonávať lekársku službu prvej pomoci, ktorou sa zabezpečuje nepretržitá dostupnosť všeobecnej ambulantnej zdravotnej starostlivosti. Lekársku službu prvej pomoci pre deti a dorast v kraji zabezpečuje 11 poskytovateľov, lekársku službu prvej pomoci pre dospelých tiež 11 poskytovateľov a zubno-lekársku službu prvej pomoci 4 poskytovatelia zdravotnej starostlivosti.

Graf č. 83 a 84

Zdroj: ŠÚ SR 2015, regionálna štatistika, Vlastné spracovanie

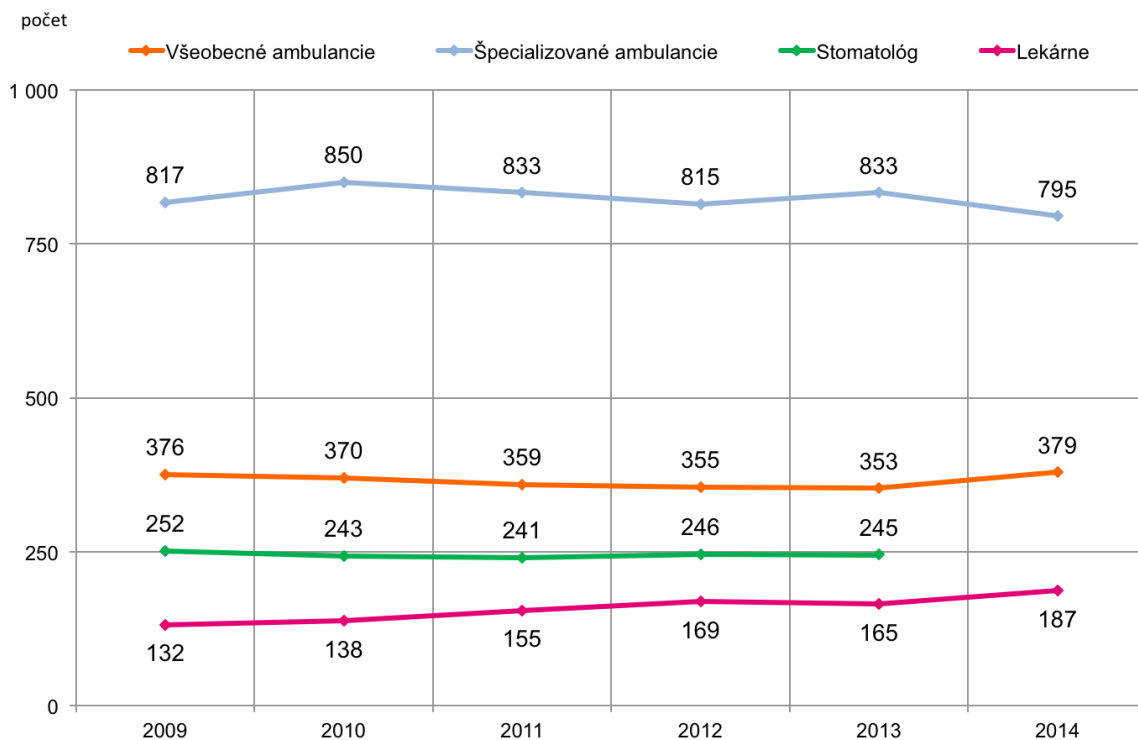
Vývoj všeobecných lekárov pre dospelých /pre deti

Špecializovanú ambulantnú zdravotnú starostlivosť poskytuje v kraji 795 ambulantných zdravotníckych zariadení a 5 samostatných polikliník: Mestská poliklinika Dubnica, m.p.o., Pod Hájom 1288/116, Dubnica nad Váhom, Poliklinika BIO-FIT, s.r.o., Halalovka 63, Trenčín, Poliklinika MarMedico, s. r. o., Piešťanská 1184/24, Nové Mesto nad Váhom, UNIPHARMA - 1. slovenská lekárnická akciová spoločnosť, Nábrežná 5, Prievidza a Ústredná vojenská nemocnica SNP Ružomberok - fakultná nemocnica, Partizánska 3731, Trenčín. Z hľadiska dostupnosti špecializovanej ambulantnej zdravotnej starostlivosti je sieť ambulancií špecialistov naplnená, počty určené Nariadením vlády SR č. 640/2008 Z.z. o verejnej minimálnej sieti poskytovateľov zdravotnej starostlivosti v platnom znení v Trenčianskom kraji prekračujeme, žiaľ v niektorých medicínskych odboroch zaznamenávame v celom Trenčianskom kraji nedostatočné počty lekárov špecialistov. Najvýraznejší nedostatok lekárov špecialistov z hľadiska dopytu pacientov zaznamenávame v špecializačných odboroch endokrynológia, neurológia, klinická imunológia a alergológia. Počty zmluvných lekárov však určujú zdravotné poisťovne podľa počtu svojich poistencov.

Graf č. 85

Zdroj: ŠÚ SR, 2015 vlastné spracovanie

Vývoj počtu ambulancií a lekární v TSK (2009- 2014)

Záchrannú zdravotnú službu v Trenčianskom kraji zabezpečujú neštátni poskytovatelia záchranej zdravotnej služby. Z celkového počtu 27 sídiel staníc záchranej zdravotnej služby je 10 ambulancií rýchlej lekárskej pomoci, 16 ambulancií rýchlej zdravotnej pomoci a 1 ambulancia vrtuľníkovej záchranej zdravotnej služby. Domáca ošetrovateľská starostlivosť je poskytovaná agentúrami domácej ošetrovateľskej starostlivosti priamo v domácom prostredí, alebo v prirodzenom sociálnom prostredí pacientov. V Trenčianskom samosprávnom kraji poskytuje domácu ošetrovateľskú starostlivosť 17 agentúr domácej ošetrovateľskej starostlivosti. Zoznam poskytovateľov ZS je uvedený v prílohe číslo 12.

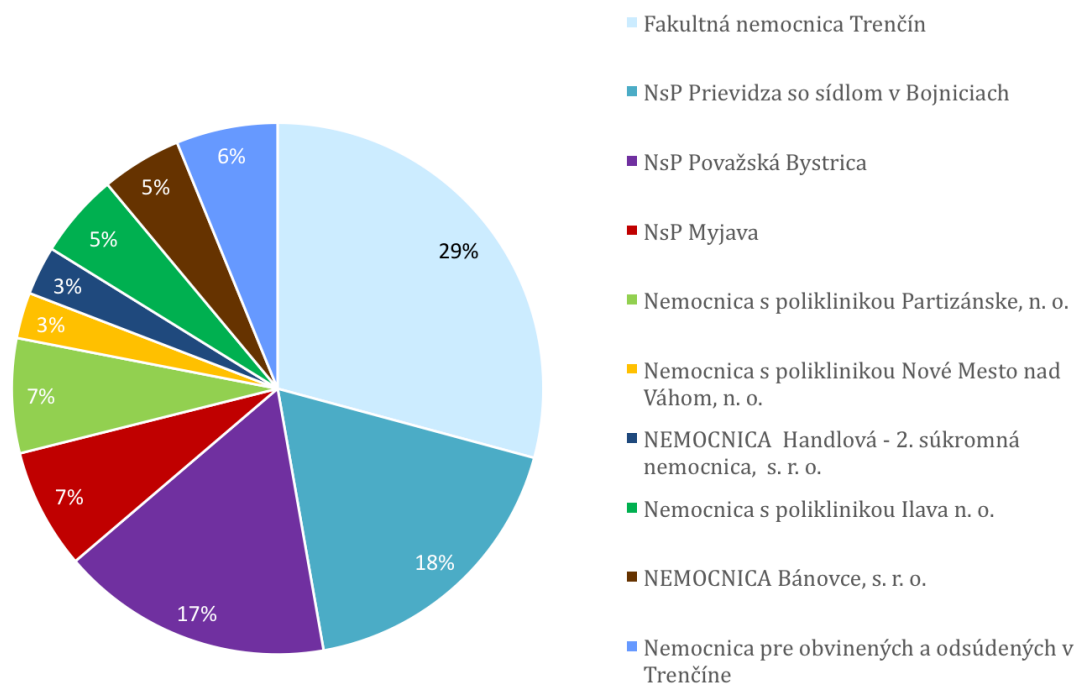
ÚSTAVNÁ ZDRAVOTNÁ STAROSTLIVOSŤ

Ústavná zdravotná starostlivosť sa poskytuje osobe, ktorej zdravotný stav vyžaduje nepretržité poskytovanie zdravotnej starostlivosti dlhšie ako 24 hodín. Ústavnú zdravotnú starostlivosť poskytuje 8 všeobecných nemocníc, v ktorých je k dispozícii 2 610 lôžok (4,41 lôžka na 1000 obyvateľov) a 2 špecializované nemocnice. Koncovým zdravotníckym zariadením ústavnej zdravotnej starostlivosti v Trenčianskom kraji je Fakultná nemocnica Trenčín, ktorá je v zriaďovateľskej pôsobnosti Ministerstva zdravotníctva SR s celkovým počtom 837 lôžok. V zriaďovateľskej pôsobnosti Trenčianskeho samosprávneho kraja sú 3 nemocnice: NsP Prievidza so sídlom v Bojniciach, NsP Považská Bystrica a NsP Myjava s celkovým počtom 1 201 lôžok. Jedná sa o príspevkové organizácie so samostatnou právnou subjektivitou.

Vo vlastníctve obchodných spoločností sú 2 nemocnice: NEMOCNICA Bánovce, s.r.o. a NEMOCNICA Handlová - 2. súkromná nemocnica, s.r.o. Neziskovými organizáciami sú nasledovné nemocnice: NsP Ilava, n.o., NsP Nové Mesto nad Váhom, n.o. a Nemocnica na okraji mesta Partizánske, n.o.

Graf č. 86
Podiel lôžok v nemocniciach

Zdroj: Národné centrum zdravotníckych informácií 2015

Štruktúra lôžkového fondu je nasledovná:

- Akútne lôžka: 2109, t.j. 3,57 lôžka na 1 000 obyvateľov
- Chronické lôžka: 488, t.j. 0,82 lôžka na 1 000 obyvateľov
- Psychiatrické lôžka: 180, t.j. 0,3 lôžka na 1 000 obyvateľov

Špecializovanými nemocnicami sú Nemocnica pre obvinených a odsúdených v Trenčíne s celkovým počtom 177 lôžok, ktorá je v zriaďovateľskej pôsobnosti Ministerstva spravodlivosti SR a NsP Nové Mesto nad Váhom, n.o. Ústavnú zdravotnú starostlivosť ďalej zabezpečuje 1 hospic a 3 domy ošetrovateľskej starostlivosti. V Trenčianskom kraji sa nachádzajú známe prírodné liečebné kúpele Nimnica, Trenčianske Teplice a Bojnice.

Na základe analýzy lôžkového fondu v Trenčianskom kraji konštatujeme nedostatočné počty akútnych, ale najmä chronických a psychiatrických lôžok. Najvýraznejší nedostatok akútnych lôžok zaznamenávame v odboroch anesteziológia a intenzívna medicína. Tento stav bol spôsobený v dôsledku rôznych „racionalizačných opatrení“ po transformácií nemocníc na neziskové organizácie a po prechode nemocníc do vlastníctva súkromných investorov, ktorí postupne redukovali ekonomicky

neefektívne činnosti a oddelenia. V dôsledku týchto opatrení už takmer polovica nemocníc v Trenčianskom kraji nemá charakter všeobecnej nemocnice. Rozsah poskytovanej zdravotnej starostlivosti v týchto nemocniciach je na úrovni dvoch, resp. troch oddelení. O to väčší tlak je na ďalšie nemocnice, najmä Fakultnú nemocnicu Trenčín a nemocnice v zriaďovateľskej pôsobnosti Trenčianskeho samosprávneho kraja, ktoré musia zabezpečiť komplexnú zdravotnú starostlivosť pre obyvateľov aj tých okresov, kde sa síce nachádza nemocnica, ale s výrazne redukovaným počtom oddelení a činností. V tejto súvislosti sa stáva pre nemocnice nevyhnutnosťou vybudovanie urgentného príjmu, ktorý nadväzuje na záchrannú zdravotnú službu a je predpokladom medicínsky aj ekonomicky efektívneho poskytovania neodkladnej zdravotnej starostlivosti. Jedinou nemocnicou, ktorá má vybudovaný urgentný príjem v Trenčianskom kraji je NsP Prievidza so sídlom v Bojniciach. V súčasnom období sa dokončuje urgentný príjem aj v NsP Považská Bystrica.

Trenčiansky samosprávny kraj je krajom, ktorý nedisponuje žiadnym špecializovaným pracoviskom napr. kardiochirurgia, neurochirurgia a pod. a zaznamenávame problémy s prekladmi pacientov na tieto pracoviská. Z tohto dôvodu je potrebné dobudovať FN Trenčín a nemocnice v zriaďovateľskej pôsobnosti Trenčianskeho samosprávneho kraja tak, aby v rámci Trenčianskeho kraja bola poskytovaná občanom komplexná ústavná zdravotná starostlivosť.

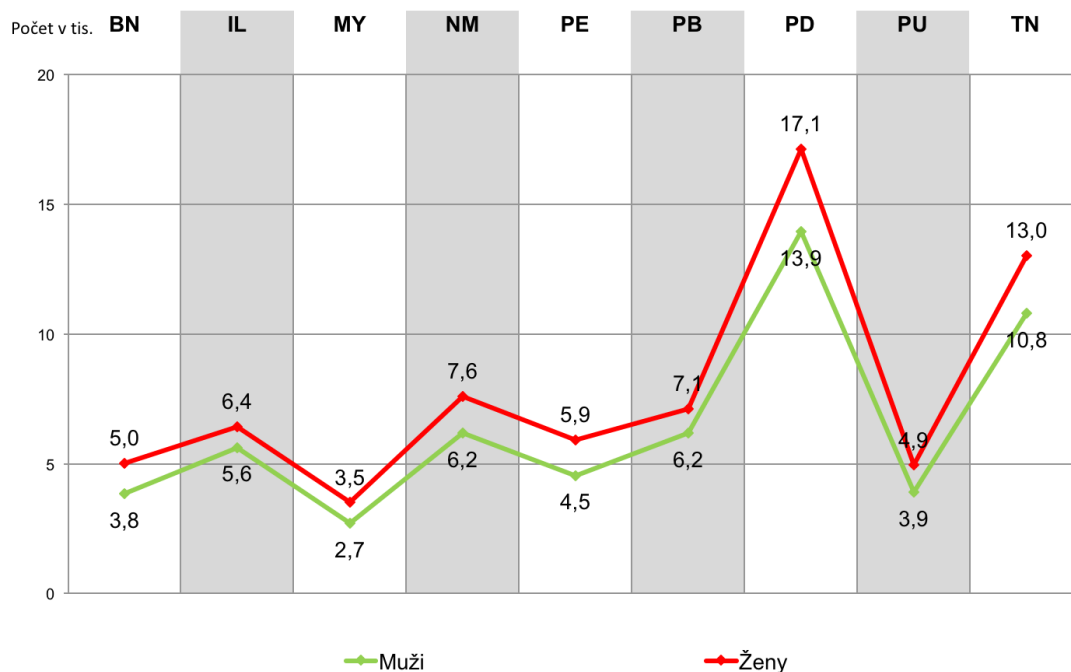
LEKÁRENSKÁ STAROSTLIVOSŤ

Lekárska starostlivosť zahŕňa zabezpečovanie, uchovávanie, prípravu, kontrolu a výdaj liekov, zdravotníckych pomôcok a dietetických potravín, poskytovanie odborných informácií a rád o liekoch, zdravotníckych pomôckach a dietetických potravinách potrebných na kvalitné poskytovanie zdravotnej starostlivosti podľa bezpečnej a racionálnej liekovej terapie.

Poskytovanie lekárskej starostlivosti v Trenčianskom kraji zabezpečuje 187 verejných lekární, 19 pobočiek verejných lekární, zásobovanie nemocníc zabezpečujú 3 nemocničné lekárne. V kraji sa nachádza aj 15 výdajní zdravotníckych potrieb. Z hľadiska dostupnosti lekárskej starostlivosti konštatujeme dobrú dostupnosť a dostatočné pokrytie územia Trenčianskeho kraja verejnými lekárňami z hľadiska potrieb obyvateľov.

Graf č. 87
Hospitalizácia podľa pohlavia v TSK- rok 2013

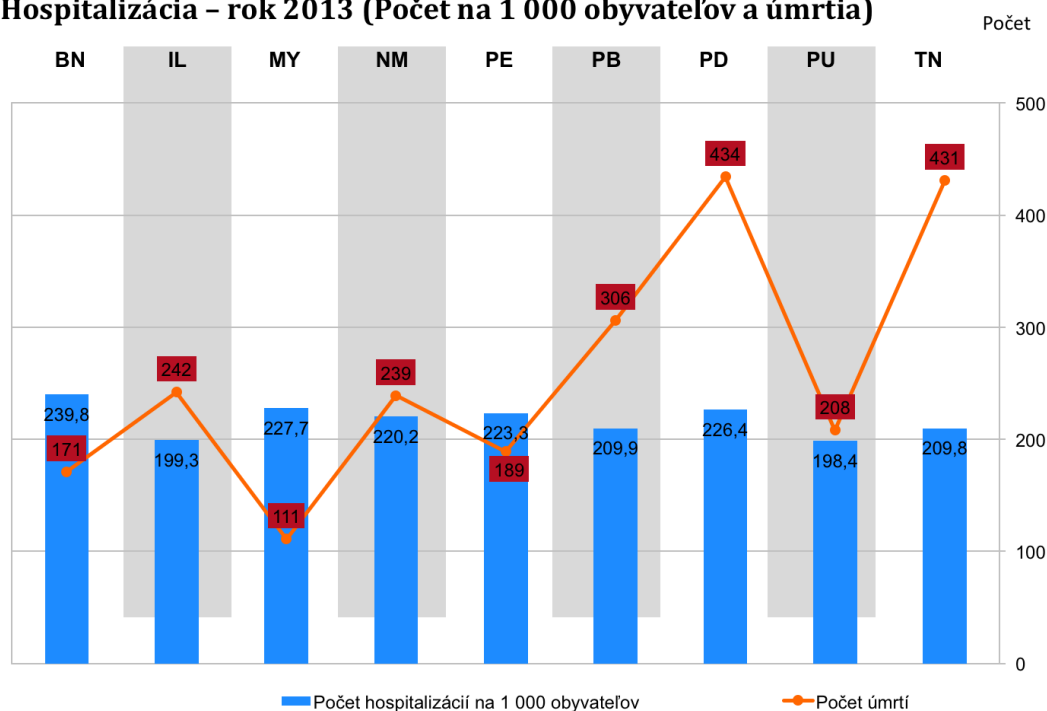
Zdroj: Národné centrum zdravotníckych informácií
 2015 vlastné spracovanie

Najviac hospitalizovaných pacientov v roku 2013 bolo v okrese Prievidza - viac ako 17 tisíc žien a takmer 14 tisíc mužov, naopak najmenej hospitalizovaných bolo v okrese Myjava, kde to bolo 3,5 tisíc žien a takmer 3 tisíc mužov.

Graf č.88
Hospitalizácia - rok 2013 (Počet na 1 000 obyvateľov a úmrtia)

Zdroj: Národné centrum zdravotníckych informácií, 2015 vlastné spracovanie

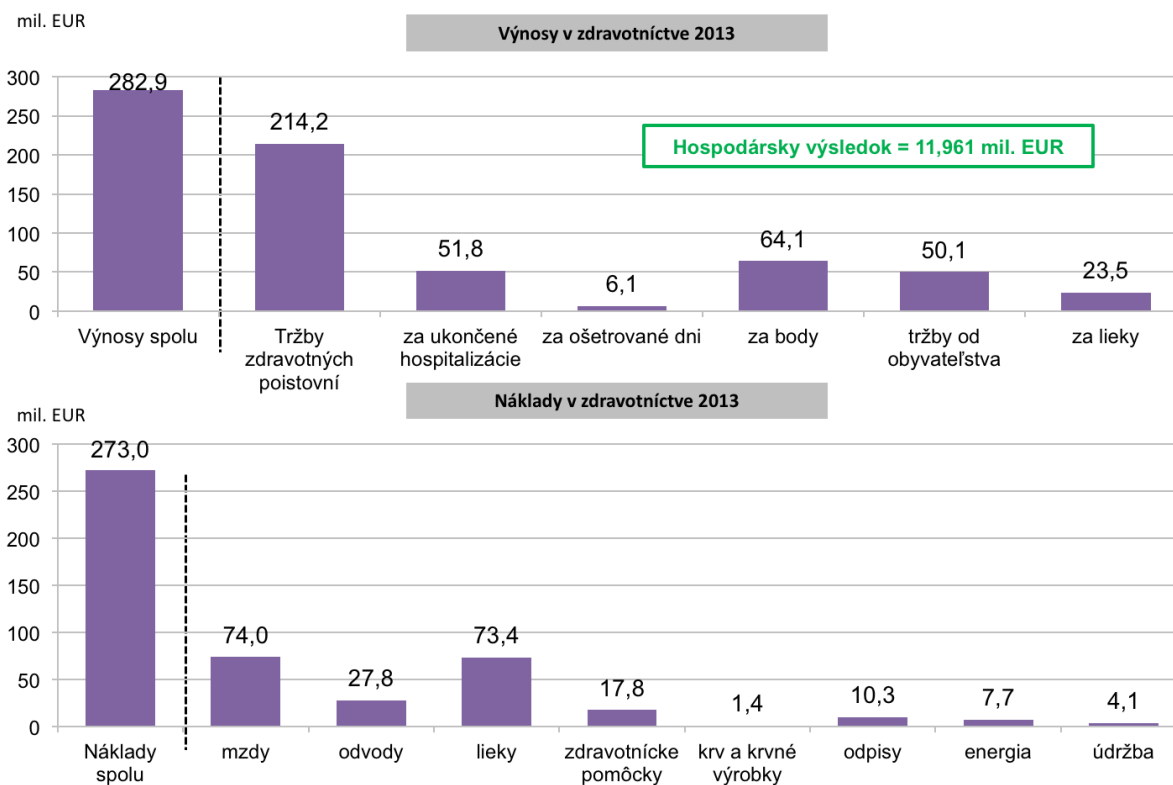

Náklady na zdravotníctvo v TSK boli v roku 2013 viac ako 270 mil eur, medzi najväčšie položky patrili mzdy a lieky. Jednotlivé položky výnosov a nákladov sú uvedené v nasledujúcom grafe :

Graf č. 89 a 90

Zdroj: ŠÚ SR 2015, regionálna štatistika, Vlastné spracovanie

Výnosy v zdravotníctve 2013 / Náklady v zdravotníctve 2013

Súčasná priemerná vzdialenosť k primárnej ambulantnej starostlivosti v TSK je cca 12,84 km. U obidvoch typov všeobecných lekárov pre dospelých aj pre deti a dorast sú na tom okresy Bánovce nad Bebravou a Myjava poddimenzované.

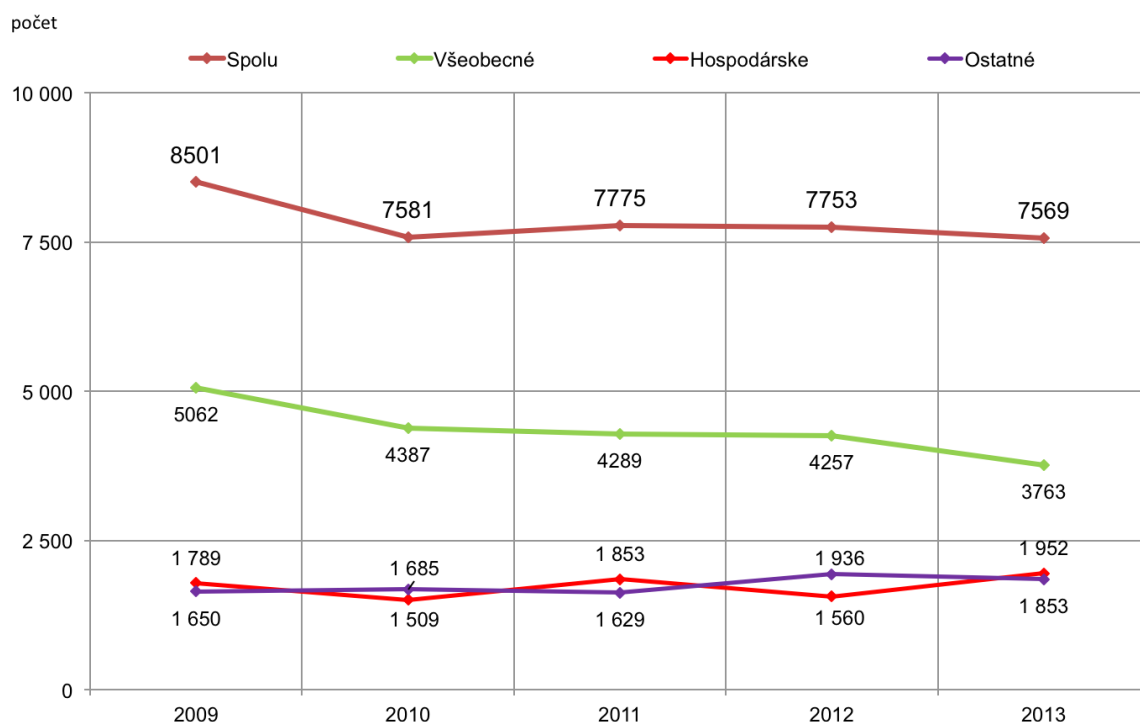
SÚDNICTVO, POLÍCIA, POŽIARNA OCHRANA A DOSTUPNOSŤ K OBČANOM

Za posledné obdobie klesá počet trestných činov (graf č. 91) ako aj požiarov, naopak narastá počet súdnej agendy a súdnych sporov podľa Krajského riaditeľstva Policajného zboru (2015). Za obdobie 2009 až 2013 každoročne zaznamenávame pokles v oblasti trestnej činnosti, v medziročnom porovnaní 2009/2013 je to pokles o viac ako desať percent (11 %). Pokles je výrazný najmä u násilných trestných činov - medziročné porovnanie 2009/2013 až (-37 %), naopak v porovnaní 2009/2013 zaznamenávame nárast v hospodárskej kriminalite takmer o desatinu (9 %).

Graf č. 91

Zdroj: Krajské riaditeľstvo policajného zboru, 2015 vlastné spracovanie

Vývoj trestných činov v TSK za obdobie (2009-2013)

SÚDNICTVO

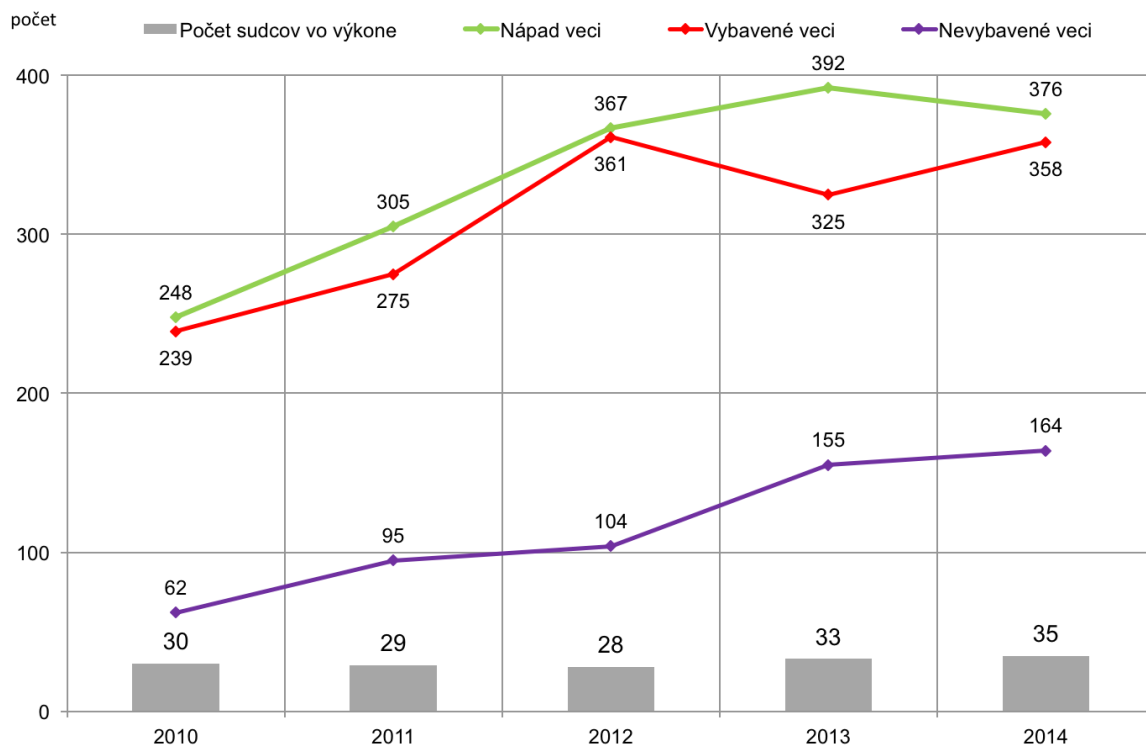
Podľa územnej jurisdikcie je najvyšším krajským orgánom Krajský súd v Trenčíne v jeho pôsobnosti je šesť okresných súdov. Niektoré okresné sudy majú rozšírenú jurisdikciu aj mimo svojho okresu, v ktorom sa nachádzajú. Konkrétne Okresný súd Nové Mesto nad Váhom vybavuje agendu okresu Myjava, Okresný súd v Považskej Bystrici rieši agendu okresu Púchov a Okresný súd v Trenčíne rieši agendu okresu Ilava. Celkom je na okresných súdoch kraja aktívnych 75 sudcov. Na Krajskom súde v Trenčíne je aktívnych podľa Ministerstva spravodlivosti 35 sudcov. Z hľadiska materiálneho zabezpečenia a vybavenia súdov je situácia pomerne stabilizovaná. Podľa údajov Ministerstva spravodlivosti neúmerne narástla agenda Krajského súdu v Trenčíne. Nárast agendy v medziročnom porovnaní 2010/2014 je až o viac ako 40 % (43 %) a počet sudcov vo výkone sa zvýšil iba o päť sudcov.

To má za následok zvýšenie agendy na jedného sudcu (378) ako aj následný nárast nevybavenej agendy, ktorá sa v medziročnom porovnaní 2010/2014 zvýšila až o 67 %.

Graf č. 92

Zdroj: Ministerstvo spravodlivosti, 2015 vlastné spracovanie

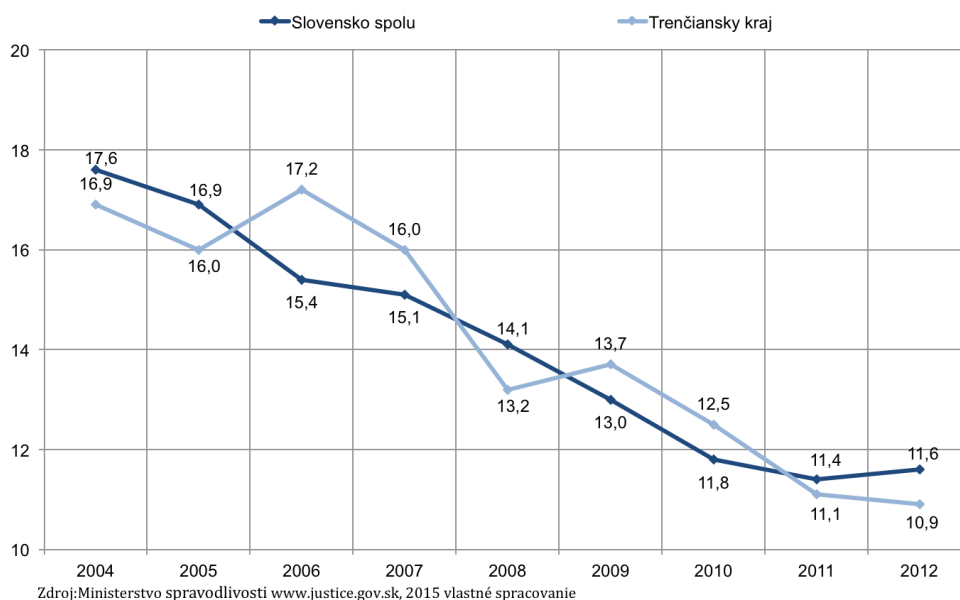
Vývoj agendy súdnictva na 1 sudcu (2010- 2014) Krajský súd v Trenčíne

Agenda okresných súdov podľa Ministerstva spravodlivosti SR v TSK rastie v každom okrese. Najväčšiu agendu má Okresný súd v Trenčíne (39 tisíc prípadov), nasledovaný Okresným súdom v Prievidzi (26 tisíc prípadov), naopak najmenšiu agendu má Okresný súd v Bánovciach nad Bebravou. Často kritizovaná rýchlosť konania na súdoch má za následok nespokojnosť občanov a právnických osôb. Rýchlosť konania úzko súvisí s personálnym obsadením súdov. Podľa porovnania výkonnosti sudcov na Slovensku, sudcovia na Krajskom súde v Trenčíne patria k najlepším na Slovensku. Avšak nárast agendy na jedného sudcu môže mať za následok zníženie kvality súdnych rozhodnutí.

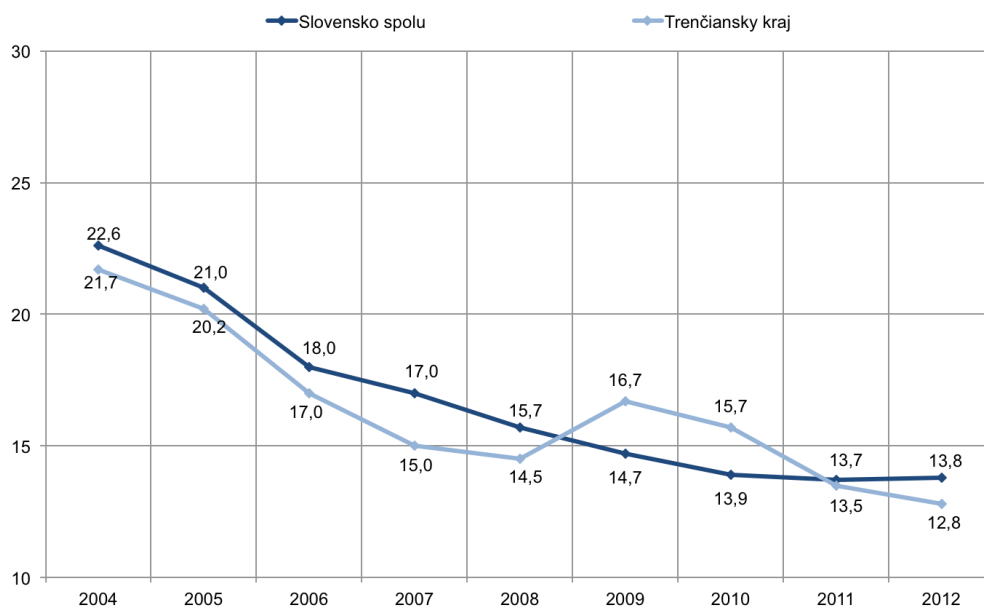
Z hľadiska dĺžky trvania riešenia občianskoprávných sporov zaznamenávame pokles v riešení čo do počtu mesiacov (Graf č. 93). Riešenie občianskeho sporu trvalo v TSK v priemere jedenásť mesiacov (10,9 rok 2012) čo je pod celoslovenským priemerom (11,6).

Graf č. 93
Vývoj dĺžky občianskeho konania v mesiacoch (2004 - 2012) TSK

Čo sa týka dĺžky riešenia obchodných sporov, tam zaznamenávame zrýchlenie riešenia sporov (Graf č. 94). Priemerná dĺžka riešenia obchodného sporu bola na úrovni viac ako jedného roka (12,8 mesiaca rok 2012). Tento stav je pod celonárodným priemerom.

Graf č. 94
Vývoj dĺžky obchodného konania v mesiacoch (2004 - 2012) TSK
 Zdroj: Ministerstvo spravodlivosti, 2015 vlastné spracovanie

PROKURATÚRA

Prokuratúra je samostatný štátny orgán, ktorý chráni práva a zákonom chránené záujmy osôb a štátu. Prokuratúra má rozhodovacie, dozorové a kontrolné oprávnenia. Postavenie prokuratúry je upravené v č. 149 Ústavy Slovenskej republiky, ktorý definuje prokuratúru ako orgán práva.

Organizačná štruktúra prokuratúry zodpovedá organizačnej štruktúre súdov Slovenskej republiky. Prvý stupeň tvorí 55 okresných prokuratúr, druhý stupeň 8 krajských prokuratúr, súčasťou prokuratúry je aj vojenská prokuratúra pôsobiaca v ozbrojených silách Slovenskej republiky. Tvoria ju tri obvodové prokuratúry na prvom stupni a druhý stupeň Vyššia vojenská prokuratúra v Trenčíne. Pracoviská v TSK:

Tab. č. 31 KRAJSKÁ PROKURATÚRA

Krajská prokuratúra v Trenčíne
OKRESNÉ PROKURATÚRY
Považská Bystrica
Trenčín
Nové Mesto nad Váhom
Partizánske
Prievidza
Bánovce nad Bebravou

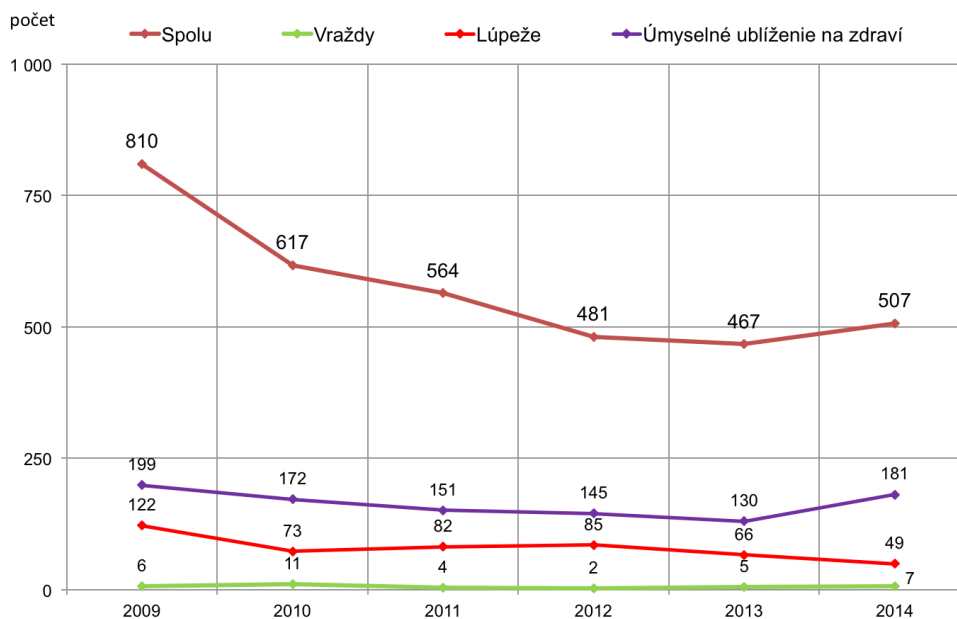
POLÍCIA

V súčasnosti Policajný zbor prechádza sústavnými zmenami, reorganizáciou práce a nastavovaním nových štandardov práce. Medzi hlavné ciele Policajného zboru je snaha čo najviac sa priblížiť občanovi a garantovať mu čo najvyššiu mieru bezpečnosti. Počet násilných trestných činov od roku 2009 v TSK má klesajúcu tendenciu ako nám ukazuje graf č. 95, celkovo klesol o viac ako 300.

Graf č. 95

Zdroj: Krajské riaditeľstvo policajného zboru, 2015 vlastné spracovanie

Vývoj násilných trestných činov za obdobie (2009-2014) v TSK

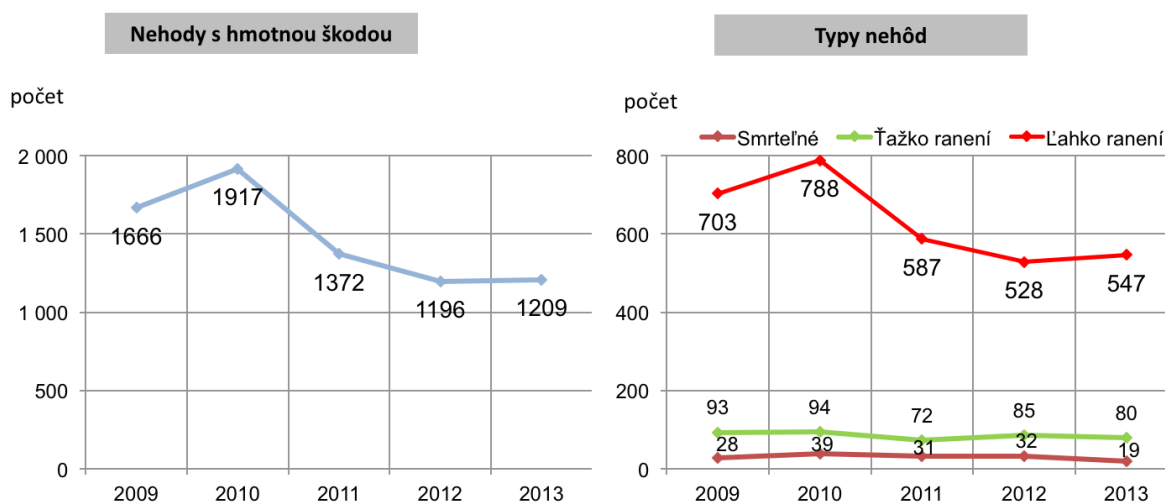
ŠTRUKTÚRA POLÍCIE

Krajské riaditeľstvo PZ v Trenčíne

V kraji pôsobí šesť okresných riaditeľstiev PZ (OR PZ Trenčín, OR PZ Nové Mesto nad Váhom, OR PZ Bánovce nad Bebravou, OR PZ Prievidza, OR PZ Partizánske, OR PZ Považská Bystrica), ktoré zabezpečujú bezpečnostné aktivity aj pre ostatné okresy v príslušnom regióne. Pod okresné riaditeľstvá spadajú obvodné oddelenia, ktoré majú vymedzený počet obcí v ktorých zabezpečujú bezpečnostné činnosti. Z hľadiska trestnej činnosti je na prvom mieste okres Trenčín a okres Prievidza s objasnenosťou trestných činov na úrovni 58 %. Najnižšiu trestnú činnosť vykazujú okresy Bánovce nad Bebravou a Partizánske. Viac v prílohe (mapa trestnej činnosti za rok 2014)

Graf č. 96
Nehodovosť v TSK (2009-2013)

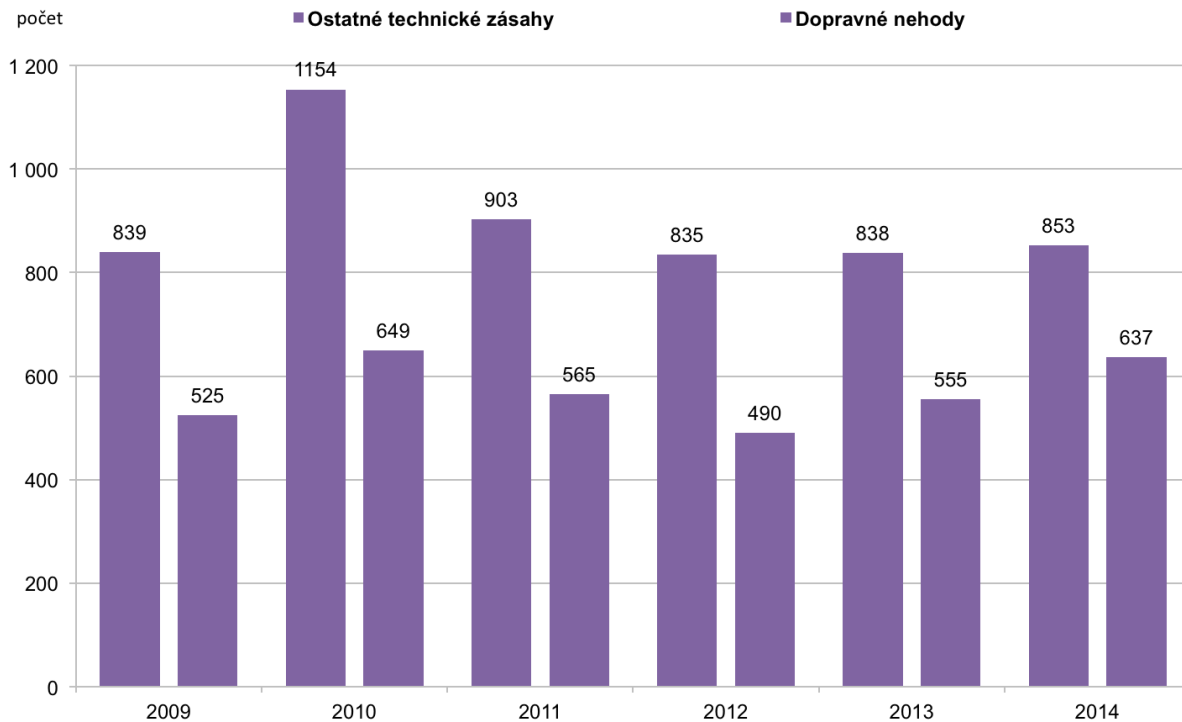
Zdroj: ŠÚ SR 2015

Nehodovosť v kraji sa za posledné obdobie (2009 -2014) výrazne nezmenila, čo nám udáva graf č. 97

Graf č.97
Vývoj nehodovosti v TSK 2009-2014

Zdroj: Krajské riaditeľstvo policajného zboru2015,

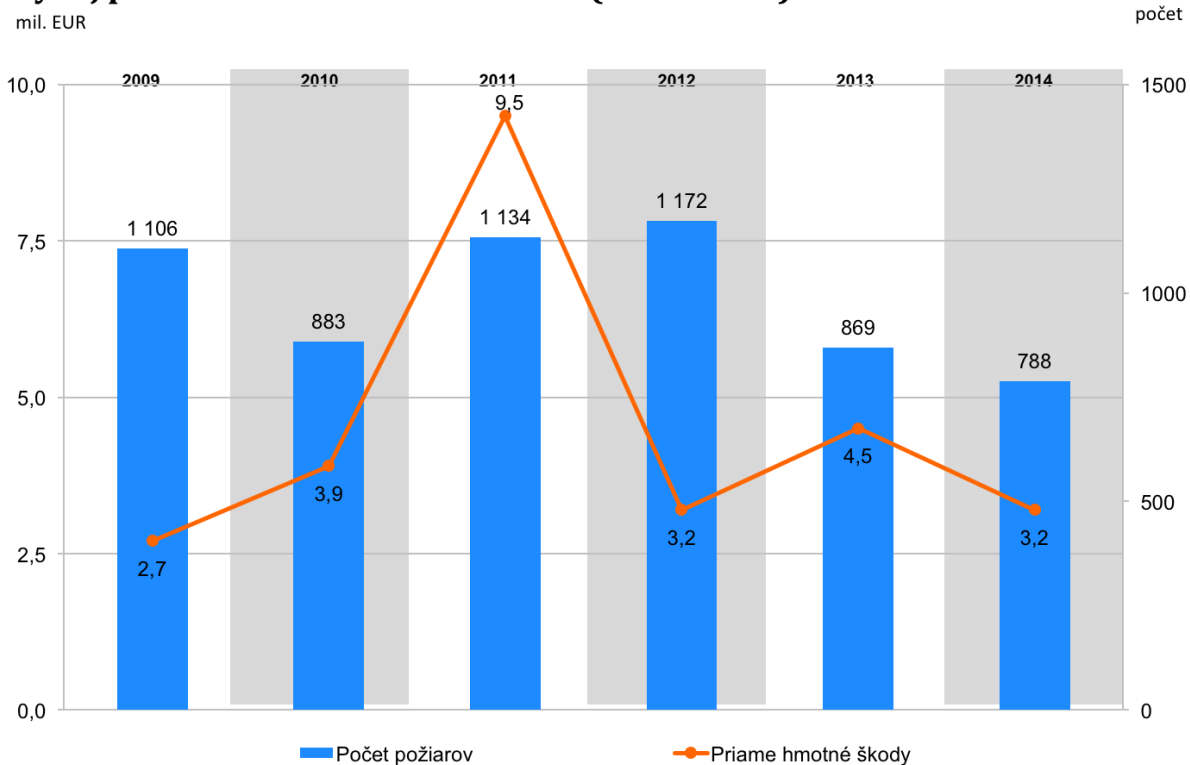
POŽIARNA OCHRANA

V oblasti požiarnej nehodovosti za posledné roky bol krízový rok 2011, kde sme zaznamenali najviac požiarov ako aj najväčší počet zranených osôb. Škoda presiahla 9 miliónov eur. Údaje z predošlého roka 2014 hovoria o najnižšom počte požiarov za posledných šesť rokov (graf č. 98). Materiálne škody boli v hodnote 3,1 mil eur, čo je takisto najnižšia čiastka škôd. Sídлом Krajského riaditeľstva HaZZ je mesto Trenčín. Okrem krajského riaditeľstva sa v kraji nachádza šesť okresných riaditeľstiev. Tri okresné riaditeľstvá majú územnú pôsobnosť aj pre ostatné okresy. Jedná sa o Okresné riaditeľstvo Trenčín (pôsobnosť pre okres Ilava), Okresné riaditeľstvo Nové Mesto nad Váhom (pôsobnosť pre okres Myjava), Okresné riaditeľstvo Považská Bystrica (pôsobnosť pre okres Púchov). Na území Trenčianskeho kraja vzniklo v roku 2014 o 81 požiarov menej ako v roku 2013, pričom priame škody sú nižšie o 1 136 735 eur a uchránené hodnoty sú vyššie o 8 110 825 eur. Pri uvedených požiaroch došlo k usmrteniu 4 osôb, čo je o 2 osoby viac ako v roku 2013, zranených osôb bolo 29, čo je o 17 osôb viac ako v roku 2013. Sumár požiarov za rok 2014 je 788, priame škody viac ako 3,2 mil. eur, počet usmrtených 4, zranených 29 a uchránené hodnoty 20 mil. eur. Z hľadiska zatriedenia do odvetvia ekonomických činností najviac požiarov vzniklo v odvetví ostatné nezatriedené a to 173 prípadov požiarov, čo je **21,95 %** z celkového počtu všetkých požiarov. Priama škoda bola vyčíslená na 107 120 eur.

Graf č. 98

Zdroj: Krajské riaditeľstvo policajného zboru, 2015 vlastné spracovanie

Vývoj požiarovosti v TSK za obdobie (2009-2014)

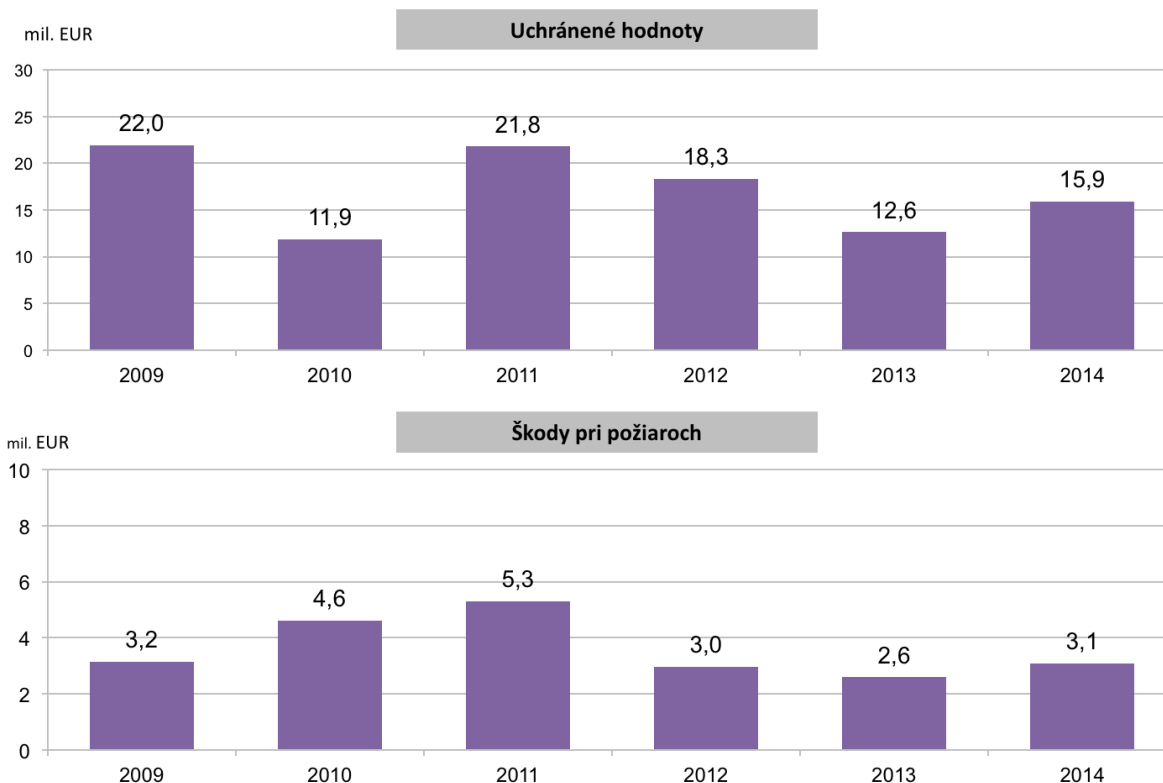

Pri týchto požiaroch neboli žiadne osoby usmrtené, 3 osoby boli zranené. V odvetví nakladanie s odpadom vzniklo 157 prípadov požiarov, čo predstavuje **19,92 %** z celkového počtu požiarov. Priame škody boli pri týchto požiaroch vyčíslené na 20 090 eur. Pri uvedených požiaroch nedošlo k usmrteniu osôb, 1 osoba bola zranená. V odvetví bytového hospodárstva vzniklo 150 prípadov požiarov, čo predstavuje **19,03 %** z celkového počtu všetkých požiarov. Priama škoda pri týchto požiaroch bola vyčíslená na 409 015 eur.

Graf č 99 a 100

Zdroj: Krajské riaditeľstvo policajného zboru 2015,

Vývoj uchránených hodnôt / Škôd pri požiaroch

Pri požiaroch v bytovom hospodárstve bolo zranených 15 osôb a 3 osoby boli usmrtené. V odvetví cestná doprava došlo k 135 prípadom požiarov, čo predstavuje 17,13 % z celkového počtu požiarov. Priame škody boli vyčíslené na 708 145 eur. Pri týchto požiaroch došlo k zraneniu 2 osôb, usmrtená bola 1 osoba. V odvetví poľnohospodárstvo vzniklo 59 požiarov, čo predstavuje 7,48 % z celkového počtu všetkých požiarov. Priama škoda pri týchto požiaroch bola vyčíslená na 39 820 eur. Pri požiaroch v poľnohospodárstve neboli žiadne osoby zranené ani usmrtené. Najčastejšou príčinou vzniku požiaru je úmyselné zapálenie neznámou osobou 151 prípadov, čo predstavuje 19,16 %. Manipuláciou s otvoreným ohňom vzniklo 81 prípadov požiarov - 10,27 %. Vypaľovaním trávy a suchých porastov vzniklo 75 prípadov - 9,51 %. Nezistená príčina vzniku požiaru je v 69 prípadoch - 8,75 %. Pri inej nedbalosti a neopatrnosti dospelých vzniklo 50 prípadov - 6,34 %. Zvýšený elektrický prechodový odpor bol príčinou vzniku 39 požiarov - 4,94 %. Elektrický skrat bol príčinou vzniku 33 požiarov, čo predstavuje 4,18 %.

TRETÍ SEKTOR

Darcovstvo sa stalo neoddeliteľnou súčasťou kultúry viacerých veľkých zahraničných aj domácich firiem a silný nadačný sektor je jedným z pilierov rozvoja občianskej spoločnosti. Počet nadácií sa za posledných desať rokov strojnásobil, čo bolo spôsobené do veľkej miery legislatívno-daňovou úpravou, ktorá od roku 2004 umožnila právnickým osobám asigovať 2 % z dane z príjmu. V súčasnosti sa pojem filantropia objavuje aj v súvislosti so sociálne zodpovedným správaním podnikateľských subjektov (tzv. corporate citizenship, corporate philanthropy). Mnohé spoločnosti realizujú tzv. "strategickú filantropiu", ktorá napĺňa nielen ich "sociálne" ciele, ale aj podnikovú identitu, public relations a celkovú komunikačnú politiku a stratégiu. Rozmach verejnoprospešných organizácií nastal po možnosti asignácie % z daní. Pre príjem asignácie v roku 2014 sa zaregistrovalo na Slovensku takmer 12 tisíc verejnoprospešných organizácií. Asignácia dane spolu s oslobodením od platenia daní patrí medzi nepriamu podporu mimovládnych organizácií. V TSK bolo v roku 2014 zaregistrovaných 35 nadácií, 44 neinvestičných fondov a 236 neziskových organizácií a viac ako tisícpäťsto občianskych združení. Svoju aktívnu činnosť ukončuje likvidáciou 8 nadácií a 82 neziskových organizácií a občianskych združení v TSK. Nenávratné finančné príspevky zo štrukturálnych fondov EÚ ako nástroja štrukturálnej politiky Európskeho spoločenstva využívaného na dosiahnutie jej cieľov sú určené na vyrovnávanie rozdielov jednotlivých regiónov členských štátov EÚ a pridelujú sa na základe rozhodnutia Európskej komisie. Prostriedky sa vedú na osobitnom účte Ministerstva financií Slovenskej republiky v Štátnej pokladnici. Stratégia financovania Európskych štrukturálnych a investičných fondov pre programové obdobie 2014 – 2020 bola schválená uznesením vlády č. 658 zo dňa 13. novembra 2013. Súbežne v procese pripomienkovania kľúčových dokumentov pre nové programové obdobie bol vypracovaný a predstavený Pozičný dokument Európskej komisie k Partnerskej dohode a programom SR na roky 2014-2020. Pozičný dokument identifikuje z pohľadu Európskej komisie hlavné rozvojové potreby s možnosťou financovania opatrení v rámci fondov Spoločného strategického rámca EÚ v podmienkach SR. Zároveň tento dokument predstavuje základ pre negociácie s Európskou komisiou k Partnerskej dohode a operačným programom SR na roky 2014-2020. Partnerská dohoda určuje stratégiu, priority a podmienky SR na využívanie fondov EÚ tak, aby sa dosiahli priority stratégie Európa 2020. Ide teda o základný národný dokument, ktorý zastrešuje všetky operačné programy SR pre nové programové obdobie. Neformálne vyjednávania k príprave Partnerskej dohody a operačným programom Slovenskej republiky na roky 2014-2020 sa začali 25. januára 2013 stretnutím so zástupcami Európskej komisie. Následne sa uskutočnili aj ďalšie neformálne kolá rokovaní, o ktorých bližšie informácie je možné získať na stránkach Úradu vlády pre fondy EÚ v podmienkach SR. Cieľom týchto pravidiel je vytvoriť jasné prepojenie so stratégiou Európa 2020 a zlepšiť koordináciu, zabezpečiť konzistentnú implementáciu, zabezpečiť čo najpriamejší prístup k finančným prostriedkom pre všetkých, ktorí z nich môžu mať prospech.

ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

GEOMORFOLOGICKÉ POMERY

Trenčiansky samosprávny kraj je z geomorfologického hľadiska súčasťou Alpsko-himalájskej geomorfologickej sústavy, podsústavy Karpaty a Panónska panva v nasledujúcom členení (Mazur, Lukniš, 1986):

Tabuľka č. 32 Ukazovatele geomorfológie

Sústava	Alpsko-himalájska
Podsústava	Karpaty
Provincia	Západné Karpaty
Subprovincia	Vonkajšie Západné Karpaty
Oblasť	Slovensko - moravské Karpaty
Celok	Biele Karpaty Myjavská pahorkatina Javorníky Považské podolie
Subprovincia	Vnútorne Západné Karpaty
Oblasť	Fatransko - tatranská
Celok	Malé Karpaty Považský Inovec Žilinská kotlina Trábeň Vtáčnik Hornonitrianska kotlina Žiar Súľovské vrchy
Oblasť	Slovenské stredohorie
Celok	Kremnické vrchy
Podsústava	Panónska panva
Provincia	Západopanónska panva
Subprovincia	Malá dunajská kotlina
Oblasť	Podunajská nížina
Celok	Podunajská pahorkatina

Povrch Trenčianskeho kraja je pomerne členitý - s prevahou nížinného a pahorkatinového reliéfu s prechodom do kotlinového a kotlinovo-pahorkatinového až vrchovinového reliéfu. Z hľadiska typologického ide o prolúviálno-fluviálny reliéf, sedimentový fluviálno-denudačný reliéf a fluviálne rezaný rázsochový reliéf.

Severozápadnú a severnú hranicu kraja tvoria Myjavská pahorkatina, Biele Karpaty a Javorníky. Pod týmito pohoriami ležia kotliny Považského podolia. V strednej časti Trenčianskeho kraja sa nachádzajú Strážovské vrchy, ktoré prechádzajú do Považského Inovca. Zo západnej časti kraja sa pohoria zvažujú k Považskému podoliu a z východnej strany do Podunajskej pahorkatiny a Nitrianskej nivy. Zo severnej strany Strážovské vrchy pokračujú Súľovskými vrchmi a Lúčanskou Fatrou. Východnú časť kraja tvorí

Hornonitrianska kotlina, ktorá na juhozápade prechádza do Nitrianskej nivy. Kotliny obklopujú z juhu predhoria a výšiny Tribeča a Vtáčnika, severnejšie Kremnické hory a Žiar a zo Strážovských vrchov do stredu kotliny vybiehajú výšiny Malej Magury. Najvyšším bodom územia TSK je vrch Vtáčnik (1346 m n. m.), najnižšie položeným miestom Horná Streda (166 m n. m.).

GEOLOGICKÉ POMERY

Podľa mapy Regionálne geologické členenie Západných Karpát a severných výbežkov Panónskej panvy na území ČSSR (Vass D., a kol., 1988) sa na stavbe územia TSK podieľajú tieto regionálno-geologické jednotky:

- jadrové pohoria (Malé Karpaty, Strážovské vrchy, Považský Inovec, Trábeč, Žiar);
- vnútrokarpatský paleogén (paleogén Strážovských vrchov);
- vnútrohorské panvy a kotliny (Bánovska kotlina, Blatnianska priehlbina, Trenčianska kotlina, Ilavská kotlina, Hornonitrianska kotlina, Handlovská kotlina);
- flyšové pásmo (magurský flyš – bielokarpatský, bystrický a račiansky);
- bradlové pásmo a pribradlová oblasť (podbrančsko-trenčiansky úsek, Myjavská pahorkatina, púchovský úsek);
- neovulkanity (vulkanity Vtáčnika a Kremnických vrchov).

GEODYNAMICKÉ JAVY

Geodynamické javy (napr. zosuvy, erózia, seizmicita, tektonika) spôsobujú zmeny štruktúry horninového prostredia, pôd, reliéfu a hydrologických pomerov. Môžu ohrozovať, obmedzovať, prípadne až znemožňovať využívanie územia.

K najrozsiahljším geodynamickým javom na území TNK patria svahové pohyby, ktoré sa prejavujú zosuvmi. Zosuvné územia boli zaznamenané hlavne v podhorských oblastiach Bielych Karpát a na Myjavskej pahorkatine, kde sa vyskytujú flyšoidné alebo ílovcovo-slieňovcové komplexy paleogénu a mezozoika. Havarijné zosuvy boli v minulosti zaznamenané na Hornej Nitre.

Extrémnou vodnou eróziou je podľa údajov VÚPÚ v Bratislave ohrozených 25,88 % a silnou vodnou eróziou 24,95 % celkovej výmery poľnohospodárskej pôdy. Prevažná výmera pôdy je bez ohrozenia veternou eróziou (97,96 %). Nerastné bohatstvo TSK sa vyznačuje širokou rozmanitosťou druhov surovín. Podľa evidencie Obvodného banského úradu v Prievidzi sa tu nachádzajú chránené ložiskové územia a dobývacie priestory energetických surovín, rudných surovín i nerudných surovín. Z energetických surovín sa v oblasti Hornej Nitry nachádzajú ložiska hnedého uhlia (Cigel', Handlová, Nováky). Nerudné suroviny sú zastúpené najmä stavebnými materiálmi napr. vápenec, slieňovec (Ladce, Čachtice, Nové Mesto nad Váhom, Beluša, Mojtín, Horné Srnie, Trenčianske Mítice), dolomity (Hrádok, Lúka, Hradište, Ráztočno), tehliarske suroviny (Trenčianska Turná, Prievidza, Ilava, Nitrianske Pravno, Myjava), andezit (Bystričany, Podhradie), štrky a piesky (Beckov, Beluša). Z rudných surovín sa v oblasti Čavoja nachádza ložisko Ag, Pb, Zn rúd.

CHRANENÉ ÚZEMIA

Environmentálne zvlášť dôležité oblasti, ktoré sa nachádzajú na území TSK a ktoré sú v dosahu PHSR možno zaradiť do dvoch základných skupín:

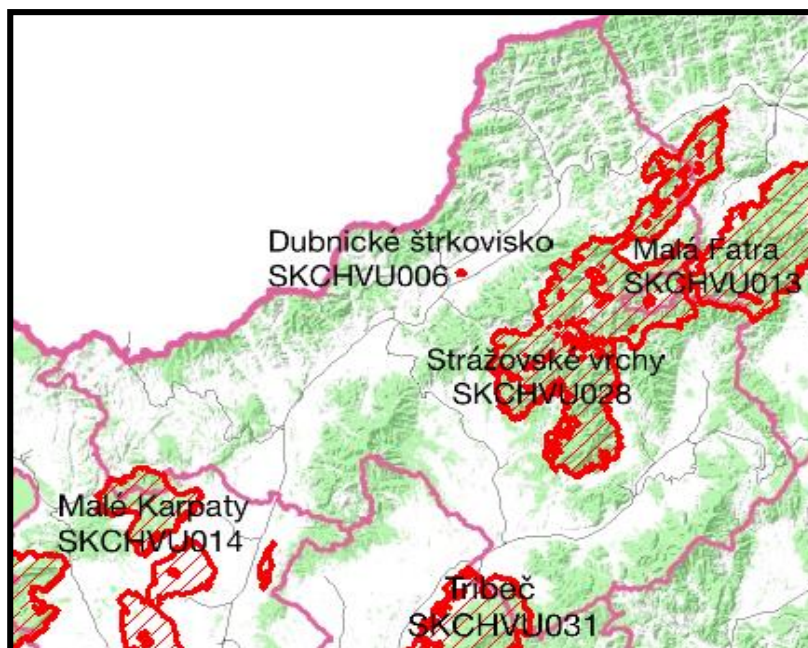
- územia chránené podľa zákona č. 543/2002 Z. z. o ochrane prírody a krajiny
- územia chránené podľa zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách.

Územia chránené podľa zákona č. 534/2002 Z. z.

Územia chránené podľa zákona č. 543/2002 Z. z. sa členia na Európsku sústavu chránených území Natura 2000 (chránené vtáčie územia - CHVO a územia európskeho významu - UEV) a národnú sústavu chránených území (chránená krajinná oblasť - CHKO, národný park - NP, chránený areál - CHA, prírodná rezervácia - PR, národná prírodná rezervácia - NPR, prírodná pamiatka - PP, národná prírodná pamiatka - NPP, chránený prvok - CHP). Európska sústava chránených území Natura 2000

Na území TSK sa nachádza alebo len zasahuje 5 chránených vtáčích území uvedených v tabuľke č. 33

MAPA č. 5

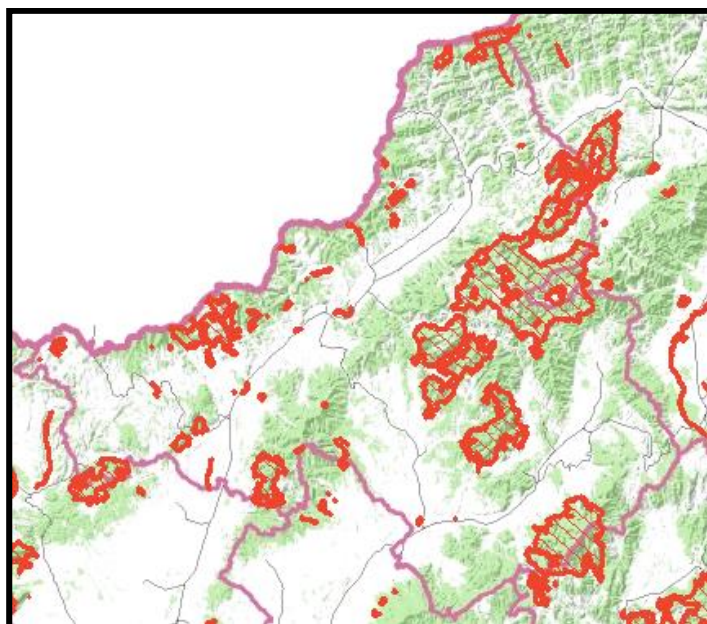
Tabuľka č. 33 Chránené vtáče územia na území TSK

Názov územia	Označenie	Výmera v ha	Katastrálne územie - na území TSK
Dubnické štrkovisko	SKCHVU006	40,77	Okres Ilava - Borčice, Dubnica nad Váhom; Okres Trenčín - Nemšová
Malá Fatra	SKCHVU013	66 228,06	Okres Prievidza - Kl'ačno;
Malé Karpaty	SKCHVU014	50 633,60	Okres Myjava - Brezová pod Bradlom, Košariská;
Strážovské vrchy	SKCHVU028	58 673,08	Okres Bánovce nad Bebravou - Čierna Lehota, Krásna Ves, Kšinná, Látkovce, Lutov, Omastiná, Podlužany, Slatina nad Bebravou, Slatinka nad Bebravou, Šípkov, Timoradza, Trebichava, Uhrovec, Uhrovské Podhradie, Závada pod Čiernym vrchom, Žitná;
			Okres Ilava - Horná Poruba, Kopec, Košecké Rovné, Malé Košecké Podhradie, Veľké Košecké Podhradie, Zliechov;
			Okres Považská Bystrica - Bodiná, Briestenné, Čelkova Lehota, Domaniža, Ďurďové, Horný Moštenec, Kostolec, Malé Lednice, Plevník - Drienové, Počarová, Podmanín, Podskalie, Považská Bystrica, Považská Teplá, Praznov, Prečín, Pružina, Sádočné, Slopná, Trstie, Vrchteplá, Záskanie, Zemianska Závada, Zemiansky Kvašov;
			Okres Prievidza - Čavoj, Diviacka Nová Ves, Diviaky nad Nitricou, Dolné Vestenice, Horné Vestenice, Ješkova Ves, Liešťany, Lomnica, Nitrianske Rudno, Nitrianske Sučany, Račice, Rudnianska Lehota, Tužina, Valaská Belá;
			Okres Púchov - Beluša, Hloža-Podhorie, Mojtín;
			Okres Trenčín - Dolná Poruba, Omšenie.
Tribeč	SKCHVU031	23 802,80	Okres Partizánske - Baštín, Janová Ves, Klátova Nová Ves, Veľké Bošany .

Zdroj: ŠOP SR

Na území TSK bolo navrhnutých 44 chránených území európskeho významu, ktoré sú uvedené v prílohe (tabuľke č. 34.)

MAPA č.6

NÁRODNÁ SÚSTAVA CHRÁNENÝCH ÚZEMÍ

Na územie TSK zasahuje 5 veľkoplošných chránených území – chránených krajinných oblastí (CHKO):

- CHKO Malé Karpaty (Nové Mesto nad Váhom, Myjava)
- CHKO Biele Karpaty (Myjava, Nové Mesto nad Váhom, Trenčín, Ilava, Púchov)
- CHKO Kysuce (Púchov, Považská Bystrica)
- CHKO Strážovské vrchy (Považská Bystrica, Púchov, Ilava, Prievidza)
- CHKO Ponitrie (Prievidza, Partizánske).

Z maloplošných chránených území sa na území Trenčianskeho samosprávneho kraja nachádza 141 chránených území:

- národné prírodné rezervácie (NPR) - 12
- prírodné rezervácie (PR) - 52
- prírodné pamiatky (PP) - 71
- národné prírodné pamiatky (NPP) - 3
- chránené areály - 3

Medzi chránené časti prírody patria aj chránené stromy, jaskyne a mokrade.

Na území TSK bolo k 31. 12. 2014 evidovaných 75 chránených stromov a ich skupín na 46 lokalitách. Nachádza sa tu niekoľko stoviek jaskýň. Medzi voľne prístupné jaskyne v TSK patria: Hájska jaskyňa (PD - Ráztočno), Hradná jaskyňa (BN - Uhrovské Podhradie), Jaskyňa Dupná diera (BN - Slatinka nad Bebravou), Jelenská jaskyňa (TN - Trenčianske Teplice), Košútova jaskyňa (PD - Nitrianske Rudno), Opatovská jaskyňa (TN - Opatová), Pružinská dúpna jaskyňa (PB - Pružina), Žernovská jaskyňa (BN - Omastiná).

Evidované mokrade sa vyskytujú vo všetkých okresoch TSK v nasledujúcich počtoch:

- 2 mokrade národného významu (IL - 2);
- 46 mokradí regionálneho významu (BN - 3, IL - 5, NM - 10, PE - 2, PB - 3, PD - 3, PU - 3, TN - 17);
- 116 mokradí lokálneho významu (BN - 8, IL - 6, NM - 12, MY - 10, PE - 18, PB - 10, PD - 29, PU - 3, TN - 20).

Územia chránené podľa zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách

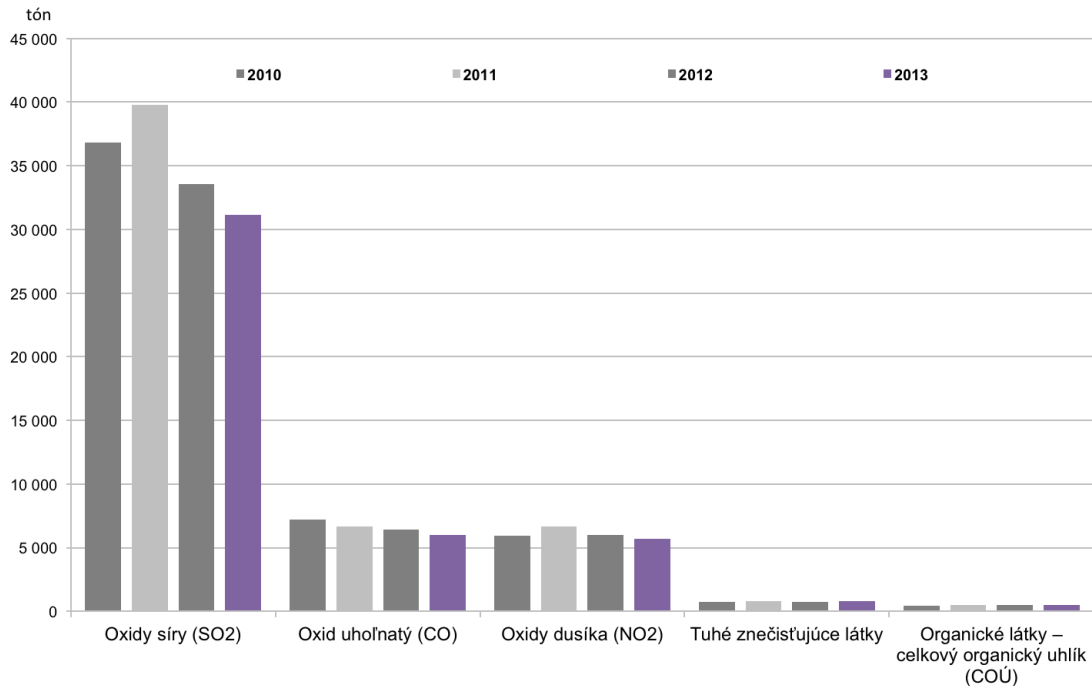
Medzi územia chránené podľa zákona č. 364/2004 Z. z. patria chránené vodohospodárske oblasti, vodohospodársky významné toky, vodárenské vodné toky, ochranné pásma vodárenských zdrojov. Na územie TNSK zasahujú dve chránené vodohospodárske oblasti - CHVO Strážovské vrchy a CHVO Beskydy - Javorníky. Zoznam vodohospodársky významných vodných tokov a vodárenských vodných tokov je ustanovený Vyhláškou MŽP SR č. 211/2005 Z. z. Na území TSK sa nachádzajú **tri** vodárenské vodné toky - Papradnianka (km 11,30 - 20, 50), Tužina (km 7,25 - 15,00), Nitrica (km 33,70 - 50,10) a **73** vodohospodársky významných vodných tokov. Nariadením vlády SR č. 617/2004 Z. z. boli podľa § 81 zákona č. 364/2004 Z. z. o vodách ustanovené citlivé oblasti a zraniteľné oblasti. Medzi zraniteľné oblasti bolo podľa NV SR č. 617/2004 Z. z. z územia TSK zaradených 142 katastrálnych území.

OVZDUŠIE

Najväčší podiel na znečisťovaní ovzdušia TSK má energetika, chemický priemysel a lokálne kúreniská. Veľký podiel na vysokej úrovni znečistenia v tejto oblasti má nízka kvalita palivovo-energetických zdrojov. Využívané uhlie okrem síry obsahuje najmä arzén. V roku 2013 bolo na Slovensku podľa § 9 ods. 3 zákona č. 137/2010 Z. z. o ovzduší vymedzených 18 oblastí riadenia kvality ovzdušia. Medzi vymedzené oblasti riadenia kvality ovzdušia boli z TSK zaradené i územie okresu Prievidza a územie mesta Trenčín pre znečisťujúce látky PM10 a PM2,5. Stanice na meranie kvality ovzdušia SHMÚ sa nachádzajú v Prievidzi, Handlovej a v Bystričanoch.

Graf č. 101

Zdroj: NEIS, 2015 vlastné spracovanie

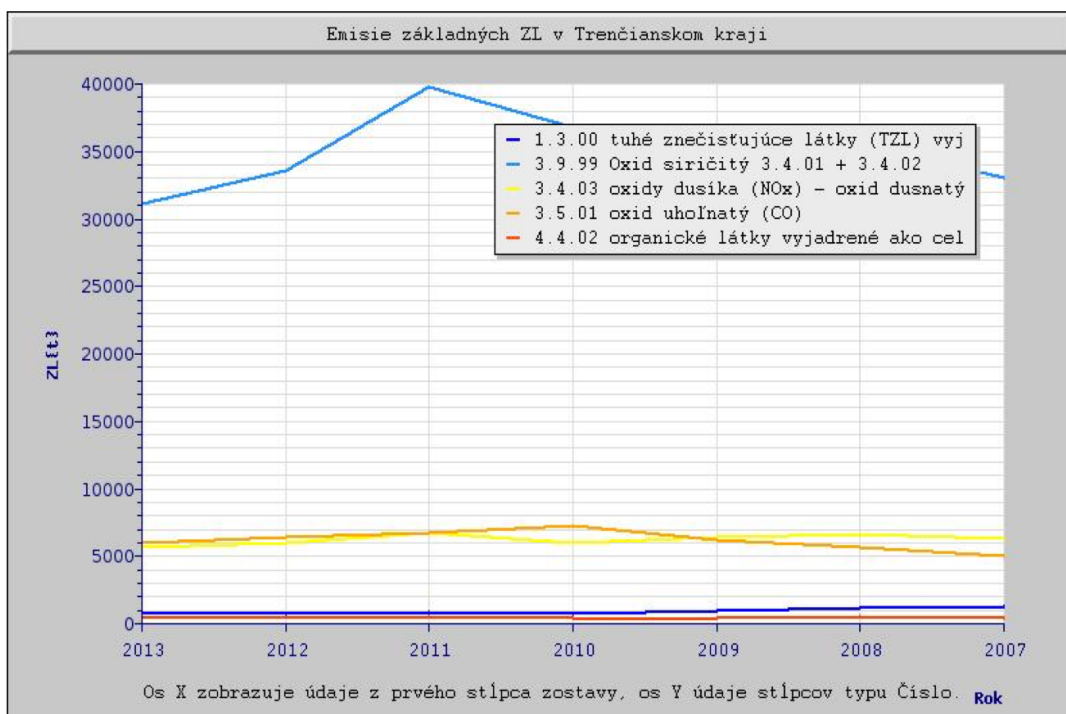
Emisie zo stacionárnych zdrojov – TSK 2010 - 2013

Medzi najväčších znečisťovateľov ovzdušia v TSK v roku 2012 (Správa o kvalite ovzdušia 2012, SHMÚ) patrili:

- Okres Prievidza: ENO Zemianske Kostol'any (TZL, SO₂, NO_x, CO); Fortischem a. s, Nováky (TZL, NO_x, SO₂, CO); Hornonitrianske bane Prievidza (TZL, SO₂); Radsworth, a.s., Nováky (TZL); Handlovská energetika Handlová (NO_x); Geotim, s.r.o., Bojnice (SO₂); KRONOTIMBER SK, s.r.o., Lehota pod Vtáčnikom (TZL),.
- Okres Ilava: Považská cementáreň Ladce (TZL, SO₂, NO_x, CO); TERMONOVA, a.s., Nová Dubnica (TZL, NO_x); SLOVZINK, a.s., Košeca (SO₂)
- Okres Trenčín: Považský cukor, a.s., Trenčianska Teplá (TZL, CO); CEMMAC, a.s., Horné Srnie (NO_x, SO₂, CO); VETROPACK Nemšová, s.r.o. (NO_x, SO₂); Služby pre bývanie, s.r.o., Trenčín (SO₂, CO);
- Okres Partizánske: KVARTET, a. s. Partizánske (TZL); TSM Partizánske, s.r.o. (CO),
- Okres Púchov: Continental Matador Rubber, s.r.o., Púchov (NO_x); Bioplyn Horovce, s.r.o. (SO₂); RONA, a.s., Lednické Rovne (NO_x),
- Okres Myjava: COFELY Brezová pod Bradlom (CO);
- Okres Považská Bystrica: Tepláreň a.s., Považská Bystrica, (TZL, NO_x, CO); PSL, a.s., Považská Bystrica (CO).

Graf č. 102 Emisie TSK

Zdroj: NEIS, 2015 vlastné spracovanie

KLIMATICKÉ POMERY

Klimatické pomery TSK sú vzhľadom na geomorfologické pomery územia veľmi rôznorodé. Zastúpená je nížinná, kotlinová i horská klíma, nachádzajú sa tu územia zaradené do klimatických okrskov: mierne chladného; mierne teplého veľmi vlhkého, vrchovinového; mierne teplého vlhkého s chladnou až studenou zimou dolinový/kotlinový; mierne teplého mierne vlhkého s miernou zimou pahorkatinového; teplého, mierne suchého s miernou zimou; teplého suchého s miernou zimou. Priemerné ročné teploty sa pohybujú od 2 až do 10 °C a priemerné ročné zrážky od 500 mm až do 1000 mm.

PÔDNE POMERY

Pôda je základnou zložkou životného prostredia, predstavuje významný krajinný prvok s nezastupiteľnou energetickou a bioprodukčnou funkciou. Kvalita pôdneho krytu je výrazným činiteľom podmieňujúcim existenciu určitých druhov rastlinstva a živočíšstva, zároveň je i významným prírodným zdrojom s nezastupiteľnou produkčnou funkciou a je jedným z najdôležitejších existenčných faktorov ľudskej spoločnosti. Výmera a štruktúra pôdy v TSK je uvedená v tabuľke č. 34.

Tabuľka č. 34: Štruktúra a výmera (ha) pôdy v TSK v roku 2012

Okres	Celková výmera	Poľnohospodárska Pôda	Lesné pozemky	Vodné plochy	Zastavané plochy	Ostatné plochy
BN	46 194	19 056	24 202	441	1 707	787
IL	35 850	12 844	18 780	627	1 966	1 633
MY	32 744	18 888	10 867	225	1 875	888
NM	57 999	29 209	21 864	932	3 307	2 688
PE	30 103	13 878	13 539	401	1 646	638
PB	46 315	12 855	28 919	104	2 474	1 032
PD	95 987	34 547	53 266	867	4 694	2 614
PU	37 511	13 385	19 996	734	2 125	1 270
TN	67 482	28 159	30 770	1 091	4 037	3 424
TSK	450 185	182 822	222 202	6 353	23 832	14 975

Zdroj: ŠÚ SR

Na území TSK sa okrem kultizeme, slanísk, slancov a podzolov vyskytujú takmer všetky pôdne typy.

Tabuľka č. 35: Výskyt a podiel pôdných typov na území TSK podľa okresov

Pôdny typ	Okres									% z výmery PP
	BN	IL	MY	NM	PA	PB	PD	PU	TN	
kambizem (KM)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	37,20
fluvizem (FM)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	17,33
rendzina (RA)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	15,09
hnedozem (HM)	x	x	x	x	x	-	-	-	x	10,43
pseudoglej (PG)	x	x	x	x	-	x	x	x	x	6,98
livizem (LM)	x	x	x	x	x	x	x	x	x	5,63
čiernica (ČA)	-	x	x	x	x	-	x	-	x	2,49
regozem (RM)	x	-	x	x	x	x	x	x	x	1,74
litozem, ranker (LI,RN)	x	x	-	x	-	x	x	x	x	0,64
glej (G)	x	x	-	x	x	x	x	x	x	0,19
černozem (ČM)	-	-	-	x	-	-	-	-	x	0,07
organozem (OM)	-	-	x	-	-	x	-	-	-	-
kultizem	-	-	--	-	-	-	-	-	-	-
slanisko, slanec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Podzol	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Zrazy	x	x	x	x	x	x	x	x	x	2,21

Zdroj: VÚPÚ

Najrozšírenejšími pôdnymi typmi na území TSK sú kambizeme, fluvizeme a rendziny. Z pôdných druhov sú najrozšírenejšie stredne ťažké piesočnato hlinité pôdy (71,30 %) a ťažké ílovitohlinité pôdy (18,14 %). Hlboké pôdy zaberajú 46,39 %, pôdy stredne hlboké 23,54 % a pôdy plytké 30,07 % celkovej výmery poľnohospodárskej pôdy. Z hľadiska kvality prevažujú pôdy zaradené do nižších stupňov kvality (9. stupeň – 24,86 %; 8. stupeň – 9,20 %; 7. stupeň – 14,84 %, 6. stupeň – 20,91 %; 5. stupeň – 13,21 %; 4. stupeň – 5,72 %; 3. stupeň – 4,54 %; 2. stupeň – 6,10 %; 1. stupeň – 0,61 %).

HYDROLOGICKÉ A HYDROGEOLOGICKÉ POMERY

Z hydrologického hľadiska sa územie kraja nachádza v povodí rieky Dunaj, v troch čiastkových povodiach - Váh, Nitra a Morava. Z hľadiska dopadov zmeny klímy na zásoby podzemných vôd možno povodia rozdeliť do troch skupín* (pričom vo všetkých skupinách je dokumentovaný pokles). Do prvej skupiny možno zaradiť povodie Nitry s miernym dopadom klimatickej zmeny na zásobovanie podzemných vôd, do druhej skupiny povodí s významným vplyvom klimatickej zmeny na zásoby podzemných vôd je zaradené povodie Váhu a do tretej s veľmi výrazným vplyvom klimatickej zmeny na zásoby podzemných vôd je zaradené povodie Moravy. Najvýznamnejšiu oblasť z hľadiska tvorby zásoby podzemných vôd v TSK predstavuje údolná niva Váhu. Vodárenské zdroje podzemných vôd využívané na hromadné zásobovanie pitnou vodou v okresoch Považská Bystrica, Púchov a Ilava sa nachádzajú prevažne vo vymedzených vodohospodárskych oblastiach zasahujúcich do pohorí Strážovské a Súľovské vrchy, Javorníky a Biele Karpaty. Najvýznamnejšie pramene s vysokou výdatnosťou vystupujú v širšom okolí obce Pružina, Domaniža, Domanižanská Lehota a Sádočné a v Manínskej tiesňave. Tieto vodárenské zdroje majú dominantný význam pre zásobovanie najväčších SKV Pružina-Púchov-Dubnica a SKV Považská Bystrica.

POVRCHOVÉ VODY

Vodné toky

Základnú hydrologickú sieť územia TSK tvoria rieky:

- Váh (okresy PB, PÚ, TN, IL a NM),
- Nitra (okresy PD a PE)
- Myjava (okres MY).

Z ďalších významnejších vodných tokov na území TSK možno uviesť toky Vlára, Nitrica, Handlovka, Jablonka, Bebrava – Radiša, Súčanka, Drietomica, Dubová a ďalšie.

VODNÉ PLOCHY

Na území TSK sa nachádza viacero veľkých vodných nádrží (nad 1 mil. m³) napr. Nosice, Dubník II, Veľké Uherce, Dolné Kočkovce, VN Prusy, Nitrianske Rudno, Trenčianske Biskupice i malých vodných nádrží (do 1 mil. m³) napr. Brestovec, Myjava, Stará Myjava a ďalšie.

Zásobovanie pitnou vodou z verejných vodovodov zabezpečuje v zmysle zákona o obecnom zriadení obec. V súčasnosti obec zabezpečuje činnosti pre zásobovanie pitnou vodou prostredníctvom obchodných spoločností, v súčasnosti územie spadá do pôsobnosti piatich vodárenských spoločností:

- Považská vodárenská spoločnosť a.s. - okresy: Považská Bystrica, Púchov, Ilava
- Trenčianska vodohospodárska spoločnosť, a.s. - okresy: Trenčín, Nové Mesto nad Váhom
- Bratislavská vodárenská spoločnosť a.s. – okres Myjava
- Stredoslovenská vodárenská prevádzková spoločnosť a.s. – okres Prievidza
- Západoslovenská vodárenská spoločnosť a.s. – okresy: Bánovce nad Bebravou a Partizánske.

Okrem týchto hlavných vodárenských spoločností pôsobia v kraji aj menšie spoločnosti zabezpečujúce prevádzkovanie verejných kanalizácií

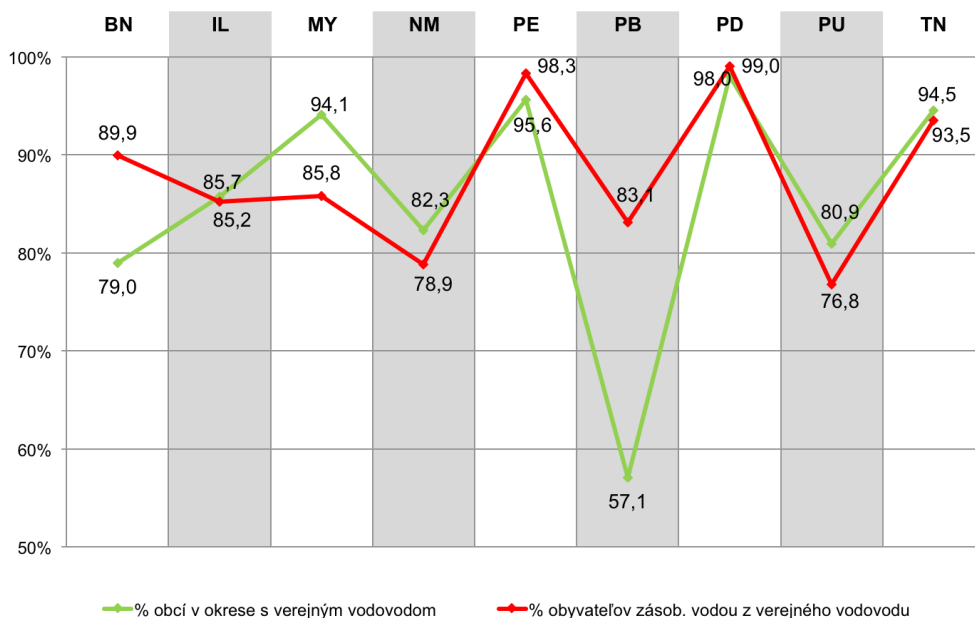
INFRAŠTRUKTÚRA – VODOVODY

V roku 2012 bolo v TSK zásobovaných vodou z verejného vodovodu 532 782 obyvateľov v 237 obciach, čo predstavovalo 89,81 % z celkového počtu obyvateľov TSK.

Graf č. 103

Zdroj: VUVH

Podiel obyvateľov zásobovaných vodou z verejného vodovodu

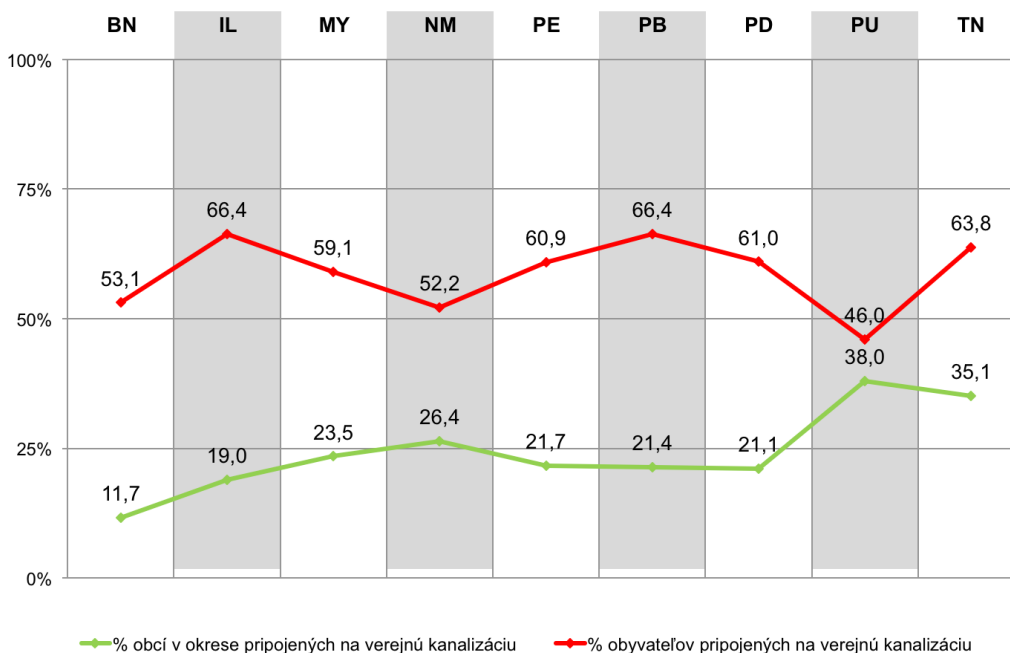

Zdroj: VUVH

Kanalizácia a ČOV - Výstavba verejných kanalizácií za výstavbou verejných vodovodov zaostáva. K 31.12.2012 bolo v TSK pripojených na verejnú kanalizáciu 355 962 obyvateľov, čo je cca 60 %.

Graf č 104
Podiel obyvateľov pripojených na verejnú kanalizáciu

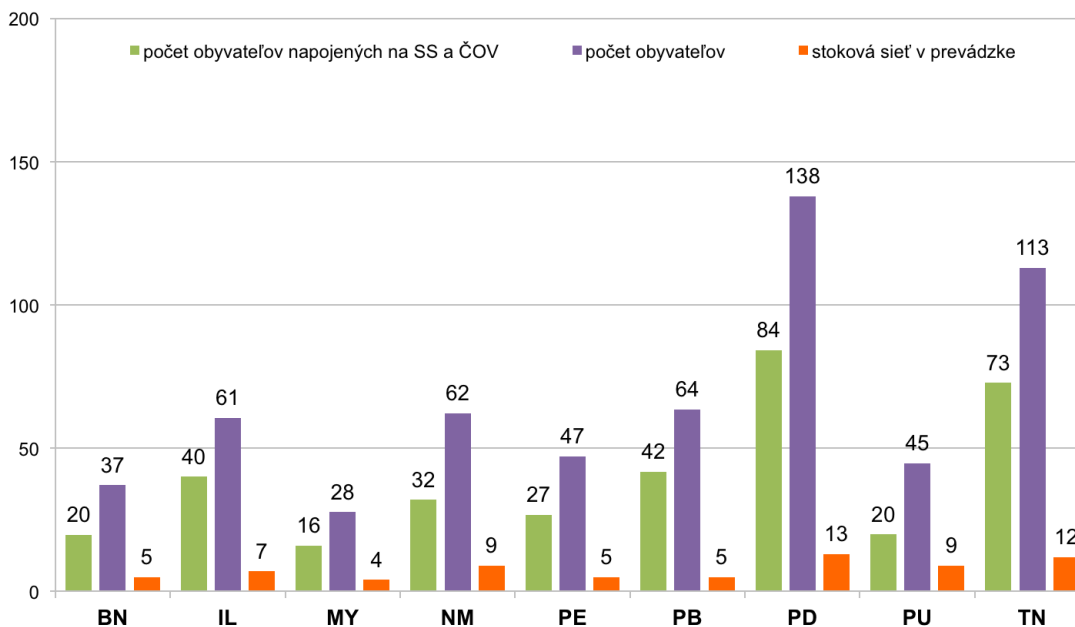
Zdroj: VUVH

Graf č.105
Prehľad stavu v odvádzaní a čistení odpadových vôd v Trenčianskom kraji

Zdroj: VUVH

tis.

PODZEMNÉ VODY

Z hľadiska hydrogeologických pomerov je územie TSK súčasťou hydrogeologických rajónov uvedených v tabuľke č. 36.

Tabuľka č. 36: Hydrogeologické rajóny v TSK

Okres	Hydro-geologický rajón	Geologicko-hydrologické začlenenie
Bánovce n/B	MP 066	Mezozoikum a paleogén južnej časti Strážovských vrchov
Myjava	PM 043	Paleogén a mezozoikum bradlového pásma západnej časti Bielych Karpát
	NM 044	Neogén až krieda Myjavskej pahorkatiny
Partizánske	NQ 071	Neogén Nitrianskej pahorkatiny
Prievidza	M 032	Mezozoikum južnej časti Lúčanskej Fatry
	PG 063	Kryštalikum, mezozoikum a paleogén juhozápadnej časti pohoria Žiar a Handlovskej kotliny
	M 064	Mezozoikum severnej časti pohoria Žiar
	PG 065	Kryštalikum, mezozoikum a paleogén východnej časti Strážovských vrchov a Rudnianskej kotliny
	PM 066	Mezozoikum a paleogén južnej časti Strážovských vrchov
	QN 067	Neogén a kvartér Hornonitrianskej kotliny
	MG 069	Mezozoikum a paleozoikum severovýchodnej časti Tribeča
	V 082	Neovulkanity Kremnických vrchov
	V 086	Neovulkanity pohoria Vtáčnik a Pohronský Inovec
Považská Bystrica, Púchov, Ilava	MP 034	Paleogén a mezozoikum bradlového pásma Súľovských vrchov a Podmanínskej pahorkatiny
	M 035	Mezozoikum severnej časti Strážovských vrchov
	M 036	Mezozoikum severozápadnej časti Strážovských vrchov
	QN 037	Kvartér a neogén Ilavskej kotliny
	Q 039	Kvartér Bytčianskej kotliny
	PM 040	Paleogén a mezozoikum Javorníkov a severovýchodnej časti Bielych Karpát
	PM 041	Paleogén a mezozoikum bradlového pásma povodia Vláry
	PG 065	Kryštalikum, mezozoikum a paleogén východnej časti Strážovských vrchov a Rudnianskej kotliny
Trenčín a Nové Mesto nad Váhom	M 036	Mezozoikum severozápadnej časti Strážovských vrchov
	QN 037	Kvartér a neogén Ilavskej kotliny
	QM 038	Kvartér Trenčianskej kotliny a priľahlé mezozoikum Trenčianskej vrchoviny
	PM 041	Paleogén a mezozoikum bradlového pásma povodia Vláry
	MP 042	Paleogén a mezozoikum bradlového pásma v časti Bielych Karpát a Myjavskej pahorkatiny
	NM 044	Neogén až krieda Myjavskej pahorkatiny južne od bradlového pásma
	M 045	Mezozoikum Čachtických Karpát a časti Bielokarpatského podhoria
	MG 046	Mezozoikum a paleozoikum severozápadnej časti Pov. Inovca
	MG 047	Mezozoikum strednej a južnej časti Považského Inovca
	Q 048	Kvartér Váhu v podunajskej nížine severne od čiar Palárikovo - Galanta
	N 049	Neogén Trnavskej pahorkatiny
	MP 066	Mezozoikum a paleogén južnej časti Strážovských vrchov
	GM 068	Kryštalikum a mezozoikum východnej časti Považského Inovca
NQ 071	Neogén Nitrianskej pahorkatiny	

MINERÁLNE A TERMÁLNE ZDROJE

Územie TSK je pomerne bohaté na minerálne a termálne zdroje (cca 188 prameňov), ktoré sa nachádzajú okrem okresov Ilava a Myjava na území všetkých ostatných okresov kraja:

- Trenčín (91) – Adamovské Kochanovce (7), Dolná Súča (5), Dubodiel (2), Horná Súča (1), Horné Srnie (1), Hrabovka (3), Chocholná (7), Kostolná-Záriečie (2), Trenčín-Kubrá (2), Melčice (1), Mníchova Lehota (10), Selec (2), Soblahov (5), Trenčianske Jastrabie (7), Trenčianske Mitice (6), Trenčianske Teplice (13), Trenčianska Turná (4), Záblatie (2), Závažie (6), Zemianske Lieskové (2), Zlatovce (2), Velčice (1);
- Prievidza (32 prameňov) – Bojnice (18), Handlová (2), Chalmová (9), Opatovce nad Nitrou (1), Koš (1), Laskar (1);
- Púchov (31) – Belušké Slatiny (15), Nimnica (10), Nosice (2), Streženice (3), Zubák (1);
- Partizánske (11) – Malé Bielice (6), Veľké Bielice (4), Brodzany (1);
- Považská Bystrica (10) – Považská Bystrica (7), Veľká Udiča (2), Horná Mariková (1);
- Nové Mesto nad Váhom (8) – Bošáca (2), Modrová (2), Nová Bošáca (3), Nová Lehota (1);
- Bánovce nad Bebravou (5) – Chudá Lehota (2), Šišov (1), Libichava (1), Bánovce nad Bebravou (1);

Osobitnú skupinu medzi minerálnymi vodami predstavujú prírodné liečivé vody, ktoré sa používajú na balneoterapeutické účely najmä v zdravotníckych zariadeniach a prírodných liečebných kúpeľoch (napr. Trenčianske Teplice, Nimnica, Bojnice). Prírodné minerálne vody sa využívajú na pitné účely najmä na miestnej úrovni (napr. Chocholná, Selec, Soblahov, Mníchova Lehota). Geotermálne vody sa využívajú ako zdroj energie v poľnohospodárstve a tiež v cestovnom ruchu (napr. Bánovce nad Bebravou, Malé Bielice, Partizánske, Chalmová).

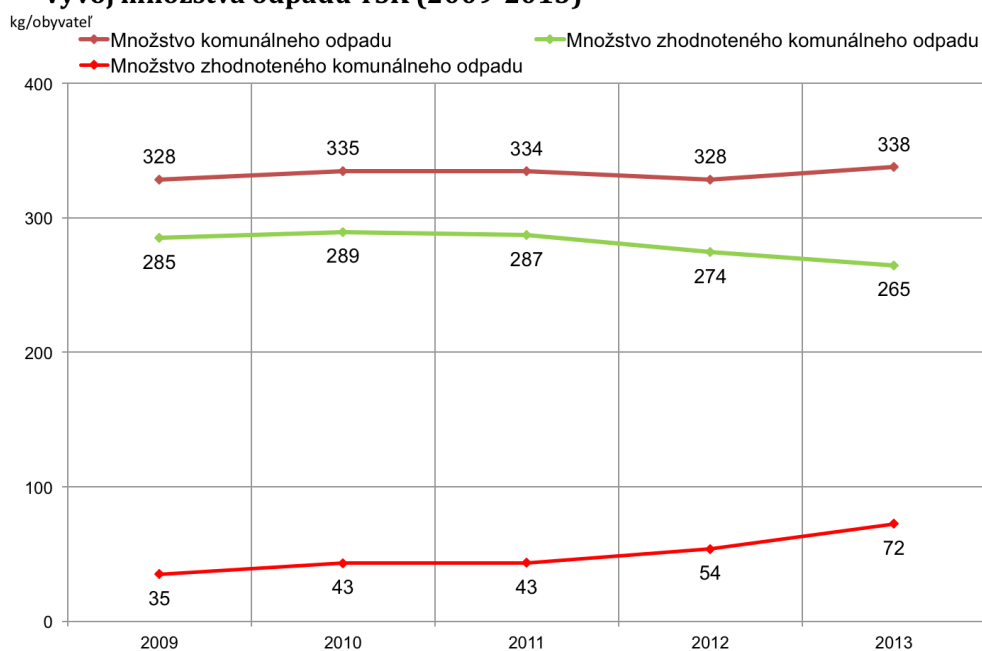
NAKLADANIE S ODPADMI

Odpadom je hnutelná vec alebo látka, ktorej sa jej držiteľ zbavuje, chce sa jej zbaviť alebo je povinný sa jej zbaviť podľa platných predpisov. S odpadmi v Trenčianskom samosprávnom kraji sa nakladá podľa ustanovení zákona č. 223/2001 Z. z. o odpadoch a súvisiacich predpisov a podľa Programu odpadového hospodárstva, ktorý sa vypracováva na obdobie piatich rokov. Zastúpenie jednotlivých kategórií odpadov bolo rôznorodé kolísavým vývojom za časové obdobie štyroch rokov (2011-2014). Celková charakteristika spôsobu nakladania s odpadmi v rokoch 2011-2014 je znázornená v grafe č.106. Trenčiansky kraj zaznamenáva v produkcii komunálneho odpadu v rámci Slovenskej republiky šieste miesto s 11 percentným podielom.

Graf č. 106

Vývoj množstva odpadu TSK (2009-2013)

Zdroj: RISO

Vznik odpadov celkom - Vznik a nakladanie s odpadmi v Trenčianskom kraji

Tabuľka č. 37: Vznik odpadov v TSK v rokoch 2009 - 2013 (v t)

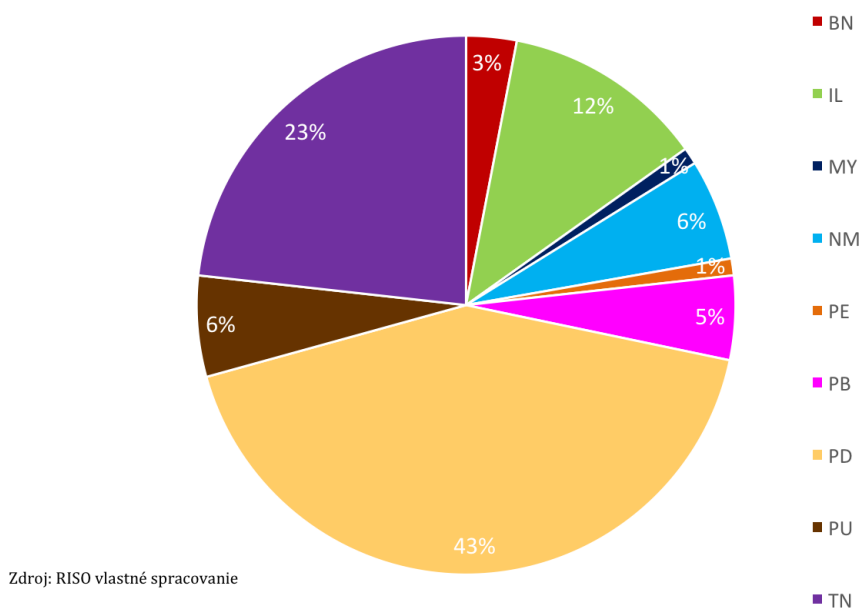
Okres	2009	2010	2011	2012	2013
BN	111 017,93	107 820,22	102 900,55	121558,90	66 570,47
IL	57 561,93	83 935,43	208 989,39	123668,31	251 686,70
MY	19 114,24	64 200,55	67 828,72	27458,22	23 040,76
NM	49 546,74	266 984,70	83 712,13	150653,79	135 859,34
PE	24 193,37	27 699,00	31 035,41	45790,03	26 229,03
PB	333 892,94	55 191,59	89 768,30	57487,43	96 536,56
PD	877 363,34	903 625,70	968 898,15	1024646,42	893 938,23
PU	50 341,05	63 711,28	52 645,73	45111,43	134 392,69
TN	243 945,15	443 974,40	234 897,90	280939,78	486 520,94
TSK	1 766 976	2 017 143	1 840 676	1 877 314	2 114 774

Zdroj: RIS

Graf č. 107

Podiel okresov na celkovej tvorbe odpadu v TSK 2013

V Slovenskej republike platí od 1.1.2010 povinnosť pre obce zaviesť povinný separovaný zber pre štyri zložky komunálnych odpadov: papier, plasty, sklo a kovy. Okrem týchto zložiek separovaného zberu komunálnych odpadov je zavedený aj zber iných, predovšetkým nebezpečných zložiek (napr. použitých batérií a akumulátorov, rozpúšťadiel a farieb, elektroodpadov a pod.). Pozitívom je, že separovaný zber má stúpajúcu tendenciu. V roku 2013 najviac odpadov vzniklo v okrese Prievidza (42 %) z celkového množstva vzniknutých odpadov a najmenej (1 %) v okresoch Myjava a Partizánske. Dlhodobým negatívnym trendom nakladania s odpadmi v Trenčianskom kraji je ich zneškodňovanie skládkovaním.

KOMUNÁLNE ODPADY

Komunálne odpady sú odpady z domácnosti vznikajúce na území obce pri činnosti fyzických osôb a odpady podobných vlastností a zloženia, ktorých pôvodcom je právnická osoba alebo fyzická osoba - podnikateľ, okrem odpadov vznikajúcich pri bezprostrednom výkone činností tvoriacich predmet podnikania alebo činnosti právnickej osoby alebo fyzickej osoby - podnikateľa; za odpady z domácnosti sa považujú aj odpady z nehnuteľností slúžiacich fyzickým osobám na ich individuálnu rekreáciu, napríklad zo záhrad, chát, chalúp, alebo na parkovanie alebo uskladnenie vozidla používaného pre potreby domácnosti, najmä z garáží, garážových stojísk a parkovacích stojísk. Komunálnymi odpadmi sú aj všetky odpady vznikajúce v obci pri čistení verejných komunikácií a priestranstiev, ktoré sú majetkom obce alebo v správe obce, a taktiež pri údržbe

verejnej zelene vrátane parkov a cintorínov a ďalšej zelene na pozemkoch právnických osôb, fyzických osôb a občianskych združení. V podmienkach SR nie je sledovaný osobitný vznik odpadov z domácnosti, preto aj všetky ciele a opatrenia musia vychádzať z hodnotenia komunálnych odpadov ako celkovej skupiny, ktorá je podľa Katalógu odpadov vymedzená kódom 20.

Tabuľka č. 38: Vznik komunálnych odpadov v TSK v rokoch (v t)

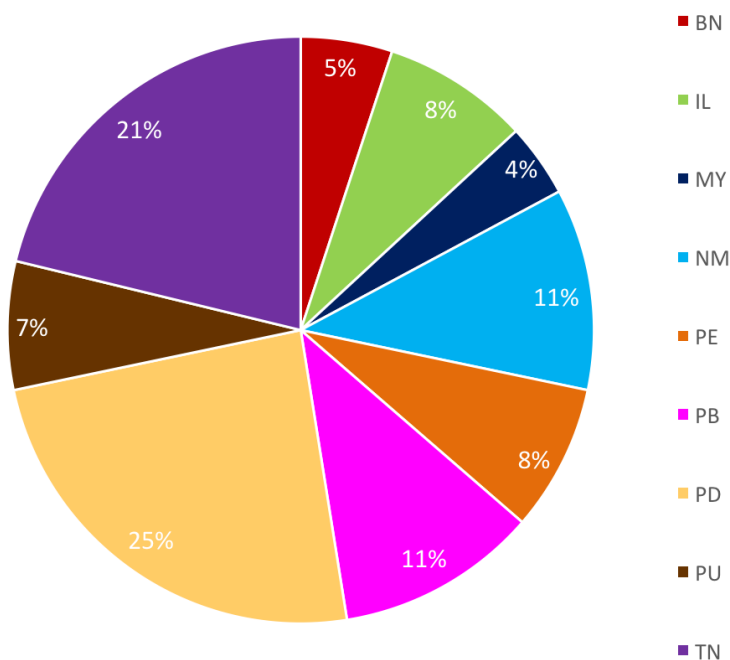
Okres	2009	2010	2011	2012	2013
BN	9 306,05	10 109,52	10 548,23	10 354,67	9 529,40
IL	18 957,49	20 429,25	18 861,36	18 571,68	14 121,37
MY	9 803,34	8 279,26	7 923,81	9 032,87	6 806,65
NM	19 197,05	20 475,09	20 973,42	20 260,25	19 287,92
PE	14 422,54	15 045,49	14 718,09	14 948,97	14 360,60
PB	20 615,88	15 938,10	24 701,55	18 946,33	19 988,92
PD	50 636,24	58 364,15	50 860,44	49 177,60	41 985,26
PU	13 380,27	13 880,18	13 060,53	12 866,86	12 386,06
TN	40 335,17	38 006,73	37 036,72	40 399,57	36 449,48
TSK	196 654	200 528	198 684	194 559	174 915

Zdroj: RISO

Vznik komunálnych odpadov v Trenčianskom kraji mal od roku 2011 do roku 2013 klesajúcu tendenciu.

Graf č. 108

Podiel okresov na celkovej tvorbe komunálneho odpadu v TSK 2013

Zdroj: RISO vlastné spracovanie

V roku 2013 vzniklo najviac komunálnych odpadov v okrese Prievidza (24 %) a najmenej v okrese Myjava (4 %).

Tabuľka č. 39: Podiel vzniku komunálnych odpadov v TSK (t)

Ukazovateľ	Rok			
	2010	2011	2012	2013
Vznik odpadov/ 1 obyvateľa (kg)	335	334	328	338
Podiel Trenčianskeho kraja na celkovom vzniku KO v SR (%)	11,09 %	11,24 %	11,13 %	11,47 %

Zdroj: MŽP SR

Spôsob nakladania s komunálnymi odpadmi

Tabuľka č. 40: Spôsob nakladania s komunálnymi odpadmi v TSK v roku 2013 (v t)

Okres	Zhodnocovanie			Zneškodňovanie			Iné
	materiálové	energetické	ostatné	skládkovaním	spaľovaním	ostatné	
BN	208,68	15,00	53,25	7 359,91	-	1 867,53	26,00
IL	2 219,56	38,25	741,87	11 118,71	-	0,98	3,05
MY	1 068,30	16,00	45,13	5 650,23	-	-	27,71
NM	2 899,93	57,34	200,2	16 075,76	-	55,00	
PE	706,11	-	365,96	13 289,15	-	-	
PB	3 354,90	11,00	58,30	16 565,00	-	-	
PD	3 074,77	710,00	1 569,18	36 384,02	-	108,16	137,56
PU	239,63	10,00	686,10	11 420,80	-	30,00	
TN	4 035,26	94,58	3 717,6	28 378,70	-	222,90	
TSK	17 807	952	7 437	146 242	-	2 284	194

Zdroj: RISO

Najväčšie množstvo komunálneho odpadu, ktoré vzniká v Trenčianskom kraji je zneškodňované skládkovaním. V roku 2013 sa 83,6 % z celkového množstva komunálnych odpadov, ktoré vznikli na území Trenčianskeho kraja zneškodňovalo skládkovaním, čo nie je v súlade so záväznou hierarchiou a cieľmi odpadového hospodárstva, ktoré sú ustanovené v § 3 zákona o odpadoch.

Od 1. 1. 2010 majú obce povinnosť zaviesť povinný separovaný zber pre 4 zložky komunálnych odpadov - papier, plasty, sklo a kovy. V roku 2010 bolo v kraji vyseparovaných 134 662 ton piatich zložiek komunálnych odpadov (papier, plasty, sklo, kovy a bioodpad), čo predstavuje 24,8 kg na jedného obyvateľa. Podľa programu odpadového hospodárstva je v Trenčianskom kraji do separovaného zberu zapojených 225 obcí z celkového počtu 276 obcí, čo predstavuje 89,81 % obyvateľstva zapojeného do separovaného zberu. Pre separovaný zber v komunálnej sfére je zavedený kontajnerový alebo vrecový zber komunálnych odpadov a vytriedených zložiek komunálneho odpadu, ako aj kalendárové zbery zamerané najmä na nebezpečné odpady a elektroodpady.

Zhodnocovanie odpadov zo separovaného zberu je podmienené nielen dobrým systémom separovaného zberu, ale hlavne vybudovaním zberných miest a dotried'ovacích zariadení na dobré dotriedenie odpadov a zložiek z komunálneho odpadu. Umiestnenie takých zariadení je podmienené princípu blízkosti a sebestačnosti. V obciach, kde je zriadený zberný dvor, zber elektroodpadu prebieha celoročne. Problémom vyskytujúcim sa pri odovzdávaní elektroodpadu od fyzických osôb na zberný dvor alebo spoločnosti prevádzkujúcej zber elektroodpadov je skutočnosť, že odovzdávaný odpad je z väčšej časti nekompletný. Pre zber použitých batérií a akumulátorov je zavedený systém zberu použitých batérií a akumulátorov priamo v predajniach u distribútorov. V menšom množstve sa použité batérie a akumulátory od fyzických osôb zberajú na zbernom dvore. Staré vozidlá je ich držiteľ povinný odovzdať iba autorizovanému zariadeniu na spracovanie vozidiel alebo zariadeniu na zber starých vozidiel, ktoré držiteľovi vystaví potvrdenie o prevzatí starého vozidla na spracovanie. Bez tohto potvrdenia nie je možné vozidlo odhlásiť z evidencie vozidiel. V komunálnej sfére sú staré opustené vozidlá bez poznávacích značiek, ktorých majiteľ nie je známy. V Trenčianskom kraji sa nachádza jedno zariadenie na zber opotrebovaných pneumatík. V obciach je systém zberu biologicky rozložiteľného odpadu z parkov a záhrad najčastejšie zavedený formou kalendárového zberu. V obciach, kde je zriadené komunitné kompostovisko do 10 ton, majú fyzické osoby prístup celoročne. Na zber biologicky rozložiteľného komunálneho odpadu obce nie sú pripravené ani materiálne (nádoby na biologicky rozložiteľný komunálny odpad) ani informovanosťou občanov o systéme zberu. V Trenčianskom kraji sú prevádzkované prevažne mobilné zariadenia na stavebné odpady. V obciach odpad zo stavebných prác (prevažne rekonštrukcií) a demolačných prác je ukladaný na zbernom dvore obce. Po zhodnotení – úprave tohto odpadu - je využívaný v obci na rôzne zemné úpravy.

SKLÁDKY ODPADOV

V roku 2013 bolo v Trenčianskom kraji v prevádzke 15 skládok odpadov.

Tabuľka č. 41: Počet a voľná kapacita skládok odpadov v Trenčianskom kraji v roku 2013

Ukazovateľ	Skládka odpadov na inertný odpad	Skládka odpadov na odpad, ktorý nie je nebezpečný	Skládka odpadov na nebezpečný odpad	Celkový počet skládok
Počet skládok	2	13	1	15
Voľné kapacity skládok k 31.12. 2013	2 655 560	1 176 194	127 810	3 959 564

Zdroj: MŽP SR

Tabuľka č. 42: Počet skládok odpadov v TSK v roku 2010 podľa okresov

Okres	Skládka odpadov na inertný odpad	Skládka odpadov na odpad, ktorý nie je nebezpečný	Skládka odpadov na nebezpečný odpad	Celkový počet skládok
BN	0	0	0	0
IL	0	2	0	2
MY	1	2	0	3
NM	0	0	0	0
PE	1	1	1	3
PB	0	1	0	1
PD	0	4	0	4
PU	0	1	0	1
TN	0	0	0	0
TSK	2	11	1	14

Zdroj: Program odpadového hospodárstva TSK na roky 2012-2015

Spaľovne odpadov

V Trenčianskom kraji boli v roku 2013 v prevádzke tri spaľovne nemocničných odpadov.

Tabuľka č. 43: Spaľovne nemocničných odpadov v TSK v roku 2010

Prevádzkovateľ	Kapacita spaľovne	Množstvo spálených odpadov v roku 2013
Fakultná nemocnica Trenčín	280	266
NsP Prievidza so sídlom v Bojniciach	300	96
Nemocnica s poliklinikou Myjava	150	11

Zdroj: MŽP SR

V TSK sa nenachádza žiadna spaľovňa komunálnych odpadov.

Zariadenia na spoluspaľovanie odpadov

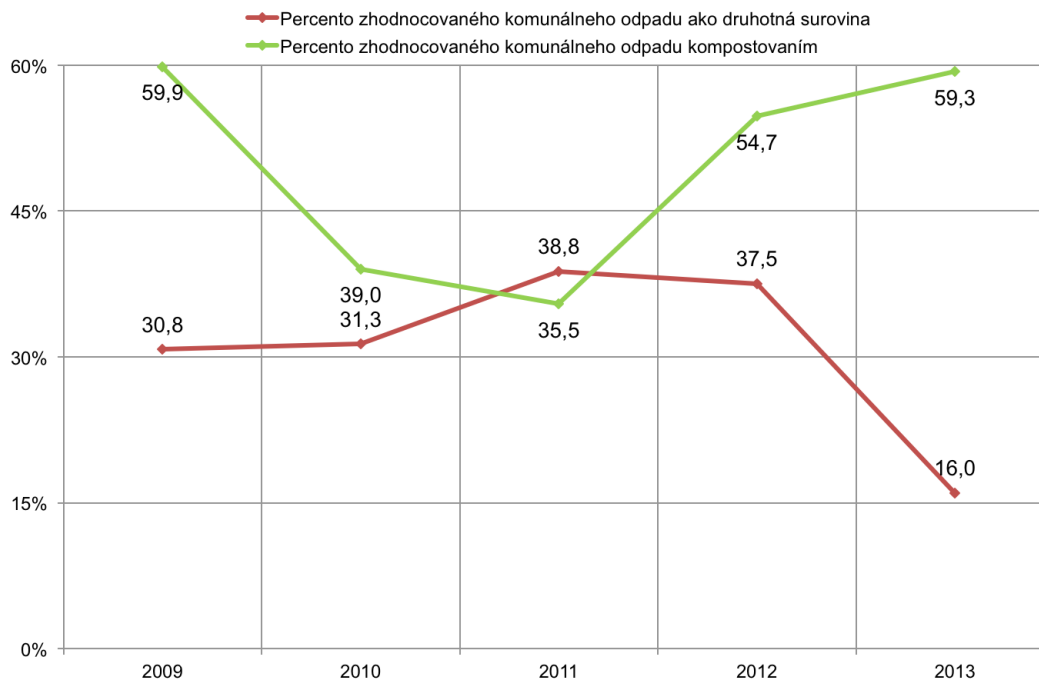
Tabuľka č. 44 : Zariadenia na spoluspaľovanie odpadov v TSK

Prevádzkovateľ	Kapacita zariadenia	Množstvo spálených odpadov v roku 2013
Cemac, a.s.	26 900	22 356
Považská cementáreň, a.s. Ladce	400 000	30 059

Zdroj: MŽP SR

Graf č. 109**Vývoj zhodnocovaného odpadu TSK 2009 - 2013**

Zdroj: RISO

ROZVOJ VIDIEKA

Slovensko je podľa údajov štatistickej databázy EUROSTATU 2014 druhou najvidieckejšou krajinou EÚ hneď po Fínsku 1, s hustotou obyvateľstva 109/km² s 85 %-ným podielom vidieckych oblastí s 48 % občanov žijúcich vo vidieckych oblastiach. Čísla jednoznačne podčiarkujú význam vidieckeho priestoru pre rozvoj krajiny a jeho regiónov. Trenčiansky kraj s rozlohou 4500 km², v ktorom žije viac ako desatina (11,1 %) obyvateľstva SR má hustotou zaľudnenia 131,5 obyvateľov na km² a patrí k husto obývaným krajom SR. Podľa stupňa urbanizácie patrí do kategórie ostatný vidiecky región. V regióne sa prejavuje proces starnutia obyvateľstva, kde podiel detskej zložky mierne klesá a narastá podiel obyvateľstva v poproduktívnom veku. Rozvoj vidieka je vo všeobecnosti termín používaný na označenie činností a iniciatív, ktoré sú zamerané na zvýšenie životného štandardu v mimomestských oblastiach, v krajine a vo vidieckych sídlach. Aktivity rozvoja vidieka sú zamerané hlavne na sociálny a ekonomický rozvoj oblastí a sú súčasťou SPP (Spoločná poľnohospodárska politika). Rozvoj vidieka na Slovensku napreduje aj prostredníctvom opatrení Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2020 a Operačného programu Rybné hospodárstvo SR. Samostatnou, ale neoddeliteľnou podporou sú schémy financované prostredníctvom priamych platieb.

1 EUROSTAT, euro usitalo, Výbor pre rozvoj vidieka, Fínsko má rovnaký počet obyvateľov no podstatne väčšiu rozlohu.

Program rozvoja vidieka SR 2014 – 2020 (ďalej PRV 2014 – 2020) sa zameriava na šesť hlavných oblastí, a to podpora prenosu znalostí a inovácií, zvýšenie životaschopnosti a konkurencieschopnosti, inovačných technológií a udržateľného hospodárenia, podpora organizácie, spracovania, dobrých životných podmienok zvierat a riadenia rizík, obnova, zachovanie a posilnenie ekosystémov, podpora efektívnosti zdrojov a klímy a podpora sociálnej inklúzie, znižovania chudoby a hospodárskeho rozvoja. V rámci Operačného programu Rybné hospodárstvo získajú investície Západné, Stredné a Východné Slovensko, teda kraje, na ktoré sa sústreďujú nenávratná finančná podpora v ciele Konvergencia. V prípade Slovenska je to celé jeho územie s výnimkou Bratislavského kraja. Priame platby sú súčasťou I. piliera Spoločnej poľnohospodárskej politiky a predstavujú priamu podporu a stabilizáciu príjmov poľnohospodárov financovanú EÚ zo zdrojov Európskeho poľnohospodárskeho záručného fondu (EPZF). Priame platby sú vo všeobecnosti poskytované poľnohospodárom ako plošné odviazané podpory, pričom časť prostriedkov EPZF je možné viazať na konkrétne sektory a komodity prostredníctvom tzv. viazaných priamych platieb. Trenčiansky samosprávny kraj má dva výrazné vidiecke regióny (OECD) kde žije takmer 64 tisíc obyvateľov kraja čo predstavuje viac ako desatinu populácie Trenčianskeho kraja (11,1 %) avšak z toho počtu 17 038 ľudí žije v troch mestách a čisto na vidieku 8 percent obyvateľov kraja (46 873). Najvidieckejším okresom sú Bánovce nad Bebravou s hustotou obyvateľstva 79,9/km² a okres Myjava s hustotou 82,3/km². Okres Bánovce nad Bebravou je špecifický tým, že sa v ňom nachádzajú iba menšie obce a okresné mesto, ktoré má takmer dvadsať tisíc obyvateľov. Okres Myjava je charakteristický kopaničiarskym osídlením, nachádzajú sa v ňom mimo okresného mesta len menšie obce. V týchto regiónoch sa nachádza 60 obcí.

Okresy Nové Mesto nad Váhom, Púchov, Považská Bystrica a Prievidza, v ktorých sa nachádza 135 obcí majú charakter ostatné vidiecke oblasti, žije tam viac ako polovica obyvateľov kraja - viac ako 306 tis. z toho 37 % vo ôsmich mestách (114 831) a zvyšných 191 967 na vidieku (63 %). Posledné tri okresy (Trenčín, Partizánske a Ilava) majú štruktúru prevažne mestského typu. Na vidieku tu žije iba 41 % obyvateľstva čo predstavuje takmer 90 tisíc ľudí (89 360) .

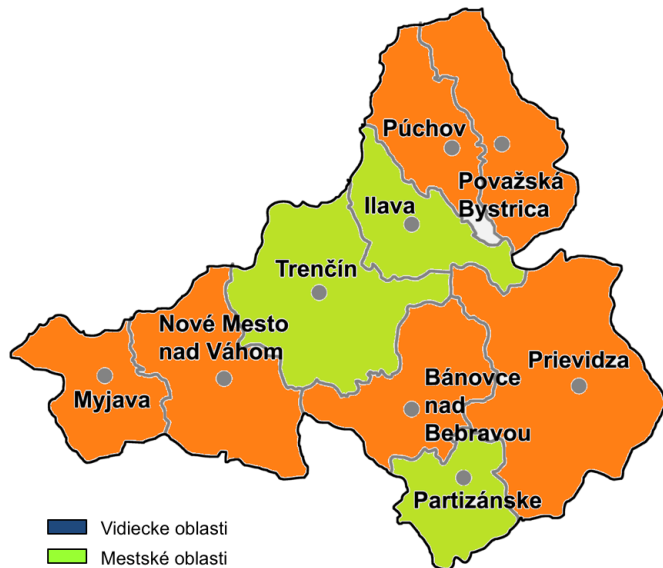
Program rozvoja vidieka na Slovensku, ktorý Európska komisia oficiálne schválila 13.2.2015, načrtáva priority Slovenska pri využívaní verejných prostriedkov vo výške 2,1 miliardy EUR, ktoré sú k dispozícii počas sedemročného obdobia od roku 2014 do roku 2020 (1 545 miliónov EUR z rozpočtu EÚ a 534 miliónov EUR z vnútroštátnych finančných prostriedkov). Cieľom Stratégie rozvoja vidieka TSK je navrhnuť víziu smerovania vidieka a odstránenie diskriminačných disparít.

Na roky 2014-2020 má Slovensko k dispozícii viac ako 3 miliardy eur na priame platby farmárom a viac ako 1,5 miliardy eur na rozvoj vidieka. Na toto obdobie sa podpora pre väčšinu európskych krajín znížila, no pre Slovensko stúpila približne o 700 miliónov eur. V súčasnosti sú európske dotácie pre Slovensko na úrovni európskeho priemeru. Európske prostriedky ponúkajú ďalšiu šancu posilniť slovenské poľnohospodárstvo, pritiahnúť doň mladých ľudí, podporiť kvalitné lokálne potraviny, oživiť spracovateľský sektor a mať tak životaschopný vidiek. V súčasnosti v TSK je podľa Odboru životného prostredia a ekologického poľnohospodárstva ÚKSÚP registrovaných 38 producentov ekologického hospodárstva (príloha 17)

Zdroj: ŠÚ SR 2015 , vlastné spracovanie

Mapa č.2

Rozdelenie oblastí TSK podľa hustoty obyvateľov v roku 2014

	Osoby na km ²
Trenčiansky kraj	131,5
Okres Bánovce nad Bebravou	79,9
Okres Ilava	168,2
Okres Myjava	82,9
Okres Nové Mesto nad Váhom	107,8
Okres Partizánske	154,8
Okres Považská Bystrica	136,5
Okres Prievidza	142,5
Okres Púchov	118,8
Okres Trenčín	168,6

ANALÝZA FINANČNÝCH POTRIEB TSK

Regionálny rozvoj Trenčianskeho samosprávneho kraja je financovaný z viacerých zdrojov, z ktorých hlavnými zdrojmi sú zdroje štátneho rozpočtu, štátnych účelových fondov, rozpočty VÚC a rozpočty miestnej samosprávy a iné zdroje. Doplnkovým zdrojom finančného zabezpečenia podpory regionálneho rozvoja sú prostriedky Európskej únie na to určené. Finančná analýza je preto rozdelená z hľadiska jednotlivých zdrojov financovania regionálneho rozvoja. V tabuľke č. 45 sú uvedené hlavné finančné ukazovatele TSK v eur.

Tabuľka č.45 Finančné údaje samosprávy TSK v EUR

Ukazovateľ	2011	2012	2013	2014
Bežné príjmy	112 654 544,06	112 471 179,49	113 614 776,98	114 263 351,82
Bežné výdavky	109 351 226,27	106 878 360,87	110 596 904,02	107 471 562,26
Prebytok bežného rozpočtu	3 303 317,79	5 592 818,62	3 017 872,96	6 791 789,56
Kapitálové príjmy	3 757 327,25	13 685 351,54	6 271 749,44	4 166 004,29
Kapitálové výdavky	10 848 743,13	23 088 753,79	9 317 039,58	3 581 826,38
Kapitálový rozpočet	-7 091 415,88	-9 403 402,25	-3 045 290,14	584 177,91
Schodok rozpočtu	-3 788 098,09	-3 810 583,63	-27 417,18	7 375 967,47
Príjmové finančné operácie	58 456 955,10	9 833 816,17	6 637 311,19	55 186 806,17
Výdavky na finančné transakcie	50 869 321,22	2 837 614,17	5 762 605,62	57 261 961,64
Bilancia finančných operácií	7 587 633,88	6 996 202,00	874 705,57	-2 075 155,47
Bilancia rozpočtu vrátane finančných operácií celkom	3 799 535,79	3 185 618,37	847 288,39	5 300 812,00

Zdroj: Záverečný účet TSK v eur

ZÁVÄZKY CELKOM

Tabuľka č.46 Prehľad o záväzkoch rozpočtových a príspevkových organizácií

Rok	2011	2012	2013	2014
Záväzky celkom	227 685 783,58	239 931 498,13	257 173 149,34	249 653 416,53
Rezervy	2 973 862,62	3 436 523,72	4 793 753,04	1 043 361,44
Zúčtovanie medzi subjektmi verejnej správy	132 312 143,7	136 737 575,49	148 092 318,43	145 376 151,30
Dlhodobé záväzky	2 860 035,56	1 789 110,43	769 789,28	758 577,42
Krátkodobé záväzky	34 805 198,13	39 883 456,50	47 515 691,46	49 378 292,98
Bankové úvery a výpomoci	54 734 543,50	58 084 831,99	56 001 597,13	53 097 033,39

Zdroj: Závěrečný účet TSK v eurách

POHLÁDÁVKY CELKOM

Tabuľka č .47 Prehľad o pohľadávkach rozpočtových a príspevkových organizácií

	2011	2012	2013	2014
Pohl'adávky celkom	12 990 269,22	12 588 752,81	8 626 823,97	8 551 036,28
Dlhodobé pohľadávky	621 997,14	604 515,57	569 430,33	551 118,91
Krátkodobé pohľadávky	12 368 272,08	11 984 237,24	8 057 393,64	7 999 917,37

Zdroj: Závěrečný účet TSK v eurách

PREHLAD O MAJETKU VO VLASTNICTVE TSK

Tabuľka č. 48 Prehľad o majetku rozpočtových a príspevkových organizácií TSK

	2011*	2012*	2013*	2014*
Neobežný majetok	171 742 501,84	186 114 707,52	187 001 450,70	182 836 722,93
Dlhodobý nehmotný majetok	2 156 675,77	1 701 819,78	1 603 271,57	1 443 151,17
Dlhodobý hmotný majetok	169 585 826,07	184 412 887,74	185 398 179,13	181 393 571,76
Obežný majetok	157 117 609,56	158 628 591,75	170 719 987,42	171 925 364,46
Finančné účty spolu	9 795 624,21	6 580 742,55	9 322 906,26	15 877 234,03
MAJETOK SPLOU	336 379 470,62	352 274 221,26	365 092 333,29	364 060 178,43

*neobežný majetok

Zdroj: Závěrečné účty TSK (20112014)

ROZPOČET VÚC

Rozpočet VÚC môžeme rozdeliť do kapitol. Podrobnejší prehľad o stave a vývoji v rámci jednotlivých programov je uvedený v texte nižšie.

SAMOSPRÁVNY KRAJ

Objem bežných výdavkov čerpaný v priebehu roka 2014 na prevádzku úradu TSK dosiahol výšku 8 696 395,71 eur, čo predstavuje 85 % z rozpočtovanej sumy 10 230 478 eur a pokles o 369 710 eur v porovnaní s rovnakým obdobím predchádzajúceho roka.

DOPRAVA

Cestná doprava 19 312 090,00 eur

Na území TSK zabezpečovali k 31.12.2014 prímestskú autobusovú dopravu dvaja zmluvní dopravcovia - SAD Trenčín, akciová spoločnosť a SAD Prievidza akciová spoločnosť na základe zmlúv o výkone vo verejnom záujme.

Správa a údržba ciest 8 593 912,51 eur

Na úseku cestného hospodárstva vykonávala svoju činnosť jedna príspevková organizácia – Správa ciest Trenčianskeho samosprávneho kraja. V hlavnom predmete činnosti má správu a údržbu ciest v dĺžke 1 482,856 km a 631 mostov vo vlastníctve TSK. V roku 2014 bol uvedenej organizácii poskytnutý bežný transfer vo výške 8 593 912,51 eur, vrátane 1 782 307,51 eur na opravu a údržbu ciest II. a III. triedy TSK dodávateľským spôsobom.

VZDELÁVANIE

V porovnaní s rokom 2013 došlo na úseku vzdelávania v roku 2014 k ďalším zmenám, ktoré viedli k zmene počtu príspevkových organizácií ako aj k zmene celkového počtu organizácií na úseku vzdelávania. Zmena v počte príspevkových organizácií pri súčasnej zmene celkového počtu zo 46 organizácií na 45 organizácií.

KULTÚRA

Na úseku kultúrnych služieb vykonávalo svoju činnosť k 31.12.2014 12 organizácií v zriaďovateľskej pôsobnosti TSK. Príspevok na bežné výdavky bol poskytnutý v objeme 3 566 126,72 eur t.j. 98,12 %

- klubové a špeciálne kultúrne zariadenie 92 328,61 eur
- knižnice 1 275 943,04 eur
- múzeá a 1 galéria 1 376 906,18 eur
- ostatné kultúrne služby vrátane kultúrnych domov 820 948,89 eur

SOCIÁLNE ZAPEZPEČENIE

Rozpočtové organizácie 17 993 396,52 eur

Verejní a neverejní poskytovatelia sociálnych služieb 857 911,26 eur

Z celkového objemu 18 851 307,78 eur čerpaných bežných výdavkov na úseku sociálneho zabezpečenia predstavovalo čerpanie bežných výdavkov rozpočtových organizácií vrátane povoleného prekročenia výdavkov o mimorozpočtové prostriedky objem 17 993 396,52 eur a čerpanie verejných a neverejných poskytovateľov sociálnych služieb objem 857 911,26 eur. Na úseku sociálneho zabezpečenia vykonávalo k 31.12.2014 svoju činnosť 25 rozpočtových organizácií. V porovnaní s rozpočtovým rokom 2013 došlo na úseku sociálneho zabezpečenia v roku 2014 k zmene celkového počtu organizácií poskytujúcich sociálne služby z pôvodných 26 organizácií na 25.

BEŽNÉ VÝDAVKY ZA JEDNOTLIVÉ KAPITOLY TSK V EUR

Tabuľka č. 49 Bežné výdavky za jednotlivé kapitoly samosprávy TSK v EUR

Ukazovateľ	2011	2012	2013	2014
Samosprávny kraj	8 230 855,16	9 850 104,77	9 071 393,19	8 696 395,71
Doprava	27 698 051,85	25 599 038,18	28 157 787,35	27 906 002,51
Vzdelávanie	50 934 183,61	49 175 004,38	50 554 733,56	48 451 729,54
Kultúra	3 258 462,08	3 427 901,73	3 354 138,35	3 566 126,72
Sociálne zabezpečenie	19 229 673,57	18 826 311,81	19 438 851,57	18 851 307,78

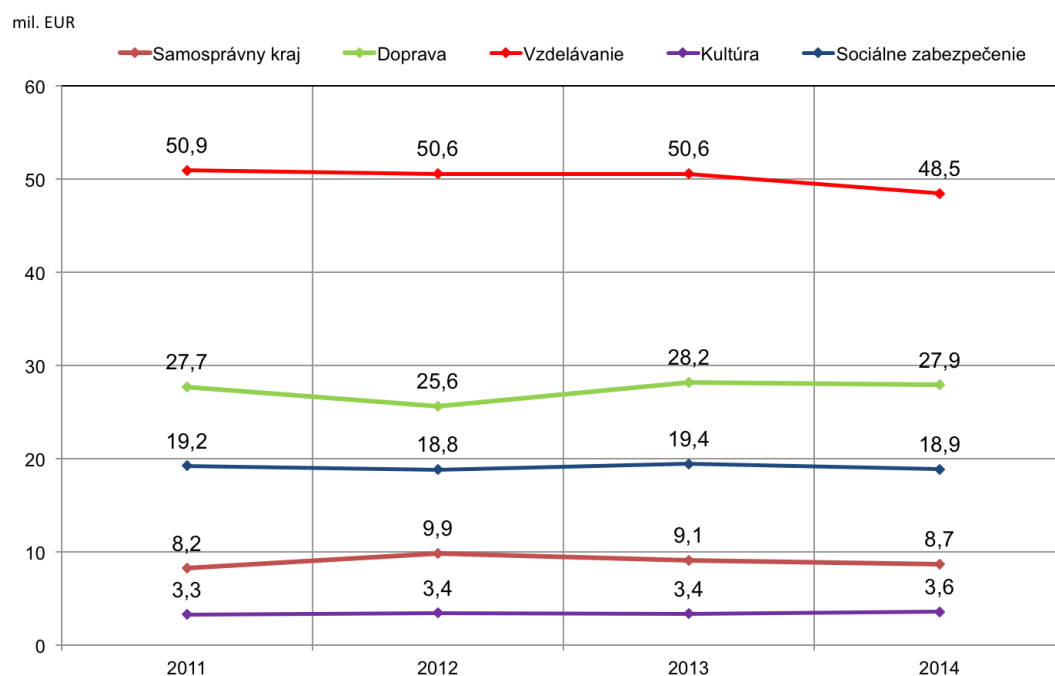
Zdroj: Záverečný účet TSK

Výdavky na jednotlivé kapitoly 2010 – 2014 uvádza graf č.110

Graf č.110

Zdroj: Záverečné účty TSK 2011-2014, Vlastné spracovanie

Bežné výdavky za jednotlivé kapitoly samosprávy TSK

ĎALŠIE EXTERNÉ FINANČNÉ ZDROJE EÚ A MEDZINÁRODNÉ PROGRAMY

Štrukturálne fondy a ďalšie európske fondy pre programové obdobie 2015 – 2025

Slovensko bude čerpať Európske štrukturálne a investičné fondy (ďalej len „EŠIF“) prostredníctvom šiestich základných operačných programov. Samostatným režimom sa bude riadiť Program rozvoja vidieka.

- OP Efektívna verejná správa 2014 - 2020 (OP EVS)
- OP Integrovaná infraštruktúra 2014 -2020 (OP II)
- OP Integrovaný regionálny operačný program 2014 -2020 (OP IROP)
- OP Kvalita životného prostredia 2014 -2020 (OP KŽP)
- OP Ľudské zdroje 2014 -2020 (OP LZ)
- Program rozvoja vidieka 2014 - 2020 (OP PRV)

CHARAKTERISTIKA OKRESOV TSK

Okres Bánovce nad Bebravou (BN) má rozlohu 462 km², nachádza sa v ňom 43 obcí a jedno mesto. Okres má charakter vidieckej oblasti s hustotou 79,88 obyvateľov na km² s celkovým počtom 36 833 obyvateľov (2014). Za rok 2014 tržby priemyslu dosiahli hodnoty takmer 500 tisíc eur, pôsobí v ňom viac ako 700 malých a stredných podnikateľov a štyri podniky s viac ako 250 zamestnancami. Medzi významné firmy možno zaradiť MILSY, GABOR, Hella a eterna. V oblasti cestovného ruchu má okres sedem zariadení, kde za minulý rok bolo zaznamenaných 5 tisíc prenocovaní a návštevníci utratili 206 tisíc eur. Okres má nezamestnanosť na úrovni 10,2 percenta a priemernú mzdu na úrovni 709 eur. V roku 2012 bolo na verejnú vodovodnú sieť napojených 89,9 % obyvateľov okresu. V oblasti sociálnych služieb je okres podpriemerne vybavený pobytovými aj komunálnymi službami (chýbajú všetky komunitné druhy sociálnych služieb).

Okres Ilava (IL) má rozlohu 359 km² a nachádza sa v ňom 21 obcí a tri mestá. Okres má charakter mestskej oblasti s hustotou 168,23 obyvateľov na km² s celkovým počtom 60 194 obyvateľov (2014). Za rok 2014 tržby priemyslu dosiahli hodnoty viac ako 1,1 mld eur, pôsobí v ňom viac ako 1500 malých a stredných firiem a 14 podnikov s viac ako 250 zamestnancami. Medzi významné firmy možno zaradiť Halla visteon, Delta electronics, EVPÚ, Považská cementáreň a Weatherford. V okrese sa nachádza Priemyselný park Dubnica nad Váhom. V oblasti cestovného ruchu má okres desať zariadení, kde za minulý rok bolo zaznamenaných 8 tisíc prenocovaní a návštevníci utratili 182 tisíc eur. Okres má nezamestnanosť na úrovni 7,9 % a priemernú mzdu na úrovni 973 eur. V roku 2012 bolo na verejnú vodovodnú sieť napojených 85,7 % obyvateľov. V oblasti sociálnych služieb je najviac lôžok na počet obyvateľov. Nachádzajú sa v ňom viaceré zariadenia zriadené TSK, ktoré majú vysokú kapacitu, čím vzniká potreba deinštitucionalizácie týchto veľkokapacitných zariadení.

Okres Myjava (MY) má rozlohu 327 km², nachádza sa v ňom 17 obcí a dve mestá. Okres má charakter vidieckej oblasti s hustotou 82,93 obyvateľov na km² s celkovým počtom 27 083 obyvateľov (2014). Za rok 2014 dosiahli tržby priemyslu takmer 200 tisíc eur, pôsobí v ňom viac ako 500 malých a stredných podnikateľov a jeden podnik s viac ako 250 zamestnancami. V okrese je vybudovaný Priemyselný park Javorinská Myjava. V oblasti cestovného ruchu má okres trinásť zariadení, kde za minulý rok bolo zaznamenaných 15 tisíc prenocovaní a návštevníci utratili 448 tisíc eur. Okres má nezamestnanosť na úrovni 7,7 % a priemernú mzdu 924 eur. V roku 2012 bolo na verejnú vodovodnú sieť napojených 85,8 % obyvateľov. Okres sa vyznačuje zložitým terénom, komplikuje sa prepravná dostupnosť sociálnych služieb. Vybavenosť sociálnymi službami je dostatočná v okresnom meste, v ostatných obciach okresu je vybavenosť veľmi nízka.

Okres Nové Mesto nad Váhom (NM) má rozlohu 580 km² a nachádza sa v ňom 34 obcí a dve mestá. Okres má charakter ostatnej vidieckej oblasti s hustotou 107,76 obyvateľov na km² s celkovým počtom 62 531 obyvateľov (2014). Za rok 2014 dosiahli tržby priemyslu takmer 1,5 mld eur, pôsobí v ňom viac ako 1 800 malých a stredných podnikateľov a dvanásť podnikov s viac ako 250 zamestnancami. Medzi významné firmy možno zaradiť Askoll, Magna, Elster, Chirana Medical, VACUUMSCHMELZE. V okrese sa nachádzajú dva priemyselné parky - Priemyselný park Rakol'uby a Priemyselný park Horná Streda. V oblasti cestovného ruchu má okres dvadsať zariadení, kde za minulý rok bolo zaznamenaných 36 tisíc prenocovaní a návštevníci utratili 657 tisíc eur. Okres má nezamestnanosť na úrovni 7,7 % a priemernú mzdu 1 066 eur. V roku 2012 bolo na verejnú vodovodnú sieť napojených 78,9 % obyvateľov. V oblasti sociálnych služieb je vybavenosť okresu komunitnými sociálnymi službami veľmi nízka, je žiadúce zvýšiť kapacitu a druhovosť sociálnych služieb.

Okres Partizánske (PE) má rozlohu 301 km², nachádza sa v ňom 23 obcí a jedno mesto. Okres má charakter mestskej oblasti s hustotou 154,80 obyvateľov na km² s celkovým počtom 46 462 obyvateľov (2014). Za rok 2014 tržby priemyslu dosiahli hodnoty takmer ako 250 tisíc eur, pôsobí v ňom takmer 900 malých a stredných firiem a štyri podniky s viac ako 250 zamestnancami. Medzi významné firmy možno zaradiť Smrečina, Novesta a tiež tu pôsobí Priemyselný park Partizánske. V oblasti cestovného ruchu má okres štrnásť zariadení, kde za minulý rok bolo zaznamenaných 7 tisíc prenocovaní a návštevníci utratili 128 tisíc eur. Okres má nezamestnanosť na úrovni 9,6 % a priemernú mzdu na úrovni 710 eur. V roku 2012 bolo na verejnú vodovodnú sieť napojených 95,6 % obyvateľov. V oblasti sociálnych služieb sú komunitné aj kapacitné sociálne služby dostatočné.

Okres Považská Bystrica (PB) má rozlohu 463 km², nachádza sa v ňom 28 obcí a jedno mesto. Okres má charakter ostatnej vidieckej oblasti s hustotou 136,50 obyvateľov na km² s celkovým počtom 63 176 obyvateľov (2014). Za rok 2014 tržby priemyslu dosiahli hodnoty takmer 750 tisíc eur, pôsobí v ňom viac ako 1 600 malých a stredných firiem a päť podnikov s viac ako 250 zamestnancami. Medzi významné firmy možno zaradiť. PSL, Sauner Danfoss, pôsobí tu Priemyselný park Považská Bystrica. V oblasti cestovného ruchu má okres osemnásť zariadení, kde za minulý rok bolo zaznamenaných 42 tisíc prenocovaní a návštevníci utratili viac ako 1,3 mil eur. Okres má nezamestnanosť na úrovni 9,6 % a priemernú mzdu na úrovni 1 083 eur. V roku 2012 bolo na verejnú vodovodnú sieť napojených 83,1 % obyvateľov. V oblasti sociálnych služieb je okres pomerne dobre vybudovaný.

Okres Prievidza (PD) má rozlohu 960 km² a nachádza sa v ňom 52 obcí a štyri mestá. Okres má charakter ostatnej vidieckej oblasti s hustotou 142,52 obyvateľov na km² s celkovým počtom 136 554 obyvateľov (2014). Za rok 2014 tržby priemyslu dosiahli hodnoty viac ako 1 mld. eur, pôsobí v ňom takmer 3 tisíc malých a stredných firiem a 16 podnikov s viac ako 250 zamestnancami. Medzi významné firmy možno zaradiť Hornonitrianske bane, GeWIS, Fortischem, NESTLE, Skanska a iné. V okrese sú dva priemyselné parky a to Priemyselný park Prievidza-West a Priemyselný park Nováky. V oblasti cestovného ruchu má okres 77 zariadení, kde za minulý rok bolo zaznamenaných 339 tisíc prenocovaní a návštevníci utratili viac ako 5 mil. eur. Okres má nezamestnanosť na úrovni 9,6 % a priemernú mzdu na úrovni 884 eur. V roku 2012 bolo na verejnú vodovodnú sieť napojených 99 % obyvateľov. V oblasti sociálnych služieb je okres pomerne dobre vybudovaný.

Okres Púchov (PU) má rozlohu 375 km² a nachádza sa v ňom 21 obcí a jedno mesto. Okres má charakter ostatnej vidieckej oblasti s hustotou 168,58 obyvateľov na km² s celkovým počtom 44 537 obyvateľov (2014). Za rok 2014 tržby priemyslu dosiahli hodnoty takmer 2 mld. eur, pôsobí v ňom takmer 1000 malých a stredných firiem a osem podnikov s viac ako 250 zamestnancami. Medzi významné firmy možno zaradiť koncern Continental, RONA a Makyta. V oblasti cestovného ruchu má okres 19 zariadení, kde za minulý rok bolo zaznamenaných 145 tisíc prenocovaní a návštevníci utratili viac ako 2,5 mil. eur. Okres má nezamestnanosť na úrovni 7,2 % a priemernú mzdu na úrovni 927 eur. V roku 2012 bolo na verejnú vodovodnú sieť napojených 76,8 % obyvateľov. V oblasti sociálnych služieb okres zaostáva vo vybavenosti služieb komunitného charakteru.

Okres Trenčín (TN) má rozlohu 675 km² a nachádza sa v ňom 37 obcí a tri mestá. Okres má charakter mestskej oblasti s hustotou 142,52 obyvateľov na km² s celkovým počtom 113 868 obyvateľov (2014). Za rok 2014 tržby priemyslu dosiahli hodnoty viac ako 750 tisíc eur, pôsobí v ňom viac ako 4,5 tisíc malých a stredných firiem a štrnásť podnikov s viac ako 250 zamestnancami. Medzi významné firmy možno zaradiť Leoni, Cenmax, OLD Herold, Kreaming Trens a iné. V okrese sú tiež dva priemyselné parky a to Priemyselný park Trenčín a Priemyselný park Chocholná-Velčice. V oblasti cestovného ruchu má okres 56 zariadení, kde za minulý rok bolo zaznamenaných 391 tisíc prenocovaní a návštevníci utratili takmer 14 mil. eur. Okres má nezamestnanosť na úrovni 7,8 % a priemernú mzdu na úrovni 915 eur. V roku 2012 bolo na verejnú vodovodnú sieť napojených 93,5 % obyvateľov. V oblasti sociálnych služieb je okres pomerne dobre vybudovaný. Domov sociálnych služieb – Adamovské Kochanovce je zatiaľ jediným zariadením, ktoré spĺňa kritériá deinštitucionalizácie a začalo proces naplňovať.

ANALÝZA SUBJETOV REGIONÁLNEHO ROZVOJA

Subjekty územnej spolupráce pre oblasť regionálneho rozvoja sú definované v zákone o regionálnom rozvoji nasledovne:

- A. regionálne rozvojové agentúry - na území Trenčianskeho kraja sa nachádzajú 4 RRA (Trenčianska RRA, Združenie pre rozvoj regiónu Horná Nitra, RRA Púchov, RRA Kopanice), ktoré sú členmi Integrovanej siete regionálnych rozvojových agentúr SR zriadenej MDVRR SR. Regionálne rozvojové agentúry plnia funkciu výkonných sekretariátov "združení" podporujúcich sociálno-ekonomický rozvoj regiónov. Regionálne rozvojové združenie reprezentuje prepojenie súkromného, verejného a tretieho sektora, ako aj všetkých partnerov zainteresovaných na regionálnom rozvoji (zabezpečenie partnerského princípu medzi štátnou správou, samosprávou a podnikateľským sektorom).
- B. slovenská časť euroregiónu - na území kraja sa nachádza jeden euroregión: Euroregión Biele-Biele Karpaty. Poslaním ER BBK je všestranný rozvoj cezhraničného regiónu zahrňujúceho územie pôsobenia združenia Región Biele Karpaty, Slovenská republika a územie pôsobenia združenia Región Biele Karpaty, Česká republika a vytváranie podmienok na vzájomné spoznávanie, kooperáciu a koordináciu činnosti v nasledovných oblastiach a aktivitách: životné prostredie a priestorové plánovanie · poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo · doprava, komunikácie a technická infraštruktúra · ekonomika, zamestnanosť, ľudské zdroje · zdravotnícka a sociálna starostlivosť · školstvo, výskum, kultúra · vzdelávacia, informačná a publikačná činnosť · organizovanie seminárov a konferencií · civilná ochrana, požiarna ochrana a záchranná služba · občianska spoločnosť · spolupráca s ďalšími euroregiónmi.
- C. európske zoskupenie územnej spolupráce - v TSK sa nenachádza žiadne
- D. občianske združenia - na území kraja pôsobí viacero občianskych združení, pričom na regionálny rozvoj, priamo na rozvoj vidieka sú zamerané miestne akčné skupiny a verejno-súkromné partnerstvá (zoznam schválených MAS cez program rozvoj vidieka SR 2007-2013 MAS Vršatec, MAS mikroregiónu Teplička, MAS Kopaničiarsky region, Naše Považie), ktoré pracujú na princípe LEADRE a CLLD. Ich cieľom je rozvoj územia s využitím vnútorného potenciálu územia a zahrnutím všetkých aktérov v území.
- E. neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby - na území kraja pôsobí mnoho neziskových organizácií.
- F. obce - na území kraja sa nachádza 276 obcí, z toho 18 miest. Obce vytvárajú spájaním rôzne združenia, mikroregióny. Medzi najvýznamnejšie patri Združenie miest a obcí Slovenska, ktoré má na území TSK 5 regionálnych združení: RZMO Stredné Považie, RZMO Stredné Ponitrie, RZMO Horná Nitra, Považskobystrické ZMO, RZMO Myjavského regiónu.
- G. vyšší územný celok - má kompetencie v oblasti regionálneho rozvoja vyplývajúce zo zákona o regionálnom rozvoji.

Subjekt územnej spolupráce vykonáva v oblasti podpory regionálneho rozvoja tieto činnosti podľa zákona o regionálnom rozvoji č.309/2014:

- a) zabezpečenie základných informačných služieb v oblasti regionálneho rozvoja, poskytovania finančných prostriedkov z fondov Európskej únie a ďalších možností a zdrojov financovania regionálneho rozvoja,
- b) zhromažďovanie informácií o území realizácie projektu na účel prípravy, tvorby a realizácie strategických, programových a rozvojových dokumentov,
- c) podpora rozvojových aktivít na území realizácie projektu súvisiacich s podporou regionálneho rozvoja podľa § 3,
- d) organizácia prezentačných podujatí, odborných seminárov a vzdelávacích aktivít zameraných na problematiku rozvoja regiónov,
- e) vytváranie partnerstiev a spolupráca so sociálno-ekonomickými partnermi v oblasti regionálneho rozvoja,
- f) uľahčenie a podpora najmä územnej spolupráce vrátane jednej alebo viacerých foriem regionálnej, cezhraničnej, nadnárodnej a medziregionálnej spolupráce,
- g) príprava a realizácia projektov a rozvojových aktivít na podporu hospodárskeho rozvoja a sociálneho rozvoja regiónu,
- h) plnenie iných úloh, ak to vyplýva zo zmluvy o poskytnutí dotácie

ANALÝZA VONKAJŠIEHO PROSTREDIA STEEP

Sociálne	Technologické	Ekonomické	Ekologické	Politické
Prírodná migrácia za prácou a nedostatok kvalifikovaných ľudských zdrojov pre potreby kraja	Inovačný potenciál priemyselného regiónu v oblasti nových digitálnych technológií, schopnosť využiť najnovšie technológie	Nedostatočný disponibilný príjem obyvateľstva Potenciál pre rozvoj cestovného ruchu v okresoch	Rozvoj nových ekologicky orientovaných služieb Vplyv prírodných podmienok na podnikanie vo všetkých sektoroch	Možnosti v čerpaní nenávratných finančných prostriedkov, z fondov EÚ na 2014-2020 má Slovensko viac ako 1,4 mld na rozvoj vidieka a 3 mld na SPP
Zvyšujúci sa podiel obyvateľstva ohrozených chudobou	Rozvoj logistických služieb, hlavne v možnostiach kombinovanej dopravy „optimalizácia nákladov“	Verejné zdroje na podporu vedy, výskumu a inovácií	Zlepšenie prístupu k pitnej vode, odkanalizácia	Cezhraničná spolupráca na úrovni prihraničných regiónov
Zmeny v myslení obyvateľov ovplyvnením globálnymi trendmi v životnom štýle, zdraví a ekológii	Trendy v budovaní technologických parkov s lídrami priemyslu	Nízka úroveň zdrojov na vedu a výskum v medzinárodnom porovnaní	Ekologizácia dopravy, zvyšovanie mobility v iných prostriedkoch dopravy	Možnosti v tvorbe spoločných záujmových priemyselných klastrov v regióne TSK
Zmeny v mobilite obyvateľstva, zvyšujúci sa počet obyvateľov využívajúcich cyklo dopravu	Nové technológie v oblasti spracovania stavebných surovín	Nedostatok súkromných zdrojov vo vede a výskume v dôsledku nedostatočnej ekonomickej kondície	Pôda TSK, až 70 % pôdy patrí do klasifikácie menej kvalitnej pôdy	Podpora inteligentného udržateľného a inkluzívneho rastu v Stratégii Európa 2020
Zlepšovanie dostupnosti služieb verejnej správy cez projekt „informatizácia spoločnosti“	Prepájanie ekológie a stavebníctva- budovanie ekologických stavieb „viac zelene do miest“	Narastajúci význam kvality, certifikácie a náročnosti zákazníka	Dostupnosť potrebných zdrojov na podnikanie, prírodné zdroje	Nedostatočná rozvojová politika štátu pre rozvoj MSP, vplyv úradov na podnikanie
Nedostatočný dopyt po kultúre na Slovensku, nízka kultúrna spotreba obyvateľstva	Digitalizácia súdnictva a jednotlivých zložiek verejnej správy	Nízka produkčná výkonnosť	Vplyv prírodného prostredia na podnikanie	Bezpečnostná situácia v európskych destináciách, ochrana majetku
Nedostatočná motivácia pracovnej sily v oblasti vedy a výskumu	Vytváranie mobilných aplikácií a využívanie sociálnych sietí vo všetkých sektoroch	Cenový vývoj prioritných trhov, vývoj kurzu eura voči menám hlavných trhov	Tlak na zavádzanie progresívnych environmentálnych technológií	Štátna politika rozvoja CR, MICE, kúpeľníctva, kultúry a mobility

VONKAJŠIE PROSTREDIE STEEP

Sociálne	Technologické	Ekonomické	Ekologické	Politické
Tvorivosť obyvateľstva a jeho aktivita, inovačný potenciál ľudských zdrojov	Využívanie IKT v komunikácii a distribúcii CR ako aj v prezentácii ponuky kultúrnych zariadení	Nízka úroveň zdrojov na podporu VVI v medzinárodnom porovnaní	Povedomie a zvyšovanie environmentálnej zodpovednosti obyvateľov kraja	Európska politika rozvoja CR a podpora cezhraničnej spolupráce
Zmeny populácie, zvyšovanie podielu vysokoškolsky vzdelaných ľudí	Využívanie IKT v marketingovom manažmente, CRM systémy	Závislosť až 90 % na dovoze primárnych energetických zdrojov	Podpora zvyšovania energetickej efektívnosti nehnuteľností - vrátane kultúrnych	Narastajúci význam certifikácie vo všetkých sektoroch
Trendy EU „Be Active“ ohľadom programu rozvíjať Európu, zvýšiť cez podporné programy EÚ, aktívny šport ľudí a tým predchádzať obezite a zdravotným problémom	Rozvoj priemyslu a odvetví s vysokou poznatkovou intenzitou ako odberateľa produktov kultúrneho a kreatívneho priemyslu ako aj trhu pre cestovný ruch, najmä MICE	Nedostatok súkromných zdrojov investovaných do VVI aj v dôsledku ekonomickej situácie podnikov	Viac zelene do verejných priestranstiev, využívanie programov EÚ a synergie s tretím sektorom	Štátna politika rozvoja cestovného ruchu, dištančného manažmentu, MICE, kúpeľníctva, kultúry, kultúrno-kreatívneho priemyslu a cykloturistiky
Uprednostňovanie zážitkového trávenia voľného času - využitie v oblasti kultúry	Využívanie IKT pre komunikáciu s obyvateľstvom TSK a zabezpečenie skvalitnenia verejných služieb	Trendy v cestovnom ruchu vyhovujúce primárnej ponuke kraja (alternatívny CR, prepojenie CR a kultúrno-kreatívneho priemyslu)	Nárast celkového odpadu zvyšujúcou sa produkciou priemyslu	Podpora inteligentného udržateľného a inkluzívneho rastu v Stratégii Európa 2020
Inovačný potenciál pracovnej sily			Zvyšovanie environmentálneho zaťaženia	Komplikovaná legislatíva v oblasti verejného obstarávania

DISPARITY

Hospodárstvo

Región má nadpriemerné ukazovatele v oblasti hospodárstva, je to dané štruktúrou hospodárstva v regióne a tradíciou podnikania. Napriek tomu región má problémy so zahraničným obchodom na strane exportu, vykazuje 4 mld pasívne saldo zahraničného obchodu.

Podnikatelia

Čísla podnikateľských subjektov pôsobiacich v kraji udávajú podpriemerné hodnoty v porovnaní s priemerom Slovenska aj napriek tomu, že kraj zaznamenáva kontinuálne medziročné prírastky právnických osôb. Medziročné poklesy zaznamenáva región medzi živnostníkmi. Je to dané reštrikčnými opatreniami vlády a nedostatočnou podporou rozvoja MSP na Slovensku a v regióne.

Poľnohospodárstvo

Napriek produkčným možnostiam a rozlohe pôdneho fondu ako aj zdrojov lesného potenciálu, poľnohospodárstvo je neefektívne. V kraji je to dané nesystémovým prístupom a nevyužívaním medzinárodných synergií v rámci poľnohospodárstva a novým prístupom k agrárnej politike. Pôdny fond disponuje z dvoch tretín menej kvalitnou pôdou. Klesajúca zamestnanosť v poľnohospodárstve.

Priemysel

Región Považia je jednoznačne rozvinutým priemyselným regiónom s perspektívou dlhodobého rastu, avšak je potrebné si uvedomiť, že pre dynamický a udržateľný rozvoj je nevyhnutná diverzifikácia priemyslu a synergia v oblasti školstva a kreatívneho priemyslu. Inovačné a technologické zaostávanie spôsobuje zvyšujúcu sa energetickú a surovinovú náročnosť.

Cestovný ruch

Napriek vysokému potenciálu kraja v cestovnom ruchu (najmä z hľadiska jeho primárnej ponuky pre kultúrno-poznávací CR, vidiecky cestovný ruch, resp. rekreačný letný cestovný ruch) klesajú kapacity aj výkony ubytovacích zariadení a klesá konkurencieschopnosť kraja (kraj dosahuje väčšinou podpriemerné hodnoty ukazovateľov v porovnaní s ostatnými krajinami).

Doprava

Dopravná infraštruktúra v kraji je výhodou, cez kraj vedú hlavné medzinárodné dopravné cestné a železničné koridory. Kraju chýba napojenie na vodné toky. Nevyhovujúce dopravné spojenie medzi Považím a Ponitím.

VVI

Významným faktorom sociálno-ekonomického udržateľného rozvoja je sektor VVI podporovaný na európskej aj národnej úrovni, pričom TSK dosahuje jedny z najnižších výkonových ukazovateľov v tomto sektore (najmä klesajúci a výrazne nízky počet zamestnancov výskumu a vývoja, nízke výdavky na výskum a vývoj, nízke hodnoty IPR ukazovateľov a niektorých bibliometrických ukazovateľov).

Sociálna politika

Napriek tomu, že kraj vykazuje pomerne dobre vybudovanú sociálnu infraštruktúru ako aj pomerne nízky počet ľudí ohrozených chudobou, v kraji

narastá počet neaktívneho obyvateľstva. Tento faktor zvyšuje potenciálne sociálne odkázané skupiny ľudí a tým pádom aj nároky na zdroje a infraštruktúru v sociálnej oblasti. Zvýšené riziko ohrozenia populácie chudobou.

Kultúra

Napriek tomu, že kraj má vysoký potenciál pre rozvoj kultúry aj kultúrno-kreatívneho cestovného ruchu (bohatosť kultúrnych prejavov, vysoká aktivita obyvateľstva a občianskych združení), dosahuje nízky európsky index kreativity.

Obyvateľstvo

Napriek dostatočnému počtu ľudského kapitálu je tu starnutie obyvateľstva. Zvýšenú pozornosť bude treba venovať starnúcej populácii. TSK nemá vybudovaný otvorený systém celoživotného vzdelávania celoživotného poradenstva.

Školstvo

Napriek vhodne proporcionálne umiestneniu všetkých typov škôl, zvyšuje sa nárok na kapacitné možnosti predovšetkým materských a základných škôl z dôvodu nárastu počtu detí predškolského veku.

Trh práce

Napriek nadpriemerným ukazovateľom v porovnaní s celoslovenským priemerom, trh práce nedostatočne reflektuje na potreby vzdelanostnej štruktúry. V kraji zaznamenávame úbytok vysokovzdelanej pracovnej sily.

Zdravotníctvo

Napriek dostatočnému počtu nemocníc a primárnej lekárskej siete v kraji absentujú urgentné príjmy v nemocniciach. Nedostatočné lôžkové kapacity najmä chronických a psychiatrických lôžok. Nedostatočné zastaralé vybavenia v nemocniciach a ambulanciách všeobecných lekárov. Dezintegrácia a roztrieštenosť zdravotníckej služby v dôsledku deinštitucionalizácie lukratívnych služieb.

Súdnictvo a ochrana

Ukazovatele v oblasti súdnictva jasne vykazujú lepšie výsledky čo sa týka dĺžky súdnych rozhodnutí a kvality, napriek tomu sa zvyšuje agenda na nedostatočný počet sudcov čo môže mať za následok zhoršenie kvality súdnych rozhodnutí.

Životné prostredie

Napriek rôznorodému a na prírodné zdroje bohatému prostrediu, dlhodobým negatívnym javom je nakladanie s odpadmi v Trenčianskom samosprávnom kraji. Odpad sa zneškodňuje skládkovaním. V TSK neexistuje žiadna spaľovňa komunálnych odpadov. Na základe porovnania emisií na území TSK je možné konštatovať pokles vyprodukovaných znečistených látok. Napriek pozitívnemu trendu znečistenie ovzdušia môžeme považovať za najvýznamnejší problém v oblasti životného prostredia. Z hľadiska znečistenia vody je problémom odkanalizovanie obcí ako aj kapacita čistiarní odpadových vôd.

URČENIE ROZVOJOVÉHO POTENCIÁLU A LIMITOV ÚZEMIA

Z hľadiska stupňa urbanizácie, vidieckosti krajiny, dosahovaných sociálno-ekonomických indikátorov v tvorbe hrubého domáceho produktu, konkurencieschopnosti, podnikateľskej aktivity, miery nezamestnanosti a ďalších ukazovateľov je Trenčiansky kraj charakterizovaný ako „ostatný vidiecky, rastúci región SR, s nízkou mierou nezamestnanosti, vysokým stupňom pripravenosti na inovácie, atraktívny a konkurencieschopný s možnosťou cezhraničnej spolupráce s Českou republikou. Medzi hlavné komponenty rastu regiónu patria produktivita práce a miera zamestnanosti. Hlavné faktory rastu pre mestské regióny sú: produktivita práce, flexibilný trh práce, inovácie a transfer technológií. Pre vidiecke regióny sú to rast zamestnanosti a diverzifikácia hospodárstva, produktivita práce a kvalifikovaná pracovná sila. Faktory rozvoja pre potreby Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja TSK predstavujú rozvojový potenciál a disparity limity rozvoja TSK. Zhodnotením hlavných disparít a faktorov rozvoja boli na základe SWOT analýzy realizovanej v rámci PHSR determinované nasledovné disparity a faktory rozvoja TSK:

HLAVNÉ DISPARITY A FAKTORY ROZVOJA TSK

Hlavné disparity TSK	Hlavné faktory TSK
<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatočný kapacitný stav predškolského zariadenia • Nedostatočné materiálo-technické vybavenie školského zariadenia • Nedostatočná úroveň poskytovania sociálnych služieb • Zlý stav technickej infraštruktúry • Absencia zberného dvora a likvidácie biologicky rozložiteľného odpadu • Nedostatočne dobudovaná environmentálna infraštruktúra • Nevyhovujúci stav verejných priestranstiev a starostlivosti o verejnú zeleň • Nedostatočne vybudovaná infraštruktúra pre trávenie voľného času • Nízka miera informovanosti	<ul style="list-style-type: none"> • produkčný pôdohospodársky potenciál v lesníctve, pestovaní obilnín a zemiakov • rozvinutá a diverzifikovaná štruktúra priemyslu • vysoký podiel PZI v podnikoch • možnosti rozvoja exportu • možnosti diverzifikovania dopravy splavením Váhu • rozvoj kombinovanej dopravy • polohový potenciál kraja, logistické väzby západ - východ • budovanie vedecko-technologických parkov (rozvoj prax-školstvo)

Zdroj: GfK Vlastné spracovanie

RIZIKÁ PLNENIA PHSR TSK

Kontrolný zoznam pre hodnotenie možných rizík

Druh rizika	Objekt rizika	Zdroj rizika	Nežiadúce dôsledky	Možnosť
Individuálne	Územie	Nezáujem partnerov/obyvateľov o realizáciu PHSR	Nenaplnenie stanovených cieľov PHSR	Nízka
Technické	Územie	Dopravná zaťaženosť územia	Zaťaženie životného prostredia	Nízka/ Stredná
Environmentálne	Územie	Zistenie doposiaľ neobjavených starých environmentálnych záťaží	Zvyšovanie znečistenia životného prostredia	Nízka
Sociálne	Územie	Nedostatočné kapacity	Odliv obyvateľstva	Stredná
Ekonomické	Územie	Neatraktívne prostredie pre investorov	Zvyšovanie Nezamestnanosti	Nízka

ZDROJ: GFK VLASTNÉ SPRACOVANIE

RIZIKÁ VYPLÝVAJÚCE Z NADVÄZNOSTI NA STRATEGICKÉ DOKUMENTY

Strategické dokumenty na medzinárodnej úrovni EÚ:

- Stratégia EÚ 2020, Partnerská dohoda SR

Národná úroveň:

- Národná stratégia regionálneho rozvoja SR a ostatné odvetvové stratégie v oblasti dopravy, ŽP, školstva, atď.

Regionálna úroveň:

- PHSR TSK, UPN VUC Trenčiansky kraj, RIUS Trenčianskeho kraja (ostatné stratégie vid' príloha č. 14)

Miestna úroveň:

- PHSR obcí a miest, mikroregiónov, Integrované stratégie rozvoja územia/ Stratégie CLLD

- FINANČNÉ RIZIKO Z NESCHOPNOSTI PLNIŤ PLÁN (ekonomické)
- NESCHOPNOSŤ PLNENIA KRITÉRIÍ (sociálne)
- BARIÉRY V INFRAŠTRUKTÚRE (technické)
- NEZÁUJEM ÚČASTNÍKOV O PLNENIE PLÁNU (individuálne)
- PROBLÉMY V EKOLÓGII (environmentálne)

ZHODNOTENIE SÚČASNÉHO STAVU ÚZEMIA A ODHAD VÝVOJA SWOT ANALÝZA

SILNÉ STRÁNKY

GEOMARKETING

Vhodná geografická poloha a dobre vybudovaný systém cestnej a železničnej dopravy

Dostatočne pokryté územie sieťou ciest II. a III. triedy

Vybudovaný funkčný systém verejnej dopravy, rozvinutý systém prímestskej autobusovej dopravy z hľadiska pokrytia územia

Funkčný systém verejnej dopravy spojením Trenčianskeho a Žilinského kraja

Rastúci záujem miest a obcí o riešenie cyklodopravy v rámci ich intravilánu a extravilánu

Významné kultúrne pamiatky v regióne využiteľné pre kultúrny priemysel v kraji a cestovný ruch

Rozvinutá cezhraničná spolupráca v oblasti cestovného ruchu

Prítomnosť vodných tokov, možnosti napojenia medzinárodnej vodnej cesty

Veľký potenciál pre rozvoj cestovného ruchu – významné kúpeľné centrá

HOSPODÁRSKA ŠTRUKTÚRA

Priemyselná tradícia v chemickom, textilnom, strojárskom a ťažobnom priemysle

Vysoký pomer zahraničného kapitálu v podnikoch

Intenzívne sa rozvíjajúce služby veľkoobchodu a maloobchodu

Vysoká koncentrácia zahraničných firiem a PZI

Vysoký podiel SME – malého a stredného podnikania

Modernizácia a obnova autobusového parku prímestskej dopravy a mestskej dopravy. Zavedenie wi-fi do autobusov, využívanie dopravných aplikácií (odchod/príchod)

Prepojenie priemyselného výskumu na ťažiskové priemyselné odvetvia

Špecifické druhy priemyslu a stredné školstvo zamerané na vybrané oblasti kultúrno-kreatívneho priemyslu

Vypracovaná regionálna inovačná stratégia ako komplexný programový nástroj na podporu rozvoja inovácií 2007-2013

SILNÉ STRÁNKY

PRÍRODNÉ PROSTREDIE

Produkčný potenciál v poľnohospodárstve
Vysoká lesnatosť a stav divokej zveri
Relatívne zachované prírodné prostredie pre rozvoj CR
Bohaté zdroje minerálnych vôd - 188 prameňov
Chránené územia Európskeho významu - až 44
Dostatok vodných zdrojov pre potreby zásobovania obyvateľstva pitnou vodou
Výhodný terén na budovanie spádových systémov
Geotermálne pramene pre ďalší rozvoj CR

LUDSKÉ ZDROJE

Mzdová politika v kraji nad celoštátnym priemerom
Zníženie priemerného veku všeobecných lekárov
Nízka miera nezamestnanosti v kraji
Priaznivá vzdelanostná štruktúra, relatívne vysoký podiel vysokoškolsky a stredoškolsky vzdelaného obyvateľstva

SOCIÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA

Rozvinutá sieť všetkých typov škôl
Dostatočne rozvinutá sieť a dostupnosť materských škôl
Regionálny knižný informačný systém
Kvalita a rýchlosť súdnych rozhodnutí v porovnaní s celoštátnym priemerom
Zníženie počtu odosielaných pacientov k lekárom špecialistom
Zníženie počtu návštev u lekára a efektívnejšia organizácia
Centralizácia poskytovania zdravotnej starostlivosti
Nárast detí predškolského veku
Pôsobenie vedecko-výskumných inštitúcií a organizácií podporujúcich VVI, pôsobenie technologických centier a kompetenčného centra v kraji
Vzdelanostná úroveň obyvateľstva ako predpoklad rozvoja VVI
Silné regionálne a kultúrne povedomie obyvateľstva kraja
Aktivita kultúrnych neziskových organizácií v regióne, množstvo atraktívnych podujatí v regióne

SLABÉ STRÁNKY

GEOMARKETING

Chýbajúci integrovaný dopravný systém

Neexistencia záchytných parkovísk

Zlá kvalita ciest II. a III. triedy - viac ako pätina v nevyhovujúcom stave a nedokončené prepojenie ciest R2 a R6

Nedostatočné regionálne prepojenie centier osídlenia na sieť TEN-T

Nevybudovaný systém lodnej dopravy

Absencia strategických plánov a dokumentov pre oblasť dopravy

Slabá sieť cyklistických komunikácií a ich nevyhovujúci stav

Iba 60 % obyvateľov pripojených na verejnú kanalizáciu

HOSPODÁRSKA ŠTRUKTÚRA

Slabé až nedostatočné výsledky zahraničného obchodu na strane pasívneho salda exportu (4 mld eur)

Nedostatočne využitý inovačný potenciál v oblasti IKT v jednotlivých odvetviach priemyslu

Slabo rozvinutý CR v počte návštev, prenocovaní a útrat, napriek tradíciám v kúpeľníctve a agroturizme

V porovnaní s priemerom Slovenska nízke kapacity hotelov a s tým súvisiace nízke výkony v porovnaní s ostatnými krajinami

Nízke výdavky na rekreáciu a kultúru

Nízke zastúpenie veľkých podnikov v kategórii s 250 a viac zamestnancami

Nízke zastúpenie PO a FO v oblastiach s poznatkovou intenzitou

Podpriemerné hodnoty zastúpenia PO a FO – živnostníkov v rámci slovenského krajského porovnania

Potreba aktualizovať regionálnu inovačnú stratégiu pre TSK na nové obdobie, absentujúci komplexný analytický a strategický dokument rozvoja CR

Orientácia na domáceho návštevníka, zákazníka

Nízke výkony kongresového cestovného ruchu (MICE)

Napriek výrazne priemyselnému regiónu je dôležitá konkurenčná výhoda v oblasti menej znalostne náročných trhových služieb

Absencia vedeckých knižníc

SLABÉ STRÁNKY

PRÍRODNÉ PROSTREDIE

Slabá poľnohospodárska produkcia k potenciálu regiónu

Úbytok poľnohospodárskej pôdy na úkor výstavby bytov a priemyselných parkov

Energetická závislosť na dovoze primárnych energií

Dlhodobým negatívnym trendom nakladania s odpadmi v Trenčianskom kraji je ich zneškodňovanie skládkovaním

Energetická náročnosť prevádzky niektorých budov ako kultúrnych pamiatok a iných verejne prospešných sídiel

Nerovnomerné pokrytie územia stokovou sieťou

Nedostatočné využívanie potenciálu kraja, jeho atraktivít v oblasti cestovného ruchu

Nedostatok finančných zdrojov na realizáciu investičných zámerov pre budovanie a rozširovanie vodovodnej infraštruktúry

LUDSKÉ ZDROJE

Nedostatočné prepojenie školstva s praxou, chýbajúca užšia spolupráca niektorých škôl s budúcimi zamestnávateľmi

Najnižší počet zamestnancov vo vede a výskume zo všetkých krajov, vo výdavkoch na vedu a výskum patrí TSK ku krajom s najnižšími výdavkami

Odchod kvalifikovanej pracovnej sily ako potenciálu pre rozvoj VVI mimo región

Nedostatočné využitie kapacít výskumu a vývoja

SLABÉ STRÁNKY

SOCIÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA

Kraj má nízky počet galérií, slabý dopyt po kultúre

Nedostatočne využívaný systém primárneho lekárstva

Absentujúce študijné programy zamerané na potreby zamestnanosti v kraji

Technický stav niektorých kultúrnych pamiatok v kraji

Chýbajúce pracoviská „urgentného príjmu“ v nemocniciach, v TSK je iba jedno

Nevyhovujúca demografická štruktúra, narastajúci podiel neaktívneho obyvateľstva (26 %) - dôchodcovia

Nedostatočná kapacita tried materských škôl vzhľadom na narastajúcu populáciu - ohrozenie miery zaškolenosti

Nerovnomerná sieť sociálnych služieb v okresoch

Nízky počet sudcov v okresoch a na súdny prípad

Nevyhovujúci lôžkový fond a zastaralé zariadenia a technika v ambulanciách všeobecných lekárov

Nízky index kreativity v TSK

Absentujúci študijný program zameraný na oblasť kreatívneho priemyslu na úrovni vysokého školstva

Nízke výkony kongresového cestovného ruchu v Trenčianskom kraji

Absentujúce organizačné zabezpečenie destinačného manažmentu v niektorých destináciách kraja

PRÍLEŽITOSTI

GEOMARKETING

Rozvoj kombinovanej a vodnej dopravy a získanie konkurenčnej výhody v logistických službách

Rekonštrukcia dopravnej infraštruktúry, hlavne ciest II. a III. triedy ako aj I. triedy, hlavne I/50

Podporovaný rozvoj znalostnej ekonomiky na európskej a národnej úrovni

Zavedenie integrovaných dopravných systémov

Rozvoj infraštruktúry VVI

Využitie potenciálu existujúcich kultúrnych inštitúcií v regióne ako súčasti inštitucionálneho vybavenia kultúrneho a kreatívneho priemyslu v regióne

Zaznamenané zvýšenie aktivít občanov na používaní cyklistiky ako dopravného prostriedku a podpora cyklodopravy v dokumentoch EÚ a národná cyklostratégia schválená vládou SR

HOSPODÁRSKA ŠTRUKTÚRA

Rozvoj aktivít vedy, výskumu a inovácií v oblasti priemyslu a služieb

Tvorba lepších podmienok pre rozvoj MSP, podpora konkurencieschopnosti podnikov k inovačnej výkonnosti (start-up, inkubátorov, KTP-partnerstiev transferu vedomostí)

Možnosť využitia verejných zdrojov na podporu aktivít VVI a regionálneho rozvoja v novom rozpočtovom období

Potenciál k využívaniu CR v poľovníctve

Zmena odvetvovej štruktúry ekonomiky Slovenska smerom k vyššiemu podielu poznatkovo- intenzívnych služieb (KIBS)

Využitie potenciálu klastrovania pre rozvoj

Podpora konkurencieschopnosti MSP a živnostníkov

Podpora zakladania nových firiem

Vznik agentúry na podporu exportu v regióne

Podpora rozvoja odvetví služieb s poznatkovou intenzitou

Zapojenie sa do vedecko-výskumných sietí na úrovni EÚ

PRÍLEŽITOSTI	
PRÍRODNÉ PROSTREDIE	<p>Napojenie nových vodných zdrojov na infraštruktúru</p> <p>Využívanie obnoviteľných zdrojov energie vo väčšej miere</p> <p>Možnosť napojenia obcí na vodovodnú a kanalizačnú sieť</p> <p>Zatraktívnenie verejných priestranstiev budovaním zelených plôch - budovanie prvkov zelenej infraštruktúry</p> <p>Ekologickosť a bezpečnosť PAD a MHD - nižšie kongescie, menší obsah emisií v ovzduší a to aj vďaka využívaniu ekologických vozidiel, nižší hluk, vyššia bezpečnosť a kvalita prepravy</p>
LUDSKÉ ZDROJE	<p>Rozvoj ľudských zdrojov s dôrazom na rozvoj hlavných sektorov priemyslu a odvetví lesníctvo, ekológia a služieb</p> <p>Napojenie sektora VVI na univerzitný a priemyselný sektor, pružnejšie reagovanie na potreby priemyslu a zapojenie sa do vedecko-výskumných sietí na úrovni EÚ</p> <p>Tvorba regionálnych programov podpory kultúrneho a kreatívneho priemyslu, komplexná podpora začínajúcim talentom a podnikateľom v oblasti kultúrneho a kreatívneho priemyslu</p> <p>Príležitosť pre mladých lekárov na uplatnenie v ambulanciách, zvýšenie kompetencií pre iných zdravotníckych pracovníkov</p> <p>Zjednodušenie spolupráce výskumníkov a inovátorov v rámci EÚ</p>
SOCIÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA	<p>Podpora kultúry a umenia ako potenciálu pre rozvoj kreatívneho priemyslu v súvislosti s VVI</p> <p>Aktivita regionálnych organizácií na podporu regionálneho rozvoja, výskumu a vývoja a inovačnej aktivity v regióne</p> <p>Zameranie verejných zdrojov na oblasť kultúry a kreatívneho priemyslu</p> <p>Využitie kultúry v oblasti diplomacie, v cestovnom ruchu, v rozvoji medzinárodných spoločenských a hospodárskych vzťahov Slovenska</p> <p>Vytvorenie podmienok na využitie a uplatnenie tradičnej ľudovej kultúry v procese miestneho a regionálneho rozvoja a v procese budovania znalostnej spoločnosti</p>

OHROZENIA

GEOMARKETING

Úbytok vysokokvalifikovanej pracovnej sily do Bratislavy a zahraničia

Efektívnosť využívania verejných prostriedkov z európskych, medzinárodných alebo regionálnych zdrojov

Slovensko ako málo známa destinácia, konkurencia regiónov doma a v zahraničí s podobnou ponukou v oblasti cestovného ruchu

Rozvoj individuálnej automobilovej dopravy na úkor cyklistickej dopravy

Nerovnomerná podpora výskumu a vývoja na Slovensku, nízka podpora výskumu v regióne

HOSPODÁRSKA ŠTRUKTÚRA

Pokles ťažby uhlia, problémy s útlmovým programom

Nízka kúpna sila obyvateľstva vo vidieckych oblastiach

Úbytok živnostníkov na úkor právnických osôb

Pokles tržieb z cestovného v súvislosti s poklesom prepravených osôb v závislosti od demografického vývoja

Technické a poznatkové zaostávanie z dôvodu nízkych investícií do VVI

Trvalá udržateľnosť rozvojových projektov a zakladania organizácií z verejných zdrojov

Nízka inovačná výkonnosť Slovenska (pod priemerom EÚ)

Znižovanie vedecko-výskumných aktivít v dôsledku zhoršenia finančnej situácie

Vnímanie kultúry ako neziskového sektora a nedostatočné využitie potenciálu prepojenia kultúry a priemyslu

Nedostatočná komercializácia inovácií - prepojenie medzi vedcami a podnikmi

Nedostatočná podpora výskumu a vývoja v regióne v kontexte európskej hospodárskej konkurencie

OHROZENIA	
PRÍRODNÉ PROSTREDIE	<p>Na území TSK je až 142 citlivých a zraniteľných katastrálnych oblastí</p> <p>Nedostatočná synergia súkromných investícií, verejných financií a dobrovoľných aktivít v ochrane životného prostredia</p> <p>Geodynamické javy obmedzujúce až znemožňujúce využívanie územia</p> <p>Ohrozenie kvality podzemných vôd nefunkčnými žumpami a septikmi v oblasti zdrojov pitných vôd</p> <p>Nezáujem niektorých občanov o napojenie sa na stokovú sieť</p>
ĽUDSKÉ ZDROJE	<p>Ľudské zdroje - odliv pracovných síl z blízkosti hraníc, pričom za vysokoškolsky vzdelané obyvateľstvo chýbajú náhrady</p> <p>Nedostatočná motivácia pracovnej sily, podnikateľských subjektov a nadnárodných spoločností, aby výraznejšie vstúpili do slovenského výskumného a vývojového priestoru</p> <p>Nárast počtu neaktívneho obyvateľstva</p>
SOCIÁLNA INFRAŠTRUKTÚRA	<p>Zvyšujúci sa počet obyvateľstva ohrozeného chudobou – 9 %</p> <p>Nárast výdavkov na sociálne služby pre zvyšujúci sa počet neaktívneho obyvateľstva</p> <p>Nesplnenie kritérií na deinštitucionalizáciu sociálnych zariadení</p> <p>Podceňovaný význam kultúry v slovenskej spoločnosti, nízka kultúrna spotreba obyvateľstva</p> <p>Zvyšujúce sa náklady na opravu a údržbu ciest z dôvodu preťažovania ciest II. a III. triedy nákladnou kamiónovou dopravou</p> <p>Rast motorizácie - individuálnej automobilovej dopravy</p>

ODHAD BUDÚCEHO MOŽNÉHO VÝVOJA

Na základe predošlej analýzy TSK a zhodnotenia faktorov vnútorného a vonkajšieho prostredia môžeme odhadnúť možný vývoj Trenčianskeho regiónu (TSK). Bude pokračovať úbytok obyvateľstva, podľa demografických prognóz očakávame do roku 2023 pokles obyvateľstva o takmer 3 tisíc. Takisto očakávame nárast neaktívneho obyvateľstva na úroveň 27 %. Priemerný vek sa podľa doterajších trendov a prognóz zvýši na úroveň viac ako 44 rokov. Vývoj hospodárstva je daný celkovou kondíciou Slovenska ako aj vplyvom vonkajších faktorov na región TSK. Očakávame kontinuálny rast ekonomiky TSK o 0,5 percentuálneho bodu ročne na úroveň 7,5 mld eur HDP. V oblasti zahraničného obchodu očakávame zvýšenú aktivitu na strane exportu a zníženie vysokého salda zahraničného obchodu na strane exportu o viac ako 0,5 mld eur. V oblasti nezamestnanosti očakávame do roku 2023 znižujúci sa stav, nezamestnanosť zostane pod úrovňou 10 percent. V oblasti rozvoja vidieka očakávame rozvoj vidieckych oblastí a zvýšenie kvality života vo vidieckych oblastiach.

OČAKÁVANÝ VÝVOJ PO UPLATNENÍ NAVRHOVANÝCH OPATRENÍ:

- znižovanie miery nezamestnanosti a tým prispieť k zníženiu populácie ohrozenej sociálnym vylúčením,
- zlepšenie podnikateľského prostredia a zvýšenie hospodárskeho rastu cez zavádzanie inovácií a vznik klastrov, podnikateľských inkubátorov,
  - vedecko-technologických parkov, prípadne využitím existujúcich priemyselných parkov,
- konkurencieschopné poľnohospodárstvo a lesníctvo,
- zvýšenie adaptability pracovnej sily,
- zníženie množstva emisií, TSK patrí medzi najväčších znečisťovateľov spomedzi všetkých krajov (hlavne oxidu siričitého),
- rozvoj Hornej Nitry vybudovaním dopravného prepojenia s Považím cez rýchlostnú cestu R2,
- zlepšenie dopravnej dostupnosti verejnou osobnou dopravou,
- rozvoj cestovného ruchu a turizmu v kraji,
- implementácia komplexných projektov,
- zvýšená kvalita ciest,
- príchod ďalších investorov do regiónu PZI

STRATEGICKÁ ČASŤ

ÚVOD

Strategická časť nadväzuje na prvú časť, ktorou bola analýza. Jej záverečná časť SWOT analýza vyústila do špecifikácie základných rozvojových faktorov a rizík. Prehľad východiskových dokumentov je uvedený v úvode analytickej časti. Druhá strategická časť má za cieľ na základe výsledkov analýz sformulovať ciele TSK, zostaviť intervenčnú logiku stratégie pozostávajúcej z dlhodobých, merateľných a špecifických cieľov PHSR, ako aj ich systém výsledkov a výstupov, vyjadrených prostredníctvom priorít a opatrení predstavujúcich skupiny aktivít, ktoré budú podporované v rámci PHSR.

Trenčiansky samosprávny kraj má predpoklady pre úspešné zvládnutie „globalizačných trendov“, ktoré so sebou prinášajú zvýšenú medzinárodnú konkurenciu spojenú s vysokou dynamikou zmien na trhoch, rýchlym zvyšovaním technologickej úrovne, informatizáciou a internalizáciou ekonomických činností v oblasti produkcie služieb. Pre región TSK je nevyhnutné, v súlade s celoeurópskou stratégiou do roku 2020, zabezpečiť inteligentný rast, ktorý je založený na efektívnych investíciách do vzdelávania, výskumu a inovácií, udržateľný rast vďaka podpore smerom k nízkouhlíkovému hospodárstvu a inkluzívny rast so silným dôrazom na tvorbu pracovných príležitostí. Trenčiansky kraj je ostatný vidiecky a priemyselný región s perspektívou rastu na úrovni Slovenska. Je atraktívny pre investorov, má dlhodobu podpriemernú nezamestnanosť v rámci Slovenska s možnosťami cezhraničnej spolupráce s Českou republikou. Dotyk s Váhom znamená v tejto časti Slovenska vyspelejšie prostredie a rozvinutejší priemysel. Čím ďalej od Váhu, tým viac prosperita klesá. V porovnaní s regiónmi vyspelých krajín EÚ možno konštatovať, že TSK využíva iba čiastočne svoj rozvojový potenciál v porovnaní so svetovými trendmi zvyšovania kvality verejných služieb cestou informatizácie.

HLAVNÉ FAKTORY ROZVOJA

- produkčný pôdohospodársky potenciál v lesníctve, pestovaní obilnín a zemiakov
- rozvinutá a diverzifikovaná štruktúra priemyslu
- vysoký podiel PZI v podnikoch
- možnosti rozvoja exportu
- možnosti diverzifikovania dopravy splavením Váhu
- rozvoj kombinovanej dopravy
- polohový potenciál kraja, logistické väzby západ - východ
- budovanie vedecko-technologických parkov (rozvoj prax-školenie)

GLOBÁLNY CIEĽ PROGRAMU

Súčasnosť je dynamická, svet sa stáva plochším, čas sa zrýchľuje, vzdialenosti sú relatívne, dochádza k novému prerozdeleniu zdrojov a formovaniu novej štruktúry celosvetovej deľby práce. Tieto faktory majú konkrétny dopad aj v strednej Európe. Východiskom pre odhad možného vývoja sú faktory deklarované Európskou úniou vo forme cieľov dokumentu Európa 2020. Globálny cieľ PHSR sa vzťahuje k časovému horizontu, v ktorom má zmysel hodnotiť dopady aktivít podporených týmto PHSR, čo predstavuje roky 2013-2023.

PRIORITOU STRATÉGIE EURÓPA 2020 je dosiahnutie rastu, ktorý je:

Inteligentný rast, založený na inováciách, modernizácii a podpore výskumu a vývoja, ktorý vplýva na štatistiky rozvinutosti európskych regiónov. Faktor je treba výrazne posilniť a zhodnotiť. To je možné za predpokladov rozvinutého a kvalitného školstva na úrovni stredného školstva a následných kompetencií v oblasti vyššieho vzdelania. Užšie prepojenie školstva s praxou je nevyhnutnosťou.

- Vzdelávanie – prispôsobenie svojich zručností súčasným požiadavkám trhu práce.
- Výskum a inovácie – tvorba nových dynamickejších produktov a služieb.
- Digitálna spoločnosť – väčšie prepojenie digitálnych technológií a zvyšovanie digitálnej gramotnosti obyvateľstva.

Udržateľný rast by mal byť v kontexte prostredia územia TSK. Treba vytvoriť merateľný systém, ktorý bude mať schopnosť priebežne merať a vyhodnocovať jednotlivé ukazovatele a následne odstraňovať nedostatky. Udržateľný rast sa zakladá na:

- Budovanie nízkouhlíkového konkurencieschopného hospodárstva
- Znižovanie emisií a zachovanie biologickej rozmanitosti
- Využívanie nových ekologických technológií
- Budovanie inteligentných rozvodov elektrickej energie
- Využívanie celoeurópskej siete
- Zlepšovanie prostredia MSP

Inkluzívny rast znamená efektívne využívanie zdrojov vnútorného prostredia regiónu TSK: ľudských, prírodných a kapitálových. Významným faktorom je spoluúčasť obyvateľov TSK na tomto inkluzívnom raste. Súvisí s tým najmä rozvoj kreativity obyvateľov vo všetkých typoch aktivít, najmä rozvoj: cestovného ruchu, kultúry a športu. Z dlhodobého hľadiska môžeme stanoviť víziu pre hospodársky a sociálny rozvoj nasledovne:

**Vytvorenie podmienok pre hospodársky rozvoj
a zvyšovanie kvality života obyvateľov kraja**

Túto víziu je možné naplniť iba za predpokladu budovania vybavenosti územia TSK s kvalitnou ponukou služieb vrátane sociálnej v súlade s budovaním komerčnej a nekomerčnej vybavenosti územia. Dôležitým faktorom je funkčná dopravná infraštruktúra napojená na medzinárodné dopravné koridory so zabezpečenou podporou podnikateľských aktivít využívajúcich miestne ľudské zdroje s potrebnou kvalifikáciou. Pre strednodobé hľadisko naplnenia tohto dokumentu (5 až 7 rokov) je dôležité stanovenie jasnejšieho cieľa. Cieľ musí byť definovaný na základe existujúcich podmienok TSK, príležitostí a potenciálu rozvoja TSK. Treba brať do úvahy možnosti kraja v rámci vybavenosti územia ľudskými zdrojmi, prírodnými zdrojmi, infraštruktúrou a globálnymi trendmi. Preto na programové obdobie 2013 až 2023 je globálny cieľ Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja Trenčianskeho samosprávneho kraja stanovený nasledovne:

Vytvoriť vhodné podmienky pre zvýšenie inovačnej
výkonnosti regiónu v rámci európskeho priestoru.

STRATÉGIA NA DOSIAHNUTIE CIEĽA

Stratégia na dosiahnutie globálneho cieľa programu vychádza z poznania komplexných potrieb kraja pre zabezpečenie kvality života obyvateľov kraja. Riešenie širokého spektra potrieb je nevyhnutné s viacerými aktérmi, uplatnením ich kompetenčného manažmentu, finančnými zdrojmi a záujmami. Stratégia vychádza z predpokladu, že príslušné orgány verejnej správy na národnej a lokálnej úrovni zabezpečia koordinovaný prístup pri realizácii intervencií na území kraja, ktorého predpokladom je vzájomná spolupráca a informovanosť kľúčových aktérov jeho rozvoja. Špecifická pozornosť bude venovaná koordinácii intervencií spolufinancovaných zo zdrojov európskych fondov smerujúcich do územia Trenčianskeho samosprávneho kraja cez schválené operačné programy. Účelom programu je identifikovať slabé stránky, riziká a vyplývajúce problémy a určiť faktory rozvoja a navrhnúť spôsoby riešenia, ktoré sú v kompetencii aktérov a môžu byť ovplyvnené na princípe partnerstva.

K základným predpokladom realizácie stratégie patrí:

SCHÉMA

Integrovaný prístup funkčných území

Posilnenie kompetencií samosprávy v rámci koordinácie PHSR jednotlivých samospráv nachádzajúcich sa na území kraja.

Inteligentná špecializácia hospodárstva

Dostatočné financovanie prenesených kompetencií štátnej správy na samosprávu zo štátneho rozpočtu

STRATEGICKÉ CIELE

- Rozvoj ľudských zdrojov a zvýšenie ich adaptability na vytváranie nových pracovných miest v odvetviach s vyššou pridanou hodnotou
- Zvýšenie efektivity poľnohospodárstva a kvality vo vidieckych oblastiach
- Rozvoj nových ekologických služieb v MSP

PRIORITNÉ OBLASTI

- KONKURENCIESCHOPNOSŤ, ROZVOJ INOVÁCIÍ A PODNIKATEĽSKÉ PROSTREDIE
- ROZVOJ UDRŽATEĽNEJ INFRAŠTRUKTÚRY
- ĽUDSKÉ ZDROJE
- KVALITA VEREJNÝCH SLUŽIEB
- ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A OBNOVITEĽNÉ ZDROJE
- ROZVOJ VIDIEKA
- NADNÁRODNÁ A CEZHRANIČNÁ SPOLUPRÁCA

PROGRAMOVÁ ČASŤ

Realizačná časť je zameraná na popis postupov inštitucionálneho a organizačného zabezpečenia realizácie programu rozvoja TSK, systém monitorovania a hodnotenia plnenia programu rozvoja Trenčianskeho samosprávneho kraja na základe stanovených merateľných ukazovateľov.

PO 1 KONKURENCIESCHOPNOSŤ, ROZVOJ INOVÁCIÍ A PODNIKATEĽSKÉ PROSTREDIE

Podpora vedy, výskumu a inovácií je súčasťou snahy vytvorenia stabilného prostredia priaznivého pre inovácie pre všetky relevantné subjekty a zvýšenia efektívnosti a výkonnosti systému výskumu, vývoja a inovácií ako základného piliera pre zvyšovanie konkurencieschopnosti, trvalo udržateľného hospodárskeho rastu a zamestnanosti. Strategickým rámcom zvýšenia konkurencieschopnosti a zlepšenia podnikateľského prostredia na Slovensku je na národnej úrovni predovšetkým Operačný program Výskum a inovácie pre programové obdobie 2014 – 2020. Východiskom sú predovšetkým dokumenty Poznatkami k prosperite – Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu Slovenskej republiky (RIS3 SK), Inovačná stratégia SR na roky 2014 – 2020 a iné. Národná stratégia regionálneho rozvoja SR vychádzajúca zo Stratégie Európa 2020 v súvislosti s rozvojom vedy a výskumu uvádza viacero opatrení na zabezpečenie inteligentného rastu opierajúceho sa o vytvorenie hospodárstva založeného na znalostiach a inovácii. Táto priorita bude podporovaná na celom území kraja.

Opatrenie 1.1 ROZVOJ VEDY, VÝSKUMU A INOVÁCIÍ

Prepojenie opatrenia na SWOT analýzu:

Analýza preukázala nízke dosahované výkony VVI v kraji a nedostatočné využívanie kapacít výskumu a vývoja. Naopak opatrenie využíva silnú stránku VVI, a to pôsobenie vedecko-výskumných inštitúcií a organizácií podporujúcich VVI v kraji, pôsobenie technologických centier a kompetenčného centra v kraji, opiera sa aj o doterajšie prepojenie priemyselného výskumu na ťažiskové priemyselné odvetvia. Zámerom opatrenia je využiť podporu VVI na európskej a národnej úrovni a prispieť k zvýšeniu konkurencieschopnosti kraja.

Vytvorenie hospodárstva založeného na znalostiach a inovácii je podľa Národnej stratégie regionálneho rozvoja 2014 – 2020 základom inteligentného rastu aj Trenčianskeho regiónu. Inovačný potenciál regiónu by sa mal v TSK zamerať na inovácie tradičných odvetví priemyslu (t. j. strojársky, elektrotechnický, textilný, gumársky, sklársky) a na oblasti lesného hospodárstva a poľnohospodárstva ako aj na vytváranie podmienok pre transformáciu upadajúcich odvetví (napr. baníctvo). Inteligentný rast vyžaduje podporu podnikania, podporu všetkých foriem koordinácie, komunikácie a kooperácie medzi podnikateľskými subjektmi v regióne (klastre, priemyselné parky, inkubátory atď.), podporu MSP cez rôzne finančné nástroje (pôžičkové programy a pod.), skvalitnenie služieb pre MSP ako

aj podporu vzniku rôznych foriem spolupráce verejného a súkromného sektora vo všetkých oblastiach hospodárstva TSK. Strategickým cieľom Národnej stratégie regionálneho rozvoja pre TSK v oblasti VVI je dosiahnuť výdavky na výskum a vývoj do roku 2020 0,1 % HDP v PKS. Z hľadiska programového vybavenia TSK pre rozvoj vedy a výskumu bol pre Trenčiansky samosprávny kraj vypracovaný strategický dokument Regionálna inovačná stratégia TSK (2007-2013). Napriek jeho súčasnej neaktuálnosti vzhľadom na nové rozpočtové obdobie možno potvrdiť kľúčové oblasti rozvoja, ktoré identifikuje - inovačnú politiku a proinovačnú kultúru, vedomostnú základňu a rozvoj ľudských zdrojov, transfer technológií a poznatkov, podporu regionálnej inovačnej štruktúry.

Opatrenie je zamerané na rozšírenie výskumnej a inovačnej infraštruktúry a kapacít na rozvoj excelentnosti v oblasti výskumu a inovácií, podporu kompetenčných centier a synergií medzi sektorom VVI a podnikateľským prostredím.

Aktivita 1.1.1 Podpora účasti regionálnych subjektov VVI v projektoch medzinárodnej spolupráce

Popis aktivity - Podpora účasti slovenských subjektov v projektoch a iniciatívach ERA (Horizont 2020, Európske technologické platformy/Spoločné technologické iniciatívy, Eureka, COST, Eurostars2, Era-nety, Stratégia EÚ pre dunajský región a iné). Ide najmä o zvýšenie miery excelentnosti slovenského výskumu, celkové zvýšenie podaných projektov, zvýšený počet úspešných projektových účastí, zvýšená účasť v medzinárodných aktivitách, najmä v rámci medzinárodných a európskych programov, celkové zvýšenie získaného príspevku zo zdrojov EÚ prostredníctvom vyššieho počtu úspešných projektov. Dôraz je kladený najmä na špičkový výskum, ktorý vytvára bázu pre budúce unikátne technológie a pokročilé aplikácie – účasť v takýchto projektoch bude mať multiplikačné efekty s pozitívnym vplyvom na zamestnanosť a hospodársky rast.

Aktivita 1.1.2 Podpora technologického transferu a IKT na zvýšenie výkonnosti VVI

Popis aktivity - Ide najmä o zvýšenie využívania inštitútov ochrany duševného vlastníctva (patentovanie, licencovanie, vznik spin-off a start-up efektov v štátnom a verejnom sektore VaV), zvýšenie záujmu mladej generácie o štúdium technických a prírodovedných smerov a kariéru výskumníka, zvýšenie počtu výstupov aktivít verejných a štátnych VaV inštitúcií pre priemysel a spoločnosť v nadväznosti na realizovanie aktivít súvisiacich s podporou národného systému pre transfer technológií.

Aktivita 1.1.3 Infraštruktúrálna a technologická vybavenosť výskumných inštitúcií

Popis aktivity – Aktivita je zameraná na zlepšenie podmienok vedecko-výskumných aktivít vzhľadom na materiálno-technologické vybavenie výskumných inštitúcií (zariadenia laboratórií, prístrojové vybavenie, priestorové vybavenie vrátane ich energetickej efektívnosti) so zámerom podpory vysokokvalitných projektov a excelentného výskumu.

Aktivita 1.1.4 Podpora synergií a partnerstiev podnikateľského sektora a výskumných inštitúcií

Popis aktivity – Aktivita je zameraná na aktivizáciu podnikateľskej sféry v oblasti VVI, budovanie výskumno-vývojových a inovačných kapacít v priemysle a službách, podporu spolupráce medzi podnikmi, centrami výskumu a vývoja a vysokoškolským vzdelávacím prostredím. Zámerom je zvýšenie objemu súkromných investícií do vedy a výskumu s cieľom využívania výsledkov vedecko-výskumných projektov na zvyšovanie inovatívnosti produkcie podnikov.

Opatrenie 1.2 PODPORNÉ PROSTREDIE PRE PODNIKANIE V KRAJI

Prepojenie opatrenia na SWOT analýzu:

Analytická časť PHSR ukázala, že TSK má nadpriemerné hodnoty makroekonomických ukazovateľov v rámci SR, vysokú koncentráciu PZI a vysokú koncentráciu ekonomických činností v sektore služieb, produkčný potenciál v oblasti poľnohospodárstva. Naopak má nedostatky v oblasti agroturizmu, nízkej podpore regionálnych potravín/produktov a v niektorých oblastiach nie dostatočnú kvalitu poskytovania služieb v CR. Zmyslom opatrenia je vytvorenie podporného prostredia na rozvoj podnikania, osobitne malých a stredných podnikov (MSP) so zámerom vytvorenia hodnotných pracovných pozícií, inovatívnej produkcie s vysokou pridanou hodnotou a poznatkovou intenzitou v záujme zlepšenia ekonomickej štruktúry a výkonu Trenčianskeho kraja.

Aktivita 1.2.1 Budovanie podpornej infraštruktúry rozvoja podnikania

Popis aktivity – Súčasťou je súbor rôznych aktivít súvisiacich s budovaním infraštruktúrného zabezpečenia rozvoja podnikania v kraji. Ide o zriadenie inkubátorov na úrovni okresov (predovšetkým na podporu inovatívnych MSP a začínajúcich podnikateľov s inovačným potenciálom a očakávanou vysokou pridanou hodnotou produkcie), podporu klastrovania a transferu technológií, vybudovanie priemyselno-technologického parku za účelom sústredenia produkcie, pritiahnutie firiem a najnovších technológií. Súčasťou je aj podporovanie činnosti regionálnych podnikateľských združení na podporu MSP.

Aktivita 1.2.2 Vytvorenie systému podpory podnikania

Popis aktivity – Zámerom je inštitucionálne a koncepčné zabezpečenie podpory podnikania na úrovni samosprávneho kraja.

1.2.1.1 V rámci inštitucionálneho zabezpečenia ide o zriadenie poradenského centra na VÚC TSK na účely poskytovania poradenstva a vzdelávania pre MSP (poskytovanie informačných a poradenských služieb pre rozvoj MSP a zároveň podpora v spolupráci s finančnými inštitúciami, spolupráca na tvorbe úverových a záručných programov s cieľom stimulovať zakladanie a rozvoj malých a stredných podnikov) a zriadenie Rady pre podporu podnikania (príp. Rady pre podnikateľské prostredie), ktorá bude kooperovať s inštitúciami zameranými na podnikanie pôsobiacimi v TSK a pôsobiť ako poradný orgán pre VÚC, zloženej zo zástupcov relevantných inštitúcií zameraných na podnikanie v regióne poprípade aj významných podnikateľských subjektov regiónu (úlohou Rady

bude koordinovať komunikáciu a kooperáciu medzi inštitúciami zameranými na podnikanie pôsobiacimi v regióne, prijímať zásadné stanoviská s návrhmi opatrení k zlepšeniu podnikateľského prostredia v regióne, ale tiež aj vyvíjať aktivity na propagáciu regiónu a jeho kapacít pre podnikanie a tiež pre monitoring investičných príležitostí v Trenčianskom regióne).

1.2.1.2 V rámci koncepčného zabezpečenia podpory podnikania na úrovni samosprávneho kraja ide o vypracovanie koncepčného materiálu obsahujúceho formy pomoci a podpory pre malých a stredných podnikateľov v regióne ako významného podkladu na podporu rozvoja MSP v regióne. Východiskom je pravidelný audit lokálneho podnikateľského prostredia a prekážok podnikania. VÚC zabezpečí vypracovanie analýz zameraných na kvalitu podnikateľského prostredia TSK a určenie prekážok v podnikaní. Na základe vykonaného monitoringu a identifikácie bariér rozvoja podnikania sformuluje návrhy na ich odstránenie a zabezpečí, resp. podporí ich aplikáciu v praxi.

Aktivita 1.2.3 Podpora internacionalizácie podnikov

Popis aktivity – Zámerom aktivity je využitie exportného potenciálu podnikov, najmä MSP na dosiahnutie udržateľnej zamestnanosti a zvýšenia konkurencieschopnosti týchto podnikov. Podporované budú najmä podniky zameriavajúce sa na produkciu v ťažiskových priemyselných sektoroch s vysokou alebo stredne vysokou technologickou náročnosťou (high-tech) a poznatkovo intenzívne služby. Aktivita podporuje využívanie možností jednotného trhu EÚ, účasť podnikov pôsobiacich v regióne na prezentačných podujatiach (napr. účasť na zahraničných veľtrhoch a výstavách). Súčasťou je vytvorenie systému prepojenia veľkých exportérov pôsobiacich v nadnárodných projektoch na menších regionálnych dodávateľov, podpora zvýšenia konkurencieschopnosti regionálnych podnikov napr. zriadením on-line databázy výrobcov a poskytovateľov služieb pôsobiacich v regióne vo viacerých jazykoch so zámerom skvalitnenia sprostredkovania kontaktov na zahraničných partnerov, využitie Enterprise Europe Network - najväčšej siete EÚ na podporu medzinárodnej spolupráce MSP v oblasti podnikania (internationalizácia, marketing, export), inovácií (produktivita a konkurencieschopnosť), výskumu a vývoja.

Aktivita 1.2.4 Mobilizácia podnikania s inovačným potenciálom a vysokou pridanou hodnotou

Popis aktivity – Aktivita je zameraná na podporu hospodárstva založeného na znalostiach. Ide o podporu poznatkovo-intenzívnych odvetví výroby a služieb a ich dodávateľsko-odberateľských sietí, najmä v tradičných odvetviach priemyslu, podporu vzniku a rozvoja inovatívnych firiem a ich udržateľnosti, podporu rastu a inovácií v etablovaných MSP. Súčasťou podpory je aj podnikanie v službách cestovného ruchu vrátane zvyšovania kvality služieb, podpory kooperatívnych inovačných podnikateľských aktivít v regióne, prepojenie cestovného ruchu s ostatnými odvetviami v regióne vrátane kultúrno-kreatívneho priemyslu (medziodvetvové podnikateľské siete) ako súčasti organizačnej inovácie, rozvoj produktu kúpeľníctva a ďalších progresívnych foriem cestovného ruchu zodpovedajúcich potenciálu regiónu.

Osobitne je aktivita zameraná na podporu udržateľného rozvoja regiónu v menej rozvinutých územiach regiónu, najmä v územiach postihnutých útlmom ťažby uhlia a výroby energie spaľovaním uhlia.

PO2 ROZVOJ UDRŽATEĽNEJ INFRAŠTRUKTÚRY

Pokiaľ ide o cesty, ich vývoj musí byť diktovaný na jednej strane podľa potrieb verejnej osobnej dopravy TSK a na druhej strane zabezpečením pripojenia vidieckych/odľahlých oblastí na cestnú sieť vyšších kategórií (diaľnice, rýchlostné cesty a cesty I. triedy) ako je uvedené v regionálnych plánoch udržateľnej mobility, čo vytvára podmienky pre rozvoj konkurencieschopnosti a udržateľného rastu a zvýšenie atraktivity VOD. Z hľadiska špecifických potrieb regiónov a hospodárskeho rastu je potrebné odstraňovanie disparít pre jednotlivé oblasti v rámci celého Trenčianskeho kraja, strategickou prioritou je prepojenie rýchlostnou komunikáciou Považie a Ponitrie (R2). V oblasti železničnej dopravy je významným zámerom modernizácia trate Bratislava – Žilina – Košice.

Opatrenie 2.1 PODPORA UDRŽATEĽNEJ DOPRAVY A ODSTRAŇOVANIE PREKÁŽOK V SIEŤOVÝCH INFRAŠTRUKTÚRACH

Kvalitné dopravné napojenie je kľúčovým faktorom pre rozvoj kraja. Hlavným zámerom podpory v rámci prioritnej osi 2.1 je podpora trvalo udržateľného regionálneho dopravného systému, ktorý zaručuje mobilitu a prístup do zamestnania a hlavným službám pre všetky kategórie občanov TSK. Ďalším cieľom je podpora verejnej osobnej dopravy a ďalších udržateľných druhov dopravy. Správny a vyvážený rozvoj dopravného systému je potrebné podchytiť v strategických rozvojových dokumentoch pre oblasť dopravy,

Aktivita 2.1.1 Príprava strategických rozvojových dokumentov pre oblasť dopravy

Popis aktivity – Aktivita zahŕňa prípravu dokumentov, ako sú: plány dopravnej obslužnosti, plány udržateľnej mobility, generely dopravy, štúdie atď..

Aktivita 2.1.2 Podpora regionálnej a miestnej mobility prostredníctvom investícií do cestnej siete

Popis aktivity – Aktivita zameraná na zlepšenie súčasného stavu cestnej siete, posilnenie regionálnej mobility prepojením sekundárnych a terciárnych uzlov s infraštruktúrou TEN-T. Aktivita zahŕňa investície do rekonštrukcií diaľnic, rýchlostných ciest, ciest I. II. a III. triedy a miestnych komunikácií, budovanie, rekonštrukcia mostov, chodníkov a súvisiacej infraštruktúry. V rámci budovania cestnej siete je prioritou budovanie rýchlostnej komunikácie R2 od križovatky s D1 smer Bánovce n/B, Prievidza, Handlová až do Košíc.

Aktivita 2.1.3 Konkurencieschopnosť verejnej osobnej dopravy

Popis aktivity - základnou víziou a cieľom Trenčianskeho kraja bezpečná, pohodlná a moderná, kvalitná, ekologická, efektívna, dostupná doprava, ktorá by bola konkurencieschopná automobilovej doprave. Špecifický cieľ je zameraný na organizáciu, prevádzku a infraštruktúru verejnej osobnej dopravy s cieľom zvýšenia počtu prepravených osôb v regióne a rieši oblasť prímestskej a mestskej dopravy v nadväznosti na ostatnú dopravnú infraštruktúru. Na zabezpečenie tejto vízie sú potrebné investície do infraštruktúry, hlavne zvýšenie kvality zastávok, prestupných uzlov vrátane informačných systémov pre spoločné zastávky MHD a prímestskej dopravy, ďalej investície do kvality vozového parku MHD a uprednostnenie vozidiel MHD. Dlhodobým cieľom je zabezpečenie prevádzky integrovaného dopravného systému. Pridanou hodnotou bude prepojenie investícií v oblasti VOD s cyklo dopravou.

Aktivita 2.1.4 Podpora nemotorovej dopravy

Popis aktivity - Zvýšenie atraktivity nemotorovej dopravy, najmä cyklistickej dopravy prostredníctvom budovania siete bezpečných cyklotrás a nadväzujúcej infraštruktúry (úschovne bicyklov, hygienické zariadenia a pod.). Prioritou je v prvom rade vybudovať základnú os cyklotrasy na území s najväčšou koncentráciou obyvateľstva - popri riekach Váh a Nitra, na ktorú sa pripoja ďalšie vetvy z jednotlivých dolín. Kľúčové bude zabezpečenie cyklistickej infraštruktúry v spádovej oblasti okresných miest (v prípade okresu Ilava aj do mesta Dubnica nad Váhom).

Aktivita 2.1.5. Podpora železničnej, leteckej a vodnej dopravy

Popis aktivity - Aktivita zahŕňa projekt modernizácie železničnej trate Bratislava - Žilina cez územie TSK ako aj podporu ďalším úsekom železničných tratí na území kraja, ďalej podporu budovania leteckej infraštruktúry a vodnú prepravu po rieke Váh

Aktivita 2.1.6. Odstraňovanie prekážok v sieťových infraštruktúrach

Popis aktivity - Aktivita podporuje rozvoj informačnej spoločnosti budovaním siete vysokorýchlostného internetu na území kraja, ďalej podporou elektronizácie služieb verejnej správy a rozvoj informačných systémov.

PO3 ĽUDSKÉ ZDROJE A PODPORA ZAMESTNANOSTI

Prepojenie opatrenia na SWOT analýzu:

Rozvoj ľudských zdrojov a podpora zamestnanosti v kraji sa môže opierať najmä o priaznivú vzdelanostnú štruktúru obyvateľstva v Trenčianskom kraji, ktorá bola identifikovaná ako silná stránka kraja v oblasti ľudských zdrojov a nízku mieru nezamestnanosti. Naopak slabou stránkou je narastajúci podiel neaktívneho obyvateľstva, odchod kvalifikovanej pracovnej sily mimo región a trh práce nedostatočne reflektujúci na potreby vzdelanostnej štruktúry.

Podpora udržateľnej a kvalitnej zamestnanosti a mobility pracovnej sily a zlepšenie podmienok, ktoré budú priaznivo ovplyvňovať trh práce je základom prioritnej osi Ľudské zdroje a podpora zamestnanosti. Podpora má smerovať do

dopytovej aj ponukovej stránky trhu práce, zámerom je iniciovanie tvorby a udržateľnosti pracovných miest, zvyšovanie odborných zručností a adaptácia na potreby trhu práce, ako aj zlepšenie prístupu k zamestnanosti. Je nevyhnutné zabezpečiť podporu rovnakých príležitostí pre všetkých podľa zásad uplatňovania nediskriminácie v akejkoľvek oblasti.

Národná stratégia regionálneho rozvoja na roky 2014 – 2020 identifikuje v oblasti zamestnanosti v rámci podpory inteligentného rastu regiónu a vytvorenia hospodárstva založeného na znalostiach a inováciách potrebu podpory vytvárania nových pracovných miest v celom území kraja, prioritne v oblastiach s vysokou pridanou hodnotou a so zameraním prevažne do okresov postihnutých útlmom ťažby uhlia a výroby energie spaľovaním uhlia, ktoré vykazujú dlhodobu najvyššiu nezamestnanosť v kraji (okresy: Partizánske, Prievidza, Bánovce n/B.), vytvárať pracovné príležitosti najmä pre ekonomicky aktívne obyvateľstvo, ktoré dochádza za prácou do iných regiónov (približne 22 000 ekonomicky aktívneho obyvateľstva), najviac do Bratislavy a do susediacich krajov Českej republiky. V rámci inkluzívneho rastu sa zameriava na podporovanie hospodárstva s vysokou mierou zamestnanosti, ktoré zabezpečí sociálnu a územnú súdržnosť.

Integrovaný regionálny operačný program 2014 – 2020 upozorňuje na historickú tradíciu rozvoja módného priemyslu v Trenčianskom kraji, ktorá napriek absencii vysokoškolského štúdia v tejto oblasti dáva predpoklad rozvoja kreatívneho priemyslu spojeného s obuvníckym a textilným priemyslom. Prudkým rozvojom elektrotechnického a kovoobrábacieho priemyslu sa má generovať požiadavka priemyslu po službách v oblasti dizajnu, módného a nábytkárskeho dizajnu.

Opatrenie 3.1 PODPORA CELOŽIVOTNÉHO VZDELÁVANIA A TVORBY UDRŽATEĽNÝCH PRACOVNÝCH MIEST

Aktivita 3.1.2 Podpora celoživotného vzdelávania

Popis – Aktivita je zameraná na zlepšenie rovnakého prístupu k celoživotnému vzdelávaniu pre všetky vekové skupiny v rámci formálneho, neformálneho a bežného vzdelávania, zvyšovanie vedomostí, zručností a spôsobilostí pracovnej sily a podpory flexibilných spôsobov vzdelávania prostredníctvom usmerňovania pri výbere povolania a potvrdzovania nadobudnutých kompetencií. Súčasťou aktivity sú opatrenia na zvýšenie kvality a efektívnosti celoživotného vzdelávania s dôrazom na rozvoj kľúčových kompetencií, prehĺbovanie a zvyšovanie kvalifikácie. Osobitná pozornosť bude venovaná zvyšovaniu digitálnej gramotnosti a využívaniu moderných foriem vzdelávania (vrátane dištančnej formy vzdelávania prostredníctvom on-line aplikácií). Súčasťou je podpora rôznych foriem spolupráce medzi zamestnávateľmi a vzdelávacími inštitúciami, ktoré majú zabezpečiť prepojenie vzdelávania s trhom práce, umožniť jeho flexibilitu a celkove uľahčiť absolventom rôznych foriem vzdelávacích aktivít prístup na pracovný trh.

Aktivita 3.1.2 Podpora vytvárania udržateľných pracovných miest v malých a stredných podnikoch, podpora SZČ a zakladanie nových podnikov

Popis aktivity – Ide o podporu podnikateľských aktivít v sektoroch umožňujúcich využitie endogénneho potenciálu regiónu v oblasti poľnohospodárskych aj nepoľnohospodárskych aktivít vo vidieckych oblastiach, podporu zamestnanosti a samozamestnania v environmentálnom sektore (zelené profesie) a programy zamestnanosti v súlade s prechodom na nízkouhlíkové hospodárstvo odolné voči zmene klímy, v oblasti služieb a cestovného ruchu, agroturizmu, ekologického hospodárstva, sociálnych a zdravotníckych služieb. Podporované budú miestne a regionálne iniciatívy k tvorbe udržateľných pracovných miest a samozamestnávaniu.

Aktivita 3.1.3 Podpora zamestnanosti v kultúrnom a kreatívnom priemysle

Popis aktivity - Podporou zamestnanosti v kultúrnom a kreatívnom priemysle (reklama a marketing, architektúra, dizajn, módný dizajn, film, televízia, video, rádio a fotografia, umelecké vizuálne umenie, multimediálny priemysel, vydavateľstvo, literatúra a knižný trh, hudobný priemysel a scénické umenie, remeslá tradičnej, ľudovej a mestskej kultúry, trh s umením) sa vytvára priestor pre endogénny rozvoj regiónu, zároveň sa posilňujú najmä netechnologické inovácie a využívanie IKT, rozvíja ľudský kapitál v regióne. Podpora je zameraná na oblasť vzdelávania, podporu MSP a podporu verejného sektora v uvedených odboroch a takisto rekonštrukciu budov. Nevyhnutnou súčasťou je podpora dopytu po výsledkoch kreatívnej tvorby.

Opatrenie 3.2 PODPORA OBYVATEĽSTVA ZNEVÝHODNENÝCH SKUPÍN

Aktivita 3.2.1 Podpora zamestnanosti uchádzačov o zamestnanie a neaktívnych osôb k zamestnaniu vrátane dlhodobo nezamestnaných a osôb, ktoré sú vzdialené od trhu práce, ako aj miestne iniciatívy v oblasti zamestnávania a podpora mobility pracovnej sily

Popis aktivity – Zámerom aktivity je zvýšiť zamestnanosť s osobitným dôrazom na dlhodobo nezamestnaných, nízko kvalifikovaných, starších a zdravotne postihnutých osôb, marginalizovaných skupín obyvateľstva. Významnou je podpora udržateľnosti SZČ, tvorba nových pracovných miest a udržanie pracovných miest. Súčasťou je aj podpora adaptability pracovníkov na zmeny na trhu práce, programy zamerané na rozvoj zručností pracovníkov a poskytovanie pracovného a sociálneho poradenstva.

Aktivita 3.2.2 Podpora zamestnanosti mladých ľudí

Popis aktivity – Aktivita sa zameriava na podporu prvého, pravidelne plateného zamestnania mladého nezamestnaného NEET (podpora praxe ako súčasti pracovného pomeru v prvom zamestnaní mladého nezamestnaného NEET pri využití prvkov ako sú školenie, zapracovanie, mentoring a pod.), vykonávanie opatrení podporujúcich druhú šancu mladých NEET na vzdelanie, príp. ponuku vzdelávania a prípravu pre trh práce súvisiacu s ich integráciou na trh práce

(programy umožňujúce mladým prispôbiť kvalifikáciu potrebám trhu práce, pomoc a podpora pri začatí podnikania, iné).

Aktivita 3.2.3 Podpora rovnosti medzi mužmi a ženami

Popis aktivity – Aktivita sa týka všetkých oblastí vrátane oblasti prístupu k zamestnaniu, kariérnemu postupu, zosúladenia pracovného a súkromného života a presadzovania rovnakej odmeny za rovnakú prácu. Súčasťou je aj podpora zariadení realizujúcich opatrenia na zosúladenie pracovného a rodinného života a poskytujúcich služby v oblasti starostlivosti o deti.

Opatrenie 3.3 SOCIÁLNE ZAČLENENIE A INTEGRÁCIA MARGINALIZOVANÝCH SKUPÍN

Aktivita 3.3.1 Sociálne začlenenie

Popis – Zámerom aktivity je zvýšiť účasť najviac znevýhodnených a ohrozených osôb v spoločnosti. Súčasťou aktivity je zlepšiť prístup ku kvalitným službám na zabezpečenie nevyhnutných podmienok na uspokojovanie základných životných potrieb, vrátane zdravotnej starostlivosti, sociálnych služieb a zlepšením prístupu k bývaniu. Opatrenie sa týka aj podporných aktivít prevencie a eliminácie všetkých foriem diskriminácie a podpory prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť.

Aktivita 3.3.2 Integrácia marginalizovaných rómskych komunít

Popis – Zámerom aktivity je podporiť sociálno-ekonomickú integráciu marginalizovaných rómskych komunít. Súčasťou sú aktivity na zvýšenie vzdelanostnej úrovne príslušníkov marginalizovaných komunít, predovšetkým Rómov, na všetkých stupňoch vzdelávania s dôrazom na predprimárne vzdelávanie, zvýšenie finančnej gramotnosti, podpora prístupu k zdravotnej starostlivosti a verejnému zdraviu vrátane preventívnej zdravotnej starostlivosti, zdravotníckej osvety a k zlepšeniu štandardov hygieny bývania. Súčasťou aktivity je aj podpora technickej vybavenosti v obciach s prítomnosťou marginalizovaných rómskych komunít, poskytovanie podpory fyzickej, ekonomickej a sociálnej regenerácie zanedbaných komunít v mestských a vidieckych oblastiach a poskytovanie podpory sociálnym podnikom.

PO 4 KVALITA VEREJNÝCH SLUŽIEB

Prioritná os č. 4 kombinuje viacero tematických cieľov, a to tematický cieľ č. 4.1 – Podpora začleňovania a boj proti chudobe, tematický cieľ č. 4.2 – Rozvoj zručností a celoživotného vzdelávania, ďalším cieľom je podpora rozvoja zdravotných služieb cieľ č. 4.3. Intervencie navrhované v rámci týchto tematických cieľov budú mať pozitívny dopad na rozvoj kvality života a ľudských zdrojov, a to vo vzťahu k rôznym cieľovým skupinám. Tematický cieľ č. 4.2 je zameraný na rozvoj vzdelávania na každom jeho stupni (predprimárne, primárne, stredné a celoživotné vzdelávanie). Hlavným cieľom podpory je vytvoriť podmienky pre kvalitné vzdelávanie a tým zlepšiť kvalitu života obyvateľstva. Cieľovou skupinou tematického cieľa sú deti, žiaci v procese vzdelávania a odbornej prípravy a osoby zúčastnené na celoživotnom vzdelávaní.

Hlavným motívom podpory je posilnenie ich sociálnych a odborných kompetencií, ktorých zvládnutie im umožňuje úspešnú integráciu do spoločnosti z hľadiska sociálnych a pracovných väzieb. V rámci tematického cieľa č. 4.1 je cieľovou skupinou skupina osôb odkázaných na pomoc spoločnosti, predovšetkým detí a mladých dospelých, rodiny, zdravotne postihnutých, seniorov a ich rodiny. Mnohí členovia týchto skupín sa z rôznych dôvodov ocitajú vyčlenení na okraji spoločnosti, nútení žiť izolovane v inštitucionálnych zariadeniach znemožňujúcich plnohodnotný a nezávislý život. Hlavným zámerom podpory je docieľiť návrat (resp. zotrvanie) týchto obyvateľov, ohrozených sociálnym vylúčením a prípadne chudobou, späť do komunity, ktorá umožní plnohodnotný život každého z nich. Súčasne sa cieľovou skupinou v rámci tohto tematického cieľa stáva populácia kraja, ktorá bude beneficiary aktivít v oblasti zdravotnej starostlivosti. Keďže jednou z príčin a zároveň dôsledkom sociálnej exklúzie je zlý zdravotný stav obyvateľstva, je nevyhnutné zabezpečiť dostupnú, kvalitnú a udržateľnú zdravotnú starostlivosť (cieľ č. 4.3). Tú je možné dosiahnuť reformnou modernizáciou súčasnej zdravotníckej infraštruktúry a integrovaním zdravotnej starostlivosti. Spoločným ukazovateľom všetkých oboch oblastí podpory je príspevok k inkluzívnemu rastu.

Opatrenie 4.1 PODPORA SOCIÁLNEHO ZAČLENENIA

Hlavným zámerom opatrenia 4.1 je efektívne nastavenie a využívanie sociálnych služieb v Trenčianskom kraji, skvalitnenie života obyvateľov prostredníctvom lepšieho prístupu k sociálnym službám, prechodu z inštitucionálnych služieb na komunitné, podpory zariadení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately, podpory komunitných služieb podpory služieb starostlivosti pre deti do 3 rokov, čím sa vytvoria podmienky pre zosúladovanie pracovného a rodinného života a lepšieho začlenia žien na trh práce.

Vzhľadom k demografickému vývoju v Trenčianskom kraji – starnutie populácie a vysoký počet žiadateľov o sociálnu službu v V. a VI. stupni odkázanosti, teda v najvyšších stupňoch odkázanosti bude v nasledujúcich rokoch potrebné rozvíjať sociálne služby pre seniorov a špecializované sociálne služby pre osoby so špecifickými ochoreniami ako Parkinsonova choroba, Alzheimerova choroba, schizofrénia, demencie, autizmus a pod. V súlade so zákonom pôjde o nízkokapacitné pobytové služby (do 40 miest), ale rovnako aj o ambulantné a terénne služby. Z regionálneho hľadiska je okres Bánovce nad Bebravou výrazne podpriemerne vybavený pobytovými aj komunitnými službami (chýbajú všetky komunitné druhy sociálnych služieb) a priorita by mala byť riešenie sociálnych služieb práve v tomto okrese. Okres Ilava má v kraji najviac lôžok na počet obyvateľov. Nachádzajú sa v ňom viaceré zariadenia zriadené Trenčianskym samosprávnym krajom, ktoré majú vysokú kapacitu, čím vzniká potreba deinštitucionalizácie týchto veľkokapacitných zariadení. Zároveň má okres druhý najnižší počet poskytovateľov komunitných sociálnych služieb. Kapacitu i druhovosť komunitných služieb treba podstatne zvýšiť. Okres Myjava sa vyznačuje zložitým terénom s veľkým počtom kopaníc, čím sa komplikuje občanom prepravná dostupnosť sociálnych služieb. Je žiaduce zvýšiť kapacitu a druhovosť služieb podľa potrieb jednotlivých územných spoločenstiev. V okrese Nové Mesto nad Váhom je taktiež veľmi nízka vybavenosť komunitných

sociálnych služieb, je žiaduce zvýšiť kapacitu a druhovosť sociálnych služieb podľa potrieb jednotlivých územných spoločenstiev (vystáva potreba vybudovania denného centra prípadne denného stacionáru, dobudovanie domova na pol ceste, nocľahárne, podpora existujúcich a zriadenie nových zariadení podporovaného bývania). V okrese Partizánske sú komunitné sociálne služby, čo sa týka kapacít, pomerne dobre zastúpené. Chýba však služba zariadenie podporovaného bývania, domov na pol ceste, denný stacionár a nocľaháreň. Okres Považská Bystrica je pomerne dobre vybavený komunitnými službami, potrebné je preto podporiť existujúce komunitné služby (napr. rekonštrukcia existujúcich zariadení podporovaného bývania), prípadne podporiť vznik denného centra a denného stacionáru, ktoré v okrese chýbajú a vznik podporovaného bývania. Okres Prievidza je veľmi dobre vybavený pobytovými zariadeniami (veľkokapacitnými), má aj pestrú škálu komunitných sociálnych služieb (chýbajú len zariadenie opatrovateľskej služby a denný stacionár), ale s nízkou kapacitou, ktorú je potrebné zvýšiť. Taktiež je potrebné riešiť rekonštrukciu existujúcich zariadení podporovaného bývania, ktoré sú v zlom technickom stave. Okres Púchov zaostáva vo vybavenosti služieb komunitného charakteru, je potrebné dobudovať sociálne služby ako zariadenie podporovaného bývania, zariadenie núdzového bývania, domov na pol ceste, nocľaháreň a útulok, potenciálne denný stacionár. V okrese Trenčín je veľmi nízka vybavenosť komunitnými sociálnymi službami. Je žiaduce zvýšiť kapacitu a druhovosť sociálnych služieb podľa potrieb jednotlivých územných spoločenstiev (v okrese chýbajú služby ako domov na pol ceste a denné centrum).

Aktivita 4.1.1 Podpora investícií do sociálnej infraštruktúry

Popis aktivity – Aktivita napĺňa cieľ skvalitnenia života obyvateľov TSK prostredníctvom lepšieho prístupu k sociálnym službám, prechodu z inštitucionalizovaných služieb na komunitné. Deinštitucionalizácia je transformácia existujúcich veľkokapacitných zariadení s celoročnou formou pobytu na nezávislejší pobyt v komunite, podporený alternatívnymi ambulantnými terénnymi službami. Je nevyhnutné postupne znižovať počet tradičných veľkokapacitných zariadení a podporiť zriadenie a prevádzku zariadení zabezpečujúcich služby na komunitnej báze a podporovať terénne a ambulantné služby a sociálne služby v zariadeniach s denným a týždenným pobytom. Taktiež je potrebné podporiť prechod zabezpečenia výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately z inštitucionálnej formy na komunitnú, podporiť rozvoj služieb starostlivosti o dieťa do troch rokov veku na komunitnej úrovni.

Aktivita 4.1.2 Podpora informačných služieb v sociálnej oblasti

Popis aktivity – Vytvorenie špecializovaných poradenských služieb pre obyvateľstvo odkázané na sociálne služby. Aktivita má pomôcť sociálne odkázaným občanom pri získaní relevantných informácií pre riešenie ich potrieb.

Aktivita 4.1.3 Modernizácia zariadení

Popis aktivity – Cieľom aktivity je skvalitniť súčasný stav sociálnej starostlivosti vo veľkokapacitných zariadeniach a poskytnúť klientom dôstojné podmienky pre život.

Opatrenie 4.2 ROZVOJ ŠKOLSTVA

Opatrenie je zamerané na rozvoj vzdelávania na každom jeho stupni (predprimárne, primárne, stredné a celoživotné vzdelávanie). Hlavným cieľom je vytvoriť podmienky pre kvalitné vzdelávanie a zlepšenie prístupu ku vzdelávaniu, a tým zlepšiť kvalitu života obyvateľstva v Trenčianskom kraji. Jedným z cieľov stratégie je aj zabezpečenie inkluzívneho vzdelávania (t.j. práva každého dieťaťa na kvalitné vzdelanie s kladením dôrazu na búranie bariér v školstve, ktoré znemožňujú rovnocenný prístup ku vzdelávaniu a k automatickému právu dieťaťa navštevovať bežnú materskú, základnú a strednú školu, vzdelávanie všetkých detí/žiakov spolu). Prioritnou úlohou je zabezpečiť rovnaké príležitosti pre všetky deti a pre všetkých žiakov (zdravotne a sociálne znevýhodnených) pre získanie efektívnych vzdelávacích služieb, potrebných doplňujúcich pomôcok a podporných služieb v triedach veku primeraných s cieľom pripraviť deti a žiakov na produktívny život ako plnoprávných členov spoločnosti. Územný priemet podpory stredného odborného školstva:

V okrese Bánovce nad Bebravou je okrem obnovenia výuky v odboroch výroba obuvi, odevná výroba, potrebné dodatočne podporiť aj skupinu odborov strojárstvo a elektrotechnika. V okrese Ilava je potrebné podporiť výuku v oblastiach strojárkeho a elektrotechnického priemyslu (dôležitým odborom je mechatronika) a je potrebné dodatočne podporiť potravinárstvo a poľnohospodárstvo. V okrese je potrebné dodatočne podporiť výuku v SUO strojárstvo a SUO pre spracovanie plastov. V okrese Nové Mesto nad Váhom sa okrem strojárstva a tradičného poľnohospodárstva a potravinárstva stala dôležitým odvetvím priemyslu elektrotechnika. okrem toho je potrebné podporiť učebné odbory v oblasti strojárstva a poľnohospodársko – potravinárske odbory. V okrese Partizánske s tradíciou obuvníckeho priemyslu je potrebné dodatočne podporiť SUO spracúvanie kože, kožušín a výroba obuvi. V okrese Považská Bystrica je potrebné dodatočne podporiť predovšetkým tradičné strojárke študijné odbory a z dôvodu blízkosti spoločnosti KIA a existencie subdodávateľov pre automobilový priemysel aj príbuzné odvetvia. Okres Prievidza bol historicky zameraný na chemický priemysel, baníctvo a stavebníctvo, je potrebné podporiť relevantné študijné odbory Ďalej je potrebné podporiť v okrese aj SUO strojárstvo a SUO elektrotechnika. V okrese Púchov je potrebné vzhľadom na prítomnosť významného zamestnávateľa v oblasti gumárenstva podporiť skupinu ŠUO so zameraním na gumárenstvo. V okrese sa nachádza aj SOŠ sklárska, Lednické Rovne, ktorá je jedinou sklárskou školou na Slovensku a svojou pôsobnosťou zasahuje aj mimo SR. Okres Trenčín zmenil štruktúru odvetví z prevažne strojárkeho na rôznoodvetvovú. V rámci optimalizácie siete stredných odborných škôl je potrebné zachovať tie SUO, ktoré by bolo neskôr pri zvýšenej požiadavke obtiažne obnoviť, či už z dôvodu finančnej náročnosti alebo personálneho a priestorového zabezpečenia,

napríklad skupina ŠUO (strojárstvo, elektrotechnika), potrebné je aj podporiť skupinu odborov SUO (stavebníctvo, geodézia a kartografia).

Aktivita 4.2.1 Skvalitnenie predprimárneho vzdelávania

Popis aktivity – cieľom je sprístupnenie služieb infraštruktúry materských škôl a zabezpečenie kvalitného predprimárneho vzdelania prispievajúceho k zvládnutiu povinnej školskej dochádzky. Podporovaná by mala byť realizácia aktivít na zlepšenie prostredia, v ktorom sa realizuje vzdelávanie – rekonštrukcie materských škôl, modernizácia vybavenia a pod.

Aktivita 4.2.2 Skvalitnenie primárneho vzdelávania

Popis aktivity – cieľom je zlepšenie podmienok vzdelávania rekonštrukciou existujúcich budov ZŠ, budovaním a rekonštrukciou odborných učební, laboratórií podporujúcich polytechnickú výchovu, technické a prírodovedné zamerania žiakov, jazykových učební pre rozvoj jazykových zručností, a učební IKT pre rozvoj informačno-komunikačných zručností žiakov základných škôl.

Aktivita 4.2.3 Podpora atraktívnosti odborného vzdelávania

Popis aktivity – cieľom je zvýšenie kvality odborného vzdelávania a prípravy, praktických zručností žiakov a zvýšenia kvality poskytovaného celoživotného vzdelávania pre potreby trhu práce podporou materiálno-technického vybavenia a zlepšením priestorových podmienok stredných odborných škôl, stredísk praktického vyučovania, školských hospodárstiev a stredísk odbornej praxe so zreteľom na rozvoj siete centier odborného vzdelávania a prípravy. Realizované aktivity budú uplatňovať prvky inkluzívneho vzdelávania.

Aktivita 4.2.4 Optimalizácia a stabilizácia siete stredných škôl

Popis aktivity – Optimalizácia a stabilizácia na všetkých úrovniach škôl. Cieľom aktivity optimalizácie siete škôl je vytvoriť systém, v ktorom školy pripravujú kvalifikovaných vzdelaných odborníkov pre potreby praxe. Sieť musí byť efektívna a hospodárna, pričom musí vystihovať potreby trhu práce. Dôležitým aspektom je dostupnosť škôl pre žiakov z odľahlejších častí sídelnej štruktúry ako aj zo susedných regiónov. Zvýšenie kvality a atraktívnosti stredného školstva tak, aby zohrávalo kľúčovú úlohu v raste konkurencieschopnosti Trenčianskeho kraja. Optimalizácia štruktúry študijných a učebných odborov je nikdy nekončiaci proces. Efekty zmien sa prejavia až s veľkým časovým posunom, je dôležité kontinuálne vykonávať analýzy trendov a adekvátne prispôbovať štruktúru študijných a učebných odborov. Úzko spolupracovať s ekonomickými partnermi v TSK a zbierať primárne údaje v TSK. Priebežne odstraňovať duplicitné odbory na školách, ktoré sú v geografickej blízkosti.

Opatrenie 4.3 LEPŠÍ PRÍSTUP K EFEKTÍVNEJŠÍM ZDRAVOTNÍCKYM SLUŽBÁM

Hlavným zámerom opatrenia 4.3 je určiť aktivity smerujúce k optimalizácii zdravotníckej infraštruktúry v Trenčianskom samosprávnom kraji. Bude treba realizovať aktivity, ktoré prispievajú k regionálnemu rozvoju a znižujú nerovnosti v poskytovaní zdravotnej starostlivosti. Aktivity smerujúce k integrácii primárnej zdravotnej starostlivosti.

Aktivita 4.3.1 Modernizovať zdravotnícku infraštruktúru

Popis aktivity – Aktivita má za účelom zvýšenie produktivity a efektívnosti. Z analýzy nám vyplynulo, že zariadenia sú v mnohých nemocniciach a ambulanciách zastaralé a neumožňujú vykonávanie efektívnej zdravotnej starostlivosti.

Aktivita 4.3.2 Optimalizácia počtu lôžok a hospitalizácie

Popis aktivity - Skrátenie doby hospitalizácie a optimalizácia obložnosti akútneho počtu lôžok. Analýza nám ukázala, že v TSK je nevyhovujúci lôžkový fond, najmä psychiatrických (0,3 lôžka na 1000 obyvateľov) a chronických lôžok (0,82 lôžka na 1000 obyvateľov)

Aktivita 4.3.3 Podpora urgentných príjmov

Popis aktivity - Vytvorenie potrebných urgentných príjmov (Analýza potvrdila, že TSK má iba jeden urgentný príjem).

Opatrenie 4.4 PODPORA ROZVOJA KULTÚRY

Prepojenie na SWOT:

Významné kultúrne pamiatky v regióne, aktivita kultúrnych neziskových organizácií, množstvo atraktívnych podujatí v regióne a silné regionálne a kultúrne povedomie obyvateľstva kraja sú základom pre rozvoj kultúry a kultúrneho priemyslu v kraji. Naopak dosahovaný nízky index kreativity v TSK, technický stav niektorých kultúrnych pamiatok a energetická náročnosť prevádzky kultúrnych ustanovizní sú základnými brzdiacimi faktormi rozvoja kultúry.

Aktivita 4.4.1 Koordinácia ponuky kultúrnych aktivít a marketingová práca

Popis aktivity - Koordinácia ponuky kultúrnych aktivít a širokého spektra kultúrnych zariadení v regióne, spolupráca kultúry s ostatnými aktérmi v súvisiacich oblastiach (cestovný ruch, agroturistika, školstvo a mimoškolské voľnočasové aktivity, priemysel, strieborná ekonomika, iné) na tvorbe spoločných produktov. Súčasťou je aj marketingová práca s cieľovými skupinami dopytu po službách kultúry a oživenie kultúry pre cieľové skupiny v spolupráci s ostatnými sektormi. Súčasťou je celková prezentácia a podpora kultúry na regionálnej, národnej a medzinárodnej úrovni a vypracovanie stratégie rozvoja kultúry so zapracovaním aj systémovej podpory aktivít kultúrnych inštitúcií a organizácií.

Aktivita 4.4.2 Využívanie IKT v kultúre

Popis aktivity - Využívanie IKT v inovatívnej komunikácii s cieľovými skupinami spotrebiteľov služieb kultúry ako aj vo vnútornom prostredí kultúrnych zariadení a inštitúcií, využívanie inovatívnych digitálnych technológií a mobilných aplikácií. Súčasťou aktivity je vzdelávanie pracovníkov v oblasti kultúry, v oblasti získavania a zdokonaľovania zručností vo využívaní IKT v súlade s aspektmi znalostnej spoločnosti, zvyšovania profesionality a kvality ľudských zdrojov v kultúre.

Aktivita 4.4.3 Podpora kultúrneho života obyvateľov regiónu

Popis aktivity – Aktivita je zameraná na podporu aktívneho zapojenia obyvateľov do kultúrneho života regiónu na strane ponuky aj na strane dopytu po službách kultúry. Ide o prácu so školami, centrami voľného času a inými voľno-časovými organizáciami, podpora neziskových organizácií pôsobiacich v kultúre a celková podpora občianskych iniciatív v kultúre a súvisiacich oblastiach. Súčasťou je využitie širokého spektra moderných a inovatívnych vzdelávacích a informačných foriem pre zvýšenie záujmu obyvateľstva o služby kultúry, prezentáciu kultúry regiónu a zvýšenie regionálneho kultúrneho povedomia obyvateľstva.

Aktivita 4.4.4 Podpora a rozvoj kreatívneho talentu

Popis aktivity – Aktivita je zameraná na podporu vzdelávania a získavanie nových zručností a znalostí (odborné, digitálne, podnikateľské), výmenu skúseností a prenos poznatkov vrátane medzinárodnej spolupráce najmä prostredníctvom zakladania a budovania kreatívnych centier. Významným nositeľom sú napríklad osvetové zariadenia. Súčasťou sú aj aktivity podpory budúcim a začínajúcim kreatívnym umelcom, podpory umeleckých nápadov, pilotných projektov, poradenstva, vzdelávania v oblasti podnikania. Tieto aktivity môžu byť koncentrované v rámci vybudovaného umeleckého inkubátora.

Aktivita 4.4.5 Zachovanie ľudových tradícií regiónu

Popis aktivity - Podpora tradičných remesiel, remeselných a hospodárskych dvorov, tradičných podujatí a mnohé iné, podpora inštitucionálneho vybavenia ľudových tradícií regiónu – podpora neziskových organizácií, ich aktivít v oblasti zachovávaní a oživovania ľudových tradícií vo všetkých ich prejavoch a podpora technického vybavenia týchto organizácií.

Aktivita 4.4.6 Starostlivosť o kultúrne pamiatky

Popis aktivity – Kultúrne pamiatky regiónu sú nevyhnutnou súčasťou kultúrneho dedičstva regiónu, sú súčasťou kvality životného prostredia a občianskej infraštruktúry. Opatrenie je zamerané na podporu hmotných aj nehmotných kultúrnych pamiatok, ich rekonštrukciu vrátane úpravy okolia areálu nehnuteľností zaradených medzi kultúrne pamiatky a iné aktivity zveľadenia kultúrneho dedičstva regiónu. Súčasťou sú aj koordinačné a podporné aktivity na získanie finančných zdrojov starostlivosti o kultúrne dedičstvo kraja.

Aktivita 4.4.7 Modernizácia kultúrnych zariadení v kraji

Popis aktivity – Aktivita je zameraná na rekonštrukciu a modernizáciu nehnuteľností kultúrnych zariadení a inštitúcií v kraji a vnútorného vybavenia kultúrnych zariadení ako sú múzeá a galérie a všetky kultúrne inštitúcie v správe kraja.

PO 5 ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A OBNOVITELNÉ ZDROJE

TSK musí zamerať svoje strategické aktivity s dôrazom na zvýšenie využívania obnoviteľných zdrojov energií vo všetkých priemyselných odvetviach, podporu ekologickej dopravy, podporu všetkých iniciatív smerujúcich k zavádzaniu environmentálnych technológií, nie len vo výrobnnej sfére, ale aj zvýšiť povedomie obyvateľov k environmentálnej zodpovednosti. Je potrebné vypracovať strategické dokumenty v oblasti manažmentu ochrany životného prostredia a chránených oblastí v TSK. Socioekonomická analýza ukázala, že v oblasti dopravnej infraštruktúry má TSK kľúčovú úlohu, pretože ním prechádzajú dopravné koridory siete TEN-T a v kraji sa sústreďuje cestná a železničná infraštruktúra. Čo sa týka životného prostredia, tak TSK má bohaté prírodné zdroje, čo sa prejavuje vysokým počtom chránených území európskeho významu. V oblasti životného prostredia sa negatívne faktory prejavujú znečistením ovzdušia dopravou a priemyslom ako aj produkciou komunálneho odpadu. Stratégia v oblasti dopravy je zameraná na verejnú osobnú dopravu a nemotorovú dopravu (predovšetkým cyklistickú dopravu). Prispieva ku globálnemu cieľu zlepšenia kvality života, prostredia a životného prostredia. Stratégia prechodu k nízkouhlíkovému hospodárstvu má za účel zníženie emisií a prispieť k zvýšeniu kvality života.

Opatrenie 5. 1 UDRŽATEĽNÉ VYUŽÍVANIE PRÍRODNÝCH ZDROJOV PROSTREDNÍCTVOM ROZVOJA ENVIRONMENTÁLNEJ INFRAŠTRUKTÚRY

Aktivita 5.1.1 Investovanie do sektora odpadového hospodárstva

Aktivita má za cieľ dosiahnuť zvýšenie miery zhodnocovania odpadov so zameraním na ich prípravu na opätovné použitie a recykláciu a podporiť predchádzanie vzniku odpadov. Uvedený cieľ bude napĺňaný prostredníctvom:

- Podpory nástrojov informačného charakteru so zameraním na predchádzanie vzniku odpadov, na podporu triedeného zberu odpadov a zhodnocovania odpadov
- Prípravy na opätovné použitie a zhodnocovanie so zameraním na recykláciu nie nebezpečných odpadov vrátane podpory systémov triedeného zberu komunálnych odpadov a podpory predchádzania vzniku biologicky rozložiteľných komunálnych odpadov
- Prípravy na opätovné použitie a recykláciu nebezpečných odpadov.

Aktivita: 5.1.2 Investovanie do sektora vodného hospodárstva

Aktivita má za cieľ zlepšiť odvádzanie a čistenie komunálnych odpadových vôd a taktiež zvýšiť spoľahlivosť úpravy vody odoberanej z veľkokapacitných zdrojov povrchových vôd v záujme zvýšenia bezpečnosti dodávky pitnej vody verejnými vodovodmi. Dôležitou súčasťou je budovanie vodovodov. Za účelom dosiahnutia dobrého stavu podzemných a povrchových vôd je potrebné dbať na pozdĺžnu a laterálnu kontinuitu vodných tokov a odstraňovanie bariér vo vodných tokoch, čím zároveň dochádza k podpore biodiverzity a zabezpečeniu ekosystémových služieb na vodných tokoch. V zásobovaní obyvateľstva pitnou

vodou je dôležité dovybudovanie vodovodov v oblastiach, v ktorých v súčasnosti nie je zavedený vodovod, v oblasti kanalizácií a ČOV je prioritou budovanie kanalizácií v obciach, kde je vodný zdroj, ktorý slúži na zásobovanie obyvateľstva pitnou vodou. Z priestorového hľadiska je potrebné vyrovnanie rozdielov v rámci kraja v stupni odkanalizovania územia, tzn. podpora projektov v okresoch s nižším stupňom napojenia obyvateľstva na kanalizačnú sieť (Púchov, Nové Mesto n/V, Bánovce nad Bebravou).

Aktivita: 5.1.3 Zlepšenie stavu ochrany druhov a biotopov a posilnenie biodiverzity, najmä v rámci sústavy Natura 2000

Uvedená aktivita je zameraná na dobudovanie a zabezpečenie starostlivosti o sústavu Natura 2000 (najmä prípravou a realizáciou dokumentov starostlivosti o osobitne chránené časti prírody a krajiny), zlepšenie stavu ekosystémov prostredníctvom zabezpečenia funkčného systému monitoringu a reportingu na úseku ochrany prírody a krajiny, znížením zastúpenia invázných druhov rastlín a budovaním zelenej infraštruktúry, čím zároveň prispieva k zmierňovaniu dôsledkov zmeny klímy a k prispôsobovaniu sa takejto zmene.

Aktivita 5.1.4 Zlepšenie stavu životného prostredia v mestských oblastiach

V rámci tejto aktivity ide najmä o zlepšenie kvality ovzdušia a sanáciu lokalít s evidovanými environmentálnymi záťažami v mestskom prostredí, ako aj v opustených priemyselných lokalitách (vrátane oblastí, ktoré prechádzajú zmenou). Oblasť ochrany ovzdušia zahŕňa opatrenia zamerané na zníženie množstva emisií znečisťujúcich látok v ovzduší, najmä technické a technologické opatrenia na zdrojoch znečisťovania ovzdušia. Na kvalitu ovzdušia však vplyva celý rad faktorov ako napr. doprava, cezhraničný prenos, prašnosť z pôdy a nespevnených plôch, zo stavebnej činnosti a pod. Významnou z hľadiska kvality života v mestských oblastiach je i úroveň hladiny hluku, ktorú je potrebné korigovať výstavbou protihlukových stien. V oblasti environmentálnych záťaží je hlavným cieľom aktivity zamedziť prípadnému ohrozeniu zdravia miestnych obyvateľov prostredníctvom sanácie v oblasti environmentálnych záťaží.

Opatrenie 5.2 ADAPTÁCIA NA NEPRIAZNIVÉ DÔSLEDKY ZMENY KLÍMY

Aktivita 5.2.1 Podpora investícií na prispôsobovanie sa zmene klímy vrátane ekosystémových prístupov

K najvýznamnejším prejavom zmeny klímy z hľadiska občanov patria jednoznačne povodne a dlhé obdobia sucha. Aktivita sa zameriava na vysporiadanie sa s týmito čoraz častejšími sa prejavovanými fenoménmi. V oblasti predchádzania povodní ide najmä o preventívne a adaptačné opatrenia, ktoré majú za cieľ znížiť riziko vzniku veľkých povodní spôsobujúcich značné škody na krajine a majetku, či vážne ohrozujúcich samotné obyvateľstvo postihnutých oblastí. Opatrenia budú realizované na vodných tokoch, mimo vodných tokov a v intravilánoch obcí. Uprednostňované sú zelené riešenia umožňujúce spomalenie odtoku vody, jej zadržiavanie v krajine pred projektmi sivej infraštruktúry ako lepšia environmentálna voľba. Opatrenia umožňujúce vsakovanie a zadržiavanie zrážkovej vody sú schopné spoločne s prvkami zelenej infraštruktúry zmierňovať prejavy extrémne vysokých teplôt a s tým spojených období sucha. Zadržiavaním vody v krajine dochádza k pozitívnemu ovplyvneniu

mikroklimatických podmienok v intravilánoch miest.

S rizikom povodní súvisí aj riziko uvoľnenia nebezpečných látok do okolitého prostredia v závislosti od geotechnickej stability uzavretých a opustených úložísk ťažobného odpadu. Preto je v rámci ochrany pred nepriaznivými dôsledkami zmeny klímy potrebné úložisko ťažobného odpadu rekultivovať na mieste jeho výskytu tak, aby odolalo meniacim sa klimatickým podmienkam, najmä prívalovým dažďom alebo povodňam.

Opatrenie 5.3 PODPORA RIADENIA RIZÍK, RIADENIA MIMORIADNYCH UDALOSTÍ A ODOLNOSTI PROTI MIMORIADNYM UDALOSTIAM OVPLYVNENÝM ZMENOU KLÍMY

Aktivita 5.3.1 Podpora investícií na riešenie osobitných rizík, zabezpečiť predchádzanie vzniku katastrof a vyvíjanie systémov zvládania katastrof

Cieľom aktivity je zvýšiť pripravenosť územia na vznik mimoriadnej udalosti ovplyvnenej zmenou klímy prostredníctvom ich komplexného monitorovania. Zároveň táto aktivita rieši sekundárne problémy spôsobené prejavmi zmeny klímy, konkrétne riziká spojené s výdatnými dažďami, ktoré môžu spôsobovať okrem vzniku povodní aj možný vznik zosuvov, ktoré sa objavujú čoraz častejšie na územiach, ktoré nimi v minulosti neboli postihnuté. Cieľom aktivity je prispieť k zníženiu rizika zosuvov pôdy.

Opatrenie 5.4 ENERGETICKY EFEKTÍVNE NÍZKOUHLÍKOVÉ HOSPODÁRSTVO VO VŠETKÝCH SEKTOROCH

Aktivita 5.4.1 Podpora výroby a distribúcie energie z obnoviteľných zdrojov

Aktivita je zameraná na podporu perspektívnych a inovatívnych technológií využívajúcich OZE, čím sa zvýši výroba tepla a elektriny z OZE.

Aktivita 5.4.2 Zvýšenie podielu OZE na hrubej konečnej energetickej spotrebe kraja

Aktivita je zameraná na

- výstavbu zariadení využívajúcich biomasu prostredníctvom rekonštrukcie a modernizácie existujúcich energetických zariadení s maximálnym tepelným príkonom 20 MW na báze fosílnych palív.
- výstavbu zariadení na: výrobu biometánu; využitie vodnej energie; využitie aerotermálnej, hydrotermálnej alebo geotermálnej energie s použitím tepelného čerpadla; využitie geotermálnej energie priamym využitím na výrobu tepla a prípadne aj v kombinácii s tepelným čerpadlom; výrobu a energetické využívanie bioplynu 122, skládkového plynu a plynu z čistiarní odpadových vôd;
- inštaláciu malých zariadení na využívanie OZE.

Aktivita 5.4.3 Zníženie energetickej náročnosti a zvýšenie využívania OZE v podnikoch

Uvedená aktivita zahŕňa opatrenia pre zabezpečenie energetických auditov v MSP a implementáciu opatrení z energetických auditov.

Aktivita 5.4.4.: Podpora energetickej efektívnosti, inteligentného riadenia energie a využívania energie z obnoviteľných zdrojov vo verejných infraštruktúrach, vrátane verejných budov a v sektore bývania

Aktivita je zameraná na zníženie spotreby energie pri prevádzke verejných budov, a to opatreniami na zníženie energetickej náročnosti verejných budov, systémovým prístupom pri zásobovaní teplom z efektívnych systémov CZT a zvýšeniu podielu OZE pri spotrebe energie v budovách.

Aktivita 5.4.5.: Podpora nízkouhlíkových stratégií

Aktivita má za cieľ podporovať obce a iné verejné subjekty, aby prijímali nízkouhlíkové stratégie s jasnými cieľmi a s dôrazom na ochranu ŽP, čo je základným predpokladom systematického znižovania emisií skleníkových plynov so zohľadnením regionálnych a lokálnych podmienok v súlade so smernicou 2012/27/EÚ o energetickej efektívnosti. Zvyšovanie informovanosti všetkých cieľových skupín v tejto oblasti je ďalšou prioritou tejto aktivity.

Aktivita 5.4.6.: Podpora využívania vysokoúčinnnej kombinovanej výroby tepla a elektrickej energie na základe dopytu po využiteľnom teple

Z dôvodu udržania a zvýšenia podielu dodaného tepla vyrobeného vysokoúčinnou kombinovanou výrobou je potrebné podporiť rozvoj efektívnych systémov CZT v súvislosti s plnením cieľov a požiadaviek vyplývajúcich zo smernice 2012/27/EÚ o energetickej efektívnosti. V rámci uvedenej aktivity budú preto podporované najmä opatrenia zamerané na výstavbu, rekonštrukciu a modernizáciu rozvodov tepla. Aktivita má za cieľ rozvoj účinnejších systémov centralizovaného zásobovania teplom založených na dopyte po využiteľnom teple.

PO 6 ROZVOJ VIDIEKA

Trvalo udržateľný rozvoj vidieckych oblastí je prepojený s riešením zamestnanosti na vidieku. Vidiecke obce tvoria prirodzenú reprodukčnú základňu pracovných síl pre poľnohospodársku prvovýrobu. V sídelnej štruktúre tvoria vidiecke obce rozhodujúcu zložku. Najväčším problémom malých obcí je nedostatočná infraštruktúra a nedostupnosť základných služieb. Na vidieku bola miera zamestnanosti nižšia a tvorila len 55 %. Je tu viditeľný rozdiel v podiele pracujúcich na vidieku a v mestských regiónoch. Terciárny sektor sa však vo vidieckych oblastiach nedá rozvíjať z dôvodu nedostatočnej zahustenosti obyvateľstva. Primárny sektor predstavuje potenciál pre zvyšovanie zamestnanosti na vidieku. V oblasti zamestnanosti a sociálnej súdržnosti sú problémovými oblasťami najmä celková miera nezamestnanosti, dlhodobá nezamestnanosť, zamestnávanie starších pracovníkov a príslušníkov marginalizovaných rómskych komunít. Pre vidiecke regióny je ďalej charakteristický postupný a kontinuálny nárast počtu podnikateľov (samostatne zárobkovo činné osoby), a tým aj nárast podielu na celkovom počte podnikateľov v TSK. Naopak, čo sa týka dynamiky rastu podnikateľských subjektov ako právnických osôb, táto je na vidieku nižšia ako v mestských regiónoch, spôsobená nižšou ekonomickou silou a nižšou infraštruktúrnou vybavenosťou. Zvyšovanie atraktívnosti fariem pre verejnosť a tým zlepšovanie ich pozície najmä v prípade predaja z dvora a agroturistických aktivít. Zvyšovanie

kvalifikácie zamestnancov v poľnohospodárstve v oblasti dobrých životných podmienok zvierat. Nadštandardný prístup k životným podmienkam zvierat si vyžaduje zvýšené nároky na pracovné sily (najmä pri individuálnej manipulácii so zvieratami alebo pri znížení zaťaženia podlahovej plochy ustajňovacích priestorov), čo podporuje celoročnú zamestnanosť najmä vidieckeho obyvateľstva.

Opatrenie 6.1 PODPORA PRENOSU ZNALOSTÍ A INOVÁCIE V POĽNOHOSPODÁRSTVE, LESNOM HOSPODÁRSTVE A VIDIECKYCH OBLASTIACH

Opatrenie vychádza najmä z identifikovanej potreby posilnenia vedomostnej základne, transferu znalostí, inovačnej výkonnosti a spolupráce poľnohospodárstva, potravinárstva a lesného hospodárstva. Zámerom je posilnenie vedomostnej základne pôdohospodárstva cestou koordinácie a revízie zamerania aplikovaného výskumu na odvetvia s reálnou perspektívou uplatnenia výstupov v praxi, výraznejšej aktivizácie spolupráce so súkromným sektorom a prepojenia na štruktúry európskeho výskumného priestoru.

Aktivita 6.1.1 Podpora inovácie, spolupráce a rozvoja vedomostnej základne vo vidieckych oblastiach

Popis aktivity - Cieľom aktivity je dosiahnutie zvýšenia konkurencieschopnosti podnikov cestou podpory domáceho trhu prostredníctvom inovácií a transferu know-how, nových distribučných kanálov či krátkych reťazcov a dosiahnutie vyššej pridanej hodnoty produkcie na vidieku. Opatrenie je zamerané na horizontálnu aj vertikálnu spoluprácu sektorových aj prierezových aktérov, vrátane spolupráce v rámci „znalostného trojuholníka“ – vzdelávanie, výskum, poradenstvo s podnikateľskou praxou, transfer vedomostí a skúseností, podporu rôznych foriem vzdelávacích aktivít, informačných aktivít a aktívneho poradenstva.

Aktivita 6.1.2 Posilnenie prepojenia poľnohospodárstva, výroby potravín a lesného hospodárstva s výskumom a inováciou

Popis aktivity - Aktivita bude podporovať spoluprácu medzi poľnohospodárskymi podnikmi ako aj medzi poľnohospodármi a spracovateľmi s cieľom lepšej finalizácie produkcie, vytvárania krátkych odbytových reťazcov, rozvoja miestnych trhov, ochrany životného prostredia a zlepšenia starostlivosti o les. Podporované budú projekty spolupráce so zapojením univerzít a vedeckovýskumných inštitúcií zameraných na zvyšovanie konkurencieschopnosti pôdohospodárstva, manažmentu udržateľného a efektívneho využívania prírodných zdrojov a klimatických zmien a rovnovážny územný rozvoj vidieckych oblastí. Významné je vytvoriť podmienky tvorby spoločných vedeckých a rozvojových klastrov a zakladanie operačných skupín v rámci Európskeho inovačného partnerstva (EIP). Súčasťou je podpora zakladania inkubátorov, start-up a spin-off firiem. Podporované budú pilotné projekty a vývoj nových výrobkov, postupov, procesov a technológií. Podporená bude spolupráca medzi malými hospodárskymi subjektmi (mikropodnikmi) v odvetví poľnohospodárstva, potravinovom reťazci, sektore lesného

hospodárstva a v sektore cestovného ruchu s cieľom zvýšiť efektívnosť vykonávaných činností.

Aktivita 6.1.3 Podpora celoživotného vzdelávania a odborného vzdelávania v odvetviach poľnohospodárstva a lesného hospodárstva

Popis aktivity - Cieľom podpory vzdelávania v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve je zabezpečenie zlepšenia prenosu vedomostí v týchto odvetviach. Ide o odborné, celoživotné a ďalšie tzv. neformálne vzdelávanie prostredníctvom informatívnych podujatí, demonštratívnych projektov, kurzov, seminárov a odborných exkurzií. Prioritnými tematickými oblasťami je najmä zvyšovanie konkurencieschopnosti podniku, efektívnejšie riadenie podniku, zavádzanie inovácií na úrovni podniku, lepšie využitie prírodných zdrojov, ochrana životného prostredia, životných podmienok zvierat a zlepšenie kvality života.

Opatrenie 6.2 POSILNENIE ŽIVOTASCHOPNOSTI POLNOHOSPODÁRSKÝCH PODNIKOV A KONKURENCIESCHOPNOSTI VŠETKÝCH DRUHOV POLNOHOSPODÁRSTVA A PRESADZOVANIE INOVATÍVNYCH POLNOHOSPODÁRSKÝCH TECHNOLOGIÍ A UDRŽATELNÉHO OBHOSPODAROVANIA LESOV

Zlepšovanie konkurencieschopnosti poľnohospodárskych podnikov vyplýva zo súčasného stavu sektora. Pre slovenské poľnohospodárstvo a lesníctvo je charakteristická nízka pridaná hodnota a nízke príjmy na hektár poľnohospodárskej pôdy v porovnaní s ostatnými štátmi EÚ. Prostredníctvom komplexných poradenských služieb by sa mali zlepšiť hospodárske výkony vo všetkých výrobných odvetviach a znížiť negatívne dopady na jednotlivé zložky životného prostredia, agro-ekosystém, resp. lesný ekosystém. Poradenská služba šitá na mieru a orientovaná na konkrétny problém u jednotlivých poľnohospodárov a lesníkov predpokladá individuálny prístup a riešenie konkrétnej situácie, bude viesť k zvýšeniu konkurencieschopnosti podniku a tým bude mať pozitívny vplyv na celkový hospodársky výkon všetkých poľnohospodárskych a lesníckych podnikov.

Aktivita 6.2.1 Zlepšenie hospodárskeho výkonu všetkých poľnohospodárskych podnikov a uľahčenie reštrukturalizácie a modernizácie poľnohospodárskych podnikov, najmä na účely zvýšenia ich účasti na trhu, zamerania na trh a poľnohospodárskej diverzifikácie

Popis aktivity - Prostredníctvom odovzdávania znalostí a informačných akcií v oblasti produkcie ako i v oblastiach podnikového hospodárstva by sa mala zvýšiť konkurencieschopnosť podnikov vo všetkých výrobných odvetviach. Prenos znalostí a informačné akcie majú za cieľ zlepšiť celkovú situáciu poľnohospodárskych podnikov – zvýšiť ich účasť na trhu ako aj poľnohospodársku diverzifikáciu; zlepšiť odbytové možnosti poľnohospodárskych výrobkov; zvýšiť podiel živočíšnej výroby a oživenie v rastlinnej výrobe. Je potrebné venovať pozornosť okrem oblasti prvovýroby aj otázkam spracovania, odbytu ako podstatnému elementu zvyšovania pridanej hodnoty v produkcii.

Aktivita 6.2.2 Uľahčenie vstupu poľnohospodárov s primeranými zručnosťami do odvetvia poľnohospodárstva a najmä generačnej výmeny

Popis aktivity - Priemerný vek pracovníkov v poľnohospodárstve v SR sa dlhodobo zvyšuje. V ostatných rokoch absentoval prísun mladej generácie a dochádzalo k zvyšovaniu podielu vyšších vekových kategórií zamestnancov. Prevažujú poľnohospodárske podniky so starším manažmentom vo veku od 45-64 rokov. Poradenské služby môžu posilniť generačnú výmenu v poľnohospodárstve a to najmä podporou začatia činnosti mladých poľnohospodárov. K dispozícii budú poradenské produkty pre cieľovú skupinu – mladých farmárov a pre rôzne fázy riadenia podniku – od analýzy východiskovej situácie, cez plánovanie, rozhodovanie, predloženie strategického konceptu o smerovaní podniku až po realizáciu a implementáciu identifikovaných krokov spejúcich k rozvoju podniku v prvých rokoch.

Aktivita 6.2.3 Zlepšenie hospodárskeho výkonu lesného hospodárstva

Popis aktivity - Znižuje sa podiel lesného hospodárstva v hrubom domácom produkte. Dôvodom je aj zastaraná mechanizačná technika a vysoké percento mechanizmov a technológií po dobe životnosti. Pre zlepšenie hospodárskeho výkonu lesných podnikov je nevyhnutné používať moderné inovatívne technológie, ktoré zvýšia produktivitu práce, znížia priame aj nepriame náklady a v konečnom dôsledku budú šetrné k životnému prostrediu.

Opatrenie 6.3 PODPOROVAŤ ORGANIZÁCIU POTRAVINOVÉHO REŤAZCA, DOBRÉ ŽIVOTNÉ PODMIENKY ZVIERAT A RIADENIE RIZÍK V POĽNOHOSPODÁRSTVE.

V súčasnosti je nízka konkurencieschopnosť prvovýrobcov najmä voči vyjednávacej pozícií veľkých obchodných reťazcov. Prvovýrobcovia nie sú integrovaní, čím sa oslabuje pozícia na domácom trhu pre jednotlivé subjekty. Povedomie o dôležitosti spolupráce je u veľkého počtu účastníkov trhu nízke, rozvoj a inovácie potravinárstva sú málo výrazné. Absentuje transfer informácií o oblastiach s dobrými podmienkami života zvierat, čo sú najdôležitejšie vedomosti nutné v úsilí o zlepšenie konkurencieschopnosti slovenského poľnohospodárstva. Neblahým faktorom sú aj veľké výkyvy počasia v posledných rokoch, ktoré spôsobujú povodne, obdobia sucha, čo prináša značné škody v poľnohospodárstve. Ďalším negatívom lesného hospodárstva je nedostatočná hustota lesnej cestnej siete.

Aktivita 6.3.1 Zvýšenie konkurencieschopnosti prvovýrobcov prostredníctvom ich lepšej integrácie do poľnohospodársko-potravinového reťazca

Popis aktivity - Integrácia ponuky prvovýrobcov je najdôležitejším prvkom úsilia o zlepšenie konkurencieschopnosti slovenského poľnohospodárstva. Pre domácich výrobcov potravín je kľúčové udržať si pozíciu na domácom trhu, pričom z hľadiska udržania obratu sa zvyšuje význam miestnych a regionálnych trhov. Cieľom tohto opatrenia je v prvom rade prenos vedomostí vedúcich k zvyšovaniu zručností a znalostí nových postupov v spracovaní poľnohospodárskych produktov. Pre slovenské poľnohospodárstvo a lesníctvo je charakteristická nízka pridaná hodnota a nízke príjmy z poľnohospodárskej činnosti. Prostredníctvom komplexných poradenských služieb by sa mali zlepšiť hospodárske výkony vo všetkých výrobných odvetviach a znížiť negatívne dopady na jednotlivé zložky životného prostredia, agro-ekosystém, resp. lesný ekosystém. Musí sa vyvinúť systematický prístup k tvorbe poradenskej služby šitej na mieru a orientovanej na konkrétny problém u jednotlivých poľnohospodárov a lesníkov, čo bude viesť k zvýšeniu konkurencieschopnosti podniku. V konečnom dôsledku to bude mať pozitívny vplyv na celkový hospodársky výkon všetkých poľnohospodárskych a lesníckych podnikov. V rámci tohto opatrenia je podopatrenie Investície do hmotného majetku, ktoré sa týka spracovania, uvádzania na trh a/alebo vývoja poľnohospodárskych výrobkov. Cieľom je podpora investícií v rámci vertikálnej spolupráce.

Aktivita 6.3.2 Podpora riadenia rizík poľnohospodárskych podnikov a ich predchádzania

Popis aktivity - V posledných rokoch zvýšenie rizika extrémnych prejavov počasia, osobitne záplav, vplyvom pokračujúcich zmien klímy a z toho plynúci nedostatok domácich poľnohospodárskych komodít pre spracovanie v potravinárstve spôsobujú nemalé škody v poľnohospodárstve. Na zmiernenie negatívnych dôsledkov sa budú uplatňovať poradenské služby a riadenie rizika – na prevenciu proti škodám a zvyšovanie povedomia poľnohospodárov o rizikách a zaobchádzaní s nimi, na zmiernenie negatívnych dôsledkov potenciálnych povodní a zaplavenia pôdy. Cieľom opatrenia je efektívne riadenie rizík, ktorým sú poľnohospodárske podniky vystavené v dôsledku prírodných katastrof a katastrofických udalostí. Zavedenie a zlepšenie informovanosti o rizikách umožní znížiť ich následky. Programované operácie budú zamerané prioritne na riešenie prevencie pred negatívnymi dôsledkami povodní, s negatívnym dopadom na potenciál poľnohospodárskej výroby. Na zmiernenie negatívnych dôsledkov potenciálnych povodní a zaplavenia pôdy sa budú podporovať preventívne opatrenia investičného charakteru, ktoré by na hydromelioračných kanáloch a na ich zariadeniach zabezpečili ochranu poľnohospodárskej pôdy pred ich nepriaznivými účinkami. Tieto kanály a čerpacie stanice zohrávajú významnú úlohu v prevencii pred škodami na poľnohospodárskej produkcii spôsobenými záplavami. V období sucha zadržávajú a privádzajú vodu do oblastí s nedostatkom vodných zdrojov.

Opatrenie 6.4 OBNOVA, ZACHOVANIE A POSILNENIE EKOSYSTÉMOV, KTORÉ SÚVISIA S POĽNOHOSPODÁRSTVOM A LESNÝM HOSPODÁRSTVOM.

Opatrenie vychádza z potreby obnovy, zachovania a zvýšenia biologickej diverzity na vidieckych územiach. Prispieje k zachovaniu biodiverzity prostredníctvom vytvárania multifunkčných okrajov polí, podpory ochrany plôch poloprírodných a prírodných trávnych porastov, ako aj podpory integrovanej produkcie vybraných plodín, ktorá prispieje k zníženiu ohrozenia hnojivami a herbicídmi a taktiež k ochrane proti erózii vybranými agrotechnickými opatreniami. Pridanou hodnotou prioritnej oblasti je aj motivácia poskytovateľov služieb získavať environmentálne certifikáty

Aktivita 6.4.1 Obnova, zachovanie a posilnenie biologickej diverzity

Popis aktivity - Aktivita smeruje k vytvoreniu podmienok pre uchovanie biologickej rôznorodosti a dosiahnutie trvalo udržateľného využívania biologických zdrojov. Najväčšie zásahy do prírodného prostredia spôsobuje človek v rámci poľnohospodárskej produkcie, lesníctva, poľovníctva a pod. V prípade devastácie prírodného prostredia ho už nie je možné vrátiť do pôvodného stavu. Ide väčšinou o výrub lesov, spásanie pastvín hospodárskym dobytkom, nadmernú ťažbu dreva a pod. Cieľom opatrenia je opätovná obnova, zachovanie a podpora biodiverzity v TSK. Súčasťou opatrenia je prenos poznatkov a informačných akcií v oblasti obnovy a posilnenia biologickej diverzity v poľnohospodárstve a lesníctve, čo prispieva k rozšíreniu a pochopeniu príslušných environmentálnych opatrení a legislatívy.

Aktivita 6.4.2 Zlepšenie vodného hospodárstva vrátane skladovania a aplikácie hnojív a pesticídov

Popis aktivity - V posledných rokoch je v SR celkový trend obsahu dusičnanov v podzemných a povrchových vodách klesajúci. Zaťaženie povrchových a podzemných vôd na území TSK nie je kritické. Je potrebné pokračovať v trende znižovania obsahu dusičnanov v poľnohospodárskych pôdach. Treba organizovať vzdelávacie aktivity, ktoré zabezpečia transfer informácií o vplyve poľnohospodárskych postupov na kvalitu vody, optimálneho využívania hnojív a pesticídov a zlepšenia hospodárenia s vodou. Je nevyhnutné chrániť podzemné vody pred znečistením niektorými nebezpečnými látkami a zabrániť priamemu a nepriamemu vypúšťaniu látok do podzemných vôd. Ohrozenie je aj vo vypúšťaní toxických látok do tečúcich riek a potokov, ktoré môže spôsobiť čiastočné, alebo úplné vymieranie organizmov vo vodných tokoch. Jeho stupeň závisí od množstva, charakteru a toxicity vypúšťaných látok.

Aktivita 6.4.3 Prevencia pôdnej erózie a zlepšenie obhospodarovania pôdy

Popis aktivity - Dôležitými predpokladmi pre úrodnosť pôdy je dostatočný obsah organických látok, ako aj protierózna ochrana zabezpečujúca ochranu pôdy. S pribúdajúcim obsahom pôdneho humusu stúpajú zásoby uhlíka, zadržovanie vody a aktivity živočíchov v pôde, zatiaľ čo klesá nebezpečenstvo erózie. Prostredníctvom aktívneho poradenstva v oblasti obhospodarovania pôdy zameraného na účinnejšiu ochranu pôdy a zachovanie jej úrodnosti sa zaručí trvalo udržateľné hospodárenie s pôdou. V tejto súvislosti je dôležité ukázať a priblížiť farmárom postupy obhospodarovania zabraňujúce erózii, opatrenia podporujúce obsah humusu a také, ktoré sú šetrné voči poľnohospodárskej pôde, postupy na vytváranie stimulov na zachovávanie TTP. Nebezpečnou činnosťou sú práce v rámci meliorácie a rekultivácie pozemkov. Vzniká riziko zániku mnohých unikátnych spoločenstiev rastlín a živočíchov.

Aktivita 6.4.4 Environmentálna certifikácia služieb cestovného ruchu

Popis aktivity - Cestovný ruch môže byť jedným z akceleratorov rozvoja vidieka TSK. Environmentálna certifikácia služieb zmiernuje negatívny vplyv cestovného ruchu na prírodné prostredie. Odporúčame vzdelávacie aktivity v rámci certifikácie a pomoc miestnym podnikateľom získavať ocenenia, najmä neformálne Green Key, Green Globe, Green Apple, World Tourism Green Award a pod.

Opatrenie 6.5 PROPAGÁCIA EFEKTÍVNEHO VYUŽÍVANIA ZDROJOV A PODPORA NA NÍZKOUHLÍKOVÉ HOSPODÁRSTVO, ODOLNÉ VOČI ZMENE KLÍMY V ODVETVÍ POĽNOHOSPODÁRSTVA, POTRAVINÁRSTVA A LESNÉHO HOSPODÁRSTVA

Reštrukturalizácia podnikov môže viesť k stabilizácii starostlivosti a pôdu a podpore inovatívnosti výroby. Vplyv pozemkových úprav má jednoznačne pozitívny vplyv z hľadiska udržateľnosti hospodárenia na pôde a

environmentálnej udržateľnosti. Je potrebné vytvoriť systém opatrení zabraňujúcich erózii pôdy, v lesnom hospodárstve sa kladie dôraz na priaznivú vekovú a drevinovú štruktúru lesa. Všetky podporené investície budú v súlade s podmienkami ochrany životného prostredia. Nové podporené technológie by mali mať vyššiu energetickú účinnosť a tým by mali prispieť aj k zmierneniu zmeny klímy.

Aktivita 6.5.1 Zvýšenie efektívnosti využívania vody v poľnohospodárstve

Popis aktivity - Otázky efektívneho hospodárenia s vodou sú kľúčové najmä vo vzťahu ku klimatickým zmenám. Poľnohospodárstvo nie je adaptačne pripravené na tieto zmeny. Spotreba vody na hektár pôdy neustále klesá, čo je dôkaz nízkeho využívania závlah ako intenzifikačného faktora s priamym dopadom na konkurencieschopnosť poľnohospodárskej prvovýroby. Je treba podporovať investície do infraštruktúry zavlažovacích káblov, investícií do tvorby zásob vody ako aj do modernizácie závlahovej infraštruktúry a úsporných technológií zavlažovania (presné zavlažovanie, kvapkové závlahy) v poľnohospodárskych podnikoch. Zároveň sa budú podporovať poradenské služby, ktoré zabezpečia transfer poznatkov a skúseností z oblasti moderných zavlažovacích technológií.

Aktivita 6.5.2 Zvýšenie efektívnosti využívania energie v poľnohospodárstve a pri spracovaní potravín

Popis aktivity - TSK (a celé Slovensko) je mimoriadne náročným krajom na spotrebu energie v priemyselnom sektore. Je preto potrebné stanoviť adekvátne opatrenia týkajúce sa spotreby energie. Značné rezervy v úsporách energie v pôdohospodárstve sú najmä v zateplení budov, lepšom využívaní technologických a skladových kapacít a pod. Je potrebné podporovať investície do podpory a obnovy zastaraných technológií s nižšou energetickou náročnosťou a obnovy budov.

Aktivita 6.5.3 Uľahčenie dodávok a využívania obnoviteľných zdrojov energie, vedľajších produktov, odpadov, zvyškov a iných nepotravinových surovín na účely bioekonomiky

Popis aktivity - Slovenská republika sa zaviazala do roku 2020 dosiahnuť podiel 14 % energie z obnoviteľných zdrojov. K splneniu tohto cieľa je potrebné podporovať zariadenia produkujúce čisté formy energie, ktoré využívajú biomasu (najmä odpadovú), ktorá pochádza z vlastnej činnosti.

Aktivita 6.5.4 Zníženie emisií skleníkových plynov a amoniaku z poľnohospodárstva

Popis aktivity - Hlavným cieľom aktivity je zníženie emisií z poľnohospodárstva a boj proti klimatickým zmenám. Je treba podporovať investície zamerané na odstraňovanie organických hnojív a exkrementov hospodárskych zvierat. Taktiež je potrebné znížiť produkciu skleníkových plynov prostredníctvom agroenvironmentálnych schém (znižovanie spotreby hnojív, herbicídov).

Aktivita 6.5.5 Podpora zachovania a sekvestrácie oxidu uhličitého v poľnohospodárstve a lesnom hospodárstve

Popis aktivity - Sekvestrácia uhlíka je prioritou v rámci vplyvu pôdohospodárstva na zmiernenie následkov zmeny klímy. Ukladanie uhlíka do pôdy z dlhodobého hľadiska priaznivo ovplyvní multifunkčný potenciál pôdy. Je potrebné implementovať agroenvironmentálne opatrenia na poľnohospodárskej pôde, ktoré plošne zmierňujú eróziu a zabraňujú odbúravaniam zásob uhlíka z pôdy. Ďalej je potrebné zlepšenie odolnosti environmentálnej hodnoty lesných ekosystémov. V tejto súvislosti budú podporené investície do zlepšenia vekovej a drevinovej štruktúry lesných porastov a tým aj jeho odolnosti a ekologickej stability.

Opatrenie 6.6 PODPOROVAŤ SOCIÁLNE ZAČLENENIE, ZNIŽOVANIE CHUDOBY A HOSPODÁRSKY ROZVOJ VO VIDIECKYCH OBLASTIACH

Opatrenie vychádza z identifikovaných potrieb rozvoja vidieka, ktoré sa vzťahujú na vytváranie nových pracovných miest a posilnenie ekonomickej stability a životaschopnosti malých podnikov na vidieku, zlepšenie kvality života na vidieku a podporu rozvoja miestnych komunít/partnerstiev vo vidieckych obciach ako aj rozvoj IKT vo vidieckych obciach.

Podstatou prioritnej osi je podpora endogénneho rozvoja vidieka. Predpokladom rozvoja vidieka je udržanie pracovných miest a tvorba nových udržateľných pracovných miest cestou oživenia domácej produkcie, podporou investícií do malých fariem a ich vzájomnej spolupráce a rozvojom MSP. Podstatným je vytváranie vhodných podmienok podnikania na vidieku a jeho podpora. Nevyhnutnou súčasťou je podpora projektov vytvárajúcich udržateľné pracovné miesta pre absolventov a uchádzačov o zamestnanie. Prioritná os je zameraná na posilnenie lokálnej infraštruktúry na vidieku, najmä v malých obciach a na realizáciu aktivít so zámerom zlepšenia sociodemografickej štruktúry

obyvateľstva vrátane podpory komunitnej činnosti na vidieku. Nevyhnutnou podmienkou hospodárskeho a sociálneho rozvoja vidieka je zvýšené využívanie moderných informačno-komunikačných technológií, podpora zlepšenia prístupu k IKT a jeho rozvoj, zabezpečenie širokopásmového pokrytia na vidieku, rozvoj digitálnych služieb.

Aktivita 6.6.1 Uľahčenie diverzifikácie, zakladania a rozvoja malých podnikov ako aj vytvárania pracovných miest

Popis aktivity - Aktivita je zameraná na podporu podnikania v nepoľnohospodárskych aktivitách v rámci diverzifikácie ekonomických aktivít na vidieku s cieľom tvorby nových udržateľných pracovných miest v súlade s endogénnym potenciálom konkrétneho vidieckeho územia. Dôraz sa bude klásť na ekonomické aktivity, ktoré dosahujú vysokú pridanú hodnotu produkcie. V rámci TSK ide najmä o rozvoj služieb cestovného ruchu a jeho progresívnych a moderných foriem (vrátane agroturizmu, seminárového a konferenčného CR), služby pre seniorov, deti a občanov so zníženou schopnosťou pohybu, doplnková výroba a služby nepoľnohospodárskeho, neakvakultúrneho a nelesného charakteru, kultúrny a kreatívny priemysel, súčasťou je podpora miestnych sietí podnikateľov (produkčných, inovačných, marketingových, iných) slúžiacich aj na transfer informácií a znalostí. Osobitný dôraz sa bude klásť na projekty rozvoja podnikania využívajúce domáce ľudské zdroje zo sociálne ohrozených skupín obyvateľstva.

Aktivita 6.6.2 Podpora miestneho rozvoja vo vidieckych oblastiach

Popis aktivity - Zámerom aktivity je rozvoj vidieckeho prostredia prostredníctvom využitia jeho endogénneho potenciálu riadený miestnou komunitou (CLLD). Cieľom opatrenia je dosiahnutie zvýšenia kvality života miestneho obyvateľstva. Prostredníctvom opatrenia LEADER sa bude podporovať budovanie verejno-súkromných partnerstiev, podporovať chod miestnych akčných skupín a implementácia ich miestnych rozvojových stratégií. Investície v rámci budovania infraštruktúry na vidieku v rámci tohto opatrenia smerujú do drobnej infraštruktúry, miestnych služieb, základnej obchodnej siete, do vytvárania podmienok pre komunitnú/podnikateľskú činnosť, do objektov voľno-časových aktivít vrátane infraštruktúry pre kultúru a aktivity cestovného ruchu, výstavby, obnovy a údržby krajiny, rekonštrukcie a modernizácie vodovodov, kanalizácie, výstavby ochranných hrádzí pred povodňami, zberných dvorov, modernizácie verejného osvetlenia, energetického využitia druhotných surovín a i.

Aktivita 6.6.3 Rozšírenie prístupnosti, využívania a kvality informačných a komunikačných technológií (IKT) vo vidieckych oblastiach

Popis aktivity - Podstatou aktivity je podpora zvýšenia využívania moderných informačno-komunikačných technológií na vidieku, ich dostupnosti a zabezpečenie širokopásmového pokrytia na vidieku. Realizované budú investície do budovania prístupových sietí v jednotlivých obciach (do 500 obyvateľov).

PO7 NÁRODNÁ A CEZHraničná SPOLUPRÁCA

Prioritná os 7 nadnárodná a cezhraničná spolupráca je prierezovou prioritnou osou, ktorá pokrýva všetky prioritné osi, opatrenia a aktivity PHSR majúce cezhraničný dopad. Cieľom prioritnej osi je podporiť už existujúce a vytvoriť nové cezhraničné partnerstvá rôznych subjektov, ktoré budú spoločne realizovať investičné aj neinvestičné aktivity.

Prepojenie prioritných oblastí a opatrení PHSR TSK 2013-2023	
KONKURENCIESCHOPNOSŤ	Rozvoj vedy, výskumu a inovácií
	Podporné prostredie pre podnikanie v kraji
INFRAŠTRUKTÚRA	Podpora udržateľnej dopravy a odstraňovanie prekážok v sieťových infraštruktúrach
LUDSKÉ ZDROJE	Podpora celoživotného vzdelávania a tvorby udržateľných pracovných miest
	Podpora zamestnanosti znevýhodnených skupín obyvateľstva
	Sociálne začlenenie a integrácia marginalizovaných skupín
KVALITA a SLUŽIEB	Podpora sociálneho začlenenia, boj proti chudobe a akejkoľvek diskriminácii
	Rozvoj školstva
	Lepší prístup k efektívnejším zdravotníckym službám
	Podpora rozvoja kultúry

Prepojenie prioritných oblastí a opatrení PHSR TSK 2013-2023	
ŽIVOTNÉ PROSTREDIE A OBNOVITELNÉ ZDROJE	Podpora ekologickej infraštruktúry
	Zlepšenie kvality životného prostredia obyvateľstva
ROZVOJ VIDIEKA	Podpora prenosu znalostí a inovácie v poľnohospodárstve, lesnom hospodárstve a vo vidieckych oblastiach
	Posilnenie životaschopnosti poľnohospodárskych podnikov a konkurencieschopnosti
	Podpora organizácie potravinového reťazca, dobré životné podmienky zvierat
	Obnova, zachovanie a posilnenie ekosystémov
	Propagácia efektívneho využívania zdrojov
CEZHraničná SPOLUPRÁCA	Zahrňa nadnárodnú, cezhraničnú spoluprácu pre všetky ostatné prioritné osi

REALIZAČNÁ/IMPLEMETAČNÁ ČASŤ

Implemetačná časť je zameraná na vecný a časový harmonogram realizácie programu rozvoja formou akčných plánov. Akčný plán je dokument na plnenie cieľov a myšlienok konkrétnymi činmi. V súlade s dobrým riadením by mal byť každý rok aktualizovaný. Riadiaci tím spracuje akčný plán na daný rozpočtový rok s výhľadom na dva roky (n+2).

INŠTITUCIONÁLNE A ORGANIZAČNÉ ZABEZPEČENIE

Plnenie Programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja TSK bude zabezpečovať koordináčny tím schválený zastupiteľstvom. Koordináčny tím bude spolupracovať s odborne príslušnými komisiami zastupiteľstva a pravidelne predkladať informácie o plnení a návrhy na zmeny a aktualizáciu zastupiteľstvu. Plnenie akčného plánu a jeho aktualizáciu bude schvaľovať raz ročne zastupiteľstvo. Finančné prostriedky na realizáciu aktivít budú zabezpečené z vlastných prostriedkov obce, zo súkromných zdrojov, z regionálnych a štátnych zdrojov a z Európskych zdrojov prístupných pre obec. Samospráva obce vytvorí podmienky na maximálne využitie možností štrukturálnych a komunitných programov EÚ hlavne do roku 2023. Možnosti jednotlivých operačných programov Národného strategického referenčného rámca platného do roku 2023, využiteľné v TSK, sú uvedené v dokumentoch jednotlivých operačných programov. Vyšší územný celok vo svojej pôsobnosti na účely podpory regionálneho rozvoja:

- a. vypracúva a vyhodnocuje analýzy rozvoja kraja a jeho častí, zabezpečuje jeho trvalo udržateľný hospodársky rozvoj, sociálny rozvoj a územný rozvoj,
- b. zabezpečuje a koordinuje vypracovanie a realizáciu programu rozvoja vyššieho územného celku, pravidelne ho monitoruje a každoročne vyhodnocuje jeho plnenie, zabezpečuje súlad programu rozvoja vyššieho územného celku s prioritami a cieľmi ustanovenými v národnej stratégii a s územnoplánovacou dokumentáciou,
- c. podieľa sa na príprave národnej stratégie, na vyhodnocovaní jej realizácie a každoročne do 30. júna zasiela ministerstvu správu o napĺňaní priorít a cieľov národnej stratégie,
- d. spolupracuje s príslušnými orgánmi štátnej správy pri zosúladovaní programu rozvoja vyššieho územného celku a rozvojových programov verejných prác dotýkajúcich sa územia vyššieho územného celku,
- e. vypracúva návrhy regionálnej inovačnej stratégie a regionálnej inovačnej politiky a ďalších odvetvových stratégií a politík,
- f. podieľa sa na plnení úloh, ktoré súvisia so zameraním podpory regionálneho rozvoja podľa § 3 v spolupráci s ministerstvom a ostatnými sociálno-ekonomickými partnermi na území vyššieho územného celku,
- g. vytvára podmienky na vznik a rozvoj územnej spolupráce a partnerstiev,
- h. spolupracuje s regiónmi, územnými celkami a inými subjektmi verejnej správy alebo s orgánmi iných štátov, ktoré plnia funkcie územnej samosprávy,
- i. vedie elektronickú evidenciu programov rozvoja obcí a spoločných

- programov rozvoja obcí, ktoré sa nachádzajú na jeho území,
- j. na podporu regionálneho rozvoja územia vyššieho územného celku môže zriaďovať regionálne rozvojové agentúry,
  - k. podporuje rozvoj podnikateľských aktivít potrebných na rozvoj regiónu.

Plán priebežných hodnotení PHSR na programové obdobie 2013 - 2023		
Typ hodnotenia	Vykonat' prvýkrát	Dôvod vykonania/ periodicita
Strategické hodnotenie	2016	Podľa rozhodnutia TSK/koordinátora PHSR a vzniknutej spoločenskej potreby
Operatívne hodnotenie	Dvakrát ročne	Operatívne na základe potrieb
Tematické hodnotenie časti PHSR	2016	Téma hodnotenia identifikovaná ako riziková časť vo výročnej monitorovacej správe za predchádzajúci kalendárny rok
Ad hoc mimoriadne hodnotenie	Ad hoc	Pri značnom odklone od stanovených cieľov
		Pri návrhu na revíziu PHSR
Ad hoc hodnotenie celého PHSR alebo jeho časti	Ad hoc	Na základe rozhodnutia predsedu, kontrolného orgánu VÚC, podnetu poslancov; na základe protokolu NKÚ SR, správy auditu.

Realizácia PHSR bude zabezpečovaná v spolupráci so všetkými relevantnými subjektmi v kraji podieľajúcimi sa na rozvoji územia.

SYSTÉM MONITOROVANIA A HODNOTENIA PLNENIA PHSR ZA ROKY 2013 - 2023

Následne sú uvedené merateľné ukazovatele, ktoré sú uvedené za každú prioritnú os, kde sú definované realistické cieľové hodnoty ako aj východiskový a cieľový stav. Informačný zdroj udáva zdroj údajov.

VEDA, VÝSKUM, INOVÁCIE

MERATELNÉ UKAZOVATELE		PO 1	OPATRENIE 1.1		FREKVENCIA
Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Východiskový stav (2013)	Cieľový stav (2023)	Informačný zdroj	
Podiel výdavkov na vedu a výskum na HDP	%	0,04	0,1	ŠÚ SR	ROČNE
Počet pracovníkov vedy a výskumu	FTE	694,7	1 184	ŠÚ SR	ROČNE
Počet výstupov v karentovaných a indexovaných vedeckých časopisoch	počet	47	148	Databáza MŠVVŠ SR	ROČNE
Počet citácií výskumníkov v karentovaných a indexovaných vedeckých časopisoch	počet	254	1695	Web of Knowledge, databáza MŠVVŠ SR	ROČNE
Počet prihlášok registrácie práv duševného vlastníctva	počet	17	22	EPO, ŠÚ SR Databáza MŠVVŠ	ROČNE
Podiel podnikateľských zdrojov na výdavkoch výskumu a vývoja	%	82,29	82,29	ŠÚ SR	ROČNE

Pozn.: ^{1/} podľa Národnej stratégie regionálneho rozvoja, aktualizácia 2014 * Priemer za kraje SR bez Bratislavského samosprávneho kraja. ** Údaj je len za karentované časopisy. *** Priemer za kraje SR bez Bratislavského a Košického samosprávneho kraja. **** Priemer za SR je 40,19 %.

PODNIKATEĽSKÉ PROSTREDIE

MERATEĽNÉ UKAZOVATELE		PO 1	OPATRENIE 1.1		
Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Východiskový stav (2013)	Cieľový stav (2023)	Informačný zdroj	Frekvencia
Inštitúcie na podporu podnikania v regióne	počet	11	12	Regionálna samospráva a TSK	ROČNE
Zriadenie poradenského centra na VÚC	počet	0	1	Regionálna samospráva a TSK	ROČNE
Zriadenie inkubátorov v každom okrese	počet	1	9	Regionálna samospráva a TSK, databáza inkubátorov	ROČNE
Počet priemyselných parkov	počet	4	5	Regionálna samospráva a TSK, databáza priemyselných parkov	ROČNE
Počet technologických parkov	počet	0	1	Regionálna samospráva a TSK, databáza priemyselných parkov	ROČNE
Správa o audite stavu podnikateľského prostredia TSK	počet	0	1 (každoročne)	Regionálna samospráva a TSK	ROČNE
Počet podnikov - PO	počet	15469	16000	ŠÚ SR	ROČNE
Počet podnikov - FO - živnostníkov	počet	36921	40 000	ŠÚ SR	ROČNE
Počet zahraničných podnikov	počet	1469	1 500	ŠÚ SR	ROČNE

DOPRAVA

MERATELNÉ UKAZOVATELE		PO 2	OPATRENIA		
Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Východiskový stav (2013)	Cieľový stav (2023)	Informačný zdroj	Frekvencia
Dĺžka rekonštruovaných úsekov II. a III. triedy	km	0	130	Regionálna samospráv a TSK	ROČNE
Dĺžka nových úsekov cyklistických komunikácií	km	0	100	IMTS	ROČNE
Počet vytvorených prvkov doplnkovej cyklistickej infraštruktúry	počet	0	12	IMTS	ROČNE
Podiel cyklistickej dopravy na celkovej mobilite	%	2	10	IMTS	ROČNE
Počet nahradených autobusov v mestskej a prímestskej doprave	počet	0	6	IMTS	ROČNE
Počet prestupných uzlov	počet	0	4	IMTS	ROČNE
Počet vybudovaných a modernizovaných integrovaných zastávok	počet	0	10	IMTS	ROČNE
Počet zavedených informačných systémov	počet	0	1	IMTS	ROČNE
Počet zavedených parkovacích systémov	počet	0	1	IMTS	ROČNE

ĽUDSKÉ ZDROJE

MERATEĽNÉ UKAZOVATELE		PO 3	OPATRENIE 3.1		
Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Východiskový stav (2013)	Cieľový stav (2023)	Informačný zdroj	Frekvencia
Počet účastníkov CZV, ktorí v čase odchodu získali alebo si zvýšili kvalifikáciu	počet	-	1 850	Monitorovacie správy, ITMS	ROČNE
Počet partnerstiev medzi zamestnávateľmi a poskytovateľmi CZV	počet	-	2	Monitorovacie správy, ITMS	ROČNE
Počet účastníkov s nízkym vzdelaním/ nízkou kvalifikáciou zapojených do aktivít CZV	počet	-	577	ŠÚ SR, ITMS	ROČNE
Iniciatívy a pilotné programy alebo projekty na podporu rozvoja regionálnej alebo miestnej zamestnanosti	počet	-	3	ITMS	ROČNE
Nárast zamestnanosti v podporených podnikoch	počet		1 260	ITMS	ROČNE
Počet aktivít na podporu dopytu po KKP	počet	-	280	ITMS	ROČNE

ĽUDSKÉ ZDROJE

MERATEĽNÉ UKAZOVATEĽE		PO 3	OPATRENIE 3.2		
Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Východiskový stav (2013)	Cieľový stav (2023)	Informačný zdroj	Frekvencia
Miera zamestnanosti 20-64 podľa VZPS	%	61,1	70	ŠÚ SR	ROČNE
Miera nezamestnanosti podľa VSPS	%	9,5	9,0	ŠÚ SR	ROČNE
Počet dlhodobo nezamestnaných (VZPS)	počet v tis.	10,4	10	ŠÚ SR	ROČNE
Účastníci, ktorí úspešne absolvovali vzdelávanie/odbornú prípravu (3.2.1)	počet		6 250	Monitor správy, ITMS	ROČNE
Nezamestnané osoby, ktoré úspešne absolvovali vzdelávanie/odbornú prípravu	počet		1 200	Monitor správy, ITMS	ROČNE
Nezamestnaní účastníci, ktorí dokončia intervenciu podporovanú z prostriedkov vyčlenených na iniciatívu na podporu zamestnanosti mladých ľudí (3.2.2)	počet	-	6 807	Monitor správy, ITMS	ROČNE
Účastníci, ktorí sú šesť mesiacov po odchode zamestnaní (3.3.2)	počet	-	2 431	Monitor správy, ITMS	ROČNE
Programy na podporu zamestnanosti občanov so zdravotným postihnutím vrátane podporovaného zamestnávania	počet	n	5	ITMS	ROČNE
Programy na podporu a pomoc účastníkom trhu práce zacielené na zvýšenie zamestnanosti a znevýhodnených UoZ	počet	n	5	ITMS	ROČNE
Počet zamestnávateľov, ktorí realizujú opatrenia na zosúladienie pracovného a rodinného života šesť mesiacov po ukončení projektu	počet	-	7	Monitor správy, ITMS	ROČNE
Počet podporených zariadení (3.2. Podpora rovnosti medzi mužmi a ženami)	počet	n	12	Monitor správy, ITMS	ROČNE

ĽUDSKÉ ZDROJE

MERATELNÉ UKAZOVATELE		PO 3	OPATRENIE 3.3		
Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Východiskový stav (2013)	Cieľový stav (2023)	Informačný zdroj	Frekvencia
Počet osôb, ktoré využili nové, inovatívne služby alebo opatrenia na vykonávanie služieb sociálneho začlenenia	počet	-	19 200	Monitor správy, ITMS	ROČNE
Počet podporených kapacít nových, inovatívnych služieb alebo opatrení na komunitnej úrovni, v domácom prostredí, otvorenom prostredí alebo náhradnom prostredí 6 mesiacov po ukončení projektu (3.3.1)	počet	-	737	Monitor správy, ITMS	ROČNE
Počet zamestnávateľov/inštitúcií, ktorí po ukončení projektu poskytujú vzdelávanie/poradenstvo alebo realizujú opatrenia v oblasti prevencie a eliminácie diskriminácie (3.3)	počet	-	7	Monitor správy, ITMS	ROČNE
Miera nezamestnanosti rómskej populácie v rómskych koncentráciách vo veku 15 – 64 rokov	%	87	89	Databáz a MV SR, ITMS	ROČNE
Počet sociálnych podnikov, ktorým sa poskytuje podpora (3.3.2)	počet	-	10	Monitor správy, ITMS	ROČNE
Počet podporených komunitných centier (3.3.2)	počet	-	17	Monitor správy, ITMS	ROČNE

SOCIÁLNA SLUŽBA

MERATELNÉ UKAZOVATELE		PO 4	OPATRENIE 4.1		
Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Východiskový stav (2013)	Cieľový stav (2023)	Informačný zdroj	Frekvencia
Kapacita podporených zariadení sociálnych služieb	miesto v sociálnych službách	0	350	ITMS	ROČNE

Kapacita podporených zariadení výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately	miesto vo výkone opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately	0	280	ITMS	ROČNE
Počet zariadení sociálnych služieb na komunitnej úrovni, ktoré vzniknú vďaka podpore	počet	0	9	ITMS	ROČNE
Počet podporených zariadení výkonu opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately	počet	0	4	ITMS	ROČNE
Kapacita transformovaných sociálnych služieb	miesto v sociálnych službách	0	150	ITMS	ROČNE
Počet transformovaných zariadení sociálnych služieb vďaka podpore	počet	0	2	ITMS	ROČNE
Počet zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku	počet	0	5	ITMS	ROČNE
Kapacita podporených zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku	miesto v zariadení starostlivosti o deti do troch rokov veku	0	100	ITMS	ROČNE
Počet vytvorených centier integrovanej zdravotnej starostlivosti	počet	0	16	ITMS	ROČNE

ŠKOLSTVO

MERATELNÉ UKAZOVATELE		PO 4	OPATRENIE 4.2		
Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Východiskový stav (2013)	Cieľový stav (2023)	Informačný zdroj	Frekvencia
Počet podporených materských škôl	počet	0	20	ITMS	ROČNE
Počet podporených základných škôl	počet	0	80	ITMS	ROČNE
Počet podporených COVP	počet	0	8	ITMS	ROČNE
Počet podporených SOŠ, ŠH, SPV, SOP (nie COVP)	počet	0	15	ITMS	ROČNE
Počet vytvorených podnikateľských inkubátorov pri COVP	počet	0	1	ITMS	ROČNE
Kapacita podporenej školskej infraštruktúry	osoba	0	50 000	ITMS	ROČNE
Počet renovovaných verejných budov v školskej infraštruktúre	počet	0	33	ITMS	ROČNE
Počet nových verejných budov	počet		2	ITMS	ROČNE
Hrubá zaškolenosť detí v materských školách	%	99,5	100,0	Centrum vedecko-technických informácií SR	ROČNE
Úspešnosť v Testovaní 9 vyučovacích jazyk	%	68,0	76,0	Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania	ROČNE
Podiel žiakov s odborným výcvikom a súvislou praxou v stredných odborných školách, na	%	77,5	80	Centrum vedecko-technických informácií SR	ROČNE

celkovom počte žiakov stredných odborných škôl					
Podiel žiakov s odborným výcvikom a súvislou praxou v strediskách praktického vyučovania, strediskách odbornej praxe, školských hospodárstvach na celkovom počte žiakov stredných odborných škôl	%	0	1,5	Centrum vedecko-technických informácií SR	ROČNE

ZDRAVOTNÍCTVO

MERATELNÉ UKAZOVATELE		PO 4	OPATRENIE 4.3		
Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Východiskový stav (2013)	Ciel'ový stav (2023)	Informačný zdroj	Frekvencia
Počet lekárov primárneho kontaktu na jedno kontaktné miesto	počet	1,64	3,25	Zdravotné poisťovne, NCZI	ROČNE
Skrátenie doby hospitalizácie	počet	5,5	5,2	Zdravotné poisťovne, NCZI	ROČNE
Obložnosť akútnych lôžok	počet	66	75	ZP, NCZI	ROČNE

KULTÚRA

MERATELNÉ UKAZOVATELE		PO 4	OPATRENIE 4.4		
Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Východiskový stav (2013)	Cieľový stav (2023)	Informačný zdroj	Frekvencia
Počet rekonštruovaných kultúrnych pamiatok	počet	-	5	ITMS	Ročne
Počet rekonštruovaných kultúrnych zariadení a inštitúcií	počet	-	6	ITMS	ročne
Počet vybudovaných kreatívnych centier	počet	-	1	ITMS	ROČNE
Počet vybudovaných umeleckých inkubátorov	počet	-	3	ITMS	ROČNE
Vypracovanie stratégie rozvoja kultúry	počet	-	1	ITMS	ROČNE
Počet účastníkov vzdelávacích podujatí pracovníkov kultúry	počet	-	300	ITMS	ROČNE

ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

MERATELNÉ UKAZOVATELE		PO 5	OPATRENIE 5.1		
Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Východiskový stav (2013)	Cieľový stav (2020)	Informačný zdroj	Frekvencia
Podiel zhodnotených odpadov na celkovom množstve vyprodukovaných odpadov	%	44,72	60	MŽP SR	ROČNE
Počet obyvateľov napojených na systém odvádzania a čistenia komunálnych odpadových vôd	osoby	530 710	532 339	MŽP SR	ROČNE
Počet obyvateľov napojených na verejný vodovod	osoby	352 910	353 910	ŠÚ SR,	ROČNE
Produkcia emisií tuhých znečisťujúcich látok PM	t/rok	5 520	4 526	MŽP SR, SHMÚ	ROČNE
Produkcia emisií vybraných znečisťujúcich látok	t/rok	32 268	26 828	MŽP SR, SHMÚ	ROČNE
Podiel sanovaných lokalít na celkovom počte lokalít s evidovanými environmentálnymi záťažami v SR	%	44	53	http://envirozataze.enviroporta.l.sk	ROČNE
Podiel plochy zrekultivovaných uzavretých úložísk a opustených úložísk ťažobného odpadu na celkovej ploche evidovaných uzavretých	%	12	13	Register Starých banských diel: http://www.geology.sk/new/sk/sub/ms/geof/sbd Register	ROČNE

úložisk a opustených úložisk ťažobného odpadu				úložisk: http://charon.sazp.sk/Odpady_tp/Ulozisko.aspx	
Podiel pokrytia obývaného územia zabezpečeného systémom včasného varovania	%	36,66	80	monitorovanie implementácie OP KŽP	ROČNE
Podiel energie z OZE na hrubej konečnej energetickej spotrebe	%	10,4	15,5	MH SR	ROČNE
Energetická náročnosť verejných budov	kWh/(m ² . rok)	29	8	Monitorovací systém energetickej efektívnosti	k 2017, 2020 a 2023

VIDIEK

Názov ukazovateľa	Merná jednotka	Východiskový stav (2013)	Cieľový stav (2020)	Informačný zdroj	Frekvencia
Počet účastníkov, ktorí absolvovali odbornú prípravu/získanie zručnosti	počet	-	857	ŠÚ, TSK	ROČNE
Počet prijímateľov, ktorým bolo poskytnuté poradenstvo	počet	-	346	ŠÚ, TSK	ROČNE
Celkový počet operácií spolupráce (skupiny, siete, klastre, pilotné projekty, iné)	počet	-	9	ŠÚ, TSK	ROČNE
Počet poľnohospodárskych podnikov, ktorí sa zúčastňujú na spolupráci/miestnej propagácii medzi subjektmi dodávateľského reťazca	počet	-	14	ŠÚ, TSK	ROČNE
Podiel poľnohospodárskych podnikov, ktoré z programu rozvoja vidieka získali podporu na investície do reštrukturalizácie alebo modernizácie	%	-	5,11	ŠÚ, TSK	ROČNE
Počet poľnohospodárskych podnikov, ktoré z programu rozvoja vidieka získali podporu na investície do reštrukturalizácie alebo modernizácie	počet	-	166	ŠÚ, TSK	ROČNE
Počet prijímateľov (poľnohospodárskych podnikov), ktorí	počet	-	80	ŠÚ, TSK	ROČNE

dostávajú pomoc na začatie podnikania pre malé poľnohospodárske podniky					
Percentuálny podiel poľnohospodárskych podnikov, ktoré získali z programu rozvoja vidieka podporu na plán rozvoja podnikania/investície v prospech mladých poľnohospodárov	%	-	2,45	ŠÚ, TSK	ROČNE
Počet podnikov, ktoré získali podporu na investície do poľnohospodárskych podnikov (podpora podnikateľského plánu mladých poľnohospodárov)	počet	-	32	ŠÚ, TSK	ROČNE
Počet prijímateľov (poľnohospodárskych podnikov), ktorí dostávajú pomoc na začatie podnikania pre mladých poľnohospodárov	počet	=	80	ŠÚ, TSK	ROČNE

VIDIEK

Podiel poľnohospodárskych podnikov, ktoré dostávajú podporu na účasť na systémoch kvality, miestnych trhoch a krátkych dodávateľských reťazcoch a skupín/organizácií výrobcov	%	-	0,41	ŠÚ, TSK	ROČNE
Počet poľnohospodárskych podnikov, ktoré dostávajú podporu na účasť na systémoch kvality, miestnych trhoch a krátkych dodávateľských reťazcoch a skupín/organizácií výrobcov	počet	-	13	ŠÚ, TSK	ROČNE
Počet poľnohospodárskych podnikov, ktoré dostávajú podporu na účasť na systémoch kvality, miestnych trhoch a krátkych dodávateľských reťazcoch a skupín/organizácií výrobcov	počet	-	13	ŠÚ, TSK	ROČNE
Počet operácií, ktoré získali podporu na investície (napr. do poľnohospodárskych podnikov v oblasti spracovania a uvádzania poľnohospodárskych výrobkov na trh)	Počet	-	13	ŠÚ, TSK	ROČNE

Podiel poľnohospodárskej pôdy, na ktorú sa vzťahujú zmluvy o riadení na podporu biodiverzity a/alebo krajiny	%	-	21,6	ŠÚ, TS	ROČNE
Podiel lesov/iných zalesnených oblastí, na ktoré sa vzťahujú zmluvy o riadení na podporu biodiverzity	%	-	2,65	ŠÚ, TS	ROČNE
Podiel poľnohospodárskej pôdy, na ktorú sa vzťahujú zmluvy o riadení na zlepšenie obhospodarovania pôdy a/alebo na prevenciu erózie pôdy	%	-	20,65	ŠÚ, TS	ROČNE
Podiel lesnej pôdy, na ktorú sa vzťahujú zmluvy o riadení na zlepšenie obhospodarovania pôdy a/alebo na prevenciu erózie pôdy	%	-	1,18	ŠÚ, TS	ROČNE
Plocha s prechodom na ekologické poľnohospodárstvo	plocha v ha	-	2000	ŠÚ, TS	ROČNE
Operácie a investície na zlepšenie odolnosti a hodnoty lesných ekosystémov	počet	-	12	ŠÚ, TS	ROČNE

VIDIEK

Počet prijímateľov (poľnohospodárskych podnikov), ktorí dostávajú pomoc na začatie podnikania/podporu na investície do nepoľnohospodárskych činností vo vidieckych oblastiach	počet	-	5	ŠÚ, TSK	ROČNE
Percentuálny podiel poľnohospodárskej a lesnej pôdy, na ktoré sa vzťahujú zmluvy o riadení prispievajúce k sekvestracii a zachovaniu oxidu uhličitého	%	-	0,01	ŠÚ, TSK	ROČNE
Plocha, ktorá sa má zalesniť	plocha v ha	-	34	ŠÚ, TSK	ROČNE

VIDIEK

Počet pracovných miest vytvorených v podporených projektoch (6.1)	počet	-	120	ŠÚ, TSK	ROČNE
Počet prijímateľov (poľnohospodárskych podnikov) na investície do nepoľnohospodárskych činností	počet	-	27	ŠÚ, TSK	ROČNE
Pracovné miesta vytvorené v podporovaných projektoch (6.2)	počet	-	147	ŠÚ, TSK	ROČNE
Počet podporených operácií na zlepšenie základných služieb a infraštruktúry vo vidieckych oblastiach	počet	-	75	ŠÚ, TSK	ROČNE
Podiel vidieckeho obyvateľstva, ktoré bude benefitovať zo zlepšenej infraštruktúry/služieb	%	-	3,67	ŠÚ, TSK	ROČNE
Podiel vidieckeho obyvateľstva, ktoré má prospech z nových alebo lepších služieb/infraštruktúry IKT	%	-	1,09	ŠÚ, TSK	ROČNE

ZOZNAM UKAZOVATEĽOV PODĽA NÁRODNEJ STRATÉGIE REGIONÁLNEHO ROZVOJA

ROK	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Miera zamestnanosti	63,1	63,6	63,6	63,8	63,9	64,4	64,4	65,3	65,4	65,6
Výdavky na vedu výskum (% z HDP)	0,04%	0,05%	0,06%	0,07%	0,08%	0,08%	0,09%	0,09%	0,10%	0,10%
Miera vysokoškolsky vzdelanej populácie	34,39	34,8	35,3	35,78	35,89	36,42	36,67	36,5	36,6	36,6
Populácia ohrozená chudobou	8,90%	9,00%	9,00%	9,00%	9,00%	9,50%	10%	10%	10%	10%
Regionálny HDP mld.	7,05	7,1	7,15	7,2	7,25	7,3	7,35	7,4	7,45	7,5 mld.
Podiel zhodnocovaného komunálneho odpadu v %	44,72%	47,8 %	50,8 %	53,78 %	56,45 %	58,34 %	60 %	63,02 %	65,07 %	66,4 %
Podiel obyvateľstva zásobovaného z verejného vodovodu	90%	90%	90%	90%	90%	90%	95%	95%	98%	98%
Podiel obyvateľov napojených na verejnú kanalizačnú sieť	60%	65 %	67 %	68 %	68 %	68 %	69 %	69 %	69 %	70 %
Produkcia tuhých emisií v tonách	5 520	5322	5124	4926	4728	4530	4526	4328	4130	3923
Produkcia oxidu uhľnatého v ton	10 452	10 219	9 986	9 756	9 516	9 276	9 046	8 816	8 586	8 356

AKČNÝ PLÁN

Prostredníctvom akčného plánu sa majú naplniť myšlienky a ciele konkrétnymi činmi. V súlade s dobrým riadením by mal byť každý rok aktualizovaný a pripravený s priamou väzbou na rozpočet. Akčný plán sa spracováva na daný rozpočtový rok s výhľadom 2 roky (n+2). Tento akčný plán zahŕňa iba oblasti, ktoré sú v kompetencii TSK a majú regionálny charakter. Akčné plány miestnej samosprávy súčasťou PHSR obcí a miest a ich vyhodnotenie bude predkladané samosprávnemu kraju jedenkrát ročne.

PLÁN AKTIVÍT PRE OBLASŤ DOPRAVY						
OKRES	Názov projektového zámeru	Miesto realizácie	Predpokladané náklady v eur	Poznámka - stručný opis	Zdroj	Termín
NM,MY	Rekonštrukcia cesty II/581	Nové Mesto n/V -Myjava	5 500 000	Cesta zabezpečuje prepojenie Myjavy na D1	IROP	2016
PE	Rekonštrukcia cesty II/511	Veľké Uherce - Skýcov	3 200 000	Veľká intenzita dopravy, cesta v nevyhovujúcom stave	IROP	2016
TN,BN	Rekonštrukcia cesty II/516	Tr. Teplá - Dežerice	4 600 000	Cesta prepája Bánovecko s Považím	IROP	2016
PD	Rekonštrukcia cesty II/512	I/64 -Horná Ves - hranica okr.PD/Žarnovica (BBSK)	2 000 000	Zvýšenie dopr.obslužnosti územia Hornej Nitry, napojenie na R1	IROP	2016
PB	Rekonštrukcia cesty II/517	Pov. Bystrica - Domaniža	4 000 000	Cesta zabezpečuje prepojenie obcí Považskobystricka na D1 a ZASK	IROP	2016
PB,PU	Rekonštrukcia cesty II/507 - I.etapa	Pov. Bystrica -Udiča-Púchov	4 000 000	Vysoká intenzita dopravy, cesta v nevyhovujúcom stave	IROP	2016
TN	Rekonštrukcia cesty II/507 - II.etapa	Trenčín - Nemšová	2 800 000	Cesta spája významné centrá	IROP	2016
TN,IL,P U	Rekonštrukcia cesty II/507 - III.etapa	Nemšová-Púchov	6 000 000	Veľká intenzita dopravy	IROP	2016
PE	Rekonštrukcia cesty II/579	Hradište-Partizánske	1 800 000	Veľká intenzita dopravy	IROP	2017
PE	Rekonštrukcia cesty II/596	hr. krajov NR/TN - Partizánske	2 700 000	Zvýšenie obslužnosti územia – prepojenie na NSK	IROP	2017
BN	Rekonštrukcia cesty II/592	I/50 Bánovce n/B - Rybany - (hr.NSK)	1 400 000	Vysoká intenzita dopravy - prepojenie s NSK	IROP	2017

PB	Rekonštrukcia mosta 517-001	Most Orlové, PB	7 000 000	Stavebný stav mosta - veľmi zlý (VI)	IROP/TSK /ŠR	2016
PB	Rekonštrukcia mosta 507-092	Most Podvažie	3 000 000	Stavebný stav mosta - veľmi zlý (VI)	IROP/TSK /ŠR	2017
PD	Rekonštrukcia mosta 51824-004	Most Poruba	2 000 000	Stavebný stav mosta - veľmi zlý (VI)	IROP/TSK /ŠR	2018
MY	Rekonštrukcia mosta 58121-004	Most Poriadie	2 000 000	Stavebný stav mosta - veľmi zlý (VI)	IROP/TSK /ŠR	2017
NM	Rekonštrukcia mosta 58121-010	Most Stará Turá	1 800 000	Stavebný stav mosta - veľmi zlý (VI)	IROP/TSK /ŠR	2017
PE	Rekonštrukcia mosta 5791-002	Most Skačany	2 650 000	Stavebný stav mosta - zlý (V)	IROP/TSK /ŠR	2018
MY	Rekonštrukcia cesty II/500 Vrbovce - hranica ČR a rekonštrukcia cesty II/499 Brezová pod Bradlom - hranica ČR	Brezová pod Bradlom - Vrbovce - hr. ČR	4 000 000	Zlepšenie dostupnosti kultúrneho a prírodného dedičstva - CHKO Biele Karpaty, Kopaničiarsky región, Žurkov mlyn vo Vrbovciach	OPCSSRCR	2016
NM	Rekonštrukcia cesty III/06124	hr. ČR - Zem.Podhradie	1 350 000	Zlepšenie dostupnosti kultúrneho a prírodného dedičstva - tradičný ovocinársky región, spracovanie ovocia	OPCSSRCR	2016
PU	Rekonštrukcia mostov - Lazy pod Makytou - Kohútka, most č. 04912-5 a most č. 04912-12	hr.ČR - Lazy p/Makytou	2 500 000	Zlepšenie dostupnosti - prírodné dedičstvo - chránené územie Čertov	OPCSSRCR	2017
IL	Rekonštrukcia cesty III/50736 hr. ČR - Červený Kameň	hr. ČR - Červený Kameň	1 500 000	Zlepšenie dostupnosti - prírodné dedičstvo - chránené územie Červený Kameň	OPCSSRCR	2016

PLÁN AKTIVÍT PRE OBLASŤ CYKLODOPRAVY						
TSK	IDS - integrovaný dopravný systém	TSK	400 000	Zavedenie IDS v podmienkach TSK	IROP	2016
NM, TN	Zlepšenie cyklistickej infraštruktúry v spádovej oblasti Nové Mesto nad Váhom	NMnV-Trenčín	7 000 000	25 km, Vybudovanie cyklistickej komunikácie NMn/V – Trenčín	IROP	2016
TN, IL	Zlepšenie cyklistickej infraštruktúry v spádovej oblasti Dubnica n/V	Dubnica n/V-Ladce	1 000 000	10 km, Vybudovanie cyklistickej komunikácie - Dubnica n/V-Ladce	IROP	2016
PU,	Zlepšenie cyklistickej infraštruktúry v spádovej oblasti Púchov	Ladce-Púchov	3 500 000	12 km Vybudovanie cyklistickej komunikácie Ladce-Púchov	IROP	2016
PB	Zlepšenie cyklistickej infraštruktúry v spádovej oblasti Považská Bystrica	Púchov-PB	2 000 000	10 km Vybudovanie cyklistickej komunikácie Púchov-Považská Bystrica	IROP	2016
PD	Zlepšenie cyklistickej infraštruktúry v spádovej oblasti Prievidza I	Prievidza – Bojnice - Handlová	2 000 000	Vybudovanie cyklistickej komunikácie Prievidza – Bojnice – Handlová	IROP	2016
PD	Zlepšenie cyklistickej infraštruktúry v spádovej oblasti Prievidza II	Prievidza – Nováky	1 000 000	Vybudovanie cyklistickej komunikácie Prievidza – Nováky	IROP	2017
TSK	Drobná cyklistická infraštruktúra	Trenčiansky samosprávny kraj	200 000	Drobná infraštruktúra cyklistickej dopravy vo viacerých miestach cyklistických trás (cyklostanovištia, cyklostojany, cyklomapy,...)	OPCSSRČR	2015-16

PLÁN AKTIVÍT PRE SOCIÁLNU OBLASŤ

Okres	Názov projektového zámeru	Miesto realizácie	Predpokladané náklady v eur	Poznámka - stručný opis	Zdroj financovania	Termín realizácie
TN	Vytvorenie podmienok pre deinštitucionalizáciu	CSS – Adamovské Kochanovce	3 000 000	DI Adamovských Kochanoviec - prebieha neinvestičný projekt DI podporený MPSVR SR	IROP	2016-2017
Zariadenia podporovaného bývania:						
PB	Rekonštrukcia priestorov súčasného zariadenia podporovaného bývania v Stupnom	CSS – Nádej Dolný Lieskov	300 000	Rekonštrukcia budovy podporovaného bývania	IROP	2017
NM	Rekonštrukcia existujúceho podporovaného bývania	CSS - Nová Bošáca	300 000	Rekonštrukcia, modernizácia budovy podporovaného bývania	IROP	2017
NM	Podporované bývanie a rekonštrukcia budovy podporovaného bývania	DSS - Zemianske Podhradie	300 000	Rekonštrukcia budovy, ktorá je súčasťou zariadenia DSS - Zemianske Podhradie	IROP	2016
PD	Rekonštrukcia existujúceho podporovaného bývania	CSS - Bôrik - Nitrianske Pravno	300 000	Rekonštrukcia, modernizácia - oprava zariadenia	IROP	2016
TSK	Vytvorenie ďalších zariadení podporovaného bývania v kraji		800 000	Vytvorenie podmienok pre podporované bývanie zariadeniami TSK	IROP	2017-18

PLÁNOVANÉ AKTIVITY PRE OBLASŤ ŠKOLSTVA						
Okres	Názov projektového zámeru	Miesto realizácie	Predpokladané náklady v eur	Poznámka - stručný opis	Zdroj financovania	Termín realizácie
TN	Budovanie centra kultúrno-kreatívneho priemyslu pre oblasť dizajnu na SUŠ v Trenčíne	Stredná umelecká škola v Trenčíne + ďalšie organizácie kultúrneho priemyslu v TSK	5 000 000	Rekonštrukcia existujúcich priestorov pre potreby oblasti dizajnu	IROP	2016-17
IL	Dovybavenie Centra odborného vzdelávania a prípravy	SOŠ Pruské, poľnohospod.	200 000	Dovybavenie Centra odborného vzdelávania	IROP	2016
IL	Vytvorenie podnikateľského inkubátora pri Centre odborného vzdelávania a prípravy SOŠ Pruské	SOŠ Pruské, poľnohospod.	215 000	Vytvorenie podmienok pre podnikanie pre absolventov	IROP	2016
IL	Zriadenie centra odborného vzdelávania a odbornej prípravy SOŠ Dubnica nad Váhom	SOŠ Dubnica nad Váhom, strojárstvo objekt na ul. Bratislavská 439/18	1 000 000	Rekonštrukcia súčasných priestorov dielní	IROP	2016
PB	Centrum odborného výcviku - materiálno-technické vybavenie dielní a rekonštrukcia	SOŠ strojnícka, Považská Bystrica	900 000	Rekonštrukcia pavilónu dielní v súlade s metodikou SOPK	IROP	2016
PD	Modernizácia školy - COVP	Spojená škola Nováky, chem.pr.	800 000	Centrum odborného výcviku	IROP	2016

PE	Modernizácia školy, budovanie centra odbornej prípravy	Spojená škola Partizánske	900 000	Modernizácia dielní, budovanie centra odborného výcviku	IROP	2016
PD	Modernizácia technického vybavenia školy	SOŠ Prievidza, T.Vansovej, elektrotechnika	600 000	Inovácia vybavenia odborných učební	IROP	2016
PU	Modernizácia školy	SOŠ Púchov, T. Vansovej, gumárenstvo, plastika	1 200 000	Potreba vybudovať dielne na Kolonkách	IROP	2016
IL	Podpora Centra odborného vzdelávania a prípravy - stavebné úpravy	SPŠ Dubnica nad Váhom mechatronika	600 000	Škola spracúva projekt Centra odborného vzdelávania	IROP	2017
PD	Modernizácia školy - COVP	SOŠ Handlová, elektronika, informatika	1 000 000	Príprava COVP pre odbor informatika	IROP	2017
NM	Modernizácia SPŠ Nové Mesto nad Váhom	SPŠ Nové Mesto nad Váhom strojárstvo	1 000 000	Zlepšenie vybavenia techn.učební a zvýšenie technickej gramotnosti	IROP	2016
BN	Budovanie centra odbornej prípravy pre automobilový priemysel v SOŠ Juraja Ribaya - Pilotnej škole ZAP SR	SOŠ Juraja Ribaya, Bánovce n/B, automobilový pr.	1 500 000	Rekonštrukcia (vrátane zateplenia) objektu dielní odborného výcviku + ZARIADENIA	IROP	2017
TN	Modernizácia technického vybavenia + rekonštrukcia školy	SOŠ Trenčín, Pod Sokolicami, strojárstvo	500 000	TECHNICKÉ ZARIADENIA	IROP	2017
PB	Centrum odborného výcviku - stavebné - technické vybavenie dielní	SOŠ stavebná, Považská Bystrica	600 000	Nákup meracej a diagnostickej techniky stavebných technológií	IROP	2018
TN	Modernizácia školy SOŠ stavebná, E.Belluša, Trenčín	SOŠ E.Belluša Trenčín, Brnianska ul.	1 000 000	Modernizácia a rekonštrukcia budovy praktického vyučovania	IROP	2016

MY	Zníženie energet.náročnosti školy	Gymnázium Myjava	400 000	Výmena okien, zateplenie	OPKŽP	2016
TN	Zníženie energet.náročnosti školy	Obchodná akadémia Trenčín	800 000	Komplexné riešenie	OPKŽP	2016
TN	Komplexné riešenie školského areálu Trenčín - Zámotie (internát, Športové gymnázium)	ŠG, Internát	2 000 000	Opatrenia energetickej efektivity - zateplenie, výmena okien, vykurovanie	OPKŽP	2016
PD	Zníženie energet.náročnosti školy	Obchodná akadémia PD	500 000	Výmena okien, rekonštr. rozvodov UK, zateplenie strechy	OPKŽP	2016
PE	Zníženie energet.náročnosti školy	Gymnázium Partizánske	300 000	Zateplenie, výmena okien	OPKŽP	2017

PLÁNOVANÉ AKTIVITY PRE OBLASŤ ZDRAVOTNÍCTVA						
Okres	Názov projektového zámeru	Miesto realizácie	Predpokladané náklady v eur	Poznámka - stručný opis	Zdroj financovania	Termín realizácie
PD	Rekonštrukcia a modernizácia NsP Prievidza so sídlom v Bojniciach	Nemocnica s poliklinikou Prievidza so sídlom v Bojniciach	10 000 000	Investície do akútnej časti nemocnice, opatrenia na zvýšenie energetickej efektívnosti	IROP/MZSR	2016
PB	Rekonštrukcia a modernizácia NsP Považská Bystrica	Nemocnica s poliklinikou Považská Bystrica	10 000 000	Investície do akútnej časti nemocnice, rekonštrukcia akútnych lôžkových oddelení	IROP/MZSR	2016
MY	Rekonštrukcia a modernizácia NsP Myjava	NsP Myjava	5 000 000	Vybudovanie urgentného príjmu, rekonštrukcia akútnych lôžkových oddelení	IROP/MZSR	2017
PB	Energetická efektívnosť v NsP Považská Bystrica	Nemocnica s poliklinikou Považská Bystrica	4 000 000	Rekonštrukcia kotolne a spaľovne	OPKŽP	2016
PD	Energetická efektívnosť v NsP Prievidza so sídlom v Bojniciach	Nemocnica s poliklinikou Prievidza so sídlom v Bojniciach	4 000 000	Rekonštrukcia výmenníkových staníc a UK	OPKŽP	2016

PLÁNOVANÉ AKTIVITY PRE OBLASŤ KULTÚRY						
TN	Trenčiansky hrad - sprístupnenie južného opevnenia	Trenčín	350 000	Rekonštrukcia HRADU	OPCSSRCR	2016
TN	Trenčiansky hrad - rekonštrukcia kavaliera	Trenčín	100 000	Vyčistenie a obnova kavaliera	OPCSSRCR	2017
NM	Dražkovičov kaštieľ - rekonštrukcia	Čachtice	100 000	Rekonštrukcia strechy	OPCSSRCR	2017
PB	Prestavba objektu Považskej knižnice v Považskej Bystrici (Kultúrna pamiatka)	Považská Bystrica	600 000	Obnova kultúrnej pamiatky, spracovaná PD aj vydané SP	OPCSSRCR	2016
TN	Trenčiansky hrad - zriadenie remeselného trhu	Trenčiansky hrad	100 000	Vybudovanie stredovekého remeselného trhu	OPCSSRCR	2015-16
PE	Rekonštrukcia Hvezdárne v Partizánskom	Hvezdáreň Partizánske	700 000	Zateplenie, kúrenie, výmena okien	OPKŽP	2017
PD	Zateplenie depozitu Hornonitrianskeho múzea v PD	Hornonitrianske múzeum v Prievidzi - depozit	400 000	Komplexné riešenie budovy	OPKŽP	2017
PD	Energetické úspory v RKC Prievidzi	RKC v Prievidzi	300 000	Zateplenie spojených budov RKC a Hornonitrianskej knižnice	OPKŽP	2017
Ostatné projektové zámery						
Okres	Názov projektového zámeru	Miesto realizácie	Predpokladané náklady v eur	Poznámka - stručný opis	Zdroj financovania	Termín realizácie
TSK	GIS - digitalizácia územia kraja	Trenčiansky kraj	500 000	Grafický informačný systém o území TSK	OPCSSRCR/I ROP	2015-16

ZHRNUTIE EX-ANTE HODNOTENIA

Proces ex-ante hodnotenia prebiehal paralelne s procesom prípravy PHSR TSK od júna roku 2015 do septembra 2015. Hodnotenie bolo formálne rozdelené do troch samostatných fáz, ku koncu každej z nich bola vypracovaná priebežná správa zachytávajúca hodnotenie relevantných častí programu. V záverečnej správe sú uvedené hlavné zistenia a odporúčania z celého hodnotiaceho procesu (a miera ich akceptácie) zohľadňujúce obsah poslednej posudzovanej verzie programu predloženej poslancom na schválenie 28. septembra 2015 poslancom Zastupiteľstva TSK.

Posúdenie socioekonomickej analýzy a relevancia stratégie k identifikovaným potrebám

Regionálnemu charakteru programu bolo prispôsobené zameranie analýzy, ktorá v posudzovanej verzii formálne pokrýva kľúčové sociálne a ekonomické oblasti, prvky životného prostredia a ich územný priemet v Trenčianskom kraji. Analytická časť programu však neposkytuje dostatočne plastický obraz o aktuálnej situácii v kraji a o hlavných vývojových trendoch, resp. neponúka prehľad problémov a potrieb kraja podľa ich dôležitosti.

Na socioekonomickú analýzu nadväzuje stratégia PHSR pozostávajúca z globálneho cieľa a šiestich tematických priorít (prioritných osí) so špecifickými cieľmi. Domnievame sa, že stratégia, z metodologického hľadiska vhodne postavená na kombinácii tematickej, územnej a finančnej koncentrácie, reaguje len čiastočne na potreby kraja pre jeho ďalší rozvoj ako centra nielen regionálneho, ale aj národohospodárskeho (medzinárodného) významu. Vzhľadom na postavenie kraja v národnom a medzinárodnom kontexte a prioritné témy cieľa vytvorenie podmienok pre hospodársky rozvoj a rast KVALITY ŽIVOTA KRAJA by v rámci stratégie mal byť kladený väčší dôraz na oblasti, ktoré sú rozhodujúce pre zabezpečenie konkurencieschopnosti regiónu z dlhodobšieho hľadiska.

Zdôvodnenie a konzistencia stratégie

Stratégia programu rozvoja kraja v základných rysoch nadväzuje na analytickú časť, pričom sa zameriava hlavne na odstraňovanie slabých stránok. Je zrejmé, že identifikované priority tvoria dôležité problémové oblasti regiónu s nutnosťou intervencie. Strategická časť sa v obmedzenej miere zameriava na využitie silných stránok regiónu a príležitostí, napriek tomu, že Trenčiansky región sa profiluje ako ostatný vidiecky región, teda bude dôležité smerovať intervencie do posilnenia jeho globálnej konkurenčnej pozície v budúcnosti.

Stratégia vykazuje akceptovateľnú mieru vnútornej konzistencie. Problematickým prvkom sa javí vysoký počet rôznorodých intervencií navrhovaných v rámci šiestich prioritných osí. Vzhľadom na relatívne malý objem finančných prostriedkov je takýmto spôsobom oslabený princíp tematickej a finančnej koncentrácie príspevkov zo štrukturálnych fondov a hrozí, že príliš široké spektrum intervencií bez jednoznačného zamerania bude viesť k rozptýleniu prostriedkov, ktoré v konečnom dôsledku neprinesú očakávaný kvalitatívny efekt (zlepšenie) vo vybraných oblastiach.

V stratégii sú načrtnuté prepojenia a väzby na intervencie smerujúce do regiónu z iných operačných programov.

Koherencia stratégie s relevantnými politikami, stratégiami a dokumentmi

PHSR TSK je vo veľkej miere koherentný so strategickými politikami a dokumentmi na úrovni EÚ, národnej a regionálnej úrovni. V súvislosti so Strategickými usmerneniami Spoločenstva a prijatou legislatívou pre štrukturálne fondy odporúčame posilniť zameranie programu hospodárskeho a sociálneho rozvoja kraja vo väzbe na presadzovanie konkurencieschopnosti a tvorby pracovných miest. Pre pôvodné členské štáty sa odporúča, aby výdavky na priority v oblasti konkurencieschopnosti a tvorby pracovných miest v rámci cieľa Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť boli vo výške 75 % celkových výdavkov.

Očakávané výsledky a dopady

Vzhľadom na tematické zameranie prioritných osí je nutné konštatovať, že intervencie do druhej prioritnej osi (Infraštruktúra) prinesú rýchlejší, ale na druhej strane krátkodobejší efekt ako intervencie v rámci prvej prioritnej osi. S navrhovanými aktivitami pre prvú prioritnú os sa spája vyššie riziko týkajúce sa najmä absorpčnej kapacity, napriek tomu považujeme navrhované finančné alokácie pre túto os za nedostatočné.

Konkrétne výsledky a dopady nebolo možné posúdiť vzhľadom na absenciu kvantifikovaných cieľov programu a monitorovacích ukazovateľov¹.

Posúdenie návrhu implementačného systému

Systém riadenia zodpovedá legislatívnym požiadavkám EÚ na definovanie zodpovedností a riadiacich procesov na operačnej úrovni a úrovni finančného riadenia. Všetky relevantné orgány s výnimkou orgánov regionálnej samosprávy, ktoré sú zapojené do systému riadenia, ich funkcie a úlohy, sú jasne popísané a zadefinované. Nastavenie systému riadenia a riadiacich procesov sa javí ako prehľadné a dostatočné.

Možno predpokladať, že navrhovaný implementačný systém rešpektujúci požiadavky uvedené v nariadeniach pre ŠF a KF bude schopný zabezpečiť efektívnu, účinnú a správnu realizáciu plánovaných intervencií v súlade s požiadavkami EÚ a SR. Kľúčovým faktorom bude jeho vybudovanie a fungovanie priamo v praxi.

Vzhľadom na fungujúce partnerstvo v rámci pracovnej skupiny pre prípravu PHSR TSK navrhujeme doplniť program o informáciu o plánovanom zapojení relevantných partnerov aj v implementačnej fáze programu.

SOCIOEKONOMICKÁ ANALÝZA TRENČIANSKEHO KRAJA

Analytická časť tvorí základné východisko pre formulovanie ucelenej stratégie PHSR, preto by mala poskytovať základné údaje o socioekonomickej situácii o danom regióne. Ex-ante hodnotiteľ v úvodnej fáze hodnotenia spracoval a predložil vlastný návrh štruktúry a obsahu socioekonomickej analýzy regiónu, v ktorej sa snažil zohľadniť dôležité špecifiká PHSR TSK.

Analytická časť by na druhej strane mala zohľadňovať špecifické postavenie Trenčianskeho kraja v rámci celej Slovenskej republiky. Jedná sa o geografickú polohu,

administratívnu úlohu, úlohu v ekonomickom rozvoji atď.. Z tohto pohľadu Trenčiansky kraj musí riešiť iné problémy a čelí rozdielnym výzvam ako ostatné regióny SR. Analýza by mala prostredníctvom zachytenia hlavných vývojových trendov, resp. popisu súčasnej situácie vo vybraných oblastiach poskytnúť informáciu o hlavných problémoch a faktoroch ovplyvňujúcich rozvoj kraja. Čiastkové analýzy by mali logicky vyústiť do SWOT analýzy a identifikácie hlavných disparít a faktorov rozvoja.

Je potrebné skonštatovať, že kvalita analytickej časti PHSR TSK sa v priebehu spracovania nových verzií programu zvyšovala. Analýza v poslednej verzii programu po formálnej stránke zachytáva kľúčové oblasti determinujúce sociálny a ekonomický vývoj v kraji. Zároveň sa domnievame, že stále existuje priestor na zvýšenie prehľadnosti, výpovednej hodnoty a aktuálnosti analytickej časti. Najproblematickejšou časťou analýzy stále ostáva SWOT analýza a prehľad hlavných disparít a faktorov rozvoja v Trenčianskom kraji.

Hlavné odporúčania ex-ante hodnotiteľa pri posudzovaní socioeconomickej analýzy sa týkali predovšetkým:

- Sprehľadnenia štruktúry socioeconomickej analýzy, skrátenia celej analytickej časti v záujme lepšej vyváženosti so strategickou časťou programu, redukcie údajov (štatistických) zaradených priamo v textovej časti a ich uvedenia ako prílohy, vnútornej vyváženosti jednotlivých častí (podkapitol) analýzy.
- Obmedzenia porovnaní Trenčianskeho kraja s ostatnými regiónmi Slovenska a zároveň širšieho využitia vybraných ukazovateľov pre porovnanie úrovne kraja s priemerom EÚ 27, resp. iných regiónov EÚ, ktoré sú vzhľadom na rozvojové ciele Trenčianskeho kraja relevantnejšie (mali by sa odraziť aj na znení globálneho cieľa).
- Posilnenia väzieb na Lisabonské a Göteborgské ciele Spoločenstva a na ne nadväzujúce národné dokumenty (NPR, NSRR) už v analytickej časti prostredníctvom lepšieho využitia vybraných kontextových ukazovateľov.
- Prehodnotenia a preformulovania viacerých záverov uvedených v jednotlivých častiach analýzy, ktoré neboli správne, resp. jasné. Takisto sme odporúčali sústrediť sa v rámci analýzy viac na kvalitatívny aspekt posudzovania jednotlivých oblastí, tzn. zamerať sa popri porovnaní štatistických údajov aj na identifikáciu príčin, zhodnotenie aktuálneho stavu a načrtnutie možností riešenia problémov.
- Doplnenia analýzy o poznatky a skúsenosti s implementáciou posúdenia doterajšej efektívnosti a účinnosti realizácie programu.
- Zvýšenia kvality a úplnosti SWOT analýzy prostredníctvom rešpektovania metodiky pre identifikáciu silných a slabých stránok, možností a ohrození, ako aj zabezpečenia súladu medzi závermi v jednotlivých častiach analýzy a bodmi SWOT analýzy.
- Preformulovania SWOT analýzy a hlavných disparít a faktorov rozvoja takým spôsobom, aby predstavovali logický záver analytickej časti a základ pre formuláciu stratégie PHSR TSK (zabezpečenie konzistencie so stratégiou).

Koherencia stratégie s relevantnými politikami, stratégiami a dokumentmi

Návrh PHSR TSK je vo veľkej miere koherentný so strategickými politikami a dokumentmi na úrovni EÚ, národnej a regionálnej úrovni. V súvislosti so Strategickými usmerneniami Spoločenstva a prijatou legislatívou pre štrukturálne fondy odporúčame posilniť zameranie operačného programu vo väzbe na presadzovanie konkurencieschopnosti a tvorby pracovných miest. Pre pôvodné členské štáty sa odporúča, aby výdavky na priority v oblasti konkurencieschopnosti a tvorby pracovných miest v rámci cieľa Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť boli vo výške 75 % celkových výdavkov.

Vzhľadom na špecifické postavenie Trenčianskeho kraja v národnom a regionálnom kontexte a financovanie intervencií cieľa Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť z viacerých programov nie sú väzby na Národný strategický referenčný rámec až také výrazné. Ucelený obraz získame, až keď budeme brať do úvahy aj ďalšie aktivity, ktoré budú podporované v Trenčianskom kraji v rámci iných programov kraja (PHSR), ktoré zatiaľ nie sú k dispozícii.

HLAVNÉ ZISTENIA A NÁVRHY EX-ANTE HODNOTITEĽA PHSR TSK

Číslo	Zistenie	Odporúčanie
1	Celý dokument po formálnej stránke pôsobí nevyvážane, analytická časť je v porovnaní so stratégiou a ďalšími časťami dokumentu príliš rozsiahla.	Zredukovať rozsah analytickej časti prostredníctvom uvedenia väčšiny tabuliek do prílohy, zjednodušiť vnútornú štruktúru analýzy a zvýrazniť/zdôrazniť hlavné závery jednotlivých častí analýzy.
2	Analýza neposkytuje väzbu na širší medzinárodný kontext (EÚ) a spoločné ciele, ktoré budú v programovom období napĺňané aj prostredníctvom ŠF a KF.	Už v analytickej časti by mali byť načrtnuté väzby na Lisabonské a Göteborgské ciele na úrovni EÚ a SR prostredníctvom vybraných kontextových ukazovateľov.
3	Porovnávanie Trenčianskeho kraja s inými krajinami SR vzhľadom na jeho stupeň a mieru ekonomického rozvoja nie je vzhľadom na jeho ambície relevantné.	Aktívne využiť vybrané ukazovatele na porovnanie kraja s priemerom EÚ 27/EÚ 15, resp. s vybranými regiónmi Európskej únie, ktoré majú väčšiu výpovednú hodnotu o postavení kraja v širšom kontexte.
4	Niektoré závery v jednotlivých častiach analýzy sú nepresné. Analýza vzťahujúca sa k druhej prioritnej osi (Infraštruktúra) nie je dostatočne rozpracovaná.	Preformulovať a upraviť problematické závery uvedené v analýze (následne ich premietnuť aj do SWOT analýzy). Dopracovať časť analýzy venujúcej sa informatizácii spoločnosti a vedomostnej ekonomike.
7	Vo východiskách pre stratégiu absentuje objasnenie prepojenia s intervenciami smerujúcich do TSK.	Je potrebné uviesť, že PHSR TSK bude riešiť len vybranú časť problémov TSK a jasne uviesť väzby na iné operačné programy (OP Vzdel., OP ZaSI, OP VaV, OP IS, OP ŽP, OP Dopr.)
8	V nedostatočnej miere sú zdôraznené väzby PHSR TSK na hierarchicky vyššie strategické dokumenty, NSRR a NPR.	Stručne a zrozumiteľne popísať vzájomné väzby medzi OP a vybranými strategickými dokumentmi EÚ a SR.

FINANČNÁ ČASŤ

Finančná časť obsahuje finančné zabezpečenie jednotlivých opatrení a aktivít, inštitucionálnu a organizačnú stránku realizácie programu rozvoja TSK.

Indikatívny rozpočet - sumarizácia

V Milión eur	ROK										Spolu
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	
KONKURENCIESCHOPNOSŤ	10	10	30	30	10	15	10	20	10	5	150 mil.
INFRAŠTRUKTÚRA	5	5	15	15	10	10	10	15	10	5	100 mil.
ĽUDSKÉ ZDROJE	10	10	40	30	15	20	10	40	20	15	210 mil.
KVALITA VEREJNÝCH SLUŽIEB	5	10	15	20	10	10	10	10	20	10	120 mil.
ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	20	25	65	60	30	20	40	40	50	30	380 mil.
ROZVOJ VIDIEKA	10	10	50	30	10	20	10	40	20	20	220 mil.

ZDROJE FINANCOVANIA

Regionálny rozvoj sa financuje

- I. zo štátneho rozpočtu vrátane finančných prostriedkov z rozpočtových kapitol ministerstiev,
- II. zo štátnych účelových fondov,
- III. z rozpočtov vyšších územných celkov,
- IV. z rozpočtov obcí,
- V. z prostriedkov fyzických osôb,
- VI. z prostriedkov právnických osôb,
- VII. z úverov a príspevkov medzinárodných organizácií,
- VIII. z prostriedkov vyplývajúcich z medzinárodných zmlúv o poskytnutí grantu uzatvorených medzi Slovenskou republikou a inými štátmi,
- IX. z iných prostriedkov, ak to ustanoví osobitný predpis.

Doplňkovým zdrojom finančného zabezpečenia podpory regionálneho rozvoja sú finančné prostriedky z fondov Európskej únie. Slovensko bude čerpať Európske štrukturálne a investičné fondy (ďalej len „EŠIF“) prostredníctvom šiestich základných operačných programov. Samostatným režimom sa bude riadiť Program rozvoja vidieka.

OPERAČNÝ PROGRAM EFEKTÍVNA VEREJNÁ SPRÁVA 2014-2020

Ambíciou operačného programu je poskytovať občanom kvalitné verejné služby efektívnym spôsobom v každej fáze ich života či podnikania. Efektívna verejná správa má klientovi dodať požadovanú službu v požadovanej kvalite, za nižšie poplatky a v kratšom čase. Cieľom programu je poskytovanie verejných služieb rýchlo a kvalitne v záujme podpory udržateľného rastu, tvorby pracovných miest a sociálnej inklúzie definovaných v prioritách Stratégie Európa 2020. Programová stratégia zároveň reflektuje požiadavky vyplývajúce z legislatívy EÚ v relevantných oblastiach. Realizácia operačného programu prispeje tiež k plneniu národného strategického cieľa, ktorým je moderná, odborná, efektívna, spoľahlivá, nekorupčná a transparentná verejná správa v Slovenskej republike v roku 2020. V snahe vybudovať proklientsky orientovanú, odbornú a transparentnú verejnú správu operačný program podporuje dva základné ciele. Jeho prvou ambíciou je podpora systémov a procesov verejnej správy vrátane posilňovania inštitucionálnych kapacít a transparentných pravidiel verejného obstarávania. Druhou prioritou je rozsiahla reforma justície, zefektívňovanie súdneho systému a zvýšenie vymáhateľnosti práva. Operačný program Efektívna verejná správa sa vzťahuje na celé územie Slovenskej republiky a jeho hlavnými cieľovými skupinami sú orgány štátnej správy a územnej samosprávy, sociálni partneri, podnikateľský sektor, organizácie občianskej spoločnosti, mimovládne organizácie a iné zainteresované strany alebo partneri.

OPERAČNÝ PROGRAM INTEGROVANÁ INFRAŠTRUKTÚRA

Operačný program Integrovaná infraštruktúra je strategický dokument, prostredníctvom ktorého budú najbližších desať rokov čerpané peniaze z fondov Európskej únie na dopravu a rozvoj informačnej spoločnosti na Slovensku. Ministerstvo financií SR v rámci Operačného programu Integrovaná infraštruktúra zastrešuje oblasť rozvoja informačnej spoločnosti. Ďalšími cieľmi operačného programu, ktoré riadi Ministerstvo dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR sú podpora trvalo udržateľnej mobility, hospodárskeho rastu, tvorby pracovných miest a zlepšenie podnikateľského prostredia prostredníctvom rozvoja dopravnej infraštruktúry. V rámci operačného programu bude Ministerstvo financií SR plniť úlohu sprostredkovateľského orgánu zodpovedného za Prioritnú os 7 Informačná spoločnosť, ktorej cieľom bude rozvíjať projekty Operačného programu Informatizácia spoločnosti zo súčasného programového obdobia, ako aj implementáciu najnovších trendov v oblasti digitálnej ekonomiky. Prostriedky budú investované do rozvoja elektronických služieb pre občanov a podnikateľov, riešenie komplexných životných situácií, cezhraničnej interoperability a zvýšenie dostupnosti údajov verejnej správy prostredníctvom otvorených dát. Zároveň bude prostriedkami IKT podporená prebiehajúca reforma verejnej správy, vrátane ďalšieho rozširovania vládneho cloudu. V neposlednom rade by sa z vyčlenených prostriedkov pre Prioritnú os 7 malo zabezpečiť pokrytie všetkých domácností širokopásmovým internetom s rýchlosťou minimálne 30 Mbit/s.

INTEGROVANÝ REGIONÁLNY OPERAČNÝ PROGRAM

Integrovaný regionálny operačný program (IROP) je programový dokument SR pre programové obdobie 2014 – 2020. Jeho globálnym cieľom je prispieť k zlepšeniu kvality života a zabezpečiť udržateľné poskytovanie verejných služieb s dopadom na vyvážený a udržateľný územný rozvoj, hospodársku, územnú a sociálnu súdržnosť regiónov, miest a obcí. Stratégia podpory IROP zohľadňuje Stratégiu Európa 2020 a prispieva k plneniu jej priorít, najmä k udržateľnému a inkluzívnemu rastu a reflektujúc potreby a výzvy konkrétnych regiónov smeruje k: - rozvoju vybraných oblastí/komponentov podmieňujúcich kvalitu života a konkurencieschopnosť v danom území a - rozvoju/posilneniu hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti na regionálnej a subregionálnej úrovni ako predpokladu znižovania prehlbovania medziregionálnych a vnútroregionálnych rozdielov prostredníctvom zabezpečenia - efektívneho a udržateľného poskytovania verejných statkov a služieb zabezpečovaných z miestnej a regionálnej úrovne a - efektívneho využitia vnútorných zdrojov regiónov s cieľom zvyšovania konkurencieschopnosti a kvality života obyvateľov. Alokácia na RIÚS bez MZ SR a MK SR pre TSK je 142 211 561 eur.

OPERAČNÝ PROGRAM VÝSKUM A INOVÁCIE

Dňa 28. októbra 2014 bol Európskou komisiou schválený operačný program Výskum a inovácie pre programové obdobie 2014 – 2020. Operačný program Výskum a inovácie predstavuje spoločný programový dokument Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky a Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky pre poskytnutie podpory z Európskych štrukturálnych a investičných fondov v programovom období 2014 – 2020 v oblasti zameranej na vytvorenie stabilného prostredia priaznivého pre inovácie pre všetky relevantné subjekty a podporu zvýšenia efektívnosti a výkonnosti systému výskumu, vývoja a inovácií, ako základného piliera pre zvyšovanie konkurencieschopnosti, udržateľného hospodárskeho rastu a zamestnanosti. Operačný program Výskum a inovácie nadväzuje na operačný program Výskum a vývoj a operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast v programovom období 2007 – 2013. Celková alokácia OP VaI za zdroje EÚ predstavuje 2 266 776 537,00 eur, z toho viac ako tri štvrtiny všetkých finančných prostriedkov sú určené na posilnenie výskumu, technologického rozvoja a inovácií a zvyšná časť je alokovaná na podporu zvýšenia konkurencieschopnosti malých a stredných podnikov. Doplnkovým zdrojom finančného zabezpečenia podpory regionálneho rozvoja sú finančné prostriedky z fondov Európskej únie poskytované podľa osobitných predpisov.

OPERAČNÝ PROGRAM KVALITA ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA

OP KŽP predstavuje programový dokument SR pre čerpanie pomoci zo štrukturálnych fondov EÚ a Kohézneho fondu v programovom období 2014 – 2020 v oblasti udržateľného a efektívneho využívania prírodných zdrojov, zabezpečujúceho ochranu životného prostredia, aktívnu adaptáciu na zmenu klímy a podporu energeticky efektívneho nízkouhlíkového hospodárstva. Stratégia OP KŽP, t.j. výber tematických cieľov a príslušných investičných priorít, ako aj vymedzenie špecifických cieľov, výsledkov a typov aktivít, bola stanovená tak, aby: reforiem Slovenskej republiky (NPR), ako aj požiadaviek vyplývajúcich z legislatívy EÚ v oblasti energetiky a ŽP;

- rešpektovala potreby a výzvy na národnej, resp. regionálnej úrovni, na ktoré je nutné reagovať a zamerať sa na ich riešenie s cieľom zabezpečenia udržateľného a efektívneho využívania prírodných zdrojov, vrátane zdrojov energetických
- podporovala napĺňanie priorít definovaných v dokumente Európa 2020 – Stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu.

OPERAČNÝ PROGRAM ĽUDSKÉ ZDROJE

Dňa 9. decembra 2014 Európska komisia schválila operačný program Ľudské zdroje na programové obdobie 2014-2020. Operačný program predstavuje spoločný programový dokument Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR a Ministerstva vnútra SR pre poskytnutie podpory z Európskych štrukturálnych a investičných fondov v programovom období 2014 – 2020 v oblasti zameranej na podporu vzdelávania, zamestnanosti, sociálnej inklúzie a zraniteľných skupín na trhu práce. Celková alokácia operačného programu Ľudské zdroje za zdroje EÚ predstavuje 2 204 983 517,00 eur, z toho na oblasť vzdelávania je určených za zdroje EÚ 458 746 509,00 eur. Cieľom MŠVVaŠ SR ako gestora prioritnej osi Vzdelávanie operačného programu Ľudské zdroje je využiť finančné prostriedky na prepojenie vzdelávania s potrebami trhu práce a zvýšenie kvality a inkluzívnosti všetkých úrovní vzdelávacieho systému od materských až po vysoké školy vrátane oblasti celoživotného vzdelávania. Významná pozornosť bude venovaná podpore pedagógov na všetkých stupňoch škôl. Prioritná os Vzdelávanie zároveň nadväzuje na operačný program Vzdelávanie implementovaný v programovom období 2007-2013. MŠVVaŠ SR je v zmysle uznesenia vlády SR č. 139/2013 k návrhu štruktúry operačných programov financovaných z Európskych štrukturálnych a investičných fondov na programové obdobie 2014 - 2020 v pozícii sprostredkovateľského orgánu pod riadiacim orgánom pre operačný program Ľudské zdroje na programové obdobie 2014-2020 za oblasť vzdelávania, pričom riadiacim orgánom OP LZ bude Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny SR.

PROGRAM ROZVOJA VIDIEKA

Program rozvoja vidieka SR 2014 – 2020 (PRV 2014 – 2020) sa zameriava na šesť hlavných oblastí, a to podpora prenosu znalostí a inovácií, zvýšenie životaschopnosti a konkurencieschopnosti, inovačných technológií a udržateľného hospodárenia, podpora organizácie, spracovania, dobrých životných podmienok zvierat a riadenia rizík, obnova, zachovanie a posilnenie ekosystémov, podpora efektívnosti zdrojov a klímy a podpora sociálnej inklúzie, znižovania chudoby a hospodárskeho rozvoja. V rámci Operačného programu Rybné hospodárstvo získajú investície Západné, Stredné a Východné Slovensko, teda kraje, na ktoré sa sústreďujú nenávratná finančná podpora v cieľi Konvergencia. V prípade Slovenska je to celé jeho územie s výnimkou Bratislavského kraja. Priame platby sú súčasťou I. piliera Spoločnej poľnohospodárskej politiky a predstavujú priamu podporu a stabilizáciu príjmov poľnohospodárov financovanú EÚ zo zdrojov Európskeho poľnohospodárskeho záručného fondu (EPZF). Priame platby sú vo všeobecnosti poskytované poľnohospodárom ako plošné odviazané podpory, pričom časť prostriedkov EPZF je možné viazať na konkrétne sektory a komodity prostredníctvom tzv. viazaných priamych platieb.

INTERREG

Program medziregionálnej spolupráce nadväzuje na pozitívne skúsenosti získané v rámci Iniciatívy Spoločenstva INTERREG IIIC na Slovensku implementovanej v programovom období 2004 – 2006 a v rámci programu INTERREG IVC implementovaného v programovom období 2007 – 2013. Európska únia pracuje na znižovaní rozdielov vo vývoji, raste a kvalite života medzi európskymi regiónmi prostredníctvom svojej politiky súdržnosti. Podporuje opatrenia, ktorých cieľom je vytvoriť inovatívnejšie, udržateľnejšie a inkluzívnejšie európske územie. Ide o politickú agendu EÚ, ktorá sa volá Stratégia Európa 2020. Zatiaľ čo veľká väčšina finančných prostriedkov určených na znižovanie týchto rozdielov je riadená na národnej úrovni, EÚ a členské štáty veria, že regionálny rozvoj možno zlepšiť prostredníctvom spolupráce naprieč hranicami. Program INTERREG EUROPE, financovaný z Európskeho fondu regionálneho rozvoja (ERDF), je navrhnutý tak, aby podporoval vzdelávanie v oblasti politík medzi verejnými orgánmi s cieľom zlepšiť efektívnosť politík a programov regionálneho rozvoja. Umožňuje verejným orgánom v celej Európe vymieňať si skúsenosti a názory na spôsob fungovania verejných politík, a tým nájsť riešenia na zlepšenie svojich stratégií pre svojich vlastných občanov. Rozpočet programu INTERREG EUROPE na obdobie 2014-2020 je 359 mil. eur z ERDF.

INTERREG EUROPE bude pracovať na nasledujúcich štyroch témach, ktoré sa všetky vzťahujú k regionálnemu rozvoju:

1. Výskum, technologický vývoj a inovácie
2. Konkurencieschopnosť MSP
3. Nízkouhlíkové hospodárstvo
4. Životné prostredie a efektívne využívanie zdrojov

INTERREG EUROPE bude financovať dve opatrenia:

a) Projekty spolupráce: ide o partnerstvá verejných organizácií pochádzajúcich z rozličných európskych krajín, ktoré spolupracujú 3 až 5 rokov, aby si vymieňali svoje skúsenosti s konkrétnou politickou problematikou. Každý región zapojený do projektu spolupráce vypracuje akčný plán, ktorý špecifikuje, čo sa v regióne urobí, aby sa zabezpečilo, že sa získané poznatky zo spolupráce uvedú do praxe. Projekty musia tiež monitorovať, čo sa stane s akčným plánom, aby videli, ako dobre spolupráca funguje. Výzvy na predkladanie projektových návrhov sa budú vyhlasovať v priebehu programového obdobia.

b) Platformy vzdelávajúce v oblasti politík: ide o priestor pre kontinuálne učenie, kde akákoľvek organizácia zaoberajúca sa politikami regionálneho rozvoja v Európe môže nájsť riešenie ako zlepšiť spôsob, ktorým riadi a implementuje svoje verejné politiky v rámci štyroch vyššie uvedených tém.

MODEL VIACZDROJOVÉHO FINANCOVANIA

Model viacdrojového financovania jednotlivých projektov. Financovanie jednotlivých aktivít, projektov bude viacdrojové, jednotlivé štruktúry zdrojov budú závisieť od aktuálnej finančnej situácie TSK a od spoločensko-ekonomických podmienok. Financovanie sa bude opierať o rozpočet TSK, finančné zdroje partnerov, zdroje EÚ, bankové úvery a podobne. Finančné rozpočty jednotlivých projektov budú stanovené kvalifikovaným odhadom, prípadne na základe ocenených výkazov-výmerov stavebných rozpočtov, konečné rozpočty budú súčasťou žiadostí o NFP, ale len v prípade doplnkových zdrojov financovania, alebo žiadostí o dotácie. Pri schvaľovaní financovania jednotlivých projektov sa bude prihliadať na ich prioritu a dopad na hospodársky a sociálny rozvoj mesta na základe hodnotiaceho systému.

Celkové náklady mil. eur	EÚ	Štát	VÚC/obec/org/MSP	spolu
KONKURENCIESCHOPNOSŤ	75	15	60	150
INFRAŠTRUKTÚRA	85	10	5	100
ĽUDSKÉ ZDROJE	168	21	21	210
KVALITA VEREJNÝCH SLUŽIEB	102	12	6	120
ŽIVOTNÉ PROSTREDIE	323	38	19	380
ROZVOJ VIDIEKA	132	44	44	230

ZÁVER

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Trenčianskeho samosprávneho kraja je spracovaný na metodologickom základe doporučených dokumentov a v súlade s príslušnými zákonnými predpismi. PHSR TSK vypracovala poradenská a prieskumná spoločnosť GfK Slovakia s.r.o, ktorá zhodnotila svoje medzinárodné skúsenosti za pomoci miestnych expertov zodpovedných za jednotlivé oblasti. Realizačný tím spolupracoval na vypracovaní s odvetvovými a záujmovými inštitúciami na miestnej ako aj celonárodnej úrovni. PHSR TSK je dôležitý strategický dokument pre zabezpečenie zásadných aktivít rozvoja samosprávneho kraja. PHSR je účelovo a explicitne zameraný na ciele a priority rozvoja Trenčianskeho kraja podľa Národnej stratégie regionálneho rozvoja a jeho jednotlivé operačné programy so zameraním na roky 2014 – 2020.

Vykonateľnosť PHSR TSK je závislá od schopnosti zainteresovaných subjektov predkladať riadiacim orgánom konkurencieschopné projekty v súlade s navrhnutou stratégiou. PHSR TSK je potrebné hodnotiť ako otvorený dokument, ktoré musia orgány TSK priebežne vyhodnocovať a dopĺňať o nové aktivity a vypúšťať tie aktivity, ktorých realizácia nie je v možnostiach TSK.

PRÍLOHY

1. ZOZNAM POUŽITÝCH DOKUMENTOV

- Aktualizácia Národnej stratégie regionálneho rozvoja Slovenskej republiky – návrh, MDVaRR SR, 2014
- Analýza sociálno-ekonomickej situácie Trenčianskeho samosprávneho kraja a návrhy na zlepšenie v sociálnej a hospodárskej oblasti Február 2015
- Európa 2020 – Stratégia na zabezpečenie inteligentného, udržateľného a inkluzívneho rastu -KOM (2010) 2020
- Európa ako popredná svetová destinácia cestovného ruchu – nový politický rámec pre európsky cestovný ruch – KOM (2010) 352
- Innovation Union Scoreboard, EC, 2013
- Inovačná stratégia SR na roky 2014 - 2020
- Inovatívne Slovensko – východiská a výzvy, SIEA, 2013
- Integrovaný ROP 2014 – 2020, MPRV SR, 2014
- Koncepcia starostlivosti o tradičnú ľudovú kultúru do roku 2020, MK SR
- Koncepcia rozvoja miestnej a regionálnej kultúry SR
- Marketingová stratégia SACR na roky 2014 – 2020
- Metodika na vypracovanie programu Hospodárskeho a sociálneho rozvoja VÚC (v zmysle novely zákona o podpore regionálneho rozvoja schválenej vládou SR 18.júna 2014)
- Národná stratégia rozvoja cyklistickej dopravy a cykloturistiky v Slovenskej republike (Uznesenie Vlády Slovenskej republiky č. 223, 2013)
- Nástroje regionálnej politiky na úrovni samosprávnych krajov SR
- Operačný program Ľudské zdroje 2014 – 2020, MH SR
- Operačný program Výskum a inovácie 2014 – 2020, MH SR
- Poznatkami k prosperite – Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu SR (RIS3), 2013

- Program cezhraničnej spolupráce SR – ČR 2014 – 2020, MH SR
- Program rozvoja vidieka na roky 2014 – 2020
- Program sociálneho a hospodárskeho rozvoja TSK, TSK 2003
- Regional Innovation Scoreboard, EC, 2014
- Regionálna inovačná stratégia pre Trenčiansky samosprávny kraj
- Regionálna integrovaná územná stratégia Trenčianskeho kraja Regióny 21, PAS 2010
- SARIO Trenčiansky kraj 2010
- Správa o stave a potenciáli kreatívneho priemyslu na Slovensku, MK SR, 2013
- Správa o stave výskumu a vývoja v SR za rok 2013, MŠVVŠ SR, 2014
- Stratégia Európa 2020 - Akčný plán pre podnikanie 2020, MH SR
- Stratégia rozvoja cestovného ruchu do roku 2020, MDVaRR SR, 2013
- Stratégia rozvoja kultúry Slovenskej republiky na roky 2014 - 2020, MK
- Stratégia rozvoja múzeí a galérií v Slovenskej republike do roku 2018, MK SR, 2013
- Spoločný projekt Ministerstva výstavby a regionálneho rozvoja SR a Programu OECD LEED miestneho hospodárskeho rozvoja a rozvoja v oblasti zamestnanosti, Metodika: December 2009
- Konceptia zamerania a podpory výskumu a vývoja v rezorte MK SR na roky 2011 – 2015, MK SR
- Konceptia ochrany pamiatkového fondu, MK SR, 2011
- Stratégia výskumu a inovácií pre inteligentnú špecializáciu Slovenskej republiky RIS3 SK, 2013
- Štatistické údaje z databázy ŠÚ SR
- ŠÚ SR Správa o hospodárskom vývoji v krajoch SR 2011, 2012, 2013, 2014
- Východiská stratégie rozvoja kreatívneho priemyslu v Slovenskej republike, MK SR,
- Výsledky európskeho prieskumu medzi obyvateľmi EÚ o ich postojoch k cestovaniu v roku 2014

2. VYSVETLIVKY SKRATIEK:

BN – Bánovce nad Bebravou

CVTI – Centrum vedecko-technických informácií

EÚ – Európska únia

EÚ SILC - Statistics on income, social inclusion and living conditions (indikátory príjmov a sociálneho vylúčenia)

HDP – Hrubý domáci produkt

HPH – Hrubá pridaná hodnota

IL – Ilava

IPR – Industrial Property Rights (priemyselné práva)

LPF – Lesný pôdny fond

MAS – Miestne akčné skupiny

MICE – Meetings, Incentives, Conferences, Exhibitions (stretnutia, incentíva, kongresy/konferencie, podujatia)

MY – Myjava

NDS - Národná diaľničná spoločnosť

NM – Nové Mesto nad Váhom

NCZI - Národné centrum zdravotných informácií

PB – Považská Bystrica

PD – Prievidza
PE –Partizánske
PHSR – Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja
PO – FO – Právnické osoby – Fyzické osoby
PU – Púchov
PZI – Priame zahraničné investície
RR – regionálny rozvoj
SAD – Slovenská autobusová doprava
SBA – Slovak Business Agency
SEA – Slovenská energetická agentúra
SHR – samostatne hospodáriaci roľníci
SIEA – Slovenská inovačná a energetická agentúra
SK NACE - Štatistická klasifikácia ekonomických činností
SME - Small medium sized enterprise (malí a strední podnikatelia)
SWOT – Strength-Weaknes, Opportunity-Threats (silné – slabé stránky, príležitosti - riziká)
TEN-T – Transeurópske dopravné koridory
TN – Trenčín
TSK – Trenčiansky samosprávny kraj
VOD – verejná osobná doprava
VŠ – Vysoká škola
VVC – Vážska vodná cesta
ÚKSÚP - Odbor životného prostredia a ekologického poľnohospodárstva

3. ZOZNAM PRILOŽENÝCH DOKUMENTOV:

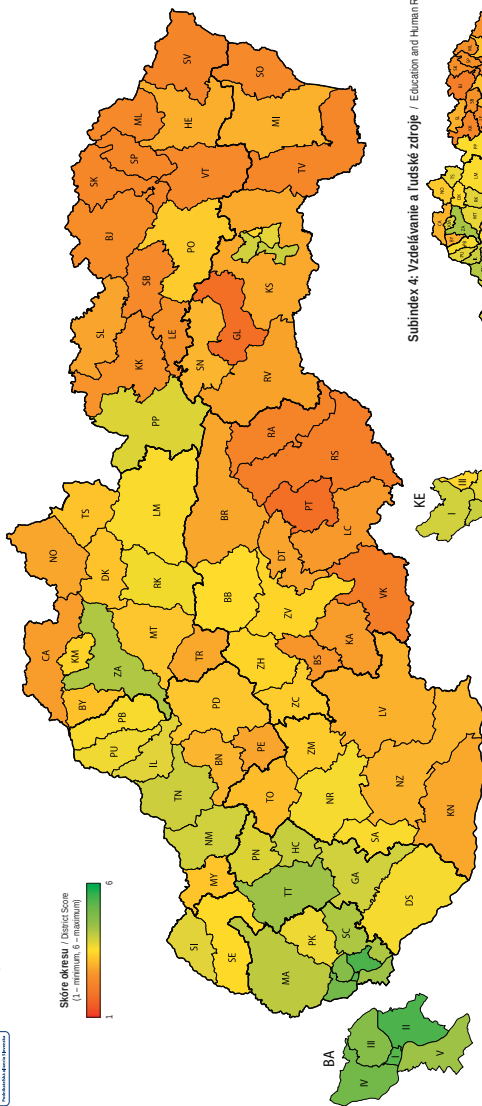
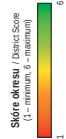
1. Indexy regionálneho podnikateľského prostredia PAS 2010
2. Podrobná analýza tržieb vnútorného obchodu za rok 2014 za jednotlivé kraje SR
3. Konkurencieschopné regióny 21, hodnotenie podnikateľského prostredia v krajoch TSK podľa PAS
4. Podpora profilácie územného členenia destinácie na základe historických regiónov
5. Zamestnanie v CR SKNACE
6. Kapacitné a výkonnostné ukazovatele okresov CR v TSK 2013
7. Kategórie TSK
8. Návštevníci TSK
9. MICE kraj 2014
10. Vývoj miery nezamestnanosti v TSK
11. Tabuľka príčiny úmrtí v TSK 2011 - 2014
12. Záchranné služby v TSK
13. Významné územia EÚ v TSK
14. Rozhodnutie okresného úradu Trenčín
15. Ex post hodnotenie PHSR TSK 2003

PRÍLOHA 1

Index regionálneho podnikateľského prostredia 2010 Regional Business Environment Index 2010 – Slovak Republic

Index regionálneho podnikateľského prostredia je zdroj: Podnikateľské aliancie Slovenska v rámci projektu konkurencieschopnej regióny 21 Regional Business Environment Index is the work of the Business Alliance of Slovakia as a part of the project Competitive regions 21

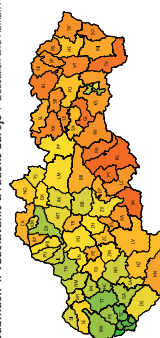

Tento projekt je spolufinancovaný z finančných prostriedkov mechanizmu z celostrojného rozpočtu Slovenskej republiky. This project is co-funded by the Hungarian Financial Mechanism and national budget of the Slovak Republic.

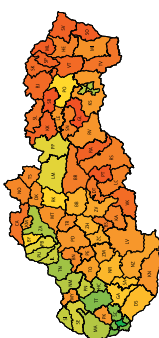

Okres	Okres	Skóre
1	BA Bratislava I	4,28
2	BA Bratislava II	4,42
3	BA Bratislava III	4,27
4	BA Bratislava IV	4,34
5	BA Bratislava V	4,02
6	BA Bratislava VI	3,90
7	SC Stročica	3,02
8	Za Zlín	3,00
9	HC Hlohovec	3,78
10	HC Hlohovec	3,78
11	TK Topoľčany	3,75
12	TK Topoľčany	3,75
13	GA Galanta	3,73
14	GA Galanta	3,73
15	NI Nováky	3,72
16	NI Nováky	3,72
17	NI Nováky	3,72
18	NI Nováky	3,72
19	NI Nováky	3,72
20	NI Nováky	3,72
21	PK Púchov	3,64
22	PK Púchov	3,64
23	PK Púchov	3,64
24	PK Púchov	3,64
25	PK Púchov	3,64
26	PK Púchov	3,64
27	PK Púchov	3,64
28	PK Púchov	3,64
29	PK Púchov	3,64
30	PK Púchov	3,64
31	PK Púchov	3,64
32	PK Púchov	3,64
33	PK Púchov	3,64
34	PK Púchov	3,64
35	PK Púchov	3,64
36	PK Púchov	3,64
37	PK Púchov	3,64
38	PK Púchov	3,64
39	PK Púchov	3,64
40	PK Púchov	3,64
41	PK Púchov	3,64
42	PK Púchov	3,64
43	PK Púchov	3,64
44	PK Púchov	3,64
45	PK Púchov	3,64
46	PK Púchov	3,64
47	PK Púchov	3,64
48	PK Púchov	3,64
49	PK Púchov	3,64
50	PK Púchov	3,64
51	PK Púchov	3,64
52	PK Púchov	3,64
53	PK Púchov	3,64
54	PK Púchov	3,64
55	PK Púchov	3,64
56	PK Púchov	3,64
57	PK Púchov	3,64
58	PK Púchov	3,64
59	PK Púchov	3,64
60	PK Púchov	3,64
61	PK Púchov	3,64
62	PK Púchov	3,64
63	PK Púchov	3,64
64	PK Púchov	3,64
65	PK Púchov	3,64
66	PK Púchov	3,64
67	PK Púchov	3,64
68	PK Púchov	3,64
69	PK Púchov	3,64
70	PK Púchov	3,64
71	PK Púchov	3,64
72	PK Púchov	3,64
73	PK Púchov	3,64
74	PK Púchov	3,64
75	PK Púchov	3,64
76	PK Púchov	3,64
77	PK Púchov	3,64
78	PK Púchov	3,64
79	PK Púchov	3,64

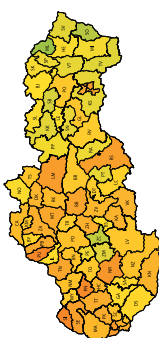
Subindex 4: Vzdelávanie a ľudské zdroje / Education and human resources

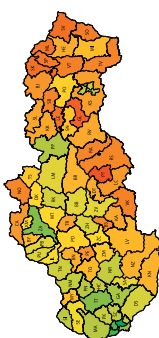
Subindex 3: Technológia a infraštruktúra / Technology and infrastructure

Subindex 2: Verejná správa / Public Administration

Subindex 1: Ekonomická aktivita / Economic Activity

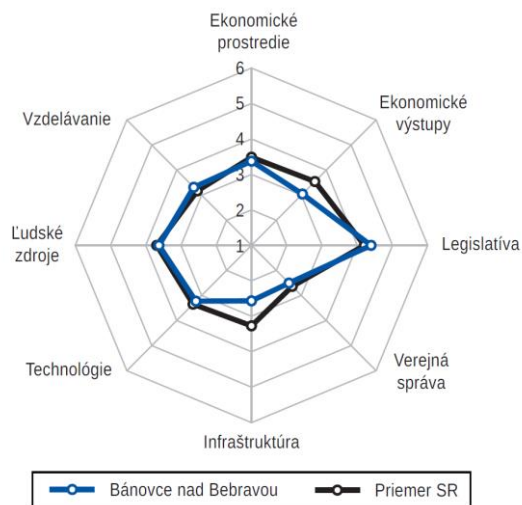
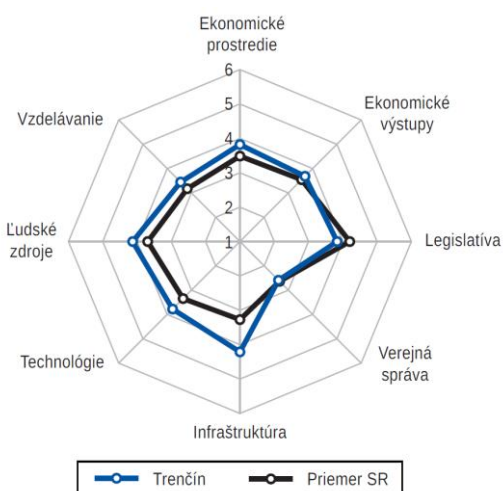
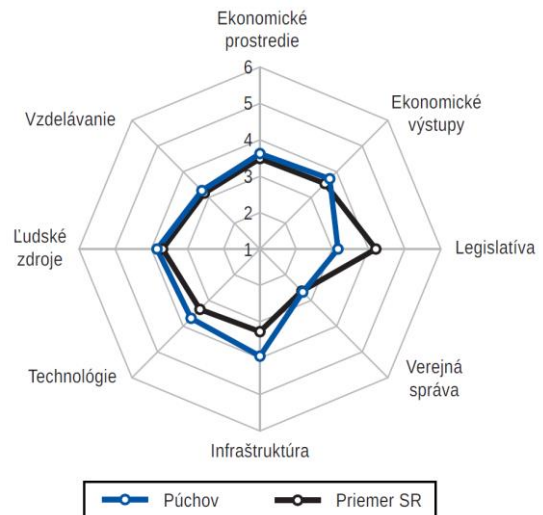
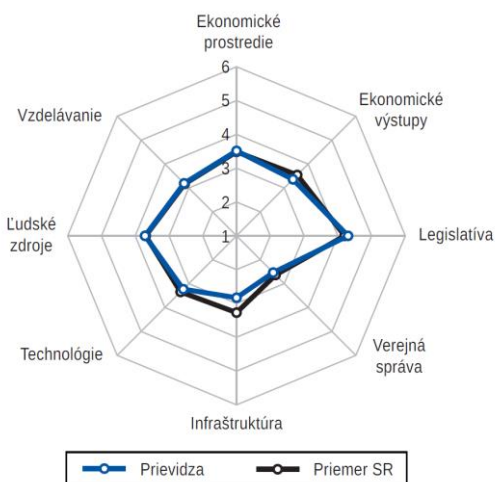
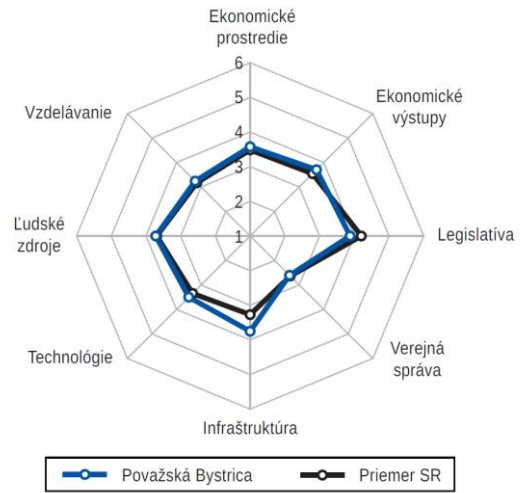
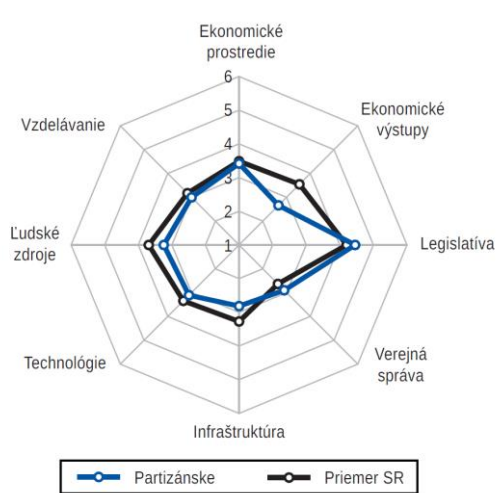
Príloha 2

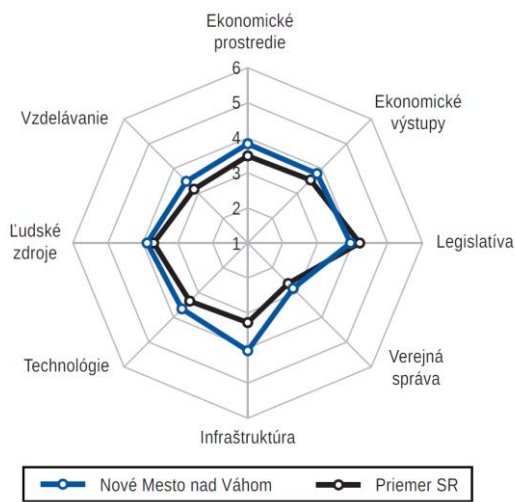
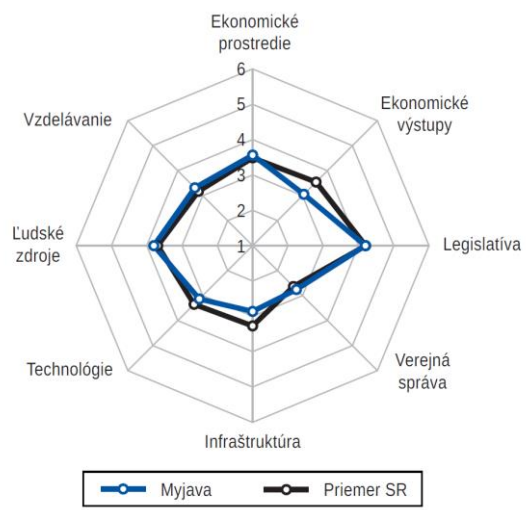
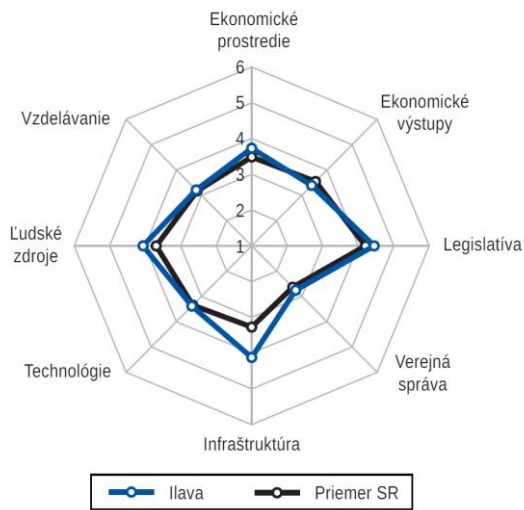
Tržby za vlastné výkony a tovar podľa krajov a SK NACE					
Kraj región 2014	45	46	47	55	56
	Veľkoobchod, maloobchod a oprava motorových vozidiel a motocyklov	Veľkoobchod okrem motorových vozidiel a motocyklov	Maloobchod okrem motorových vozidiel a motocyklov	Ubytovanie	Činnosti reštaurácií a pohostinstiev
Rok 2014 SR spolu	4 384 789 249	26 212 797 258	18 880 150 035	345 591 577	864 650 863
v tom					
Bratislavský kraj	2 590 209 407	11 656 001 183	8 974 315 220	120 603 241	286 059 945
Trnavský kraj	269 630 650	2 555 626 892	1 536 002 737	15 305 230	92 553 630
Trenčiansky kraj	285 270 337	2 285 339 020	1 430 460 537	15 154 450	98 410 455
Nitriansky kraj	273 277 899	2 750 315 492	1 662 525 515	11 926 176	78 465 365
Žilinský kraj	254 408 503	2 441 122 270	1 440 184 585	69 549 447	53 591 499
Banskobystrický kraj	267 027 993	1 067 741 551	1 496 274 005	34 058 974	113 895 519
Prešovský kraj	159 713 630	1 162 443 262	1 299 588 592	52 479 924	80 509 510
Košický kraj	305 250 830	2 294 206 588	1 035 798 661	265 141 135	50 835 037

Zdroj: ŠÚ SR 2014

PRÍLOHA 3

Hodnotenie podnikateľského prostredia v jednotlivých krajoch TSK podľa PAS „Konkurencieschopné regióny 21“

PODPORA PROFILÁCIE ÚZEMNÉHO ČLENENIA DESTINÁCIÍ NA ZÁKLADE HISTORICKÝCH REGIÓNOV

Slovensko, čo sa týka rozlohy, síce nie je veľké, je však veľké svojou rôznorodosťou. Príroda, ľudia a predovšetkým historický vývoj postupne priniesli so sebou rozčlenenie jeho územia na regióny. Niektoré názvy regiónov sa zachovali dodnes, iné sú už len históriou. História, ktorá formovala a stále formuje osobitosť Slovenska, je úzko spätá s poznávaním a cestovným ruchom. Sú to práve kultúrne a historické pamiatky Slovenska, ktorých jedinečnosť a osobitosť sa začína z hľadiska cestovného ruchu doceňovať až v súčasnosti.

Územné členenie Slovenska sa v minulosti častokrát menilo v závislosti na ústrednej moci v Budíne, Pressburgu, Viedni, Prahe či Bratislave. Z uvedeného dôvodu neexistuje historicky ustálené administratívne rozdelenie územia Slovenska. Napriek tomu však určité lokality zdieľajú charakteristické topografické črty a istú mieru spolupatričnosti. Historicky je zdôvodniteľné vytvorenie zhruba 25 destinačných územných celkov (pozri priloženú mapku). Nekopírujú župný systém z predmníchovskej ČSR, ale skôr odrážajú stoličný princíp, na akom sa územia vyvíjali v minulých storočiach. Má sa za to, že obce a mestá v týchto lokálnych územných celkoch pociťujú väčšiu spolunáležitosť.

Sekcia cestovného ruchu Ministerstva dopravy, výstavby a regionálneho rozvoja SR spolu so Slovenskou agentúrou pre cestovný ruch (SACR) podporujú profiláciu územného členenia turistických destinácií na základe vyššie definovaných historických regiónov. Každý región, či destinácia, má svoje špecifiká a svoj historický vývoj, ktorý z hľadiska marketingu a propagácie môže významným spôsobom pomôcť k profilácii týchto regiónov, či destinácií, nielen v rámci domáceho, ale aj príchodového cestovného ruchu.

Schválený zákon č. 91/2010 Z. z. o podpore cestovného ruchu v znení neskorších predpisov nehovorí o tom, že by v jednej geograficky súvislej oblasti mohla vzniknúť iba jedna oblastná organizácia cestovného ruchu (OOCR). Je však nanajvýš efektívne, aby tomu tak bolo. Zákon o podpore cestovného ruchu umožňuje aj spájanie sa jednotlivých OOCR do väčších celkov, takže v budúcnosti by toto členenie mohlo byť vítanou pomôckou pri tvorbe silných a efektívnych OOCR. Podľa spomenutého zákona sa vytvárajú dve úrovne destinačného manažmentu s prepojením na národnú úroveň, a to:

- lokálna úroveň, reprezentovaná OOCR, ako forma tzv. PPP (Public-Private Partnership) združujúca samosprávy, podnikateľské a iné subjekty podnikajúce alebo pôsobiace na území členských obcí. Vznik OOCR iniciujú starostovia obcí a podnikatelia v nich pôsobiaci .
- krajská úroveň, reprezentovaná krajskými organizáciami cestovného ruchu (KOCR), ktoré kopírujú územné delenie podľa vyšších územných celkov (VÚC), združujúca VÚC a OOCR nachádzajúce sa na ich území. Vznik KOCR iniciuje predseda príslušného VÚC.

PRÍLOHA 5

Príloha CR - 3 Zamestnanci a mzdy v obchode, pohostinstve a ubytovaní - veľké podniky (20 a viac zamestnancov) - podľa SKNACE2 od začiatku roka do konca mesiaca december 2013			
OPU 1 - 12	Priemerný evidenčný počet zamestnancov vo fyzických osobách	Mzdy a náhrady mzdy v EUR	Priemerná mesačná mzda v EUR
3 Trenčiansky kraj	8 467	80 736 599	795
45 Veľkoobchod a maloobchod	1 379	15 796 468	955
301 Bánovce nad Bebravou	334	3 659 153	913
304 Nové Mesto nad Váhom	86	729 063	704
308 Púchov	430	5 296 573	1 026
309 Trenčín	228	2 558 260	936
46 Veľkoobchod okr.mot.voz.	3 481	38 536 416	923
302 Ilava	137	1 062 960	647
303 Myjava	186	1 936 769	866
304 Nové Mesto nad Váhom	499	5 042 726	842
305 Partizánske	87	803 159	772
306 Považská Bystrica	641	7 830 529	1 019
307 Prievidza	1 101	11 609 090	879
308 Púchov	198	2 125 343	896
309 Trenčín	632	8 125 840	1 071
47 Maloobchod okr.mot.voz.	2 873	21 474 297	623
302 Ilava	187	1 405 451	625
305 Partizánske	201	1 542 723	641
306 Považská Bystrica	130	848 450	542
307 Prievidza	908	6 676 886	613
308 Púchov	108	663 214	510
309 Trenčín	1 063	7 596 777	596
55 Ubytovanie	295	2 241 854	633
309 Trenčín	169	1 510 253	746
56 Činnosti reštaurácií	439	2 687 564	510
306 Považská Bystrica	74	471 459	529
309 Trenčín	139	790 688	475

PRÍLOHA 6

Príloha CR-4 Kapacitné a výkonové ukazovatele ubytovacích zariadení podľa okresov TSK za rok 2013									
Okres	Počet UZ	Počet lôžok	Návštevníci		Počet prenocovaní	Tržby za ubytovanie (tis. EUR)	priemerný počet prenocovaní	Priemerná cena za ubytovanie	Využitie kapacity (%)
			Domáci	Zahraníční					
BN	7	166	1 421	1 821	6138	242	2,1	34,92	13,2
IL	11	557	1 874	1 228	7106	193	2,3	27,14	5,6
MY	12	276	5 795	2 360	18015	453	2,2	25,14	16,0
NM	21	2455	15 129	4 848	37152	618	1,9	16,64	4,6
PE	14	285	2 386	1 261	6335	134	1,7	21,21	6,4
PB	18	965	13 994	4 178	35763	987	2,0	27,59	11,8
PD	83	5149	59 138	13 545	338 101	6 553	4,7	19,38	26,9
PU	20	1162	21 661	6 917	145 729	2 099	5,1	14,40	40,3
TN	60	3382	56 946	23 834	377 354	12 665	4,7	33,56	34,0
TSK	246	14 379	178 344	59 992	972 493	23 944	4,1	24,62	23,0

PRÍLOHA 7

Kapacitné a výkonové ukazovatele ubytovacích zariadení TSK podľa ich kategórií 2007 - 2013

Kapacitné a výkonové ukazovatele ubytovacích zariadení TSK 2007/2013				
UKAZOVATEĽ	2007			
	POČET UBYTOVACÍCH ZARIADENÍ	POČET LÔŽOK V UBYTOVACÍCH ZARIADENIACH	POČET NÁŠTEVNÍKOV V UBYT. ZARIADENIACH	POČET PRENOCOVANÍ V UBYTOVACÍCH ZARIADENIACH
Ubytovacie zariadenia TSK	274	14 781	289 854	1 096 544
Hotely TSK	49	3 651	113 903	113 903
Penzióny TSK	60	1 774	42 360	42 360
Kempingy TSK	7	2 092	9 467	9 467
UKAZOVATEĽ	2013			
	POČET UBYTOVACÍCH ZARIADENÍ	POČET LÔŽOK V UBYTOVACÍCH ZARIADENIACH	POČET NÁŠTEVNÍKOV V UBYT. ZARIADENIACH	POČET PRENOCOVANÍ V UBYTOVACÍCH ZARIADENIACH
Ubytovacie zariadenia TSK	246	14 397	238 336	972 493
Hotely TSK	50	3 582	97 748	277 396
Penzióny TSK	73	2 286	44 000	96 487
Kempingy TSK	5	3 324	8 185	15 640

Zdroj: ŠÚ SR, 2015

PRÍLOHA 8 CR 5

SR, kraj, okres, mesto	Počet návštevníkov	Počet prenocovaní
SR spolu	3 727 710	10 900 434
Domáci návštevníci	2 252 693	6 995 966
Zahraniční návštevníci	1 475 017	3 904 468
Trenčiansky kraj	244 114	987 153
Domáci návštevníci	183 837	784 012
Zahraniční návštevníci	60 277	203 141
Bánovce nad Bebravou	2 926	5 312
Domáci návštevníci	1 201	1 825
Zahraniční návštevníci	1 725	3 487
Ilava	3 590	8 199
Domáci návštevníci	2 322	4 850
Zahraniční návštevníci	1 268	3 349
Myjava	7 814	14 730
Domáci návštevníci	5 350	9 661
Zahraniční návštevníci	2 464	5 069
Nové Mesto nad Váhom	18 534	36 232
Domáci návštevníci	13 476	23 943
Zahraniční návštevníci	5 058	12 289
Partizánske	3 722	6 536
Domáci návštevníci	2 766	4 559
Zahraniční návštevníci	956	1 977
Považská Bystrica	24 141	41 946
Domáci návštevníci	19 912	32 970
Zahraniční návštevníci	4 229	8 976
Prievidza	67 869	338 792
Domáci návštevníci	54 995	283 554
Zahraniční návštevníci	12 874	55 238
Púchov	30 837	144 936
Domáci návštevníci	24 280	121 258
Zahraniční návštevníci	6 557	23 678
Trenčín	84 681	390 470
Domáci návštevníci	59 535	301 392
Zahraniční návštevníci	25 146	89 078
MESTÁ		
Bánovce nad Bebravou	2 539	4 498
Domáci návštevníci	851	1 084
Zahraniční návštevníci	1 688	3 414
Myjava	4 234	9 341
Domáci návštevníci	2 291	5 609
Zahraniční návštevníci	1 943	3 732
Nové Mesto nad Váhom	8 338	16 414
Domáci návštevníci	6 121	10 027
Zahraniční návštevníci	2 217	6 387
Partizánske	2 085	3 713
Domáci návštevníci	1 554	2 836
Zahraniční návštevníci	531	877
Bojnice	29 648	238 699
Domáci návštevníci	21 964	194 738
Zahraniční návštevníci	7 684	43 961
Prievidza	16 046	34 198

Domáci návštevníci	13 076	28 530
Zahraniční návštevníci	2 970	5 668
Nimnica	12 586	90 122
Domáci návštevníci	12 172	88 111
Zahraniční návštevníci	414	2 011
Púchov	12 094	40 500
Domáci návštevníci	6 561	20 238
Zahraniční návštevníci	5 533	20 262
Trenčianske Teplice	50 679	319 032
Domáci návštevníci	39 408	258 903
Zahraniční návštevníci	11 271	60 129
Trenčín	28 646	58 940
Domáci návštevníci	15 125	30 589
Zahraniční návštevníci	13 521	28 351

PRÍLOHA 10

Tabuľka č. 37 Vývoj miery nezamestnanosti v TSK

Okres	Rok					Rozdiel 2013 - 2014
	2010	2011	2012	2013	2014	
	%					
BN	9,34	10,03	12,27	11,59	10,24	-1,35
IL	6,72	7,3	9,37	9,07	7,92	-1,15
MY	8,76	8,15	8,58	8,69	7,74	-0,95
NM	7,63	7,99	8,8	8,52	7,69	-0,83
PR	12,27	12,85	14,09	13,34	11,39	-1,95
PB	12,49	12,61	12,63	11,53	10,53	-1
PR	12,05	12,88	12,97	13,9	12,47	-1,43
PU	7,51	7,25	8,31	8,2	7,15	-1,05
TN	7,25	7,72	9,13	8,79	7,82	-0,97
TSK	9,51	9,95	10,89	10,74	9,56	-1,18

Zdroj: ŠÚ SR 2015

PRÍLOHA 9

KONGRESOVÝ CESTOVNÝ RUCH V SR V ROKU 2014

KRAJ	Kapacita pre usporiadanie akcií kongresového cestovného ruchu (počet osôb)	Počet účastníkov akcií kongresového cestovného ruchu	Počet akcií kongresového cestovného ruchu	V tom Počet akcií kongresového CR podľa veľkosti akcie			v tom počet akcií kongresového CR podľa dĺžky trvania v dňoch			
				50-249 účastníkov	250-399 účastníkov	400-500 účastníkov	1 deň	2 dni	3 dni	4 a viac
Bratislavský kraj	61 078	253 985	2 828	2 548	177	103	1 987	591	165	85
Trnavský kraj	22 206	45 056	470	365	77	28	299	108	24	39
Trenčiansky kraj	9 864	14 801	256	256	0	0	202	46	3 dni	5
Nitriansky kraj	15 400	79 096	567	567	0	0	363	130	43	31
Žilinský kraj	34 405	84 547	1 020	857	129	34	602	317	89	12
Banskobystrický kraj	30 972	60 582	790	751	37	2	340	313	116	21
Prešovský kraj	37 405	68 826	707	674	27	6	435	141	114	17
Košický kraj	9 320	25 947	211	188	9	14	171	34	5	1
SR spolu	220 650	632 840	6 849	6 206	456	187	4 399	1 680	559	211

Zdroj: Štatistický úrad SR

PRÍLOHA 11

Počet úmrtí ZDROJ NCZI 2015					
Okres	Všetky príčiny	CHOS	Tráviace	Dýchacie	Nádory
Muži	2971	1254	203	174	814
0-4	12			1	
5-9	1				1
10-14	4				
15-19	11				2
20-24	15				1
25-29	24	2	2	2	1
30-34	34	2	3	2	5
35-39	38	8	3	1	3
40-44	60	14	8	3	9
45-49	127	27	23	4	26
50-54	199	53	30	10	56
55-59	275	91	26	13	94
60-64	347	120	34	16	125
65-69	302	109	20	12	123
70-74	374	171	12	29	117
75-79	397	213	12	21	107
80-84	378	202	19	26	90
85+	373	242	11	34	54
Ženy	2780	1519	147	138	620
0-4	7				
5-9					
10-14	3				
15-19	3				
20-24	4	1			1
25-29	4	1		1	
30-34	6		1		3
35-39	9	1	1		4
40-44	25		3	3	11
45-49	46	12	2		22
50-54	77	19	15	1	27
55-59	105	20	16	5	52
60-64	124	44	9	4	54
65-69	189	79	13	4	75
70-74	240	111	12	11	82
75-79	434	235	18	22	102
80-84	603	372	21	32	110
85+	901	624	36	55	77
Spolu	5751	2773	350	312	1434

POSKYTOVATELIA ZÁCHRANEJ SLUŽBY - TSK

Posádka	Typ	Mail	Poskytovateľ
Bánovce nad Bebravou	RLP	lse22bn@gmail.com	LSE - Life Star Emergency, spol. s.r.o.
Beluša	RZP	belusa@falck-zachranna.sk	Falck Záchranná, a.s.
Bojnice	RLP	bojnice@falck-zachranna.sk	Falck Záchranná, a.s.
Brezová pod Bradlom	RZP	lse09br@gmail.com	LSE - Life Star Emergency, spol. s.r.o.
Dubnica nad Váhom	RLP	dubnicanadvahom@falck-zachranna.sk	Falck Záchranná, a.s.
Handlová	RZP	handlova@falck-zachranna.sk	Falck Záchranná, a.s.
Ilava	RZP	ilava@falck-zachranna.sk	Falck Záchranná, a.s.
Rybany	RZP	maleostratice@falck-zachranna.sk	Falck Záchranná, a.s.
Myjava	RLP	lse25my@gmail.com	LSE - Life Star Emergency, spol. s.r.o.
Nitrianske Pravno	RZP	nitrianskepravno@falck-zachranna.sk	Falck Záchranná, a.s.
Nitrianske Rudno	RZP	nitrianskerudno@falck-zachranna.sk	Falck Záchranná, a.s.
Nováky	RLP	novaky@falck-zachranna.sk	Falck Záchranná, a.s.
Nové Mesto nad Váhom	RLP	lse13nm@gmail.com	LSE - Life Star Emergency, spol. s.r.o.
Orlové	RZP	orlove@falck-zachranna.sk	Falck Záchranná, a.s.
Partizánske	RZP	partizanske@falck-zachranna.sk	Falck Záchranná, a.s.
Považská Bystrica 1	RLP	povazskabystricarlp1@falck-zachranna.sk	Falck Záchranná, a.s.
Považská Bystrica 2	RZP	povazskabystricarzp1@falck-zachranna.sk	Falck Záchranná, a.s.
Prievidza	RZP	prievidza@falck-zachranna.sk	Falck Záchranná, a.s.
Púchov	RLP	puchov@falck-zachranna.sk	Falck Záchranná, a.s.
Stará Turá	RZP	lse20st@gmail.com	LSE - Life Star Emergency, spol. s.r.o.
Trenčianske Jastrabie	RZP	lse23tj@gmail.com	LSE - Life Star Emergency, spol. s.r.o.
Trenčianske Teplice	RZP	trenciansketeplice@falck-zachranna.sk	Falck Záchranná, a.s.
Trenčín 1	RLP	zss-trencin@emergency-ba.sk	Záchranná a dopravná zdravotnícka služba
Trenčín 2	RLP	zss-trencin2@emergency-ba.sk	Záchranná a dopravná zdravotnícka služba
Trenčín 3	RZP	lse17tn@gmail.com	LSE - Life Star Emergency, spol. s.r.o.
Trenčín 4	RZP	lse10tr@gmail.com	LSE - Life Star Emergency, spol. s.r.o.
Trenčín	VZZS		AIR - TRANSPORTE EUROPE, spol. s.r.o.

PRÍLOHA 13

Tabuľka č. 43: Územia európskeho významu na území TSK

Názov	Kód územia	Rozloha	Okres	Katastrálne územie
		v ha		NSK
Šifflovské	SKUEV0563	1,85	PD	Chvojnica
Dubová	SKUEV0564	10,13	NM	Častkovce, Pobedím, Podolie
Prieľačina	SKUEV0565	36,66	NM, PD	Hôrka nad Váhom, Hrádok, Podhradie
Beckovské Skalice	SKUEV0566	33,03	NN	Beckov
Turecký vrch	SKUEV0567	31,9	NM	Nové Mesto nad Váhom, Trenčianske Bohuslavice
Borotová	SKUEV0568	1,25	NM	Stará Tura
Považský Inovec	SKUEV0569	34,67	TN	Selec
Prepadlisko	SKUEV 0575	8,08	TN	Chocholná-Velčice, Kostolná-Záriečie
Tlstá hora	SKUEV0576	1,15	TN	Chocholná-Velčice
Jachtár	SKUEV0578	30,56	TN	Drietoma
Mituchovské	SKUEV0579	1,47	TN	Dolná Súča
Dolné Branné	SKUEV0580	1,34	TN	Horné Srnie
Klapy	SKUEV0581	6,21	TN	Udiča
Stehlíkovské	SKUEV0588	9,92	TN	Horná Súča
Chynorianský luh	SKUEV0589	46,26	PE	Chynorany
Bielické bahná	SKUEV0590	2,87	PE	Veľké Bielice
Papradianka	SKUEV0641	23,93	PB	Papradno
Javornický hrebeň	SKUEV0642	1356,24	PB	Horná Mariková Papradno
Lipníkovské	SKUEV0778	79,73	TN	Horná Súča
Strážovské vrchy	SKUEV1256	268,24	PU, IL	Hloža-Podhorie Ladce, Veľké Košecké Podhradie
Strážovské vrchy	SKUEV0256	29972,99	PU, PB, PD, IL, BY	Beluša, Hloža-Podhorie, Mojtín, Podhorie
				Bodina, Briestenné, Čelkova Lehota, Domaníža, Ďurďové, Horný Moštenec, Kostolec, Malé Lednice,
				Čavoj, Plevník-Drienové, Počarová, Podmanín, Podskalie, Považská Bystrica, Považská Teplá, Praznov, Prečín, Sádočné, Slopná, Trstie, Vrchteplá, Záskanie, Zemianska Závada, Zemiansky Kvašov
				Horná Poruba, Kopec, Košecké Rovné, Valaská Belá, Malé Košecké Podhradie,
				Hrabové, Jablonové, Maršová, Predmier,
				Veľké Košecké Podhradie, Zliechov Súl'ov-Hradná
Krasín	SKUEV0375	64,14	TN	Dolná Súča, Horná Súča

Krasín	SKUEV1375	2,18	TN	Dolná Súča, Horná Súča
Čertov	SKUEV002	400,76	PU	Lazy pod Makytou
Čachtické Karpaty	SKUEV0103	710,52	NM	Čachtice, Častkovce, Hrachovište, Višňové
Temešská skala	SKUEV0127	164,21	PD	Čavoj, Temeš
Rokoš	SKUEV0128	5666,98	PD, BN	Diviacka Nová Ves, Diviaky nad Nitricou, Dolné Vestenice, Horné Vestenice, Ješkova Ves, Nitrianske Rudno, Nitrianske Sučany, Omastiná, Rudnianska Lehota
				Kšinná, Látkovce, Uhrovec, Uhrovské Podhradie, Žitná
Livinská jelšina	SKUEV0138	13,73 h	BN	Zlatníky
Vlára	SKUEV0148	62,27	TN	Horné Srnie
Vtáčnik	SKUEV0273	10056,59	PD	Bystričany, Čereňany, Horná Ves, Kamenec pod Vtáčnikom, Lehota pod Vtáčnikom, Oslany, Podhradie, Radobica
Baské	SKUEV0274	4032,55	BN, TN, PD	Čierna Lehota, Krásna Ves, Slatina nad Bebravou, Slatinka nad Bebravou, Šípkov
				Dolná Poruba, Omšenie
				Valaská Belá
Kňazí stôl	SKUEV0275	4227,03	BN, PD	Čierna Lehota, Lutov, Podlužany, Prusy, Slatina nad Bebravou, Šípkov, Timoradza, Trebichava, Závada pod Čiernym vrchom
				Valaská Belá,
Brezovské Karpaty	SKUEV0278	2671,05	MY	Brezová pod Bradlom, Košariská
Pavúkov jarok	SKUEV0369	22,4874	NM	Stará Turá
Žalostiná	SKUEV0371	219,5	MY	Chvojnica, Vrbovce
Krivoklátske lúky	SKUEV0372	4,33	IL	Krivoklát
Krivoklátske bradlá	SKUEV0373	64,49	IL	Sedmerovec, Krivoklát
Záhradská	SKUEV0374	9,12	NM	Lubina
Vršatské bradlá	SKUEV0376	275,32	IL	Červený Kameň, Vršatské Podhradie
Lukovský vrch	SKUEV0377	215,61	TN	Adamovské Kochanovce, Chocholná-Velčice, Melčice, Zemianske Lieskové
Nebrová	SKUEV0378	27,77	IL	Červený Kameň
Kobela	SKUEV0379	6,04	NM	Nové Mesto nad Váhom
Tematínske vrchy	SKUEV0380	2520,31	NM	Hrádok, Lúka, Modrová, Stará Lehota
Váh pri Zamarovciach	SKUEV0397	54,56	TN	Zamarovce

Zdroj: ŠOP SR

PRÍLOHA 14

DOSTUPNÉ ČIASTKOVÉ SEKTOROVÉ ANALÝZY PRE TSK, tieto strategické dokumenty v oblasti regionálneho rozvoja na úrovni regionálnej a miestnej úrovni majú dopad na územie TSK:

Rozvojový program verejných prác

Regionálna inovačná stratégia pre TSK

Koncepcia rozvoja informačných systémov TSK

Stratégia rozvoja vidieka TSK 2013 - 2020

Akčný plán udržateľného energetického rozvoja TSK na roky 2013-2020

Stratégia rozvoja stredného odborného školstva v TSK na roky 2013 - 2020

Návrh Rozvojový plán NUTS II Západné Slovensko 2007-2013

Všetky sektorové analýzy nájdete na :

<http://www.tsk.sk/regionalny-rozvoj/rozvoje-dokumenty/>

R o z h o d n u t i e

Okresný úrad Trenčín, odbor starostlivosti o životné prostredie, oddelenie ochrany prírody a krajiny a vybraných zložiek životného prostredia kraja, ako príslušný orgán štátnej správy na úseku posudzovania vplyvov na životné prostredie podľa § 56 písm. b) zákona č. 24/2006 Z.z. o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len zákon č. 24/2006 Z.z.) a podľa § 5 zákona č. 525/2003 Z.z. o štátnej správe starostlivosti o životné prostredie a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, po ukončení zisťovacieho konania o posudzovaní strategického dokumentu, vykonaného na základe oznámenia o strategickom dokumente **„Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Trenčianskeho samosprávneho kraja na roky 2013-2023“**, ktoré predložil obstarávateľ **Trenčiansky samosprávny kraj, K dolnej stanici 7282/20A, 91101 Trenčín**, podľa § 7 ods. 5 zákona č. 24/2006 Z.z. takto rozhodol :

Navrhovaný strategický dokument **„Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Trenčianskeho samosprávneho kraja na roky 2013-2023“**

sa nebude posudzovať

podľa zákona č. 24/2006 Z.z..

Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Trenčianskeho samosprávneho kraja na roky 2013-2023 je strategickým dokumentom, ktorý odstraňuje a zmierňuje rozdiely v oblasti hospodárskeho, sociálneho a územného rozvoja regiónu, zvyšuje zamestnanosť a životnú úroveň obyvateľov regiónu pri zabezpečení trvale udržateľného rozvoja regiónu. Ako vedľajšie ciele tohto strategického dokumentu možno vymenovať komplexné využívanie vnútorného rozvojového potenciálu územia- prírodných, kultúrnych, materiálnych, finančných, ľudských a inštitucionálnych zdrojov, rozvoj hospodárstva a podnikateľského prostredia v regióne, rozvoj pôdohospodárstva a rozvoj vidieka, rozvoj vedy, výskumu a vývoja so zreteľom na podporu zavádzania nových technológií a inovácií pri rešpektovaní vnútorných špecifík regiónu, zlepšenie dopravnej vybavenosti regiónu, zlepšenie a rozvoj sociálnej infraštruktúry regiónu a občianskej vybavenosti, rozvoj cestovného ruchu, ochrana prírody a efektívne využívanie prírodných zdrojov a ochrana, udržiavanie a zlepšovanie životného prostredia.

O d ô v o d n e n i e

Obstarávateľ Trenčiansky samosprávny kraj, K dolnej stanici 7282/20A, 91101 Trenčín (ďalej len obstarávateľ) predložil dňa 23.7.2015 Okresnému úradu Trenčín, odboru starostlivosti o životné prostredie (ďalej len OÚ-OSŽP) podľa § 5 zákona č. 24/2006 Z.z. oznámenie o strategickom dokumente „**Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Trenčianskeho samosprávneho kraja na roky 2013-2023**“ (ďalej len oznámenie).

Strategický dokument „Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Trenčianskeho samosprávneho kraja na roky 2013-2023“ (ďalej len „strategický dokument“) v súlade s § 4 ods.2 zákona č. 24/2006 Z.z. podlieha zisťovaciemu konaniu, ktoré OÚ-OSŽP vykonal podľa § 7 zákona č. 24/2006 Z.z.

V rámci zisťovacieho konania OÚ-OSŽP oboznámil písomne dotknuté orgány a obce o oznámení a v zmysle § 6 ods. 2 zákona č. 24/2006 Z.z. zverejnil oznámenie na webovom sídle MŽPSR.

Do termínu vydania tohto rozhodnutia doručili OÚ-OSŽP svoje písomné stanoviská tieto dotknuté orgány a mestá :

Okresný úrad Bánovce/B., OSŽP, nemá žiadne pripomienky a nepožaduje posudzovanie,

Okresný úrad Ilava, OSŽP, nemá pripomienky a strategický dokument nemusí byť posudzovaný podľa zákona č. 24/2006 Z.z.

Okresný úrad Nové Mesto/V., OSŽP, nemá pripomienky a nepožaduje posudzovanie podľa zákona č. 24/2006 Z.z.

Okresný úrad Myjava, OSŽP, pri spracovaní strategického dokumentu rešpektovať mapy povodňového ohrozenia a povodňového rizika a pobrežné pozemky drobných vodných tokov a vodohospodársky významných vodných tokov, nemáme pripomienky a nepožadujeme posudzovať podľa zákona č. 24/2006 Z.z.

Okresný úrad Partizánske, OSŽP, z hľadiska OPaK nemá pripomienky a nepožaduje posudzovanie podľa zákona č. 24/2006 Z.z.

Okresný úrad Považská Bystrica, OSŽP, nemáme pripomienky a netrváme na posudzovaní

Okresný úrad Púchov, OSŽP, v ďalších etapách rozpracovania a realizácie strategického dokumentu je nutné pre rozvoj cestovného ruchu individuálnej rekreácie stanoviť limitné hodnoty zastavanosti rekreačných zón tak, aby nedochádzalo k degradácii prírodných biotopov a k oslabeniu rekreačnej funkcie prírodného prostredia a v územiach NATURA 2000 vylúčiť aktivity, ktoré by poškodzovali ekologickú stabilitu na tomto území, nemá byť posudzovaný podľa zákona č. 24/2006 Z.z.,

Okresný úrad Prievidza, OSŽP, nemá pripomienky.

Okresný úrad Trenčín, OSŽP, bez pripomienok, nie je potrebné posudzovať,

Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Trenčíne, nie je potrebné posudzovať,

Regionálny úrad verejného zdravotníctva v Bojniciach, nie sú zásadné výhrady,

Trenčiansky samosprávny kraj, súhlasí bez pripomienok ,

Nitriansky samosprávny kraj, nemá pripomienky,

Banskobystrický samosprávny kraj, nemáme pripomienky.

Z á v e r

Okresný úrad Trenčín, odbor starostlivosti o životné prostredie v rámci zisťovacieho konania posúdil navrhovaný strategický dokument z hľadiska relevantnosti pre podporu trvalo udržateľného rozvoja environmentálnych problémov a rizík vrátane vplyvov na zdravie, ako aj rozsah potenciálnych vplyvov na hodnotené oblasti v zmysle kritérií pre zisťovacie konanie podľa § 7 a prílohy č. 3 zákona č. 24/2006 Z.z. a s prihliadnutím na

strana 3 rozhodnutia č.j.OU-TN-OSZP2-2015/020392 -003 JAN

doručené stanoviská dotknutých orgánov a okresných miest, ako aj pripomienok dotknutej verejnosti a rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia. Pripomienky a požiadavky Okresných úradov Myjava a Púchov boli akceptované.

Vzhľadom ku skutočnosti, že zo stanovísk dotknutých orgánov kompetentných posúdiť jednotlivé zložky životného prostredia nevyplývala požiadavka na ďalšie posudzovanie príslušný orgán OÚ-OSŽP v súlade s § 7 ods. 4 zákona č. 24/2006 Z.z. rozhodol o neposudzovaní predmetného strategického dokumentu.

Týmto záverom zisťovacieho konania nie je dotknutá povinnosť posudzovania prípadných konkrétnych zámerov podliehajúcich posudzovaniu podľa zákona č. 24/2006 Z.z. Zo stanovísk doručených k oznámeniu o vypracovaní strategického dokumentu nevyplývali žiadne pripomienky a požiadavky.

Poučenie :

Zisťovacie konanie sa nevykonáva podľa zákona č. 71/1967 Zb. o správnom konaní v znení neskorších predpisov, a preto sa voči nemu nemožno odvolať. Toto rozhodnutie možno preskúmať súdom podľa zákona č. 99/1963 Zb. Občianskeho súdneho poriadku v znení neskorších predpisov.

Ing. Juraj Hamaj

Formulár č. Ú 9 - Ex-post hodnotenie predchádzajúceho PHSR vrátane hodnotenia čerpania finančných prostriedkov pri realizácii PHSR

v tis. EUR na dve desiatinné miesta

Č.	Názov investície - projekt, obec, okres, samosprávny kraj	Číslo a názov aktivity - projekt, obec, okres, samosprávny kraj	Klasifikácia investície (stavby) - triedy	Rok začatia		Ukazovateľ		Cena podľa vykonávacieho projektu		Objem fin. prostriedkov v príslušnom roku spolu			Finančné prostriedky podľa zdrojov									
				Rok dokončenia	Merná jednotka	Celkom	Z toho stavbná časť	Rok	Objem fin. prostriedkov	Z toho verejné investície	Štátny rozpočet	Rozpočet samospráv. kraja	Rozpočet obce	Štátne účelové fondy	Úvery so zárukou štátu	Rozpočet EÚ	Kód OP	Súhronné zdroje	Iné zdroje			
				4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19			
1	Doplnenie systému zdravotníctva o kvalifikovaných zdravotníckych pracovníkov v TSK			2009		1 493 719,46	1 493 719,46					1 493 719,46	149 372	74 686					1 269 661,54	2610003		
				2012																		
2	Trvaloudržateľné zvýšenie kvality vzdelávania ZŠS O a S Nové Mesto nad Váhom			2010		624 707,06	624 707,06						62 470,71	31 235,35					531 001,00	2210002		
				2011																		
3	Rekonštrukcia SPŠ Myjava			2007		1 232 324,47	1 232 324,47						121 888,81	74 380,73					1 036 054,93	2210002		
				2012																		
4	Rekonštrukcia Gymnázia Janka Jesenského Bánovce nad Bebravou			2008		1 068 243,38	1 068 243,38						106 824,34	53 412,17					908 006,87	2210002		
				2011																		
6	Rekonštrukcia budovy a modernizácia odb. vzdelávania v SOŠ Juraja Rihaya, Pilotnej školy ZAP SR v Bánovciach nad Bebravou			2010		1 572 954,23	1 572 954,23						157 295,42	78 647,71					1 337 011,10	2210002		
				2011																		
5,8	Rekonštrukcia a dostavba Gymnázia v Púchove			2010		1 335 211,75	1 335 211,75						133 521,18	66 760,58					1 134 929,99	2210002		
				2013																		
7	Rozšírenie spektra a kvality služieb soc. starostlivosti pre marg. skupiny obyv. Považia v CSS BYSTRICAN Považská Bystrica			2010		1 200 000,00	1 200 000,00						120 000,00	60 000,00					1 020 000,00	2210002		
				2012																		
8,2	Komplexný projekt CSS NÁDEJ Dolný Lieskov			2010		1 010 552,69	1 010 552,69						101 055,27	50 527,64					858 969,78	2210002		
				2012																		
9,4	Rekonštrukcia a revitalizácia objektov v areáli CSS SLOVEN Slávnica			2009		2 792 848,81	2 792 848,81						274 519,33	184 915,22					2 333 414,26	2210002		
				2012																		
11	Vybudovanie prístavby CSS DEMY v Trenčíne			2011		1 741 501,10	1 741 501,10						88 000,00	905 501,10					748 000,00	2210002		
				2012																		
11	Rekonštrukcia objektu Kasární Trenčianskeho hradu			2009		2 480 550,44	2 480 550,44						248 055,04	124 027,52					2 108 467,88	2210002		
				2012																		
12	Turisticko-informačný portál Trenčianskeho samosprávneho kraja			2010		177 000,00	177 000,00						17 700,00	8 850,00					150 450,00	2210002		
				2012																		
13	Rekonštrukcia a modernizácia úsekov cesty II/574 Ilava - Horná Poruba - Valaská Belá - (Temeš)			2009		4 320 108,03	4 320 108,03						431 376,55	222 030,78					3 666 700,70	2210002		
				2012																		
14	Rekonštrukcia a modernizácia úsekov ciest č. III/050043 Uhrovec - Kšinná a č. III/050044 Zitná - Radiša - Omastiná			2009		3 586 333,00	3 586 333,00						358 600,20	179 631,10					3 048 101,70	2210002		
				2012																		
16	Rekonštrukcia a modernizácia úsekov cesty II/507 Trenčianske Stankovce - Hôrka nad Váhom			2009		2 024 734,64	2 024 734,64						202 442,96	101 526,48					1 720 765,20	2210002		
				2012																		
16	Rekonštrukcia a modernizácia úsekov ciest III/499024, III/499026, III/504023 v trase Čachtice - Podkyľava			2009		2 613 869,07	2 613 869,07						261 386,91	130 693,45					2 221 788,71	2210002		
				2013																		
17	Rekonštrukcia cesty od hranice ŽSK - TSK do obce Nitrianske Pravno			2013		1 585 807,38	1 585 807,38						158 580,74	79 290,37					1 347 936,27	2210002		
				2015																		
18	NsP Myjava - Rekonštrukcia kotolne a spaľovne			2010		2 662 914,39	2 662 914,39						246 048,46	325 454,02					2 091 411,91	2410000		
				2011																		
19	Zlepšovacie kvality ovzdušia v Trenčianskom samosprávnom kraji			2010		3 057 693,10	3 057 693,10						305 769,31	152 884,66					2 599 039,13	2410000		
				2011																		
21	Zlepšenie dostupnosti pohraničí v okolí Veľké Javořiny			2010		3 388 044,00	3 388 044,00						338 804,40	169 402,20					2 879 837,40	2210002		
				2011																		
21	Rekonštrukcia cesty č. III/04912 Lazy Pod Makytou, Certov (SR) - Javorníky (ČR)			2010		1 573 992,44	1 573 992,44						157 399,24	78 699,62					1 337 893,57	2240002		
				2011																		
22	Silnice III/50736: Nedašova Lhota (ČR) - Cervený Kameň (SR), I. etapa			2012		997 975,18	997 975,18						99 797,52	49 898,76					848 278,90	2240002		
				2013																		
23	Refundácia mzdových výdavkov vrátane odvodov a odmien pre zamestnanca ICPK OP KaHR v Trenčianskom samosprávnom kraji			2009		39 832,00	39 832,00						3 983,20	1 991,60					33 857,20	2510002		
				2012																		
24	Refundácia materiálo-technického vybavenia ICPK pre OP KaHR v Trenčianskom samosprávnom kraji			2010		4 175,14	4 175,14						417,51	208,76					3 548,87	2510002		
				2011																		
26	Refundácia počítača pre ICPK pre OP KaHR v Trenčianskom samosprávnom kraji			2010		803,17	803,17						80,32	40,16					682,69	2510002		
				2011																		
26	Posilnenie administratívnych kapacít Trenčianskeho samosprávneho kraja v oblasti naplňovania horizontálnych priorít			2009		66 387,84	66 387,84						6 638,78	3 319,39					56 429,66	2220002		
				2014																		
27	Program hospodárskeho a sociálneho rozvoja Trenčianskeho samosprávneho kraja na roky 2013 - 2023			2013		165 000,00	165 000,00						16 500,00	8 250,00					140 250,00	2210002		
				2015																		
28	Stratégia rozvoja vidieka Trenčianskeho samosprávneho kraja na roky 2013 - 2020			2013		52 000,00	52 000,00						5 200,00	2 600,00					44 200,00	2210002		
				2015																		
29	Akčný plán udržateľného energetického rozvoja TSK na roky 2013 - 2020 (SEAP)			2012		66 400,00	66 400,00						6 640,00	3 320,00					56 440,00	2210002		
				2015																		
31	Stratégia rozvoja stredného odborného školstva v Trenčianskom samosprávnom kraji na roky 2013 - 2020			2012		62 000,00	62 000,00						6 200,00	3 100,00					52 700,00	2210002		
				2015																		